

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΟΜΟΓΕΝΩΝ

**ΠΡΑΚΤΙΚΑ
Α' ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

ΡΕΘΥΜΝΟ 27 ΙΟΥΝΙΟΥ - 2 ΙΟΥΛΙΟΥ 1997

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Μιχάλης Δαμανάκης
Θεοδοσία Μιχελακάκη
Μαρία Λυδάκη

**Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.
ΡΕΘΥΜΝΟ 1997**

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ Δ.Ε.
“ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ”
(Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.)

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
Δ/ΝΣΗ Κ.Π.Σ.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΟΜΟΓΕΝΩΝ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ Α' ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΡΕΘΥΜΝΟ 27 ΙΟΥΝΙΟΥ - 2 ΙΟΥΛΙΟΥ 1997

Επιμέλεια: Μιχάλης Δαμανάκης
Θεοδοσία Μιχελακάκη
Μαρία Λυδάκη

Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., Ρέθυμνο 1997

© Πανεπιστήμιο Κρήτης
Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε.
Εργαστήριο Διαπολιτισμικών
και Μεταναστευτικών Μελετών
(Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.)
Πανεπιστημιούπολη
74100 Ρέθυμνο
Τηλέφωνο: 0831 - 56564 - 51969
Fax: 0831 - 56564

e-mail: ediamme@fortezza.cc.ucr.gr / ediamme@ret.forthnet.gr
<http://www.cc.ucr.gr/diaspora>

Χρηματοδότηση: Το έργο χρηματοδοτείται από εθνικούς πόρους και την Ευρωπαϊκή Ένωση στα πλαίσια του Β' Κ.Π.Σ.
1994-1999 (ΕΠΕΑΕΚ)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	5
1. Πρόγραμμα Συνάντησης Εργασίας	6
<i>A' Συνεδρία (27/6/97)</i>	
2.Χαιρετισμοί	9
3. Εισαγωγική ομιλία και παρουσίαση του συνολικού έργου από τον επιστημονικό υπεύθυνο και συντονιστή του έργου, Μιχάλη Δαμανάκη	14
4. Εισήγηση από τον Ειδικό Γραμματέα Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Δημήτρη Χαλκιώτη	35
<i>B' Συνεδρία (27/6/97)</i>	
5. Εισηγήσεις κατά χώρα	
5.1. Ευρώπη	55
<i>Γ' Συνεδρία (28/6/97)</i>	
5.2. Καναδάς	73
5.3. ΗΠΑ	98
5.4. Αργεντινή	114
<i>Δ' Συνεδρία (28/6/97)</i>	
5.5. Αυστραλία	117
<i>E' Συνεδρία (29/6/97)</i>	
6. Παρουσίαση του Τεχνικού Δελτίου Έργου (Τ.Δ.Ε.)	135
<i>ΣΤ' Συνεδρία (30/6/97)</i>	
7. Ομάδες Εργασίας:	182
A' Ομάδα Εργασίας: Γενικές μελέτες	
B' και Γ' Ομάδες Εργασίας: Κριτήρια για την αξιολόγηση διδακτικών υλικών για τη διδασκαλία της ελληνικής ως Δεύτερης και ως Ξένης γλώσσας και στοιχείων πολιτισμών	
Δ' Ομάδα Εργασίας: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών – ανταλλαγές μαθητών	

Ζ' Συνεδρία (1/7/97)

8. Συμπεράσματα Ομάδων Εργασίας	
8.1 Α' Ομάδα Εργασίας: Γενικές μελέτες	183
8.2. Β' και Γ' Ομάδες Εργασίας: Κριτήρια για την αξιολόγηση διδακτικών υλικών για τη διδασκαλία της ελληνικής ως Δεύτερης και ως Ξένης Γλώσσας και στοιχείων πολιτισμών	185
8.3. Δ' Ομάδα Εργασίας: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών – φιλοξενία μαθητών	196
9. Σύστημα παρακολούθησης και διαχείρισης του έργου	198
Αναστασία Πατούχα/ Σαββατού Τσολακίδου	
10. Πληροφορίες για τη δράση ΕΡΜΗΣ	206
Βασίλης Μακράκης	
11. Γενικά συμπεράσματα	211
12. Ευχαριστίες συνέδρων – λήξη των εργασιών	219

Εισαγωγή

Μεταξύ της 27ης Ιουνίου και της 2ας Ιουλίου 1997 πραγματοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, στο Ρέθυμνο, η πρώτη "Επιτελική Συνάντηση Εργασίας", στα πλαίσια του έργου "Παιδεία Ομογενών".

Το έργο χρηματοδοτείται από εθνικούς πόρους και από την Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα πλαίσια του Β' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και έχει ως στόχο την διατήρηση, την καλλιέργεια και την προώθηση της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού τόσο σε μαθητές ελληνικής καταγωγής που ζουν στο εξωτερικό και φοιτούν σε σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, όσο και σε αλλόφωνους μαθητές που επιθυμούν να γίνουν κοινωνοί του Ελληνικού Πολιτισμού και να μάθουν την Ελληνική Γλώσσα.

Στη συγκεκριμένη συνάντηση έλαβαν μέρος Ομογενείς επιστήμονες και εκπαιδευτικοί - γνωστοί για το έργο τους στην ελληνόγλωσση εκπαίδευση στο εξωτερικό - από τις χώρες: Η.Π.Α., Καναδάς, Αργεντινή, Αυστραλία, Ουκρανία, Ρωσία, Γερμανία και Βρετανία. Επίσης, έλαβαν μέρος και ελλαδίτες επιστήμονες, ειδικοί σε θέματα δίγλωσσης εκπαίδευσης και διδασκαλίας της ελληνικής ως Δεύτερης και ως Ξένης γλώσσας, καθώς και εκπρόσωποι του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και της Γενικής Γραμματείας Απόδημου Ελληνισμού.

Στη Συνάντηση Εργασίας - ανταλλάγησαν πληροφορίες και απόψεις για την ελληνόφωνη εκπαίδευση στο εξωτερικό - έγινε διεξοδική ενημέρωση και συζήτηση για το Τεχνικό Δελτίο Έργου (Τ.Δ.Ε) "Παιδεία Ομογενών", για τους στόχους του, το περιεχόμενο και τις λειτουργίες του - διαμορφώθηκε το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα υλοποιηθεί το έργο και δημιουργήθηκε ένα πρώτο παγκόσμιο δίκτυο Ελλήνων επιστημόνων και εκπαιδευτικών, οι οποίοι ανέλαβαν το κύριο βάρος υλοποίησης του συνολικού προγράμματος.

Επειδή εκτιμούμε ότι το περιεχόμενο και τα αποτελέσματα αυτής της πρώτης Συνάντησης Εργασίας είναι πολύ σημαντικά, προχωρούμε στην έκδοση των πρακτικών, έτσι ώστε αυτά να είναι προσπελάσιμα σε κάθε ενδιαφερόμενο.

Ρέθυμνο, Ιανουάριος 1998

Μιχάλης Δαμανάκης
(Επιστημονικός υπεύθυνος)

1. Πρόγραμμα Συνάντησης Εργασίας

26/6 Πέμπτη: Άφιξη - δείπνο στο Ξενοδοχείο, ώρα 20.45

27/6 Παρασκευή

Πρωί: Προεδρείο: Β. Μασσιάλας, Μ. Ritona, Μ. Δαμανάκης

9.00-11.30: -Χαιρετισμοί

-Εισαγωγή από τον Ειδικό Γραμματέα Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης κ. Δ. Χαλκιώτη

-Συνολική παρουσίαση του έργου από τον Επιστημονικό Υπεύθυνο κ. Μ. Δαμανάκη

11.30-12.00: Διάλειμμα-καφές

12.00-14.30: Συζήτηση - τοποθετήσεις συμμετεχόντων

14.30: Γεύμα στο Ξενοδοχείο

Απόγευμα: Προεδρείο: Σ. Κωνσταντινίδης, Μ. Βάμβουκας

17.00-19.00: Παρουσίαση κατάστασης κατά χώρα: Ευρώπη

Βράδυ

20.00: Ξενάγηση στην παλιά πόλη

22.00: Δείπνο στο εστιατόριο "Teds"

Διεύθυνση: Μελισσινού & Χειμάρας. Απέναντι από την Καθολική Εκκλησία

28/6 Σάββατο

Πρωί: Προεδρείο: Γ. Φλουρής, Δ. Κουτσουβέλης, Κ. Καρπενισιώτης

9.00-11.30: Παρουσίαση κατάστασης κατά χώρα: ΗΠΑ, Καναδάς, Αργεντινή

11.30-12.00: Διάλειμμα-καφές

12.00-14.30: Συνέχιση της πρωινής συνεδρίας

14.30: Γεύμα στο Ξενοδοχείο

Απόγευμα: Προεδρείο: Μ. Dietzel-Παπακυριακού, Α. Ζαχαρίου

17.00-19.00: Παρουσίαση κατάστασης κατά χώρα: Αυστραλία

Βράδυ

21.00: Δείπνο στο εστιατόριο Famagusta (νέο λιμάνι)

29/6 Κυριακή

Πρωί: Προεδρείο: Μ. Σοφοκλέους, Ε. Γλαρού, Ν. Γιωτίτσας

9.00-11.30: Ανάλυση - συζήτηση των δράσεων και υποδράσεων του Τ.Δ.Ε. - Υπόδειγμα σύνταξης ενός Τ.Δ.Ε.

Εισηγητής: Μ. Δαμανάκης

11.30-12.00: Διάλειμμα-καφές

12.00-14.30: Συνέχιση της πρωινής συνεδρίας - Καταμερισμός κατά χώρα και δράση / υποδράση

14.30: Γεύμα στο Ξενοδοχείο

Απόγευμα

18.00-20.00: Επίσκεψη και ξενάγηση στην Ιερά Μονή Αρκαδίου

Βράδυ

21.00: Δείπνο στην ταβέρνα του "ΖΗΣΗ"

Διεύθυνση: Μάχης Κρήτης 71, Μυσσίρια

30/6 Δευτέρα**Πρωί**

9.00-13.00: Ομάδες Εργασίας

α. Γενικές μελέτες και μελέτες για Δίγλωσσα Προγράμματα (A4, A9). Συντονιστής: Μ. Δαμανάκης.

β. Διδακτικά υλικά για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης και ως Ξένης Γλώσσας (A4, A5)

Συντονιστής: Γ. Φλουρής σε συνεργασία με Μ. Βάμβουκα, Ν. Παπαδογιαννάκη, Γ. Κατσιμαλή.

γ. Στοιχεία πολιτισμού (A3). Συντονιστής: Α. Χουρδάκης

δ. Επιμόρφωση εκπαιδευτικών-ανταλλαγές. Συντονιστής: Δ. Καραγιώργος

13.30: Αναχώρηση για γεύμα στην Αργυρούπολη

Απόγευμα

17.00-19.00

- Ομάδες Εργασίας κατά χώρα (ΗΠΑ, Καναδάς, Αυστραλία, Δ. Ευρώπη, Α. Ευρώπη, Ελλάδα)

- Συγκρότηση Επιτροπών και Ομάδων Εργασίας, κατανομή εργασίας για κάθε χώρα

Βράδυ

19.30: Δείπνο στο Ξενοδοχείο

1/7 Τρίτη

Πρωί: Προεδρείο: Ι. Σπυριδάκης, Ν. Παπαδογιαννάκης, Π. Νάζου

9.00-11.30: Ολομέλεια: Συμπεράσματα των Ομάδων Εργασίας
- Μορφές συνεργασίας κατά χώρα και μεταξύ των χωρών.

11.30-12.00: Διάλειμμα-καφές

12.00-14.30: -Θέματα διαχείρισης του έργου

Εισηγήτρια: Α. Πατούχα

-Δίκτυα - Επικοινωνία

Εισηγητής: Β. Μακράκης

14.30: Γεύμα στο ξενοδοχείο

Απόγευμα: Προεδρείο: Π. Τσίμπος, Α. Τάμης, Μ. Δουβαρτζίδου

17.00-19.00: - Γενικά συμπεράσματα
- Χρονοδιαγράμματα 1997
- Προγραμματισμός εργασιών 1998

Βράδυ

Κρητική βραδιά στην ταβέρνα "St. Georgio"

2/7 Τετάρτη

9.30: Αναχώρηση από το ξενοδοχείο με λεωφορείο για αεροδρόμιο

11.40: Αναχώρηση από Χανιά με την πτήση της Ο.Α. 533

17.00: Συνάντηση στο Υπουργείο Παιδείας (Μητροπόλεως 15)
με τον Υπουργό, κ. Γ. Αρσένη.

*Α' Συνεδρία***2. Χαιρετισμοί**

Μ. ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ (Επιστημονικός Υπεύθυνος του έργου): Κύριε Αντιπρύτανη, κύριε Γενικό Γραμματέα Απόδημου Ελληνισμού, αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι θα μου επιτρέψετε κατ' αρχήν να σας καλωσορίσω στην συνάντηση εργασίας, η οποία διοργανώνεται με ευθύνη του Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ. και να ευχηθώ σε όλους μας καλή επιτυχία στις εργασίες μας. Πριν προχωρήσουμε στις εργασίες της συνάντησης θα παρακαλέσω τον κ. Νικολάου και τον κ. Λαμπρινίδη να χαιρετίσουν από πλευράς Πανεπιστημίου Κρήτης και Γ.Γ.Α.Ε. τους συμμετέχοντες στη Συνάντηση Εργασίας. Κύριε Νικολάου, παρακαλώ.

Χρ.ΝΙΚΟΛΑΟΥ (Αντιπρύτανης Πανεπιστημίου Κρήτης): Σας καλημερίζω και σας καλωσορίζω στο Ρέθυμνο. Είναι μεγάλη τιμή για το Πανεπιστήμιο Κρήτης το ότι έχει αρχίσει αυτό το πρόγραμμα και χρωστούμε ευχαριστίες στον κ. Δαμανάκη και σ' όσους συνεργάστηκαν μαζί του, ώστε να αρχίσει αυτό το πρόγραμμα μέσα στα πλαίσια του δεύτερου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και στα άλλα προγράμματα που έχει το Υπουργείο Παιδείας.

Είναι σημαντικό το ότι το Πανεπιστήμιο Κρήτης αναλαμβάνει αυτή την πρωτοβουλία και χαίρομαι ιδιαίτερα που συνεργάζεται με σας, που έχετε έρθει από διάφορα μέρη του κόσμου, από Ρωσία και χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, Αμερική και Αυστραλία. Για μένα είναι σαφές, ότι, το πρόγραμμα που αρχίζετε είναι στρατηγικής σημασίας, όχι υπό την στενή έννοια του όρου, ή στενά οικονομικής ή ο,τιδήποτε άλλο, αλλά υπό την ευρύτερη έννοια που μπορεί να έχει μια προσπάθεια και να είναι στρατηγική για το ελληνικό έθνος, για τη γλώσσα και τον πολιτισμό, κάτι που πιστεύω ότι πρέπει να διατηρήσουμε και να αφήσουμε να ζει και να εξελίσσεται μέσα στο χρόνο. Και έτσι όπως είναι σήμερα τα πράγματα και με την διεθνοποίηση της οικονομίας και των σχέσεων, δεν πρέπει να είμαστε απαισιόδοξοι και να φοβόμαστε για την ελληνική γλώσσα και τον πολιτισμό. Αντίθετα θα μπορούσαμε να δούμε τις εξελίξεις ως πρόκληση μεγαλύτερης ακτινοβολίας και μεγαλύτερης επέκτασης, λόγω των νέων τεχνολογιών που υπάρχουν - άλλωστε εγώ προέρχομαι από τον τομέα των Υπολογιστών και επομένως έχω μια ιδιαίτερη ευαισθησία ως προς αυτό - και δίνουν μεγαλύτερη δυνατότητα επικοινωνίας. Οι αποστάσεις είναι πια πολύ κοντινές.

Νομίζω ότι γίνεται πια συνείδηση όλο και περισσότερο σε όλους μας, τους μετέχοντες στην ελληνική παιδεία, ότι ο τρόπος να επιζηήσει μακρόχρονα η Ελλάδα είναι να σκέπτεται τον εαυτό της περισσότερο σαν **τρόπο** παρά σαν τόπο. Το πρόγραμμά σας, αυτό ακριβώς πάει να βοηθήσει για να υλοποιηθεί. Μέσα σ' αυτή την προοπτική, καλό είναι νομίζω, σιγά - σιγά, να σκεφτόμαστε ότι η μύηση στην ελληνική γλώσσα και τον ελληνικό πολιτισμό δεν θα πρέπει να είναι αποκλει-

στικό δικαίωμα - γιατί ως δικαίωμα το βλέπω και όχι ως υποχρέωση - εκείνων που είναι ελληνικής καταγωγής, αλλά όλου του κόσμου. Γιατί τελικά, όπως λέγανε οι αρχαίοι ημών πρόγονοι: Έλληνες είναι αυτοί που μετέχουν της ελληνικής παιδείας. Εύχομαι κάθε επιτυχία στις προσπάθειές σας, οι οποίες, νομίζω, είναι πολύ σημαντικές και είμαι ιδιαίτερα χαρούμενος και θεωρώ εξαιρετική τιμή για το Πανεπιστήμιο Κρήτης να φιλοξενεί αυτή την προσπάθεια.

Μ. ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ: Τώρα θα παρακαλέσω το Γενικό Γραμματέα Απόδημου Ελληνισμού, κ. Λαμπρινίδη, που μας έκανε την τιμή να παρευρεθεί στην έναρξη των εργασιών, όχι μόνο να χαιρετίσει, αλλά και να δώσει το στίγμα της Γραμματείας σ' αυτά τα θέματα.

Σ. ΛΑΜΠΡΙΝΙΔΗΣ: Κύριε Αντιπρύτανη, κύριε Δαμανάκη, αγαπητοί φίλοι από τον περισσότερο κόσμο, από την Κρήτη και από την Ελλάδα, καλώς ήρθατε. Καταρχάς συγχαρητήρια για το έργο όλων σας εδώ και πάρα πολλά χρόνια. Δεν αρχίζει η προσπάθεια της ελληνικής παιδείας σήμερα, αν και σήμερα αρχίζει ένα σημαντικό κομμάτι της προσπάθειας για την αναβάθμισή της στο εξωτερικό. Οι περισσότεροι πάντως από εσάς βρίσκεστε εδώ για ένα συγκεκριμένο λόγο. Και ο λόγος αυτός είναι ότι παλεύατε επί χρόνια, πολλές φορές μόνοι, ίσως και αβοήθητοι στις χώρες σας για να προωθήσετε αυτό το μεγάλο σκοπό. Θα πω μερικές κοινοτυπίες, τις οποίες όμως εμείς ζούμε συχνά στο εξωτερικό όπου μεταβαίνουμε. Το πρωταρχικό ζήτημα που τίθεται από τους Έλληνες της διασποράς είναι το ζήτημα της παιδείας.

Ένα δεύτερο πρόβλημα που τίθεται είναι το διδακτικό υλικό όλοι λένε ότι δεν είναι καλό. Επίσης, η ποιότητα των δασκάλων. Καλοί, χρυσοί αλλά χρειάζονται μετεκπαίδευση. Δυο σημαντικότερα ζητήματα που τίθενται από όλους. Ένα άλλο ζήτημα που δεν τίθεται συχνά, δυστυχώς, ενώ είναι πολύ σημαντικό, έχει να κάνει με αυτό που το δικό σας πρόγραμμα εδώ ονομάζει **ανταλλαγές**. Και είναι μια λέξη που υποκρύπτει τη σημασία του πολυπολιτισμού. Είναι αδύνατο οι δάσκαλοι να μετεκπαιδευτούν με σωστά προγράμματα, αν δεν υπάρχει η αντίληψη του πολιτισμού, της κουλτούρας, των συνθηκών ζωής στις χώρες υποδοχής.

Τελικά η αντίληψη ότι οι Έλληνες του εξωτερικού είναι ελλαδικοί Έλληνες, η ελληνικότητά τους πρέπει να καθορίζεται από το κατά πόσο η ζωή τους αντικατοπτρίζει τα δικά μας πρότυπα ζωής εδώ στην Ελλάδα, είναι το μεγαλύτερο σφάλμα και το μεγαλύτερο έγκλημα που μπορεί να κάνει ο οποιοσδήποτε για τους Έλληνες της διασποράς. Είναι έξι εκατομμύρια άνθρωποι ανά τον κόσμο, ζούνε σε χώρες εντελώς διαφορετικές η μία από την άλλη, έχουν πάει εκεί για διαφορετικούς λόγους. Τους μετέφεραν εκεί, διαφορετικές συνθήκες ζωής, άλλοι γεννήθηκαν εκεί - δεν έχουν γνωρίσει καν την Ελλάδα - , άλλοι έχουν πάει εκεί πριν από μερικά χρόνια. Είναι τραγικό να θεωρείται ότι οι Έλληνες της διασποράς πρέπει να γίνουν ελλαδίτες Έλληνες. Είναι άνθρωποι που έχουν ενσωματώσει πολιτισμούς και κουλτούρες άλλων λαών. Ιδανικά - και αυτή

είναι η μεγάλη σημασία της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας - αυτή η ενσωμάτωση θα καταλήξει και καταλήγει σε ένα συγκεκριασμό της ελληνικής ρίζας με τη ρίζα της νέας πατρίδας. Πάντως δεν είναι ελλαδίτες.

Το έργο σας είναι πάρα πολύ χρήσιμο, όσων από σας συνεργαστείτε τελικά στο πρόγραμμα. Και το αναφέρω αυτό διότι έχω την αίσθηση ότι αυτά στα οποία θα καταλήξετε για τα επόμενα δύο χρόνια, θα είναι αυτά που θα καθορίσουν και θα κατευθύνουν την πολιτική μας για την εκπαίδευση για πάρα πολλά χρόνια.

Θα μπορούσα να σας αναπτύξω εκτενώς τις δραστηριότητες και την πολιτική της Γενικής Γραμματείας Απόδημου Ελληνισμού για τα θέματα εκπαίδευσης και σήμερα και στο παρελθόν. Δεν θα το κάνω παρά μόνο. Ίσως θα σας πω επιγραμματικά δυο πράγματα για ένα πολύ βασικό λόγο. Εάν η Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού είχε βρει τη μαγική συνταγή για να σας πει εσάς τι κάνομε και κάπως να ισχυριστούμε μέσω αυτού ότι η πολιτική μας είναι η σωστή και η ενδεδειγμένη, τότε δεν θα υπήρχε λόγος ύπαρξης αυτού του τόσο σοβαρού έργου. Έχουμε κάνει πολλές και σοβαρές κινήσεις στα θέματα εκπαίδευσης. Είναι, όμως, επίσης προφανές ότι χρειαζόμαστε γνώση επιστημονική για να προχωρήσουμε παραπέρα. Δεν εκδίδουμε, εμείς στη Γενική Γραμματεία, εκπαιδευτικά βιβλία. Εστιάζουμε ιδιαίτερα την προσοχή μας σε θέματα δασκάλων και της επιμόρφωσής τους, αλλά και των συνθηκών διαβίωσής τους ιδιαίτερα σε χώρες και περιοχές όπως είναι οι χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, αλλά και αλλού. Καμιά φορά είναι πολύ όμορφα τα θεωρητικά σχήματα για τη διδασκαλία της γλώσσας, αλλά αν γνωρίζατε ότι στη Σταυρούπολη και στο Κρασνοντάρ στη Ν. Ρωσία, ένας δάσκαλος ακόμα κι αν μπορέσει να σπουδάσει την ελληνική γλώσσα σε κάποια από τα τμήματα Ελληνικών των Πανεπιστημίων που υπάρχουν έδρες ελληνικών σπουδών, κατόπιν διδάσκοντας τη γλώσσα αυτή σε ελληνόπουλα ή μη ελληνόπουλα στη Ρωσία θα έβγαζε ένα μισθό μηνιαίο γύρω στα 100 ή 90 δολ. Αντιλαμβάνεστε ότι αυτός ο άνθρωπος θα προτιμήσει να ασχοληθεί με τουριστικές επιχειρήσεις ή σε ένα ιδιωτικό τομέα. Επομένως, η ενίσχυση των μισθών των δασκάλων είναι πεζό να το κάνει κάποιος, όχι προφανές όμως γιατί δεν έχει γίνει μέχρι τώρα. Εμείς το αρχίζουμε. Πρέπει να κρατήσουμε αυτούς τους ανθρώπους για τη διδασκαλία. Πρέπει, επίσης, να βοηθήσουμε σε αυτές τις περιοχές, και όχι μόνο, παιδιά να σπουδάζουν την γλώσσα σε πανεπιστήμια. Δεν είναι δωρεάν. Πρέπει να πληρώσεις: γι' αυτό οι υποτροφίες είναι απαραίτητες. Και εκεί προσπαθούμε να ενισχύσουμε το έργο με μια φιλοσοφία που δεν εστιάζεται αποκλειστικά σε άτομα ελληνικής καταγωγής.

Η φιλοσοφία αυτού που κάνετε κι εσείς εδώ: η φιλοσοφία του να γράψετε εγχειρίδια διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας όχι μόνο για τους Έλληνες αλλά και για τους μη Έλληνες, είναι ακριβώς αυτό που διαπνέει και εμάς. Τα προγράμματα φιλοξενίας που υλοποιεί η Γραμματεία εδώ και πάρα πολλά χρόνια εμπλέκονται στη φιλοσοφία των ανταλλαγών. Δεν έχουν την έμφαση που ίσως μπορέσετε εσείς με τις εργασίες σας να κατευθύνετε σωστότερα. Την έμφαση που θα μπορού-

σαμε να δώσουμε στο εκπαιδευτικό και το κοινωνικό μέρος των ανταλλαγών. Πως συμμετέχουν δηλ. παιδιά από διαφορετικές χώρες. Πάντως το κάναμε.

Αντί για όλα αυτά που χρειάζονται μεγάλη ανάλυση και είναι ολόκληρη ιστορία θα σας πω κάτι εντελώς διαφορετικό. Θα εστιάσω πάλι στη Ν. Ρωσία. Πήγαμε πριν δυο μήνες και κάναμε τον πρώτο Πολιτιστικό Μήνα που έχει γίνει ποτέ στην περιοχή. Πήγαμε με επτά καλλιτεχνικά συγκροτήματα από την Ελλάδα: μια βυζαντινή χορωδία υψηλότετου επιπέδου, το Λύκειο Ελληνίδων, ένα σχήμα μοντέρνας ελληνικής μουσικής, ένα πολύ καλό χορευτικό με κλασική μουσική. Τον Γιώργο τον Δεμερτζή, για όσους ξέρετε, στο βιολί. Μία σοπράνο την Καλούτσα από την Ρωσία και μία πιανίστρια. Κάναμε ένα πολυπολιτιστικό τρίο, υψηλού επιπέδου. Σε αυτό το μήνα δόθηκαν 40 παραστάσεις σε επτά πόλεις της Ν. Ρωσίας. Σε κατάμεστα θέατρα. Γύρω στα 30.000 άτομα, Έλληνες και Ρώσοι, παρακολούθησαν τις παραστάσεις στις δεκατρείς μέρες που ήμασταν εκεί. Αυτό που μας συγκλόνισε πραγματικά - και το λέγω γιατί ήταν πραγματικά συγκλονιστικό -τα θέατρα ήταν στην πλειοψηφία τους γεμάτα με παιδιά ηλικίας μεταξύ 6 και 16 χρονών. Τα παιδιά αυτά, αν είχαμε πάει ως ελληνική πολιτεία για να σφίξουμε τα χέρια των προέδρων των διαφόρων κοινοτήτων, να βγάλουμε κάποιες φωτογραφίες και να πούμε ότι ακούσαμε τα προβλήματά τους και θα τα λύσουμε, δεν θα τα είχαμε δει ποτέ. Δεν θα είχαν εμφανιστεί ποτέ στην ελληνική πολιτεία που για πολλά από αυτά τα παιδιά είναι κάτι το εντελώς άχρηστο και αδιάφορο.

Στα πλαίσια του πολιτιστικού αυτού μήνα εκτός από ελληνικά συγκροτήματα υπήρχαν και ρωσικά συγκροτήματα. Κάναμε ένα πολιτιστικό μήνα, στον οποίο δεν πήγαμε ως Ελλάδα να επιβάλουμε έναν ανώτερο πολιτισμό, αλλά πήγαμε ως ένας ισότιμος πολιτισμός για να γνωρίσουμε τους ρώσους, να μάθουμε από αυτούς τον δικό τους. Στον πολιτιστικό αυτό μήνα, μετά τις παραστάσεις τα παιδιά έρχονταν και ήταν συγκινημένα και έκπληκτα. Λέγανε ότι πρώτη φορά, είδαν την Ελλάδα σε τέτοιο επίπεδο. Αισθάνονταν υπερηφάνεια. Τα λέγανε στα ρώσικα αυτά. "Αισθανόμαστε μια ιδιαίτερη υπερηφάνεια γι' αυτό το οποίο συμβαίνει. Μήπως μπορείτε να μας πείτε για την ελληνική γλώσσα, πού την διδάσκεται και πώς ακριβώς; Για φιλοξενία μπορούμε να έρθουμε στην Ελλάδα για μια - δυο βδομάδες για να δούμε πώς είναι;"

Η αίσθησή μας είναι ότι δεν είχαν επιδείξει ποτέ παρόμοιο ενδιαφέρον. Η διαπλοκή του πολιτισμού με την εκπαίδευση είναι κάτι προφανές, αλλά στην εφαρμογή μιας πολιτικής όχι κάτι τόσο εύκολο. Τελικά το να πάρεις ένα παιδί και να το πιέσεις να μάθει τα Ελληνικά, αν είναι 7-8 χρονών, τρίτη - τέταρτη γενιά στο εξωτερικό, είναι σχεδόν συνταγή αποτυχίας όσο καλά βιβλία και όσο καλούς δασκάλους και αν έχεις. Πρέπει να υπάρχουν ερεθίσματα στη ζωή του γενικότερα. Η φλόγα, ίσως, κάποια παράξενη σπίθα στην καρδιά του για την Ελλάδα που να του κεντρίσει το ενδιαφέρον για να έρθει σε επαφή με την ελληνική γλώσσα εξαρχής. Κατόπιν βέβαια ο αγώνας θα είναι μεγάλος ή μικρός για να τη μάθει. Με αυτές τις σκέψεις θα σας αφήσω.

Θα πω μόνο το εξής στο τέλος: το έργο σας κύριε Δαμανάκη είναι πάρα πολύ δύσκολο. Και θα

είναι δύσκολο ως ένα βαθμό διότι το προτέρημα, που είπα στην αρχή, ίσως να έχει και τα αρνητικά του: ότι δηλ., όλοι εσείς εδώ ασχολείστε επί δεκαετίες με την ελληνική γλώσσα στο εξωτερικό και όπως οι άνθρωποι της πολιτικής, έτσι και οι άνθρωποι του εκπαιδευτικού ακαδημαϊκού χώρου είναι πολύ φυσιολογικό να έχουν κατασταλαγμένες απόψεις για τα παραπάνω θέματα. Ειδικά όταν ασχολούνται με αυτά για πάρα πολλά χρόνια. Ο συγκερασμός λοιπόν των απόψεων αυτών και η εξεύρεση κοινών οδών ή η απόρριψη κάποιων και η αποδοχή άλλων, δεν είναι εύκολη διαδικασία. Αλλά αυτό είναι ως ένα βαθμό το έργο το οποίο καλείστε να κάνετε. Για μας αυτό το έργο είναι εξαιρετικά σημαντικό. Μετά από αυτό που είπα η κ. Ράλλη από τη Γενική Γραμματεία θα παραμείνει στις εργασίες. Εγώ θα πρέπει να φύγω το απόγευμα.

Θα ακούσετε ίσως κι άλλους λόγους από Γενικούς Γραμματείς, Υπουργούς ή άλλους. Όμως αυτό το έργο είναι πολιτικό, δεν είναι επιστημονικό. Βέβαια, θα βοηθήσει εξαιρετικά την πολιτική, αλλά δεν πρέπει να εμπλακούν αυτά τα δύο, διότι αν εμπλακούν μάλλον κακό θα γίνει παρά καλό. Καλή επιτυχία στο έργο σας και συγχαρητήρια πάλι.

3. Εισαγωγική ομιλία και παρουσίαση του συνολικού έργου από τον επιστημονικό υπεύθυνο και συντονιστή του έργου, Μιχάλη Δαμανάκη

Αγαπητές συναδέλφισσες και αγαπητοί συνάδελφοι,
από το βόρειο και το νότιο ημισφαίριο από την ανατολή και τη δύση της υδρογείου, και από την Ελλάδα.

Επιτρέψτε μου, κατ' αρχάς να σας καλωσορίσω, ως επιστημονικός υπεύθυνος του έργου "Παιδεία Ομογενών", και να ευχηθώ σε όλους μας καλή επιτυχία στις εργασίες μας.

Εκτιμώ ότι η σημερινή ημέρα - Παρασκευή 27 Ιουνίου 1997 - είναι μια ιστορική ημέρα, μια και το πάγιο αίτημα των Ελλήνων της Διασποράς, για μια πιο συστηματική προσέγγιση της παιδείας και της εκπαίδευσης των ελληνοπαίδων εξωτερικού, φαίνεται να ικανοποιείται.

Η ελληνική πολιτεία, για πρώτη φορά στην ιστορία της, έρχεται με μια συνολική εκπαιδευτικοπολιτική πρόταση, την οποία υποστηρίζει, κατ' αρχάς, με το ποσό του 1.725.200.000 δραχμών.

Αγαπητές συναδέλφισσες και αγαπητοί συνάδελφοι,
η υλοποίηση και η επιτυχία αυτής της πρότασης του ελληνικού Υπουργείου Παιδείας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από εμάς που είμαστε σήμερα εδώ, σ' αυτή την αίθουσα συγκεντρωμένοι, καθώς και από άλλους εξίσου αξιόλογους επιστήμονες και εκπαιδευτικούς, οι οποίοι για λόγους οργανωτικούς και οικονομικούς δεν μπορούν να είναι σήμερα όλοι παρόντες, αλλά θα συνεργαστούν στο πρόγραμμα και θα συμβάλουν στην υλοποίησή του.

Κριτήρια για την πρόσκληση:

Ως προς τα κριτήρια επιλογής και πρόσκλησης των συμμετεχόντων στην Συνάντηση Εργασίας θα ήθελα να υπογραμμίσω τα ακόλουθα:

- Κατ' αρχάς, επικεντρώσαμε την προσοχή μας σε χώρες και περιοχές όπου είναι μαζική η παρουσία των Ελλήνων.
- Δεύτερο, επιδιώξαμε να κερδίσουμε ως συνεργάτες πανεπιστημιακούς και λοιπούς επιστήμονες ελληνικής καταγωγής, οι οποίοι θα επωμισθούν κυρίως το επιστημονικό σκέλος του προγράμματος, στις χώρες όπου ζουν και εργάζονται.
- Τρίτο, προσκαλέσαμε μερικούς έμπειρους εκπαιδευτικούς της πράξης, οι οποίοι έχουν παραγάγει ή παράγουν διδακτικό υλικό για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού στο εξωτερικό.

Απ' αυτούς προσδοκούμε να παίξουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην συλλογή του υπάρχοντος υλικού, στη συγκρότηση Ομάδων Εργασίας, καθώς και στην παραγωγή, δοκιμαστική εφαρμογή και προώθηση νέου διδακτικού υλικού

- Τέταρτο, προσκαλέσαμε, ή ζητήσαμε από τα Υπουργεία Παιδείας των χωρών υποδοχής να στείλουν στην Συνάντηση Εργασίας, πρόσωπα ελληνικής καταγωγής, τα οποία κατέχουν μια σημαντική θέση στη διοίκηση των χωρών υποδοχής, και που θα παίξουν ένα διαμεσολαβητικό ρόλο μεταξύ της Διεύθυνσης του έργου “Παιδεία Ομογενών” και του ελληνικού Υπουργείου Παιδείας, από τη μια, και από την άλλη των Υπουργείων Παιδείας και των εκπαιδευτικών υπηρεσιών στις χώρες υποδοχής.
- Δεν προσκαλέσαμε εκπροσώπους φορέων και συνδικαλιστικών οργανώσεων (π.χ. Κοινότητες, Συλλόγους Εκπαιδευτικών κτλ.), γιατί δεν είναι πρόθεσή μας να προτάξουμε τον πολιτικό χαρακτήρα του προγράμματος.
Εννοείται ότι η συμβολή των φορέων αυτών στην υλοποίηση του προγράμματος είναι ευπρόσδεκτη, αρκεί αυτή να εντάσσεται στους στόχους και στις διαδικασίες του προγράμματος.
Ιδιαίτερα σ’ ό,τι αφορά τους ομογενείς εκπαιδευτικούς, υπογραμμίζω ότι αυτοί θα ενημερωθούν για το πρόγραμμα και θα διερευνηθούν οι δυνατότητες εμπλοκής τους σ’ αυτό, στα πλαίσια των επιμορφωτικών σεμιναρίων που έχουμε προγραμματίσει για το άμεσο μέλλον.
- Οι προσκεκλημένοι μας από την Ελλάδα είναι συναδέλφισσες και συνάδελφοι που ασχολούνται με τις δράσεις και υποδράσεις του Τεχνικού Δελτίου Έργου (Τ.Δ.Ε.) και έχουν να επιδείξουν συναφές έργο.

Οργάνωση του έργου:

Από το οργανόγραμμα του έργου (βλ. πίνακα 2) προκύπτει ότι οι Συναντήσεις Εργασίας (τέτοιες θα γίνονται μια φορά το χρόνο) λειτουργούν ως συνδεδεμένος κρίκος μεταξύ του Κέντρου (της Ελλάδας) και της περιφέρειας (των χωρών όπου ζουν Έλληνες).

Οι όροι Κέντρο και Περιφέρεια ίσως να θεωρηθούν ως όροι μη δόκιμοι, ίσως και ιδεολογικά φορτισμένοι. Ωστόσο, εμείς υπογραμμίζουμε ότι η σχέση μεταξύ Ελλάδας και Ελλήνων της Διασποράς είναι και οφείλει να είναι μια σχέση **συμμετρική** και **ισότιμη**.

Εκείνο που πρέπει να χαρακτηρίζει τη μεταξύ μας σχέση και αλληλεπίδραση είναι η **ισοτιμία**, η **αμοιβαιότητα** και η **συνεργατικότητα**. Αποφασιστικής σημασίας, κατά την άποψή μας, είναι αυτές οι αρχές και λιγότερο το ένα ή το άλλο οργανωτικό σχήμα.

Ως προς την οργάνωση του προγράμματος (του έργου) στο εξωτερικό θεωρούμε σκόπιμο να υπάρχει μια κοινή **Επιστημονική Επιτροπή** σε κάθε χώρα, η οποία θα συνεδριάζει κατά καιρούς, θα αποτιμά την πορεία των εργασιών, θα προγραμματίζει και θα συντονίζει τις παραπέρα εργασίες.

Ομάδες Εργασίας μπορούν να λειτουργούν περισσότερες και ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες και το στάδιο/τη φάση εξέλιξης των εργασιών.

Εκείνο, όμως, που θεωρούμε ως το πιο σημαντικό είναι, η **δημιουργία δομών** στο εξωτερικό οι οποίες θα είναι **βιώσιμες** και μετά τη λήξη του προγράμματος.

Οι Έλληνες επιστήμονες στο εξωτερικό, οι Κοινότητες και η Εκκλησία, οι Σύλλογοι των Εκπαιδευτικών και των Γονέων και Κηδεμόνων, οι διάφοροι φορείς ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, τα Γραφεία Εκπαίδευσης στις ελληνικές διπλωματικές αρχές στο εξωτερικό μπορούν να αποτελέσουν συνθετικά στοιχεία αυτών των βιώσιμων δομών.

Υπενθυμίζω ότι σύμφωνα με το **Ν. 2413/96 άρθρο 27**, είναι δυνατή η συγκρότηση και λειτουργία Τοπικών, Περιφερειακών και Ομογενειακών Συμβουλίων Παιδείας σε κάθε χώρα υποδοχής.

Στην Ελλάδα, εκτός από τις **Ομάδες Εργασίας** που θα λειτουργούν στο Πανεπιστήμιο Κρήτης ή και σε άλλα ελληνικά Πανεπιστήμια, θα λειτουργούν η **Κεντρική Επιστημονική Επιτροπή**, η **Διεύθυνση του έργου "Παιδεία Ομογενών"** και η **Επιτροπή Ερευνών στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**.

Αυτό σημαίνει ότι το **Πανεπιστήμιο Κρήτης**, ως φορέας υλοποίησης, θα είναι ο **συντονιστής** και το σημείο αναφοράς για όλους τους εμπλεκόμενους στο πρόγραμμα, πράγμα βέβαια που δεν σημαίνει ότι η επικοινωνία μεταξύ των διαφόρων Επιτροπών και Ομάδων Εργασίας στις διάφορες χώρες δεν είναι θεμιτή.

Αντίθετα, η άμεση επικοινωνία του καθενός από εμάς με τους άλλους είναι επιθυμητή. Για να διασφαλιστεί δε αυτή η επικοινωνία, θα δημιουργήσουμε ήδη σ' αυτή τη φάση ένα δίκτυο επικοινωνίας μεταξύ μας, μέσω του Internet.

Σ' αυτό το σημείο θεωρώ σκόπιμο να υπογραμμίσω ότι το Τ.Δ.Ε. 1.1.Ζ(δ), το οποίο έχετε στα χέρια σας, **είναι δεσμευτικό για όλους μας**, γιατί το Πανεπιστήμιο Κρήτης έχει υπογράψει μια σύμβαση με το Υπουργείο Παιδείας, μέρος της οποίας είναι το Τ.Δ.Ε.

Να υπογραμμίσω, επίσης, ότι κάθε φορέας ή κάθε φυσικό πρόσωπο που θα αναλαμβάνει να υλοποιεί μέρος του έργου (π.χ. μια υποδράση) **θα συντάσσει** ένα ειδικό Τεχνικό Δελτίο Έργου και **θα υπογράψει** μια σύμβαση υπεργολαβίας με το Πανεπιστήμιο Κρήτης (έντυπα, φόρμες, υπάρχουν στο φάκελό σας).

Τα προϊόντα (παραδοτέα) που θα προκύψουν από το πρόγραμμα θα **ανήκουν** κατ' αρχάς στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, το οποίο, σύμφωνα με την σύμβαση, θα τα **παραδίδει** στη συνέχεια, και σύμφωνα με τα χρονοδιαγράμματα, στο Υπουργείο Παιδείας.

Δράσεις του έργου:

Από το Τ.Δ.Ε., που έχετε στα χέρια σας, προκύπτουν, επίσης, οι στόχοι, οι αποδέκτες, οι δράσεις, το περιεχόμενο, η μεθοδολογία, τα χρονοδιαγράμματα, οι προϋπολογισμοί και τα παραδοτέα του έργου.

Δεν θα τα επαναλάβω, αλλά θα περιοριστώ σε ορισμένες αποσαφηνίσεις και υπογραμμίσεις.

Κατ' αρχάς υπογραμμίζω ότι η διάρκεια του έργου είναι τριετής. Ωστόσο, εμείς θα συζητήσουμε και θα οριστικοποιήσουμε κυρίως τις εργασίες για το έτος 1997 (βλ. την σχετική ανάλυση στο Τ.Δ.Ε., σ. 22 κ.ε.).

Οι δράσεις του έργου αφορούν αποκλειστικά στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, και όχι στην τριτοβάθμια ή στην επιμόρφωση ενηλίκων.

Από τις τρεις δράσεις του έργου (ΑΘΗΝΑ, ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ, ΕΡΜΗΣ) ιδιαίτερη βαρύτητα θα δοθεί κατά το έτος 1997 στη δράση I (ΑΘΗΝΑ), δηλαδή, στο Εκπαιδευτικό Υλικό και στα Εκπαιδευτικά Προγράμματα.

Κάθε μια από τις τρεις δράσεις του έργου αποτελείται από υποδράσεις (υποέργα) οι οποίες θα υλοποιηθούν κατά το έτος 1997 ή και κατά τα επόμενα έτη (1998,1999).

Για κάθε μια απ' αυτές τις υποδράσεις θα έχουμε την ευκαιρία να μιλήσουμε αναλυτικότερα την Κυριακή το πρωί, καθώς και στα πλαίσια των Ομάδων Εργασίας, τη Δευτέρα 30 Ιουνίου.

Όμως σ' αυτή τη φάση των εργασιών μας θα ήθελα να δώσω το στίγμα για κάθε μια από τις τρεις δράσεις του έργου.

Ως προς τη δράση I (ΑΘΗΝΑ), θεωρώ αναγκαία την υπογράμμιση της παιδαγωγικής διάστασης της δράσης. Οι δέκτες των προϊόντων αυτής της δράσης είναι κυρίως παιδιά και νέοι ελληνικής καταγωγής που, κατά κανόνα, κοινωνικοποιούνται διπολιτισμικά-διγλωσσικά.

Η διπολιτισμικότητα και η διγλωσσία δεν επιτρέπεται, επομένως, να αγνοηθούν. Θα διατυπώσω την παιδαγωγική αρχή (το αξίωμα), ότι κάθε διδακτικό υλικό που κατασκευάζουμε και κάθε εκπαιδευτικό μέτρο που παίρνουμε οφείλει να έχει ως αφετηρία και στόχο το σεβασμό, την αποδοχή, την αξιοποίηση και την προώθηση του διπολιτισμικού-διγλωσσικού κεφαλαίου των παιδιών. (Όπου δεν υπάρχει ένα τέτοιο κεφάλαιο θα πρέπει να έχουμε ως στόχο τη δημιουργία του).

Είναι προφανές ότι η παραπάνω αρχή θέτει το θέμα της ταυτότητας, γενικότερα, και της ελληνικότητας ειδικότερα.

Δεν θα αναφερθώ αναλυτικά σ' αυτό το θέμα, αλλά θα περιοριστώ σε δύο επισημάνσεις: από τη μια θεωρώ σκόπιμο να υπογραμμίσω ότι η ελληνικότητα δεν εξαντλείται στα ελλαδικά σύνορα: από την άλλη εκτιμώ ότι οι Έλληνες του εξωτερικού και εκείνοι της Ελλάδας έχουν μια ομοιότητα, μια ομοιογένεια στο βαθμό που έχουν μια κοινή καταγωγή.

Συγχρόνως, όμως, χαρακτηρίζονται και από μια ετερότητα η οποία ανάγεται στις διαφορετικές κοινωνικοπολιτισμικές οικονομικές και λοιπές συνθήκες κάτω από τις οποίες ζουν και διαμορφώνουν την ταυτότητά τους.

Επομένως, οι έννοιες ταυτότητα και ετερότητα αποτελούν για μας ισότιμη εργαλεία ανάλυσης.

Ως προς τους αλλογενείς-αλλόφωνους μαθητές θα πρέπει να έχουμε ως στόχο, να τους καταστήσουμε κοινωνούς και γνώστες του Ελληνικού Πολιτισμού και της Ελληνικής Γλώσσας, **στο πνεύμα μιας ισότιμης αντιμετώπισης των γλωσσών και των πολιτισμών.**

Σχετικά με τη δράση II (ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ), ας σημειωθεί ότι η επιμόρφωση των ελλαδικών εκπαιδευτικών που αποσπώνται στο εξωτερικό οφείλει να στοχεύει στην ευαισθητοποίησή τους και στην προετοιμασία τους, έτσι ώστε να λειτουργήσουν στο πνεύμα της **διπολιτισμικότητας**, της

διγλωσσίας και της **διαπολιτισμικότητας** και μακριά από ελλαδοκεντρισμούς και εθνοκεντρισμούς (όπως εξάλλου αναφέρεται και στην εισηγητική έκθεση για το Νόμο 2413/96, τον οποίο έχετε στο φάκελό σας).

Η επιμόρφωση των ομογενών εκπαιδευτικών και οι ανταλλαγές ομογενών και αλλογενών εκπαιδευτικών και μαθητών κύριο στόχο έχουν την σύσφιξη -ή τη δημιουργία- σχέσεων με την Ελλάδα, την ανανέωση των γνώσεων και των δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών και των μαθητών γύρω από την Ελλάδα, τον ελληνικό πολιτισμό, την ιστορία και τη γλώσσα, έτσι ώστε αυτοί να μπορέσουν να λειτουργήσουν ως **πολλαπλασιαστές** στις χώρες που ζουν.

Η δράση III (ΕΡΜΗΣ), τέλος, στοχεύει στη δημιουργία μιας **Βάσης Δεδομένων**, στην οποία θα εμπεριέχονται στατιστικά δεδομένα, κατάλογοι βιβλίων, κατάλογοι φορέων, διδακτικό υλικό κτλ. και που θα χρησιμεύει ως πηγή άντλησης πληροφοριών για τους Έλληνες μέσα κι έξω από την Ελλάδα, αλλά και για κάθε ενδιαφερόμενο.

Από την άλλη πλευρά στοχεύει, επίσης, στη δημιουργία ενός **Δικτύου Επικοινωνίας** μέσω του Internet.

Άμεσος στόχος μας είναι, μετά τη λήξη των εργασιών της Συνάντησής μας να μπορούμε να επικοινωνούμε, να ανταλλάσουμε κείμενα, υλικά και πληροφορίες μέσω του Internet. Μ' αυτό το θέμα θα ασχοληθούμε αναλυτικότερα την Τρίτη 1 Ιουλίου, το πρωί.

Φιλοδοξία μας είναι, το έτος 2.000 να μπορούν οι Έλληνες, καθώς και οι κάθε ενδιαφερόμενοι να αντλούν ανά πάσα στιγμή και από κάθε σημείο της γης εκπαιδευτικές πληροφορίες από την **Τράπεζα Δεδομένων**, και να επικοινωνούν μεταξύ τους μέσω του **Δικτύου Επικοινωνίας** που θα οικοδομήσουμε στα πλαίσια του τριετούς έργου "Παιδεία Ομογενών".

Πρόγραμμα εργασιών:

Ως προς το πρόγραμμα εργασιών της Συνάντησής μας, έχω να παρατηρήσω τα ακόλουθα.

Τις δύο πρώτες μέρες (Παρασκευή και Σάββατο) θα τις αφιερώσουμε σε μια γενική συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων σχετικά με το συνολικό έργο και με βάση το Τ.Δ.Ε. που έχετε στα χέρια σας καθώς και σε σχέση με την κατάσταση που επικρατεί στις χώρες από τις οποίες προέρχετε, τις εκπαιδευτικές ανάγκες σ' αυτές κτλ.

Στα πλαίσια αυτών των συνεδριών θα έχετε την ευκαιρία να κάνετε τις δικές σας εισηγήσεις.

Την Κυριακή το πρόγραμμα είναι πιο χαλαρό. Θα εξοικειωθούμε με τις δράσεις και υποδράσεις του Τ.Δ.Ε. και τη διαχείριση του έργου, θα πληροφορηθούμε πώς συμπληρώνεται ένα Τ.Δ.Ε. και θα επιχειρήσουμε να κατανεύσουμε τις εργασίες κατά χώρα και υποδράση.

Τη Δευτέρα (30.6) το πρωί θα χωριστούμε σε 4 Ομάδες Εργασίας και θα επιχειρήσουμε τα ακόλουθα.

1. Καθιέρωση μιας **κοινής μεθοδολογίας** και ενός **κοινού πλαισίου δράσης** ώστε να διασφαλιστούν

η μεταξύ μας συνεργασία, η συγκρισιμότητα των αποτελεσμάτων των εργασιών μας και η αποδοτικότητα των εργασιών μας (π.χ. κοινά κριτήρια αξιολόγησης των διδακτικών υλικών, κοινά εργαλεία μελέτης των γλωσσικών προϋποθέσεων και των αναγκών των μαθητών κτλ.).

2. Δοκιμαστική συμπλήρωση Τ.Δ.Ε. κατά υποδράση (υποέργο).

Σε κάθε Ομάδα Εργασίας θα υπάρχει μια εισαγωγική εισήγηση από έναν ελλαδίτη επιστήμονα και θα ακολουθούν εισηγήσεις και τοποθετήσεις των προσκεκλημένων μας. **Κάθε Ομάδα Εργασίας, με ευθύνη του συντονιστή, οφείλει να καταθέσει σε γραπτή μορφή τα αποτελέσματα των εργασιών και την πρότασή της στην ολομέλεια την Τρίτη το πρωί.**

Τη Δευτέρα το απόγευμα θα δημιουργηθούν Ομάδες Εργασίας κατά χώρα, με στόχο τον καταμερισμό εργασίας σε κάθε χώρα, την συγκρότηση της Επιστημονικής Επιτροπής, την συγκρότηση Ομάδων Εργασίας, και την συγκεκριμενοποίηση των εργασιών και των χρονοδιαγραμμάτων για το έτος 1997. Και αυτές οι Ο.Ε. οφείλουν να καταθέσουν γραπτές προτάσεις στην Ολομέλεια.

Η τελευταία ημέρα, θα είναι η ημέρα των συμπερασμάτων, του προγραμματισμού συγκεκριμένων εργασιών κατά χώρα και υποδράση, του καθορισμού των χρονοδιαγραμμάτων μας, της αποσαφήνισης των οικονομικών θεμάτων και του προγραμματισμού των εργασιών για το έτος 1998.

Αν στην πορεία των εργασιών διαπιστώσουμε ότι είναι αναγκαίες κάποιες τροποποιήσεις ή συμπληρώσεις του προγράμματος της Συνάντησης είναι ευνόητο ότι θα τις κάνουμε.

Γενικά προτείνω να είμαστε ευέλικτοι σ' ό,τι αφορά τη δομή του προγράμματός μας, αλλά αυστηροί σ' ό,τι αφορά την τήρηση του χρόνου και το ρυθμό των εργασιών.

Απ' αυτή τη Συνάντηση Εργασίας πρέπει να φύγουμε με χειροπιαστά αποτελέσματα, ή αν θέλετε με συμπληρωμένα Τ.Δ.Ε.

Γ' αυτό σας παρακαλώ όλους να συνεργαστούμε πειθαρχημένα και εντατικά.

Μ' αυτή την παράκληση κλείνω την εισήγησή μου και σας ευχαριστώ που με ακούσατε.

Β. ΜΑΣΣΙΑΛΑΣ: Από εδώ και πέρα μπορούμε να έχουμε συζήτηση να κάνετε ερωτήσεις στον κ. Δαμανάκη, να κάνετε τοποθετήσεις ή ο,τιδήποτε έχετε να πείτε αυτή τη στιγμή.

Μ. ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ: Απλώς μία διευκρίνιση στη σελίδα 2. Η τελευταία παράγραφος μοιάζει πολύ με αυτό που είχε γίνει τουλάχιστον στα περιφερειακά ΣΑΕ: Τις εκπαιδευτικές επιτροπές που λειτούργησαν, οι οποίες θεωρητικά υπάρχουν ακόμα. Τουλάχιστον εμείς εδώ οι Αυστραλοί είχαμε συμμετάσχει. Δεν ξέρω αν υπάρχει κάτι παράλληλο με τη δομή που είχε στα περιφερειακά συμβούλια του ΣΑΕ Ωκεανίας, Αμερικής, που είναι κάτι περίπου το ίδιο και πως μπορεί να είναι ένας συνδυασμός των δύο.

Μ. ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ: Θα έλεγα το εξής: Καταρχήν εμείς δημιουργούμε βέβαια δομές στα πλαίσια του ίδιου του προγράμματος. Προσπαθήσαμε να δημιουργήσουμε μια επιστημονική επιτροπή στα πλαίσια του προγράμματος που θα τρέξει τα επόμενα τρία χρόνια. Ομάδες εργασίας κ.λ.π. λειτουργούν στα πλαίσια τα δικά μας. Από κει και πέρα ασφαλώς υπάρχει το ΣΑΕ, ασφαλώς υπάρχουν οι φορείς, ασφαλώς υπάρχουν οι κοινότητες, ασφαλώς υπάρχουν ένα πλήθος φορείς ελληνόγλωσσας εκπαίδευσης. Ποια θα είναι η πορεία διασύνδεσης αυτών μεταξύ τους, ξέρετε, δεν το έχω έτοιμο να το βγάλω και να το δώσω. Είναι ένα ζητούμενο. Και μπαίνουν πια μέσα και πολιτικές διαστάσεις και παράμετροι. Αλλά εμείς προς το παρόν λειτουργούμε με το Τεχνικό Δελτίο Έργου.

Εάν προσέξετε το Τεχνικό Δελτίο Έργου που θα έχετε καιρό πια να το μελετήσετε τις επόμενες μέρες, προβλέπει αξιολόγηση του υπάρχοντος υλικού και κατάθεση πρότασης ως προς τις δυνατότητες αξιοποίησής του. Αυτό τι σημαίνει; Καταρχήν να καταγράψουμε τι υλικό υπάρχει. Γι' αυτό είχα πει παντού, στους συναδέλφους και τις συναδέλφισσες, να στείλουν ή να φέρουν υλικό. Ιδιαίτερα η Αυστραλία έχει στείλει πάρα πολύ υλικό. Ωστόσο πληροφορούμαι ότι αρκετοί συνάδελφοι και συναδέλφισσες έχουν φέρει μαζί τους μελέτες, διδακτικό υλικό και πολλά πράγματα. Όλα αυτά θα τα δούμε.

Θ. ΤΖΑΛΑΛΗΣ: Θα ήθελα κ. Δαμανάκη να αναφερθείτε στη συγκρότηση και λειτουργία των τοπικών και περιφερειακών συμβουλίων παιδείας. Γιατί κι αυτό έχει μια πολιτική διάσταση.

Μ. ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ: Ο νόμος ο οποίος ψηφίστηκε πέρυσι τον Ιούνιο και τον οποίο έχετε στο φάκελό σας, προβλέπει τη δημιουργία τέτοιων συμβουλίων και μάλιστα γίνεται με απόφαση του Έλληνα Υπουργού Παιδείας. Αυτό είναι ένα θέμα που, κατά την προσωπική μου άποψη, θέλει ιδιαίτερη προσοχή, δεδομένου ότι ο Υπουργός Παιδείας της Ελλάδας είναι σαν να θεσμοθετεί όργανα σε ένα άλλο κράτος. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο ο νόμος λέει ότι αποφάσεις και προεδρικά διατάγματα ισχύουν εφόσον δεν αντιβαίνουν στη νομοθεσία του κράτους υποδοχής.

Μ' αυτή την έννοια, λοιπόν, είναι πράγματι ένα πολιτικό θέμα και είναι κάτι το οποίο θα δημιουργηθεί στην πορεία. Δεν είναι δική μας δουλειά αυτή. Είναι δουλειά του Υπουργού Παιδείας και δουλειά των ομογενών οι οποίοι θα μαζευτούν και θα πουν: εμείς συγκροτούμε τώρα ένα Ομογενειακό Συμβούλιο Παιδείας του Καναδά και προτείνουμε να συμμετέχουν οι τάδε φορείς. Είναι θέμα δικό τους. Εμείς σ' αυτή τη περίπτωση αν έχουμε υλικά και κάτι να προσφέρουμε δεν έχουμε παρά να τα εντάξουμε μετά σ' αυτά τα γενικότερα όργανα και αυτό θα είναι μια βιώσιμη δομή. Βέβαια βιώσιμη δομή είναι ένα ινστιτούτο που υπάρχει αυτή τη στιγμή στο εξωτερικό και ήδη ασχολείται με αυτά τα θέματα. Βιώσιμη δομή είναι ήδη ένα πανεπιστήμιο το οποίο ασχολείται με αυτά τα θέματα. Σ' αυτά όλα θέλουμε να εντάξουμε τις δραστηριότητές μας και να εδραιωθούν.

Επίσης βιώσιμο θα είναι, για παράδειγμα, εάν ο κ. Κουτσοβέλης, που είναι εκπρόσωπος του Υπουργείου Παιδείας της Βικτόρια από την Αυστραλία, σε όλη αυτή τη διαδικασία - και αυτό ζητούμε εμείς από αυτούς που έρχονται ως εκπρόσωποι των εκπαιδευτικών αρχών των χωρών υποδοχής - να μπορέσει να εντάξει μια σειρά από τέτοιες δραστηριότητες μέσα στο επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα το δικό τους. Δηλ. να προωθηθεί η διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας στο αυστραλιανό σύστημα περισσότερο από όσο είναι σήμερα και με το επιχείρημα ότι τώρα έχουμε και επιμορφωμένους εκπαιδευτικούς και κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό.

ΣΥΝΕΔΡΟΣ: Εάν μία σειρά γλωσσικών βιβλίων κριθεί κατάλληλη για την χώρα για την οποία προορίζεται, θα υπάρξει δυνατότητα να ξεκινήσουμε μία δεύτερη προσπάθεια συγγραφής βιβλίων, μιας παράλληλης σειράς γλωσσικών βιβλίων ώστε οι εκπαιδευτικοί να έχουν την δυνατότητα επιλογής από δυο σειρές γλωσσικών βιβλίων.

Μ. ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ: Καταρχήν τίθεται ένα ερώτημα στο οποίο δεν θα έπρεπε να απαντήσω εγώ ως υπεύθυνος του έργου και σ' αυτή τη φάση των εργασιών. Ωστόσο υπάρχει ένα σκεπτικό, από πλευράς της ομάδας: η μέχρι τώρα, δηλ. εμπειρία δείχνει ότι κανένα διδακτικό υλικό δεν είναι σε θέση να δώσει απάντηση στις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών μιας χώρας. Άρα χρειαζόμαστε περισσότερα διδακτικά υλικά από τα οποία θα έχει την δυνατότητα ο δάσκαλος να επιλέγει ανάλογα με τις ανάγκες και προϋποθέσεις των μαθητών. Η εμπειρία μέχρι τώρα δείχνει ότι - αυτό θα το δούμε από τις αξιολογήσεις που θα καταλήξουμε ως το τέλος του 1997 - αυτά τα κλειστά διδακτικά υλικά που καλύπτουν τις ανάγκες από την 1η Δημοτικού μέχρι την 6η, μάλλον δεν λειτουργούν. Θέλουμε μάλλον πιο ανοικτά, πιο ευέλικτα διδακτικά υλικά. Αυτό είναι ένα σκεπτικό από πλευράς δικής μας. Τώρα ποιες ακριβώς θα είναι οι προτάσεις που θα προκύψουν μέσα από τις μελέτες του 1997 δεν τις ξέρω. Αν τις ήξερα δεν θα χρειαζόταν να μαζευτούμε εδώ πέρα.

Β. ΜΑΣΣΙΑΛΑΣ: Σ' αυτό το θέμα κ. Δαμανάκη, όταν εμείς δημιουργήσαμε το υλικό που κάναμε στη Φλώριδα στις Κοινωνικές Σπουδές, το σκεπτικό ήταν ότι θα υπήρχαν εγχειρίδια τα οποία θα δίνανε μία γενική βάση ιστορίας, γλώσσας και μετά θα είχαμε επιμέρους εγχειρίδια τα οποία θα είναι στην εκάστοτε πολιτεία ή χώρα και τα οποία θα έχουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της χώρας. Οπότε μπορεί να είναι κι αυτό μία εκδοχή να υπάρχει μία βάση εγχειριδίων και μετά τα επιμέρους.

Ν. ΓΙΩΤΙΤΣΑΣ: Πιστεύω ότι αυτή τη στιγμή δεν είμαστε σε θέση να προκαθορίσουμε ποιο θα είναι το πλαίσιο του διδακτικού υλικού, γιατί δεν έχουμε υπόψη την πραγματική κατάσταση που επικρατεί σε κάθε χώρα. Αυτά τα ερωτήματα και πολλά περισσότερα θα γεννηθούν, αφού ακούσουμε πώς ακριβώς λειτουργεί η ελληνική γλώσσα και πώς λειτουργεί το κάθε εκπαιδευτικό σύστημα

στη χώρα υποδοχής. Από εκεί και ύστερα θα φτιάξουμε, ίσως, ένα σκεπτικό για το πλαίσιο του διδακτικού υλικού. Συμφωνώ απόλυτα ότι αυτή τη στιγμή υπάρχουν διαφοροποιημένα υλικά, απ' ό,τι άκουσα από τους συναδέλφους προηγουμένως, σε κάθε γωνιά της γης. Δεν είναι δυνατόν πριν το δούμε αυτό το υλικό να εκφράσουμε σκέψεις. Εγώ θα ήμουν ευτυχής, να είχαμε τη δυνατότητα, και παρακαλώ το προεδρείο, αν είναι δυνατό να συμπεριληφθεί, εδώ στο πρόγραμμα να εκθέσουμε αυτό το διδακτικό υλικό. Για να έχουμε τη δυνατότητα να το ξεφυλλίσουμε έστω και από εκεί κι έπειτα να κάνουμε συζήτηση, αν και κατά πόσο αυτά εντάσσονται στο καινούργιο πρόγραμμα ή θα πρέπει να αναμορφωθούν και πώς πρέπει να αναμορφωθούν.

Π. ΤΣΙΜΠΟΣ: Το πρόβλημα που βλέπω στο μέλλον είναι οι διάφορες δομές σχολείων στον Καναδά. Δομές και φιλοσοφίες των ελληνικών σχολείων, διότι εκεί έχουμε σχολεία υπό την αιγίδα των εννοιακών κοινοτήτων και άλλα σχολεία που είναι τα λεγόμενα αστικά. Το κάθε σύστημα προτιμάει το δικό του πρόγραμμα, τη δική του ιστορία π.χ. κάποιος που ήθελε να γράψει την ιστορία της Ελλάδας εκεί πέρα και οι δεξιοί δεν θέλανε την ιστορία της εθνικής αντίστασης μέσα. Οι φιλελεύθεροι θέλανε την ιστορία της εθνικής αντίστασης εναντίον των κατακτητών. Αυτά και άλλα τέτοια πρέπει να τα σκεφτούμε γιατί, νομίζω, είναι πολύ σπουδαίο πρόβλημα που θα αντιμετωπίσουμε στο μέλλον.

Α. ΞΥΔΗΣ: Ένα μικρό σχόλιο στον κ. Τσίμπο. Πιστεύω ότι το βασικό σημείο και οι βασικές αρχές της συνάντησής μας αυτής εδώ είναι κατά πόσο και πώς θα διδάξουμε την γλώσσα ανά τον κόσμο. Όχι τόσο πολύ την ιστορία και τις διάφορες πολιτικές και ίσως κομματικές ιδέες της Ελλάδας κατά διαφόρους καιρούς. Μιλάμε για ελληνική γλώσσα και αυτό πρέπει να είναι ο κοινός μας σκοπός: η ελληνική γλώσσα. Και συγχρόνως ήθελα να ρωτήσω τον κ. Δαμανάκη: τι ακριβώς θέλετε να κάνουμε εμείς, όταν φύγουμε από δω και θα πάμε στους χώρους στους οποίους δουλεύουμε και κατοικούμε; Θέλετε να συνεχίσουμε μελέτες και ποια είναι ακριβώς τα βήματα; Θα μας δώσετε κάποια αρχή, κάποια γραμμή, ώστε να συνεχίσουμε;

Μ. ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ: Ως προς το ερώτημα. Καταρχήν οι τοποθετήσεις που ξεκίνησαν είναι το ζητούμενο της σημερινής συνάντησης. Ο Παναγιώτης έβαλε ένα πολύ σημαντικό θέμα και ο Αντώνης απάντησε μάλλον φέρνοντας άλλα επιχειρήματα. Εγώ εκτιμώ ότι αυτό είναι ένα πολύ σημαντικό θέμα, διότι από τη στιγμή που τίθεται το θέμα της γλώσσας τίθεται θέμα ως προς το περιεχόμενο της. Δεν είναι η γλώσσα χωρίς περιεχόμενο. Άρα υπάρχει ένα σημαντικό θέμα και θα ήθελα και τοποθετήσεις επ' αυτού. Εγώ στην εισήγησή μου είπα μακριά από εθνοκεντρισμούς, μακριά από ελλαδοκεντρισμούς, μακριά από ιδεολογίες και ιδεολογήματα του τύπου, η Ελλάδα και όλοι οι άλλοι. Ας δούμε τα πράγματα πιο ανοικτά. Είναι ένα ζητούμενο αυτό. Και παρακαλώ ως προς αυτό

να υπάρξουν τοποθετήσεις. Τώρα, ως προς το ερώτημα: θα υπάρξουν, Αντώνη, και οι επόμενες μέρες. Διότι την Κυριακή το πρωί που θα πάρουμε στα χέρια μας το Τεχνικό Δελτίο βήμα προς βήμα, θα προκύψει τι ακριβώς πρέπει να γίνει και ποιος πρέπει να κάνει τι. Αλλά πρώτα πρέπει να βάλουμε τα γενικά θέματα.

Ν. ΝΙΚΟΛΙΔΑΚΗΣ: Δύο θέματα θα θέσω. Το ένα πρακτικό κατά κάποιο τρόπο. Έχω μία εμπειρία ότι αρκετοί άνθρωποι δεν έχουμε ασχοληθεί με προγράμματα. Ο ίδιος ασχολούμαι αλλά έχω την εντύπωση ότι από το τεχνικό δελτίο που υπάρχει εδώ και από την ορολογία ακόμα, ευνόητο είναι, ότι για την Αυστραλία, για παράδειγμα, και τον Καναδά, πολύ λίγα πράγματα σηματοδοτεί η ορολογία αυτή γι' αυτούς. Θα έλεγα λοιπόν, μήπως θεωρείτε σκόπιμο κ. Δαμανάκη, να βάλετε μία ομπρέλα για να εντάξετε αρκετούς ανθρώπους εδώ μέσα, σ' ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο θα καταλαβαίνουν όσα το πρόγραμμα αυτό στοχεύει; Γιατί αν περιμένουμε μόνο την Δευτέρα για να εξηγήσουμε βήμα - βήμα το Τεχνικό Δελτίο, κάποιοι δεν θα έχουν καθόλου προσανατολισμό μέχρι τότε στις συζητήσεις που θα γίνονται.

Ένα αυτό, και δεύτερο να πω για το θέμα γλώσσα: δεν διδάσκουμε μόνο ελληνική γλώσσα. Είναι σίγουρα και το περιεχόμενό της και αρκετά πολιτιστικά στοιχεία. Είναι εκείνα που θα χρειαστεί να δώσει κάποιος για να μπορεί να δέσει το μαθητή με αυτό που έχει σηματοδοτηθεί να έχει ως στόχο του μέσα στην τάξη ο δάσκαλος να το συνδέει με την Ελλάδα. Ευχαριστώ.

Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ: Θα ήθελα να τοποθετηθώ σε αυτό που είπε ο φίλος μου ο Παναγιώτης ο Τσίμπος. Είναι αδύνατον βέβαια να διδαχθεί η ελληνική γλώσσα χωρίς πολιτιστικά στοιχεία. Και βέβαια όταν μιλάμε για πολιτιστικά στοιχεία εννοούμε βέβαια και την ιστορία. Και όπως ξέρουμε υπάρχει ένας τρόπος αντιμετώπισης και της ιστορίας και υπάρχει μία φιλοσοφία πίσω από τα πολιτιστικά στοιχεία κ.λ.π. Όλα αυτά τα πολιτιστικά θέματα είναι απαραίτητα και είναι αναγκαίο να μπου κάποια στιγμή και να δούμε πως θα τα αντιμετωπίσουμε.

Πέρα από αυτό το θέμα της φιλοσοφίας μπαίνει γενικότερα και σε ένα άλλο πλαίσιο. Για παράδειγμα, ειδικά εμείς στον Καναδά, δεδομένου ότι είμαστε σε μία χώρα η οποία είναι δίγλωσση, με δύο κουλτούρες, με επιμέρους προβλήματα στην κάθε περιοχή, τα επιμέρους φιλοσοφικά προβλήματα της εκπαίδευσης και λοιπά αρχίζουν και εκεί να διαφέρουν και να αντιμετωπίζονται διαφορετικά. Οι χώροι υποδοχής, δηλ. το κράτος, δεν είναι το καναδικό κράτος αλλά στην ουσία είναι οι επαρχίες, οπότε υπάρχει εκεί ένα θέμα. Φαντάζομαι ότι ίσως να είναι το ίδιο και στην Αμερική και στην Αυστραλία, δεδομένου ότι υπάρχει κι εκεί ομοσπονδιακό σύστημα και υπάρχουν ευθύνες των επαρχιών σ' αυτά τα θέματα. Άρα το θέμα αυτό της φιλοσοφίας μπαίνει από ελλαδικής πλευράς και αντιμετώπισης όπως το έβαλε ο Παναγιώτης ο Τσίμπος, αλλά θα μπει, κατά κάποιο τρόπο, και από πλευράς των χωρών της υποδοχής ως ένα σημείο.

Μ. ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ: Εκτιμώ ότι πρέπει να συνεχίσουμε τη συζήτηση που ξεκίνησε μετά την τοποθέτηση του συνάδελφου Τσίμπου. Να πω, όμως, δυο λόγια με αφορμή την παρατήρηση του Ν. Νικολιδάκη, διότι πράγματι είχε σταλεί στους συμμετέχοντες της συνάντησης το πρώτο τμήμα του τεχνικού δελτίου το εισαγωγικό που ανέφερε μια σειρά από πράγματα. Για λόγους τεχνικούς δεν μπορούσε να σταλεί παντού. Και έτσι ελάχιστοι ήταν αυτοί που μέσα από το e-mail μπορούσαν να διαβάσουν ελληνικά. Σας στείλαμε λοιπόν με fax, ταχυδρομεία και λοιπά και το υπόλοιπο κομμάτι που είναι πιο αναλυτικό και το πήρατε το βράδυ στο φάκελό σας. Σίγουρα δεν προλάβετε να το μελετήσετε, από τη μια, και από την άλλη κι αν ακόμη το μελετήσατε, είναι ένα γεγονός που το αντιλαμβάνεται κανείς μέσα από διάφορες δράσεις και υποδράσεις.

Να πω, λοιπόν, άλλη μια φορά εδώ μερικά γενικά πράγματα και επανερχόμαστε στη φιλοσοφία του προγράμματος. Αυτό είναι και το ζητούμενο στη σημερινή συνεδρίαση. Ζητούμε γενικές θεμελιακές τοποθετήσεις πάνω στη φιλοσοφία του υλικού. Το πρόγραμμα αυτό, καταρχήν ως θεμελιώδη βασικό στόχο - όπως στέκει μπροστά (-) μπροστά - έχει τη διατήρηση, την καλλιέργεια, την προώθηση της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού στους ομογενείς του εξωτερικού, και όχι μόνο σ' αυτούς αλλά σε αλλογενείς, οι οποίοι ενδιαφέρονται να γίνουν κοινωνοί του ελληνικού πολιτισμού και να μάθουν την ελληνική γλώσσα. Το πρόγραμμα επομένως, έχει ένα σκέλος που το λέμε *Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας*, δηλ. σε άτομα ελληνικής καταγωγής με περιορισμένη ελληνομάθεια, και διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας σε άτομα τα οποία είναι αλλόφωνα ή, αν θέλετε, μπορεί να είναι ελληνικής καταγωγής, αλλά δεν κατέχουν πια καθόλου την ελληνική. Αυτό, λοιπόν, είναι και το κύριο ζητούμενο και αυτό προσπαθούμε να το πετύχουμε μέσα από την παραγωγή κατάλληλου διδακτικού υλικού. Τι σημαίνει κατάλληλο διδακτικό υλικό; Γιατί μπορεί να πει κανείς ότι κατάλληλο διδακτικό υλικό έχουμε ήδη. Υπάρχει διδακτικό υλικό που κυκλοφορεί, που το έχουν φτιάξει στις χώρες υποδοχής οι διάφοροι φορείς.

Η Ελένη η Γλαρού έχει μέχρι τώρα κατασκευάσει αρκετό διδακτικό υλικό στην Αδελαιίδα. Στη Μεμβούρνη υπάρχει πάρα πολύ διδακτικό υλικό. Στις Ηνωμένες Πολιτείες η σειρά του Παπαλοΐζου, της Αρχιεπισκοπής και ολόκληρες σειρές που κυκλοφορούν, παλιές και νεότερες. Το υλικό που έχει βγάλει το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Το υλικό που είχε βγει με δική μας ευθύνη όταν ακόμα ήμουν στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Έχουμε διδακτικά υλικά. Εντούτοις εμφανίζεται ένα αίτημα ακόμα: θέλουμε διδακτικό υλικό. Τι σημαίνει, όταν οι Έλληνες του εξωτερικού έρχονται και λένε ότι θέλουν διδακτικό υλικό. Αυτό που έχουμε τι είναι; Υπάρχει ένα μεγάλο ζητούμενο καταρχήν. Εάν αυτό το διδακτικό υλικό που έχουμε εξυπηρετεί τις ανάγκες και μέχρι ποιο βαθμό; Ίσως να εξυπηρετούσε τις ανάγκες πριν 10 χρόνια και σήμερα να μην τις εξυπηρετεί. Αυτό πρέπει να το ξεκαθαρίσουμε, να το καταλάβουμε, να το κατανοήσουμε μέχρι πού φτάνουν οι δυνατότητές του και πού τελειώνουν. Άρα, υπάρχει ένα ζητούμενο αξιολόγησης του υπάρχοντος υλικού.

Υπάρχει κι ένα ζητούμενο διερεύνησης του χώρου μέσα στον οποίο λειτουργεί η ελληνική γλώσσα. Ποιο είναι το θεσμικό, το νομικό πλαίσιο το οποίο λειτουργεί σε διάφορες χώρες. Ποιες είναι οι ανάγκες των μαθητών; Τι φέρνουν οι μαθητές τώρα μαζί τους; Σε ποιο βαθμό κουβαλούν κάποια Ελληνικά μαζί τους; Τελικά, δεν το ξέρουμε ούτε αυτό. Γι' αυτό λέμε ότι ο πρώτος χρόνος θα είναι αυτός που θα πρέπει να μελετήσουμε την υπάρχουσα κατάσταση. Να δούμε τι διδακτικό υλικό υπάρχει, να το αξιολογήσουμε και να δούμε αν μπορούμε να το αξιοποιήσουμε. Αυτό είναι ένα μεγάλο τμήμα του έργου. Μετά να δούμε ποιες είναι οι συνθήκες κάτω από τις οποίες γίνεται η διδασκαλία. Ποιοι είναι οι φορείς της ελληνικής εκπαίδευσης. Ποιες είναι οι απαιτήσεις τους. Ο Παναγιώτης ο Τσίμπος νομίζω έθεσε το πρόβλημα ότι ο καθένας έχει την ιστορία του, την ιδεολογία του και θέλει να την έχει. Και ίσως να μην μπορείς να κάνεις και καμιά παρέμβαση. Άρα, αυτό πρέπει τουλάχιστον να το καταγράψεις και να ξέρεις ότι εδώ μπορώ να κάνω παρέμβαση και εδώ έχω κάτι και στο δίδω. Εσύ θέλεις να το πάρεις ή όχι; Αυτά όμως τελικά τα ξέρουμε εμπειρικά και μέχρι σήμερα δεν έχουν τεκμηριωθεί. Είναι λοιπόν πολύ σημαντικό να υπάρξει μια αποτύπωση της υπάρχουσας κατάστασης ανά τον κόσμο. Μέσα από μελέτες που θα έχουν τεκμηριωμένα αποτελέσματα.

Β. ΜΑΣΣΙΑΛΑΣ: Κύριε Δαμανάκη, ένα πολύ σημαντικό σημείο που έχει το πρόγραμμα όπως το διάβασα είναι αυτό το δίκτυο πληροφόρησης. Και μου φαίνεται ότι είπατε πως υπάρχει πολύ διδακτικό υλικό, το οποίο δεν το ξέρουμε που βρίσκεται. Και αυτό ήταν το πρόβλημά μας στο παρελθόν, ότι δεν υπάρχει ένα δίκτυο πληροφόρησης όλων των βιβλίων που υπάρχουν στον κόσμο.

Σ. ΠΑΠΑΔΗΜΑ: Εγώ θα ήθελα να θίξω τη σημασία που έχει η σχέση των δυο σκελών του προγράμματος δηλ. του υλικού και της επιμόρφωσης των καθηγητών. Και θέλω να προσθέσω σ' αυτά που έχει πει ο Μιχάλης. Όταν θα κοιτάξουμε τα δεδομένα του χώρου θα πρέπει να κοιτάξουμε και τα δεδομένα των καθηγητών, δηλ. των διδασκόντων. Και σ' αυτά σε σχέση με το υλικό. Γιατί το υλικό πολλές φορές μπορεί να βοηθήσει τις αδυναμίες ή τις ιδιομορφίες που έχουν οι καθηγητές. Επίσης ως επιπρόσθετο μέτρο αυτού: όταν γίνει το διδακτικό υλικό, οποιοδήποτε και αν είναι αυτό, θα πρέπει να γίνει γνωστό στους καθηγητές. Να μην τους δοθεί απλά και να τους πούμε πρέπει να το διδάξετε, αλλά να τους γίνει μια επιμόρφωση σε σχέση με αυτό το υλικό για να μπορέσουν οι καθηγητές που θα το χρησιμοποιήσουν, οι δάσκαλοι να το κατανοήσουν για να μπορέσουν να το χρησιμοποιήσουν όσο γίνεται καλύτερα.

Λ. ΜΠΟΜΠΑΣ: Θα ήθελα να κάνω δυο ερωτήσεις. Εάν το πρόγραμμα απευθύνεται έμμεσα σε όλους αυτούς που όλοι γνωρίζουμε. Με κάποια στοιχεία δείχνουν ότι ίσως και πάνω από το 50% των παιδιών δεν παρακολουθούν κανένα μάθημα Ελληνικής Γλώσσας. Σκέφτομαι ότι, ίσως, με

κάποιους τρόπους το πρόγραμμα θα μπορούσε να αγγίξει κι αυτή τη διάσταση ή αν την αγγίζει ήδη με κάποιες άλλες δράσεις. Νομίζω ότι είναι ένα κρίσιμο ζήτημα. Δεν έχω κι εγώ απάντηση βέβαια.

Ένα δεύτερο σημείο που θέλω να θίξω είναι ο διάλογος που γίνεται σε διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μη εξαιρουμένης και της χώρας μας, για την απασχόληση. Ο διάλογος για την ανεργία, στον οποίο δεν συμμετέχουν οι άνεργοι.

Και όσον αφορά στο διδακτικό υλικό, θέλω κατ' αρχάς να μεταφέρω μια εμπειρία. Δέκα χρόνια που δίδαξα στον Καναδά, πολύ λίγο - ίσως επειδή ήταν τέτοιες οι συνθήκες - με απασχόλησε η έλλειψη του κατάλληλου διδακτικού υλικού. Και θέλω να θεωρώ ότι καλά τα κατάφερα τουλάχιστον. Δεν λέω αυτό για να υποτιμήσω το υλικό. Έρχομαι ενδεχομένως να συνδέσω λίγο την προηγούμενη τοποθέτηση. Δεν ξέρω αν είναι χρονικό το θέμα ή θέμα ιεράρχησης, αλλά το διδακτικό υλικό πιστεύω ότι θα πρέπει να ακολουθήσει, να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην επιμόρφωση και στο προσωπικό, ή, εν πάσει περιπτώσει, παράλληλα.

Ένα τελευταίο σημείο που το έχω ζήσει και το ζω πολλές φορές. Όλοι μας εκ των πραγμάτων αξιολογούμε σχεδόν όλα. Αν το σχολικό εγχειρίδιο είναι καλό, δεν είναι καλό, είναι μέτριο κλπ. Δεν θεωρώ τον εαυτό μου ότι είμαι αξιολογητής διδακτικού υλικού, επειδή έχω δει να το κάνουν πάρα πολλοί. Απλώς σημειώνω κ. Δαμανάκη ότι εύκολα κάνουμε αξιολόγηση, αλλά υπάρχουν άνθρωποι που θα αξιολογήσουν το διδακτικό υλικό ανεξαρτήτως χώρας. Να μην σταθούμε μόνο στο γεγονός ότι το υλικό είναι από τη Γερμανία, άρα να το αξιολογήσουν οι φίλοι μας από τη Γερμανία. Να το αξιολογήσει ο άνθρωπος ο οποίος είναι επαγγελματίας στην αξιολόγηση διδακτικού υλικού. Και αυτό νομίζω είναι πάρα πολύ βασικό. Υπάρχουν πάρα πολλοί επαγγελματίες. Ο δάσκαλος δεν είναι αξιολογητής του υλικού. Τουλάχιστον όχι ο πιο καλός αξιολογητής. Μπορεί να είναι ο πιο καλός δάσκαλος αλλά δεν σημαίνει, εξ ορισμού, ότι είναι ο πιο καλός αξιολογητής διδακτικού υλικού. Άλλο αν τον εξυπηρετεί στη δουλειά του. Είναι δυο διαφορετικά πράγματα κατά τη γνώμη μου.

Γ. ΦΛΟΥΡΗΣ: Επειδή ετέθη το θέμα για την αξιολόγηση του υλικού, θα ήθελα να ενημερώσω ότι η Επιστημονική Επιτροπή στο Πανεπιστήμιο Κρήτης ήδη προβληματίστηκε πάνω σ' αυτό. Έχουμε κριτήρια, τα οποία βέβαια πήραμε από την τεράστια μελέτη του Brookfield που αξιολόγησε όλα τα βιβλία των Κοινωνικών Σπουδών των Ηνωμένων Πολιτειών και τα προσαρμόσαμε. Με τα ίδια κριτήρια αξιολογήσαμε τα βιβλία του Ενιαίου Πολυκαλαδικού Λυκείου στην Ελλάδα, όπως και άλλα βιβλία. Ως προς αυτό το θέμα, λοιπόν, να καθησυχάσουμε, διότι υπάρχουν κριτήρια, τα οποία μπορούμε να τροποποιήσουμε σε σχέση με αυτά.

Θέλω να πω, επίσης, ότι γλώσσα, κουλτούρα, παράδοση, πολιτισμός και σκέψη πάνε μαζί. Μέσα από αυτό το υλικό, το οποιοδήποτε άτομο αποκτά την ταυτότητά του, την αυτογνωσία του και την αυτοαντίληψή του και χωρίς προσωπική ταυτότητα δεν υπάρχει ούτε εθνική, ούτε υπερεθνική, ούτε οικουμενική ταυτότητα. Βέβαια, είναι πολύ σωστές οι παρατηρήσεις ότι το ελληνόπουλο, το

άτομο που ζει σε ένα πολυπολιτισμικό ή πλουραλιστικό περιβάλλον σε όλα τα διαμερίσματα του παγκόσμιου χωριού, λειτουργεί ίσως με δυο γλώσσες και δυο κουλτούρες αλλά ταυτόχρονα στην καθημερινή του ζωή λειτουργεί σε μια οικουμενική κουλτούρα, η οποία εισέρχεται στο σπίτι του μέσα από τα Μ.Μ.Ε. αλλά και από το πλουραλιστικό περιβάλλον. Π.χ. Λος Άντζελες 80 γλώσσες, Λονδίνο 200 γλώσσες. Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη, διδάσκονται στα σχολεία του Λονδίνου, 200 όχι διάλεκτοι αλλά γλώσσες. Έτσι λοιπόν χαιρετίζω, κ. Δαμανάκη, την προσπάθεια αυτή του Υπουργείου Παιδείας. Ως προς τις παρατηρήσεις και τοποθετήσεις είναι ένα πολύ ενδιαφέρον πρόγραμμα για τρία χρόνια και ελπίζω ότι όλοι μας θα συμβάλουμε στην προώθηση των στόχων και τη φιλοσοφία της γλώσσας, της κουλτούρας και της ταυτότητας.

Μ. ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ: Ως προς τη διαδικασία αξιολόγησης. Καταρχήν ως επιστημονικός υπεύθυνος και συντονιστής του έργου προσπαθώ να μην τοποθετηθώ επί της ουσίας διότι μπορεί να θεωρηθεί ότι κατευθύνω τα πράγματα, εκεί που βολεύει εμένα. Δεν θα το ήθελα αυτό το πράγμα. Επομένως δεν τοποθετούμαι επί της ουσίας αλλά επί της διαδικασίας.

Το θέμα της αξιολόγησης θα το συζητήσουμε εδώ σε Ομάδες Εργασίας. Η 2η Ομάδα Εργασίας θα το δει αυτό. Όσοι συμμετάσχουν, θα πάρουν στα χέρια τους μια σειρά κριτηρίων αξιολόγησης που έχουμε συγκεντρώσει και αν έχουν φέρει δικά τους κριτήρια θα τα καταθέσουν επίσης για να καταλήξουμε σε ένα πλαίσιο κριτηρίων. Αυτό το πλαίσιο κριτηρίων θα το πάρουν μαζί τους στις χώρες τους για να αξιολογήσουν το υλικό που υπάρχει εκεί. Δεν είναι απαραίτητο να το αξιολογήσουν οπωσδήποτε αυτοί που βρίσκονται σήμερα εδώ. Μπορούν να φτιάξουν Ομάδα Εργασίας και να προσλάβουν έναν ειδικό για να κάνει αυτή τη δουλειά. Είναι δικό τους θέμα. Στο Τεχνικό Δελτίο που θα κατατεθεί αργότερα από τις διάφορες χώρες θα τα λέει μέσα αυτά τα πράγματα. Θα αξιολογήσουν λοιπόν το υλικό τους και θα στείλουν την έκθεσή τους εδώ. Κι εδώ εμείς, στα πλαίσια πάντα που θα συμφωνήσουμε, με ανθρώπους που βρίσκουμε από την Ελλάδα, θα προσπαθήσουμε να κάνουμε μια συγκριτική αξιολόγηση. Θα δούμε όλες τις εκθέσεις από όλες τις χώρες και θα τις συνθέσουμε για να έχουμε μια συνολική πρόταση που θα πάει ξανά πίσω σε όλους. Αυτή θα είναι η διαδικασία που προβλέπεται και η οποία είναι συζητήσιμη. Μπορεί να τεθεί υπό συζήτηση, όταν θα μπορούμε σε αυτά τα εξειδικευμένα θέματα τις επόμενες μέρες.

Μ. ΒΑΜΒΟΥΚΑΣ: Με αφορμή τα όσα ελέχθησαν από συναδέλφους εδώ, θέλω να διατυπώσω κι εγώ την εξής σκέψη. Εμείς που είμαστε σήμερα και μέχρι την ερχόμενη Τρίτη εδώ και θα συζητήσουμε όλα αυτά τα θέματα και συγκεκριμένα τα περιεχόμενα των σχολικών αυτών εγχειριδίων, βιβλίων, υλικού, μπορεί να είμαστε σύμφωνοι είτε ως εμπνευστές, είτε ως συντάκτες. Μπορεί να μείνουμε σύμφωνοι. Το πρόβλημα όμως ανακύπτει όπως ελέχθη, στο επίπεδο του χρήστη. Και χρήστης στην περίπτωση αυτή, για μένα, δεν είναι μόνο ο μαθητής ή η τάξη των μαθητών, στην οποία

απευθύνεται, αλλά είναι ταυτόχρονα και οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί. Δηλαδή έμμεσα χρήστης του υλικού θεωρείται και ο δάσκαλος και η οικογένεια. Και πέρα από αυτούς είναι και οι εκπαιδευτικές αρχές της χώρας υποδοχής. Επομένως, τα περιεχόμενα πρέπει να ιδωθούν κι από αυτή τη σκοπιά. Ενώ Ιστορία, Ελληνικός Πολιτισμός, Ελληνική Γλώσσα. Η γλώσσα, δηλ. μέσα έχει και τα στοιχεία του ελληνικού πολιτισμού. Αλλά εγώ τουλάχιστον έχω καταλάβει - όπως ελέχθη από κάποια συνάδελφο - ότι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών θα πρέπει να στραφεί προς αυτή τη κατεύθυνση. Να εξηγήσει, δηλ., ορισμένα πράγματα που αναφέρονται ή περιλαμβάνονται στα περιεχόμενα. Δεν ξέρω αν θα πρέπει να γίνει σχετική ενημέρωση των άλλων παραγόντων, των άλλων χρηστών που ανέφερα προηγουμένως. Ευχαριστώ.

Κ. ΚΑΡΠΙΕΝΗΣΙΩΤΗΣ: Θα ήθελα να κάνω μερικές επισημάνσεις. Ήδη ο κ. Βάμβουκας με πρόλαβε σε κάποια σημεία αλλά θα τα επεκτείνω κι εγώ. Είναι σημαντικά αυτά που ειπώθηκαν και θα ήθελα να ρωτήσω ή μάλλον να σκεφτεί η επιστημονική ομάδα, εάν θα μπορέσει να περιλάβει στις δράσεις της και την πλήρη ενημέρωση των γονέων.

Αναφέρομαι στη Γερμανία, όπου υπάρχει έντονο το πρόβλημα και θα έχουμε την ευκαιρία αργότερα να αναφερθούμε αναλυτικότερα με τις εισηγήσεις που θα κάνουμε. Ποιο είναι το πρόβλημα: όλα τα χρόνια ζητούμε διδακτικό υλικό. Βγήκε κάποιο διδακτικό υλικό το οποίο δεν χρησιμοποιήθηκε σε ορισμένες περιφέρειες. Είχα καλέσει τον Μιχάλη να έρθει να κάνουμε ένα σεμινάριο. Δεν μπόρεσε να έλθει. Έγινε το σεμινάριο στη Βαδη-Βιτεμβέργη. Μοιράστηκαν κατάλογοι των βιβλίων και είχαμε το φαινόμενο να μην χρησιμοποιηθεί το διδακτικό υλικό στα Τμήματα Μητρικής Γλώσσας. Θεωρώ απαραίτητο να υπάρχει δράση για ενημέρωση των ίδιων των γονέων. Γιατί θεωρούν το οποιοδήποτε υλικό, οι ίδιοι οι γονείς από τις διαπιστώσεις που έχουμε κάνει, ότι αντιστρατεύεται σε αυτό που έχουν στο μυαλό τους αυτοί για το μοντέλο του σχολείου. Και πρέπει να ξεκαθαριστούν αυτά τα πράγματα, να αναλυθούν και να πειστούν. Βέβαια και πολλοί εκπαιδευτικοί - και αναφέρθηκε από προηγούμενους ομιλητές εδώ - είναι αυτής της γραμμής. Πρέπει να υπάρχει ενημέρωση, επιμόρφωση, συστηματική, αναλυτική για το διδακτικό υλικό που θα παραχθεί. Αυτοί οι παράγοντες πρέπει να ληφθούν υπόψη στο σχεδιασμό. Θα έχουμε την δυνατότητα, όταν κάνουμε εισηγήσεις, να αναφερθούμε αναλυτικότερα, σε αυτό. Ευχαριστώ.

Ν. ΝΙΚΟΛΙΔΑΚΗΣ: Θα ήθελα να δώσω μια άλλη διάσταση στη συζήτηση μας. Ξεκινώντας από τον ίδιο το τίτλο του έργου, ο οποίος είναι: Παιδεία Ομογενών, που σημαίνει ότι δεν περιοριζόμαστε, όπως αναφέρθηκε, σε σχολικούς χώρους, παραδοσιακής μορφής τάξεις. Από την άλλη μεριά όμως, έχω ένα προβληματισμό για κάποιες χώρες και αναφέρομαι κυρίως στην Αμερική που γνωρίζω καλά, μήπως θα παράγουμε ξανά υλικό και δεν θα έχουμε υποκείμενα - δέκτες για το υλικό αυτό. Χθεςινό δημοσίευμα σε ελληνική εφημερίδα, γραμμένο από τον κ. Νιώτη, πρώην υφυ-

πουργό απόδημου ελληνισμού, αναφέρεται στην Αμερική. Σε ένα πληθυσμό που εκτιμάται γύρω στους 250.000 μαθητές το *minimum*, μόνο τα 35.000 δίνει η Αρχιεπισκοπή ότι είναι ο πληθυσμός σε σχολεία. Η δική μου εκτίμηση είναι ότι δεν ξεπερνά τις 17.000 τουλάχιστον μέχρι το 1991 που ήμουνα εκπαιδευτικός σύμβουλος στην Ν. Υόρκη. Το λέω αυτό για να πω κ. Δαμανάκη, ότι αν έχει δυνατότητα το πρόγραμμα αυτό εδώ να κάνει μια επέκταση σε κίνητρα για να φέρουμε πληθυσμό στις τάξεις μέσα. Παλιότερα - και το ξέρετε - είχα κάνει κάποιες προτάσεις και ο κ. Βασιλάκης επίσης, στο πώς θα φέρουμε μαθητές. Και βλέπω στο πρόγραμμα, ένα κομμάτι το οποίο χαρακτηρίζεται επιμόρφωση, ανταλλαγές μαθητών, εκπαιδευτικών. Αποτελεί κίνητρο αλλά είναι πολύ μικρό. Επίσης αυτές οι υποτροφίες που δίνονται στους μαθητές, εάν μπορείτε να δείτε την επέκτασή τους, γιατί κάποια στιγμή θα παράγουμε υλικό, αλλά όταν θα έχει παραχθεί σε τρία χρόνια, ο πληθυσμός στην Αμερική, ο μαθητικός πληθυσμός θα είναι μόνο 10.000. Έχουμε 250.000 τους οποίους χάνουμε. Ευχαριστώ.

Μ. ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ: Επειδή συζητάμε για το διδακτικό υλικό, καταθέτω μια σκέψη στην εναρκτήρια αυτή συνάντηση. Εμένα θα με ενδιέφερε περισσότερο η τύχη του διδακτικού υλικού από τη στιγμή που θα δημιουργηθεί. Με τις ανταλλαγές των φοιτητών που έχουμε εμείς με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και Κρήτης, τα τελευταία δύο χρόνια, που τους φέρνουμε για κάποια μαθήματα εδώ, έχουμε τουλάχιστον εξασφαλίσει σε κάποια βάση ότι οι φοιτητές μας των τριών - τεσσάρων τελευταίων χρόνων, έχουν την ευκαιρία να μελετήσουν διάφορα διδακτικά υλικά. Είτε ήταν αυτά που είχε κάνει ο Κύπρος πιο παλιά, το '83, είτε του Δαμανάκη το υλικό των Ιωαννίνων κλπ. Αλλά νομίζω ότι θα πρέπει να βρεθεί ένας τρόπος και κάπου εδώ θα πρέπει να οριστεί αυτό το πράγμα, σε σταθερούς, βιώσιμους χώρους, όπως είναι τα τμήματα νεοελληνικών σπουδών του εξωτερικού, που ασχολούμαστε με την εκπαίδευση δίγλωσσων νηπιαγωγών και δασκάλων. Θα με ενδιέφερε πάρα πολύ το υλικό του Καναδά, το υλικό της Αμερικής, το υλικό της Βραζιλίας, γιατί θα μπορούσα να το έχω ένα εξάμηνο στο πρόγραμμά μου. Έτσι, οι δάσκαλοι που θα βγουν από τα χέρια μας μετά το 4ο έτος, ιδιαίτερα μετά από αυτό το πτυχίο που έχουμε, να είναι σε θέση, όταν θα πάνε σχολείο, να γίνουν πολλαπλασιαστές των επιμορφωτικών σεμιναρίων που έχουν παρακολουθήσει για ένα εξάμηνο. Νομίζω ότι αυτό θα με ενδιέφερε πάρα πολύ, όπως και αυτό που αναφέρθηκε για σχολή γονέων κατά χώρα.

Σήμερα στην Αυστραλία έχουμε το πρόβλημα ότι πολύ γονείς δεν μπορούν να βοηθήσουν. Ιδιαίτερα σε μικτούς γάμους, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις που έχουμε γονείς που δεν έχουν την παιδεία που έχει ο δάσκαλος. Έτσι, κάπου εκεί μέσα το διδακτικό υλικό είναι εξασφαλισμένο σε αποτυχία, λόγω της ακαταλληλότητας του καθηγητή, του δασκάλου, που έστω με ένα επιμορφωτικό σεμινάριο να μην είναι σε θέση να το αντιληφθεί, να το συλλάβει και να το συνειδητοποιήσει. Αυτό το σημείο θα με ενδιέφερε, ιδιαίτερα το πώς θα συνδεθούν τα τμήματα τα οποία εκπαιδεύουν και έχουν σαν στόχο τους την εκπαίδευση δίγλωσσων νηπιαγωγών, δασκάλων και καθηγητών.

Σ. ΛΑΜΠΡΙΝΙΔΗΣ: Τέθηκαν πάρα πολύ σημαντικά ζητήματα εδώ και είναι προφανές ότι θα πρέπει να συζητηθούν. Εγώ απλά καταθέτω την εξής παρατήρηση. Εάν εμπλακεί η ομάδα εργασίας σε όλο το φάσμα για το τι θα πει παιδεία ομογενών στις διασυνδεδετικές πολιτικές, - μεταξύ σχολείου- πανεπιστημίου - κοινωνικά, πώς φέρνουμε παιδιά στα σχολεία και άλλες προεκτάσεις, θα δυσκολευθείτε αφάνταστα στο έργο σας. Βέβαια αυτά είναι ζητήματα, που όλοι το ξέρουμε, είναι αλληλένδετα. Είναι βιβλία, είναι μετεκπαίδευση, είναι προγράμματα ανταλλαγών. Το ανέφερα και στην αρχή, ένα από τα βασικότερα θέματα είναι πώς φέρνεις τα παιδιά μέσα στις τάξεις. Εγώ σας ανέφερα τον πολιτιστικό μήνα. Είναι μια πολιτική δική μας για να ανάψει το ενδιαφέρον για την Ελλάδα σε παιδιά που κατά τ' άλλα δεν το έχουν και μέσω αυτού να πάνε στις τάξεις. Υπάρχουν κι άλλοι τρόποι προφανώς. Η ελληνική κυβέρνηση, ίσως άλλες ομάδες εργασίας αρμόδιες αυτών των ζητημάτων μπορούν να τα κοιτάζουν. Εγώ τουλάχιστον θα έβλεπα το πώς θα έπρεπε να είναι γραμμένο ένα βιβλίο, για παράδειγμα, ώστε να προσεγγίσει παιδιά, να είναι πιο προσιτό. Ή πώς ο δάσκαλος πρέπει να διδάξει με τέτοιο τρόπο, ώστε να δημιουργήσει το ενδιαφέρον. Αποφασίστε εσείς πόσο θα επεκταθείτε. Φοβούμαι πάντως ότι αν κοιτάξετε θέματα όπως ιστορικά ντοκουμέντα και το αν πρέπει ή δεν πρέπει να διδάσκονται, θα εμπλακείτε σε ενδιαφέρουσες συζητήσεις που, ίσως, όμως να μην καταλήξουν σε αποτελέσματα.

Μια και είστε επιφανείς δάσκαλοι από όλο το κόσμο εδώ, εγώ θέλω να κλείσω κάνοντας μια ανακοίνωση που ξέχασα να κάνω πριν και συνδέεται με το INTERNET. Η Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού έχει μπει στο INTERNET εδώ και μερικούς μήνες με ένα πολύ μεγάλο κόμβο για τους απόδημους Έλληνες. Έχει μέσα ένα σωρό πράγματα και πληροφορίες. Εγώ θέλω να το αναφέρω μόνο για δυο στοιχεία. Πρώτο: στοιχεία των δικών σας εργασιών εδώ, όπως απομαγνητοφωνημένα κείμενα, εισηγήσεις κλπ., θεωρείται ότι πρέπει να εισαχθούν στον κόμβο και να διανεμηθούν. Εγώ θέλω να το κάνετε αμέσως. Θα παρακαλέσω την κ. Ράλλη, μετά το πέρας των εργασιών σας, εάν συμφωνείτε να παραδώσετε μια δισκέτα που να χει μέσα τις γραπτές εισηγήσεις που έκανε ο κ. Δαμανάκης και άλλοι από σας, με τα συμπεράσματα και άλλα. Να τα βάλουμε αυτά στον κόμβο και να πληροφορηθεί ο κόσμος για το τι συμβαίνει.

Το σημαντικότερο, όμως, είναι το εξής: έχουμε μέσα σελίδες διαλόγου, που σημαίνει ότι πατώντας ένα κουμπί μέσα στον κόμβο μπορείτε να συνομιλείτε μεταξύ σας ζωντανά, όπου κι αν ζείτε. Γιατί το λέγω αυτό: γιατί εσείς εδώ έχετε μια εξαιρετική ευκαιρία να εκμεταλλευτείτε τον κόμβο και τους μαθητές σας. Εάν συνεννοηθείτε μεταξύ σας και πείτε ότι, για παράδειγμα, το δικό μου στην Αμερική και το σχολείο το δικό σου στην Αυστραλία ή στη Γερμανία, να βρεθούν στον κόμβο την τάδε μέρα, την τάδε ώρα, να συνομιλήσουν μεταξύ τους οι μαθητές, θα έχετε πάρει αυτό το εργαλείο, το οποίο έχουμε δημιουργήσει, και θα μπορείτε να κάνετε θαύματα. Η φαντασία σας μόνο θα σταματήσει αυτή τη προσπάθεια. Πρέπει να το κάνετε έτσι σε ένα πρώτο βήμα, ως δάσκαλοι, να βάλετε τα παιδιά να αρχίσουν να μιλάνε μεταξύ τους ζωντανά, έστω και μέσα από μια

οθόνη. Να ανταλλάσσουν εμπειρίες, ιδέες. Την διεύθυνσή μας στο κόμβο του INTERNET την έχω γραμμένη σ' αυτό χαρτί. Θα την αφήσω στον πρόεδρο και παρακαλώ, όσοι ενδιαφέρεστε να την πάρετε από την κ. Ράλλη, ίσως αργότερα. Ευχαριστώ.

Δ. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΟΣ: Σε σχέση με αυτά που ειπώθηκαν και επειδή θα εργαστώ στο τομέα των πολιτιστικών στοιχείων και της επιμόρφωσης, καλύφθηκα από τους κ. Δαμανάκη, Φλουρή, Βάμβουκα. Αλλά θα ήθελα να πω, επίσης, ότι πρέπει να είναι κανείς ανυποψίαστος, για να εκπλαγεί από τη διάσταση των απόψεων εδώ πέρα. Γιατί ο καθένας μας και σε συνδυασμό με την χώρα από την οποία έρχεται, αν του ζητηθεί να δώσει τον ορισμό του ελληνοισμού ή της ελληνικής κουλτούρας, θα δώσει και ένα κάπως διαφοροποιημένο ορισμό. Ο πολιτισμός είναι η ανταπόκριση στις πανανθρώπινες, βιολογικές, κοινωνικές και ψυχολογικές ανάγκες, αλλά αυτές ανάλογα με το πολιτισμικό πλαίσιο εκφράζονται διαφορετικά. Γι' αυτό και το υλικό που θα χρησιμοποιηθεί θα απευθύνεται χωριστά στην κάθε χώρα. Δηλ. τα βιβλία που αναφέρονται στον ελληνικό πολιτισμό για την Αμερική, θα διδάσκονται μόνο στην Αμερική. Θα είναι μεν ευέλικτα και περιεκτικά, για να μπορούν να καλύψουν πολιτισμικά βιώματα των ελληνοαμερικανών της Ν. Υόρκης, του Σικάγου και της Φλώριδας αλλά οπωσδήποτε δεν θα αξιολογηθούν και θα συγκριθούν βιβλία που είναι για τα ελληνόπουλα της Γερμανίας με αυτά για τα ελληνόπουλα της Αμερικής. Ως προς την αξιολόγηση που είπε και ο κ. Φλουρής, αφού έχουμε ενημερωθεί από την αξιόπιστη παγκόσμια βιβλιογραφία, έχουμε επεξεργαστεί κριτήρια αξιολόγησης, τα οποία όμως θα τα συνθέσουμε. Υποθέτω πως εδώ όλοι είμαστε προϊδεασμένοι και στις Ομάδες Εργασίας θα συζητήσουμε γι' αυτά, θα συνθέσουμε κριτήρια αξιολόγησης, τα οποία δεν πρέπει να είναι απαραίτητως ταυτόσημα, αλλά θα πρέπει να είναι συμβατά. Όταν, όπως είπε και ο κ. Δαμανάκης, επιστρέψετε στις χώρες, θα γίνει εκεί άλλη επεξεργασία και εκ νέου θα τα ανασυνθέσουμε, έτσι ώστε να έχουμε συμβατά κριτήρια αξιολόγησης για το εκπαιδευτικό υλικό. Ευχαριστώ πολύ.

Μ. ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΚΟΥ: Όπως ειπώθηκε και προηγουμένως πολλοί ασχολούνται με το θέμα αυτό, γιατί είναι βέβαια πολύ σημαντικό, γλώσσα και περιεχόμενο δεν μπορούμε να τα χωρίσουμε. Και το πρόβλημα είναι πάρα πολύ δύσκολο να λυθεί. Είναι λιγάκι ο τετραγωνισμός του κύκλου. Είπαμε προηγουμένως για τους χρήστες των υλικών. Νομίζω ότι ο βασικός χρήστης είναι το παιδί, ο μαθητής. Και τον κόσμο του μαθητή θα πρέπει να λάβουμε υπόψη, από την άποψη επίσης ότι θα πρέπει να κινήσουμε το ενδιαφέρον του μαθητή να μάθει Ελληνικά και να παραμείνει, να μάθει τα Ελληνικά σε όλες τις βαθμίδες. Πρέπει αυτά τα υλικά να έχουν σχέση με τον κόσμο του παιδιού. Και οπωσδήποτε ο κόσμος του παιδιού είναι διαφορετικός από την μια χώρα στην άλλη. Τώρα, πώς διαλέγει κανένας ορισμένα περιεχόμενα. Αν σκεφτεί κανένας την ιστορία της Ελλάδας, οπωσδήποτε υπάρχουν φίλτρα, υπάρχουν προτιμήσεις. Αυτά ισχύουν σήμερα για εμάς και δεν θα ισχύουν

στο μέλλον και δεν ίσχυαν παλιά. Και οπωσδήποτε τα υλικά που θα παραχθούν δεν θα είναι υλικά για τα επόμενα πενήντα χρόνια. Θα πρέπει να δούμε ρεαλιστικά τα πράγματα και πόσο φτάνουν οι στόχοι μας. Μια βοήθεια, ίσως, θα μπορούσε να είναι ορισμένοι στόχοι που βάζει η ίδια η διαπολιτισμική εκπαίδευση. Π.χ. στόχοι, όπως είναι ο ανθρωπισμός, ο σεβασμός των άλλων πολιτισμών, η δημοκρατία κλπ. Αυτά μπορούν, αν μας βοηθήσουν, να κάνουμε ορισμένες επιλογές προς τα περιεχόμενα. Αλλά οπωσδήποτε είναι ένα πρόβλημα, το οποίο είναι πάρα πολύ δύσκολο να λυθεί, αν ποτέ μπορεί να λυθεί αυτό το πρόβλημα. Γι' αυτό δεν θα πρέπει να βάζουμε τεράστιους στόχους τους οποίους δεν μπορούμε να τους πιάσουμε.

Ν. ΓΙΩΤΙΤΣΑΣ: Πραγματικά με απασχόλησε κι εμένα αυτό που είπε η Μαρία. Το πρόβλημα της επιλογής των θεμάτων και ιδιαίτερα το πλαίσιο στο οποίο θα ενταχθεί αυτό το διδακτικό υλικό. Είχαμε την ευκαιρία στο διάλειμμα να κάνουμε μία μικροσυζήτηση μεταξύ μας και πραγματικά διίστανται οι απόψεις στο μέγεθος, στο πλήθος, στον αριθμό αυτού του διδακτικού υλικού. Αν σκεφτούμε ότι εδώ αντιπροσωπεύουμε όλα τα μέρη σχεδόν του κόσμου όπου ζουν Έλληνες, θα πρέπει να φτιάξουμε ένα τέτοιο διδακτικό υλικό που να καλύπτει σε πρώτη βάση τις ανάγκες για τα ελληνόπουλα όπου ζουν σε όλο τον κόσμο. Αυτό όμως έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τους στόχους της διαπολιτισμικής αγωγής που θέλουμε να περάσουμε, που λέμε ότι θα πρέπει να κάνουμε κοινωνούς του ελληνικού πολιτισμού και άλλους μη ελληνόγλωσσους και μη Έλληνες. Θα πρέπει, λοιπόν, να μας προβληματίσει και να το συζητήσουμε ίσως εκτενέστερα αυτό το ερώτημα: τι υλικό τελικά θα πρέπει να βάλουμε σαν στόχο. Θα πρέπει να φτιάξουμε 100-150 εγχειρίδια για να αντιμετωπίσουμε έτσι τις ανάγκες που παρουσιάζονται σε κάθε μέρος του κόσμου. Εγώ το βλέπω λίγο δύσκολο και αδύνατο όσον αφορά στη συνεργασία μεταξύ μας. Εάν όμως προσθέσουμε την διπολιτισμική αγωγή και πούμε ότι ανάλογα με τις ανάγκες που ζουν τα παιδιά τα δικά μας και τα παιδιά τα μη ελληνόπουλα, θα πρέπει να βάλουμε πραγματικά ένα μεγάλο πακέτο για να βάλουμε την πληθώρα αυτού του διδακτικού υλικού. Δεν έχω έτοιμη την απάντηση. Αλλά πιστεύω ότι πρέπει να μας προβληματίσει στη συζήτηση μεταξύ μας.

Π. ΓΕΩΡΓΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν έχω ερώτηση αλλά παρακολούθησα με πολύ ενδιαφέρον όλη τη συζήτηση όσον αφορά το διδακτικό υλικό και ίσως ήταν σκόπιμο να αναφέρω τον τρόπο που εμείς εργαστήκαμε για την παραγωγή διδακτικού υλικού. Βέβαια, με την κουβέντα που είχαμε έξω στο τραπέζι με τον κ. Γιωτίτσα και άλλους κάπου με κάλυψαν ήδη. Αλλά εμείς λειτουργήσαμε ως εξής: σκεφθήκαμε πρώτα πού πρέπει να απευθύνεται αυτό το υλικό. Και ασφαλώς πρέπει να απευθύνεται στους ομογενείς όχι όμως μόνο στους ομογενείς. Δεύτερο, αν κάναμε διδακτικό υλικό, προσαρμοσμένο στο περιβάλλον καθενός, τότε θα έπρεπε να κάνουμε άπειρα διδακτικά υλικά. Αλλά ο κάθε μαθητής έχει μία γλώσσα, η οποία δεν ξέρω αν είναι η μητρική. Είναι η γλώσσα των επιδό-

σεων. Άρα αυτή η γλώσσα του παρέχει όλα εκείνα τα στοιχεία της προσαρμογής του σε ένα συγκεκριμένο πολιτισμό. Δηλαδή εάν είναι στη Γερμανία και είναι ενταγμένος στο γερμανικό σχολείο, η γερμανική γλώσσα του παρέχει όλα τα στοιχεία αυτά που είναι απαραίτητα, για να αισθάνεται στο χώρο και να ζει σ' αυτό το χώρο σωστά.

Αυτό που μας λείπει τελικά, είναι να του προσθέσουμε κι εμείς κάποια στοιχεία που να έχουν ελληνική προέλευση. Άρα, λοιπόν, το κριτήριο για μας ήταν ότι πρώτο θα έπρεπε να κάνουμε ένα υλικό που να έχει μεγάλη διάσταση και να καλύπτει μεγάλους πληθυσμούς, όχι μόνο ελληνικής καταγωγής αλλά και άλλους που ενδιαφέρονται.

Και το δεύτερο στοιχείο είναι ότι δεν θα έπρεπε να περιέχει σε καμία περίπτωση προκλητικά στοιχεία. Να το πω λίγο διαφορετικά: ένα ελληνικό βιβλίο με διεθνείς διαστάσεις. Αυτό βέβαια δεν το κάναμε μόνο εμείς. Το κάνανε άλλοι πιο μπροστά και εννοώ εδώ πέρα τους άγγλους, τους γερμανούς, τους γάλλους, που έχουν πραγματικά πολιτική γλώσσας. Ίσως να είναι οι μοναδικοί που έχουν την πιο καλή πολιτική γλώσσα στον κόσμο.

Με βάση, λοιπόν, αυτά τα κριτήρια και με τη λογική αυτή που σας είπα, κάναμε τους έξι τόμους ελληνικά. Στους έξι αυτούς τόμους, που στην τρίτη πειραματική έκδοση έχουν πάει Αυστραλία, Ηνωμένες Πολιτείες, Δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, ζητήσαμε από αυτούς που εφαρμόζουν τη μέθοδο να μας κάνουν τις παρατηρήσεις τους. Πρώτον, όσον αφορά το συνολικό έργο και δεύτερον όσον αφορά συγκεκριμένες παρατηρήσεις. Και από τις παρατηρήσεις αυτές προέκυψε μία έκπληξη, για να μην πω παράδοξο, τόσο στην Αυστραλία, όσο και στη Δημοκρατία της πρώην Σ. Ένωσης. Δεν βρίσκουν όλοι το υλικό κατάλληλο, ίσως το πιο κατάλληλο απ' όσα κυκλοφορούν και κάνουν τις ίδιες παρατηρήσεις. Από τη μια μεριά στο σύνολό του το έργο το βρίσκουν κατάλληλο και από την άλλη μεριά κάνουν τις ίδιες παρατηρήσεις για ειδικές τροποποιήσεις. Αυτό σημαίνει για μας ότι είναι απαραίτητο ένα διδακτικό υλικό να μην απευθύνεται μόνο σε συγκεκριμένες ομάδες. Γιατί με τον τρόπο αυτό αν κάνουμε ένα διδακτικό υλικό για τους Έλληνες της Αυστραλίας, για παράδειγμα, περιχαράκωνουμε τη γλώσσα από τους Αυστραλούς. Αν κάνουμε ένα διδακτικό υλικό μόνο για τους Έλληνες των Δημοκρατιών της πρώην Σ. Ένωσης τότε περιχαράκωνουμε το διδακτικό υλικό για τη γλώσσα μόνο στους ομογενείς. Αλλά το ενδιαφέρον, όμως, κυρίως στις Δημοκρατίες της πρώην Σ. Ένωσης που το ξέρω πολύ καλά, είναι πάρα πολύ μεγάλο για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας για διάφορους λόγους. Πρέπει, λοιπόν, κατά τη δική μου εκτίμηση, ένα διδακτικό υλικό να έχει αυτά τα χαρακτηριστικά. Έτσι πιστεύω. Κι αυτό ίσως είναι το πιο κατάλληλο. Από εκεί και πέρα μπορούν να δημιουργηθούν κι άλλα κατά τόπους διδακτικά υλικά. Αλλά βασικό χαρακτηριστικό πρέπει να είναι: να μην προκαλεί και να έχει μια διεθνή διάσταση.

Μ. ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ: Σας είχα πει με την έναρξη των εργασιών ότι θα έρθει ο Ειδικός Γραμματέας του Υπουργείου Παιδείας, υπεύθυνος για θέματα Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαί-

δευσης, να δώσει, αν θέλετε, το εκπαιδευτικοπολιτικό στίγμα του συγκεκριμένου προγράμματος. Ο κ. Χαλκιώτης είναι λοιπόν εδώ μεταξύ μας. Τον καλωσορίζουμε και τον ευχαριστούμε πολύ που μπήκε στον κόπο να παρευρεθεί στην έναρξη των εργασιών και να μας δώσει ως εκπρόσωπος του Υπουργείου Παιδείας το στίγμα της πολιτικής του ΥΠΕΠΘ.

Ο κ. Χαλκιώτης είναι γνώστης των θεμάτων εκπαίδευσης στο εξωτερικό, διότι από τη μια ο ίδιος έχει εμπειρίες από την Αγγλία, και από την άλλη είναι γνώστης του προγράμματος. Καθόλη τη διάρκεια επεξεργασίας των Τεχνικών Δελτίων Ενέργειας παρακολουθούσε τις εργασίες που οδήγησαν στο τέλος στις συγκεκριμένες ενέργειες και τα συγκεκριμένα δελτία. Ήταν υπεύθυνος και τα παρακολουθούσε. Άρα είναι το πρόσωπο που γνωρίζει κι από μέσα τα πράγματα. Τον καλωσορίζω και τον παρακαλώ να κάνει τη δική του τοποθέτηση. Στη συνέχεια θα συζητήσουμε όλοι μαζί του και εκπαιδευτικοπολιτικά ζητήματα που τέθηκαν το πρωί και που εμείς ως υπεύθυνοι του έργου δεν θέλαμε και δεν μπορούσαμε να τα απαντήσουμε.

Εκείνο που θέλω να σας πω κ. Χαλκιώτη, είναι ότι πριν το διάλειμμα ξεκαθάρισα ήδη ότι εμείς ως ομάδα που υλοποιούμε το έργο, ως ακαδημαϊκοί και εκπαιδευτικοί, δεν είμαστε οι αρμόδιοι για να πάρουμε θέση σε πολιτικά ζητήματα. Και δεύτερο: ότι στη συγκεκριμένη συνάντηση δεν έχουμε προσκαλέσει φορείς, είτε κοινότητες, γιατί είναι μια περισσότερο ακαδημαϊκή και εκπαιδευτική υπόθεση αυτή και ως τέτοια τη βλέπουμε. Συνειδητά δεν εμπλέκουμε πολιτικούς φορείς, γιατί δεν είναι δική μας δουλειά.

4. Εισήγηση από τον Ειδικό Γραμματέα Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, Δημήτρη Χαλκιώτη

Δ. ΧΑΛΚΙΩΤΗΣ: Αγαπητοί συμπατριώτες,

Χαίρομαι που βρίσκομαι σήμερα ανάμεσα σε τόσους σπουδαίους επιστήμονες ελληνικής καταγωγής από τα πέρατα της γης. Η παρουσία σας εδώ είναι η απόδειξη ότι οι επιστήμονες της διασποράς είναι ένα κομμάτι του ελληνισμού και είναι πάντα έτοιμοι να προσφέρουν τις πολύτιμες υπηρεσίες τους στο κοινό σκοπό της διάδοσης της ελληνικής παιδείας στο εξωτερικό.

Βαθιές είναι οι αλλαγές που χαρακτηρίζουν τις σύγχρονες κοινωνίες. Αυτές οι αλλαγές οφείλονται στις ραγδαίες επιστημονικές εξελίξεις, στην έκρηξη της τεχνολογίας, στην παγκοσμιοποίηση της αγοράς, τη διαγραφόμενη οικουμενικοποίηση της κουλτούρας, φαινόμενα με τεράστιες κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές συνέπειες.

Ενώ η ανθρωπότητα ετοιμάζεται να περάσει το κατώφλι του 21ου αιώνα, είναι πια αναμφισβήτητο γεγονός, ότι η πολυπολιτισμικότητα αποτελεί μια πραγματικότητα. Οι πολιτισμοί σήμερα δεν γνωρίζουν σύνορα. Το μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα των μεταπολεμικών χρόνων συνέβαλε ουσιαστικά στη διαμόρφωση των πολυπολιτισμικών κοινωνιών της Ευρώπης, της Αμερικής, της Αυστραλίας, του Καναδά και άλλων περιοχών του κόσμου.

Ο ελληνισμός της διασποράς έχει δική του ιστορία στην προσπάθεια να συνεχίσει και να αναδείξει τα ιδιαίτερα του στοιχεία σε άλλες χώρες. Η ιστορία αυτή ποικίλει από χώρα σε χώρα και από εποχή σε εποχή.

Ένα από τα πρώτα μελετήματα των απόδημων Ελλήνων, ήταν να οργανώσουν την ελληνική τους παιδεία στον τόπο που ζουν και εργάζονται. Στην παραπάνω προσπάθεια η ελληνική πολιτεία ήρθε αργός, είτε στηρίζοντας αυτές τις προσπάθειες είτε αναλαμβάνοντας εξ ολοκλήρου την παροχή ελληνόγλωσσης παιδείας.

Είναι γεγονός ότι μέχρι σήμερα η παρεχόμενη στο εξωτερικό ελληνόφωνη εκπαίδευση χαρακτηρίζεται από "χαμηλή αποτελεσματικότητα" παρά τα υψηλά ποσοστά που δαπανώνται, αλλά και τις ανθρώπινες προσπάθειες που καταβάλλονται. Το μεγαλύτερο ποσοστό των νέων, δεν παρακολουθεί κάποια μορφή ελληνόφωνης εκπαίδευσης, ενώ μεγάλες είναι και οι διαρροές κατά τη διάρκεια της φοίτησης. Αυτό οφείλεται στις ιστορικές, πολιτισμικές, οικονομικές, κοινωνικές και εκπαιδευτικές ιδιαιτερότητες κάθε χώρας, στην απουσία ευελιξίας ως προς τους τρόπους προσφοράς, καθώς και στη χαμηλή ελκυστικότητα της ελληνόφωνης εκπαίδευσης. Επιπρόσθετα αίτια είναι η απλή μεταφορά του ελλαδικού μοντέλου στο εξωτερικό, ενώ τα δεδομένα, οι νοοτροπίες και οι ανάγκες είναι τελείως διαφορετικές, η έλλειψη κινήτρων, καθώς και η έλλειψη κατάλληλου διδακτικού και εποπτικού υλικού.

Το ΥΠΕΠΘ συνειδητοποίησε την ανάγκη αναμόρφωσης της ελληνόγλωσσης παιδείας στο εξωτερικό και με το Ν 2413/96 δημιούργησε ένα σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο που επιτρέπει την ευέλικτη και αποτελεσματική αντιμετώπιση των προαναφερομένων προβλημάτων, με βασικό άξονα την αξιοποίηση των ομογενών.

Επιπλέον με το έργο “Παιδεία Ομογενών”, στοχεύει στη διάδοση της ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού στο εξωτερικό, καθώς και στην ενίσχυση προγραμμάτων και μορφών ελληνικής παιδείας οι οποίες θα ανταποκρίνονται στις συνθήκες που επικρατούν σε κάθε χώρα και που θα ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των ομογενών μαθητών του εξωτερικού.

- Στόχοι του έργου είναι η διατήρηση και προώθηση της ελληνικής γλώσσας και του ελληνικού πολιτισμού στους ομογενείς αλλά και τους αλλογενείς του εξωτερικού.
- Την ενίσχυση προγραμμάτων και μορφών της ελληνικής παιδείας που θα ανταποκρίνονται στις συνθήκες που επικρατούν σε κάθε χώρα και που θα ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των ομογενών μαθητών του εξωτερικού.

Βασικές δράσεις του έργου είναι:

- Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών (αποσπασμένων και ομογενών)
- Η κατάρτιση ειδικών προγραμμάτων σπουδών
- Η συγγραφή κατάλληλων εγχειριδίων (τα Νέα Ελληνικά ως Δεύτερη Γλώσσα, ως Ξένη Γλώσσα).

Επιπρόσθετα, το έργο αποβλέπει στους εξής στόχους:

- Στην αποτελεσματική διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε παιδιά του εξωτερικού και η μη περιθωριοποίησή τους στις χώρες όπου ζουν
- Στην ευαισθητοποίηση των Ελλήνων εκπαιδευτικών στα γλωσσικά και εκπαιδευτικά θέματα του ομογενή μαθητή.
- Στον εκσυγχρονισμό της δομής της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης του εξωτερικού και στην αναβάθμισή της.
- Στον συντονισμό και την αλληλοενημέρωση των φορέων που εμπλέκονται και συμβάλλουν στη διατήρηση και προώθηση της Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού (και η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών γι’ αυτό το σκοπό με την καθιέρωση δικτύων επικοινωνίας).
- Στην τόνωση του ενδιαφέροντος μαθητών για τα ελληνικά γράμματα (μαθητικά συμπόσια, δίκτυα επικοινωνίας).
- Στην εξασφάλιση ευκαιριών σε παιδιά ομογενών και σε ενδιαφερόμενους πολίτες ευρωπαϊκών χωρών να παρακολουθήσουν και να ενσωματώσουν στην εκπαίδευσή τους την ελληνική παιδεία.
- Στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για διδακτικούς σκοπούς (παραγωγή εκπαιδευτικών λογισμικών) αλλά και για δημιουργία δικτύου επικοινωνίας των φορέων οι οποίοι εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Γίνεται, λοιπόν, φανερή η σπουδαιότητα της δικής σας συμβολής για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, δεδομένου ότι ο ελληνισμός της διασποράς έχει να επιδείξει αξιόλογη δραστηριότητα και πρωτοβουλίες στον εκπαιδευτικό τομέα. Εύχομαι η προσπάθεια αυτή να δώσει μια νέα πνοή, καθώς και μερικά από τα απαραίτητα “εφόδια”, στον “αγώνα” σας για τη διάδοση των ελληνικών αξιών και αρετών οι οποίες θα περάσουν μέσα από την ελληνική γλώσσα και πολιτισμό.

Δ. ΜΠΕΝΕΚΟΣ: Μετά την εισήγηση και το χαιρετισμό του κ. Χαλκιώτη, υποβάλλω δυο ερωτήσεις. Η πρώτη είναι από την προηγούμενη συζήτηση που κάναμε και η δεύτερη έρχεται ως συμπλήρωμα σ’ αυτά που είπατε εσείς. Κύριε Χαλκιώτη, από τις τοποθετήσεις που κάνανε οι συναδέλφισσες και οι συνάδελφοι, προκύπτει ότι βρισκόμαστε μπροστά σε ένα πολυδαίδαλο και λαβυρινθώδες πρόβλημα. Ο καθένας μας στη διάρκεια της θητείας του σε όποια χώρα βρίσκεται, προσπάθησε μέσα από αυτό το αγκαθώδες πρόβλημα που του παρουσιάστηκε, της εκπαίδευσης των ελληνοπαίδων, να βρει κάποια λύση. Αυτή τη λύση την έχει μαζί του, τη θεωρεί σωστή και εδώ προσπαθούμε να βρούμε ένα κοινό παρονομαστή, ένα κοινό τόπο. Εάν μεν τον βρούμε είναι καλό. Θέλω, όμως, να αναφερθώ στο εξής, ως αρμόδιος στην συγγραφή διδακτικών βιβλίων στη Βόρεια Ρηνανία Βεσφαλία (η Β. Βεσφαλία είναι ένα κρατίδιο της Γερμανίας απόλυτα ανεξάρτητο από οποιαδήποτε δραστηριότητα κάνει, ας υποθέσουμε, η Έσση, που είναι δίπλα μας). Η πρώτη προσπάθεια μετά την αναθεώρηση που γίνεται αυτή τη στιγμή των αναλυτικών προγραμμάτων, που αναφέρονται στη μητρική γλώσσα, ο καλός ή κακός εφαρμοζόμενος ελληνοκεντρισμός της παιδείας, μετατοπίζεται στο χώρο που ζει το παιδί. Από εκεί ξεκινάμε για να μπορέσουμε να αναπτύξουμε το γενικό θεματολόγιο και να βρούμε τα διάφορα θέματα. Άρα το περιβάλλον του παιδιού είναι εκείνο που μας οδηγεί στην εύρεση των καταλλήλων θεμάτων. Επίσης, έχουμε πολλές δυνατότητες εφαρμογής τέτοιου υλικού, όπως είναι η παραγωγή υλικού για τη μητρική γλώσσα, η οποία είναι τελείως ανεξάρτητη από την παραγωγή υλικού πρώτης επαφής. Η γλώσσα πρώτης επαφής δεν απευθύνεται στα ελληνόπουλα, αλλά απευθύνεται στα γερμανόπουλα ή στους μη ελληνόγλωσσους. Μπορεί να είναι παιδιά άλλων εθνικοτήτων που φοιτούν στο ίδιο το σχολείο.

Έχουμε την Ελληνική Γλώσσα ως Ξένη Γλώσσα και έχουμε την Ελληνική Γλώσσα ως Δεύτερη Ξένη Γλώσσα μέσα στην γερμανική παιδεία. Άρα, δηλαδή, δεν μπορούμε να συνταυτίσουμε την παραγωγή υλικού Αυστραλίας με την παραγωγή υλικού της Αμερικής ή της Γερμανίας. Αυτή είναι μέχρι τώρα η δική μου εμπειρία.

Το ερώτημα τώρα σε σας. Η στελέχωση του Ι.Π.Ο.Δ.Ε. θα είναι στελέχωση μόνιμων αντιπροσώπων στο εξωτερικό ή θα εξαρτάται πάντοτε η οποιαδήποτε απόφαση από τους δικούς σας επαϊόντες και αρμόδιους από την Ελλάδα; Εμείς του εξωτερικού θα παίζουμε κάποιο ρόλο σ’ αυτό το πράγμα ή θα είμαστε απλώς και μόνο οι συμβοηθοί. Ευχαριστώ πολύ.

Π. ΤΣΙΜΠΟΣ: Θέλω να κάνω μια παρατήρηση. Ο κ. Χαλκιώτης έδωσε ένα σημαντικό αριθμό, ότι 100.000 είναι τα ελληνόπουλα στο εξωτερικό που μαθαίνουν Ελληνικά. Ο κ. Γενικός Γραμματέας Απόδημου Ελληνισμού μας είπε ότι είναι 6.000.000. Έλληνες. Ήθελα να βοηθήσω λιγάκι για να καταλήξω σε ένα συμπέρασμα. Με μια φόρμουλα βγάζουμε ότι το 1/6 των 6.000.000. είναι παιδιά 6-18 χρονών. Άρα λοιπόν, τα παιδιά από 6-18 χρονών στο εξωτερικό, κατά προσέγγιση, είναι ένα εκατομμύριο. Δηλ. 900.000 δεν μαθαίνουν Ελληνικά. Καταλαβαίνουμε, δηλαδή, και τη σημασία του έργου μας.

Α. ΜΠΟΜΠΑΣ: Μία διευκρινιστική περισσότερη ερώτηση στον κ. Γραμματέα. Από το ποσό που ανέφερε τα 18 δις, να θεωρήσω δεδομένο ότι ακολουθείται η ίδια τάση ότι το 85, 90, 95% είναι μισθοδοσία του προσωπικού;

Α. ΞΥΔΗΣ: Συνέχεια της ερώτησης του κυρίου Μπόμπα. Τα 18 δις που αναφέρατε πού ακριβώς τηγαίνουν; Αν μπορείτε να μας εξηγήσετε. Μισθοδοσίες, σχολεία; Τι ακριβώς καλύπτουν και πού;

Δ. ΧΑΛΚΙΩΤΗΣ: Θα ήθελα να ξεκινήσω με ένα πολύ μικρό σχόλιο στην τοποθέτηση του κυρίου Μπενέκου, αν και δεν ήμουνα από την αρχή της συζήτησης εδώ. Πράγματι άλλο ελλαδοκεντρισμός και άλλο ελληνοκεντρισμός. Και φυσικά είναι ευθύνη από την εμπειρία σας και την επιστημοσύνη σας να βρείτε και τους καλύτερους τρόπους. Ενώ είχαμε φέρει από την Αυστραλία μία βιντεοκασέτα πρόσφατα που γινόταν καταπληκτική διδακτική δουλειά. Έδειχνε σημεία της πόλης. Ξεκινούσε δηλ. από το περιβάλλον των παιδιών και έκανε αναφορές ιστορικές στην Ελλάδα. Έδειχνε το Κοινοβούλιο και μιλούσε για δημοκρατία και πως βγήκε η λέξη και πού αναπτύχθηκε πρώτα δείχνοντας τη Μελβούρνη. Υπάρχουν τρόποι, νομίζω.

Επίσης έχει δίκιο ο κ. Τσίμπος, όταν μάλιστα η φόρμουλα η δημογραφική είναι συνήθως 1/4 αυτών που υπολογίζουμε και όχι 1/6. Άρα είναι πολύ περισσότερα τα παιδιά που δεν παρακολουθούν ελληνόγλωσση εκπαίδευση. Ναι κ. Μπόμπα, αν οι τάσεις δεν ήταν σταθερές όλα τα οικονομικά μοντέλα θα ήταν αποτυχημένα. Φυσικά 70-80% είναι μισθοδοσία. Είναι από τα 18 δις, και απαντώ έτσι και στην ερώτηση του φίλου την τελευταία, 9 δις πάνε για τα επιμίσθια, 6 δις γι' αυτούς που προσλαμβάνουμε για να αναπληρώσουμε αυτούς που είναι στο εξωτερικό. Άρα πάμε στα 15 και τα υπόλοιπα 3 δις είναι έξοδα μετακινήσεων, λειτουργικά έξοδα γραφείων σχολικών συμβούλων, συντονιστών εκπαίδευσης, όπως θα ονομάζονται τώρα. 400.000.000 επιχορήγησε πέρυσι ο Ο.Ε.Δ.Β. για παραγωγή βιβλίων και αποστολή στο εξωτερικό. 100.000.000 περίπου για αποστολή βιβλίων εκ των οποίων 50 πήγαν στην Αμερική. Είναι μερικά από τα νούμερα που θυμάμαι. Νομίζω ότι λίγο - πολύ σας το κάλυψα το ποσό. Αλλά μπορώ να σας στείλω λεπτομέρειες, αν θέλετε. Φυσικά τα γραφεία εκπαίδευσης είναι μέσα. Τα λειτουργικά τους, ενοίκιο, κ.α. Αυτό είναι

ένα ποσό 70-80 εκατομμυρίων. Σας είπα 15 εκατ. είναι μισθοδοσία επιμισθίων και αναπλήρωση εκπαιδευτικών. Ήδη σας κάλυψα το 80%. Από τα υπόλοιπα 3 δις υπάρχουν τώρα διάφορες μετακινήσεις εκπαιδευτικών, τα εισιτήριά τους, αποστολή βιβλίων, παραγωγή βιβλίων, λειτουργικά έξοδα, ενοίκια και λοιπά γραφείων εκπαίδευσης. Πέρυσι 29 εκατ. ήταν η παραγωγή του περιοδικού "Αερόστατο". Έχω μια λεπτομερή περιγραφή, την οποία δεν έχω μαζί μου. Όμως λίγο - πολύ σας κάλυψα.

Ως προς το Ι.Π.Ο.Δ.Ε., είναι ένα νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου. Το κάναμε επίτηδες έτσι για να είναι πολύ ευέλικτο και αποτελεσματικό. Η στελέχωση του Δ.Σ. προέρχεται αποκλειστικά από την Ελλάδα. Προβλέπεται ένα ευρύτερο συμβούλιο, όπου συμμετέχουν εκπρόσωποι του απόδημου ελληνισμού, Σ.Α.Ε. και λοιπά, αλλά καθαρά ως συμβουλευτικό όργανο. Από εκεί και πέρα, πέρα από την ελάχιστη διοικητική δομή που απαιτείται για να λειτουργήσει, δεν θα έχει ένα μεγάλο αριθμό μόνιμου προσωπικού που θα είναι εκεί συνέχεια και θα ασχολείται με κάποιο αντικείμενο. Όχι. Θα έχει την διοικητική του δομή και από κει και πέρα με βάση την πολιτική του Υπουργείου και τις αποφάσεις του Δ.Σ. Θα γίνονται ad hoc διάφορα προγράμματα και σε αυτά τα προγράμματα μπορεί να δουλεύει οποιοσδήποτε είναι εμπειρογνώμονας, ειδικός κτλ. και από την Ελλάδα αλλά και από το εξωτερικό φυσικά. Και εκεί νομίζω θα γίνει μεγάλη αξιοποίηση των Ελλήνων του εξωτερικού και όχι μόνο Ελλήνων αλλά και άλλων που δεν έχουν να κάνουν με την Ελλάδα.

Θ. ΤΖΑΛΑΛΗΣ: Τζαλαλής από το Τορόντο του Καναδά. Κι εγώ θα ήθελα να αναφερθώ στα στατιστικά στοιχεία που αναφέρατε. Είπατε ότι υπάρχουν 3.000 αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί, 1.500 είναι στην Ευρώπη και 1.350 στην Γερμανία, 95 στην Αμερική. Από ότι αντιλαμβανόμαστε εμείς που ερχόμαστε από τον Καναδά, μάλλον μας συμπεριλαμβάνετε στις στατιστικές της Αμερικής. Η ερώτησή μου είναι γιατί, ο αριθμός 95 εκπαιδευτικοί, γιατί αυτή η τεράστια διαφορά; Εμείς εκεί νομίζουμε ότι οι εκπαιδευτικές ανάγκες στον Καναδά, είναι τεράστιες, πιθανόν παρόμοιες με τις εκπαιδευτικές ανάγκες στη Γερμανία. Μήπως μπορείτε να ασχοληθείτε με αυτό;

Ν. ΝΙΚΟΛΙΔΑΚΗΣ: Θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι σ' όλο ο κόσμος έχει δημιουργηθεί μια υποδομή διοικητική και το Υπουργείο έχει μια παρέμβαση στο εξωτερικό μέσω των γραφείων των συμβούλων εκπαίδευσης μέχρι πρόσφατα και από δω και πέρα των συντονιστών εκπαίδευσης. Έχει καθυστερήσει, όμως, η διαδικασία αυτή και βλέπω στο πρόγραμμα εδώ ότι υπάρχει ένας προϋπολογισμός που προβλέπει την επιμόρφωση των προς απόσπαση συντονιστών, τον Ιούλιο του 1997. Έχετε θεωρήσει ότι θα συνεχιστεί το πρόγραμμα αυτό έτσι κι αλλιώς. Το έχετε λάβει υπόψη σας και μετά την τριετία ή την παράταση που λέτε μέσω εκείνων των γραφείων έτσι ώστε, οι άνθρωποι αυτοί - οι συντονιστές που θα αποσπάσετε - να είναι εμπλεκόμενοι μέσα στο πρόγραμμα αυτό. Ευχαριστώ.

Ν. ΓΙΩΤΙΤΣΑΣ: Έχετε υπόψη κ. Χαλκιώτη ότι στη Γερμανία, για παράδειγμα, υπάρχουν εκπαιδευτικοί οι οποίοι δεν έχουν συμβασιακή σχέση με την Ελλάδα και δουλεύουν ως ιδιωτικοί, όπως τους ονομάζουν οι εκ της Ελλάδας προερχόμενοι, ενώ δεν έχουν καμία σχέση με το ιδιωτικό δίκαιο. Είναι δημόσιοι υπάλληλοι του γερμανικού κράτους. Γι' αυτούς τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι είναι περίπου 200 στο σύνολό τους, προβλέπεται κάποια επιμόρφωσή τους ή κάποια σχέση και συνεργασία μ' αυτό το κομμάτι, το οποίο θεωρείται, κατά κάποιο τρόπο, ξένο προς την ελληνική παιδεία.

Ε. ΚΑΡΑΟΛΗ: Ελένη Καραολή από Λονδίνο. Μπορείτε να μας πείτε το ρόλο της ελλαδικής εκπαιδευτικής αποστολής στο Λονδίνο, σας παρακαλώ; Σας ευχαριστώ.

Β. ΜΑΚΡΑΚΗΣ: Λαμβάνοντας υπόψη ότι το μεγαλύτερο ποσοστό της επένδυσης του ελληνικού κράτους πηγαίνει στους αποσπασμένους εκπαιδευτικούς, έχει γίνει κάποια αξιολόγηση της συνεισφοράς τους απέναντι στο στόχο αυτό; Και θέλω να πω σε σχέση με τους ντόπιους εκπαιδευτικούς οι οποίοι είναι δίγλωσσοι, οι οποίοι γνωρίζουν καλύτερα τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Έλληνες μαθητές στους χώρους όπου ζουν και βιώνουν. Αν υπάρχει ειδική πολιτική για την ενίσχυση αυτών των εκπαιδευτικών, που κατά την άποψή μου τους θεωρώ πολύ πιο σημαντικούς από αυτούς που αποσπώνται από την Ελλάδα στο εξωτερικό και δημιουργούν και πολλά προβλήματα στην Ελλάδα με αυτήν την απόσπαση. Ευχαριστώ.

Μ. ΡΙΤΟΒΑ: Εγώ ήθελα να σας ρωτήσω. Μήπως υπάρχει η δυνατότητα εκ μέρους του Υπουργείου Παιδείας της Ελλάδας να ελέγχει εκείνους τους εθελοντές που έρχονται σε μας και παρουσιάζονται και με αξιώσεις μεγάλου επιστήμονα, αρχίζουν να διδάσκουν και δεν μπορούν να κάνουν τίποτα.

Δ. ΧΑΛΚΙΩΤΗΣ: Όσο απαντάω έρχονται καινούργια. Καταρχήν να δώσω πιο συγκεκριμένα για την Αμερική, στο ερώτημα που έβαλε ο κ. Τζαλαλής. Από τους 90 οι 37 είναι στις Η.Π.Α., 40 στον Καναδά, 5 στη Βραζιλία, 11 στην Αργεντινή, 1 στο Περού και 1 στη Βενεζουέλα. Τώρα στο ερώτημα, γιατί υπάρχει αυτή η ανισοκατανομή. Καταρχήν γιατί είναι προϊόν μιας συγκεκριμένης ιστορικής εξέλιξης. Ο ελληνισμός της Γερμανίας εθεωρείτο, από τη στιγμή που πήγε φιλοξενούμενος, δηλαδή ανά πάσα στιγμή θα γυρνούσε στην Ελλάδα. Άλλο τι συνέβη τελικά. Έτσι από το 1983-84, δημιουργήσαμε αυτά τα λεγόμενα αμιγή σχολεία, οπότε μεταφέρθηκε το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα σε μεγάλο βαθμό στη Γερμανία, εξυπηρετώντας αυτή την ανάγκη. Από την άλλη η Αμερική, ήταν πολύ μακριά. Υπήρχαν και άλλα προβλήματα πολιτικής. Δεν θέλω να αναφερθώ σ' αυτά τώρα. Υπάρχει εκπρόσωπος από το γραφείο της Αρχιεπισκοπής; Είχα δει στο πρόγραμμα ότι δεχθήκαμε ένα ερώτημα από το ΣΑΕ, αν μπορούμε να στείλουμε περίπου 50 εκπαιδευτικούς με απόσπαση, αλλά η Αρχιεπισκοπή έχει αντιρρήσεις. Κι ο Σεβασμιότατος είπε ότι θέλει να ακολου-

θήσει μία άλλη πολιτική. Άρα και να θέλουμε δεν μπορούμε, αυτή τη στιγμή. Θα δούμε βέβαια και στην πορεία, διότι έχουμε μια πολλή καλή συνεργασία με την Αρχιεπισκοπή, που πιστεύω ότι κι εκεί θα πάμε πολύ καλά.

Σε ό,τι αφορά τους συντονιστές, κ. Νικολιδάκη, δεν μπορώ να σας το πω αυτό, γιατί θα εξαρτηθεί από την εξέλιξη. Τώρα να σας πω κάτι για το οποίο δεν είμαι σίγουρος, δεν το κάνω ποτέ στη ζωή μου, οπότε δεν μπορώ να σας απαντήσω. Το καλό θα ήταν βέβαια να εμπλακούν. Να αξιοποιηθεί η εμπειρία τους. Είναι αυτονόητο. Σε ό,τι αφορά τους συμβασιούχους, έτσι τους αποκαλούμε αυτούς στη Γερμανία, όχι ιδιωτικούς, αλλά συμβασιούχους, στο Υπουργείο τουλάχιστον. Φυσικά το Δελτίο Έργου προβλέπει επιμόρφωση όλων όσων εμπλέκονται στην ελληνόγλωσση παιδεία του εξωτερικού. Άρα και των συμβασιούχων απανταχού της γης. Το λέει μέσα είναι ξεκάθαρο. Όχι μόνο των αποσπασμένων αλλά και των συμβασιούχων. Θα έρχονται εδώ ή θα γίνονται προγράμματα εκεί. Προχθές είχαμε μια πολύ καλή συνομιλία με εκπρόσωπους από τη Νυρεμβέργη, που θέλουν να στήσουν ένα πρόγραμμα μετεκπαίδευσης για τους αποσπασμένους εκπαιδευτικούς μας. Υπάρχουν πάρα πολλές μορφές και πάρα πολλοί τρόποι. Ένας από αυτούς, βέβαια, είναι το Δελτίο Έργου. Προβλέπεται επιμόρφωση των συμβασιούχων.

Η κ. Καραολή, δεν ξέρω γιατί μου έκανε αυτή την ερώτηση. Τη γνωρίζω επτά χρόνια, όσο έκανα στην Αγγλία. Ο ρόλος της ελλαδικής αποστολής θεωρείται ζωτικής σημασίας. Και νομίζω απαντάω μ' αυτό.

Σε ό,τι αφορά τον κ. Μακράκη. Καταρχήν να μην βγάλουμε κάτι. Η εκπαίδευση ως οικονομική διαδικασία χαρακτηρίζεται από ένταση εργασίας. Είναι ένας τομέας υποκατάστασης τεχνολογίας και ανθρώπινου παράγοντα, δεν γίνεται εύκολα, για ευνόητους λόγους. Άρα, σε όλα τα συστήματα σχεδόν, σε όλες τις βαθμίδες, στα Πανεπιστήμια, συγκεκριμένα της Ελλάδος, το 75% δαπάνης είναι η μισθοδοσία.

Σε ό,τι αφορά την αξιολόγηση, απ' ότι ξέρω τα 15-20 τελευταία χρόνια στην Ελλάδα στην εκπαίδευση αξιολόγηση δεν έχει γίνει πουθενά. Πώς να κάνουμε εκεί αξιολόγηση. Αναφορικά με το θέμα που μπαίνει σε σύγκριση με τους ντόπιους: η δική μας η θέση είναι ότι το καλύτερο απ' όλα είναι η σύνθεση. Φυσικά και οι ντόπιοι ξέρουν πολύ καλά τα προβλήματα. Αλλά ας μην ξεχνάμε και το άλλο: μετά από πολλά χρόνια στο εξωτερικό αυτή η ζωντανή, η επίκαιρη επαφή με το εθνικό κέντρο χάνεται από κάποιον που ζει για πολλά χρόνια έξω. Και είναι αποδεδειγμένα και κοινωνιολογικά αυτό μέσα από έρευνες. Γι' αυτό θέλουμε σύνθεση. Θέλουμε όμως να είναι καλά προετοιμασμένος και αν θέλετε, η σωστή προετοιμασία είναι η ex ante αξιολόγηση, αυτού που θα πάει έξω, έτσι ώστε να μπορεί να προσαρμόζεται εύκολα, να μπορεί να αποδίδει. Πάντα σε συνεργασία με το ντόπιο και σε αξιοποίηση με το ντόπιο. Φυσικά η Ελλάδα δεν μπορεί να έρθει και να υποκαταστήσει ή να αντικαταστήσει, αν θέλετε, το τι υπάρχει εκεί έξω. Οι άνθρωποι που ζουν καθημερινά τα προβλήματα. Κ. Ρίτοβα, τώρα τι να σας πω; Γίνεται ειδική διαδικασία για να βρεθούν οι

εθελοντές. Δεν δέχομαι την θέση ότι όλοι είναι άχρηστοι και δεν δουλεύουν. Εγώ ξέρω ότι υπάρχουν εκπαιδευτικοί που κάνουν πολύ καλή δουλειά, μεγάλες προσπάθειες, που πονάνε τη δουλειά τους και φυσικά όπως σε όλα τα επαγγέλματα και σε όλους τους τομείς υπάρχουν και αυτοί που δουλεύουν λιγότερο ή δεν έχουν όρεξη. Συμφωνώ μαζί σας. Αλλά δεν δέχομαι το γενικό και ισοπεδωτικό.

Β. ΜΑΣΣΙΑΛΑΣ: Ένα πρόβλημα που προέκυψε με την δική μας συγγραφή βιβλίων, όταν δημιουργήσαμε, με κονδύλια του Υπουργείου Παιδείας Αμερικής, το εκπαιδευτικό υλικό για τη δίγλωσση παιδεία στις Κοινωνικές Σπουδές. Υπάρχουν τρεις τύποι σχολείων στην Αμερική. Το ένα σχολείο είναι της Αρχιεπισκοπής. Το άλλο είναι το ιδιωτικό σχολείο που διδάσκει Ελληνικά. Και το τρίτο το δημόσιο της δίγλωσσης εκπαίδευσης.

Εμείς βέβαια είχαμε αρχικά σκοπό να κάνουμε εγχειρίδια που θα πηγαίνανε σε όλα τα σχολεία. Δυστυχώς, η Αρχιεπισκοπή δεν δέχτηκε τα βιβλία μας. Κι όπως μάθαμε εκ των υστέρων, επειδή δεν είχαμε βάλει την εικόνα του Αρχιεπισκόπου. Και ξέρετε τα ίδια βιβλία δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν στα δημόσια σχολεία διότι απαγορεύεται η κατήχηση. Οπότε είχαμε αυτό το πρόβλημα. Τώρα αυτό το πρόβλημα ίσως μπορέσουμε να το αποφύγουμε αυτή τη φορά, γιατί ο φορέας θα είναι άλλος, το ελληνικό κράτος. Ο χρήστης βλέπει το φορέα, ποιος το έχει δημιουργήσει αυτό. Και αυτό μπορεί να συμβάλλει σ' αυτό τον προβληματισμό. Ότι, ενώ δεν υπήρχαν βιβλία και είχαμε εμείς τα δικά μας, δεν τα χρησιμοποιήσανε γι' αυτό το λόγο.

Ποια είναι η γνώμη σας σε αυτό το θέμα; Αυτό ξεκίνησε με αυτό που είπατε για την Ελευθεροτυπία. Το δημοσίευμα. Πώς το βλέπετε αυτό, τη σύγκρουση φορέων, τη σύγκρουση σκοπών;

Δ. ΧΑΛΚΙΩΤΗΣ: Κύριε Μασσιάλα είναι γεγονός ότι η σύγκρουση φορέων δεν μπορεί να έχει ποτέ θετικά αποτελέσματα. Ιδίως σε ένα τόσο πολυσύνθετο και πολύπλοκο ζήτημα. Από εκεί και πέρα ο καθένας έχει την ιστορία του και τη συμβολή του στην συγκεκριμένη αυτή ιστορική διαδρομή και φυσικά είναι αξιόπαινος γι' αυτό. Και είναι γνωστό ότι η Αρχιεπισκοπή έχει επιτελέσει σημαντικότατο εθνικό έργο. Από εκεί και πέρα πρέπει όλοι μαζί, και το Δελτίο Έργου είναι μία ευκαιρία πιστεύω, γιατί κινείται ακριφνώς σε ακαδημαϊκά, επιστημονικά πλαίσια, αλλά και με όλες τις υπόλοιπες διεργασίες που έχει η ελληνική πολιτεία. Με τον θεσμικό συνομιλητή της που είναι το ΣΑΕ, αλλά και άλλους φορείς του απόδημου ελληνισμού, να βρίσκουν λύσεις και να ξεπερνούν τις συγκρούσεις. Εμείς, όμως, θα προχωρήσουμε να είμαστε έτοιμοι να μπορούμε, όταν οι συνθήκες είναι καλύτερες, να εφαρμόσουμε αυτά που μπορούμε να εφαρμόσουμε. Σε ό,τι αφορά την επιμόρφωση υπάρχει μία πρόταση από το Πανεπιστήμιο του Freiburg. Μιλούσα και με τον Πρύτανη και τον Υπουργό, χθες το βράδυ συγκεκριμένα και περιμένουμε να μας στείλουν ένα συγκεκριμένο υπόμνημα για το πώς ακριβώς θα οργανωθεί αυτή η μετεκπαίδευση. Μέχρι στιγμή συζητήσαμε για

25 σε κάθε πρόγραμμα. Απ' ό,τι κατάλαβα, είπαν ότι θα πάρουν λεφτά από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Δε θα τους πληρώσουμε εμείς. Είναι επιμέρους πρόβλημα αυτό.

Ν. ΓΙΩΤΙΤΣΑΣ: Επειδή συζητήσαμε και προηγουμένως για το διδακτικό υλικό και τους δέκτες αυτού του διδακτικού υλικού, του υπάρχοντος τουλάχιστον. Έχω να κάνω μία παρατήρηση, η οποία δεν είναι καθόλου ευχάριστη για τα ελληνικά δεδομένα. Παρ' όλο που το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων παλιότερα έχει επεξεργαστεί ένα πολύ καλό διδακτικό υλικό και είχε την αποδοχή τόσο των εκπαιδευτικών που το δοκίμασαν, όσο και των μεταγενέστερων, δεν μπόρεσε να περάσει στο μυαλό των Ελλήνων εκπαιδευτικών και ιδιαίτερα εκείνων που αποσπώνται από την Ελλάδα. Για να γίνω πιο σαφής. Πρόσφατα διάβασα τις παραγγελίες και διαπίστωσα ότι οι δικοί μας εκπαιδευτικοί από το γερμανικό εκπαιδευτικό σύστημα, οι επί συμβάσει, παραγγέλνουν το διδακτικό υλικό αυτό, επειδή πείστηκαν ότι πραγματικά εξυπηρετεί τους στόχους για τους οποίους έγινε. Αντίθετα, προς μεγάλη μου έκπληξη, τουλάχιστον, φέτος, δεν περίμενα τέτοιο αριθμό. Να παραγγελθούν τα βιβλία, *Η γλώσσα μου*. Όχι ότι έχω κάτι εναντίον αυτού του διδακτικού υλικού αλλά εφόσον θεωρείται ότι δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις τις μαθησιακές των μαθητών μας εκεί, γιατί επιμένουν οι ιδιαίτερα οι εξ Ελλάδος αποσπασμένοι να χρησιμοποιούν αυτό το διδακτικό υλικό. Θα θελα να πω μ' αυτό, εάν υπάρξει και αν υπάρχει η δυνατότητα σύστασης αν όχι επιβολής αυτής της ιδέας. Ότι αυτό το διδακτικό υλικό για το οποίο συνεργάστηκαν τόσο πολλοί εκπαιδευτικοί, γιατί να μην το χρησιμοποιήσουν στα πλαίσια ή μάλλον στη χώρα για την οποία δημιουργήθηκε;

Μ. ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ: Λέγομαι Μίμης Σοφοκλέους και είμαι πρόεδρος του Τμήματος Ελληνικών Σπουδών του Βασιλικού Πανεπιστημίου Τεχνολογίας της Μελβούρνης με ιδιαίτερη έμφαση στην εκπαίδευση δίγλωσσων νηπιαγωγών, δασκάλων και καθηγητών. Ίσως δεν έχετε καθόλου σήμερα ακούσει εδώ παρατηρήσεις από την Αυστραλία γιατί η δική μας η σχέση με το Υπουργείο Παιδείας της Ελλάδας είναι μία σχέση σχεδόν απομακρυσμένη. Ενδεχομένως να μην μας απασχολεί το ζήτημα των αποσπασμένων. Οι σχέσεις μας είναι πάρα πολύ συμβατικές. Δηλαδή είτε υπάρχουν, είτε δεν υπάρχουν είναι σχεδόν η ίδια γεύση. Αυτό φυσικά δεν σημαίνει ότι δεν μας αφορά το όλο πλέγμα των σκέψεων, των αποφάσεων, των πολιτικών σχεδιασμών που παίρνει το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Όλα τα χρόνια, επειδή είμαστε απομακρυσμένοι από την Ελλάδα και επειδή δεν ψηφίζουμε, δεν έχουμε Βρυξέλλες, δεν έχουμε Ν. Υόρκη κ.ο.κ. δεν παίζουμε κανένα ρόλο στον πολιτικό χάρτη, ούτε στα εθνικά θέματα κλπ. Ωστόσο είμαστε μία χώρα η οποία κατάφερε να είναι αυτάρκης.

Α. ΚΡΟΜΜΥΔΑ: Έχουμε παιδιά που δεν έχουν καμιά σχέση με τον ελληνισμό ή που είναι ελληνόπουλα τέταρτης ή πέμπτης γενιάς. Και εκεί πρέπει να δουλέψουμε κατάλληλα, με κατάλληλο

υλικό. Το πρόβλημα αυτό έρχεται να θεραπεύσει η σειρά *Μαθαίνω ελληνικά*, η οποία είναι η πιο κατάλληλη αυτή τη στιγμή. Και ευχαριστούμε γι' αυτό το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Εκείνο που χρειαζόμαστε είναι ο εκσυγχρονισμός του υλικού για τα ελληνόφωνα παιδιά. Η σειρά *Η γλώσσα μου*, δεν είναι η πλέον κατάλληλη και δεν μπορούμε καν να τη χρησιμοποιήσουμε έστω κι αν είναι ελληνόφωνα τα παιδιά γιατί και από πλευράς περιεχομένου τα βιβλία δεν είναι τα πιο κατάλληλα. Δεν ανταποκρίνονται στα βιώματα των δικών μας παιδιών. Επομένως δεν μπορούμε να τα χρησιμοποιήσουμε. Γιατί είναι σαν να διδάσκουμε *Αινειάδα* του Βιργιλίου στην Β΄ τάξη του Γυμνασίου. Ας μου επιτραπεί να κάνω αυτή τη σύγκριση. Ομολογουμένως, οι πιο σωστοί αξιολογητές, για να συνεχίσω τις τοποθετήσεις ορισμένων συναδέλφων, είναι οι μαθητές μας, οι οποίοι ανάλογα με το τι αποτελέσματα θα έχουν τον Ιούνιο, στο τέλος του χρόνου, μπορούν να μας δείξουν αν το υλικό που τους δώσαμε ήταν το πιο κατάλληλο, οι δάσκαλοι και οι γονείς. Μ' αυτά ευχαριστώ που μ' ακούσατε.

Μ. ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ: Θα ήθελα να ξεκινήσω από την τοποθέτηση νομίζω του συναδέλφου από τη Γερμανία για τα βιβλία του Πανεπιστημίου των Ιωαννίνων, του κ. Δαμανάκη. Ότι πολλοί από τους συναδέλφους δεν τα προτιμούν, δεν τα χρησιμοποιούν. Μήπως, δεν έγινε η κατάλληλη εκπαίδευση των συναδέλφων αυτών να χρησιμοποιήσουν, να διδάξουν το υλικό αυτό; Το τμήμα Α/βάθμιας εκπαίδευσης του Π.Ι. επανειλημμένως, με συγκεκριμένες πράξεις, έχει ζητήσει από το Υπουργείο Παιδείας, επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για τα βιβλία *Μαθαίνω Ελληνικά*, που χρησιμοποιούνται στην Αμερική, και απ' ό,τι μας λένε οι συνάδελφοι έχουν γίνει αποδεκτά και από τους δασκάλους, και από τους μαθητές, και από τους γονείς. Υπάρχει όμως ένα παράπονο από την πλευρά των δασκάλων. Μας έχετε αφήσει αβοήητους. Υπάρχει καινούργιο γλωσσικό υλικό, καινούργιο διδακτικό υλικό. Χρειάζεται διαφορετική διδακτική προσέγγιση και δεν είχαμε την κατάλληλη ενημέρωση για τη χρησιμοποίησή του. Ερωτώ: μήπως θα πρέπει το Υπουργείο Παιδείας, να σκεφτεί την αποστολή ομάδας ή δύο ή τριών ατόμων, να εκπαιδεύσουν και να ενημερώσουν τους συναδέλφους στην Αμερική για την σωστή χρησιμοποίηση του καινούργιου διδακτικού υλικού;

Ε. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Προς το παρόν μιλήσαμε για υλικό το οποίο διδάσκεται, στα κοινοτικά σχολεία στις Η.Π.Α. Ένα καινούργιο πρόβλημα που έχουμε τώρα είναι η διδασχή της ελληνικής γλώσσας στα Λύκεια αμερικανικών συστημάτων. Είναι κάτι πρόσφατο. Πριν μερικά χρόνια διδάσκονταν η ελληνική γλώσσα ως μητρική γλώσσα σε παιδιά που ήταν γεννημένα στην Ελλάδα ή ήταν μερικά από αυτά γεννημένα στην Αμερική, αλλά δεν γνώριζαν την Αγγλική. Το σημερινό πρόβλημα είναι λίγο διαφορετικό. Τα περισσότερα παιδιά που διδάσκονται Ελληνικά, διδάσκονται Ελληνικά στα Λύκεια. Ή είναι σαν ξένη γλώσσα και αντιμετωπίζουμε το πρόβλημα το εξής: ότι δεν υπάρχει κατάλληλο υλικό σ' αυτό το επίπεδο να διδάξουμε την Ελληνική. Και δεν εννοώ μόνο βιβλία. Επίσης και προγράμματα κομπιούτερς, τα οποία ξέρουν πώς θα τα χειρίζονται, αυτά τα παιδάκια

γιατί είναι σε αμερικάνικα συστήματα σε σχολεία και γνωρίζουν πώς θα τα χειριστούν. Δεν υπάρχει αυτό το υλικό. Λοιπόν, θα σας παρακαλέσω αν μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε κι αυτό το πρόβλημα. Είναι πάρα πολλά τα παιδιά. Όχι μόνο στη Ν. Υόρκη, στο Κονέκτικατ, είναι σε πάρα πολλές πολιτείες, όπου διδάσκεται η Ελληνική ως Ξένη Γλώσσα στα Λύκεια. Ευχαριστώ.

Δ. ΧΑΛΚΙΩΤΗΣ: Καταρχάς κ. Παπαδόπουλε, θα ήθελα να μου στείλετε στοιχεία, αν έχετε, και αριθμούς παιδιών. Και αν σας είναι εύκολο, θα μοιράσω και κάρτες με e-mail για να μπορούμε να επικοινωνούμε άνετα, να κυκλοφορούν οι πληροφορίες. Εγώ νόμιζα ότι ήταν σε πολύ λίγα σχολεία, αυτό το θέμα. Ήξερα κυρίως για τη Βοστώνη και κυρίως για Γυμνάσιο. Πάντως το υλικό είναι μέσα στο Δελτίο Έργου. Δεν το έχετε διαβάσει, φαίνεται, όλο ακόμα. Όλα θα καλυφθούν από το Δελτίου Έργου. Γεροί να είστε να δουλεύετε πυρετωδώς.

Λοιπόν, για το θέμα της Γερμανίας. Ο πρόεδρος Johnson είχε πει "πιο εύκολα να μετακινήσεις ένα νεκροταφείο, παρά να αλλάξεις κάτι στην εκπαίδευση". Να βάλεις κάτι καινούργιο. Είτε μεταρρύθμιση είναι αυτό, είτε ο,τιδήποτε. Η μεγαλύτερη αντίδραση είναι η δύναμη της αδράνειας. Πιστεύω ότι εάν δεν εκπαιδευθούν κατάλληλα οι εκπαιδευτικοί πάνω σ' αυτό το θέμα και να πειστούν και να μάθουν πώς πρέπει να το δουλέψουν, δεν πρόκειται να το δεχθούν. Βεβαίως εδώ έχουμε ένα από τα ικανότερα και επιπλέον αρμόδια στελέχη. Τον συντονιστή συμβούλων Δ. Ευρώπης κ. Καρπενισιώτη, που ίσως θα μπορέσει να μας πει ακόμα περισσότερα. Μια πρώτη σκέψη πάντως που κάνω είναι αυτή.

Κύριε Σοφοκλέους, εδώ να τα λέμε τα πράγματα με το όνομά τους και όπως είναι. Υπάρχει μία σύγκρουση στην Αυστραλία. Θέλω, όμως, να υπογραμμίσω ότι η Αυστραλία είναι μέσα στα πράγματα, σε ό,τι αφορά τις εξελίξεις εδώ στην Ελλάδα. Και να πω ότι είχα για συμβούλους, δυο ικανότατα άτομα από την Αυστραλία την κ. Αρκούδη και την κ. Παρμάγκου. Ιδίως η κ. Αρκούδη συνέβαλε τα μέγιστα σ' αυτό το Δελτίο Έργου. Και αυτό και μόνο αποτελεί μία μεγάλη απόδειξη για το ρόλο της Αυστραλίας. Βεβαίως καταλαβαίνω την αγωνία σας. Εάν δεν απορροφώνται οι πτυχιούχοι, δεν θα υπάρχει ζήτηση για ελληνικές σπουδές, άρα θα κλείσει και το Τμήμα. Εγώ θα επαναλάβω το εξής και πάλι: ότι αυτό που επιδιώκουμε είναι η σύνθεση. Δεν χρειάζεται πράγματι στην Αυστραλία να είναι πάρα πολύ μεγάλη η παρουσία αποσπασμένων Ελλήνων εκπαιδευτικών. Αλλά δεν μπορούμε και να τους αποκλείσουμε. Σας είπα το λόγο: ότι μεταφέρουν τις εξελίξεις. Για παράδειγμα, το '81 άλλαξε το τονικό σύστημα στην Ελλάδα. Ποιος θα το μετέφερε αυτό έξω. Χρειάζεται μία γέφυρα. Από την άλλη, επειδή συνηθίζουμε συνέχεια να μιλάμε για επιμόρφωση, επιτρέψτε μου την παρατήρηση. Ότι εάν το αρχικό κεφάλαιο δεν είναι πραγματικά πολύ καλό, η επιμόρφωση δεν λύνει πολλά προβλήματα. Γιατί το αναφέρω αυτό; Έχω συναντήσει, όχι μόνο από Αυστραλία, και από άλλες χώρες, προσοντούχους πτυχιούχους, παιδιά ελληνικής καταγωγής, που σε μία σελίδα κάνουν 15 και 20 ορθογραφικά και γραμματικά λάθη. Δεν μπορούμε

αυτόν να τον αφήσουμε να διδάξει ελληνική γλώσσα. Αυτός, όμως, έχει την απαίτηση να διδάξει. Πρέπει δηλ. να βλέπουμε όλες τις πλευρές. Πρέπει να πηγαίνουμε σε συνθέσεις και να διαλέγουμε το καλύτερο και από τις δύο πλευρές. Σε ό,τι αφορά την Αμερική, θέλω να πω το εξής, που νομίζω ότι είναι πολύ σημαντικό. Ξέρουμε ότι 30.000 παιδιά παρακολουθούν ελληνόγλωσση εκπαίδευση. Και περίπου εκτιμούμε ότι 200.000 παιδιά, από 6-18 είναι εκτός.

Είχα κάνει περιοδεία με τον κ. Στεφανόπουλο. Πάρα πολλοί Έλληνες έρχονταν και με έπιαναν και έλεγαν στείλτε μας δασκάλους. Δεν ήθελαν να πάνε σε σχολεία της Αρχιεπισκοπής ή τα ιδιωτικά ή ο,τιδήποτε άλλο ήτανε. Και ο λόγος ήταν απλό. Είτε γιατί κάποιος δεν έχει έντονο το θρησκευτικό συναίσθημα, είτε γιατί έχει μικτό γάμο, και ξέρουμε ότι το 80% είναι μικτοί γάμοι. Είναι καλύτερα να τον προσεγγίσεις με το να μάθει την ιστορία της Ελλάδος, τη γλώσσα και την κουλτούρα και δεν ξέρω τι άλλο, και από εκεί να γνωρίσει και την Εκκλησία, και να τον τραβήξεις και στην Εκκλησία, παρά να αρνείσαι μια εναλλακτική μορφή που θα μπορούσε να λειτουργήσει ως μαγνήτης. Έτσι τον χάνεις τελείως. Θέλω αυτό να το σκεφθείτε πάρα πολύ σοβαρά. Και είναι ένα μήνυμα το οποίο πρέπει να περάσει. Τώρα για τις επιτόπου συνεργασίες, δεν ξέρω να σας πω. Αυτά είναι θέματα σε μικροεπίπεδο και δε νομίζω ότι μπορώ να απαντήσω. Κύριε Βασιλάκη, και αυτό μέσα από το δελτίο έργου θα απαντηθεί. Αυτό που είπατε ήταν πολύ σωστή παρατήρηση. Θα το δούμε στην πορεία. Νομίζω ότι απάντησα σε όλα.

Α. ΧΟΥΡΔΑΚΗΣ: Χουρδάκης από το Παιδαγωγικό Τμήμα. Η όλη συζήτηση εδώ, μου θυμίζει λίγο Αριστοτέλη, επιτρέψτε μου να κάνω αυτή την αναγωγή, λόγω ειδικότητας. Το να απασχολεί σοβαρά το πρόβλημα χάραξης μίας "πολιτικής" μίας εκπαίδευσης που θα αναζητά τα χρήσιμα και τα αναγκαία και θα απορρίπτει τα περιττά. Φαντάζομαι ότι αυτό αν το τοποθετήσουμε σε ένα επίπεδο διαπολιτισμικής αναζήτησης, ίσως μας βοηθήσει να αναζητήσουμε τα χρήσιμα, τα αναγκαία και να απορρίψουμε κάποια περιττά.

Θα ήθελα να ρωτήσω, πώς το Υπουργείο και το ρωτάω γιατί φαντάζομαι ότι αναζητούμε την κοσμοπολιτική, οικουμενική βάση του ελληνισμού, πώς το Υπουργείο ορίζει, βλέπει αυτή την οικουμενικότητα, σε επίπεδο πράξης. Και δεύτερο: εάν μέχρι τώρα έχει απασχολήσει το Υπουργείο να ερευνήσει την εικόνα που έχουν οι Έλληνες γονείς της διασποράς, για το πώς βλέπουν τον ελληνικό πολιτισμό, την ελληνική ιστορία και γλώσσα και αν αυτές οι εικόνες, οι θέσεις των γονέων τους έχουν βοηθήσει στο να χαράξουν εκπαιδευτική πολιτική σε θέματα διασποράς. Διότι καλό είναι το Υπουργείο να έχει μια δική του φιλοσοφία, αλλά δεν ξέρω αν γνωρίζει τη φιλοσοφία των γονέων και των παιδιών στους χώρους της πλειονότητας. Πως βλέπουν δηλ. εκείνοι τον ελληνικό πολιτισμό και αν τους έχει επηρεάσει στο να χαράξουν εκπαιδευτική πολιτική. Ευχαριστώ.

Π. ΝΑΖΟΥ: Λέγομαι Παναγιώτα Νάζου. Διδάσκω στο Πανεπιστήμιο του Σύδνεϋ. Θα γυρίσω σε μια ερώτηση που έχει ήδη τεθεί από τον κ. Σοφοκλέους. Επειδή διδάσκω στο Πανεπιστήμιο, με ενδιαφέρει το θέμα του μέλλοντος των Ελληνικών στα Πανεπιστήμια της Αυστραλίας. Σίγουρα υπάρχει αυτός ο ανταγωνισμός ανάμεσα στα παιδιά τα δικά μας που τελειώνουν τα τμήματά μας και στους αποσπασμένους από την Ελλάδα. Μιλήσατε για μια μορφή σύνθεσης, όπως είπατε. Εγώ θα ήθελα περισσότερες πληροφορίες πάνω σ' αυτό το θέμα. Επίσης θα ήθελα να γνωρίζω κατά πόσο αυτή η μορφή σύνθεσης έχει να κάνει με το νόμο για την παιδεία στο εξωτερικό, που ψηφίστηκε πέρυσι τον Ιούνιο. Και νομίζω ότι υπάρχει ένα συγκεκριμένο άρθρο ότι θα προσλαμβάνονται δικά μας παιδιά και θα συνεργάζονται, γιατί πιστεύω σ' αυτή τη συνεργασία. Θα φέρει κάποιο αποτέλεσμα πολύ θετικότερο απ' ότι αυτή τη στιγμή. Μιλήσατε για παιδιά που κάνουν πάρα πολλά λάθη σε μία σελίδα. Κανείς δεν αμφισβητεί ότι αυτά τα παιδιά μαθαίνουν τα Ελληνικά ως μια Δεύτερη Γλώσσα. Αλλά πιστεύω ότι αυτά τα παιδιά με τα πέντε ελληνικά που μπορεί να ξέρουν, όταν μπαίνουν μέσα στην τάξη, δίνουν τα 3 από τα 5 στα παιδιά τα δικά μας, στην Αυστραλία. Ενώ αποσπασμένοι από την Ελλάδα που μπορεί να ξέρουν 1000 δεν μπορούν να δώσουν 3. Και αυτό έχει σημασία για μας. Το αποτέλεσμα μας ενδιαφέρει. Ευχαριστώ.

Γ. ΦΛΟΥΡΗΣ: Θα ήθελα να ρωτήσω ή μάλλον να ξεκινήσω με την υπόθεση ότι όλα τα βιβλία περιέχουν μία ιδεολογία. Μέχρι σήμερα η ιδεολογία για την ελληνικότητα είχε ένα εθνικό χαρακτήρα και τη γνώση την επέλεγε το έθνος – κράτος, Ελλάδα. Από τη στιγμή που έχουμε τη διαμόρφωση υπερεθνικών μορφωμάτων, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση και την παγκοσμιοποίηση και διεθνοποίηση πολλών άλλων συστημάτων, οικονομικών, αλλά και εκπαιδευτικών, ποιο είναι το στίγμα της ιδεολογίας αυτής που το Υπουργείο θα ήθελα να περάσει, ή αυτό αφήνεται σε μας να το διαμορφώσουμε;

Ε. ΓΛΑΡΟΥ: Ονομάζομαι Ελένη Γλαρού και είμαι σύμβουλος για τα Νέα Ελληνικά στο Υπουργείο Ν. Αυστραλίας. Ήθελα να σας ρωτήσω αν γνωρίζετε πόση σημασία δίνεται στα κριτήρια για την επιλογή των αποσπασμένων εκπαιδευτικών και ποια πιθανότητα υπάρχει για την αξιολόγησή τους, για την αξιολόγηση αυτών των κριτηρίων; Γιατί, όπως προκύπτει από τις συζητήσεις που έχουμε εδώ σήμερα, έχει ιδιαιτερότητα η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στο εξωτερικό και παίζει σημαντικό ρόλο ο χαρακτήρας και η επιμόρφωση του εκπαιδευτικού που αποσπάται στο εξωτερικό. Ευχαριστώ.

Δ. ΧΑΛΚΙΩΤΗΣ: Ξεκινάω με τον κ. Χουρδάκη. Δεν υπάρχει νομίζω μια συστηματική καταγραφή των Ελλήνων γονέων για το πως βλέπουν τον ελληνικό πολιτισμό. Αυτό που μπορώ να σας πω είναι: σχετικά με το νόμο, ο οποίος έχει μια δική του φιλοσοφία. Μας πήρε περίπου 13 χρόνια για να γίνει ο νόμος. Και εργάστηκαν όλες οι κυβερνήσεις κυρίως η κυβέρνηση που είχε τον πιο πολύ χρόνο ετη-

σίως. Και ξέρω πολύ καλά ότι έγινε πολύ μεγάλος διάλογος με όλους τους φορείς και εκπροσώπους του απόδημου ελληνισμού. Άρα έστω και εν μέρει έχει περάσει αυτό. Νομίζω ότι στο συγκεκριμένο έργο προβλέπονται τέτοιες μελέτες. Γιατί πράγματι θίξατε ένα πολύ σημαντικό θέμα.

Σε ό,τι αφορά την οικουμενικότητα σε επίπεδο πράξης και τουλάχιστον σε θέματα που χειρίζομαι εγώ. Καταρχήν να πω ότι οι απόδημοι Έλληνες έφτιαξαν αυτό που λέμε πολιτισμικά υβρίδια. Από τη μια λοιπόν ήταν αυτό που μετέφεραν οι ίδιοι, η πολιτιστική κληρονομιά. Και από την άλλη αυτό που έπαιρναν από το τόπο που ζουν. Άρα τουλάχιστον σε διπολιτισμικό επίπεδο, έχουμε μία τέτοια σχέση διπολιτισμική. Εμείς αυτό που θέλουμε είναι να "τραβήξουμε" όσο πιο πολύ κόσμο μπορούμε, γιατί πιστεύουμε πράγματι ότι είναι η εποχή που έννοιες όπως εθνοκεντρισμός, όπως τις ξέραμε, ή που αν θέλετε ήταν επιταγές ιστορικής αναγκαιότητας κάποτε, σήμερα δεν ισχύουν. Από εκεί εξασφαλίζεις και κοινωνικές συμμαχίες, ενώ με το μοντέλο το οποίο προσφέραμε είναι διαφορετικό. Να σας πω ένα παράδειγμα. Στο Βερολίνο από πέρυσι, και νομίζω ότι πάει πολύ καλά, απ' ό,τι ξέρω, έχουν γίνει δίγλωσσες τάξεις, σε ένα σχολείο συγκεκριμένα, στο νηπιαγωγείο και στην πρώτη Δημοτικού. Με 50% ελληνάκια και 50% γερμανάκια. Και κάνουν μαζί το πρόγραμμα. Μια συνύπαρξη δηλ. και μια διαλεκτική σχέση.

Ο κ. Φλουρής έθιξε ένα πολύ σημαντικό θέμα. Κύριε Φλουρή, την συνολική ευθύνη της πολιτικής του Υπουργείου την έχει ο Υπουργός και αυτός μπορεί να μιλήσει, όχι εγώ. Αυτό που μπορώ να σας πω εγώ από τη δική μου θέση: αυτό που μας απασχολεί έντονα, είναι ότι έχουν ληφθεί ήδη αρκετά μέτρα στα πλαίσια της διαπολιτισμικότητας και έχουμε και νόμο που μιλάει επίσημα, όταν άλλες χώρες με μακρότερη, αν θέλετε, δημοκρατική παράδοση, δεν μιλάνε γι' αυτό το θέμα, τουλάχιστον σε επίπεδο νόμου. Και έχουμε ξεκινήσει έστω πιλοτικά ορισμένες τέτοιες παρεμβάσεις. Δεν θέλω να πω τώρα συγκεκριμένα, γιατί έχετε απόλυτο δίκιο. Ο κόσμος αλλάζει ραγδαία. Τα σύνορα ανάμεσα στους πολιτισμούς έχουν πέσει. Είμαστε μόνο μια ανάσα από τον 21ο αιώνα και, βέβαια, δεν μπορούμε να λειτουργούμε με τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούσαμε. Από την άλλη βέβαια υπάρχουν και αντιδράσεις, άρα πρέπει να κινείσαι, κατά την ταπεινή μου γνώμη, έξυπνα.

Ναι, κ. Νάζου, μας μένει μια κανονιστική απόφαση για να αρχίσουμε να προσλαμβάνουμε με συμβάσεις, που ήδη γίνεται, με κάποια προβλήματα. Στα πλαίσια διμερών συμφωνιών στη Γερμανία δουλεύουν 200 συμβασιούχοι. Στην Αυστραλία δεν συμβαίνει αυτό. Αλλά έχει να κάνει με τους φορείς της ελληνικής εκπαίδευσης και πόσο εκφράζεται το ελληνικό κράτος. Αν υπάρχουν αρχές που έχουν οντότητα και να μπορούν να κάνουν τη σύμβαση. Έχουμε να κάνουμε με κάποια νομικά θέματα. Μόλις ξεπεραστούν κι αυτά θα το εφαρμόσουμε. Δεν θέλω να το θεωρήσετε ότι, εγώ τουλάχιστον, θέλω να αναδείξω κάποιον συγκρουσιακό χαρακτήρα. Είπα σύνθεση. Σύνθεση σημαίνει συνεργασία, σημαίνει αυτοί που αποσπώνται να παίρνουν από τους ντόπιους, οι ντόπιοι να παίρνουν από αυτούς που αποσπώνται. Δεν το βλέπουμε καθόλου συγκρουσιακά. Άλλο τι αναπτύσσεται στην πράξη.

Στο δε παράδειγμα που δώσατε, συμφωνώ απόλυτα μαζί σας. Αλλά η δική μας ευθύνη, απόλυτη ευθύνη, αν θέλετε, είναι ότι δεν κάναμε τους εκπαιδευτικούς που αποσπώνται από τα χίλια να δώσουν τα εκατό, που είπατε. Κι αυτό θα το κάνουμε. Το παράδειγμα που δώσατε, συγκριτικό έχει την άλλη πλευρά. Το νόμισμα έχει πάντα δυο πλευρές. Έχετε δίκιο, συμφωνώ μαζί σας. Πάντως αυτό που γίνεται είναι άσχημο. Πρέπει να το ξεπεράσουμε, και θα το φροντίσουμε κι εμείς από το Υπουργείο. Σας διαβεβαιώ γι' αυτό. Πάντως εδώ να σας πω ότι και από Καναδά, από Αυστραλία, από Σουηδία, από Αμερική - διότι εγώ έχω όλο το κόσμο. Εσείς δεν ξέρετε τι μπορεί να γίνεται ακόμα και στη Βικτώρια, για παράδειγμα, παρόλο που είστε από την Αυστραλία. Ή το τι λέει η Αμερική ή ο Καναδάς - έχω πολυπληθή αιτήματα γονέων που θέλουν δασκάλους από Ελλάδα. Έχουμε αιτήματα τέτοια πάρα πολλά. Αν θέλετε μπορώ να σας συζητήσω και κατ' ιδίαν. Σας είπα όμως ποια είναι η επίσημη θέση μας και η πολιτική μας.

Κριτήρια για την απόσπαση. Το κυριότερο κριτήριο το οποίο ζητάμε είναι η γλωσσομάθεια της χώρας στην οποία κάποιος αποσπάται. Από εκεί και πέρα γίνονται εξετάσεις και εκτός από αυτό, όποιος έχει και μεταπτυχιακό ή άλλο προσόν προσμετρώνται και αυτά. Αλλά τουλάχιστον σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, και η Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία και Γερμανία δεν ζητάει κανένα άλλο κριτήριο ακόμα και για τα ευρωπαϊκά σχολεία, στην απόσπαση. Να μην μένουμε, δηλ., μόνο στα τυπικά προσόντα. Ξέρω περίπτωση κάποιου που έχει δυο διδακτορικά, είναι από τους πιο ειδικούς και είναι ψυχοπαθής. Θα τον αποσπάσω γιατί έχει δυο διδακτορικά; Το πρόβλημά μας ήταν η έλλειψη επιμόρφωσης και κατάλληλης προετοιμασίας του αποσπασμένου. Αυτές ήταν από τις κυριότερες δράσεις του Δελτίου Έργου. Γι' αυτό έχουμε το Δελτίο Έργου.

Δ. ΚΟΥΤΣΟΥΒΕΛΗΣ: Διονύσης Κουτσοβέλης, από Υπουργείο Παιδείας Βικτώριας σύμβουλος για τα Ελληνικά. Στη Βικτώρια τα ελληνικά διδάσκονται σε 42 κρατικά σχολεία: 21 Δημοτικά και 21 Γυμνάσια. Η Βικτώρια έχει επίσης μια στρατηγική για τις γλώσσες, η οποία προβλέπει ότι μέχρι το 2000 όλα τα παιδιά που πηγαίνουν στο Δημοτικό αλλά και μέχρι την πρώτη Λυκείου, θα πρέπει να μαθαίνουν μία γλώσσα. Η ελληνική γλώσσα έχει επιλεγεί ανάμεσα στις 8 κύριες γλώσσες της Βικτώριας για χρηματοδότηση. Αυτό είναι το πλαίσιο μέσα στο οποίο δουλεύει η ελληνική εκπαίδευση στα κρατικά σχολεία. Θα ήθελα να πω το εξής: στο χώρο των κρατικών σχολείων φοιτούν περίπου 2.500 παιδιά στο Δημοτικό σχολείο και ένας αριθμός περίπου 2.000 παιδιά στα Γυμνάσια. Από τα 2.500 παιδιά που μπορεί να υπάρχουν στο Δημοτικό για τα Ελληνικά, 2.000 και πάνω είναι παιδιά μη ελληνικής καταγωγής. Παρουσιάζεται λοιπόν το εξής φαινόμενο: μέσα στον κρατικό φορέα έχουμε 2.000 παιδιά μη ελληνικής καταγωγής που κάνουν Ελληνικά και ίσως είναι ο μόνος φορέας που εξυπηρετεί αυτό το θεσμό, για παιδιά μη ελληνικής καταγωγής. Θα ήθελα να ξέρω ποια είναι η πολιτική της Ελλάδας όσον αφορά το θέμα της προώθησης αυτής της στρατηγικής. Να διδάσκονται δηλ. παιδιά μη ελληνικής κατα-

γωγής γλώσσα σε κρατικούς φορείς άλλων χωρών. Δηλ. αν υπάρχει προωθητική γλωσσική πολιτική κατά κάποιο τρόπο.

Ήθελα, επίσης, να θίξω άλλα δύο θέματα. Το ένα είναι ότι το Υπουργείο Παιδείας αυτή τη στιγμή έχει ένα πρόγραμμα που ονομάζεται Primary Access to Language via Satellite. Είναι η διδασκαλία της αγγλικής μέσω δορυφόρου. Τα Ελληνικά έχουν επιλεγεί κι αυτά ως μία γλώσσα η οποία διδάσκεται. Και αυτή τη στιγμή διδάσκεται σε αρκετά σχολεία στη Βικτώρια, όπως είπαμε, μέσω του δορυφόρου. Μπορεί να λειτουργήσει ως συμπληρωματικό πρόγραμμα στα ήδη υπάρχοντα προγράμματα νεοελληνικών σπουδών. Μεταξύ Βικτωρίας και Ελλάδας υπάρχει μια υπουργική επιτροπή για εκπαιδευτικά θέματα. Η εκπαιδευτική αυτή επιτροπή λειτουργεί από το 1989, αλλά χρόνο με το χρόνο είναι σαν να υποβαθμίζεται. Γιατί το λέμε αυτό; Διότι η ύπαρξη ίσως της ελληνικής παρουσίας είναι υποβαθμισμένη στην επιτροπή αυτή. Τελευταία θα ήθελα να αναφέρω ότι η επιτροπή αυτή ανέλαβε την διοργάνωση κάποιου συνεδρίου για την γλώσσα και ακόμη περιμένουμε από την ελληνική πλευρά να αναλάβει κάποια υποχρέωση ότι θα πάρει μέρος στο συνέδριο. Θα ήθελα να ξέρω ποια είναι η στάση της ελληνικής πολιτείας απέναντι σ' αυτό το θέμα.

Α. ΞΥΔΗΣ: Η δική μου ερώτηση έχει να κάνει με τις Η.Π.Α., και αυτό που ήθελα να σας ρωτήσω είναι αν το Υπουργείο Παιδείας έχει μεριμνήσει και έχει κάνει κάποιες ενέργειες για υποστήριξη εδρών στα διάφορα Πανεπιστήμια. Ένα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε αυτή τη στιγμή στο Σικάγο είναι το εξής: τα διάφορα Πανεπιστήμια, και υπάρχουν αρκετά στο Σικάγο, δεν προσφέρουν την γλώσσα την Ελληνική σαν Ξένη Γλώσσα ή αν την προσφέρουν την προσφέρουν μονάχα ως Ξένη Γλώσσα και τίποτα παραπάνω. Αυτό σημαίνει ότι όταν προσφέρεται ως Ξένη Γλώσσα δίνονται μόνο 6 μαθήματα. Από το 101-106, που είναι δυο χρόνια, και τελειώνει. Δεν συνεχίζεις με την λογοτεχνία, με το ένα ή το άλλο.

Πριν από χρόνια είχαμε προσπαθήσει με ένα πρόγραμμα, στο πολιτειακό πανεπιστήμιο του Ιλλινόις, είχαμε ξεκινήσει το πρόγραμμα και το είχαμε φτάσει σε minor. Θα μπορούσες να το πάρεις σαν δευτερεύον του πτυχίου με την προοπτική να γίνει και major, να γίνει και το πρωτεύον. Να πάρεις το πτυχίο Νεοελληνικής Φιλολογίας. Δεν τα καταφέραμε. Κόπηκε αυτό το πρόγραμμα λόγω κονδυλίων. Δεν υπήρχαν αρκετά χρήματα από τα Πανεπιστήμια για να τα καλύψουν. Ενώ υπήρχε η ζήτηση από τους μαθητές. Τι γίνεται; Τι κάνει το Υπουργείο; Μπορούμε μερικά χρήματα απ' αυτά τα 18 δις να πηγαίνουν σε έδρες ή να δημιουργηθούν καινούργιες έδρες, έτσι ώστε μόλις να δημιουργηθούν οι καινούργιες έδρες, το πρώτο πράγμα που θα γίνει είναι βιβλία, μετεκπαιδευση εκπαιδευτικών. Δηλαδή, θα είναι η βασική αρχή, ο βασικός φορέας για την ελληνική γλώσσα, για την μάθηση της ελληνικής γλώσσας στο εξωτερικό. Και υπάρχουν πάρα πολλοί άνθρωποι που είναι κατάλληλοι να διδάξουν την ελληνική γλώσσα και να δημιουργήσουν αυτά τα προγράμματα για όλους τους άλλους. Και θα είναι μία υπεύθυνη ενέργεια.

Δ. ΧΑΛΚΙΩΤΗΣ: Είναι όλα σημαντικά ερωτήματα. Καταρχήν είμαι πράγματι ενθουσιασμένος - αν και έχω πάρει τα στατιστικά, τα ήξερα - ότι υπάρχουν τόσα πολλά παιδιά μη ελληνικής καταγωγής. Νομίζω ότι ανάφερα στη τοποθέτησή μου ότι είναι μία από τις βασικές προτεραιότητες μας. Το θέλουμε πάρα πολύ για ευνόητους λόγους. Το ενισχύουμε αυτό το πράγμα και το ενθαρρύνουμε όσο μπορούμε. Από το Σεπτέμβριο θα είμαστε όσο μπορούμε έτοιμοι. Καθιερώνουμε το πιστοποιητικό ελληνομάθειας. Επίσημο πιστοποιητικό από το ελληνικό κράτος. Greek Language Certificate, όπως έχουν όλες οι άλλες γλώσσες. Την ευθύνη την έχει το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Υπάρχουν τέσσερα επίπεδα στο σχεδιασμό.

Το ξέρω αυτό το πρόγραμμα διδασκαλία του P.A.L.S., μου το έχουν στείλει από την Αυστραλία, κασέτα κτλ. Το Δελτίο Έργου προβλέπει αξιοποίηση δορυφορικής τηλεόρασης. Θα δημιουργηθούν ειδικά προγράμματα για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας πέρα από τα CD-ROM, τις βιντεοκασέτες κτλ., μέσα από τη δορυφορική τηλεόραση. Άρα εδώ μπορεί να υπάρχει και συνεργασία. Γι' αυτό είστε στην ομάδα που είστε.

Τώρα για την εκπαιδευτική επιτροπή, δεν ξέρω από που πηγάζει η υποβάθμιση. Μπορείτε να μου πείτε μετά συγκεκριμένα. Χθεςμίλησα με τον κ. Βέηγι' αυτό το συνέδριο. Δεν το χειρίζομαι εγώ αυτό το θέμα. Το έχει ο Διευθυντής, του Υπουργείου. Του το μετέφερα και είπα θα το φρόντιζε. Κι αυτή τη στιγμή που μιλάμε ίσως και να έχει λήξει, όμως δεν μπορώ να σας πω και να φανώ αναξιόπιστος.

Κύριε Ξύδη, τη ζήτηση για τη μάθηση μιας γλώσσας λίγο - πολύ την καθορίζει και η αγορά. Δεν μπορούμε να το αγνοήσουμε αυτό. Κι εδώ έχω να δώσω ένα παράδειγμα: έχουμε Γαλλική, Αγγλική, Ιταλική Φιλολογία στην Ελλάδα, σε δυο Πανεπιστήμια, Γερμανική φιλολογία επίσης. Και οι χώρες αυτές δεν δίνουν ούτε μία δραχμή. Εμείς έχουμε κανονικά πτυχία. Δεν μπορεί η Ελλάδα να τα κάνει όλα, δεν μπορεί να τα στηρίξει όλα. Ξέρετε πόσα τμήματα ελληνικής γλώσσας υπάρχουν στον κόσμο αυτή τη στιγμή; Τέλειωσε πριν τρεις μήνες η καταγραφή, έχουμε. 500 μέχρι και στην Κίνα κάνουν Ελληνικά. Δεύτερον πρέπει να έχουμε προτεραιότητες. Να δούμε στρατηγικά τι επιδιώκουμε περισσότερο. Εάν έχω να μοιράσω 10, θα δώσω στη Ρωσία περισσότερα ή στην Αμερική; Που μπορεί να σταθεί ο ελληνισμός καλύτερα, ώστε να μπορέσει να δώσει κι αυτός κάτι; Νομίζω ότι η απάντηση είναι ευνόητη. Ξέρω ότι ενισχύουμε τις έδρες αυτές. Είπα και για συνθήκες αγοράς. Γιατί να έχουμε οπωσδήποτε τμήμα ελληνικής γλώσσας; Εγώ βλέπω και κάποιο σύμπλεγμα. Κάποιο φόβο. Μπορούν να ιδρύνονται τμήματα Μεσογειακών Σπουδών, Νοτιοανατολικής Ευρώπης και μέσα εκεί να περνάμε την διδασκαλία είτε Ελληνικής Ιστορίας, είτε Ελληνικής Γλώσσας.

Καταρχήν να πω ότι το Υπουργείο Παιδείας, ο μόνος τρόπος που ενισχύει είναι αποστολή υλικού όπου μας ζητάνε και περίπου 19 εκπαιδευτικοί με αυξημένα προσόντα που διδάσκουν σ' αυτά τα Τμήματα. Άρα το κράτος, στο Πανεπιστήμιο εκεί δεν πληρώνει. Γλυτώνει χρήματα. Την κύρια ευθύνη στήριξης μέχρι σήμερα την είχε το Υπουργείο Πολιτισμού. Και, να σας πω συγκεκριμένα,

ενίσχυση έκανε στην Αυστραλία, το Υπουργείο Μακεδονίας - Θράκης πριν από πέντε μήνες, με 5.000.000. Το Υπουργείο Παιδείας δεν το έκανε. Δεν υπήρξε κάποιος συντονισμός. Γιατί πήγαν εκεί; Κάποιοι τα γύρεψαν και τα πήραν. Και καλώς τα πήραν. Ενίσχυση κάνει το Υπουργείο Εξωτερικών. Γίνονται διάφορα προγράμματα συνεργασίας σε επίπεδο Πανεπιστημίων. Έχουμε διμερείς μορφωτικές σχέσεις. Υπάρχουν πάρα πολλές δράσεις. Αυτό όμως που κάνουμε τώρα με τον καινούργιο νόμο είναι - και ελπίζω η πρώτη συνεδρίαση να γίνει σε δυο βδομάδες, είμαστε ήδη έτοιμοι - να γίνει μια επιτροπή με εκπροσώπους όλων των Υπουργείων, με εκπρόσωπο του Σ.Α.Ε., για να έχουμε την πλήρη επικοινωνία με έξω, που θα καθίσει - μετά την καταγραφή που έγινε - να το δει στρατηγικά. Για παράδειγμα, αναπτύσσεται κάπου η Τουρκία, πρέπει κι εμείς σε αντίβαρο να αναπτυσσόμαστε. Θα τα δούμε όλα αυτά. Και υπάρχουν πολλοί τρόποι: υποτροφίες, προγράμματα ανταλλαγών, επισκέψεις καθηγητών. Πάρα πολλοί τρόποι και δράσεις να συντονίσουμε όλους τους φορείς που κάνουν τώρα αποσπασματικά ο καθένας και σαν Υπουργείο Παιδείας θα έπρεπε να έχουμε την κυριότερη ευθύνη, να μπορέσουμε έτσι να αντιμετωπίσουμε κι αυτό το πρόβλημα ουσιαστικά. Ευχαριστώ.

Α. ΞΥΔΗΣ: Κάτι άλλο που υπάρχει στο Σικάγο συγχρόνως είναι το Ινστιτούτο Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού, το οποίο διευθύνω εγώ και διδάσκω. Έχουμε 4 καθηγήτριες, έχουμε 8 τμήματα και 3 διαφορετικά παραρτήματα στην περιοχή του Σικάγου. Κι αυτό που είπατε το πιστοποιητικό ελληνομάθειας εμένα προσωπικά με ενδιαφέρει ιδιαίτερα. Και πιστεύω και όλους εδώ τους συνάδελφους κι όλο το κόσμο. Τι ακριβώς είναι αυτό; Θα είναι κάποια γραπτή εξέταση; Εξηγήστε μας, αν θέλετε.

Ν. ΓΙΩΤΙΤΣΑΣ: Σε συνδυασμό με την ερώτηση που έκανε ο συνάδελφος. Στη Γερμανία έχει αρχίσει μια προσπάθεια τέτοια για να καταρτίσουμε ένα πλαίσιο διάγνωσης ή διαπίστωσης τη γλωσσομάθειας των μαθητών μας καταρχήν, από την 1η μέχρι την 6η τάξη. Εγώ έχω φέρει σχετικό υλικό. Όποιοι συνάδελφοι ενδιαφέρονται μπορούν να δουν πού έχει φτάσει η προσπάθειά μας. Αυτό βγήκε από την ανάγκη που διαπιστώνουμε καθημερινά στα σχολεία ότι υπάρχουν μαθητές που κατέχουν την ελληνική γλώσσα ως ένα βαθμό που δεν μπορούν να ενσωματωθούν. Θεωρούνται πολύ προηγμένοι για κάποια σύνθετα τμήματα της μητρικής γλώσσας. Και έχουμε μαθητές που παρακολουθούν μεν 6 χρόνια το μάθημα της μητρικής γλώσσας στο τέλος, όμως, παίρνουν κάποιο χαρτί το οποίο δεν αποδεικνύει την ελληνομάθεια, η οποία θα αναγνωρίζονταν ίσως και αντίστοιχα στην Αμερική, στην Ελλάδα ή σε κάποιο άλλο μέρος ή κράτος που θα πήγαινε ο μαθητής. Γι' αυτό πιστεύω ότι πραγματικά είναι ένα σπουδαίο σημείο που δεν πρέπει να το αφήσουμε έτσι. Να το δούμε από κοντά. Και να δούμε η Ελλάδα τι έχει κάνει σε αυτό το σημείο. Και ίσως να μπορέσουμε να συνεργαστούμε πάνω σ' αυτό.

Δ. ΧΑΛΚΙΩΤΗΣ: Πιστεύουμε κι εμείς ότι το Πιστοποιητικό Ελληνομάθειας είναι κάτι πολύ σημαντικό, σκεφθείτε το Proficiency που έχουμε, το Certificate του Cambridge. Είναι ακριβώς το ίδιο πράγμα. Καθορίζονται οι στόχοι ανά επίπεδο. Εσείς μπορείτε να διδάξετε όπως θέλετε, αλλά θα εξεταστείτε με βάση αυτά. Έγινε με βάση το Διεθνή Οργανισμό που υπάρχει, με 9 χώρες. Είναι 4 επίπεδα. Εκεί που έχουμε κολλήσει λίγο, υπάρχει μια αντιπρόταση να γίνουν τρία. Δηλ. ίσως δεν χρειάζονται τόσα πολλά. Ή ίσως απωθεί κάποιον. Και είναι μία σκέψη διότι οι άγγλοι έχουν δυο. Αυτό βλέπουμε, αλλιώς θα ήταν έτοιμο. Δεν ξέρω αν έχει νόημα κ. Γιωτίτσα, να συνεχίσετε την προσπάθεια γιατί σας λέω το υλικό είναι έτοιμο. Θα κυκλοφορήσει επακριβώς. Ίσως εσείς να θέλετε να συνεχίσετε να προσπαθείτε. Και αυτό φυσικά θα ενταχθεί και θα ανακινωθεί σε όλες τις χώρες, ώστε να ξέρουν επίσημα τα υπουργεία τους και οι εκπαιδευτικές αρχές, ότι υπάρχει επίσημο πιστοποιητικό. Θα εκδίδεται από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, αλλά ο φορέας που θα κάνει τις εξετάσεις θα είναι είτε Πανεπιστήμια, είτε εκεί όπου είστε. Αυτό είναι τεχνική λεπτομέρεια. Πάντως αυτό που σας εγγυώμαι είναι ότι όπου και να είναι ο μαθητής θα μπορεί να κάνει την εξέταση και ανάλογα θα έρχονται στην Ελλάδα να διορθώνονται και θα πληρώνει ένα μικρό ποσό μέχρι κι αυτό έχουμε προβλέψει.

Μ. ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΚΟΥ: Ήθελα να ρωτήσω το εξής. Δεν ξέρω αν τέθηκε αυτή η ερώτηση. Το πρόγραμμα προβλέπει όχι μόνο τους ομογενείς αλλά και τους αλλογενείς που έχουν κάποιο ενδιαφέρον για την Ελλάδα και την ελληνική γλώσσα. Έχουμε ομάδες φίλων της Ελλάδας στο εξωτερικό, οι οποίοι αντλούν την φιλία τους απ' τα Αρχαία Ελληνικά. Ξέρουμε ότι ο Έρασμος μας έκανε ζημιά γιατί τα Αρχαία Ελληνικά στην Ευρώπη τα προφέρουν διαφορετικά απ' ό,τι στην Ελλάδα. Αλλά υπάρχει κάποια δυνατότητα, τουλάχιστον συζητιέται αυτό από τους φιλόλογους στη Γερμανία και υπάρχει και σε επίσημες μπροσούρες για τα Αρχαία Ελληνικά, η σκέψη να συνδέονται τα Αρχαία Ελληνικά με τα Νέα Ελληνικά. Δηλ. οι φιλόλογοι των Αρχαίων Ελληνικών, οι Γερμανοί, προσπαθούν να κερδίσουν μαθητές που κι εκεί χάνουν, όσοι και στα Λατινικά, δίδοντας τη δυνατότητα στα παιδιά τα γερμανόπουλα που μαθαίνουν Αρχαία Ελληνικά να πάρουν και στοιχεία των Νέων Ελληνικών. Οι Γερμανοί φιλόλογοι, δεν ξέρω αν υπάρχουν κάποιοι από την Ελλάδα, τουλάχιστον αυτοί που γνωρίζω από τη διδασκαλία στα παιδιά μου, προσπαθούν μόνοι τους. Και κάνουν και ανταλλαγές και έρχονται στην Ελλάδα και νομίζω ότι είναι ένα μικρό θέμα αλλά σημαντικό που κι αυτό θα πρέπει να ληφθεί υπόψη σ' αυτό το πρόγραμμα. Κι αυτό πραγματικά είναι οικουμενικό. Αν μπορούσαν να φτιάξουν τέτοια υλικά γέφυρας μεταξύ Αρχαίων και Νέων Ελληνικών, αυτό νομίζω είναι κάτι καλό και για την Αμερική και την Αυστραλία. Σαν σκέψη γιατί εγώ το έχω παρατηρήσει και νομίζω ότι είναι ένα δυναμικό που πρέπει να αξιοποιηθεί. Ευχαριστώ.

Δ. ΧΑΛΚΙΩΤΗΣ: Είναι αυτονόητο ότι είναι πολύ καλή σκέψη. Δεν ξέρω αν μπορεί μέσα από το Δελτίο Έργου - αν και δεν προβλέπεται κάτι τέτοιο - να προκύψει κάτι. Πάντως ιδέες υπάρχουν πολλές. Για

να αυξήσουμε την διάδοση της ελληνικής παιδείας στο εξωτερικό και αυτό που θέλω να αναφέρω, γιατί έχει έρθει από το Σικάγο η πρόταση, όταν είχαμε το Σ.Α.Ε. με τους νέους στη Θεσσαλονίκη, να γίνει μια υπερπαραγωγή όπως κάνανε άλλες κοινότητες, ώστε ακόμα και τα παιδιά που θεωρούμε ότι έχουν αφελληνιστεί να ξυπνήσει μέσα τους το ενδιαφέρον για την Ελλάδα. Και είναι το παράδειγμα με το Μελ Γκίμπσον, το έργο με τους σκοτσέζους, το Braveheart, το Malcom X, το Silder List, για τους Εβραίους κ.λ.π. μια τέτοια παραγωγή. Τώρα θα είναι ο Μ. Αλέξανδρος ή κάτι άλλο δεν ξέρω. Αλλά απαιτούνται 30-40.000.000. δολ. για ξεκίνημα.

Μ. ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ: Πριν κλείσουμε θα ήθελα να υπογραμμίσω ακόμα ένα σημείο, το οποίο από την πρωινή συνεδρίαση είχε ξεκινήσει να συζητείται και να διαφαίνεται και που νομίζω ότι ξεκαθαρίστηκε ακόμα περισσότερο μετά από την εισήγηση και τις τοποθετήσεις του κ. Χαλκιώτη, ο οποίος είναι ο καθ' ύλην αρμόδιος στο Υπουργείο Παιδείας.

Η διαδικασία που ξεκινούμε είναι μία επιστημονική - εκπαιδευτική διαδικασία. Ο κ. Χαλκιώτης την χαρακτήρισε ως "ακραιφνώς επιστημονική". Εγώ συμπληρώνω και εκπαιδευτική. Δεν είναι συνδικαλιστική ή πολιτική. Μπορεί να υπάρχουν συγκρούσεις φορέων και μπορεί και εδώ μέσα να υπάρχουν ίσως κάποιοι οι οποίοι δουλεύουν σε φορείς. Καθένας έχει κάποια σχέση με κάποιους φορείς, αλλά δεν είναι οπωσδήποτε εκπρόσωποι των φορέων αν εξαιρέσουμε τον εκπρόσωπο της Αρχιεπισκοπής Αμερικής. Και θα ήθελα να γίνει συνείδηση σε όλους μας ο χαρακτήρας αυτός του προγράμματος, και να μην διαπράξουμε το λάθος να εμπλακούμε σε όποιας μορφής διένεξη ή σε πολιτικοϊδεολογικές συγκρούσεις.

*Β' Συνεδρία***5. Εισηγήσεις κατά χώρα****5.1. Ευρώπη****Γερμανία**

Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ: Αγαπητοί συνάδελφοι, νομίζω ότι είμαστε έτοιμοι να ξεκινήσουμε το απογευματινό μας πρόγραμμα. Θα αρχίσουμε όπως βλέπετε στο πρόγραμμα με την Ευρώπη, όπου η κάθε περιοχή, η κάθε χώρα θα εκθέσει τις απόψεις της, την κατάσταση στη χώρα αυτή. Αν δεν κάνω λάθος υπάρχουν η Γερμανία από την Ευρώπη, η Αγγλία και η πρώην Σ. Ένωση. Μήπως υπάρχουν από άλλες περιοχές; Νομίζω από την Αγγλία και την πρώην Σ. Ένωση, υπάρχει μόνο ένας εκπρόσωπος. Με την Γερμανία που υπάρχουν περισσότεροι αντιπρόσωποι δεν ξέρω πως το έχουν διευθετήσει μεταξύ τους. Θα αρχίσουμε με μια γενική εισήγηση για όλη την Ευρώπη.

Κ. ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΩΤΗΣ (Συντονιστής Συμβούλων Εκπαίδευσης Ευρώπης): Κυρίες και κύριοι σύνεδροι, θα κάνω μία γενική αναφορά στην αρχή όσον αφορά τις μορφές οργάνωσης της εκπαίδευσης στη Δ. Ευρώπη. Ελπίζω να είναι χρήσιμη και για τους συναδέλφους που έρχονται από άλλες χώρες. Και μετά θα εστιάσω την εισήγησή μου στα θέματα που μπορούν να μπουέ και να ενταχθούν στο πλαίσιο του προγράμματος, το οποίο θα αρχίσει να υλοποιείται. Φυσικά, μπορεί μερικά από αυτά που θα ειπωθούν εδώ να μην μπορούν να ενταχθούν, αλλά να γίνει μια μικρή αναφορά.

Οι μορφές οργάνωσης της ελληνικής παιδείας στη Δ. Ευρώπη τελείως συνοπτικά, είναι όπως θα παρουσιαστούν στη συνέχεια. Η ελληνική παιδεία παρέχεται από τις ακόλουθες εκπαιδευτικές μονάδες: Τα αμιγή ελληνικά σχολεία, τα τμήματα ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού, τα οποία είναι ενταγμένα στα σχολεία χωρών της Δ.Ευρώπης, τα τμήματα ελληνικής γλώσσας τα μη ενταγμένα, τα οποία είναι ελληνικής ευθύνης και λειτουργούν κυρίως τα απογεύματα, οι τάξεις δίγλωσσης εκπαίδευσης ενταγμένες στα σχολεία των χωρών της Δ. Ευρώπης, εκπαιδευτικές μονάδες δίγλωσσης εκπαίδευσης, τμήματα ελληνικής γλώσσας για ξενόγλωσσους μαθητές, τμήματα ελληνικής γλώσσας για ενήλικες, τμήματα ελληνικών σπουδών στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση των χωρών της Δ. Ευρώπης και τμήματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Το περασμένο σχολικό έτος φοίτησαν 37.025 Έλληνες και αλλοδαποί μαθητές και ενήλικες σ' όλα αυτά τα τμήματα. Όσον αφορά στη Γερμανία, τα ελληνόπουλα που πήραν ελληνόγλωσση διδασκαλία ανέρχονταν στην αρχή του σχολικού έτους 1996-97 στις 24.116 στην Α/βαθμια και Β/βαθμια εκπαίδευση και στα τμήματα νηπιαγωγείων πήραν ελληνόγλωσση εκπαίδευση 1068 νήπια. Θα πρέπει να αναφέρω ότι πέρα από τις 24.116 μαθητές που πήραν ελληνόγλωσση διδασκαλία και αυτοί φτάνουν μέχρι την 10η τάξη συνήθως ή μέχρι τη 12η τάξη, όσα παιδιά φοιτούν στα αμιγή

ελληνικά σχολεία - υπάρχουν και μαθητές, οι οποίοι φοιτούν στο γερμανικό εκπαιδευτικό σύστημα και οι οποίοι μπορεί αυτή τη χρονιά να βρισκόταν στην 11η ή 12η ή 13η τάξη ή στην επαγγελματική εκπαίδευση και να μην έπαιρναν ελληνόγλωσση διδασκαλία. Σε κάποια στιγμή όμως της ζωής τους έχουν πάρει και έχουν παρακολουθήσει μαθήματα ελληνικής γλώσσας. Θα πρέπει, λοιπόν, σ' αυτό τον αριθμό να υπολογίσουμε κι ένα άλλο μικρό αριθμό παιδιών ηλικίας μέχρι 18 χρονών, που δεν εμφανίζονται σ' αυτά τα στατιστικά στοιχεία, που όμως έχουν διδαχθεί την ελληνική γλώσσα.

Από τα γερμανικά στατιστικά στοιχεία, για να κάνουμε μία σύγκριση, προκύπτει ότι υπάρχουν παιδιά σχολικής ηλικίας από την 1η τάξη μέχρι την 13η τάξη και στην επαγγελματική κατάρτιση και ελληνικής καταγωγής γύρω στις 50.000. Οπότε κατανοούμε ότι ένα μεγάλο τμήμα μαθητών ελληνικής καταγωγής δεν πήρε, ούτε παίρνει ελληνόγλωσση εκπαίδευση. Δεν είναι του παρόντος, όμως, να αναλύσουμε τους λόγους. Έχουν επισημανθεί ορισμένοι λόγοι οι οποίοι οδηγούν αυτά τα παιδιά στο να μην έχουν την δυνατότητα να διδαχθούν την ελληνική γλώσσα. Στα υπόλοιπα κράτη της Δ. Ευρώπης, τα παιδιά που παρακολούθησαν την ελληνόγλωσση διδασκαλία, σ' όλες τις υπόλοιπες χώρες πλην της Γερμανίας, ανέρχονται σε 6.313 στη Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση και γύρω στα 741 νήπια.

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε στην Γερμανία και θα πρέπει μέσα από το πρόγραμμα να απαλειφθούν κάποια από αυτά, είναι τα ακόλουθα:

Ένα από τα μεγάλα προβλήματα που αντιμετωπίζει ειδικά η Γερμανία, όπως και τα αμιγή σχολεία του Λονδίνου, είναι τα Αναλυτικά τους Προγράμματα (Α.Π.). Τα σχολεία αυτά λειτουργούν με το Α.Π. της Ελλάδας. Δεν διαφέρει σε τίποτα. Το μόνο που καταφέραμε τα τελευταία χρόνια είναι να αυξήσουμε κατά κάποιο τρόπο τις ώρες της γερμανικής γλώσσας, όχι όμως σε ικανοποιητικό βαθμό. Και αυτό γιατί υπήρξαν δυσκολίες τόσο από το πρόγραμμα το οποίο είναι το ελληνικό, όσο και από τα κτίρια, διότι πολλά σχολεία λειτουργούν σε απογευματινή και πρωινή βάρδια και στο ίδιο κτίριο λειτουργεί Γυμνάσιο και Λύκειο και δεν επιτρέπει την επέκταση του προγράμματος. Τελευταία βάλουμε σε πολλά από αυτά την Αγγλική Γλώσσα. Υπάρχει επιτακτική ανάγκη τροποποίησης αυτών των προγραμμάτων ούτως ώστε τα παιδιά που φοιτούν σ' αυτά τα σχολεία - όσο θα ζουν αυτά τα σχολεία - να έχουν την δυνατότητα όχι μόνο να κατευθύνονται στο ελληνικό σύστημα εκπαίδευσης αλλά ενδεχόμενα να έχουν την δυνατότητα να παρακολουθήσουν επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση στη Γερμανία. Μέχρι σήμερα ακολουθούν μονόδρομο με όλες τις αρνητικές επιπτώσεις που συνεπάγεται αυτό, όταν μένουν έξω από το χώρο που ζουν, γκετοποιημένα σε αυτά τα σχολεία, χωρίς να έχουν την δυνατότητα επαγγελματικής κατάρτισης. Όταν παρακολουθεί ένα παιδί Δημοτικό ή Γυμνάσιο και ενδεχομένως δεν έχει τις δυνατότητες να σπουδάσει, δεν του δίδεται η δυνατότητα να κατευθυνθεί προς το επαγγελματικό σύστημα της Γερμανίας, διότι θα πρέπει να δώσει εξετάσεις σε ορισμένα μαθήματα και η αποτυχία, πολλές φορές, είναι προδιαγεγραμμένη με τα μαθήματα που έχει πάρει. Γι' αυτό, τελευταία, στο Μόναχο που συναντη-

θήκαμε με τους Γερμανούς, είπαμε να γίνει μια μικτή επιτροπή από Έλληνες και Γερμανούς ειδικούς και να αναμορφωθούν τα Α.Π., να γίνουν τελείως καινούργια και πιθανόν να πάει το πρόγραμμα 40:60, 50:50, ή 30:70. Αυτό θα το αποφασίσουν οι ειδικοί.

Νομίζω ότι ένα κομμάτι του Δελτίου Έργου μπορεί να διατεθεί γι' αυτό το σκοπό, και είναι μέσα στα πλαίσια απ' ό,τι μελέτησα, οι δράσεις που προβλέπονται.

Ακόμη υπάρχει επιτακτική ανάγκη οργάνωσης της ελληνικής γλώσσας και ένταξής της στο πρωινό σύστημα στη Γερμανία. Σε πολλά κρατίδια αυτό είναι κατορθωτό, σε πολλά δεν είναι διότι επιμένουν οι Γερμανοί, στα απογευματινά τμήμα μητρικής γλώσσας. Μένουν κάποιες συμφωνίες που είχαν συναφθεί παλιότερα μεταξύ του ελληνικού Υπουργείου Παιδείας και του Υπουργείου της Βάδης Βυρτεμβέργης. Παρ' όλα αυτά σε μια περιοχή του Μονάχου, όπου εκεί έχουμε τα λεγόμενα Ersatzschulen, τα οποία χρηματοδοτούνται από τους Γερμανούς, αλλά από την ίδρυσή τους μέχρι τώρα δεν έχει γίνει καμία παρέμβαση στο να αλλάξουν κι εκεί τα προγράμματα προς το καλύτερο, παρόλο που τα προγράμματα εκεί είναι περίπου 20 ώρες Ελληνικά, 10 ώρες Γερμανικά.

Οι ίδιοι οι γονείς ζητούν αναμόρφωση των προγραμμάτων, γιατί δεν δίνει διέξοδο το σύστημα προς τη γερμανική εκπαίδευση. Βέβαια, εκεί δεν έχουμε δυσκολίες και θα συζητήσουμε στη συνέχεια για την αναμόρφωση αυτών των προγραμμάτων, διότι τα χρήματα υπάρχουν απ' τον ειδικό λογαριασμό. Και μπορεί να συσταθεί μια ομάδα έξω από το πρόγραμμα αυτό, να αναμορφωθούν τα προγράμματα αυτά χωρίς να ενταχθεί σ' αυτό το πρόγραμμα. Απλώς το αναφέρω έτσι για πληροφόρηση περισσότερο.

Υπάρχει ανάγκη για Α.Π. για την ελληνική γλώσσα στα ενταγμένα τμήματα μητρικής γλώσσας, και για τα διαπολιτισμικά σχολεία που αποφάσισε η Βαυαρία να ιδρύσει και αυτά ανέρχονται σε 22. Σ' ένα σχολείο που επισκεφθήκα στο Erlangen διδάσκονται 7 ώρες Ελληνικά, από τις οποίες 7 ώρες, η μία μόνο διατίθεται για διαπολιτισμική εκπαίδευση και μαζί ελληνόπουλα και γερμανόπουλα κάνουν αυτή την ώρα. Μέσα σ' αυτή την τάξη βρίσκεται και ο Γερμανός δάσκαλος και ο Έλληνας. Εκεί πρέπει να γίνει παρέμβαση νομίζω, και μπορεί να ενταχθεί στο Δελτίο Έργου. Να γίνει καινούργιο Α.Π., διότι και αυτές οι τάξεις λειτουργούν με βιβλία, κυρίως Ελληνικά που προτιμούνται. Υπάρχει μεγάλη σύγχυση από τους δασκάλους και από τους γονείς και πρέπει να ξεκαθαριστούν τα πράγματα τι βιβλία θα εφαρμόσουμε, τι υλικό θα δώσουμε σ' αυτά, διότι είναι μία ιδιαιτερότητα. Αν αυτά τα σχολεία τα ενισχύσουμε και τα αναπτύξουμε μπορούν να αποτελέσουν ένα μοντέλο που θα βοηθήσει τα ίδια τα παιδιά και για την ένταξή τους μέσα στη γερμανική κοινωνία και για την παραπέρα συνέχιση των σπουδών τους, γιατί μπορεί να συνεχιστεί το ίδιο μοντέλο.

Επίσης, υπάρχουν άλλα μοντέλα εκπαίδευσης όπως είναι το κρατικό ευρωπαϊκό σχολείο που έχει 50% ελληνόγλωσση διδασκαλία και 50% γερμανόγλωσση. Τα τμήματα είναι μικτά από ελληνικά και γερμανικά. Κάνουν μαζί μάθημα. Ξεκίνησε να λειτουργεί πέρυσι. Πάμε για την δεύτερη τάξη και ήδη υπάρχει εισροή μαθητών μεγάλη και ίσως τα τμήματα του νηπιαγωγείου να αυξηθούν

φέτος στα τρία. Πέρυσι είχαμε δυο τμήματα νηπιαγωγείου, δυο τάξεις Δημοτικού. Διδακτικό υλικό παράγεται εκεί από τους δασκάλους τους Έλληνες και τους Γερμανούς, σε προσωπική βάση. Τους απαλλάσσουν από το ωράριο 2-3 ώρες και ασχολούνται σε κοινές συνεδριάσεις και στο σπίτι για τις ενότητες που θα διδάξουν. Είναι βέβαια ένα μοντέλο μόνο. Είναι πειραματικό μοντέλο, αλλά πιστεύω ότι θα προχωρήσει. Ήδη έχουμε συνεννόηση με τους Άγγλους και Ισπανούς και άλλους που έχουν παρόμοιο μοντέλο, έτσι ώστε μετά την 6η Δημοτικού να πάμε σε ένα άλλο τύπο σχολείου που θα μαζευτούν αυτές οι εθνότητες και θα δημιουργήσουμε ένα πολύγλωσσο μοντέλο με δυνατότητες για όλα τα παιδιά. Να πάρουν και την ελληνική γλώσσα, να την συνεχίσουν, να την σπουδάζουν και να κάνουν τις σπουδές που θέλουν. Βέβαια, είναι ένα μεμονωμένο σχολείο, αλλά νομίζω χρήζει ιδιαίτερης μεταχείρισης και δεν ξέρω αν μπορεί να ενταχθεί στο πρόγραμμα και να παραχθεί διδακτικό υλικό γι' αυτό το συγκεκριμένο που δεν θα απαιτήσει και πολλά χρήματα.

Ένα, όμως, σημείο, στο οποίο θα επιμείνω και πιστεύω να γίνει κατανοητό, είναι η ένταξη της ελληνικής γλώσσας ως ξένης γλώσσας στο εκπαιδευτικό σύστημα της Γερμανίας. Κατά το σύμφωνο του Αμβούργου το οποίο τροποποιήθηκε το '70, η ελληνική γλώσσα μπορεί να διδαχθεί στο γερμανικό εκπαιδευτικό σύστημα ως πρώτη γλώσσα από την 5η Δημοτικού, εφόσον βέβαια τη ζητήσει ένας ικανοποιητικός αριθμός παιδιών σε ένα σχολείο ή ως τρίτη γλώσσα μετά την 10η τάξη. Στις πρόσφατες συνομιλίες που κάναμε, θέσαμε το θέμα να μπορεί να διδάσκεται και ως δεύτερη γλώσσα και ήδη σε ορισμένα κρατίδια έχει εισαχθεί ως δεύτερη γλώσσα. Κανένα κρατίδιο δεν αρνείται, εφόσον τα παιδιά του θέλουν να πάρουν την ελληνική ως δεύτερη γλώσσα. Σ' αυτό τον τομέα δεν έχει γίνει τίποτα μέχρι σήμερα πέρα από μεμονωμένες περιπτώσεις σε προσωπικό επίπεδο. Βάλαμε δασκάλους, μετά από συνομιλίες που είχαμε, και διδάσκουν την ελληνική γλώσσα για τα ελληνόπουλα και παράλληλα διδάσκουν την ελληνική ως δεύτερη γλώσσα στα γερμανόπουλα. Και ένα τέτοιο παράδειγμα είναι το ουμανιστικό Γυμνάσιο του Stegers στο Βερολίνο, που ο διευθυντής εκεί επέτρεψε να συγκεντρώσουμε τα ελληνόπουλα στην πέμπτη τάξη από την ευρύτερη περιοχή. Πήρε 9 πέρυσι, φέτος πήρε 15 με την δέσμευση εκ μέρους μας να διαθέσουμε την καθηγήτρια που κάνει σ' αυτά τα παιδιά να κάνει και μαθήματα Νέας Ελληνικής στους Γερμανούς μαθητές, οι οποίοι στην Oberstufe παρακολουθούν τα Αρχαία Ελληνικά. Υπήρχε ικανός αριθμός Γερμανών που δήλωσαν να πάρουν την Ελληνική Γλώσσα ως Ξένη Γλώσσα. Τι μπορούμε να κάνουμε; Μέχρι τώρα δεν έχει γίνει καμία παρέμβαση. Εγώ, βέβαια, έκανα μερικές σκέψεις και τις προτείνω εδώ. Το πρώτο που μπορούμε να κάνουμε είναι να ενημερωθούν οι μαθητές όλων των σχολείων της Γερμανίας ότι έχουν την δυνατότητα να πάρουν την Ελληνική ως Ξένη Γλώσσα. Και πώς μπορεί να γίνει αυτό; Εγώ προτείνω να γίνει ένα φυλλάδιο από ειδικούς που εκεί να αναφέρουμε τα σχετικά με τη γλώσσα μας. Να τους δίνουμε πληροφόρηση ότι μπορούν να ζητήσουν να διδαχθούν την Ελληνική Γλώσσα ως Ξένη Γλώσσα και μάλιστα να είναι έτσι καλαίσθητο ώστε να τραβάει την προσοχή και να έχουμε επιχειρηματολογία, γιατί πρέπει να ζητήσει να μάθει την ξένη

γλώσσα. Αλλά αυτό είναι θέμα ειδικών που μπορεί να σκεφτούν και να βρουν ορισμένα πράγματα. Νομίζω ότι μπορεί αυτό να ενταχθεί σ' αυτό το πρόγραμμα και να ανατεθεί σε κάποιον από τους ειδικούς να κάνουν αυτή τη δουλειά. Εμείς μετά μέσω των επιθεωρήσεων, θα φροντίσουμε να σταλούν στα σχολεία. Τις διευθύνσεις των γερμανικών σχολείων τις έχουμε όλες και μπορούμε από την πρεσβεία της Βόννης να στείλουμε ένα πακέτο σε κάθε σχολείο, με την παράκληση, αφού πάρουμε την άδεια ή κάποια επιστολή από τις γερμανικές αρχές, να μοιραστούν στα ίδια τα παιδιά και να φτάσουν στα χέρια τους. Βέβαια, για να διδαχθεί ως ξένη γλώσσα θα πρέπει να υπάρχει ένα *minimum* μαθητών σε κάθε τάξη. Αυτό βέβαια δεν είναι ποτέ *standart*. Σε άλλα κρατίδια μπορεί να είναι 16 μαθητές, αλλού 12 κι αλλού μπορεί να λειτουργήσει με 8 και με 4. Έχουμε τέτοια σχολεία που έχουμε βάλει την γλώσσα ως ξένη γλώσσα, π.χ. το Leibnitz Gymnasium στο Ντύσσελτορφ.

Επαναλαμβάνω ότι είναι απαραίτητη η τροποποίηση των προγραμμάτων, το διδακτικό υλικό και το φυλλάδιο που είναι πρωταρχικής σημασίας και αξίας για μένα, διότι δεν θα πάρουν μόνο οι Γερμανοί. Πολλά δικά μας παιδιά είναι διασκορπισμένα σε αυτά τα σχολεία. Και εφόσον θα δοθεί η δυνατότητα και θα κάνουν και τα γερμανόπουλα, θα μπορέσουν να επωφεληθούν και να κάνουν ξένη γλώσσα και τα ελληνόπουλα, που, έτσι κι αλλιώς, δεν θα παίρνανε την ελληνική γλώσσα σ' αυτά τα σχολεία.

Ένας άλλος τομέας είναι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Είναι βασικότατο πρόβλημα για μας που δεν είχαμε την δυνατότητα μέχρι σήμερα να κάνουμε σεμινάρια. Βέβαια, γινόταν σεμινάρια όπως μπορούσαμε να τα οργανώσουμε εμείς και βρήκαμε κάποιες χρηματοδοτήσεις από τράπεζες. Ήταν ολιγόημερα και προσπαθήσαμε να καλύψουμε με αυτά βασικές εκπαιδευτικές ανάγκες που είχαν οι εκπαιδευτικοί. Και το σεμινάριο έχει να κάνει με την γνωριμία του ίδιου του εκπαιδευτικού, γιατί πολλοί από τους εκπαιδευτικούς, όταν έρχονται στη Γερμανία δεν είναι κατάλληλα εξοπλισμένοι, διότι δεν γίνεται κατάλληλη προετοιμασία κι εδώ. Και ο τρόπος επιλογής, δεν είναι αυτός που πρέπει να είναι. Γίνεται εξέταση στη γλώσσα. Μα δεν επιλέγεις τον εκπαιδευτικό για να το στείλεις έξω να την διδάξει. Το πρώτο που πρέπει ελέγξεις είναι, αν είναι καλός δάσκαλος, αν μπορεί να διδάξει. Όχι ότι δεν είναι απαραίτητη η γλώσσα, απαραίτητη είναι. Τα άλλα είναι δευτερεύοντα στοιχεία.

Έχω μία καθηγήτρια, η οποία πάσχει από σχιζοφρένεια. Παίρνει φάρμακα. Και δεν το λέει για να μην την γυρίσουμε στην Ελλάδα. Και την έβγαλα από το πρόγραμμα του σχολείου φέτος, επειδή βρίσκεται στο τέταρτο έτος. Της πρότεινα αναρρωτική άδεια, αλλά δεν θέλει. Θέλει να διδάσκει τα παιδιά. Υπάρχουν τέτοια προβλήματα. Αυτά όμως θα λείψουν, όταν υπάρχει άλλους είδους κρίση και επιλογή των εκπαιδευτικών. Αλλά δεν είναι του παρόντος αυτό.

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, έχω την γνώμη ότι μπορεί να λειτουργήσει καλύτερα στα κράτη υποδοχής. Υπάρχει η δυνατότητα να χρησιμοποιήσουμε τις εγκαταστάσεις των Π.Ι. εκεί, και

θα μας στοιχίσει πολύ φθηνότερα και θα γίνει προγραμματισμένη δουλειά. Όταν έλθει ο συντονιστής του προγράμματος σε επαφή με τα ίδια τα Ινστιτούτα. Θα αναφερθούν ειδικότερα ο κ. Μπενέκος και ο κ. Γιωτίτσας που είναι στο Ινστιτούτο, για παράδειγμα, για την παραγωγή των βιβλίων. Είναι ευκαιρία, τώρα που τρέχει αυτό το πρόγραμμα να έρθετε σε ιδιαίτερη συμφωνία μεταξύ τους, και να μπορέσουμε να κάνουμε, στα δυο μεγάλα κρατίδια, οργανωμένη παρέμβαση στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Σταματάω εδώ και στη συνέχεια θα συζητήσουμε κι άλλα πράγματα.

Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ: Ευχαριστούμε τον κ. Καρπενησιώτη για την εμπειριστατωμένη παρουσίαση. Θα παρακαλέσω τους αντιπροσώπους της Γερμανίας όσο γίνεται πιο σύντομα δεδομένου ότι προστέθηκε ακόμα ένας αντιπρόσωπος από την Ουκρανία, απ' ότι με πληροφορούνε.

Δ. ΜΠΕΝΕΚΟΣ (Συνεργάτης στο Π.Ι. της ΒΡΒ): Φίλες και φίλοι, σας χαιρετώ. Θα είμαι σύντομος παρ' όλο που πήρα πολλά μαζί. Επειδή αναφέρθηκε ο κ. Καρπενησιώτης στο γενικό πλαίσιο, δεν θα πω ούτε μία λέξη. Μιλώ συγκεκριμένα για την Β. Ρηνανία – Βεσπφαλία (ΒΡΒ), η οποία είναι ένα από τα ομόσπονδα κρατίδια της Γερμανίας και μάλιστα το πολυπληθέστερο με 17.000.000 κατοίκους. Σ' αυτή τη χώρα υπάρχουν, σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία, του Υπουργείου Παιδείας του Ντυσσεντορφ, 10.191 μαθητές, οι οποίοι φοιτούν στις διάφορες σχολικές μορφές. Από τις 10.000 οι 5.929 παρακολουθούν το Μάθημα της Μητρικής Γλώσσας, δηλ. πάνω από το 50%. Εδώ ήθελα να τονίσω το εξής σχετικά με το Μάθημα της Μητρικής Γλώσσας στη Β. Ρηνανία - Βεσπφαλία. Ναι μεν υπάρχουν Α.Π., νομοθεσία αλλά εξαρτάται από τον ίδιο το μαθητή, η παρουσία του στο σχολείο. Αν θέλει έρχεται, αν δεν θέλει δεν έρχεται. Άρα το 50% παρακολουθεί οικειοθελώς. Το Μάθημα της Μητρικής Γλώσσας διδάσκεται μέχρι και την 10η τάξη. Από την πρώτη τάξη μέχρι και την δέκατη τάξη, άσχετα από το σε ποια σχολική βαθμίδα πηγαίνει το παιδί. Έχουμε περιπτώσεις, όπου υπάρχουν 3 παιδιά από το Γυμνάσιο, 5 παιδιά από Gesamtschule, 2 παιδιά από Realschule και άλλα 5 παιδιά από Hauptschule όλοι αυτοί οι μαθητές συγκεντρώνονται και παρακολουθούν σε ένα κεντρικό σχολείο κάπου στην πόλη. Γι' αυτό το λόγο το 99% γίνεται επιπρόσθετα το απόγευμα. Επιπρόσθετα από το κανονικό ημερήσιο ωράριο, που φτάνει τις πιο πολλές φορές κάπου σε 3-5 ώρες επιπλέον. Αφαιρούμε τα Θρησκευτικά, τα οποία έχουν ειδικό καθεστώς στη Β. Ρηνανία - Βεσπφαλία. Θεωρούν ως επίσημο το μάθημα και το βαθμολογούν.

Τώρα θα ήθελα να σας πω ότι το γενικό συντονισμό του μαθήματος της μητρικής γλώσσας το έχει το Π.Ι. της Β. Ρηνανίας - Βεσπφαλίας (Landesinstitut), που εδρεύει στο Soest. Εκεί έχουμε τρία θέματα με τα οποία ασχολούμαστε σ' αυτή τη φάση. Το πρώτο θέμα, είναι λίγο πολύπλοκο, είναι η αναθεώρηση των Α.Π. για το μάθημα της μητρικής γλώσσας και είμαστε σε πολύ καλό στάδιο. Μάλλον μέχρι τον Σεπτέμβρη - Οκτώβρη θα το έχουμε σχεδόν ετοιμασμένο. Μιλώ σε πληθυντικό γιατί συμμετέχω κι εγώ μέσα. Με την αναθεώρηση του Α.Π. έχουμε και ένα θετικό σημείο.

Πρώτα το μάθημα έπαιρνε μια βαθμολογία, η οποία ήταν βαθμολογία αναγνώρισης του κόπου του μαθητή, που ερχόταν να παρακολουθήσει το μάθημα, χωρίς αυτό να παίζει κανένα ρόλο στην αξιολόγηση των υπόλοιπων μαθημάτων. Τώρα με την αναθεώρηση γίνεται το πρώτο μεγάλο βήμα, η πρώτη μεγάλη κίνηση, το μάθημα να βαθμολογηθεί και ο μαθητής να το κρατήσει και να το μεταθέσει μετά την 7η - 8η τάξη ως βαθμό στο απολυτήριό του. Είναι, δηλ., ένα πολύ σημαντικό σημείο έλξης για να παρακολουθήσουν το μάθημα της μητρικής γλώσσας. Οποσδήποτε αυτό θα έχει σαν επακόλουθο την ποιοτική αναβάθμιση του μαθήματος.

Η δεύτερη δραστηριότητα είναι τα επιμορφωτικά σεμινάρια τα οποία κάνουμε στο Π.Ι. Καλούμε όλους τους Έλληνες ενταγμένους δασκάλους και καθηγητές. Η διάρκεια αυτών των σεμιναρίων είναι από ένα έτος μέχρι και τρία, και τώρα τελευταία που κόπηκαν τα χρήματα δεν κάνουμε ούτε μία μέρα.

Και το τρίτο είναι η συγγραφή διδακτικών βιβλίων. Αρχίσαμε με ένα βιβλίο που το ονομάσαμε *Τα Ελληνικά μας 1*, από την 7η τάξη. Γιατί αρχίσαμε για την 7η τάξη, είναι για τους παρόντες περίεργο, όμως για τον Μιχάλη είναι γνωστό. Με το πρόγραμμα των Ιωαννίνων, που συντονίστηκε από το Μιχάλη Δαμανάκη, φτάσατε μέχρι την 6η τάξη. Οπότε εμείς αρχίσαμε την χρηματοδότηση από την 6η και πέρα. Αφού υπήρχε το υλικό μέχρι την 6η, εμείς συνεχίσαμε. Γράψαμε για την 7η με τη συνεργασία και της Πρεσβείας. Μας έστειλε προσωπικό για να συνεργαστούμε στην συγγραφική ομάδα. Με το Υπουργείο Παιδείας συνεργαστήκαμε στην έκδοση και αποστολή των βιβλίων. Το πρώτο βιβλίο λέγεται *Τα Ελληνικά μας 1*, ακολουθεί το δεύτερο το οποίο βρίσκεται αυτή τη στιγμή στα φωτογραφεία του Οργανισμού Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων του Υπουργείου Παιδείας. Και σήμερα μας είπαν ότι προχωράνε στην φωτογράφησή του και μέχρι το Σεπτέμβριο θα μας το στείλουν στη Β.Ρηνανία - Βεσφαλία.

Αυτοί είναι οι τρεις βασικοί τομείς με τους οποίους το Π.Ι. της Β.Ρηνανία - Βεσφαλίας ασχολείται και έχει αρμοδιότητες.

Τώρα, ως προς το παρόν πρόγραμμα, εγώ προσωπικά βλέπω ότι έχει δυνατότητες συνεργασίας, και αυτό το λέω χωρίς να κρύψω την επιθυμία μου για μια συνεργασία του προγράμματος τούτου με το δικό μας Π.Ι. Για να μην έχουμε παράλληλα δυο προσπάθειες παραγωγής διδακτικού υλικού ή επιμόρφωσης εκπαιδευτικών.

Οπότε, όπως ανέφερε και ο Καρπενσιώτης, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών μας να γίνει στο Π.Ι. της Β.Ρηνανίας - Βεσφαλίας. Είναι προσεγγίσιμο εύκολα για τους 103 δασκάλους που έχουμε ενταγμένους, δηλαδή αυτούς που έχουν σχέση εργασίας με το γερμανικό κράτος. Εάν συμπεριληφθούν και οι εξ Ελλάδος τότε το φάσμα θα είναι μεγαλύτερο και καλύτερο. Το δεύτερο σημείο συνεργασίας είναι η συγγραφή διδακτικών βιβλίων, για τις τάξεις 9 και 10. Και το τρίτο σημείο που θα μπορούσαμε να συνεργαστούμε, τώρα στα πειραματικά στάδια εφαρμογής του στη Β. Ρηνανία - Βεσφαλία, είναι αυτό που λέμε εμείς *Begegnungssprache*, γλώσσα πρώτης επαφής.

Δηλαδή τα Ελληνικά, όχι για τα ελληνόπουλα, τα οποία δεν έχουν ανάγκη επαφής με τα Ελληνικά, αφού τα ακούν και στο σπίτι τους, αλλά για τα γερμανόπουλα. Ο κ. Καρπενισιώτης έκανε τη πρόταση με την διαφήμιση της ελληνικής γλώσσας, εάν περάσει με τη πρώτη επαφή και συνεχίσει με το διαφημιστικό εκείνο φυλλάδιο, τότε είναι δυνατόν να εγείρουμε το ενδιαφέρον των γερμανών μαθητών να παρακολουθήσουν το μάθημα της ελληνικής γλώσσας. Αυτά είναι τα τρία σημεία τα οποία θα επιθυμούσα, αν μπορούν να ενταχθούν στο πρόγραμμα, ώστε να συνεργαστούμε και να μη δημιουργούμε δυο παράλληλους σιδηροδρόμους. Αυτά σε γενικές γραμμές για την Β. Ρηνανία - Βεσφαλία. Ευχαριστώ που μ' ακούσατε. Θα συνεχίσει ο Ν. Γιωτίτσας με το κρατίδιο της Έσσης.

Ν. ΓΙΩΤΙΤΣΑΣ (Σύμβουλος στο Υπουργείο Παιδείας της Έσσης): Αγαπητές και αγαπητοί σύνεδροι, χαίρομαι ιδιαίτερα που μου δόθηκε η ευκαιρία να παρουσιάσω κάποια στοιχεία, γιατί δεν είναι δυνατόν, μέσα σε τόσο λίγο διάστημα, να παρουσιαστεί λεπτομερώς η κατάσταση στη Γερμανία. Παρ' όλα αυτά, όμως, θα προσπαθήσω να επισημάνω κάποια σημεία που ίσως δεν αναφέρθηκαν έτσι όπως εγώ θα επιθυμούσα. Έχω φτιάξει μια εισήγηση και είναι στη διάθεση κάθε συνέδρου. Έχω φτιάξει ένα μεγάλο φάκελο ο οποίος περιλαμβάνει τη δουλειά του κρατιδίου της Έσσης. Πρέπει να σας πω ότι η Γερμανία με τα 16 κρατίδια που έχει την διακρίνει μια ιδιαιτερότητα που ίσως δεν υπάρχει σ' άλλα μέρη του κόσμου. Το καθένα από αυτά έχει δική του σχολική πολιτική. Ο κάθε Υπουργός Παιδείας ρυθμίζει την σχολική πολιτική που ακολουθείται στο συγκεκριμένο κρατίδιο και δεν μπορεί να επέμβει κανείς στο έργο του. Εκτός από αυτό, η Έσση, από την οποία προέρχομαι εγώ, και η οποία αριθμεί γύρω στα 8.000.000 έχει ένα αριθμό μαθητών 680.000, από τους οποίους οι 91.000 είναι αλλοδαποί και από αυτούς τους 91.000 μόνο οι 4.000 είναι ελληνόπουλα. Όπως καταλαβαίνετε δεν έχουμε την πρώτη θέση από αυτό το ξένο δυναμικό αλλά την πέμπτη. Αυτό δεν σημαίνει, βέβαια, ότι δεν έχουμε τα ίδια δικαιώματα με τους Τούρκους που αριθμούν πάνω από 20.000 μαθητές. Έχουμε τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις. Επίσης στην Έσση έχουμε το εξής χαρακτηριστικό: το μάθημα της μητρικής γλώσσας, για το οποίο μεγαλύτερες πληροφορίες μπορείτε να πάρετε από την εισήγηση, είναι υποχρεωτικό για όλους τους μαθητές από την πρώτη ως την 10η τάξη. Ο κάθε μαθητής είναι αυτόματα γραμμένος στα τμήματα μητρικής γλώσσας. Έτσι για να μην τα παρακολουθήσει θα πρέπει να κάνει μια γραπτή δήλωση τις πρώτες έξι εβδομάδες του σχολικού χρόνου για απαλλαγή. Διαφορετικά είναι υποχρεωμένος να τα παρακολουθήσει και να πάρει κάποια βαθμολογία. Βέβαια, με τις απουσίες που θα έχει αν δεν το παρακολουθήσει θα πάρει ένα έξι κι αυτό το έξι έχει αρνητική επίπτωση στην όλη βαθμολογία του γιατί ο βαθμός της μητρικής γλώσσας συμψηφίζεται και παίζει σημαντικό ρόλο στην πρόοδο του μαθητή. Αυτό είναι ένα κίνητρο να παρακολουθήσουν οι μαθητές των Γυμνασιακών τάξεων αυτό το μάθημα της μητρικής γλώσσας, γιατί με τον συμψηφισμό θα έχουν την δυνατότητα να περάσουν μια τάξη. Αν, για παράδειγμα, κάποιος έχει στα Λατινικά πέντε - όπου είναι ο

χειρότερος βαθμός - και στα Ελληνικά έχει δύο, συμψηφίζονται οι βαθμοί κι έτσι περνάει την τάξη.

Αυτή η νομοθετική ρύθμιση ισχύει από το 1983. Πολλά σημεία τα αντέγραψε η Β. Ρηνανία - Βεσπφαλία, διότι υπάρχει μια ισχυρή συνεργασία με το κρατίδιο αυτό. Τελευταία είναι στα σχέδια ένας νέος νόμος τον οποίο εισηγηθήκαμε εμείς οι σύμβουλοι. Ο Υπουργός Παιδείας έχει ανοίξει ένα Κέντρο Ειδικών Συμβούλων στο οποίο δουλεύουμε επτά άνθρωποι από επτά διαφορετικές χώρες. Ο καθένας από εμάς έχει αναλάβει μια χώρα. Είναι το μοναδικό κέντρο - ίσως στην Ευρώπη - που λειτουργεί κάτω από αυτές τις συνθήκες κι έτσι μπορούμε να δουλεύουμε ανεξάρτητα από την πολιτική που ακολουθεί η Ελλάδα. Αυτό έχει τα εξής αποτελέσματα: όταν έφτιαχνε το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων το διδακτικό υλικό, με ευθύνη του κ. Δαμανάκη, εμείς λειτουργούσαμε παράλληλα. Συνεργαστήκαμε σε ελεύθερη βάση χωρίς να είμαστε υποχρεωμένοι από το υπουργείο να κάνουμε αυτή τη δουλειά, μιας και η κύρια δουλειά μας ήταν να παράγουμε οι ίδιοι, ως ομάδα εργασίας, διδακτικό υλικό για τις ανάγκες του μαθήματος μητρικής γλώσσας για τους μαθητές της Έσσης. Με τις προσπάθειες που έκαναν οι δυο ομάδες βγήκε ένα διδακτικό υλικό το οποίο έχω μαζί μου.

Αυτό είναι το ένα αντικείμενο το οποίο έχει βέβαια και συνέχεια με αφορμή και το νέο πρόγραμμα. Ήρθα εδώ όχι σαν σύμβουλος του Υπουργείου Παιδείας γιατί αυτό δεν δεσμεύεται για συνεργασία με άλλα πανεπιστήμια. Ο Υπουργός υποστηρίζει ότι εμείς έχουμε ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα και αυτό θα ακολουθήσουμε. Εάν υπάρχει το ενδεχόμενο για μια συνεργασία για το καλό των μαθητών θα την ακολουθήσουμε, αρκεί βέβαια να μην γίνει σε βάρος της εργασίας του καθενός από εμάς στο Υπουργείο.

Για το διδακτικό υλικό γενικά και για την οργάνωση της διδασκαλίας γενικά στο μάθημα της μητρικής γλώσσας έχουμε γράψει οδηγίες για το δάσκαλο για το πώς πρέπει να διδάξει το μάθημα. Αυτές οι οδηγίες που απευθύνονται στον δάσκαλο - θεωρούμε - ότι θα τον βοηθήσουν στην διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας. Εμείς ξεχωρίζουμε το μάθημα της μητρικής γλώσσας (ΜΜΓ) για την πρωτοβάθμια και την δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Επειδή, κατά πάσα πιθανότητα, το Μ.Μ.Γ. από την έβδομη τάξη θα είναι σε ελεύθερη βάση, όπως είναι τώρα στην Ρηνανία - Βεσπφαλία, προσπαθήσαμε να κάνουμε μια περιγραφή προσόντων που θα πρέπει να έχει κάθε μαθητής, αφού παρακολουθήσει για έξι χρόνια το Μ.Μ.Γ. Για να μπορούμε στην συνέχεια να εκδώσουμε κάτι που να αναφέρει ότι κατέχει το *minimum* που πρέπει να ξέρει ένα ελληνόφωνος μαθητής.

Φτιάχνουμε, επίσης, κι ένα βασικό λεξιλόγιο το οποίο θα πρέπει να γνωρίζει ο μαθητής. Σε συνεργασία με όλους τους εκπαιδευτικούς κι αφού λάβαμε υπόψη μας όλα τα διδακτικά υλικά και τις οργανωτικές συνθήκες κάτω από τις οποίες διοργανώνεται το μάθημα.

Ένα άλλο σημείο είναι η επιμόρφωση εκπαιδευτικών. Σε αυτό συνεργαζόμαστε με το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών και διοργανώνουμε σεμινάρια στη χώρα προέλευσης. Δύο φορές είχαμε πάει στην Κρήτη και δύο στα Γιάννενα. Στο πρόγραμμα αυτό θα έχουμε την δυνατότητα να αναπτύξουμε καλύτερες σχέσεις. Για να υπάρξουν, όμως, όλα αυτά θα πρέπει να υπάρξουν συμ-

φωνίες μεταξύ του εργοδότη μας κι εμάς. Θα πρέπει η ομάδα για να ασχοληθεί με το πρόγραμμα να έχει και την σύμφωνη γνώμη του εργοδότη και του Υπουργού.

Έγιναν προσπάθειες σε διάφορα επίπεδα. Είμαι πρόεδρος της Επιτροπής Σχολικών Πολιτιστικών και Αθλητικών θεμάτων στο Δήμο του Offenbach και προσπάθησα μέσα από αυτήν την αρμοδιότητα να περάσω, κάποιο ιδιαίτερο σχολικό μοντέλο που θα αναπτύξουμε στο Offenbach με στόχο την προώθηση των γλωσσών των μεταναστών. Έχω υπόψη μου αυτά που είπε ο κ. Καρπεντισιώτης και όλα αυτά τα αιτήματα για την κατεύθυνση των σχολείων στην Ευρώπη. Πολιτικά θα τα περάσουμε. Δεν πρότεινα όμως μόνο τα Ελληνικά, γιατί δεν είμαι εκλεγμένος μόνο για τους Έλληνες. Πρότεινα και τα Ιταλικά. Βεβαίως και υπάρχει το κίνητρο τώρα για το μαθητή: τι θα προτιμήσει τα Ελληνικά ή τα Ιταλικά. Εδώ φαίνεται η εμπορικότητα που έχει μια γλώσσα. Διαφαίνεται ήδη στο Βερολίνο ότι υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον από μη ελληνογλωσσους μαθητές να παρακολουθήσουν τέτοια τμήματα.

Τελειώνοντας θα ήθελα να πω ότι θα είναι ευχής έργο να μπορέσουμε να συνεργαστούμε για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, εκτός από τη διάρκεια ενός τέτοιου προγράμματος που γίνεται τώρα. Βέβαια, θα ήθελα να αναφέρω ότι ως υπηρεσία δεν μπορώ να προσφέρω σε όλα τα επίπεδα. Κλείνοντας θα ήθελα να μεταφέρω τους χαιρετισμούς και όλων των συναδέλφων που εργάστηκαν για την παραγωγή διδακτικού υλικού, το οποίο έχω φέρει και είναι στη διάθεση καθενός.

Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ: Να ευχαριστήσουμε τον κ. Γιωτίτσα για τα όσα ενδιαφέροντα μας είπε και χωρίς χρονοτριβή να περάσουμε στην επόμενη χώρα, που είναι η Αγγλία. Να παρακαλέσω την κ. Καραολή, να έρθει να μας μιλήσει για τα θέματα εκπαίδευσης που αφορούν την Αγγλία.

Αγγλία

Ε. ΚΑΡΑΟΛΗ: Χαιρετίζω κι εγώ με την σειρά μου και δεν ξέρω αν πρέπει να νιώθω ασφάλεια ή ανασφάλεια που είμαι η μόνη από την Αγγλία. Θα φανεί. Από μία άποψη η Αγγλία φαίνεται μια πολύ οργανωμένη χώρα, όσον αφορά στην εκπαίδευση, στην ελληνική παιδεία γιατί υπάρχει ο Ε.Φ.Ε.Π.Ε, ο Ενιαίος Φορέας Ελληνικής Παροικιακής Εκπαίδευσης, ο οποίος έγινε πραγματικότητα πριν πέντε περίπου χρόνια. Μέλη του φορέα αυτού είναι το Κεντρικό Εκπαιδευτικό Συμβούλιο, η Εκκλησία με άλλα λόγια, η Ομοσπονδία Εκπαιδευτικών Συλλόγων Κυπρίων Αγγλίας και τονίζω την λέξη Κυπρίων, για να δείτε τις διαφορές μας ίσως, και 6 ανεξάρτητα παροικιακά σχολεία. Αυτός είναι ο Ε.Φ.Ε.Π.Ε. Πρόεδρος είναι ο σεβασμιότατος Αρχιεπίσκοπος Μεγάλης Βρετανίας κ. Γρηγόριος και αντιπρόεδροι οι προϊστάμενοι των δυο εκπαιδευτικών αποστολών.

Στην Αγγλία έχουμε δυο εκπαιδευτικές αποστολές. Μία από Ελλάδα και μία από Κύπρο. Η ελλαδική

εκπαιδευτική αποστολή με αριθμό 80 και πλέον άτομα, που για ένα χρόνο τώρα δεν έχει προϊστάμενο και η κυπριακή εκπαιδευτική αποστολή με 35 άτομα. Εκτός από τον Ε.Φ.Ε.Π.Ε. υπάρχουν τρία ανεξάρτητα παροικιακά σχολεία που δεν συμφωνούν με τους κανονισμούς του. Είναι το ελληνικό κολέγιο, το ελληνικό σχολείο της πρεσβείας, το κέντρο διγλωσσίας και τα αγγλικά σχολεία στα οποία έχει εισαχθεί η ελληνική γλώσσα. Αυτοί είναι οι φορείς της παροικιακής εκπαίδευσης στην Αγγλία. Όταν το 1989 έγινε η μεταρρύθμιση της αγγλικής παιδείας, η ελληνική γλώσσα αναγνωρισμένη πλέον γλώσσα στην ευρωπαϊκή της διάσταση εισάγεται πια στα σχολεία. Εισάγεται στα Αγγλικά σχολεία Β/άθμιας εκπαίδευσης και εξετάζεται από το Πανεπιστήμιο του Λονδίνου με τα κριτήρια που εξετάζεται η γαλλική, η ιταλική και άλλες γλώσσες. Υπάρχει αυτό το πιστοποιητικό του GCSE. Γίνεται ένα κίνητρο για τα ελληνόφωνα παιδιά της παροικίας να πηγαίνουν στο παροικιακό σχολείο και μπορούν να επιλέγουν τα ελληνικά στο κανονικό τους σχολείο. Αυτή τη στιγμή υπάρχουν 100 παροικιακά σχολεία με 8.000 περίπου παιδιά. Η φοίτηση ξεκινάει στα 4 και τελειώνει στα 18 γιατί μετά τα 16 ένας μικρός αριθμός παιδιών μένει στο παροικιακό σχολείο για το A LEWEL, το οποίο είναι advance, δηλ. ανωτέρου επιπέδου εξέτασης Ελληνικής Γλώσσας και ένα από τα θέματα με τα οποία μπορεί κάποιος να μπει στο Πανεπιστήμιο.

Στο παροικιακό σχολείο, αυτή τη στιγμή δυστυχώς, δεν υπάρχει Α.Π. Παλιά ακολουθήσαμε αυτά της Ελλάδας και της Κύπρου. Αλλά καθώς μπαίνουμε στην τρίτη γενιά, όπου η ελληνική δεν είναι πλέον πρώτη γλώσσα αλλά δεύτερη, αυτά τα Α.Π. δεν μας βολεύουν. Όπως δεν μας βολεύει και το υλικό που έρχεται από Κύπρο και Ελλάδα. Γι' αυτό στο Κέντρο Διγλωσσίας έγινε μια προσπάθεια σε συνεργασία με τις δύο αποστολές να γραφτεί κάτι κατάλληλο. Γράψαμε ένα βοήθημα για παιδιά το οποίο λέγεται *Ξεκινώντας*. Δοκιμάστηκε. Είχε και αυτό την αποτυχία του και σε συνεργασία με τον κ. Δαμανάκη μπήκαμε στο πρόγραμμα Κομένιους της Ευρώπης και προσπαθήσαμε μετά από μία έρευνα, μία μελέτη να γράψουμε υλικό κατάλληλο για τις ανάγκες των παιδιών. Και καθώς διεξαγόταν αυτή η έρευνα, η μελέτη διαπιστώσαμε ότι το γλωσσικό επίπεδο των παιδιών της τρίτης γενιάς είναι πολύ χαμηλό. Ακόμα πιο χαμηλό από το επίπεδο που έχουν όταν μαθαίνουν γαλλικά, γερμανικά στο αγγλικό σχολείο. Και το ερώτημα τίθεται: αποστολές με άτομα άνω των 100 από Ελλάδα και από Κύπρο, που έρχονται ειδικά για τα παροικιακά σχολεία και που εργάζονται 5 ώρες στο παροικιακό σχολείο, γιατί αυτά τα αποτελέσματα; Υπάρχει το κίνητρο των εξετάσεων. Εισαγωγή στα Πανεπιστήμια. Αναγνώριση της γλώσσας. Δεν ξέρω την απάντηση. Στα παροικιακά σχολεία μέχρι τώρα χρησιμοποιούσαμε τα βιβλία *Η γλώσσα μου*, *Μαθαίνω Ελληνικά* και ό,τι άλλο βιβλίο έστελνε το Υπουργείο Παιδείας Κύπρου.

Υπάρχει αυτή τη στιγμή και επιμορφωτικό Ινστιτούτο για εκπαιδευτικούς οι οποίοι δεν είναι από τις δυο αποστολές αλλά από την παροικία. Άτομα που ονομάζονται ωρομίσθιοι στα παροικιακά σχολεία, εργάζονται και αμείβονται για την ώρα και είναι μια προσπάθεια του Ε.Φ.Ε.Π.Ε. να επιμορφώνονται αυτοί οι συνάδελφοι. Ίσως τα δυο Υπουργεία να μπορούσαν να βοηθήσουν περισσότερο. Το παράπονό μας είναι μεγάλο γιατί, ενώ έρχονται αυτές οι δυο ομάδες εκπαιδευτικών, δεν συμβάλλουν στην

επιμόρφωση των άλλων συναδέλφων, των ωρομισθίων. Οι ώρες υπηρεσίας των σχολείων είναι πολύ λίγες. Περισσότερο από 12 ώρες δεν εργάζεται καμιά αποστολή. Ενώ οι ανάγκες του παροικιακού σχολείου, για σχολικές εκδηλώσεις είναι πάμπολλες. Και ένας λόγος που είμαι σήμερα εδώ είναι γιατί πονούμε το παροικιακό σχολείο. Θέλουμε να κρατήσουμε την γλώσσα μας. Τα περισσότερα παιδιά είναι από γονείς που κατάγονται από την Κύπρο, έχουν ιδιαίτερο λόγο να κρατηθούν πιο κοντά στην Ελλάδα και στην Κύπρο και στη γλώσσα μας και κάπως βρίσκω ότι τα αδικούμε αυτά τα παιδιά. Εγώ ανήκω σε αγγλική εκπαιδευτική αρχή. Έφυγα από την Κύπρο πολύ μικρή. Δίδασκα Ιστορία σε αγγλικό σχολείο και μόλις πριν 10 χρόνια όταν τα δικά μου παιδιά άρχισαν να πηγαίνουν σχολείο συνειδητοποίησα ότι έπρεπε κάπως να επιστρέψω στη γλώσσα μου, στις ρίζες μου, στα ήθη και στα έθιμά μου. Και βλέπω ότι γίνεται μεγαλύτερη προσπάθεια από τις αγγλικές εκπαιδευτικές αρχές παρά από την ίδια την παροικία, κι ας έχει οργανωμένη παιδεία κάτω από τον Ε.Φ.Π.Ε. Δεν ξέρω αν σας προβληματίζει αυτό. Δεν ξέρω πώς μπορείτε να μας βοηθήσετε. Λυπούμαι που δεν είναι κι άλλοι από άλλους εκπαιδευτικούς φορείς της παροικίας. Ίσως να τα πουν διαφορετικά, ίσως να συμφωνήσουν. Δεν ξέρω.

Η εισαγωγή της ελληνικής γλώσσας στα παροικιακά σχολεία πρέπει να γίνει γιατί είναι αναγνωρισμένη ευρωπαϊκή γλώσσα. Χρειάζεται, όμως, επιμόρφωση και των δασκάλων των αποστολών και των ωρομισθίων δασκάλων για να μπορέσουν να μπουν στο αγγλικό σύστημα. Θα μας δεχτούν οι αγγλοι, όταν μπορέσουμε να λειτουργήσουμε όπως λειτουργούν αυτοί. Όταν θα είμαστε πρόθυμοι να εργαστούμε 12 ώρες την ημέρα, όχι 12 ώρες την εβδομάδα, όταν θα έχουμε κατάλληλο διδακτικό υλικό, όταν τα έχουμε όχι μόνο ένα βιβλίο αλλά και οπτικοακουστικό υλικό, που χρειάζεται κάποιος, για να διδάξει μια γλώσσα. Στον GCSE, στις εξετάσεις του αγγλικού Πανεπιστημίου του Λονδίνου, η γλώσσα μας εξετάζεται σε 10 επίπεδα. Και στις τέσσερις δεξιότητες και είναι για παιδιά των 16 χρονών. Πολλά παιδιά στο παροικιακό σχολείο ξεκινούν στα 4 αλλά τα χάνουμε στα 14. Προτού ακόμα εξεταστούν. Όπως είπα, είναι ένα κίνητρο οι εξετάσεις γιατί αναγνωρίζονται από το αγγλικό σύστημα. Κι αν μπορέσουν να κρατηθούν μέχρι τα 18 τότε θα περάσουν κι εξετάσεις A. LEVEL. Έχουμε με λίγα λόγια το προτέρημα να αναγνωρίζεται η γλώσσα μας, να εξετάζεται από το Πανεπιστήμιο του Λονδίνου, αλλά εμείς να μην μπορούμε να ανταποκρινόμαστε στις ανάγκες αυτές. Σας ευχαριστώ

Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ: Ευχαριστούμε την κ. Καραολή για όσα ενδιαφέροντα μας είπε. Όπως αντιλαμβάνεστε, η κάθε περιοχή έχει τα δικά της προβλήματα την ιδιαιτερότητά της. Και ίσως μία από τις δυσκολίες αλλά και ένας από τους βασικούς σκοπούς μας είναι πώς θα συντονιστούμε και πώς θα ξεπεράσουμε τις δυσκολίες και τις ιδιαιτερότητες και να δούμε βέβαια και το γενικότερο πλαίσιο. Θα παρακαλούσα τώρα την κ. Ρίτοβα από την Ρωσία να μας εκθέσει την κατάσταση στην Ρωσία, τη δική της χώρα.

Ρωσία

Μ. ΡΙΤΟΒΑ (Καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο της Μόσχας): Όταν ακούω, αγαπητοί φίλοι, τα προβλήματα σας θέλω να σας πω: μακάρι κάποτε κι εμείς να έχουμε τα ίδια προβλήματα. Η ιστορία της διάδοσης της ελληνικής γλώσσας στη Ρωσία, στην πρώην Σ. Ένωση είναι τραγική ιστορία, είναι ιστορία σκληρών αγώνων. Δεν φαντάζεστε εσείς. Είναι δύσκολο να σας μιλήσω για το σύστημα της διδασκαλίας, για τα στοιχεία, χωρίς να σας αναφέρω μερικά πράγματα, χωρίς να σας αναφέρω για την ιστορία αυτή. Μέχρι το 1980 δεν επέτρεπαν οι αρχές και το κόμμα στους Έλληνες και τους κατοίκους ελληνικής καταγωγής να μαθαίνουν Ελληνικά. Και το τελευταίο βήμα ήταν όταν οι μητέρες όλων των παιδιών στην Απχασία έγραψαν γράμματα στη διεύθυνση του 26ου Συνεδρίου του Κομμουνιστικού Κόμματος - δόξα σοι ο Θεός ήταν το τελευταίο - έγραψαν το γράμμα και δήλωσαν ότι δεν θα αφήσουν τα παιδιά τους στην 1η Σεπτέμβρη στα σχολεία αν δεν τους επιτρέψουν να αρχίσουν να μαθαίνουν την μητρική τους γλώσσα. Μπορείτε να φανταστείτε... Και βεβαίως οι αρχές έπρεπε να συμφωνήσουν. Άρχισαν σε πολύ δύσκολη σταδιοδρομία. Πρέπει να σας πω ότι οι Έλληνες της Γεωργίας, τώρα τους θυμάμαι ήταν πραγματικοί λεβέντες. Δεν φαντάζεστε πώς κινδύνευαν αυτοί. Όμως άρχισε αυτό το όνειρο, επιτέλους. Και από τη μια περιοχή, στην άλλη περιοχή. Γιατί η κατάσταση τότε ήταν δύσκολη, εσείς ξέρετε για τις ένοπλες συγκρούσεις ανάμεσα στην Γεωργία και Απχασία. Πάει η υπόθεση. Όμως τώρα εμείς είμαστε ανεξάρτητη Ρωσία. Εγώ δεν ξέρω από ποιον είμαστε ανεξάρτητοι. Αλλά είμαστε ανεξάρτητοι. Και η Ουκρανία είναι ανεξάρτητη και η Γεωργία. Εν πάσει περιπτώσει αντί 56 σχολεία στη Ρωσία, τώρα λειτουργούν 15 κυρίως στις περιοχές όπου εγκαταστάθηκαν και ζουν οι πολυάριθμες ομάδες Ελλήνων που έφυγαν από τη Γεωργία.

Θα μπορούσα να σας αναφέρω πολλά προβλήματα. Είναι τόσο δύσκολο πράγμα. Χάσαμε τις καλύτερες δασκάλες, που έφυγαν από τη Γεωργία και την Ρωσία. Κι εγώ μίλησα με τον Υφυπουργό σας και με τον κ. Δαμανάκη και λέω: θα ήταν τόσο πολύ ωραία, αν μπορούσαμε εμείς αυτές τις φοιτητριές μας που είναι απόφοιτες να τις μαζέψουμε στην Ελλάδα. Είναι άνεργες. Να τις μαζέψουμε και να κάνουμε σεμινάρια. Και να τους χρησιμοποιήσουμε στην λύση αυτής της ευγενικής υπόθεσης. Τώρα το πρόβλημα είναι ότι στα δικά μας σχολεία που είναι κυρίως στα νότια μέρη του Καυκάσου, δεν είναι καλά μορφωμένοι δάσκαλοι. Και ξέρετε, είναι χωρίς έλεγχο. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι ρώπησα τον φίλο μας τον κ. Χαλικιώτη, ότι έρχονται και δεν ξέρουν τι να κάνουν. Δεν θέλω να ρίξω σκιά στους καθηγητές που έρχονται σε μας. Εδώ κάθεται ο φίλος μας ο κ. Γεωργογιάννης. Έλεγα στον κ. Δαμανάκη να κάνουμε μία ομάδα καθηγητών, να γράψουμε από κοινού ένα βιβλίο. Εγώ ξέρω τι χρειάζονται τα δικά μας ελληνόπουλα. Εσείς θα με βοηθήσετε να μην υπάρχουν ρωσικά στοιχεία στα περιεχόμενα, στα κείμενα. Είναι αναπόφευκτο πράγμα, όπως καταλαβαίνετε. Εγώ θεωρώ ότι έχουμε απέραντα περιθώρια για τη συνεργασία μας. Και νομίζω ότι με το σεμινάριο αυτό, τη συνάντηση αυτή κάτι θα γίνει. Εκτός από αυτό είμαστε πολύ περήφανοι γιατί πολλά ανώτατα μορφωτικά ιδρύματα έχουν νεο-

ελληνικά τμήματα. Έχουμε πολλούς επιστήμονες και πολλούς φιλέλληνες που με μεγάλη χαρά εγγράφονται σ' αυτά τα τμήματα. Δεν είναι μόνο Έλληνες. Νομίζω ότι αυτά τα στελέχη, αυτούς τους καθηγητές, ότι θα μπορούσαμε να τους χρησιμοποιήσουμε για να βοηθήσουμε στην υπόθεση αυτή. Γιατί να μην τους προσκαλέσετε εσείς να κάνετε ένα σεμινάριο. Εγώ έχω υπόψη τους Ποντίους, όχι τους Έλληνες, αλλά εκείνους που ακόμα δεν μιλούν, δεν ξέρουν την μητρική τους γλώσσα. Και πρέπει να σας πω τι είδα εγώ μία μέρα στο Μενίδι. Με προσκάλεσαν οι συνάδελφοί μου και παρακολούθησα μαθήματα. Αυτό που είδα μου προκάλεσε απορία μεγάλη, γιατί ο δάσκαλος ένας πολύ συμπαθέστατος νέος εξηγεί το μάθημα. Τρία κορίτσια που κάθονται μπροστά κάτι καταλαβαίνουν. Όλοι μαζί είναι 18. Οι άλλοι δεν καταλαβαίνουν τίποτα, λένε άσχετες λέξεις, δεν μπορούσαν να φανταστούν ότι εγώ είμαι ρωσίδα, ότι τους καταλαβαίνω. Ύστερα από το μάθημα εγώ πλησίασα τον δάσκαλο και τον ρωτώ. Πώς μπορείτε εσείς να κάνετε το μάθημα; Δεν βλέπετε ότι ένας συντριπτικός αριθμός δεν καταλαβαίνει; Κι αυτός μου απάντησε πολύ ήρεμα: τι να κάνω, δεν εξαρτάται από μένα. Εγώ δεν ξέρω τι πρέπει να διδάξω. Αυτή ήταν η απάντηση. Δεν ήταν καλύτερα να προσκαλέσετε εσείς τις κοπέλες που αποφοίτησαν από το Π.Ι., που ξέρουν το σύστημα, που ξέρουν τι χρειάζονται τα μικρά παιδιά. Να διδάσκουν αυτές στα ελληνόπουλα από το Καζακστάν, από τη Γεωργία. Προβλήματα πολλά. Συγκινήθηκα πολύ και δεν θα συνεχίσω Αν θα θυμηθώ και κάτι άλλο θα σας πω στη συνέχεια. Ευχαριστώ.

Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ: Ευχαριστούμε πολύ την κ. Ρίτοβα, όπως αντιλαμβάνεστε με τη ομιλία της, η ατμόσφαιρα γίνεται πιο φορτισμένη. Τα δικά μας προβλήματα από τις άλλες περιοχές φαίνονται πολύ μικρά σε σχέση με τα δικά τους μεγάλα προβλήματα στην περιοχή της πρώην Σ. Ένωσης. Ας ελπίσουμε ότι το ελληνικό κράτος και όλοι μας θα μπορέσουμε να βοηθήσουμε ώστε να βρεθούν κάποιες λύσεις προς μια σωστή κατεύθυνση. Θα ήθελα να καλέσω την αντιπρόσωπο της Ουκρανίας, για να μας μιλήσει για την κατάσταση στην Ουκρανία.

Γεωργία

Ν. ΤΣΑΠΝΗ (Διδάσκουσα στο Τμήμα Ελληνικών στο Ινστιτούτο της Μαριούπολης): Πρώτα θέλω να ευχαριστήσω τους οργανωτές της συνάντησης αυτής που με προσκάλεσαν. Είναι η πρώτη φορά που συμμετέχω σε μια τέτοια συνάντηση αφού ασχολούμαι με τα ελληνικά μόνο 6 χρόνια και για μένα είναι πολύ συγκινητικό αυτό το γεγονός. Σας χαιρετάω όλους και χαιρετισμούς από το Ινστιτούτο Ανθρωπιστικών Σπουδών της Μαριούπολης, όπου διδάσκω εκεί τα Ελληνικά. Δεν θέλω να επαναλάβω αυτά που είπε η κ. Ρίτοβα. Είμαι από την Ουκρανία, χώρα της πρώην Σ. Ένωσης. Είμαι μπροστά σας. Είμαι ελληνικής καταγωγής και σας λέω ότι μέχρι το 1990 δεν μιλούσα Ελληνικά. Μιλούσα την διάλεκτο που μιλάμε εμείς οι Έλληνες της προασβικής περιοχής. Και σας επαναλαμβάνω μόνο το 1990 με τη βοή-

θεια της κ. Ρίτοβα, ήμουν ήδη φιλόλογος Ρωσικής Φιλολογίας, αλλά ήθελα πολύ να μάθω τα Ελληνικά με τη βοήθεια της κ. Ρίτοβα ξεκίνησα να τα μάθω.

Θέλω να σας πω λίγα ενημερωτικά στοιχεία, τι γίνεται σήμερα στην Ουκρανία. Η Ελληνική Γλώσσα διδάσκεται σήμερα σε παραπάνω από 40 - δεν μπορώ να σας πω ακριβώς τον αριθμό - σχολεία της Ουκρανίας. Τα περισσότερα βέβαια σχολεία βρίσκονται στην περιοχή της Μαριούπολης - 15 σχολεία όπου διδάσκεται η Ελληνική Γλώσσα. Όταν λέω σχολεία, στην Ουκρανία και Δημοτικό, Γυμνάσιο και Λύκειο. Διδάσκεται σε διάφορα σχολεία και από τη πρώτη και από την δεύτερη τάξη και από την πέμπτη. Σε μερικά σχολεία διδάσκεται ως μητρική γλώσσα, ιδιαίτερα σε χωριά που είναι κοντά στη Μαριούπολη και μένουν Έλληνες. Σε μερικά σχολεία διδάσκεται ως Ξένη Γλώσσα, ως Δεύτερη Ξένη Γλώσσα. Υπάρχουν και κυριακάτικα σχολεία. Νομίζω ξέρετε τι σημαίνει. Παρακολουθούν τα μαθήματα όχι μόνο γλώσσας αλλά και πολιτισμού την Κυριακή. Είχαμε μεγάλα προβλήματα όταν ξεκινήσαμε. Πρώτο: βιβλία. Δεύτερο: δάσκαλοι. Αν ερχόσαστε πριν έξι χρόνια στη Μαριούπολη δεν θα βρισκότανε ούτε ένας άνθρωπος που θα σας μιλούσε Ελληνικά. Σήμερα όμως πιστεύω - και μπορεί να το βεβαιώσει αυτό και ο κ. Δαμανάκης και ο κ. Γεωργογιάννης που είχαν επισκεφθεί το Ινστιτούτο Ανθρωπιστικών Σπουδών, πολλοί μιλούν Ελληνικά. Καλά ή κακά. Πέρυσι είχαμε τους πρώτους αποφοίτους του Ινστιτούτου είχαμε 38 παιδιά που πήραν επάρκεια στην γλώσσα και μιλάνε αρκετά καλά και έχουν το δικαίωμα να διδάσκουν. Φέτος 36 παιδιά πήραν επάρκεια στη γλώσσα. Δηλ., η Ουκρανία αποφάσισε να λύσει μόνη της το πρόβλημα επάρκειας των δασκάλων. Μέχρι πέρυσι Ελληνική Γλώσσα στα Ινστιτούτα μας διδασκόταν ως Δεύτερη Γλώσσα και τα παιδιά ήταν η δεύτερη ειδικότητα. Δηλ., στο τμήμα αγγλικής, γερμανικής, ρωσικής φιλολογίας, ουκρανικής, η δεύτερη γλώσσα ειδικότητας ήταν η ελληνική γλώσσα. Από πέρυσι ανοίξαμε καινούργιο τμήμα, Τμήμα Νεοελληνικών Σπουδών. Φέτος τελείωσαν το πρώτο έτος 44 παιδιά. Υπάρχει, βέβαια, και σήμερα πρόβλημα με τα βιβλία. Χρησιμοποιούμε βιβλία από την Ελλάδα. Βιβλία του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του σχολείου Νέας Ελληνικής Γλώσσας. Διάφορα βιβλία - νομίζω τα ξέρετε που έχουν Ελληνικά για ξένους. Τα βιβλία Α, Β, Γ. Διάφορες εκδόσεις. Τα βιβλία του Πανεπιστημίου Πατρών του κ. Γεωργογιάννη. Είχαμε και βιβλία του Μπαμπινιώτη αλλά δεν τα δουλεύουμε τώρα. Τα βρήκαμε δύσκολα. Το *1 συν 1*. Χρησιμοποιούμε και βιβλία που εκδόθηκαν στη Ρωσία. Στα σχολεία χρησιμοποιούν τα βιβλία της κ. Ρίτοβα. Θέλω να σας πω ότι δουλεύουμε με όλα αυτά τα βιβλία. Από φέτος μια ομάδα καθηγητών από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και από το δικό μας Πανεπιστήμιο άρχισε να δουλεύει ένα καινούργιο βιβλίο, το οποίο θα είναι για παιδιά 6-7 χρονών, για τα ουκρανικά σχολεία.

Αυτή είναι η κατάσταση. Βέβαια προβλήματα υπάρχουν. Σας είπα ότι παραπάνω από 40 σχολεία διδάσκεται η Ελληνική Γλώσσα. Θα ήθελα να σας πω ότι στην Ουκρανία - ξέρετε την οικονομική κατάσταση σήμερα - δεν υπάρχει αντίδραση. Υπάρχει υποστήριξη ηθική, πνευματική, αλλά δεν υπάρχει υποστήριξη από το κράτος οικονομική. Καταλαβαίνετε την κατάσταση. Όταν δεν πληρώνει το κράτος τους δασκάλους, οι δάσκαλοι βέβαια δεν διδάσκουν. Στο Ινστιτούτο που διδάσκω εγώ 800 παιδιά, 800

φοιτητές μαθαίνουν Ελληνικά υποχρεωτικά συν κάποιοι άλλοι που θέλουν εθελοντικά. Υπάρχουν πάρα πολλά παιδιά που μαθαίνουν Ελληνικά, αλλά η ποιότητα βέβαια είναι ένα πρόβλημα Αυτό που πρέπει να σκεφτόμαστε τώρα είναι η ποιότητα των γνώσεων και της διδασκαλίας. Ήδη 2 χρόνια διδάσκουν στο Πανεπιστήμιο καθηγητές αποσπασμένοι από το Υπουργείο Παιδείας της Ελλάδας. Θέλω να πω ότι διδάσκουν πολύ σκληρά, όχι 12 ώρες την εβδομάδα αλλά και 30. Βέβαια, ήταν κάτι καινούργιο για τους Έλληνες αλλά άντεξαν. Και βοηθάνε όχι μόνο στη διδασκαλία της γλώσσας, αλλά και στα σεμινάρια για τους δασκάλους που κάνουμε, αφού υπάρχει πρόβλημα.

Αποφοίτησαν παιδιά και πέρυσι και φέτος αλλά δεν θέλουν να πάνε στα χωριά. Νομίζω ότι το πρόβλημα αυτό υπάρχει παντού. Και ο ελληνισμός στα χωριά, εκεί που χρειάζονται τα παιδιά τη γλώσσα είναι ακόμα σε πολύ χαμηλό επίπεδο. Γι' αυτό και κάνουμε σεμινάρια για τους δασκάλους που διδάσκουν στα σχολεία αλλά και παράλληλα μαθαίνουν την Ελληνική Γλώσσα. Βέβαια, όταν μια δασκάλα παρακολουθεί ένα σεμινάριο για ένα μήνα και μετά ξανά κάνει κάποια μαθήματα, καταλαβαίνετε ότι δεν μπορούμε κι εμείς να έχουμε πολύ αυστηρές απαιτήσεις στις γνώσεις της και στη διδασκαλία. Είναι πρόβλημα, αλλά πιστεύω σιγά - σιγά θα το ξεπεράσουμε, με τη βοήθεια των εκπαιδευτικών από την Ελλάδα. Θέλω να πω ότι από την Ελλάδα μας βοηθάνε πολλά ιδρύματα και με τα βιβλία και με τους δασκάλους και με εξοπλισμό. Και πιστεύω ότι τα προβλήματα θα τα ξεπεράσουν. Αυτή είναι η κατάσταση. Ευχαριστώ πολύ.

Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ: Ευχαριστούμε πολύ την κ. Τσαπνή για όσα μας είπε. Όπως βλέπετε, έχουμε φτάσει στο τέλος των παρουσιάσεων και έχουμε περίπου μισή ώρα, την οποία μπορούμε να διαθέσουμε, νομίζω, για ερωτήσεις, ανταλλαγή απόψεων γύρω από αυτά τα θέματα που έχετε ακούσει. Μπορούμε να ανοίξουμε ένα πρώτο κατάλογο αυτών που θέλουν να υποβάλλουν ερωτήσεις στους παρουσιαστές είτε από τη Γερμανία, είτε από την πρώην Σ. Ένωση, είτε από την Αγγλία.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Μ. ΒΑΜΒΟΥΚΑΣ: Είπατε κ. Καρπενησιώτη ότι γινόταν στο παρελθόν σεμινάρια επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών διάρκειας ενός έως και τριών ετών και τώρα έχουν σταματήσει διότι δεν χρηματοδοτούνται. Ερώτημα πρώτο: πόσες ώρες είναι η διάρκεια του σεμιναρίου και όχι σε έτη; Για να έχω μια σαφή εικόνα. Η δεύτερη ερώτηση συναφής είναι: ποιος τα χρηματοδοτούσε; Επίσης πρέπει να ξεκαθαριστεί, αλλά αυτό ίσως το κάνει ο κ. Δαμανάκης, όσον αφορά το σκοπό: είναι η διδασκαλία της Ελληνικής ως Μητρικής γλώσσας ή η διδασκαλία της Ελληνικής ως Ξένης Γλώσσας. Ένα πρόβλημα που συναντούμε όλοι είναι η μεγάλη ετερογένεια των τάξεων από άποψη ηλικίας και ό,τι συνεπάγεται αυτή η ηλικία. Επίσης, κατάλαβα ότι στην Αγγλία η κατάσταση είναι πιο προβληματική από όλα όσα εκτέθηκαν εδώ, μολονότι είναι πιο προηγμένη οικονομικώς χώρα. Και μου δημιούργησε μεγάλη αμη-

χανία διότι αποσπώνται εκπαιδευτικοί και έχω την αίσθηση - όπως τουλάχιστον το παρουσίασε η κ. Καραολή- σαν να μην γίνεται δουλειά. Αυτή είναι η αίσθηση που έχω αποκομίσει. Επίσης, και τελειώνω μ' αυτό, μετά το παράδειγμα που έδωσε η κ. Ρίτοβα, η διαπίστωση που πρέπει να κάνουμε όλοι είναι: ότι εκείνος ο οποίος διδάσκει σε μια ξένη χώρα πρέπει να γνωρίζει και τη γλώσσα της χώρας υποδοχής, ώστε να επικοινωνεί με τα παιδιά. Όταν εμείς μαθαίνουμε τα Γαλλικά ή Αγγλικά, έχουμε καλύτερα αποτελέσματα, όταν ο δάσκαλος ή η καθηγήτρια γνωρίζει και την Ελληνική και την Γαλλική και ταυτόχρονα παρεμβαίνει εποικοδομητικά.

Δ. ΜΠΕΝΕΚΟΣ: Θα σας απαντήσω επιγραμματικά. Τα σεμινάρια διοργανώνονταν από το Γερμανικό Υπουργείο Παιδείας, χρηματοδοτούνταν από το Γερμανικό Υπουργείο Παιδείας και λαμβάνανε χώρα στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο της Β. Ρηνανίας - Βεσφαλίας, στις κτιριακές τους εγκαταστάσεις. Το ετήσιο σεμινάριο γινόταν τέσσερις φορές το χρόνο επί 3 συνεχόμενες ημέρες, δηλ. 12 ημέρες, επί 10 ώρες που υπολογίζουμε 120 ώρες το έτος. Και τα τριετή σεμινάρια αναλογικά 360 ώρες.

Κ. ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΩΤΗΣ: Εκτός από αυτά είχαν εφαρμοστεί κι άλλα σεμινάρια στην περιοχή της Κολωνίας. Οι δάσκαλοι απαλλάσσονταν μία μέρα την εβδομάδα από το μάθημα. Εφαρμόστηκαν τέτοια σεμινάρια χρηματοδοτούμενα από τις υπηρεσίες τις γερμανικές. Επίσης, θα θελα να αναφέρω ότι λειτουργεί αυτή τη στιγμή στη Βαυαρία, σεμινάριο στην Ακαδημία για μετεκπαίδευση των δασκάλων, για τους καθηγητές που υπηρετούν εκεί σε διετή βάση, και στο τέλος της επιμόρφωσης αυτής δίνουν κανονικά τις εξετάσεις που δίνουν και οι γερμανοί συνάδελφοί τους. Η μετεκπαίδευση είναι βέβαια στην αρχή. Συνεχώς εμπλουτίζεται το πρόγραμμα και κάνουμε διάφορες σκέψεις πώς θα αναπτυχθεί περισσότερο. Η ισχύς των διπλωμάτων είναι ίδια με αυτή των Γερμανών που παρακολουθούν την μετεκπαίδευση.

Ν. ΓΙΩΤΙΤΣΑΣ: Πάνω στο ίδιο θέμα. Στην περιοχή τη δική μας, την Έσση, ο κάθε εκπαιδευτικός έχει το δικαίωμα να απαλλαγεί από τις υποχρεώσεις του στο σχολείο για μια ολόκληρη εβδομάδα, παλιότερα ήταν δύο. Μπορεί να επιλέξει τα σεμινάρια εκείνα που προσφέρονται από το Ινστιτούτο και να τα παρακολουθήσει στη διάρκεια αυτού του χρόνου. Κάθε χρόνο, δηλ., έχει το δικαίωμα να απαλλάσσεται από το μάθημα για μια βδομάδα και να παρακολουθεί τέτοια σεμινάρια. Εμείς για τα Ελληνικά οργανώνουμε δυο τέτοια σεμινάρια τριήμερα, με 30 ώρες περίπου και αυτό το θεωρούμε σαν ένα είδος επιμόρφωσης το οποίο εστιάζεται πολύ περισσότερο στην εφαρμογή του νέου διδακτικού υλικού, το οποίο παράγουν πολλές φορές οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί.

Στα γενικότερα πλαίσια της επιμόρφωσης δημιουργείται από την επόμενη σχολική χρονιά, στα πλαίσια ενός άλλου προγράμματος της Κοινής Αγοράς, ένα καινούργιο επιμορφωτικό σεμινάριο για να μπορέσουν οι εκπαιδευτικοί, Έλληνες, Ιταλοί κτλ. να αποκτήσουν την ειδικότητα την οποία από την χώρα

καταγωγής τους δεν την έχουν. Οι Έλληνες από την Ελλάδα είναι δάσκαλοι για όλα τα μαθήματα. Από του χρόνου οι εκπαιδευτικοί θα έχουν την δυνατότητα να παρακολουθούν στο Πανεπιστήμιο της Φρανκφούρτης, για 3 χρόνια παραδόσεις, οι οποίες θα γίνουν έξτρα γι' αυτούς. Θα απαλλάσσονται από τις διδακτικές τους υποχρεώσεις 4-6 ώρες την εβδομάδα, και στο τέλος θα υποβληθούν σε εξετάσεις για το δίπλωμα, για να μπορούν να διδάξουν όχι μόνο στα ελληνόπουλα αλλά και στα γερμανόπουλα.

Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ: Θα ήθελα να δώσουμε την ευκαιρία στην κ. Καραολή, αν ήθελε να αντιδράσει, να πει κάτι σ' αυτά που είπε ο κ. Βάμβουκας.

Ε. ΚΑΡΑΟΛΗ: Θα ήθελα να πω ότι καλύτερα η αμηχανία σας να γίνει προβληματισμός. Η πενταετής εκπαιδευτική θητεία στην παροικία δεν είναι πλέον αποστολή αλλά ένα κίνητρο για μεταπτυχιακές σπουδές. Και το όφελος δεν το έχει η παροικία - δυστυχώς για την παροικία - το έχει το ελληνικό κράτος. Οι εκπαιδευτικοί από Ελλάδα και από Κύπρο είναι στην Αγγλία, όχι για να υπηρετήσουν το ελληνικό παροικιακό σχολείο αλλά για διάφορους λόγους.

Κ. ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΩΤΗΣ: Θα ήθελα να δώσω μια απάντηση στο ερώτημα που τέθηκε και τις απόψεις που ανέπτυξε η κ.Καραολή. Πέρυσι τον Μάη είχα την δυνατότητα να επισκεφτώ όλα τα Τμήματα Μητρικής Γλώσσας, τα οποία δεν είναι σχολεία, με την έννοια της σχολικής μονάδας, όπως είναι το ελληνικό ιδιωτικό σχολείο και το κολέγιο του Λονδίνου, το οποίο είναι ιδιωτικό και πληρώνουν διδάκτρα, είτε είναι Έλληνες είτε είναι Άγγλοι. Όχι μόνο επισκέφθηκα όλα τα τμήματα, αλλά είχα και τη δυνατότητα στο λίγο χρόνο που είχα να δω και την αναγνωστική ικανότητα των παιδιών κατά τάξη, τη πρώτης, της δεύτερας, της τρίτης, της τετάρτης. Μπορώ να πω ότι η αναγνωστική ικανότητα - χωρίς βέβαια να έχω ολοκληρωμένη εντύπωση - είναι πολύ καλύτερη από άλλα Τμήματα Μητρικής Γλώσσας ακόμα και της Γερμανίας, που είναι απογευματινά. Το ότι υπάρχουν προβλήματα, υπάρχουν κι εκεί όπως υπάρχουν κι αλλού. Υπάρχει βέβαια μια αντιπαλότητα μερίδας εκπαιδευτικών, αυτό όμως το συναντάς σε όλες τις χώρες της Δ. Ευρώπης. Καλό είναι να συνεργάζονται πάντοτε οι εκπαιδευτικοί και να αφήνουν τις τυχόν πικρίες και τα προβλήματα που δημιουργούνται μεταξύ τους. Αλλά θέλω να πω ότι είναι ικανοποιητικό το επίπεδο γλωσσομάθειας των παιδιών και έχω συνολική εικόνα και από τα τμήματα των άλλων χωρών.

Μ. ΡΙΤΟΒΑ: Έγινε μια παρατήρηση σχετικά με τους δασκάλους που έρχονται στη Ρωσία, για να μας βοηθήσουν στη διδασκαλία. Μου φαίνεται ότι στη διαδικασία επιλογής πρέπει κι εμείς να πάρουμε μέρος. Γιατί να μην μας προσκαλέσουν στην Πάτρα, να μην μας γνωρίσουν με μερικούς από αυτούς, για να υποστηρίξουμε μερικές υποψηφιότητες. Πρέπει να είναι ένα είδος αγώνων, σαν ενθάρρυνση. Οι νέοι δάσκαλοι να έχουν κίνητρο για να μάθουν λίγα ρωσικά.

*Γ' Συνεδρία***5.2. Καναδάς**

Γ. ΦΛΟΥΡΗΣ: Αφού σας καλωσορίσω κι εγώ στην ωραία μας Κρήτη, θα ήθελα να συστήσω το προεδρείο. Μαζί μου είναι ο κ. Κουτσουβέλης και ο κ. Καρπενησιώτης, που συμπροεδρεύουν. Η διευθέτηση που κάναμε για την παρουσίαση, που θα διαρκέσει όλο το πρωί, μέχρι το μεσημεριανό φαγητό, είναι η εξής: θα προηγηθεί ο Καναδάς, να αρχίσουμε δηλαδή γεωγραφικά, από το Βορρά να κατεβαίνουμε στο Νότο. Θα ακολουθήσουν οι Ηνωμένες Πολιτείες και τέλος η Αργεντινή. Πριν δώσω το λόγο στον πρώτο ομιλητή τον κ. Τσίμπο, θα ήθελα να σας μεταφέρω σύντομα μια εμπειρία που είχα σχετικά με τα βιβλία, όταν ξεκινήσαμε στη Μασαχουσέτη το δίγλωσσο πρόγραμμα το 1972. Δεν υπήρχαν βιβλία και μας έτυχε ο κλήρος να εντοπίσουμε τα ελληνόπουλα σε όλα τα σχολεία του Γούστερ, μια περιοχή με 180.000 κατοίκους και αφού δουλέψαμε δωρεάν τρεις μήνες, ξεκινήσαμε το πρόγραμμα. Μέσα στις δυο πρώτες βδομάδες ήρθαν οι Έλληνες γονείς του ελληνικού δίγλωσσου προγράμματος και μαζί με τα άλλα έρχεται ένας Έλληνας γονέας και μου λέει: Δάσκαλε φέρε μου το βιβλίο εδώ. Και παίρνει ένα από τα βιβλία, ανοίγει στην 3η σελίδα και με ρωτάει: τι είναι αυτό; Και μας δείχνει το πουλί, όχι την κουκουβάγια, τη θεά της σοφίας, αλλά το πουλί με το στρατιώτη της χούντας. Και μπροστά στους μαθητές μου σκίζει τα βιβλία και λέει: αυτά τα βιβλία δεν τα θέλουμε πια. Κι έτσι ξεκίνησε μια διαδικασία να αναπτύξουμε τα δικά μας βιβλία. Σήμερα βρισκόμαστε, όπως λένε οι ειδικοί, στο τέλος μιας εποχής, στο τέλος μιας χιλιετίας, στο τέλος της ιστορίας, στο τέλος της παραδοσιακής εκπαίδευσης αλλά και στο τέλος της εργασίας, εμείς κάνουμε μια νέα αρχή. Επιτρέψτε μου να δώσω το λόγο στον Καναδά και στον πρώτο ομιλητή τον κ. Π. Τσίμπο.

Π. ΤΣΙΜΠΟΣ (Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Western Ontario): Αγαπητοί μου φίλοι και φίλες, Ελληνίδες, Έλληνες, τα επόμενα δέκα λεπτά θα προσπαθήσω να σας δώσω μιας σύντομης περιγραφή γύρω από την οργάνωση και εξέλιξη του ελληνικού σχολείου στον Καναδά. Ένας θεσμός, ο οποίος έχει παίξει σημαντικό ρόλο στη μετάδοση της ελληνικής γλώσσας και κουλτούρας στη χώρα υποδοχής. Εάν ρίξουμε μια ματιά στην ιστορία των Ελληνοκαναδών, θα δούμε ότι το πρώτο ελληνικό σχολείο με το όνομα Πλάτωνα, οργανώθηκε στο Μόντρεαλ το 1910. Οι ιστορικοί μας λένε ότι ο Πλάτωνα του Μόντρεαλ ήταν το πρώτο καθημερινό - foul time school- πρωτοβάθμιο σχολείο στη Β. Αμερική, το οποίο το οργάνωσε ο δάσκαλος Γ. Διδασκάλου. Αργότερα άλλα ελληνικά σχολεία οργανώθηκαν στο Μόντρεαλ, στο Τορόντο και σε άλλες ελληνικές κοινότητες του Καναδά. Αυτό που βλέπουμε είναι ότι πριν το Β' Παγκόσμιο πόλεμο, τα ελληνικά σχολεία, εκτός του Πλάτωνα, ήταν υπό την αιγίδα των Ελληνικών Ορθόδοξων Ενοριών. Τα λέγαμε perich community schools, τα οποία λειτουργούσαν μόνο λίγες ώρες

(περίπου 3) την εβδομάδα, κυρίως τα Σάββατα, γι' αυτό τα ονομάσαμε και Σαββατιανά Σχολεία. Με την εισροή Ελλήνων μεταναστών στον Καναδά μετά το 1950, τα μη εννοριακά σχολεία, τα αστικά σχολεία, αυξήθηκαν σημαντικά και πρόσφεραν μαθήματα στην ελληνική δημοτική γλώσσα, την ελληνική Γεωγραφία και Ιστορία και ακόμα και σε ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς.

Το 1990 βλέπουμε ότι το 90% από τα ελληνόπουλα του Καναδά είχαν εγγραφεί σε σχολεία τα οποία δεν ήταν υπό την άμεση επίβλεψη εννοριακών κοινοτήτων. Διαπιστώνουμε ότι στον Καναδά γενικά έχουν υπάρξει δύο φορείς του ελληνικού σχολείου: ο ένας είναι η εννορία και ο άλλος είναι οι αστικοί οργανισμοί.

Στον Καναδά υπάρχουν και δυο Αστικές Κοινότητες τύπου Ελλάδας, οι οποίες δεν είναι οργανωμένες γύρω από την Εκκλησία. Αυτές έχουν τα δικά τους σχολεία. Οι αστικοί οργανισμοί και οι αστικές κοινότητες έχουν στο παρελθόν ακόμα και σήμερα υποστήριξη από την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση του Καναδά, απ' το 1972 μέχρι το 1989, καθώς και από τις επαρχιακές κυβερνήσεις του Καναδά. Κι εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι η παιδεία στον Καναδά είναι επαρχιακή υπευθυνότητα. Η χρηματοδότηση από τις κυβερνήσεις του Καναδά οφείλεται στην φιλοσοφία του πολυπολιτισμού του Καναδά που άρχισε από το 1972. Ο συναγωνισμός για το ποιος θα διευθύνει τα σχολεία, η εννορία ή οι αστικοί οργανισμοί, ήταν πραγματικότητα στο παρελθόν και είναι πραγματικότητα και σήμερα. Αυτός ο ανταγωνισμός άρχισε το 1967 ιδιαίτερα με την δικτατορία στην Ελλάδα, οπότε η Εκκλησία του Καναδά έδειξε κάποια συμπαθητική στάση απέναντι στην δικτατορία. Από το άλλο μέρος έχουμε τους φιλελεύθερους, οι οποίοι αποφάσισαν να ενισχύσουν τα αστικά σχολεία. Ποια η διαφορά ανάμεσα στα δυο σχολεία; Αν κοιτάξουμε στο περιεχόμενό τους, στα curricula, θα δούμε ότι στα εννοριακά σχολεία δίνουν περισσότερη έμφαση στα θρησκευτικά. Το θρησκευτικό περιεχόμενο είναι πιο συντηρητικό.

Τα τελευταία 10 χρόνια, έχουμε παρατηρήσει μερικές δημογραφικές αλλαγές στο ελληνικό σχολείο, οι οποίες θα επηρεάσουν τα σχολικά προγράμματα στο μέλλον και ίσως επηρεάσουν και τις μελέτες που κάνουμε εμείς σ' αυτό το πρόγραμμα. Οι αλλαγές που παρατηρούνται είναι η μείωση του αριθμού των μαθητών, εφόσον έχει μειωθεί και ο αριθμός μεταναστών στον Καναδά. Κι αν αυτό συνεχίσει τα επόμενα 10 χρόνια θα έχουμε μεγάλο πρόβλημα. Η δεύτερη δημογραφική αλλαγή που παρατηρείται είναι ότι έχουμε αύξηση μαθητών από μικτούς γάμους διότι στον Καναδά τα τελευταία 5 χρόνια 55% των γάμων που έγιναν στις Εκκλησίες ήταν μικτοί (55% και 5% σύνολο 60%). Αυτό το ποσοστό θα προέλθει από μικτούς γάμους και ίσως γι' αυτό θα πρέπει να αλλάξουμε το περιεχόμενο των βιβλίων. Όσο για τα προβλήματα δεν θέλω να χάσω πολύ χρόνο, αφού θα μιλήσει ο συνάδελφος Κωνσταντινίδης από το Μόντρεαλ και ο συνάδελφος Τζαλαλής που θα μιλήσει για τα προβλήματα του ελληνικού σχολείου στο Τορόντο. Οι δυο κοινότητες του Μόντρεαλ και του Τορόντο έχουν τα 80% του ελληνικού πληθυσμού και των Ελλήνων μαθητών.

Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ (Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κεμπέκ, στο Μόντρεαλ): Ο κ. Τσίμπος σας έδωσε μια γενική εικόνα για το τι επικρατεί στον Καναδά, περισσότερο σε ιστορικό πλαίσιο. Θα ήθελα ξεκινώντας να διευκρινίσω μερικά πράγματα τα οποία ανέφερε και ο Παναγιώτης προηγουμένως. Ο Καναδάς είναι ένα κράτος ομοσπονδιακό και αυτό έχει τη σημασία του, στο ότι δεν υπάρχει κεντρική διεύθυνση παιδείας, δεν υπάρχει καναδικό Υπουργείο Παιδείας, δεν υπάρχει Καναδός Υπουργός Παιδείας. Η παιδεία και η κουλτούρα ανήκουν στη δικαιοδοσία των επαρχιών σύμφωνα με το καναδικό σύστημα. Επομένως, υπάρχουν αυτές οι ιδιομορφίες στην κάθε καναδική επαρχία. Επιπλέον, αυτές οι ιδιομορφίες επιτείνονται από το γεγονός ότι ο Καναδάς είναι μια χώρα η οποία δημιουργήθηκε από τον ευρωπαϊκό αποικισμό, από δυο εθνότητες, τους γαλλόφωνους και τους αγγλόφωνους, με μια ιστορική εξέλιξη με πολλά προβλήματα στα οποία δεν μπορώ να αναφερθώ αυτή τη στιγμή. Εκείνο που έχει σημασία είναι ότι ο Καναδάς είναι μια χώρα που έχει δυο επίσημες γλώσσες, την αγγλική και την γαλλική.

Το 1971 εισήχθη από την τότε κυβέρνηση η πολιτική του πολυπολιτισμού, που σημαίνει ότι κάθε εθνότητα έχει δικαίωμα να αναπτύξει τον πολιτισμό της, αλλά βέβαια στα πλαίσια των δυο επίσημων γλωσσών, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν μπορεί να αναπτύξει και τη δική της γλώσσα. Οι υπόλοιπες γλώσσες δεν αναγνωρίζονται επίσημα. Δεν υπάρχουν άλλες επίσημες γλώσσες εκτός από την αγγλική και την γαλλική. Στην πράξη, βέβαια, αυτό που λέμε διγλωσσία επίσημη στον Καναδά είναι λίγο μύθος, γιατί οι γαλλόφωνοι αποτελούν το 25-30% του πληθυσμού και οι αγγλόφωνοι το υπόλοιπο, οπότε η αγγλική έχει επιβληθεί σαν η κύρια γλώσσα με εξαίρεση το Κεμπέκ, όπου εκεί το 80% του πληθυσμού είναι γαλλόφωνοι, έτσι η επίσημη γλώσσα είναι η γαλλική, η οποία επιβλήθηκε από την επαρχιακή κυβέρνηση ως επίσημη γλώσσα και υποχρεώνει τα παιδιά των μεταναστών να πηγαίνουν στα γαλλικά σχολεία. Δεν υπάρχει επιλογή για τους μετανάστες να πηγαίνουν σε αγγλικό σχολείο, εκτός αν οι γονείς είχαν ήδη φοιτήσει σε αγγλικό σχολείο. Αυτές είναι οι ιδιομορφίες μας, με αποτέλεσμα να έχουμε μια καινούργια γενιά παιδιών στο Κεμπέκ, είναι γαλλόφωνα ενώ προηγουμένως ήταν αγγλόφωνα. Από την άλλη, η πραγματικότητα είναι τέτοια που στην ουσία στο Κεμπέκ τα παιδιά είναι τρίγλωσσα. Μιλάνε Αγγλικά, τα οποία μαθαίνουν στο δρόμο, τα Γαλλικά που μαθαίνουν στο σχολείο και τα Ελληνικά τα οποία μαθαίνουν στο ελληνικό σχολείο και στην οικογένεια.

Αυτές οι ιδιαιτερότητες έχουν κάποια σημασία για την ιστορική εξέλιξη της παιδείας στο Κεμπέκ, δεδομένου ότι τα σχολεία εκεί ξεκίνησαν στην αρχή σαν σχολεία τα οποία ήταν ενσωματωμένα στο αγγλόφωνο σύστημα και καθ' οδόν άλλαξαν για να ενσωματωθούν στο γαλλόφωνο σύστημα, δεδομένου ότι ήταν ο μόνος τρόπος για να συνεχίσουν να επιχορηγούνται και για να προσαρμοστούν και στη νέα πραγματικότητα του Κεμπέκ, η οποία είναι μια πραγματικότητα γαλλική. Όπως ξέρετε, υπάρχει και το πολιτικό πρόβλημα: έχουν γίνει ήδη δυο δημοψηφίσματα στο Κεμπέκ υπέρ της ανεξαρτησίας. Το τελευταίο πριν ένα χρόνο. Απέτυχε η υπόθεση της ανεξαρτη-

σίας και ετοιμάζεται και άλλο δημοψήφισμα, το οποίο θα γίνει κατά πάσα πιθανότητα σε ένα - δύο χρόνια. Επίσης στο Κεμπέκ η κυβέρνηση που είναι αυτή τη στιγμή στην εξουσία είναι υπέρ της ανεξαρτησίας.

Αυτά είναι δεδομένα που πρέπει να έχει κανείς υπόψη του όσο αφορά το Κεμπέκ και την ιδιορρυθμία αυτού του χώρου. Θα ήθελα να σας πω πώς είναι οργανωμένη η παιδεία στο Καναδά και ιδιαίτερα στο γαλλόφωνο Κεμπέκ. Οι μορφές οργάνωσης που αναφέρθηκαν προηγουμένως, ενοριακό σχολείο και σχολείο αστικών κοινοτήτων ή άλλων οργανισμών, έχουν κάπως ξεπεραστεί και ειδικά στο Κεμπέκ. Στην ουσία δεν υπάρχουν πια ενοριακά σχολεία, παρά μόνο κάποιες μικρές εξαιρέσεις, δεδομένου ότι η μεγάλη Ελληνική Κοινότητα του Μόντρεαλ είναι μια κοινότητα η οποία θεωρείται αστική με την έννοια ότι δεν δέχεται τους ομοίομορφους κανονισμούς της Αρχιεπισκοπής ή της Μητρόπολης του Καναδά, διοικείται με δικούς της κανονισμούς και με νόμο που προέρχεται από τη Βουλή του Κεμπέκ.

Το ίδιο συμβαίνει και με τη δεύτερη μεγάλη Κοινότητα που υπάρχει στο Κεμπέκ, την κοινότητα της πόλης του Λαβάλ. Το Λαβάλ είναι ένα προάστιο του Μόντρεαλ αλλά έχει αναπτυχθεί σαν μια μεγάλη κοινότητα. Μιλώντας για οργάνωση και μορφές οργάνωσης σχολείων έχουμε τα κοινοτικά σχολεία. Πριν πάω σ' αυτό, να πω ότι στο Μόντρεαλ και στο Κεμπέκ υπάρχει μια ιδιομορφία που δεν υπάρχει στον υπόλοιπο Καναδά. Έχουμε ημερήσιο σχολείο το οποίο λειτουργεί από τις αρχές του αιώνα. Το μοναδικό ημερήσιο ελληνικό σχολείο που λειτουργεί στη Β. Αμερική. Μέχρι το 1970 ήταν ένα σχολείο αγγλοελληνικό, με την έννοια ότι η εκπαίδευση γινόταν στα Αγγλικά και κατά δεύτερο μέρος στα Ελληνικά. Από το 1970 ενσωματώνεται στο γαλλόφωνο σύστημα, οπότε η γαλλική γίνεται η κύρια γλώσσα διδασκαλίας σύμφωνα με τη νομοθεσία του Κεμπέκ και τα Ελληνικά είναι η δεύτερη γλώσσα στο σχολείο ενώ τα Αγγλικά η τρίτη γλώσσα. Επομένως, γίνεται ένα σχολείο τρίγλωσσο. Το σχολείο αυτό έχει περίπου ένα αιώνα ζωής. Είναι το σχολείο "Σωκράτης". Από το 1980 ιδρύεται ένα δεύτερο ημερήσιο σχολείο στο Κεμπέκ, στην πόλη του Μόντρεαλ από την κοινότητα του Λαβάλ. Το σχολείο "Δημοσθένης", το οποίο ακολουθεί περίπου το ίδιο σύστημα, το ίδιο πρόγραμμα. Τα Γαλλικά είναι η κύρια γλώσσα διδασκαλίας, ακολουθούν τα Ελληνικά και τρίτη γλώσσα τα Αγγλικά. Αυτά είναι τα ημερήσια σχολεία που έχει το Κεμπέκ και τα οποία είναι μοναδικά στη Β. Αμερική και στον υπόλοιπο Καναδά. Δεν υπάρχουν άλλα τέτοια σχολεία, με εξαίρεση ίσως μια προσπάθεια που κάνει αυτή τη στιγμή ο μητροπολίτης να ιδρύσει τέτοια σχολεία στο Τορόντο, στα οποία θα αναφερθεί ο συνάδελφος μετά.

Αυτή η πρώτη μορφή οργάνωσης σχολείων είναι τα ημερήσια σχολεία. Θα σας δώσω εδώ μερικά στοιχεία όσον αφορά το ποσοστό διδασκαλίας σ' αυτά τα σχολεία. Αυτή τη στιγμή χονδρικά γύρω στα 65% η διδασκαλία γίνεται στα Γαλλικά, γύρω στα 25% υπάρχει στα Ελληνικά και 10% στα Αγγλικά. Αντιλαμβάνεστε ότι τα Ελληνικά δεν είναι η κύρια γλώσσα και το ερώτημα είναι γιατί μιλάμε για ελληνικό σχολείο. Είναι ελληνικό σχολείο γιατί διευθύνεται από Έλληνες, από τις ελλη-

νικές κοινότητες και δεύτερο είναι ελληνικό σχολείο με την έννοια ότι η ζωή του σχολείου είναι ελληνική. Πέρα από το γεγονός ότι η ελληνική γλώσσα διδάσκεται μόνο στο 25%, υπάρχει ελληνική ζωή στο σχολείο, υπάρχουν οι γιορτές, οι εκδηλώσεις. Βέβαια, γίνονται στα Ελληνικά ή κατά ένα μεγάλο μέρος στα Ελληνικά. Αυτή είναι η μορφή του ελληνόγλωσσου ημερήσιου δημοτικού σχολείου που έχουμε στον Καναδά.

Έγιναν αρκετές προσπάθειες τα τελευταία χρόνια για να ιδρυθεί και ένα Γυμνάσιο του ίδιου τύπου, οι οποίες απέτυχαν για το λόγο ότι η κυβέρνηση δεν ήταν διατεθειμένη να χρηματοδοτήσει ένα Γυμνάσιο. Ήδη υπάρχει μεγάλη αντίδραση στο γεγονός ότι υπάρχουν αυτά τα εθνικά σχολεία. Θα πω ότι δεν είναι μόνο οι Έλληνες που έχουν τέτοια σχολεία. Έχουν επίσης οι Εβραίοι και οι Αρμένιοι. Βέβαια, εκδηλώνεται από πολλές εθνότητες και πολιτιστικές κοινότητες η τάση να θέλουν να δημιουργήσουν σχολεία, και αυτό σύμφωνα με την τοπική κυβέρνηση και τα κόμματα, θεωρείται αντίθετο με την ενσωμάτωση στην τοπική κοινωνία και ότι δημιουργεί γκετοποίηση κτλ. Βεβαίως, η άποψη που έχουμε εμείς είναι αντίθετη αλλά αυτό δεν βοηθάει να δημιουργηθούν καινούργια σχολεία ή ένα Γυμνάσιο. Περνάω στη δεύτερη μορφή σχολείου που έχουμε εκεί και είναι τα λεγόμενα απογευματινά ή σαββατιανά σχολεία. Τα σχολεία αυτά πάλι ήταν υπό την ευθύνη των κοινοτήτων. Εκτός από την κοινότητα του Μόντρεαλ και του Λαβάλ υπάρχουν μερικές κοινότητες που στην ουσία είναι ενορίες. Αυτές οι κοινότητες είχαν κάποτε μερικά σχολεία με πολύ λίγους μαθητές. Αυτή τη στιγμή στο Μόντρεαλ υπάρχει, νομίζω, μόνο μία κοινότητα - ενορία που διαθέτει ακόμα σχολείο. Τα υπόλοιπα βρίσκονται κάτω από τις αστικές κοινότητες, τα λεγόμενα σαββατιανά ή απογευματινά σχολεία.

Επίσης, μια άλλη παρατήρηση είναι ότι στο Μόντρεαλ, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, από το 1970, λόγω δικτατορίας και λόγω του ότι οι κοινότητες ήταν πιο κοντά στην δικτατορία, είχαν μια τάση να μην αντιταχθούν ανοικτά, δημιουργήθηκε η Ομοσπονδία Γονέων και Κηδεμόνων, η οποία λειτούργησε σε σχολεία τα οποία είχαν εκδηλώσει την αντίθεσή τους στη δικτατορία, και το πρόγραμμά τους ήταν πιο δημοκρατικό, πιο ελεύθερο στην περίοδο αυτή. Σήμερα αυτή η διαφορά δεν υπάρχει ανάμεσα στην Ομοσπονδία Γονέων και Κηδεμόνων και στις κοινότητες, οι οποίες λειτουργούν τα σχολεία αυτά, τα απογευματινά. Για κάμποσο χρόνο υπήρχαν σχολεία που λειτουργούσαν το Σάββατο κάπου 3-4 ώρες τα πρωινά και απογευματινά 2-3 φορές την εβδομάδα. Σήμερα με την μείωση του μαθητικού πληθυσμού στην ουσία δεν υπάρχουν πια απογευματινά σχολεία πουθενά στο Κεμπέκ, ούτε στο Μόντρεαλ. Τα μόνα σχολεία που έχουν μείνει είναι αυτά του Σαββάτου. Υπάρχει μια δραματική μείωση στα σχολεία αυτά.

Αυτές είναι οι μορφές οργάνωσης των σχολείων στο Καναδά. Να προσθέσω και μια τρίτη μορφή οργάνωσης: είναι το δημόσιο σύστημα. Το 1980 η κυβέρνηση που ανέβηκε στο Κεμπέκ, που ήταν κυβέρνηση από ένα κόμμα υπέρ της ανεξαρτησίας, για να σπάσει αυτή τη γκετοποίηση, όπως νόμιζαν, των εθνικών σχολείων, θέλησε να βάλει τις διδασκαλίες διαφόρων γλωσσών μέσα στο εκπαι-

δευτικό σύστημα. Και πράγματι δημιούργησε ένα πρόγραμμα και αρκετές γλώσσες μπήκαν στο σύστημα, όπου υπήρχε μεγάλος αριθμός μαθητών από μειονότητες. Η ελληνική παροικία στο Μόντρεαλ αντιτάχθηκε πολύ έντονα στο να εισαχθούν τα Ελληνικά στο δημόσιο σύστημα. Η πλειοψηφία της, βέβαια, γιατί υπήρχαν και άνθρωποι που ήταν υπέρ, με το δικαιολογητικό ότι θα τα έβαζαν σε ένα πρώτο στάδιο στο σύστημα αυτό και σε δεύτερο στάδιο θα διαλυόταν το παροικιακό σύστημα των σχολείων. Υπήρχαν και οι άλλοι που έλεγαν ότι καλό είναι να εισαχθούν στο σύστημα και να μονιμοποιηθούν και να ασκήσουμε πίεση προς αυτή τη κατεύθυνση. Το αποτέλεσμα ήταν ότι, επειδή αντιτάχθηκε η ελληνική παροικία, ο αριθμός των μαθητών που πήγαν στο δημόσιο σύστημα που παρακολουθούν Ελληνικά, είναι ένας πολύ περιορισμένος αριθμός. Μιλάμε για 100 παιδιά αυτή τη στιγμή, ίσως. Στην αρχή φτάσανε στα 200. Είναι, όμως, θα το πω και παρακάτω, η μόνη περίπτωση που έγινε να συνταχθούν εγχειρίδια για να διδαχθούν αυτά τα παιδιά τα Ελληνικά μέσα από κάποια εγχειρίδια διαφορετικά. Όχι διαφορετικά από αυτά που διδάσκονται στα άλλα σχολεία αλλά ένα σύστημα το οποίο ήταν κάπως ομοίμορφο σε σχέση με τις άλλες εθνικές μειονότητες στο Κεμπέκ.

Αυτές, λοιπόν, είναι οι τρεις μορφές διδασκαλίας των Ελληνικών στο Κεμπέκ. Όσον αφορά τους αριθμούς, στο ημερήσιο σχολείο το πιο παλιό κυμαίνεται ο αριθμός γύρω στα 1200 παιδιά, και το σχολείο της δεύτερης κοινότητας, *Δημοσθένης*, γύρω στα 600 παιδιά. Μιλάμε για περίπου 2.000 παιδιά που είναι σ' αυτά τα ημερήσια σχολεία. Ίσως να είναι ο αριθμός λίγο μικρότερος αυτή τη στιγμή, δεδομένου ότι υπάρχει κι εκεί μία πτώση. Είναι γεγονός ότι πολλοί από αυτούς που έστελναν τα παιδιά τους σ' αυτά τα σχολεία σκέφτονταν να επαναπατριστούν και ήθελαν να μάθουν στα παιδιά τους Ελληνικά. Τώρα βέβαια, με την δεύτερη και τρίτη γενιά υπάρχει μία μείωση μαθητών σ' αυτά τα σχολεία. Αλλά εκεί που παρατηρείται μια δραματική μείωση είναι τα απογευματινά. Εκεί που υπήρχαν απογευματινά σχολεία τώρα πια δεν υπάρχουν. Υπάρχουν τα σαββατιανά. Αλλά και εκεί ο αριθμός έχει πέσει. Ίσως είναι πιο κάτω από 2.000. Μιλάμε για 2.000 αλλά υπάρχει μια διόγκωση των αριθμών. Συνολικά θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για κάπου 4.000 παιδιά που μαθαίνουν Ελληνικά στο Κεμπέκ, στο Μόντρεαλ.

Υπάρχει και μια μικρή κοινότητα στην πόλη του Κεμπέκ και ένα μικρό σχολείο. Είναι η δεύτερη μεγάλη παροικία, κάποτε ήταν η πρώτη, αλλά από το '70 και ίσως και πιο νωρίς είναι το Τορόντο η μεγαλύτερη παροικία. Μιλάμε για 4.000 περίπου μαθητές ίσως και λιγότερους με τη δραματική μείωση που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια.

Θα περάσω στα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε στο Κεμπέκ. Είναι πρώτα - πρώτα το θέμα του διδακτικού υλικού. Αυτό το θέμα είναι κάτι σαν το γιοφύρι της Άρτας για το Κεμπέκ. Εδώ και 20 χρόνια συζητάμε για τη συγγραφή βιβλίων όχι μόνο στο Κεμπέκ αλλά και στον Καναδά γενικά. Δεν καταλήξαμε ποτέ, για διάφορους λόγους: είναι οι πρακτικοί, οι οικονομικοί, η ασυμφωνία τι θα ήταν αυτά τα εγχειρίδια, ποιος θα ήταν ο ρόλος της θρησκείας, η ιδεολογία, όπως ήδη αναφέρθηκε, η φιλοσοφία αυτών των εγχειριδίων. Δημιουργούνταν τεράστιο πρόβλημα, πέρα από το

οικονομικό. Έτσι ποτέ δεν κατέληξαν να υπάρχουν στο Κεμπέκ εγχειρίδια τοπικά με τα οποία να διδάσκονται τα Ελληνικά. Με κάποια εξαίρεση σε κάποιο στάδιο στο σχολείο *Σωκράτης*. Πριν πολλά χρόνια είχαν εισαγάγει κάποια αλλά σε πολύ περιορισμένο βαθμό. Εκείνο που έγινε, επίσης, στα απογευματινά σχολεία σε κάποιο στάδιο. Ήταν μερικές περιλήψεις γύρω από τα πολιτιστικά και άλλα θέματα, αλλά δεν μιλάμε για εγχειρίδια. Εγχειρίδια δεν υπάρχουν στο Κεμπέκ. Η διδασκαλία γίνεται από τα βιβλία που έρχονται από την Ελλάδα. Να πω εδώ και κάτι άλλο: ότι ανάμεσα στους γονείς και ανάμεσα ακόμα στους δασκάλους, κάθε φορά που γινόταν λόγος για διδακτικό υλικό και εγχειρίδια που θα γράφονταν ή που θα παράγονταν από τα ελλαδικά, υπάρχει έντονη αντίδραση σε ορισμένους κύκλους. Η αντίδραση αυτή οφείλονταν στο γεγονός ότι υπήρχε πάντα ο φόβος μήπως ξεκοπούμε από την Ελλάδα, να δημιουργήσουμε, δηλ., μια κατάσταση, η οποία δεν θα συνέφερε τη σωστή διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας. Επομένως, αυτή τη στιγμή, για το Κεμπέκ τουλάχιστον, εάν πρόκειται να γίνει λόγος για εγχειρίδια, τα οποία βέβαια είναι αναγκαία θα πρέπει να τα δούμε περισσότερο σαν βοηθητικά, χωρίς να έχει αποκλειστεί το ελλαδικό βιβλίο. Εάν αποκλειστεί το ελλαδικό βιβλίο θα υπάρξει έντονη αντίδραση και από γονείς και από εκπαιδευτικούς. Εκτός κι αν τα εγχειρίδια αυτά έχουν την σφραγίδα του ελληνικού Υπουργείου Παιδείας, τη βούλα την ελληνική, τότε, ίσως, γίνουν δεκτά. Αλλά αν πρόκειται για εγχειρίδια που να έχουν σφραγίδα τοπική, εκεί θα υπάρξει σίγουρα έντονη αντίδραση. Ένας από τους λόγους που υπήρχε αυτή η έντονη αντίδραση για τα εγχειρίδια είναι ότι υπήρχαν ήδη αυτά της Αρχιεπισκοπής Β. Αμερικής. Υπήρξε έντονη αντίδραση, γιατί γονείς και εκπαιδευτικοί δεν θέλανε αυτά τα εγχειρίδια, δεδομένου μάλιστα ότι η εκπαίδευση δεν ήταν υπό την αιγίδα της εκκλησίας. Αυτό δεν σημαίνει ότι το θρησκευτικό στοιχείο δεν έλειπε από την εκπαίδευση. Ήταν και είναι πολύ έντονο στην εκπαίδευση των παιδιών.

Θα έλεγα ακόμη ότι εκπαίδευση σ' αυτό που λέμε αστικές κοινότητες είναι ακόμα αρκετά συντηρητική. Για παράδειγμα, όταν συζητήθηκε το θέμα να γίνεται αναφορά στο Πολυτεχνείο στα σχολεία, υπήρξε από ορισμένους κύκλους αντίδραση και μάλιστα για την περίοδο της δεκαετίας του '80. Δεν σημαίνει, δηλ., ότι επειδή είναι αστικές κοινότητες τα σχολεία αυτά έχουν ξεφύγει από κάποια θρησκευτική επίδραση, θρησκευτικό συναίσθημα ή ότι η διδασκαλία της θρησκείας κτλ. λείπει από τα σχολεία αυτά. Αυτό είναι το πρώτο πρόβλημα όσον αφορά στο διδακτικό υλικό.

Το δεύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε είναι το θέμα του προσωπικού. Για κάμποσα χρόνια, όσον αφορά στα ημερήσια σχολεία, υπήρχαν δάσκαλοι για τα ελληνικά, οι οποίοι ήταν κατά κανόνα απόφοιτοι των Παιδαγωγικών Ακαδημιών. Ήταν αποσπασμένοι, αλλά κατά κανόνα πληρώνονταν από τις κοινότητες ή το δημόσιο σύστημα. Τα τα ημερήσια σχολεία επιχορηγούνται από το σύστημα εκατό τοις εκατό. Και οι δάσκαλοι που ήταν αποσπασμένοι πληρώνονταν από εκεί ή από τις κοινότητες και δεν επιβάρυναν το ελληνικό δημόσιο. Αλλά όσον αφορά τα ημερήσια σχολεία έχουμε δασκάλους απόφοιτους Παιδαγωγικών Ακαδημιών.

Όσον αφορά στα απογευματινά και τα σαββατιανά, έχουμε ένα πρόβλημα το οποίο γίνεται πολύ πιο δύσκολο. Για κάμποσα χρόνια επειδή υπήρχαν Έλληνες φοιτητές στα Πανεπιστήμια εκεί, αυτοί οι φοιτητές ήταν και το διδακτικό προσωπικό για τα σαββατιανά σχολεία. Υπήρχαν και τότε προβλήματα, αλλά το γεγονός ότι προέρχονταν από τον ελλαδικό χώρο και μιλούσαν τη γλώσσα ήταν κάτι το θετικό. Γινόταν και κάποια επιμόρφωση στο παρελθόν που τώρα έχει σταματήσει. Γινόταν μια επιλογή ανθρώπων που έρχονταν στην Ελλάδα το καλοκαίρι, παρακολουθούσαν κάποια μαθήματα. Αυτή τη στιγμή το πρόβλημα γίνεται πιο έντονο για το λόγο ότι δεν υπάρχουν πια Έλληνες φοιτητές, είναι περιορισμένος ο αριθμός, για το λόγο ότι τα διδάκτρα έχουν ανέβει στα Πανεπιστήμια. Έτσι ελλαδίτες φοιτητές υπάρχουν πολύ λίγοι. Υπάρχει θέμα προσωπικού για τα σχολεία αυτά τα απογευματινά και τα σαββατιανά. Ένα από τα αιτήματα που έχουν πια οι κοινότητες και οι φορείς είναι ότι θα πρέπει να γίνει απόσπαση διδακτικού προσωπικού από την Ελλάδα, τόσο για να ενισχυθούν τα ημερήσια σχολεία όσο και για τα απογευματινά. Αυτή θα είναι μια ενίσχυση όχι μόνο όσον αφορά στη διδασκαλία αλλά και στο θέμα το οικονομικό, δεδομένου ότι οι φορείς αυτοί για διάφορους λόγους αντιμετωπίζουν τεράστια οικονομικά προβλήματα και, βέβαια, αποστρέφονται προς την Ελλάδα ζητώντας βοήθεια. Η άποψη που έχω και που είναι άποψη αρκετών είναι ότι ήταν λάθος για την ελληνική πολιτεία να δώσει οικονομική ενίσχυση σε αυτούς τους φορείς. Είναι προτιμότερο να δώσει μια ενίσχυση σε διδακτικό προσωπικό, σε βοήθεια όσον αφορά στη διδακτική ύλη κ.α. Δεν θέλω να αποκλείσω την οικονομική βοήθεια, αλλά από τη στιγμή που θα δοθεί υπάρχουν προβλήματα ποιος θα τη διαχειριστεί, πώς θα τη διαχειριστεί.

Το επόμενο πρόβλημα που υπάρχει είναι τα Α.Π., τα οποία δεν υπάρχουν. Στην ουσία κάθε σχολείο, κάθε κοινότητα δημιουργεί Α.Π. ακολουθώντας το ελλαδικό σύστημα κι αυτό είναι ένα άλλο πρόβλημα, δεδομένου ότι δεν μπορεί να ακολουθήσει κανείς το ελληνικό αναλυτικό πρόγραμμα. Στα απογευματινά σχολεία υπάρχουν δυο τάξεις οι οποίες θεωρούνται γυμνασιακές. Μιλάμε για το Γυμνάσιο Αριστοτέλης, αλλά στην ουσία δεν πρόκειται για Γυμνάσιο, αλλά πρόκειται για δυο τάξεις, οι οποίες είναι επιπλέον σ' αυτά τα απογευματινά σχολεία. Επίσης, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών είναι ένα βασικό πρόβλημα.

Κλείνοντας θα ήθελα να πω ότι αυτό που θέτουμε αυτή τη στιγμή, είναι το θέμα το δημογραφικό, οι μικτοί γάμοι. Χρειάζονται έρευνες σ' αυτό για να δούμε που πηγαίνουμε. Είναι το θέμα το βιβλίων, σε κάποιο στάδιο θα πρέπει να λυθεί. Είναι το θέμα του διδακτικού προσωπικού. Είναι το θέμα της επιμόρφωσης. Και το τελευταίο θέμα, που νομίζω είναι πολύ βασικό, είναι το θέμα των ανταλλαγών μαθητών της φιλοξενίας και νέων γενικότερα. Νομίζω είναι ο καλύτερος τρόπος να συνδεθεί ο ελληνισμός του Καναδά με την Ελλάδα θα είναι αυτή η φιλοξενία ενός σημαντικού αριθμού παιδιών, τα οποία δεν γνωρίζουν την Ελλάδα ή την γνωρίζουν περιορισμένα. Θα ήταν ευχής έργο, εάν τέτοια πρόγραμμα ανταλλαγής μαθητών και δασκάλων, γινόταν μια πραγματικότητα στο μέλλον. Σας ευχαριστώ.

Θ. ΤΖΑΛΑΛΗΣ (Εκπαιδευτικός): Γεια σας και από μένα αγαπητές συναδέλφισσες και συνάδελφοι. Θα αναφερθώ στην ελληνόφωνη παιδεία που προσφέρεται στο Τορόντο και συγκεκριμένα σε τρεις εκπαιδευτικούς οργανισμούς, οι οποίοι είναι η Ελληνική Κοινότητα Μητροπολιτικού Τορόντο, το Συμβούλιο Παιδείας του Τορόντο και επίσης ένα σχολείο που έχει δημιουργηθεί από γονείς, Σύλλογο Γονέων, στην περιοχή του μητροπολιτικού Τορόντο.

Όλοι αυτοί οι φορείς καταβάλλουν τεράστιες προσπάθειες ώστε να δημιουργήσουν καλύτερα προγράμματα και να λύσουν τα προβλήματα τα οποία έχουν. Στην παρουσίασή μου θα αναφερθώ στα προγράμματα, στο διδακτικό υλικό που χρησιμοποιείται και, επίσης, σε όλα τα προβλήματα τα οποία έχουν παρουσιαστεί και θα κάνω ορισμένες προτάσεις για την επίλυσή τους και φυσικά και για το κατά πόσο η ελληνική κυβέρνηση θα μπορέσει να βοηθήσει στην επίλυση αυτών των προβλημάτων. Η Ελληνική Κοινότητα Μητροπολιτικού Τορόντο προσφέρει μαθήματα πολιτιστικής κληρονομιάς και μαθήματα Ελληνικής ως Ξένης Γλώσσας. Η κοινότητα έχει απογευματινά σχολεία, σχολεία Σαββάτου, τρία αναγνωρισμένα σχολεία από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων και, επίσης, τμήματα για ενήλικους μαθητές. Όλα μαζί τα σχολεία είναι περίπου 30. Οι μαθητές στα σχολεία της κοινότητας πληρώνουν δίδακτρα. Για το πρώτο παιδί πληρώνουν 190 δολ. - κάτι που δεν το έχω ακούσει μέχρι τώρα στα άλλα σχολεία των χωρών που έχουν γίνει παρουσιάσεις - το δεύτερο παιδί πληρώνει 160 δολ., το τρίτο 100 δολ. και το τέταρτο είναι δωρεάν. Τα βιβλία τα οποία χρησιμοποιεί η κοινότητα, όπως και το Συμβούλιο Παιδείας του Τορόντο, είναι τα εξής: στο νηπιαγωγείο χρησιμοποιούμε το Α.Π. της ελληνικής γλώσσας και πολιτιστικής κληρονομιάς. Στη πρώτη, δεύτερα, τρίτη, τετάρτη τάξη χρησιμοποιούμε το *Μαθαίνω Ελληνικά* και βοηθητικό υλικό στην πέμπτη και στην έκτη η *Γλώσσα μου* και από το Σεπτέμβριο θα χρησιμοποιούν το καινούργιο *Μαθαίνω Ελληνικά*. Στην εβδόμη και ογδόη τάξη ένα υλικό το οποίο έχει παραχθεί από τους εκπαιδευτικούς οι οποίοι εργάζονται στο Τορόντο για το Συμβούλιο Παιδείας του Τορόντο και για την ελληνική κοινότητα. Το υλικό αυτό έχει γίνει αποδεκτό, χρησιμοποιείται από πολλούς, ζητείται από πολλά άλλα Συμβούλια Παιδείας.

Θα πρέπει να αναφερθώ εδώ στην δομή του συστήματος. Η προσφορά καναδικής παιδείας στο Οντάριο γίνεται σε 168 Συμβούλια Παιδείας. Το κάθε συμβούλιο έχει μια κάποια αυτονομία και δημιουργεί το δικό του πρόγραμμα. Από την 1η Ιανουαρίου 1998 τα Συμβούλια αυτά θα γίνουν 72 γιατί η κυβέρνηση του Οντάριο αναδιοργανώνει ριζικά το σύστημα παιδείας. Αρκετά συμβούλια του μητροπολιτικού Τορόντο προσφέρουν τα προγράμματα πολιτιστικής κληρονομιάς και άλλα προγράμματα στα οποία θα αναφερθώ αργότερα, τα οποία λέγονται Προγράμματα Μονάδων. Στην εβδόμη και ογδόη τάξη το Συμβούλιο Παιδείας του Τορόντο και η κοινότητα συνεργάζονται. Έχουν παραγάγει αυτό το υλικό, το οποίο είναι από τους εκεί εκπαιδευτικούς, όμως δεν έχει αξιολογηθεί καθόλου. Έχουν το αναγνωστικό υλικό, το βιβλίο εργασίας για τα παιδιά και, επίσης, έχουν βοηθητικό υλικό για τους δασκάλους. Αυτό το αναφέρω, γιατί αυτό είναι το βασικότερο πρόβλημα και το βασικότερο αίτημά μας, το οποίο μεταφέρω εδώ, από την προσφορά παιδείας στην επαρχία του Οντάριο.

Στην κοινότητα διδάσκουν 75 δάσκαλοι. Οι 13 είναι αποσπασμένοι άνευ αποδοχών, οι 12 είναι αποσπασμένοι από την Ελλάδα, οι 35 είναι από ανώτερες και ανώτατες σχολές της Ελλάδας και οι 14 έχουν τελειώσει το Λύκειο στην Ελλάδα. Ένα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει το σύστημα παιδείας της κοινότητας είναι ότι ο αριθμός των μαθητών μειώνεται διαρκώς. Το 1991-92 η κοινότητα είχε 2.300 παιδιά και αυτή τη στιγμή έχει 1620. Μιλάμε για μια τεράστια μείωση σε 5-6 χρόνια. Αυτό το πρόβλημα παρουσιάζεται όχι μόνο στην κοινότητα αλλά και στους άλλους εκπαιδευτικούς οργανισμούς.

Η κοινότητα έχει δημιουργήσει μια Εκπαιδευτική Επιτροπή, στην οποία προεδρεύω, και η οποία προσπαθεί να αναλύσει τους λόγους για τη μείωση αυτή. Σταδιακά θα κάνουμε προτάσεις για τη βελτίωση της παιδείας και ελπίζουμε να σταματήσει αυτή η μείωση του αριθμού των παιδιών. Τα συμβούλια παιδείας προσφέρουν μαθήματα πολιτιστικής κληρονομιάς και μαθήματα μονάδων. Τα προγράμματα τα οποία προσφέρει το Συμβούλιο Παιδείας του Τορόντο είναι κυρίως γλωσσικού χαρακτήρα.

Τι είναι όμως ένα μάθημα μονάδος; Ένας μαθητής στο Οντάριο, για να πάρει το απολυτήριο Λυκείου θα πρέπει να πάρει 30 μαθήματα, μετά την τρίτη Γυμνασίου, την ενάτη τάξη. Τα συμβούλια παιδείας του Οντάριο προσφέρουν μαθήματα μονάδων και έτσι δίνουν την ευκαιρία στα παιδιά να χρησιμοποιήσουν το μάθημα των Ελληνικών έτσι ώστε να αποφοιτήσουν από το Λύκειο. Αυτός ο λόγος είναι σοβαρός για την αύξηση του αριθμού των παιδιών που παίρνουν Ελληνικά στην επαρχία του Οντάριο. Πάρα πολλά Συμβούλια Παιδείας προσφέρουν τα μαθήματα αυτά και τα ελληνόπουλα παίρνουν το μάθημα. Και μάλιστα συγκεκριμένα παίρνουν πολύ καλό βαθμό. Το 42% παίρνουν πάνω από 80%. Αυτό δεν συμβαίνει και στην υπόλοιπη επαρχία.

Τα σχολεία του Συμβουλίου Παιδείας του Τορόντο που προσφέρουν Ελληνικά είναι τα εξής: ορισμένα σχολεία τα οποία είναι ενταγμένα κανονικά στα ημερήσια καναδικά σχολεία, αυτά είναι δύο. Στην περιοχή του μητροπολιτικού Τορόντο υπάρχουν άλλα δύο τα οποία έχουν προγράμματα ενταγμένα. Δηλ. το παιδί πηγαίνει στο σχολείο και παίρνει Ελληνικά, όπως κάθε άλλο μάθημα, Φυσική, Μαθηματικά. Σε αντίθεση με αυτό που ανέφερε ο φίλος μας ο Στέφανος ο Κωνσταντινίδης, έχει γίνει μεγάλη προσπάθεια στη περιοχή του Τορόντο, ώστε τα μαθήματα αυτά να ενταχθούν, γιατί δίνουν μεγαλύτερη αξία στα Ελληνικά. Τα παιδιά δεν χρειάζονται μετά το σχολείο να πάνε να μάθουν Ελληνικά. Έχουμε καταφέρει σταδιακά στα περισσότερα σχολεία τα Ελληνικά να εντάσσονται στο καθημερινό ημερήσιο πρόγραμμα στο καναδικό σχολείο. Συγκεκριμένα τελευταία σε ένα Δημοτικό σχολείο του Τορόντο, μια διευθύντρια έβαλε το πρόγραμμα από 1-4 στο Δημοτικό, που δεν συνέβαινε κάτι τέτοιο πριν. Είναι η πρώτη φορά που ένα σχολείο στο Τορόντο, Δημοτικό, προσφέρει τα Ελληνικά στη διάρκεια της ημέρας. Συνήθως τα Ελληνικά είναι το απόγευμα ή το Σάββατο. Εμείς αυτό το θεωρούμε μεγάλη επιτυχία και προσπαθούμε να συνεχιστεί και να πιέσουμε το Συμβούλιο Παιδείας να προσφέρει περισσότερα. Δυστυχώς με τις νέες εξελίξεις και με

την πολιτική της συντηρητικής κυβέρνησης και τις αλλαγές που κάνει, οι πιο πολλές πιθανότητες είναι να μειωθεί ο αριθμός των σχολείων αυτών, αντί να αυξηθεί.

Το Συμβούλιο Παιδείας του Τορόντο έχει δυο σαββατιανά σχολεία, τα οποία προσφέρουν τα μαθήματα μονάδων που ανέφερα, από ώρα 9:00-2:00. Συνήθως το μάθημα μονάδων και οι δάσκαλοι πληρώνονται από το Συμβούλιο Παιδείας από ώρα 9-11:30 και στη συνέχεια η Ελληνική Κοινότητα του Μητροπολιτικού Τορόντο συνεχίζει το πρόγραμμα ως τις 2:00.

Εδώ θα πρέπει να τονίσω και μια διαφορά: το Συμβούλιο Παιδείας του Τορόντο πληρώνει τους δασκάλους 35 δολ. την ώρα και 40 ανάλογα τα προσόντα και το χρόνο προϋπηρεσίας, ενώ η κοινότητα πληρώνει τους δασκάλους από 13 δολ. μέχρι 18. Υπάρχει τεράστια διαφορά και πολλοί δάσκαλοι είναι δυσαρεστημένοι και δεν συνεχίζουν το πρόγραμμα. Και μάλιστα ένα άλλο χαρακτηριστικό είναι ότι μόνο το 50% των μαθητών παραμένει μέχρι τις 2:00. Ένας βασικός λόγος είναι ότι και οι δάσκαλοι δεν δείχνουν ενδιαφέρον και η αμοιβή είναι πολύ χαμηλή. Ο αριθμός των δασκάλων που διδάσκουν από το νηπιαγωγείο μέχρι την ογδόη τάξη είναι 48 στο Συμβούλιο Παιδείας του Τορόντο. Οι 22 από αυτούς είναι προσοντούχοι, δηλ., έχουν πτυχίο Παιδαγωγικής Ακαδημίας από την Ελλάδα, ή έχουν την άδεια εξάσκησης του διδασκαλικού επαγγέλματος στο Οντάριο. Βλέπουμε ότι περίπου το 45% των δασκάλων είναι προσοντούχοι. Αυτό δεν σημαίνει ότι αυτοί που έχουν την άδεια εξάσκησης επαγγέλματος στο Τορόντο έχουν την δυνατότητα να διδάξουν Ελληνικά.

Σ' αυτό το σημείο ήθελα να αναφερθώ σ' όσα λέχθηκαν χθες από τους Αυστραλούς. Υπάρχει τεράστια διαφορά στον τρόπο που βλέπουμε την διδασκαλία εμείς στο Τορόντο. Εμείς θα θέλαμε περισσότερο οι δάσκαλοι να είναι προσοντούχοι, έτσι ώστε να είναι σε καλύτερη θέση να μεταδίδουν την ελληνική εθνική συνείδηση. Το πρόβλημα μ' αυτούς που έχουν την άδεια εξάσκησης διδασκαλικού επαγγέλματος στο Τορόντο είναι ότι δεν έχουν καλή γνώση της ελληνικής κουλτούρας και πολιτισμού και φυσικά της γλώσσας. Πάρα πολλές φορές οι γονείς εξαγριώνονται γιατί τα Συμβούλια Παιδείας της περιοχής του Τορόντο απαιτούν την πρόσληψη αυτών των δασκάλων και καθηγητών επειδή έχουν τα προσόντα. Και αυτό γίνεται συχνά, κάθε χρόνο υπάρχει τέτοια περίπτωση. Επειδή πιστεύει το Συμβούλιο Παιδείας ότι κάποιος θα πρέπει να είναι προσοντούχος εκπαιδευτικός από το Οντάριο, ώστε να είναι σε θέση να διδάξει στα ελληνικά σχολεία.

Εκείνο το σχολείο που παρουσιάζει αρκετό ενδιαφέρον είναι το σχολείο που ανέφερα πριν. Το σχολείο "Σωκράτης", το οποίο δημιουργήθηκε από ένα σύλλογο γονέων, ουσιαστικά από ένα γονέα που δείχνει τεράστιο ενθουσιασμό και αγάπη για τα ελληνικά γράμματα. Έχει μεγάλο μεράκι και προσπαθεί καθημερινά για τη βελτίωση αυτού του σχολείου. Είναι κάτι το ξεχωριστό. Είναι το μόνο σχολείο που υπάρχει αύξηση του αριθμού των μαθητών. Το 1992-93 ήταν 120 στο τέλος του χρόνου και φέτος ο αριθμός αυτών ανέβηκε στα 400 παιδιά. Πιστεύεται ότι το Σεπτέμβριο θα έχει 500 παιδιά. Υπάρχει μια ροή από τα άλλα εκπαιδευτικά συστήματα στο σχολείο αυτό.

Και όχι μόνο αυτό: προσελκύει και μαθητές ηλικίας πάνω από 15 και που δεν θέλουν να φοιτήσουν με τα παιδιά της πρώτης Δημοτικού και έτσι αισθάνονται καλύτερα. Έχει δημιουργήσει τάξεις τέτοιου είδους, τάξεις ενηλίκων και μάλιστα ελπίζει να δημιουργήσει κι άλλα σχολεία χρησιμοποιώντας σαν πρότυπο την επιτυχία και την αποτελεσματικότητα του σχολείου μέχρι τώρα. Το σχολείο αυτό, παρότι δεν έχει δασκάλους προσοντούχους, έχει μεγάλη επιτυχία και ο λόγος είναι ότι υπάρχει κάποια αξιολόγηση της διδασκαλίας. Επίσης, έχει μαθήματα χορού κάθε Τετάρτη και από το Σεπτέμβριο θα αρχίσει μαθήματα και κάθε Τρίτη και Πέμπτη. Ο Διευθυντής του σχολείου, ο οποίος δουλεύει αφιλοκερδώς, και τα δίδακτρα είναι 120 δολ., δηλαδή πολύ λιγότερα από τον οργανισμό της κοινότητας. Όσον αφορά στους δασκάλους μόνο ένας είναι προσοντούχος. Αλλά υπάρχει ένας έλεγχος. Θα πρέπει οι δάσκαλοι να παραδίδουν κάθε φορά την ύλη που διδάσκουν. Σύμφωνα με τον διευθυντή του σχολείου ίσως είναι από τους λόγους που το σχολείο αυτό είναι αρκετά επιτυχές.

Το τελικό αποτέλεσμα διδασκαλίας, σύμφωνα με τον διευθυντή, είναι χαμηλής ποιότητας, παρ' ότι γίνονται πάρα πολλές προσπάθειες. Η κατάσταση είναι τραγική, όσον αφορά την ποιότητα του διδακτικού υλικού, και ελπίζει, όπως όλοι στο Τορόντο, ότι η ελληνική κυβέρνηση θα προσφέρει πολύ περισσότερα από όσα έχει προσφέρει μέχρι τώρα, έτσι ώστε να υπάρξει βελτίωση της διδασκαλίας και να τραβήξουμε τους μαθητές στα ελληνικά σχολεία

Το υλικό το οποίο διδάσκεται είναι από διάφορα σχολεία, από το ελληνικό Α.Π.. Είναι ένα συνονθύλευμα διδακτικού υλικού. Παρ' όλα αυτά υπάρχει επιτήρηση και πολύ καλή οργάνωση και γι' αυτό το σχολείο είναι αρκετά επιτυχημένο.

Οι δάσκαλοι σ' αυτό το σχολείο είναι: 1 προσοντούχος από την Ελλάδα, 7 έχουν την άδεια διδασκαλίας στα εκεί σχολεία, 1 είναι από Πανεπιστήμιο Ελλάδας και 9 είναι απόφοιτοι Λυκείου. Με λίγα λόγια, αυτό που προκύπτει είναι ότι δεν υπάρχουν προσοντούχοι δάσκαλοι από την Ελλάδα, αλλά θα πρέπει να επιμορφώνονται οι εκεί δάσκαλοι, έτσι ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των εκεί αναγκών.

Θα ήθελα να αναφέρω ότι υπάρχουν και πολλά ιδιωτικά σχολεία. Τρία ιδιωτικά σχολεία με μικρό αριθμό παιδιών και ένα ημερήσιο σχολείο από τη Μητρόπολη του Τορόντο Καναδά. Το ημερήσιο αυτό σχολείο δημιουργήθηκε το Σεπτέμβριο του προηγούμενου χρόνου. Έχει στον παιδικό σταθμό 14 παιδιά. Πρώτη και δεύτερα τάξη άγνωστο. Ζητήσαμε πληροφορίες από τον υπεύθυνο του σχολείου, αλλά δεν μας τις παράσχε. Έτσι δεν ξέρει κανένας πόσα παιδιά έχει. Υπάρχει κάποιος μυστικισμός, τον οποίο εμείς οι εκπαιδευτικοί δεν μπορούμε να τον αντιληφθούμε. Υπάρχουν επίσης σχολεία στις κατά τόπους εκκλησίες. Περίπου 5 σχολεία, τα οποία έχουν μικρά τμήματα.

Τα προβλήματα που έχουμε είναι αρκετά. Τα ανέφερα στην παρουσίασή μου. Η έλλειψη κατάλληλης διδακτικής ύλης που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των παιδιών στον Καναδά. Θα μπορούσα να αναφερθώ στην έρευνα που έχω κάνει κατά την οποία ρώτησα γονείς να εκφραστούν σχετικά με την ποιότητα της διδακτικής ύλης. Ένας γονέας π.χ. μου συμπλήρωσε: τα βιβλία που

χρησιμοποιούνται δεν είναι γραμμένα για παιδιά από εδώ και η γλώσσα είναι πάρα πολύ δύσκολη, στο τέλος τα παιδιά απεχθάνονται το ελληνικό σχολείο. Κυρίως αναφέρονται στο υλικό που παρέχει το ελληνικό Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων σε μας εκεί. Ένας άλλος είπε ότι το διδακτικό υλικό δεν έχει τίποτε κοινό με την καθημερινή ζωή του παιδιού. Η καναδική πραγματικότητα είναι τελείως διαφορετική από την ελληνική. Ένα άλλο πρόβλημα είναι και η ύπαρξη διαφορετικών επιπέδων μαθητών, όσον αφορά στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας σε μια τάξη. Υπάρχουν παιδιά που προέρχονται από μικτούς γάμους, παιδιά δεύτερης ακόμη και τρίτης γενιάς που φυσικά οι δυνατότητες τους είναι πολύ περιορισμένες και απαιτούν διδακτικό υλικό που να αντικατοπτρίζει τις ανάγκες τους.

Μια μαθήτρια είπε σε μια ερώτηση σχετικά με το διδακτικό υλικό ότι οι δάσκαλοι θα πρέπει να αντιληφθούν ότι η πρώτη μας γλώσσα είναι αγγλική και για μερικούς από εμάς η ελληνική γλώσσα είναι δύσκολη.

Η έλλειψη οπτικοακουστικών μέσων, είναι ένα άλλο πρόβλημα. Δεν υπάρχει σχεδόν τίποτα στην ελληνική γλώσσα. Και αυτά τα οποία υπάρχουν και στην αγγλική γλώσσα είναι ελάχιστα αυτά που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν και στα Ελληνικά. Έχουμε μεγάλο πρόβλημα. Εάν θέλουμε να εμπλουτίσουμε τη διδασκαλία, να προσελκύσουμε περισσότερο τους μαθητές, θα πρέπει να κάνουμε την διδασκαλία πιο ευχάριστη. Είναι απαραίτητο να την κάνουμε πιο ευχάριστη γιατί ένας τεράστιος αριθμός παιδιών, σύμφωνα με μια έρευνα που έκανα, το 1/4 των παιδιών στο Δημοτικό σχολείο, πηγαίνει στο σχολείο αναγκαστικά. Σύμφωνα με πολλούς άλλους γονείς και συναδέλφους, ο αριθμός αυτός είναι πολύ μεγαλύτερος. Είναι απαραίτητη η δημιουργία οπτικοακουστικών μέσων από την Ελλάδα σε απλή ελληνική γλώσσα, ούτως ώστε όχι μόνο να μάθουν τη γλώσσα, αλλά φυσικά να μάθουν την ελληνική γλώσσα και τον πολιτισμό, να τον γνωρίσουν και να μπορέσουν τα παιδιά να αποκτήσουν μια κάποια ελληνική συνείδηση.

Επίσης, η ύπαρξη μερικών δασκάλων που δεν ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του έργου τους είναι ένα γεγονός. Ελπίζω αρκετοί συνάδελφοι μου να με συγχωρήσουν, αλλά θα αναφερθώ στην απάντηση μιας μητέρας, όσον αφορά στην ποιότητα διδασκαλίας. Σ' αυτή την έρευνα που ανέφερα προηγουμένως αυτή η μητέρα είπε: "οι Έλληνες δάσκαλοι θα πρέπει να καταλάβουν ότι τα παιδιά εδώ έχουν ειδικές ανάγκες, ότι η απάθεια που δείχνουν τα παιδιά μας για το ελληνικό σχολείο εδώ, είναι απόρροια μιας χαώδους κατάστασης που επικρατεί στο όλο σύστημα της παιδείας στην παροικία μας". Αυτό τι σημαίνει; Δεν θα ήθελα να το γενικεύσω, γιατί πραγματικά η κατάσταση δεν είναι χαώδης. Γίνεται τεράστια προσπάθεια και πάντα προσπαθούμε να βελτιώσουμε τα συστήματα. Αλλά σύμφωνα μ' αυτή τη μητέρα, την οποία μάλιστα την ήξερα και την εκτιμώ για την τεράστια προσπάθεια που έχει καταβάλει για τα παιδιά της και για τα σχολεία, αυτό συμβαίνει. Συμμερίζομαι το πρόβλημα των γονέων σχετικά με την έλλειψη κατάλληλου διδακτικού υλικού και συντονισμού προγράμματος αλλά τους θεωρώ συνυπεύθυνους, γιατί δείχνουν απάθεια για τα προβλήματα που απα-

σχολούν τα παιδιά. Οι δάσκαλοι προσπαθούν πολλές φορές με αντικειμενικό και χωρίς ευαισθησία τρόπο, με τον τρόπο διδασκαλίας που είχαν διδαχθεί πριν τριάντα χρόνια αυτοί, να μεταδώσουν γνώσεις στα παιδιά μας. Το αποτέλεσμα στα παιδιά είναι: I hate Greek School. Όμως δεν το γενικεύω πάλι, ούτε την γνώμη εκείνης της μητέρας. Λίγα παιδιά είναι που μισούν το ελληνικό σχολείο, τουλάχιστον σύμφωνα με την έρευνα που έκανα εγώ. Ωστόσο υπάρχουν τέτοια.

Θα ήθελα να αναφερθώ σε ένα άλλο πρόβλημα, στις χαμηλές αμοιβές των εκπαιδευτικών, λόγω του ότι σχεδόν όλοι είναι μερικής απασχόλησης. Όμως ακόμα και ολικής απασχόλησης να είναι, πάλι τα χρήματα που παίρνουν οι δάσκαλοι δεν θα είναι σε θέση να ξεπερνούν το βαθμό φτώχειας στον Καναδά. Με 13-18 δολ. που παίρνουν την ώρα δεν είναι αρκετό ώστε να μπορέσουν να έχουν μια κατά κάποιο τρόπο άνετη ζωή. Τελευταία, λόγω μείωσης του αριθμού των μαθητών, οι θέσεις είναι ελάχιστες και με αβέβαιες προοπτικές για επαγγελματική εξέλιξη. Και όλα φυσικά τα προαναφερθέντα επιδρούν αρνητικά στην βελτίωση της προσφερόμενης παιδείας και στο ηθικό των εκπαιδευτικών.

Επίσης, θα ήθελα να αναφερθώ σε δυο κεφάλαια του προγράμματος "Παιδεία Ομογενών". Το ένα είναι σχετικό με τις επισκέψεις των μαθητών και το άλλο είναι σχετικό με τους εκπαιδευτικούς. Οι επισκέψεις των μαθητών στην Ελλάδα ιδιαίτερα στις ηλικίες 8-16 ετών έχουν καθοριστικές επιπτώσεις. Οι επισκέψεις των μαθητών θα πρέπει να πάρουν μαζικές διαστάσεις.

Όσον αφορά στους εκπαιδευτικούς, ανέφερα κάτι προηγουμένως. Έχουμε κάποιες επιφυλάξεις όσον αφορά στις ικανότητες των δασκάλων, οι οποίοι έχουν μάθει Ελληνικά εκεί, να διδάξουν Ελληνικά. Πιστεύουμε ότι χρειάζονται περισσότεροι εκπαιδευτικοί από την Ελλάδα, οι οποίοι θα είναι ειδικά εκπαιδευμένοι να διδάξουν στα σχολεία στα δικά μας, γιατί έτσι μόνο τα παιδιά θα αποκτήσουν μια κάποια εθνική συνείδηση και θα έχουν οπωσδήποτε σύνδεση με την Ελλάδα. Ευχαριστώ.

Γ. ΦΛΟΥΡΗΣ: Ευχαριστώ τους συναδέλφους από τον Καναδά που μας περιέγραψαν την Οδύσσεια της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού και μας σκιαγράφησαν τις ανάγκες όπως τις ζουν στον αγγλόφωνο και γαλλόφωνο Καναδά. Οι ανάγκες αυτές εντοπίζονται στα κατάλληλα σχολικά εγχειρίδια, στο κατάλληλο διδακτικό προσωπικό αλλά και στη διεξαγωγή μελετών για τον ακριβή εντοπισμό των μαθητών, καθώς και στις ανταλλαγές μαθητών και εκπαιδευτικών με την μητροπολιτική Ελλάδα.

Ν. ΓΙΩΤΙΤΣΑΣ: Έμεινα πραγματικά ενθουσιασμένος με την πληρότητα της πληροφόρησης από τον Καναδά, που μου έλειπε εμένα προσωπικά. Ευχαριστώ ιδιαίτερα τους συναδέλφους που μου έδωσαν την ευκαιρία να γνωρίσω το καναδικό εκπαιδευτικό σύστημα. Έχω, όμως, κάποια διευκρινιστικά ερωτήματα όσον αφορά τους εκπαιδευτικούς. Για τα δεδομένα της Γερμανίας, ίσως δεν

βρίσκανε δάσκαλο να δουλέψει με τέτοιες συνθήκες Για το Εθνικό Συμβούλιο θα ήθελα, επίσης, να έχω λεπτομέρειες. Για τα μαθήματα πολιτιστικής κληρονομιάς, αυτό είναι πραγματικά ένα από τα προβλήματα που συζητάμε αυτές τις μέρες εδώ πέρα.

Το άλλο ερώτημα είναι τα 190 δολάρια πληρωμή είναι το μήνα, το χρόνο; Ποιος έχει τον εκπαιδευτικό έλεγχο και την έγκριση αυτών των σχολείων κι αν αυτά τα σχολεία έχουν την δυνατότητα να παρέχουν μαθήματα μονάδων. Και αν έχει γίνει κάποια σχετική έρευνα, ποια είναι η επαγγελματική αποκατάσταση αυτών των παιδιών που παρακολουθούν τα καθαρά Ελληνικά, μ' αυτή την μορφή που αναφέρθηκε εδώ. Έχουν ένα ωράριο πρωινό 9-12. Προσωπική παράκληση, εάν υπάρχει γραπτή εισήγηση να την φωτοτυπήσουμε να την έχουμε όλοι, για να την διαβάσουμε λεπτομερώς. Ευχαριστώ.

Θ. ΤΖΑΛΑΛΗΣ: Όσον αφορά στα μαθήματα μονάδων, προσφέρονται από πολλά Συμβούλια Παιδείας, όχι όμως από την κοινότητα. Ορισμένα ιδιωτικά σχολεία προσφέρουν τα μαθήματα μονάδων, αφού πάρουν την άδεια από τα Συμβούλια Παιδείας και αφού ελεγχθεί το διδακτικό υλικό. Όσον αφορά την επαγγελματική αποκατάσταση των παιδιών, δεν είναι αυτό που επιδιώκουμε. Τα παιδιά έχουν την δυνατότητα να πάρουν το μάθημα της μονάδας και να τα χρησιμοποιήσουν, ούτως ώστε να πάρουν το απολυτήριο Λυκείου του Οντάριο. Στην επαρχία Οντάριο για να πάρεις το απολυτήριο Λυκείου πρέπει να πάρεις 30 μαθήματα και το μάθημα των Ελληνικών. Όσον αφορά στην επαγγελματική αποκατάσταση των παιδιών το ότι μαθαίνουν Ελληνικά τους βοηθάει στο να βρουν δουλειά στις ελληνικές επιχειρήσεις. Θα μπορούσα να αναφερθώ στην εμπειρία τη δική μου, πριν φύγω πήγα στην Εθνική Τράπεζα και είδα κάποιες μαθήτριες που τις είχα πριν 3 χρόνια. Πηγαίνω σε καναδική τράπεζα και πάλι βλέπω μαθήτριά μου πριν μερικά χρόνια. Και τώρα που το αναφέρω αισθάνομαι εθνικά υπερήφανος.

Το σχολείο *Σωκράτης* που υπάρχει στο Οντάριο είναι άλλο από αυτό του Μόντρεαλ. Τα δυο συστήματα του Μόντρεαλ και του Τορόντο είναι εντελώς διαφορετικά. Απλώς ο σύλλογος γονέων ονόμασε το σχολείο του *Σωκράτης* και βρίσκεται στην περιοχή Τορόντο.

Λ. ΜΠΟΜΠΑΣ: Μπορώ να προσθέσω κάτι για το επαγγελματικό σκέλος; Θέλω να πω καταρχάς ότι το σχολείο *Σωκράτης* στο Μόντρεαλ είναι το τρίγωνο. Οποιαδήποτε μελέτη - και αυτό είναι προσωπική μου άποψη - γίνεται σε σχέση με τα Ελληνικά στον Καναδά από τη στιγμή που δεν ξεκινήσει ο μελετητής με το σκεπτικό ότι πρέπει να υποστηρίξει και να ευχαριστήσει αυτούς που διαχειρίζονται τα σχολεία, είναι σε προβληματική θέση. Συμφέροντα όχι οικονομικά απαραίτητα. Πολλά άλλα, πολλά συμφέροντα.

Όσον αφορά τώρα στην επαγγελματική αποκατάσταση, πιστεύω ότι πολλά από τα παιδιά αυτά θα έχουν σοβαρό πρόβλημα. Έχω την αίσθηση ότι με αρκετές ελλείψεις μαθαίνουν και τις τρεις

γλώσσες. Μαθαίνουν όμως. Καλλιεργείται το εθνικό φρόνημα. Υπάρχει μια ιδιόμορφη κατάσταση. Μιλάμε για τρίγλωσσο σχολείο αλλά δεν είναι βέβαιο ότι είναι με την έννοια της διεθνούς βιβλιογραφίας, ότι μιλάμε για bilingualism, για διγλωσσία. Είναι τρία διαφορετικά κομμάτια, τα οποία μερικές φορές δεν έχουν καμία απολύτως σχέση μεταξύ τους μέσα στο πρόγραμμα.

Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ: Βασικά αυτό το σχολείο έχει τα προβλήματά του, αλλά από την άλλη για τους Έλληνες, για την ελληνική παροικία είναι κάτι το ιερό και είναι πολύ δύσκολο να ξεκινήσεις από κριτική. Εγώ το επιχειρήσα κάποια στιγμή και αντιλήφθηκα ότι υπάρχει πρόβλημα. Βεβαίως υπάρχουν προβλήματα, αλλά από την άλλη πρέπει να καταλάβει κανείς αυτό το πράγμα. Τους γονείς αυτούς, οι οποίοι σκέφτονταν να επαναπατριστούν και ήταν η μόνη λύση, όταν θα ερχόταν στην Ελλάδα, τα παιδιά τους να μπορέσουν να ενταχθούν εδώ στο δημόσιο σύστημα. Υπάρχουν αρκετά από τα παιδιά αυτά τα οποία είναι αριστούχα και έχουν προσδεύσει. Ξέρετε ποια είναι συνήθως η τάση, να δείχνουμε αυτούς τους πέντε που είναι στα πέντε δάχτυλα και είναι επιτυχημένοι και λέμε είναι απόφοιτοι του Σωκράτη. Δεν έχουν όμως γίνει μελέτες σοβαρές που να δείχνουν τι έχει γίνει το άλλο 80 - 90%, πώς πέτυχαν, ποια είναι τα προβλήματα.

Ένα πρόβλημα είναι το εξής: τα παιδιά αυτά προέρχονται από οικογένειες όπου στο σπίτι μιλάνε κάποια σπασμένα Αγγλικά και τα Ελληνικά αυτά που μιλάνε οι γονείς. Αυτά τα παιδιά πηγαίνοντας εκεί βρίσκονται σε ένα περιβάλλον αρκετά δύσκολο. Έχουν πρόβλημα με τα Γαλλικά, δεδομένου ότι υπάρχει και αντιγαλλικό αίσθημα, για άλλους λόγους. Έχουμε μια αντιπάθεια. Μπορεί να είναι γαλλόφωνο το σχολείο και να μιλάνε ακόμα Αγγλικά. Όμως, αυτά είναι τα Αγγλικά που μιλάνε στο δρόμο. Όλα αυτά τα προβλήματα υπάρχουν. Δεν υπάρχει, όμως, σοβαρή μελέτη για να δούμε προς τα πού πηγαίνει αυτό το σχολείο.

ΣΥΝΕΔΡΟΣ.: Αναφέρατε κ. Κωνσταντινίδη ότι τα δυο ημερήσια σχολεία Λαβάλ και Μόντρεαλ αριθμούν περίπου 2.000 παιδιά. Τα παιδιά αυτά είναι όλα ελληνικής καταγωγής ή δέχονται και άλλα;

Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ: Όχι. Τα παιδιά αυτά είναι όλα ελληνικής καταγωγής, με εξαίρεση τους παιδικούς σταθμούς, οι οποίοι οδηγούν στη συνέχεια σε αυτά τα σχολεία, στους οποίους η διδασκαλία γίνεται κατά το ήμισυ στα Ελληνικά και το υπόλοιπο στα Γαλλικά. Εκεί, επειδή αυτοί οι σταθμοί χρηματοδοτούνται από την κυβέρνηση, είναι υποχρεωμένοι να δέχονται και παιδάκια άλλων εθνικοτήτων.

Όταν πηγαίνουμε στην πρώτη Δημοτικού, μιλάμε πια για ελληνικής καταγωγής παιδιά.

Μ. ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ: Έχω δυο ερωτήσεις. Η μια αφορά το διδακτικό υλικό. Μου φαίνεται ότι ο Στέφανος είπε ότι το διδακτικό υλικό που δημιουργείται εκεί, οι γονείς το αντιμετωπίζουν με κάποια δυσπιστία και προτιμούν το διδακτικό υλικό από την Ελλάδα. Και αν θα βγει διδακτικό υλικό και-

νούργιο, θα πρέπει να έχει τη βούλα του Υπουργείου Παιδείας για να γίνει αποδεκτό. Να διευκρινίσω ότι, ό,τι προκύψει από το πρόγραμμα, έτσι κι αλλιώς θα έχει τη βούλα του Υπουργείου Παιδείας, διότι το πρόγραμμα το ίδιο είναι του Υπουργείου Παιδείας.

Ωστόσο, όμως, αυτό είναι ένα φαινόμενο που δεν το συναντούμε πρώτη φορά και μόνο στον Καναδά, αλλά και σε άλλες χώρες.

Το ερώτημά μου είναι: δεν διαπιστώνουν, οι γονείς, ότι αυτό το υλικό δημιουργεί ίσως κάποια προβλήματα στα παιδιά τους; Ή να το θέσω αλλιώς, δεν δυσανασχετούν οι μαθητές για την δυσκολία και το απόμακρο του υλικού και οι γονείς δεν αντιλαμβάνονται αυτή τη δυσφορία και δυσανασχέτηση των μαθητών; Αυτό είναι το ένα.

Το άλλο ερώτημά μου αφορά στους εκπαιδευτικούς. Θα το διατυπώσω κάπως απλά και διχοτομικά. Τελικά ποιος δάσκαλος είναι ο καλύτερος και ο πλέον προσοντούχος; Ο αποσιώμενος από την Ελλάδα, ο οποίος έχει κατάλληλα επιμορφωθεί, θα πάει να κάνει μια πενταετία και θα γυρίσει πίσω, ή ο ομογενής, ο οποίος έχει επίσης κατάλληλα επιμορφωθεί και έχει μάθει την ελληνική ικανοποιητικά; Ποιος από τους δυο δασκάλους είναι τελικά ο ιδεότυπος;

Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ: Όσον αφορά στην πρώτη ερώτηση, αν υπάρχει δυσανασχέτηση από μέρους των γονιών ή από μέρους των εκπαιδευτικών και των δασκάλων για το υλικό που χρησιμοποιείται αυτή τη στιγμή και αναφέρομαι κυρίως στο ελλαδικό υλικό. Βεβαίως υπάρχει δυσανασχέτηση και αυτό που θα ακούσετε συνήθως είναι ότι αυτό το υλικό από την Ελλάδα δεν ανταποκρίνεται στην καναδική πραγματικότητα, δεν ανταποκρίνεται στα παιδιά. Ορισμένα από τα παράπονα που ακούγονται κατά καιρούς, μπορεί κανείς ακόμα να τα διατυπώσει και για τους Έλληνες μαθητές της Αθήνας, όταν είναι ένα κείμενο που αναφέρετε σε μια άλλη εποχή κτλ. Υπάρχουν αυτά τα προβλήματα και μια δυσανασχέτηση. Το πρόβλημα όμως είναι το εξής: υπήρχε πάντοτε στο Κεμπέκ ο φόβος ότι αυτά τα εγχειρίδια τα οποία θα γράφονταν τοπικά και τα οποία θα εισαγόγονταν, θα ήταν χειρότερα από τα ελλαδικά.

Αλλά νομίζω ότι το ιδανικό για τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς θα ήταν ένας συνδυασμός των δυο. Μία σύνθεση, όπου θα λαμβάνονταν υπόψη η καναδική πραγματικότητα και από την άλλη δεν θα αποκόβονταν από την ελληνική πραγματικότητα, την ελλαδική. Νομίζω ότι αυτό είναι σωστό. Τώρα όσον αφορά στους εκπαιδευτικούς, η ερώτηση είναι ως ένα σημείο δύσκολο να απαντηθεί και εδώ θα έλεγα ότι η σοφή λύση θα ήταν ο συνδυασμός και των δυο.

Υπάρχουν δυο απόψεις σ' αυτό το θέμα. Υπάρχει η άποψη ότι ο δάσκαλος ο οποίος είναι γεννημένος εκεί πέρα και γνωρίζει την πραγματικότητα των παιδιών ότι σίγουρα θα είναι πιο κοντά τους. Υπάρχει όμως ο φόβος γι' αυτό τον δάσκαλο ότι δεν θα ξέρει καλά Ελληνικά, όσο και να τα μάθει εκεί πέρα και δεύτερο και να ξέρει τη γλώσσα θα την ξέρει κάπως τεχνικά. Δεν θα έχει αυτή τη σύνδεση με τον ελληνικό χώρο, με την ελληνική παράδοση κτλ. Επομένως, και εκεί θα έλεγα ότι η λύση είναι

και τα δυο. Και ο δάσκαλος από την Ελλάδα και ο δάσκαλος από εκεί. Ένα σύστημα μικτό, κατά κάποιο τρόπο, θα ήταν και για τους γονείς η ιδανική λύση. Πάντως, τελευταία υπάρχει έντονα η απαίτηση να αποσπαστούν Έλληνες δάσκαλοι, αλλά αυτό ανάγεται και σε άλλους λόγους, οικονομικούς.

Βεβαίως θα πρέπει να διαχωρίσουμε το εκπαιδευτικό προσωπικό του ημερήσιου σχολείου, το οποίο δεν μπορεί παρά να είναι απόφοιτοι Πανεπιστημίων ελλαδικών, από τους άλλους των απογευματινών, στους οποίους, βέβαια, μπορεί να γίνει η επιμόρφωση από την Ακαδημία του Αγίου Βασιλείου στην Αμερική, από την οποία βγαίνουν δάσκαλοι. Θα πω ότι, όσον αφορά τουλάχιστον στο Κεμπέκ, αν πρόκειται να γίνει επιλογή ανάμεσα σε δασκάλους, είναι έντονη η επιθυμία να παρθούν δάσκαλοι από αυτή την Ακαδημία για διάφορους λόγους που δεν θα ήθελα να εκθέσω εδώ. Να σας πω εδώ ότι ο Καναδάς έχει και τις ιδιομορφίες του και ότι ο ελληνοισμός του Καναδά θεωρεί τον εαυτό του, ως ένα σημείο, τελείως διαφορετικό από αυτόν της Αμερικής, τον οποίο θεωρεί ότι έχει αφομοιωθεί, ενώ εκείνος διατηρεί ακόμα την ελληνικότητά του. Αυτά είναι τα προβλήματα της γειτονιάς.

Θ. ΤΖΑΛΑΛΗΣ: Κι εγώ απλά θα συμπληρώνω σ' αυτά που είπε ο Στέφανος. Για μας κατάλληλος δάσκαλος είναι εκείνος, ο οποίος είναι κατάλληλα επιμορφωμένος, γνωρίζει την καναδική πραγματικότητα, σέβεται τους μαθητές, αντιλαμβάνεται τις ανάγκες τους, δείχνει συνέπεια, γνωρίζει καλά την ελληνική κουλτούρα και πολιτισμό, γνωρίζει την ιστορία, σέβεται τα ελληνικά ήθη και έθιμα, άσχετα από που προέρχεται. Στην έρευνα την οποία ανέφερα στην παρουσίασή μου πριν, έδειξα μια τάση προς τους αποσπασμένους. Ο λόγος είναι ότι δεν υπάρχουν ικανοί δάσκαλοι που να έχουν γεννηθεί στον Καναδά και να παρακολουθούν το σύστημα εκεί. Δεν υπάρχουν σε αρκετό βαθμό ικανοί ώστε να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες του εκπαιδευτικού συστήματος εκεί. Υπάρχουν, όμως, και ορισμένα παιδιά τα οποία είναι θαυμάσια.

Πριν μερικούς μήνες συνάντησα ένα παλιό μου μαθητή, του οποίου η ικανότητα ομιλίας των Ελληνικών, η γνώση του σχετικά με την ελληνική κουλτούρα και πολιτισμό ήταν κάτι φανταστικό. Τον πλησίασα σταδιακά, προσπάθησα να τον φέρω στα ελληνικά σχολεία, όμως δυστυχώς έχουμε αυτό το πρόβλημα. Δηλ. μπορεί να υπάρχουν παιδιά ικανά, αλλά δεν έχουν την διάθεση να διδάξουν στα ελληνικά σχολεία, λόγω της κατάστασης που επικρατεί. Όταν ρώτησα τους μαθητές τι είδους δασκάλους θα θέλατε να είχατε, το πρώτο πράγμα που μου απαντήσανε και μάλιστα είχε τη μεγαλύτερη συχνότητα από όλες τις απαντήσεις ήταν οι εξής: από 473 που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο, τα 108 παιδιά, η μεγαλύτερη συχνότητα από οποιοσδήποτε άλλες απαντήσεις ήταν: θέλουμε δασκάλους οι οποίοι δεν φωνάζουν.

Π. ΤΣΙΜΠΟΣ: Ήθελα να ρωτήσω όλους τους συναδέλφους. Το πρόβλημα ότι το υλικό δεν ανταποκρίνεται στο περιβάλλον του Καναδά, ή της Αμερικής ή της Αυστραλίας, μήπως είναι πρό-

βλημα του παρελθόντος; Γιατί το λέω αυτό. Διότι υπάρχει η παγκοσμιοποίηση οικονομίας και κουλτούρας. Εξελίξεις που παρατηρούμε σήμερα στην Ελλάδα, πουθενά στον Καναδά και ιδιαίτερα στο Κεμπέκ, δεν θα δούμε ξενοδοχεία με πινακίδες στα Αγγλικά. Θέλω να ξέρω ποια είναι η διαφορά των παιδιών της Ελλάδας με των παιδιών των ελληνοκαναδών του Καναδά; Αυτό πρέπει να το σκεφτούμε.

Β. ΜΑΣΣΙΑΛΑΣ: Στην ερώτηση του κ. Δαμανάκη. Βάσει της δικής μας εμπειρίας, στην Αμερική έχουν αποφοιτήσει στο επίπεδο master γύρω στους 80 με 90 καθηγητές και δάσκαλοι. Ο ιδανικός δάσκαλος αντιπροσωπεύεται εδώ με τέσσερις αποφοίτους του Πανεπιστημίου μας και είναι αυτός που κατέχει τα ελληνικά άπταιστα, είναι από την Ελλάδα, αλλά δεν έχει παιδαγωγική εξάρτηση στο επίπεδο που έχουμε παιδαγωγική εξάρτηση στη Βόρειο Αμερική. Είναι αυτός ο οποίος έρχεται, καταρτίζεται στα παιδαγωγικά στην Αμερική και μετά τοποθετείται σε ελληνικό δίγλωσσο σχολείο της Αρχιεπισκοπής ή σε ιδιωτικά. Ο κ. Φλουρής, ο κ. Καραγιώργος, ο κ. Ξύδης και ο κ. Ζαχαρίου μου φαίνεται αντιπροσωπεύουν αυτή την εικόνα του ιδανικού δασκάλου, γιατί έχουν αυτά τα προσόντα. Αν θέλετε λοιπόν να τους πάρετε μια συνέντευξη, θα σας δώσουν πολλά στοιχεία για τον ιδανικό δάσκαλο.

Δ. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΟΣ: Μερικώς απαντήσατε στο ερώτημά μου κύριοι συνάδελφοι από τον Καναδά. Ήθελα να μάθω αν υπάρχουν στατιστικές, από σχολεία που στελεχώθηκαν με αποφοίτους της Ακαδημίας του Αγ. Βασιλείου ή του Hellenique College ή προσβλέπουν σε μια μελλοντική συνεργασία και στελέχωση των σχολείων τους από αποφοίτους του υπό ίδρυση Παιδαγωγικού Τμήματος του Αγ. Βασιλείου. Επίσης αν θεωρούν συμβατή τη φιλοσοφία της αμερικάνικης παιδείας με αυτή της ελληνοκαναδικής. Νομίζω κι εκεί υπάρχει έλλειψη συνεργασίας και πληροφόρησης, επειδή η ομογένεια του Καναδά είναι μεταγενέστερη της Αμερικής. Δυστυχώς δεν έμαθε από τα παθήματα της Αμερικής κι έτσι κάποια προγράμματα που ακολουθούνται εκεί, ήδη έχουν εφαρμοστεί στην Αμερική, χρόνια πριν και έχουν αποτύχει. Ευχαριστώ πολύ.

Ν. ΝΙΚΟΛΙΔΑΚΗΣ: Θα επανέλθω στο ερώτημα του κ. Δαμανάκη. Είναι ένα πολύ σημαντικό ερώτημα και πρέπει να μας απασχολήσει κι εμάς εδώ αλλά και στη συνέχεια το Υπουργείο Παιδείας για τον κατάλληλο εκπαιδευτικό που θα στείλει εκεί. Δεν είναι πάντα εύκολο να τον έχεις εκεί και να πεις ότι στη συνέχεια θα τον ξαναβελτιώσεις. Δηλ., κάποιος που δεν έχει την επάρκεια σε οποιοδήποτε επίπεδο είναι πάρα πολύ δύσκολο στη συνέχεια να τον βελτιώσεις. Ο πρώην πρόεδρος του Π.Ι., με ρώτησε, ποιος θα ήταν για σας ο τρόπος για να επιλέξει το Υπουργείο συντελεστές εκπαίδευσης; Ο ίδιος ήταν να μπει στην επιτροπή, τελικά δεν μπήκε. Του απάντησα ότι το πρώτο είναι να θέλει να εργαστεί. Γιατί συνήθως είναι ένα στοιχείο το οποίο απουσιάζει.

Έχω εδώ μπροστά μου, κ. Δαμανάκη, ένα ενυπόγραφο έγγραφο από διπλωμάτες γονείς στις Βρυξέλες, οι οποίοι καταγγέλλουν ένα εκπαιδευτικό με στοιχεία. Λένε: δεν θέλουμε τον άλφα δάσκαλο ή δασκάλα για τους άλφα, βήτα λόγους, τους οποίους τεκμηριώνουν. Το κείμενο πήγε στον Υπουργό Παιδείας, αναφέρει: αντιπαιδαγωγική συμπεριφορά, ανεπαρκές διδακτικό έργο, γράφουν και περιγράφουν την ανεπάρκεια του διδακτικού έργου. Η εκπαιδευτικός αυτή - υπόψη - είναι η καλύτερα πληρωμένη εκπαιδευτικός σε όλο το κόσμο. Πήγε με πολύ καλά στοιχεία, όταν πήγε στο εξωτερικό. Είχε την επάρκεια τυπικών προσόντων στο έπακρο. Αυτά δεν φτάνουν εκεί. Τρίτο: εμφάνιση - συμπεριφορά. Καταγράφουν ποια είναι η εμφάνιση - συμπεριφορά την οποία δεν θέλουν οι ίδιοι οι μαθητές και εκφράζονται με αρνητικά σχόλια για το δάσκαλό τους. Και τέταρτο: καθυστερήσεις, απουσίες, έλλειψη ενδιαφέροντος για την εργασία. Αυτά είναι κάποια στοιχεία που μπορεί να μας δώσει ένα παράδειγμα ανθρώπων οι οποίοι θα μπορούσαν να εργαστούν σε σχολείο του εξωτερικού. Το κείμενο αυτό το αναφέρω, μιας και το συζητήσαμε ανώνυμα, για να δείξω ότι δεν είναι πάντα εύκολο, ενώ έχουμε κάποιους έξω να πούμε ότι επιμορφώνουμε μετά. Το να του δώσουμε μια επιμόρφωση μετά δεν είναι σίγουρο ότι θα του δώσει την σωστή βάση.

Γ. ΦΛΟΥΡΗΣ: Θα ήθελα κι εγώ να πω κάτι στην ερώτηση του κ. Δαμανάκη, ο οποίος μάλλον ρητορικά τοποθέτησε το θέμα, διότι ο ίδιος έχει φροντίσει να υπάρχει η Δράση II ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ, επιμόρφωση εκπαιδευτικών, ανταλλαγές μαθητών και εκπαιδευτικών, η οποία θα περιλάβει όχι μόνο επιμόρφωση των ελλαδικών εκπαιδευτικών στην Ελλάδα αλλά και των απανταχού ομογενών. Έχουμε προβλέψει γι' αυτό στη δράση II ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ. Πολύ σημαντική είναι η ερώτηση και τοποθέτηση του κ. Τσίμπου, ο οποίος είπε για τις ετικέτες και τις ταμπέλες. Αυτό το φαινόμενο παρουσιάζεται από τη δεκαετία του '70, θα έλεγε κανείς, αλλά έχει ενταθεί και είναι σημαντικό ότι σήμερα και η Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου ανήκει η Ελλάδα ρίχνει τα γεωφυσικά και γεωπολιτικά της σύνορα και ζούμε πράγματι στον αιώνα της οικουμενικοποίησης, της globalization, του global village. Τη στιγμή αυτή, που γίνονται όλα αυτά και έχουμε διάβρωση του έθνους - κράτους, ανά τον κόσμο θα έλεγα. Η Ελλάδα έρχεται με την πρότασή της αυτή να τονώσει το ελληνικό στοιχείο για την παράδοση. Είναι πολύ σημαντικό, ενώ ιστορικά θα έλεγε κανείς ότι θα έπρεπε να το κάνει πριν δέκα χρόνια. Βλέπετε ο αριθμός μειώνεται σε όλες τις περιοχές, όπως και στην περιοχή που δίδαξα.

Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ: Θα ήθελα πολύ σύντομα να πω δυο πράγματα όσον αφορά τα διδακτικά εγχειρίδια. Νομίζω ότι αυτό το πρόβλημα ήταν πολύ έντονο στο παρελθόν. Αυτή τη στιγμή, ως ένα σημείο, δεν θα πω ότι ξεπεράστηκε, αλλά δεν είναι το ίδιο. Το πρόβλημα υπήρχε και εδώ στην Ελλάδα, όπως ξέρουμε όλοι. Δηλ. τα εγχειρίδια που χρησιμοποιούσαμε εδώ στην Ελλάδα, σε σχέση με αυτά που χρησιμοποιούσε όλος ο κόσμος ήταν ξεπερασμένα. Όταν έρχονταν στον Καναδά ή πήγαινα σε μια χώρα όπου συγκρίνονταν με τα ντόπια βιβλία, τότε έβλεπαν ότι η κατά-

σταση ήταν καταστροφική. Τώρα νομίζω ότι με την προσπάθεια που έχει γίνει τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, που υπάρχουν εγχειρίδια, που υπάρχει διδακτικό υλικό, δεν είναι της ίδιας ποιότητας με το υλικό που υπήρχε πριν 10-15 χρόνια. Νομίζω ότι αυτή τη στιγμή δεν μπαίνει τόσο έντονα όσο έμπαινε στο παρελθόν. Επιπλέον υπάρχει πάντα η αντίληψη ότι οι γονείς δεν έχουν γνώση του καινούργιου διδακτικού υλικού. Θα έλεγε κανείς ότι υπάρχει μια αντίδραση, τουλάχιστον στον Καναδά και στο Κεμπέκ, απέναντι σε ό,τι προέρχεται από την Ελλάδα σαν διδακτικό υλικό, έχοντας υπόψη μνήμες περισσότερο του παρελθόντος, παρά την πραγματικότητα αυτής της στιγμής. Αυτό απαντάει σ' αυτό που είπε ο κ. Τσίμπος, προηγουμένως, ότι δηλ., δεν θα πρέπει να φτιάξουμε στο τέλος εγχειρίδια που θα οδηγήσει σε γκετοποίηση, εγχειριδίων καναδικών γερμανικών κτλ. Έτσι, θα φτάσουμε στο άλλο άκρο κάποια στιγμή.

B. ΜΑΚΡΑΚΗΣ: Επειδή επισημάνθηκε ιδιαίτερα το πρόβλημα της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και πιστεύω, όπως έχει δείξει και η πράξη, ότι τα μοντέλα που έχουν εφαρμοστεί δεν μπορούν να ανταποκριθούν ούτε ποσοτικά, ούτε ποιοτικά στις ανάγκες, θεωρώ ότι υπάρχει η ανάγκη ανάπτυξης κάποιου υλικού, το οποίο από απόσταση θα μπορέσει να βοηθήσει στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Αυτό μπορεί να είναι ένα CD-ROM ή μέσα από τη δορυφορική τηλεόραση ή άλλους τρόπους.

M. ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΚΟΥ: Εγώ θα αναφερθώ στους συναδέλφους που έχουν αναφέρει επανειλημμένως το θέμα της παγκοσμιοποίησης. Αυτά είναι πολύ σημαντικά φαινόμενα και έχουν μεγάλη σημασία για τις προοπτικές τις δικές μας, και την ελληνική γλώσσα. Υπάρχει, βέβαια, παράλληλα με αυτά τα φαινόμενα της παγκοσμιοποίησης και το φαινόμενο της έξαρσης των εθνικών ταυτοτήτων. Από αυτό και από την μετανεωτερική φιλοσοφία που λέει ότι όλα είναι δυνατά, όλα είναι ισότιμα, οι διάφοροι πολιτισμοί είναι ισότιμοι, έχουμε εμείς να κερδίσουμε, οι μικρές εθνότητες. Γιατί η παγκοσμιοποίηση είναι το κέρδος, η επικράτηση των μεγάλων πολιτισμών, της αγγλικής γλώσσας κτλ. Δεν ξέρουμε πώς θα εξελιχθούν τα πράγματα στο μέλλον. Υπάρχει συζήτηση. Οπωσδήποτε, όμως, θα πρέπει η σύνδεση με την Ελλάδα να έχει και μια εργαλειακή σχέση, κάποιο κέρδος για τον κόσμο.

Υπάρχει μια ανάγκη: η διατήρηση της εθνικής ταυτότητας στην πρώτη γενιά, ψυχική και γνωστική γενιά. Αυτή μεταδίδεται στην πρώτη γενιά και στην δεύτερη ίσως και στην τρίτη μέσω των γιαγιάδων. Από εκεί και πέρα πάνε τα πράγματα πολύ άσχημα. Από την άποψη ότι τα παιδιά της τρίτης και τέταρτης γενιάς έχουν γεννηθεί αλλού. Δεν είναι πατρίδα τους η Ελλάδα. Εκατομμύρια κόσμος από όλες τις χώρες έχει αφομοιωθεί στις χώρες υποδοχής. Γι' αυτά τα παιδιά γίνεται μάχη ανάμεσα στις χώρες προέλευσης και στις χώρες υποδοχής. Και οι χώρες υποδοχής ό,τι και να λένε για πολυπολιτισμικότητα θέλουν να αφομοιώσουν αυτούς τους πολιτισμούς. Έτσι δουλεύει η κοινωνία. Το θέμα είναι

τι κάνουν οι χώρες προέλευσης, που έχουν μεγάλο συμφέρον να κρατήσουν την επαφή τους με αυτές τις ομάδες στο εξωτερικό, και ιδίως μια χώρα σαν την Ελλάδα. Εγώ όταν ακούω ότι είμαστε 10 εκατομμύρια στην Ελλάδα και ότι υπάρχουν άλλα έξι εκατομμύρια στο εξωτερικό, χαίρομαι. Δεν είμαστε 10, είμαστε 16 εκατ. Πέρα από αυτά ότι οι Έλληνες του εξωτερικού είναι lobby, είναι κεφάλαιο για την Ελλάδα. Η μάχη δίνεται, γιατί πρέπει κι εμείς να προσφέρουμε. Αλλά πρέπει να υπάρχει κι ένα κέρδος γι' αυτά τα παιδιά που ασχολούνται και θέλουν να έχουν παραπέρα επαφή με την Ελλάδα. Πρέπει να είναι περήφανοι για την Ελλάδα. Το είχα δει στην Αμερική και μου είχε κάνει εντύπωση σαν μετανάστρια από την Ελλάδα, μια αρχαιολατρία, μια προσήλωση στην αρχαία Ελλάδα. Αυτό παρόλο που φαίνεται κάποια φορά απλοϊκό, έχει κάποιο κέρδος, γιατί πρέπει να δείχνουν περήφανοι. Και υπάρχει λόγος γι' αυτό. Εμείς στην Γερμανία είμαστε πολύ καλύτεροι από ό,τι εσείς στις υπερωκεάνειες χώρες. Αλλά νομίζω ότι κι εσείς κάποτε θα έχετε αυτές τις δυνατότητες. Στη Γερμανία έχουμε κινητικότητα του πληθυσμού. Ο ελληνισμός στη Γερμανία, ένα τμήμα μένει μόνιμα και ένα τμήμα εναλλάσσεται και ανανεώνεται συνεχώς από την Ελλάδα. Έχουμε 1.000.000 Έλληνες που έχουν ζήσει στη Γερμανία μέχρι τώρα, δηλ. 10% του πληθυσμού, έχουν κάνει στη Γερμανία ως μετανάστες. Και τώρα έχουμε 360.000 και συνεχή εναλλαγή. Κι εκεί είναι δυνατό να κρατηθούν οι δεσμοί με την Ελλάδα. Κι αυτοί που έρχονται και θέλουν να επιστρέψουν, άσχετα αν δεν επιστρέψουν ποτέ, αυτοί είναι ο πυρήνας εκείνων που μαθαίνουν ελληνικά και ίσως δημιουργούν κάποια τμήματα που θα πάει και ένα άλλο παιδί του οποίου οι γονείς έχουν αποφασίσει να μην επιστρέψουν. Αυτοί θα μας σώσουν. Η κινητικότητα είναι μια μεγάλη προσφορά, και για σας, με τις ελεύθερες και πιο εύκολες μετακινήσεις, θα έχει κι αυτό το στοιχείο στο μέλλον μια κάποια μεγαλύτερη σημασία. Αυτά ήθελα να πω γενικά. Ευχαριστώ.

B. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ: Καταρχήν απευθύνομαι σε όλους τους συναδέλφους που μέχρι τώρα τοποθετήθηκαν, ιδιαίτερα σε κείνους που αισθάνονται τρομερή έκπληξη για το χαμηλό επίπεδο, για τη μη εργατικότητα των δασκάλων που βρίσκονται αποσπασμένοι στο εξωτερικό. Αυτοί οι εκπαιδευτικοί προέρχονται από αυτό το εκπαιδευτικό σύστημα που σήμερα στην Ελλάδα αποτυγχάνει, διότι ενώ είναι ένα εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο είναι δωρεάν κατοχυρωμένο από το σύνταγμα του κράτους, κοστίζει στους πολίτες και γονείς δισεκατομμύρια, διότι υπάρχει ο θεσμός της παραπαιδείας και του φροντιστηρίου. Συνεπώς, αυτοί οι άνθρωποι έχουν εκπαιδευτεί μέσα από ένα σύστημα που δυστυχώς δεν τους κάνει ικανούς, δεν τους προετοιμάζει για να αποδώσουν όπως θα έπρεπε. Οι ίδιοι δάσκαλοι και εδώ δεν κάνουν την δουλειά τους.

Το άλλο που θα ήθελα να πω, είναι ότι μέχρι τώρα έχουμε κουβεντιάσει αρκετά για τα περιεχόμενα των μορφωτικών αγαθών κτλ. στα σχολεία. Νομίζω ότι υπάρχουν και κάποια ερωτήματα τα οποία πρέπει να τεθούν. Π.χ. ποια είναι η φιλοσοφία αυτού του σχολείου, ποιοι είναι οι σκοποί και οι στόχοι αυτού του σχολείου και σε τελική ανάλυση, αν υπάρχουν κάποιοι άλλοι στόχοι, κάποιοι εναλλακτικοί στόχοι που διίστανται ή που είναι διαφορετικοί από αυτούς που έχει το ελληνικό σχολείο

στην Ελλάδα. Δεν θα έπρεπε ίσως να θέσουμε και κάποια άλλα ερωτήματα, όπως π.χ. με ποιους τρόπους λειτουργεί αυτό το σχολείο. Είναι ένα αυταρχικό ή ένα αντιαυταρχικό σχολείο; Είναι δυνατόν ένας δάσκαλος, ο οποίος έχει μορφωθεί μέσα από αυταρχικές μεθόδους να είναι ένας αντιαυταρχικός δάσκαλος, ο οποίος θα μορφώσει σύμφωνα με τις αρχές τις διαπολιτισμικής εκπαίδευσης;

Μ. ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ: Ευτυχώς με βοηθούν αυτά που έχει πει η συνάδελφος, γιατί θα κινηθώ στο ίδιο επίπεδο περίπου. Ακούγοντας τους συναδέλφους του Καναδά, μου δημιουργήθηκε μια εικόνα ότι κάπου κινούνται με το ρυθμό της τύχης τους ή της ιστορίας τους, όπως έχει δημιουργηθεί από το 1910, χωρίς να έχει δημιουργηθεί ένα επίπεδο συζήτησης των διαφόρων ζητημάτων που αφορούν στην εκπαίδευση σε όλα της τα επίπεδα. Βλέπω ότι δεν υπάρχει ένας χώρος, στον οποίο τα ζητήματα που αφορούν την παιδεία στον Καναδά, να βγαίνουν πέρα από τους γονείς, τους δασκάλους, αποσπασμένους και μη. Και δεν έχω ακούσει καθόλου για τους πανεπιστημιακούς, που θα έπρεπε, εφόσον διδάσκονται Ελληνικά και έχουν τμήματα Ελληνικών, να τους έχει απασχολήσει και το όλο πλέγμα της ελληνόφωνης παιδείας στον Καναδά, με σκοπό να δημιουργηθεί και μία επαγγελματική συνείδηση, η οποία δεν αφορά μόνο την μισθοδοσία ή τις συνθήκες εργασίας αλλά και την ίδια την φύση της δουλειάς τους. Το αναφέρω αυτό γιατί και στην αυστραλιανή πραγματικότητα, τουλάχιστον μέχρι τη δεκαετία του '80, κινούμασταν ακριβώς με το ρυθμό το δικό σας. Δεν υπήρχε μια συζήτηση πολύ αυστηρή. Να έχουν γίνει μελέτες που να αναγκάσουν το όλο σύστημα να κινηθεί και σε χώρους που δεν τους είχαμε δει και δεν τους είχαμε ήδη αξιοποιήσει. Μου φαίνεται παράξενο οι αποσπασμένοι δάσκαλοι να καθοδηγούν τη μοίρα της εκπαίδευσης στο Καναδά ή ενδεχομένως ένας σύλλογος γονέων, ο οποίος πιστεύει αυτό το πράγμα για την εκπαίδευση, χωρίς να υπάρχει ένας σοβαρός επιστημονικός και κοινωνικός ή πολιτικός αντίποδας. Δεν έχω ακούσει τίποτα. Αυτά τα πράγματα είναι που κινούν την εκπαίδευση και την αναγκάζουν να κινηθεί σε δρόμους. Είτε είναι το κρατικό σύστημα που θα παρέμβει σε κάποια φάση και θα βοηθήσει αυτό τον επαγγελματισμό, είτε το ελληνικό σύστημα να σκεφθεί την εκπαίδευση, την παιδεία γενικά των ελληνοπαίδων και πέρα του χώρου αυτού. Το να έχω τρεις γλώσσες, Ελληνικά, Γαλλικά και Αγγλικά και να υπάρχει μια εκπαιδευτική μιζέρια, μου φαίνεται κάπως δύσκολο να το δεχτώ. Το ότι υπάρχουν 20-40 αποσπασμένοι, οι οποίοι δεν θέλουν να δουλέψουν, μου φαίνεται εγκληματικό. Οι συνάδελφοι που βρίσκονται στα Πανεπιστήμια, που έχουν και μία θέση αρκετά προωθημένη, να μην αγγίζουν τέτοια προβλήματα και να αναγκάζουν το σύστημα να κινηθεί, το θεωρώ αδράνεια.

Ε. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Δαμανάκη, στην ερώτησή σας ποιος θα ήταν ο πιο ιδανικός εκπαιδευτικός στα παιδιά που διδάσκονται την ελληνική γλώσσα, συμφωνώ με τα περισσότερα από όσα έχουν ειπωθεί από τους συνάδελφους εδώ, αλλά ένα ακόμα χαρακτηριστικό χρειάζεται ο εκπαι-

δευτικός στα δημόσια σχολεία, τουλάχιστον της Αμερικής. Αυτό το χαρακτηριστικό είναι η ικανότητά του να μπορεί να επικοινωνεί με τις αρχές του σχολείου και τις αρχές της περιφερειακής διοίκησης. Επίσης το άτομο αυτό δεν πρέπει να απομονωθεί, κι έτσι πρέπει να δούμε το γεγονός, ότι πρέπει να μπορεί να επικοινωνεί με τους υπόλοιπους εκπαιδευτικούς που είναι σε ένα σχολείο ή σε μια σχολική επιθεώρηση.

Π. ΤΣΙΜΠΟΣ: Ήθελα να απαντήσω στο φίλο μου τον Μίμη. Πρώτα - πρώτα τα 90% των παιδιών στο Καναδά πάνε σε part time schools, 3 ώρες την εβδομάδα. Δεν προβλέπεται καμία καριέρα καλή για κανένα εκεί. Θα γίνει δάσκαλος Ελληνικής και θα διδάξει 3 ώρες την εβδομάδα; Και σ' αυτά τα σχολεία του Μόντρεαλ που υπάρχουν foul timers, οι μισθοί τους είναι πολύ χαμηλοί και τα benefits είναι περιορισμένα. Το πρόβλημα είναι οι ώρες, η μείωση των μαθητών που στο μέλλον θα χειροτερεύσουν.

Θ. ΤΖΑΛΑΛΗΣ: Για να είμαστε δίκαιοι στους συναδέλφους, θα πρέπει να αναφερθούμε στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν κι αυτοί οι ίδιοι. Σ' αυτή την έρευνα που ανέφερα προηγουμένως, στο ερώτημα, ποια είναι τα προβλήματα που αντιμετωπίζετε, οι συνάδελφοι απαντούν: πρώτα προβλήματα πειθαρχίας, έλλειψη κατάλληλου διδακτικού υλικού που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μαθητών γεννημένων στο Καναδά, αδιαφορία και έλλειψη σοβαρότητας πολλών μαθητών. Πολλοί μαθητές θεωρούν το σχολείο παιδική χαρά. Απλώς πάνε στο σχολείο αυτό, ώστε να έχουν μια κάποια επαφή με τον ελληνισμό. Αρκετοί μαθητές δημιουργούν αρκετά προβλήματα πειθαρχίας, γι' αυτό το πρώτο πρόβλημα των δασκάλων είναι η πειθαρχία. Αυτό σημαίνει, ότι πρέπει να βλέπουμε τα πράγματα από την πλευρά των παιδιών, αλλά και από την πλευρά των δασκάλων, αν έχουν την ικανότητα να επιβάλλουν την πειθαρχία στην τάξη.

Άλλο πρόβλημα είναι ότι υπάρχουν μέσα στην τάξη διαφορετικά επίπεδα μαθητών. Έλλειψη χρόνου διδασκαλίας. Θα ήθελα να διορθώσω τον κ. Τσίμπο εδώ. Τα πιο πολλά παιδιά στο Οντάριο πηγαίνουν στο σχολείο 6 ώρες ή 9 ώρες ή 5 στα σαββατιανά σχολεία. Ελάχιστα είναι τα παιδιά που πηγαίνουν 3 ώρες. Φυσικά αυτό δεν αλλάζει καθόλου το σκεπτικό και το επιχείρημα που χρησιμοποιήσαμε πριν. Έλλειψη οπτικοακουστικών μέσων, φιλμς, βίντεο κ.λ.π. από την Ελλάδα και έλλειψη πηγών για άντληση και άλλων θεμάτων. Πρέπει να κρίνουμε ένα δάσκαλο στην ολότητά του, στην ολότητα της εργασίας του. Όταν κάποιος δεν έχει το απαραίτητο υλικό, τα απαραίτητα μέσα, πώς είναι δυνατόν να γίνει και καλός καθηγητής. Δεν παρέχονται αρκετές εκπαιδευτικές ευκαιρίες για τους δασκάλους στην πραγματικότητα. Τα τελευταία χρόνια υπάρχει ένα τέλμα, όσον αφορά την επιμόρφωση των δασκάλων. Υπάρχουν κάποιες προσπάθειες από τα Συμβούλια Παιδείας, αλλά τίποτα οργανωμένο.

Θα μπορούσα να αναφερθώ σε πολύ περισσότερα προβλήματα της παιδείας εκεί. Ένα από αυτά είναι ότι οι συνάδελφοι δεν συμφωνούν μεταξύ τους. Υπάρχουν δυο σύλλογοι δασκάλων. Ουσια-

στικά ο ένας είναι ανύπαρκτος, απλώς έχει κάποιο πρόεδρο, ο οποίος ασχολείται με την παιδεία σε ατομικό επίπεδο. Ο άλλος σύλλογος, στον οποίο είμαι και μέλος - ταμίας - προσπαθούμε να κάνουμε ορισμένες εκδηλώσεις αλλά η εισροή των συναδέλφων είναι πάρα πολύ μικρή. Π.χ. οργανώσαμε αυτή την έρευνα. Διαφημίστηκε από το ραδιόφωνο, τον τύπο. Εντούτοις, δάσκαλοι, γονείς, μαθητές που την παρακολούθησε ήταν 50. Δεν υπάρχει αρκετή συνεργασία ακόμα και μεταξύ των συναδέλφων. Δημιουργήσαμε μια επιτροπή με δυο άλλους συναδέλφους να ενώσουμε τους δυο συλλόγους, ώστε να μπορέσουμε να προσφέρουμε ορισμένα συμπόσια και σεμινάρια. Κάναμε πολλές συναντήσεις για να ενώσουμε τους συλλόγους, αλλά δυστυχώς δεν το πετύχαμε. Είναι κι αυτό ένα πρόβλημα, λίγο τραγελαφικό, αλλά παραμένει πρόβλημα. Ένα άλλο πρόβλημα είναι ότι δεν υπάρχει καμία βιβλιοθήκη, έτσι ώστε δάσκαλοι, μαθητές κ.λ.π. να μπορούν να αντλούν πηγές. Υπάρχει μία μόνο, που έχει το Συμβούλιο Παιδείας του Τορόντο, την οποία την έβαλε τώρα σε ένα υπόγειο σκοτεινό και είναι η μόνη που υπάρχει στο Οντάριο. Υπάρχουν πάρα πολλά προβλήματα. Δεν κατηγορώ τους συναδέλφους και μόνο τους συναδέλφους. Για να μπορέσουμε να είμαστε δίκαιοι πρέπει να εξετάσουμε το πρόβλημα στην ολότητά του.

Γ. ΦΛΟΥΡΗΣ: Πριν δώσω το λόγο στους επτά συναδέλφους που θα καλύψουν τις Ηνωμένες Πολιτείες και μετά στο συνάδελφο που θα καλύψει την Αργεντινή, θα ήθελα με δυο λόγια να θέσω το πρόβλημα. Αφορμή μου έδωσε η Οδύσσεια του Καναδά. Και είναι Οδύσσεια, πρόδρομος και για άλλες χώρες, για άλλα κομμάτια του πλανήτη. Είπαμε ότι πρόβλημα υπάρχει και για τη μητροπολιτική Ελλάδα. Είπαμε ότι υπάρχει η διεθνοποίηση, το globalization, χωρίς να επισημάνουμε τι σημαίνει αυτό για όλο το πλανήτη και για την Ελλάδα. Πολλοί κάνουν λόγο για διάβρωση αξιών και για ένα τέλος της ιδεολογίας. Μιλάμε, δηλ., για αποϊδεολογικοποίηση, γι' αυτό κι έκανα χθες την ερώτηση στον εκπρόσωπο του Υπουργείου.

Οι πολυεθνικές που έχουν κυρίως, για να μην πω μόνο, οικονομικά συμφέροντα και δεν έχουν γεωφυσικά ή γεωπολιτικά σύνορα, αλλά βλέπουμε μια πολυεθνική να έχει Ν. Υόρκη, Γιοχάνεσμπουργκ, Λονδίνο αλλά και Μόσχα και σε άλλα μέρη και το φαινόμενο της Benettonποίησης και του MacDonaldisation of societies, μπιφτεκοποίηση των κοινωνιών αλλά και ψηφιοποίηση των κοινωνιών. Με την τεχνολογία δυο πράγματα συμβαίνουν: το ένα πολώνει και αφομοιώνει το στοιχείο το εθνικό, το οποίο όμως έχει έξαρση, όπως είπε κάποιος από εδώ. Κάθε φορά που υπάρχει υψηλή τεχνολογία έχουμε συσπείρωση εθνικών δυνάμεων και αύξηση του εθνοκεντρισμού, σύμφωνα με μελέτες. Και ενώ συμβαίνουν όλα αυτά, όπως λέει ο S. Hall, αντιμετωπίζουμε το φαινόμενο των πολλαπλών ταυτοτήτων, που σημαίνει πολιτιστική σχιζοφρένεια; Το τι συμβαίνει και στην μητροπολιτική Ελλάδα, είναι το εξής: Αναφέρομαι σε τέσσερα στατιστικά στοιχεία που κατέθεσε η "Ελευθεροτυπία" του 1992 και δείχνουν ότι το πρόβλημα είναι παγκόσμιο. 56% των κρατικών καναλιών παρουσιάζουν μη ελληνικά έργα, 90% των ιδιωτικών καναλιών δείχνει μη ελληνικά θέματα και έργα, 75% των βιβλίων είναι μη

ελληνικά και το 80% των CD μουσικής είναι μη ελληνικά. Αυτή τη στιγμή αυτό που γίνεται στον Καναδά είναι προοιωνός, για το τι θα συμβεί στον πλανήτη, στο παγκόσμιο χωριό. Οι άνθρωποι, βέβαια, κάνουν τις προσπάθειές τους και θα ακούσουμε και σε λίγο την Αμερική. Από τήν άλλη μεριά έχουμε, σύμφωνα με στοιχεία που έχω, 80% όλων των υπολογιστικών συστημάτων να είναι στην αγγλική γλώσσα και πάνω από το 75% της συνολικής ροής των πληροφοριών να είναι αγγλικά. Έχουμε, δηλ., μια ηγεμονία, όπως το υποστηρίζει ένας Άγγλος κοινωνιολόγος. Αυτό δεν μπορούμε να το σταματήσουμε. Είναι μια πραγματικότητα. Είναι οι πολυεθνικές πίσω από αυτά. Γι' αυτό πιστεύω ότι έρχεται το πρόγραμμά μας στη καταλληλότερη στιγμή. Γι' αυτό βάλλεται το ελληνικό στοιχείο και στην μητροπολιτική Ελλάδα και όχι μόνο απέξω. Και στη Λευκή Βίβλο, στην οποία βέβαια η Ελλάδα ανήκει μέσα στις 15 χώρες της Ένωσης, μιλάει για δυο γλώσσες, γι' αυτό από φέτος στα Γυμνάσιά μας πρέπει να διδάσκονται υποχρεωτικά δυο ξένες γλώσσες. Η ελληνική γλώσσα είναι από τις λιγότερες ομιλούμενες. Και είμαι σε ένα πρόγραμμα lingua και εκεί το αντιμετωπίζουμε το πρόβλημα και αισθάνομαι μειονότητα. Εδώ βέβαια νιώθω ότι είμαι στην κυρίαρχη κουλτούρα και γλώσσα. Αυτό τον προβληματισμό ήθελα να τον κρατήσουμε στο μυαλό μας και να μην επαναλάβουμε, όπως μου είπαν πολλοί στο διάλειμμα, τα προβλήματα που είναι γνωστά και αντιμετωπίζουν όλες οι χώρες.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ακολουθήσουμε την εξής σειρά, όπως συνεννοήθηκα με τους εκπροσώπους των Η.Π.Α. Πρώτος θα έρθει ο κ. Μασσιάλας, ο οποίος θα μας δώσει μια global view των Ηνωμένων Πολιτειών, όπως ακριβώς συμβαίνει εκεί. Θα ακολουθήσει ο εκπρόσωπος της Αρχιεπισκοπής ο κ. Ζαχαρίου και η κ. Κρομμύδα. Μετά οι δυο σύμβουλοι της εκπαίδευσης στην Αμερική, ο κ. Βασιλάκης και ο κ. Νικολιδάκης. Ακολουθούν ο κ. Παπαδόπουλος, ο κ. Σπυριδάκης και τελευταίος ο κ. Ξύδης, αλλά όχι ο έσχατος. Αμέσως μετά θα έρθει ο συνάδελφος Καρναβάς από την Αργεντινή.

5.3. ΗΠΑ

Β. ΜΑΣΣΙΑΛΑΣ (Καθηγητής στο κρατικό Πανεπιστήμιο της Φλόριντα): Αγαπητοί συνάδελφοι, η αντιπροσωπεία της Αμερικής είναι επταμελής, οπότε ας μην επαναλαμβάνουμε τα ίδια πράγματα. Σας έχω διανείμει ένα άρθρο από μια μελέτη που έκανα πριν μια δεκαετία, το 1984, που είχαμε ένα συνέδριο της Γενικής Γραμματείας Απόδημου Ελληνισμού. Εύχομαι αυτή τη μελέτη να μπορούμε να την επαναλάβουμε φέτος, ώστε να έχουμε μια εικόνα του ελληνικού σχολείου στην Αμερική. Θα πω δυο λόγια για την κατάσταση στην Αμερική. Οι συνάδελφοι θα συνεχίσουν. Η Αμερική, όπως και ο Καναδάς, είναι μια ομοσπονδιακή χώρα με 50 Πολιτείες σχεδόν αυτόνομες, σε κάποια θέματα. Η εκπαίδευση είναι ένα από τα θέματα στα οποία έχουν δικαίωμα να ενεργούν αυτόνομα. Έτσι κάθε Πολιτεία έχει δικό της σύνταγμα εκπαίδευσης. Οι τοπικές περιφέρειες

έχουν επίσης δικαιώματα. Στην Αμερική, όπως είπα και προχθές, η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού διδάσκεται από τρεις φορείς. Ο πιο μεγάλος φορέας είναι η Αρχιεπισκοπή με τα ημερήσια και τα απογευματινά σχολεία. Υπάρχουν τα ιδιωτικά σχολεία - θα μας μιλήσει και ο κ. Ξύδης, ο οποίος αντιπροσωπεύει ένα ιδιωτικό σχολείο στο Σικάγο. Υπάρχουν, επίσης, βάσει νόμου τα επίσημα δίγλωσσα σχολεία, τα οποία επιχορηγούνται από την αμερικανική ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Αυτά τα δίγλωσσα σχολεία δεν δημιουργήθηκαν βάσει της ζήτησης για τα ελληνόφωνα παιδιά, αλλά κυρίως βάσει της ζήτησης για τα ισπανόφωνα παιδιά. Έτσι μπήκαμε κι εμείς μέσα. Αυτά τα προγράμματα είναι κυρίως μεταβατικά.

Σ' αυτό το άρθρο που σας έδωσα κάνω μια γενική ιστορική επισκόπηση, πώς ξεκίνησαν τα σχολεία στην Αμερική. Το πρώτο σχολείο ξεκίνησε στον Καναδά το 1910. Το πρώτο ελληνόφωνο ξεκίνησε στο Σικάγο το 1914. Ο μεγάλος ιστορικός που γράφει για τους Έλληνες της Αμερικής, το περιγράφει ως εξής: η εικόνα του ελληνικού σχολείου στο Σικάγο το 1914, που πιθανόν είναι ένα τυπικό παράδειγμα των συνθηκών που επικρατούσαν στις άλλες πόλεις, ήταν ένα σοκ στα πατριωτικά συναισθήματα των άλλων ανθρώπων, γιατί λίγα μόνο από τα 500 παιδιά της πόλης, τα γεννημένα από Έλληνες γονείς, συμμετείχαν. Τα μαθήματα γινόντουσαν σε πληκτικές και σκοτεινές αιθουσες. Η διδασκαλία ήταν ανιαρή και χωρίς πνοή. Τα παιδιά ήταν δυστυχισμένα με τη σκέψη ότι έπρεπε να παρακολουθήσουν ένα ελληνικό σχολείο μετά από μια πλήρη μέρα μαθημάτων. Συνεργασία μεταξύ δασκάλων και γονέων δεν υπήρχε. Τα δυο σχολεία του Σικάγου ήταν τόσο ανεπαρκώς εξοπλισμένα με θρανία και υλικό, ώστε πολλοί γονείς απέσυραν τα παιδιά τους, μετά από μήνυση σ' αυτά.

Η ερώτηση είναι: έχει αλλάξει καθόλου η κατάσταση από το 1914; Οποσδήποτε έχει αλλάξει. Αλλά πόσα, αναλογικά, παιδιά φοιτούν από την αντίστοιχη ηλικία;

Κάνω μια ανασκόπηση και μπαίνω στο θέμα των επιχορηγήσεων. Τότε το 1983 που έκανα μια ανάλυση των επιχορηγήσεων με βάση τα στοιχεία που μας είχε δώσει η Αρχιεπισκοπή, βρήκα ότι η κατά κεφαλή επιχορήγηση κατά μαθητή στα σχολεία της Αρχιεπισκοπής, τα ημερήσια σχολεία, ήταν περίπου 1.600 δολ. Εκείνη την εποχή, στη Ν. Υόρκη η επιχορήγηση ήταν 4.200 δολ. Βλέπετε λοιπόν το πρόβλημα που δημιουργείται βάσει των επιχορηγήσεων για την διδασκαλία.

Μετά μπαίνω στη χρηματοδότηση άλλων φορέων και στο ρόλο των σωματείων, προπαντός της Α.Χ.Ε.Π.Α., η οποία είναι μια μεγάλη οργάνωση της Αμερικής και η οποία κατά καιρούς κάνει επιχορηγήσεις και δίδει υποτροφίες στα παιδιά για να σπουδάσουν στα σχολεία. Κάνω μια κριτική για την Α.Χ.Ε.Π.Α., οι υποτροφίες που δίνει είναι γενικές υποτροφίες. Εφόσον υπάρχουν περιορισμένα κονδύλια και αφού θέλουμε να διατηρήσουμε την γλώσσα και το πολιτισμό μας, πρέπει αυτές οι επιχορηγήσεις να είναι στα παιδιά τα οποία θα ακολουθήσουν ένα πρόγραμμα σπουδών που θα τους κάνει ή δασκάλους ή καθηγητές της ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού. Γιατί είναι πολύ περιορισμένα τα κονδύλια. Και ναί μεν αυτό ήταν φυσικό να γίνεται την εποχή που οι Έλληνες ήταν μετανάστες και ήθελαν να ανεβούνε στην αμερικανική κοινωνία. Αλλά τώρα πια έχουν φτάσει.

Περνάω στο ρόλο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Οι ελληνόφωνες εφημερίδες και περιοδικά της Αμερικής έχουν λιγοστέψει και δεν έχουν συμβάλει στην ανάπτυξη προγραμμάτων στα σχολεία. Μπαίνω στο θέμα της ελληνικής κυβέρνησης και στο τι έχει συμβάλει. Δυστυχώς μέχρι αυτό το πρόγραμμα που γίνεται τώρα, πολύ ελάχιστα έχει συμβάλει η ελληνική κυβέρνηση. Τότε που έγραφα την μελέτη, είχε δώσει 1 εκατ. δολάρια στο Χάρβαρντ, για να δημιουργήσει μια έδρα Νέων Ελληνικών. Ήταν μια αξιόλογη προσπάθεια. Όμως αυτό τι σχέση έχει ακριβώς μέσα στην τάξη και στα παιδιά που θέλουν να μάθουν την ελληνική γλώσσα και τον ελληνικό πολιτισμό; Σχεδόν καμία. Οι προσφορές που γίνονται στα Πανεπιστήμια, είναι για προγράμματα που διδάσκουν τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό, κουλτούρα, γλώσσα. Αυτά, όμως, είναι η περιουσία όλου του δυτικού πολιτισμού, όπως και ο ρωμαϊκός πολιτισμός. Αυτή τη στιγμή είναι υποχρεωμένα τα Πανεπιστήμια και οι χώρες αυτές να το κάνουν.

Τελειώνω αυτή τη μελέτη με προτάσεις. Τις είχα κάνει το '84 αλλά ισχύουν ακόμα. Οι προτάσεις είναι αυτές που γίνονται από το πρόγραμμα αυτό. Να υπάρχει ένας φορέας που να συγκεντρώνει, να συντονίζει τα προγράμματα τα οποία υπάρχουν σε όλες τις πολιτείες και σε όλους τους φορείς. Επίσης, να ανταποκρίνεται στις ανάγκες. Αυτά που είπαν οι συνάδελφοι από τον Καναδά, μπορώ να τα επαναλάβω και θα είναι σαν μια σπασμένη πλάκα. Ότι δεν υπάρχει διδακτικό υλικό, ότι οι δάσκαλοι δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες, ότι δεν υπάρχει υποδομή. Τα ίδια προβλήματα υπάρχουν και στην Αμερική. Η μελέτη αυτή που έχω κάνει, την έχω κάνει μέσα στο θεωρητικό πλαίσιο του τι γίνεται στην Αμερική ιστορικά, ξεκινώντας από την θεωρία της αφομοίωσης, την οποία προωθούσε η κυβέρνηση. Η εκπαιδευτική πολιτική ήταν αυτή της αφομοίωσης. Από το 1964, με μία νομοθεσία προωθείται η φιλοσοφία του πολιτικού πλουραλισμού. Εμείς οι Έλληνες ξεκινήσαμε ανάποδα. Ξεκινήσαμε από το 1880 ως το 1920, που ήταν η πρώτη μετανάστευση, προσπαθούσαμε να αφομοιωθούμε και αφομοιωθήκαμε. Μετά, όμως, δεν χρειαζόταν να συνεχίσουμε πια σ' αυτή την αφομοίωση. Μετά τον πόλεμο, το 1946, πάλι συνεχίσαμε στο ίδιο μοτίβο. Όλες οι οργανώσεις και όλα τα σωματεία πάλι για αφομοίωση. Ενώ βλέπουμε ότι η αμερικανική κυβέρνηση και τα σχολεία έχουν ξεφύγει από τη φιλοσοφία της αφομοίωσης και πήγαν στον πολιτικό πλουραλισμό, εμείς συνεχίζουμε ακόμα στο πλαίσιο, ότι η αφομοίωση είναι αυτό που μας συμφέρει. Κλείνω αυτή τη στιγμή και καλώ τους συναδέλφους μου να συνεχίσουν.

A. ΖΑΧΑΡΙΟΥ (Εκπρόσωπος της Αρχιεπισκοπής Αμερικής): Αγαπητοί συνάδελφοι, τώρα που είστε αρκετά ξεκούραστοι υποθέτω ότι μπορούμε να αρχίσουμε να σας κουράζουμε εμείς. Θα σας μιλήσω για το σύστημα εκπαίδευσης στις Ηνωμένες Πολιτείες που λειτουργεί κάτω από την επίβλεψη της Ιεράς Αρχιεπισκοπής. Η Ιερά Αρχιεπισκοπή, όπως ξέρετε, είναι ο μεγαλύτερος φορέας παιδείας στις Η.Π.Α. Υπήρχε η Αρχιεπισκοπή Βορείου και Νοτίου Αμερικής, η οποία τώρα έχει αλλάξει. Είναι Αρχιεπισκοπή Αμερικής μόνο και μιλάμε μόνο για τα σχολεία των Ηνωμένων Πολι-

τειών. Η Αρχιεπισκοπή είναι χωρισμένη σε Κοινότητες. Κάθε Κοινότητα έχει την Εκκλησία της και τα μέλη της, τα οποία εκλέγουν το Κοινοτικό Συμβούλιο, το οποίο διοικεί την κοινότητα με τον πρόεδρο του κοινοτικού συμβουλίου και τον ιερατικό προϊστάμενο. Η Κοινότητα υπάγεται μεν στην Αρχιεπισκοπή της Αμερικής, αλλά είναι μισό - ανεξάρτητη. Δηλαδή, λαμβάνει πολλές αποφάσεις τοπικά, χωρίς να έχει καμία επικοινωνία με την Αρχιεπισκοπή. Επικοινωνία βέβαια έχει, αλλά ορισμένες φορές μεγαλύτερη, ορισμένες φορές μικρότερη.

Η Κοινότητα είναι ο πυρήνας, ο φορέας του σχολείου περισσότερο παρά η Αρχιεπισκοπή ως κεντρική υπηρεσία. Υπάρχουν περίπου 400 Κοινότητες. Από αυτές οι 280 Κοινότητες έχουν σχολεία απογευματινά με ένα αριθμό παιδιών περίπου 15.000. Το απογευματινό σχολείο είναι ο τύπος σχολείου στο οποίο φοιτούν τα παιδιά κατά τη διάρκεια της ημέρας που φοιτούν στο αμερικανικό δημόσιο σχολείο. Μετά από αυτό, τα απογεύματα πηγαίνουν στο απογευματινό, για να μάθουν ελληνική γλώσσα, ιστορία και πολιτισμό. Καταλαβαίνετε ότι τα παιδιά επιφορτίζονται με εργασία, την οποία τα άλλα παιδιά που φοιτούν μαζί τους στα σχολεία, δεν είναι υποχρεωμένα να κάνουν.

Υπάρχει και ένας άλλος τύπος. Το ημερήσιο σχολείο. Στις Ηνωμένες Πολιτείες έχουμε 17 ημερήσια σχολεία με συνολικό αριθμό παιδιών περίπου 4.000. Το ημερήσιο σχολείο είναι αυτό που αντικαθιστά το αμερικανικό δημόσιο σχολείο. Τα παιδιά μας, δηλ., δεν φοιτούν στο αμερικανικό δημόσιο σχολείο αλλά στο ημερήσιο ελληνικό σχολείο, στο οποίο διδάσκονται όλα τα μαθήματα που διδάσκουν στα αμερικανικά σχολεία και επιπλέον την ελληνική γλώσσα, ιστορία και πολιτισμό. Η κατάσταση αυτή είναι πιο εύκολη για τα παιδιά, γιατί δεν είναι υποχρεωμένα να φύγουν από το ελληνικό σχολείο και να κάνουν κάτι που το θεωρούν επιπρόσθετο στο άλλο σχολείο, το απογευματινό.

Ο σκοπός του απογευματινού σχολείου είναι να τονώσει την ταυτότητα των παιδιών, να τα κάνει να είναι περήφανα για την ελληνική τους καταγωγή.

Ο σκοπός του ημερήσιου σχολείου είναι διπλός: να κάνει τα παιδιά να αισθάνονται υπερήφανα, να τονώσει την ελληνική τους ταυτότητα, συγχρόνως όμως να τους δώσει όλα τα εφόδια που χρειάζονται για να διαπρέψουν στην αμερικανική κοινωνία στην οποία θα ζήσουν. Δεν υπάρχει πρόβλημα που θα πάνε τα παιδιά μετά το ημερήσιο σχολείο διότι προχωρούν όλα στο αμερικανικό σύστημα, δηλ. Λύκειο και μετά Πανεπιστήμιο.

Λίγα λόγια για την διοίκηση. Κάθε Κοινότητα διορίζει, μέσω του προέδρου της Κοινότητας μια Σχολική Επιτροπή από ανθρώπους που είναι ειδήμονες και μη ειδήμονες. Υπάρχουν εκπαιδευτικοί, επιχειρηματίες, υπάρχουν και καλοί χριστιανοί οι οποίοι δεν ξέρουν τίποτα από τα σχολεία, αλλά, επειδή είναι μέλη της Κοινότητας και είναι προφανώς και στο κοινοτικό συμβούλιο, μπορούν να διοριστούν από το πρόεδρο της Κοινότητας ως μέλη της Σχολικής Επιτροπής. Αυτή η Σχολική Επιτροπή σε κάθε Κοινότητα είναι υπεύθυνη για την πρόσληψη του διδακτικού προσωπικού, για την οργάνωση του σχολείου, για το χειρισμό εσόδων - εξόδων του σχολείου, οικονομικών ζητημάτων, για την επικοινωνία με τους γονείς, καμιά φορά για την επιλογή των σχολικών βιβλίων, του

σχολικού προγράμματος κλπ. Εδώ υπάρχει πάντοτε μια πηγή δυσαρέσκειας, διότι πολλές φορές ο δάσκαλος ή η δασκάλα, ο διευθυντής ή η διευθύντρια δεν συμφωνούν, κατ' ανάγκη, με τα μέλη της Σχολικής Επιτροπής σε θέματα οργανωτικής φύσης ή επαγγελματικής, όπως είναι τα βιβλία και το Αναλυτικό Πρόγραμμα. Όμως στα περισσότερα σχολεία επικρατεί μια ισορροπία ανάλογα με το πόση δύναμη έχει ο δάσκαλος ή ο διευθυντής ή τα μέλη της Σχολικής Επιτροπής.

Η κάθε επισκοπή έχει ένα εκπαιδευτικό σύμβουλο, ο οποίος συνεργάζεται με τις Σχολικές Επιτροπές και τους δασκάλους των σχολείων της επισκοπής. Η πιο ανεπτυγμένη επισκοπή στο θέμα αυτό είναι η επισκοπή του Σικάγου, η οποία έχει τον κ. Λίτσα, ο οποίος έχει αναπτύξει μια αξιολογή δράση στην περιοχή του Σικάγου.

Σε επίπεδο τώρα Αρχιεπισκοπής υπάρχει το Γραφείο Παιδείας της Αρχιεπισκοπής, το οποίο στελεχώνεται με 2-3 ανθρώπους, οι οποίοι έχουν την ευθύνη να επικοινωνούν με τις τοπικές Κοινότητες, τις τοπικές αρχές και να κάνουν ό,τι μπορούν για να βελτιώνουν την κατάσταση στις κοινότητες και στα σχολεία τους. Αυτή η σχέση μεταξύ Γραφείων Παιδείας της Αρχιεπισκοπής και κοινοτήτων δεν είναι πολύ ξεκαθαρισμένη, διότι το σύστημα της Αρχιεπισκοπής με τις κοινότητες είναι πολύ αποκεντρικό. Δίνει το δικαίωμα στις Κοινότητες να χειρίζονται τα θέματα των σχολείων, χωρίς να έχουν κατ' ανάγκη και εξάρτηση, χωρίς να παίρνουν εντολές από την Αρχιεπισκοπή. Γι' αυτό ο ρόλος του Γραφείου Παιδείας δεν είναι πάντοτε αποδοτικός και ουσιαστικός. Διότι μπορεί το Γραφείο Παιδείας να θέλει κάτι σε μια Κοινότητα, δεν μπορεί όμως να το επιβάλλει. Επομένως, φτάσαμε στο παρελθόν από διευθυντές σχολείου να ακούμε, ότι το Γραφείο Παιδείας είναι γραφείο δημοσίων σχέσεων. Για εμάς, οι οποίοι εργαζόμαστε στα σχολεία αυτό δεν ήταν καθόλου ευχάριστο. Διότι πάντοτε ο εκπαιδευτικός χρειάζεται τη βοήθεια των κατά τόπους γραφείων.

Οι κατά τόπους άνθρωποι των Κοινοτήτων δεν είναι πάντοτε οι κατάλληλοι άνθρωποι για να χειριστούν τα θέματα των σχολείων. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν έχουμε Κοινότητες αξίες και με πολύ προοδευτικούς ανθρώπους, οι οποίοι κάνουν θαύματα. Το κεντρικό Γραφείο Παιδείας δια της πειθούς πρέπει να πείσει τις κατά τόπους επιτροπές για να βελτιώσουν καθετί που αφορά στους εκπαιδευτικούς και στα σχολεία.

Υπάρχει ένα Αναλυτικό Πρόγραμμα, λίγο αρχαιολογικό. Επαφίεται στις τοπικές Κοινότητες να το εφαρμόσουν. Πολύ λίγες Κοινότητες το εφαρμόζουν. Χρειάζεται οπωσδήποτε αναθεώρηση και εκσυγχρονισμό. Γράφτηκε μια σειρά βιβλίων από το Γραφείο της Αρχιεπισκοπής. Πολύ λίγα σχολεία χρησιμοποιούν τη σειρά αυτή, διότι πολλοί συνάδελφοι θεωρούν τα βιβλία αυτά όχι τόσο κατάλληλα. Έχει εκδοθεί ένα βιβλιάριο με τους κανονισμούς παιδείας, οι οποίοι αφορούν ολόκληρο το σύστημα. Κάποτε εφαρμόζονται, κάποτε δεν εφαρμόζονται. Δίνεται έξω κι ένας κατάλογος με βιβλία για να βοηθηθούν οι συνάδελφοι να επιλέξουν είτε για βιβλιοθήκες είτε για διδακτικούς σκοπούς. Υπάρχουν κριτήρια επιλογής δασκάλων, μέσα στους κανονισμούς. Υπάρχει μια κλίμακα μισθοδοσίας των εκπαιδευτικών, η οποία πάντοτε προσπαθεί να στρώσει τις Κοινότητες να ανεβάσουν τους μισθούς πιο

ψηλά από εκεί που είναι. Αυτή η μισθολογική κλίμακα είναι πάντοτε πιο ψηλή από αυτή που χρησιμοποιούν στις Κοινότητες. Εγκρίνεται από τις συνελεύσεις και χρησιμοποιείται ως μοχλός πίεσης για να πιέσουν τις Κοινότητες να ανεβάσουν τους μισθούς.

Πραγματοποιούνται σεμινάρια επιμόρφωσης των δασκάλων και σ' αυτό είμαστε τυχεροί που είχαμε, παλιότερα, τους δυο εκπαιδευτικούς συμβούλους, τον κ. Βασιλάκη και τον κ. Νικολιδάκη, οι οποίοι μας βοήθησαν πάρα πολύ να οργανώσουμε αυτά τα σεμινάρια και να γίνεται μια επιμόρφωση και υποδειγματικές διδασκαλίες. Είχαμε τότε σεμινάρια με 100-120 άτομα. Και αυτό ήταν μεγάλη βοήθεια για τις Κοινότητες και τα σχολεία. Γι' αυτό εκμεταλλεύομαι αυτή την ευκαιρία να ευχαριστήσω και τον κ. Βασιλάκη και τον κ. Νικολιδάκη για τη μεγάλη προσφορά τους. Επίσης ο κ. Βασιλάκης, ο οποίος είχε το χάρισμα το πολιτικό και είχε κάνει πολύ καλές προσεγγίσεις με το Γραφείο Παιδείας τότε και δημιουργήθηκε μια ομάδα συγγραφής νέων βιβλίων. Άρχισε η ομάδα, και τελικά τα τελείωσε ο κ. Βασιλάκης στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Είμαι στην ευχάριστη θέση να σας πληροφορήσω ότι τα βιβλία εξεδόθησαν και χρησιμοποιούνται πάρα πολύ από τις πληροφορίες που έχω συλλέξει από τα σχολεία.

Οι ανάγκες είναι πολλές και διάφορες. Τα παιδιά, το καθένα έχει γνώση της ελληνικής γλώσσας σε διαφορετικό επίπεδο. Υπάρχουν παιδιά που δεν μιλούν καθόλου Ελληνικά, άλλα μιλούν λίγα, άλλα που προέρχονται από ελληνόφωνες οικογένειες μιλούν Ελληνικά. Οι ανάγκες είναι διαφορετικές από περιοχή σε περιοχή και από σχολείο σε σχολείο. Γι' αυτό και δάσκαλοί μας χρησιμοποιούν πληθώρα βιβλίων στην Αμερική. Άλλοι χρησιμοποιούν τα παλιά βιβλία του Οργανισμού, άλλοι του Παπαλοΐζου και από χίλιους άλλους συγγραφείς. Υπάρχουν κι άλλοι εκπαιδευτικοί, όπως είναι η κ. Κρομμύδα, οι οποίοι γράφουν τα δικά τους. Πληροί κι αυτό μια ανάγκη που υπάρχει.

Με το ελληνικό κράτος υπήρχε πάντα μια συνεργασία και το λέω αυτό με ευχαρίστηση, διότι μας στέλνει πάντα εκπαιδευτικούς συμβούλους, οι οποίοι συνεργάζονται με το Γραφείο Παιδείας και τις Κοινότητες. Μας στέλνουν δωρεάν τα βιβλία αυτά και άλλα βιβλία. Έχουμε κάπου 40 εκπαιδευτικούς από πολύ παλιά και οι οποίοι έχουν μείνει εκεί και κάνουν πολύ καλή και πολύ παραγωγική εργασία. Είναι στελέχη τώρα στις Κοινότητες και τα ημερήσια σχολεία. Επίσης, η ελληνική κυβέρνηση συνταξιοδοτεί τους δασκάλους, οι οποίοι συμπληρώνουν 25 χρόνια υπηρεσίας και είναι προσοντούχοι και αυτό βοηθά πάρα πολύ τις Κοινότητες. Παλιότερα υπήρχε το διδασκαλικό κολέγιο, η Ακαδημία, η οποία έκλεισε πριν 20 χρόνια. Είχε βγάλει αρκετούς συναδέλφους και υπάρχουν ακόμα απόφοιτοι της Ακαδημίας που διδάσκουν σε σχολεία. Εκείνο το πρόγραμμα ήταν πολύ επιτυχημένο. Τώρα υπάρχει η προσπάθεια να ανοίξει αυτή η Ακαδημία, ως διδασκαλικό κολέγιο, και να προσπαθήσουμε μέσω αυτού να βγάζουμε, όχι μόνο δασκάλους και δασκάλες για τα απογευματινά σχολεία. Επειδή υπάρχει αυτή η ειδική περίπτωση στην Αμερική να βγάζουμε ανθρώπους να μην διδάσκουν απλά στο απογευματινό σχολείο, αλλά να μπορούν να εργάζονται στις Κοινότητες ως γραμματείς, ως οργανωτές εκδηλώσεων για την νεολαία, ως κατηχητές στα κατηχητικά σχολεία, να είναι, δηλαδή, στελέχη σε μια Κοινότητα για να μπορούν να έχουν ικανοποιητικό μισθό.

Το κυριότερο πρόβλημα που έχουμε στην Αμερική είναι ότι δεν μπορεί ένας άνθρωπος να πάει σε μια Κοινότητα έξω από τα μεγάλα κέντρα και να διδάξει 1-2 φορές την εβδομάδα και να παίρνει 3.000 δολ. το χρόνο, ή 5.000 ή 10.000. Δεν μπορεί να ζήσει αυτός ο άνθρωπος. Η ιδέα να πάρουμε περισσότερους αποσπασμένους δασκάλους, δεν είναι απλή. Το ζήτημα είναι που θα τους βάλουμε; Διότι αν τους στείλουμε σε μικρές Κοινότητες δεν θέλουν να πάνε, γιατί δεν μπορούν να βγάλουν τα προς το ζην. Θα πεθάνουν από την πείνα. Στα ημερήσια σχολεία έχουμε δασκάλους με πτυχία και φιλολόγους, οι οποίοι διδάσκουν στα Γυμνάσια και στα Λύκεια. Τα τελευταία 9 χρόνια ήμουν διευθυντής στο Γυμνάσιο Αγίου Δημητρίου. Έχουμε 700 μαθητές σε Δημοτικό, Γυμνάσιο και Λύκειο. Ποτέ δεν έχουμε ανάγκη από δασκάλους και καθηγητές, διότι είναι κέντρο η Αστόρια και πάντα έχουμε ανθρώπους που περιμένουν να εργασθούν. Σε σχολεία, όπως αυτό του Αγ. Δημητρίου, υπάρχουν οι παλιοί δάσκαλοι, οι οποίοι οι ίδιοι θέλουν να συνεχίσουν, αλλά και οι Κοινότητες τους θέλουν γιατί είναι καταρτισμένοι και έμπειροι.

Γενικά θα ήθελα να πω ότι το σύστημα παιδείας στην Αμερική κάτω από την αιγίδα της Εκκλησίας είναι καλά οργανωμένο, εάν το δούμε από γενική άποψη. Εκείνο που χρειάζεται και που θα προσπαθήσουμε να κάνουμε με τον νέο Αρχιεπίσκοπο είναι να μπουν ορισμένοι δραστήριοι άνθρωποι σε ορισμένα σημεία - κλειδιά, έτσι ώστε να γίνει μια επανα-δραστηριοποίηση από μέσα από το σύστημα και να αυξηθεί ο αριθμός των παιδιών, να έχουμε καλύτερο υλικό και καλύτερους δασκάλους για να το διδάσκουν. Η συνεργασία με την Ελλάδα μπορεί να αντιμετωπίζει κάποια προβλήματα, αλλά είμαι σίγουρος ότι θα συνεχιστεί, διότι υπάρχει κι άλλος ένας παράγοντας, τον οποίο θα ήθελα να αναφέρω εδώ. Υπάρχει τώρα μεγαλύτερη συνέπεια και συνέχεια. Παλιότερα άλλαζαν κυβερνήσεις, υπουργοί, άτομα, προγράμματα ξεκινούσαν και σταματούσαν. Δεν υπήρχε συνέχεια και, καμιά φορά, ούτε συνέπεια λόγω καταστάσεων ή υπήρχαν πολιτικές διαφορές, οι οποίες καμιά φορά, εξάγονταν και σε εμάς. Τώρα από ό,τι βλέπετε υπάρχουν τακτικότερα προγράμματα, συνέπεια, άνθρωποι που εργάστηκαν στο εξωτερικό και τώρα μαζεύονται πίσω. Ξέρουν καλύτερα τις καταστάσεις. Πιστεύω ότι τα προγράμματα θα έχουν συνέχεια και όταν παγιωθεί αυτό, είμαι βέβαιος ότι η συνεργασία με το εξωτερικό θα προαχθεί και θα αναπτυχθεί περισσότερο στο μέλλον. Αυτή είναι μια νέα κατάσταση. Αυτά τώρα τα βλέπω να ανήκουν στο παρελθόν. Υπάρχει μεγαλύτερη συνεργασία και κατανόηση. Υπάρχουν ορισμένες ευαισθησίες στην Αμερική στα πλαίσια της Εκκλησίας και θέλω να τις πω εδώ για να τις ξέρετε, αν και χωρίς να τις πω τις καταλαβαίνετε. Υπάρχουν ευαισθησίες στα βιβλία. Θέλουν μέσα περιεχόμενο θρησκευτικό. Μιλάνε για φρονιμαστικά κείμενα, για ηθικοπλαστικούς σκοπούς που πρέπει να έχουν τα βιβλία. Τα ελληνικά σχολεία στην Αμερική, που είναι κάτω από το δημόσιο σύστημα, υπάρχει μια σημαντική διαφορά. Στην Αμερική, Εκκλησία και Πολιτεία είναι δυο διαφορετικά πράγματα και δεν μπορεί το παιδί να χρησιμοποιεί βιβλίο που να έχει εικόνες ή περιεχόμενο θρησκευτικό ή έχει σκοπό να προάγει μια συγκεκριμένη θρησκευτική ομάδα. Η Εκκλησία δεν θέλει τα βιβλία αυτά, διότι έχει

άλλο σκοπό. Θέλει να έχει μέσα στα βιβλία ηθικοδιδασκτικό σκοπό. Θέλει τα βιβλία να διδάσκουν στα παιδιά και να εμπνέουν στα παιδιά την αγάπη προς την Εκκλησία. Άρα υπάρχει ευαισθησία, η οποία πρέπει να λαμβάνεται πάντα υπόψη. Οι Κοινότητες με ευχαρίστηση θα δέχονταν κάποια οικονομική υποστήριξη, η οποία συνήθως δίνεται σε είδος και όχι σε χρήματα.

Εκείνο που μας ανησυχεί στην Αμερική δεν είναι τόσο πολύ τα βιβλία. Αυτή τη στιγμή, υπάρχουν άλλα προβλήματα πολύ πιο δύσκολα από αυτό. Έχουμε 90% μικτούς γάμους. Οι ελληνικοί πληθυσμοί είναι ενταγμένοι στην αμερικανική κοινωνία. Δεν υπάρχουν άνθρωποι που να μιλούν για επαναπατρισμό. Είναι ελάχιστοι αυτοί. Μιλάνε όλοι ότι θα ζήσουν και αυτοί και τα παιδιά τους στην Αμερική. Οι αποστάσεις είναι αχανείς και τεράστιες. Και όσο εξαπλώνονται οι Έλληνες σε όλα τα μήκη και πλάτη, τόσο πιο δύσκολο είναι να μαζέψεις 2-3 για να κάνεις σχολείο. Αυτά είναι σοβαρότερα προβλήματα, διότι θα αναγκαστούμε, στο μέλλον, να αναπτύξουμε προγράμματα να γίνονται σπουδές με αλληλογραφία και μέσω του INTERNET, μέσω προγραμμάτων βιντεοκασετών και με τα πιστοποιητικά στα οποία θα εξετάζονται τα παιδιά ανεξάρτητα αν φοίτησαν στο σχολείο ή όχι. Ευχαριστώ.

A. ΚΡΟΜΜΥΔΑ (Εκπαιδευτικός): Αγαπητοί σύνεδροι, είναι μεγάλη χαρά που βρίσκομαι σήμερα μαζί σας. Ο Ανδρέας ο φίλος μου, άφησε τα δύσκολα σε εμένα. Εγώ θα εντοπίσω τα προβλήματα, τις ανάγκες, τους οραματισμούς, τα ερωτηματικά της παιδείας στην Αμερική. Πώς έχουν τα πράγματα μέσα στην τάξη, στο συγκεκριμένο αυτό κύκλωμα της Κοινότητας.

Ουσιαστικά για τη Ν. Υόρκη, για την οποία μπορώ να μιλήσω και να αναφέρω την εμπειρία μου, υπάρχουν 11 ημερήσια σχολεία που δίνουν ελληνοαμερικανική εκπαίδευση και όλα είναι της Αρχιεπισκοπής και από όλα τα απογευματινά μόνο ένα λειτουργεί σαν ιδιωτικό, ανεξάρτητα από αυτά της Αρχιεπισκοπής. Όταν λέω κοινοτικά σχολεία, εννοώ και ημερήσια και απογευματινά. Ο σκοπός μας είναι να δώσουμε ελληνική συνείδηση και ελληνική ταυτότητα στα παιδιά. Όλοι μας γι' αυτό το σκοπό είμαστε εκεί. Με τη διαφορά ότι το ημερήσιο σχολείο είναι προτιμητέο από τους γονείς και ευτυχώς που είναι έτσι τα πράγματα. Το παιδί μπορεί να πάρει την αμερικάνικη μόρφωσή του, και με 45 λεπτά την ημέρα την ελληνική παιδεία. Στην Αστόρια έχουν δυο περιόδους την ημέρα και αυτό είναι ευχής έργο, αλλά είναι και θέμα Κοινότητας, πόση ώρα θα έχουν Ελληνικά τα παιδιά. Το απογευματινό, σκοπό έχει να διδάξει ελληνικό πολιτισμό, όχι απλά τη γλώσσα, αλλά να δώσει στα παιδιά ελληνική συνείδηση μέσω θρησκείας, ιστορίας, πολιτισμού. Το διδακτικό υλικό που χρησιμοποιούμε -ας μην απατώμεθα- είναι καλό αλλά δεν είναι το πιο κατάλληλο. Μέχρι πριν από λίγα χρόνια η σειρά *Η Γλώσσα μου*, ενδείκνυτο για τα παιδιά, σε ελληνόφωνες περιοχές. Όμως τώρα πια ακόμα και σ' αυτές τις περιοχές δεν είναι κατάλληλο, λόγω περιεχομένου, λόγω βιωμάτων. Δεν είναι το πιο κατάλληλο υλικό που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε για τα παιδιά μας. Για τα παιδιά που δεν μιλούν καθόλου Ελληνικά και που διδάσκονται την Ελληνική ως

Δεύτερη Γλώσσα, έχουμε τα βιβλία *Μαθαίνω Ελληνικά* του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, όπου είναι υπεύθυνος ο κ. Βασιλάκης. Και μάλιστα χάρηκα γιατί μου είπε ότι βγήκε και το βιβλίο του πολιτισμού, ένα βιβλίο που καλύπτει τα κυριότερα γεγονότα της ελληνικής ιστορίας. Θα αναφερθεί φαντάζομαι ο ίδιος αργότερα με περισσότερες λεπτομέρειες. Σε αυτό το σημείο θα αναφερθώ και σε κάτι άλλο. Στη Ν. Υόρκη έχουμε ένα ελληνικό περιοδικό το *Πήγασος*, το οποίο εκδίδει ο Ευστάθιος Παπαδόπουλος και πραγματικά τα παιδιά μας το ευχαριστούνται. Πέρα από αυτό. Δεν έχουμε εποπτικό υλικό. Είναι πολύ λίγα τα εποπτικά υλικά μας. Το ίδιο και το διδακτικό υλικό. Σχεδιάζουμε μόνοι. Όταν πριν λίγα χρόνια συνειδητοποιήσαν οι δάσκαλοι ότι η ανάγκη ήταν για όλες σχεδόν τις Κοινότητες, είτε μιλούν Ελληνικά οι ενορίτες είτε όχι, αποφασίσαμε να κάνουμε κάτι. Πρέπει να δράσουμε, δεν μπορούμε να μείνουμε με δεμένα χέρια. Συναντηθήκαμε λοιπόν, ως σύλλογος δασκάλων, *Προμηθέας*, μαζί με τους Συλλόγους Γονέων και Δασκάλων, με τις Σχολικές Επιτροπές αλλά για ποικίλους λόγους, που δεν θα ήθελα να αναφέρω αυτή τη στιγμή δεν προχωρήσαμε. Θέλαμε κάτω από την αιγίδα του Γραφείου Παιδείας της Αρχιεπισκοπής να αρχίσουμε την έκδοση ορισμένων βιβλίων. Παρενθετικά θέλω να σας πω ότι δεν χρηματοδοτούμαστε από κανένα. Η Αρχιεπισκοπή, δυστυχώς, δεν έχει κονδύλια γι' αυτό. Η αμερικάνικη πολιτεία μας κλείνει την πόρτα διότι έχουμε την βούλα την θρησκευτική, το έμβλημα της Αρχιεπισκοπής. Οτιδήποτε έχει σχέση με θρησκεία οι Αμερικάνοι το αποκλείουν με τους νόμους και το σύνταγμά τους. Η ελληνική πολιτεία αρκετά μας δίνει. Δεν ξέρω πόσα ακόμα θα μας δώσει. Όταν αρχίσαμε να το κάνουμε αυτό είχαν ήδη τα γλωσσικά βιβλία *Μαθαίνω Ελληνικά*. Εμάς στόχος μας ήταν να αναπτύξουμε τα πολιτισμικά μας μαθήματα. Το μάθημα των θρησκευτικών και ιστορίας. Σ' αυτό το σημείο ζητήσαμε χρηματοδότες, αλλά ο καθένας μας τελικά πήρε το δρόμο του και αυτοσχεδιάσαμε. Για την Κοινότητα τη δική μου, πληρώθηκαν οι δάσκαλοι από τη Σχολική Επιτροπή για να δουλέψουν ανάλογα με τις ώρες, για να απλοποιήσουν τα κεφάλαια της μυθολογίας, της ιστορίας, της Καινής Διαθήκης, της Παλαιάς. Είναι ένα αίτημα και των γονέων. Πιστεύουν οι γονείς εκεί - το σέβομαι αυτό - πολιτισμός δεν είναι μόνο ιστορία αλλά και θρησκεία μαζί και αυτά τα δυο μας δένουν και προχωρούμε. Ίσως να είναι ανάγκη μας να το έχουμε αυτό το συναίσθημα γιατί αλλιώς πραγματικά θα χαθούμε. Είμαστε ένα πετράδι στο μωσαϊκό της Αμερικής. Μας αρέσει, όμως, γιατί είμαστε ένα λαμπερό πετράδι. Ουσιαστικά όλοι οι φορείς, από τους γονείς ως τους επίσημους εκπροσώπους της ομογένειας πιστεύουμε ότι γινόμαστε δυνατοί, όταν έχουμε ταυτότητα. Και έχουμε ελληνική ταυτότητα και έχει αποδειχθεί ότι τα παιδιά μας, όταν βγαίνουν από τα ημερήσια σχολεία, παίρνουν τις καλύτερες θέσεις στα εξειδικευμένα Γυμνάσια και Πανεπιστήμια. Τα ωφελεί το αίσθημα αυτό, το γεγονός ότι έχουν ελληνική συνείδηση και ταυτότητα.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να διευκρινίσω ότι, εκτός από τα δυο Λύκεια που έχουμε - για τη Ν. Υόρκη μιλάω - της Αστόρια και της Τζαμάικα, στα υπόλοιπα τελειώνουν τα παιδιά στην ογδόη τάξη, με εξαίρεση μια συγκεκριμένη περιοχή όπου τα παιδιά αποφοιτούν στην ενάτη τάξη. Δηλαδή αρχί-

ζουμε από προ-νηπιαγωγείο και τελειώνουμε στην ογδόη, κατά κανόνα. Ενώ τα απογευματινά αρχίζουν στην πρώτη τάξη και τελειώνουν στην ογδόη. Και πάλι με μια εξαίρεση, αυτό της Κοινότητας μου. Προκειμένου να προπαρασκευάσουμε τα παιδιά να δεχτούν καλύτερα την ελληνική γλώσσα αρχίζουμε από Σεπτέμβριο με προ-νηπιαγωγείο και νηπιαγωγείο και με εποπτικά μέσα: τραγούδι, βιντεοκασέτες, παραμύθι κλπ. Με το σύστημα της ολικής μάθησης. Σ' αυτό ίσως χρειαζόμαστε τη βοήθεια από τη μητέρα Ελλάδα, ίσως για εποπτικό υλικό. Το πρώτο προϊόν, χωρίς να είναι τελειοποιημένο, είναι ένα βιβλίο που εκδώσαμε πέρυσι στην κοινότητά μου. Το ονόμασα *Τα Ελληνικά μου*. Είναι για την προπαρασκευή των παιδιών της ογδόης τάξης για τις πολιτειακές εξετάσεις. Είναι το μόνο κίνητρο που έχουμε να δώσουμε στα παιδιά μας την ώθηση να πάρουν ως αμοιβή, ότι παίρνουν τις πολιτειακές εξετάσεις, δηλ. μια εξέταση από την πολιτεία και δυναμώνουν το ακαδημαϊκό τους πτυχίο. Παίρνουν τρεις μονάδες ανάλογα με το σχολείο στο οποίο φοίτησαν. Αυτό ήταν το πρώτο βιβλίο για να βοηθήσει τα παιδιά. Είναι γεμάτο από παραδόσεις μαθημάτων, για να βοηθήσει τα παιδιά να πάρουν την εξέταση αυτή. Στη συνέχεια δούλεψα για την μυθολογία. Έχω 30 παραδόσεις, αλλά τα έχω μόνο σε χειρόγραφα και των υπολοίπων συναδέλφων μου για τα υπόλοιπα βιβλία πολιτισμικών μαθημάτων. Αυτό το πλήρωσε ο Σύλλογος Γονέων και Δασκάλων. Εκδόθηκαν 400 αντίτυπα. Φυσικά, επειδή εκδόθηκε ανεξάρτητα από το Γραφείο Παιδείας το εξέδωσα μόνο για τις ανάγκες του δικού μου σχολείου. Το πλήρωσε ο Σύλλογος Γονέων και Δασκάλων. Μου ζήτησαν να το αγοράσουν, από σεβασμό και μόνο όσα μου ζήτησαν τα έδωσα δωρεάν και φυσικά δεν είχα καμία πρόθεση να το εμπορευτώ. Το ίδιο και την υπόλοιπη σειρά. Πελαγοδρομούμε και αυτοσχεδιάζουμε. Δεν ξέρω πόσο αξιοποιήσιμα είναι. Όπως είπα δεν μας χρηματοδοτεί κανείς και αυτό σημαίνει ότι αν θέλουμε να γράψουμε, θα πρέπει να σηκωθούμε το πρωί στις 5:00 για να πάμε στη δουλειά μας και στο σχολείο μας στις 7:00. Δεν μπορούμε να πάρουμε λίγη άδεια.

Γ. ΦΛΟΥΡΗΣ: Κυρίες και κύριοι διαίρεσα τα λεπτά της ώρας που μας απομένουν και βλέπω ότι δεν μας βγαίνουν. Θα πρέπει να σταματήσουμε στις 2:30. Θα παρακαλούσα λοιπόν να περιοριστούμε σε πέντε λεπτά και θα ήθελα να καλέσω στο βήμα τον κ. Βασιλάκη και τον κ. Νικολιδάκη ταυτόχρονα, για να συμπληρώνει ο ένας τον άλλο και να μην επαναλαμβάνονται τα ίδια πράγματα.

Μ. ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ (Σχολικός Σύμβουλος): Επιγραμματικά θα ήθελα να επισημάνω και να αναφέρω κάποια προβλήματα βασικά που αντιμετωπίζει η ελληνόγλωσση εκπαίδευση στο χώρο της Αμερικής των Ηνωμένων Πολιτειών. Δυστυχώς, ο αριθμός των μαθητών στα κοινοτικά σχολεία - και αναφερόμαι στα κοινοτικά σχολεία - διότι επιτρέψτε μου να πω ότι στην Αμερική, δεν είναι υπερβολή να το πούμε, ο μοναδικός φορέας εκπαίδευσης είναι η Αρχιεπισκοπή, όταν 99% των σχολείων υπάγονται στις ενορίες. Ο αριθμός των μαθητών χρόνο με το χρόνο βαίνει μειούμενος δραματικά. Χαρακτηρι-

στικά να πω ότι το 1983, όταν βρέθηκα στη διεύθυνση του Γραφείου Παιδείας του ελληνικού Προξενείου Ν. Υόρκης, το μεγαλύτερο ημερήσιο σχολείο της Αμερικής, το σχολείο της Αστόρια, είχε περίπου 1.300 μαθητές. Σήμερα από ότι μου έλεγε ο συνάδελφος Ζαχαρίου, ο αριθμός των παιδιών είναι 650. Ετοιμάσαμε ήδη μια σειρά γλωσσικών βιβλίων που απ' ότι μας πληροφορούν έγιναν δεκτά από τα σχολεία και τις κοινότητες, τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές, τους γονείς. Όμως με το παρόν πρόγραμμα, ίσως να ξεκινήσουμε μια προσπάθεια κάποιας σειράς συμπληρωματικής ή ανεξάρτητης. Τι θα τα κάνουμε τα βιβλία, αν δεν έχουμε μαθητές; Ένα αλλά σοβαρό πρόβλημα είναι το εξής: είπε προηγουμένως ο κ. Ζαχαρίου ότι οι Κοινότητες πρέπει να στελεχωθούν με στελέχη με κύρος και προσωπικότητα ώστε να προσελκύσουν τα παιδιά στα κοινοτικά σχολεία. Αυτό πρέπει να γίνει, εάν δεν θέλουμε σε λίγα χρόνια τα κοινοτικά σχολεία να είναι άδεια από μαθητές. Άλλο πρόβλημα. Ο χρόνος παρακολούθησης της ελληνόγλωσσης διδασκαλίας. Στη συντριπτική τους πλειοψηφία τα απογευματινά σχολεία προσφέρουν στα παιδιά ένα δίωρο την εβδομάδα. Τα σχολεία, τα απογευματινά, μπορεί να είναι ανοικτά όλη τη βδομάδα, αλλά ο μαθητής παρακολουθεί ένα δίωρο πηγαίνοντας στο σχολείο μια φορά. Καταλαβαίνετε τι σημαίνει αυτό, όταν συμβαίνει στην Αμερική, σε ένα μάλλον αφιλόξενο περιβάλλον για την εκμάθηση ξένων γλωσσών.

Τρίτο και, ίσως, το πιο σοβαρό και μεγάλο πρόβλημα. Έλλειψη επιστημονικής και παιδαγωγικής κατάρτισης των δασκάλων που διδάσκουν στα ελληνικά σχολεία. Δυστυχώς, η μεγάλη πλειοψηφία των δασκάλων είναι νοικοκυρές, που τέλειωσαν το εξατάξιο Γυμνάσιο ή το Λύκειο και διδάσκουν στα ελληνικά σχολεία. Στο θέμα της διδασκαλίας υστερούν. Να φτιάξουμε καινούργια βιβλία, όμως τι να τα κάνουμε αν δεν υπάρχουν άνθρωποι που να ξέρουν να τα χρησιμοποιήσουν. Ένας δάσκαλος προσοντούχος - ανέφερε χθες ο Λεωνίδαο ο Μπόμπας - χωρίς να έχει κατάλληλο διδακτικό υλικό μπορούσε θαυμάσια να κάνει τη δουλειά του. Ένας έμπειρος, προσοντούχος, ενθουσιώδης δάσκαλος και χωρίς κατάλληλο υλικό μπορεί να κάνει τη δουλειά του. Ένας δάσκαλος κακός, με το ιδεώδες, το καταλληλότερο διδακτικό υλικό δεν κάνει τίποτα. Βεβαίως, το κατάλληλο, το ενδιαφέρον, το σύγχρονο διδακτικό υλικό βοηθούν σημαντικά στην εκπαίδευση. Πρώτα και πάνω από όλα θα πρέπει ο δάσκαλος να ξέρει να χρησιμοποιεί σωστά το υλικό. Ανέφερα προηγουμένως για τις νοικοκυρές που γίνονται δασκάλες. Ακόμα και οι δάσκαλοι που έχουν κάποια τυπικά προσόντα, οι πτυχιούχοι των Παιδαγωγικών Ακαδημιών, δεν έχουν διδαχθεί για να διδάξουν την ελληνική ως δεύτερη γλώσσα. Άρα, με μεγάλη χαρά διαπιστώνουμε ότι η δράση II του ΠΡΟΜΗΘΕΑ προβλέπει την επιμόρφωση των δασκάλων. Είναι το πρώτο και το σημαντικότερο που πρέπει να γίνει για να μπορέσουμε να βοηθήσουμε και να προαγάγουμε την ελληνική γλώσσα. Δεν θα ήθελα τίποτα άλλο να πω. Θα δώσω το λόγο στον κ. Νικολιδάκη. Επειδή μου έδωσε αφορμή η κ. Κρομμύδα, να πω ότι πριν τρεις μήνες τελείωσε στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ένα βιβλίο, *Ο Ελληνικός Πολιτισμός*. Πιστεύω ότι μέχρι το Σεπτέμβρη θα το έχετε στα σχολεία σας. Είναι ένα βιβλίο που ξεκινάει από την Αρχαία Ελληνική Ιστορία, περιέχει τη μυθολογία. Είναι σε πολύ απλά Ελληνικά γραμμένο και έχει σε κάθε

ενότητα και μια περίληψη στα Αγγλικά. Πάρα πολύ οπτικό υλικό, εικόνες και κάτω επεξηγήσεις στην αγγλική γλώσσα.

Ν. ΝΙΚΟΛΙΔΑΚΗΣ: Δεν θα κάνω τοποθέτηση και για να μην επαναλάβω το λάθος ότι έτσι κι αλλιώς ίσως να είμαστε μια χαλασμένη πλάκα, αφού όλοι τα ίδια προβλήματα λέμε. Θα θέσω πρώτα ένα σενάριο, σύμφωνα με το οποίο έχουμε κατάλληλους εκπαιδευτικούς, όπως ο κ. Δαμανάκης αναζητά να τους βρει. Έχουμε μεθοδολογία σωστή, αναλυτικό πρόγραμμα και τα καταλληλότερα για την περίοδο αυτή βιβλία. Για την Αμερική, φοβάμαι ότι δεν θα έχουμε ούτε ένα μαθητή μ' αυτό το ιδανικό σενάριο σ' αυτά τα προγράμματα. Επισήμανση δεύτερη: θα πρέπει να δούμε όλους τους απόντες και τους μη μετέχοντες στην ελληνική παιδεία, οι οποίοι μετέχουν σε κάποια εκπαίδευση πώς θα τους δώσουμε παιδεία ελληνική γλώσσα, μέσα στο σύστημα το αμερικάνικο. Με τον κ. Βασιλάκη βάλαμε ελληνικά προγράμματα στα δημόσια σχολεία της Αμερικής, αγνοείται η τύχη τους. Αφού είναι έτσι και αλλιώς χαμένοι οι μαθητές από τα δικά μας προγράμματα των κοινοτικών σχολείων, ας μπουνε στα σχολεία εκείνα μέσα, όπου είναι το περιβάλλον τους το φυσικό και να τους δώσουμε ύλη. Ξέρετε τι εικόνα έχω κι εγώ κι άλλοι συνάδελφοι που πηγαίνουμε απέξω ως αξιολογητές, να δούμε τάξεις σχολείων στην Αμερική; Μια κουρασμένη, βαριεστημένη δασκάλα, η οποία δούλευε σαν γραμματέας και σε ένα εντελώς γυμνό τοίχο προσπαθεί να διδάξει Γεωγραφία, Ιστορία, Ελληνική Γλώσσα κλπ. Αυτό αναπόφευκτα θα οδηγήσει τους μαθητές στο I hate Greece, Greek and you. Δεν θέλω Ελληνικά, ούτε κι εσένα.

Φοβάμαι μήπως κάποια στιγμή αναρωτηθούμε, μήπως έχουμε δημιουργήσει σε κάποιες περιπτώσεις πίσω από τα προβλήματα μύθους. Το μύθο του κατάλληλου βιβλίου. Και τι σημαίνει κατάλληλο βιβλίο; Δεν θα ήταν κατάλληλα τα βιβλία του οργανισμού, όταν στάλθηκαν εκεί, αν είχαμε ένα καλά επιμορφωμένο δάσκαλο. Δούλεψαν τότε τα βιβλία. Δεν είναι κατάλληλα σήμερα τα βιβλία του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου; Αν λέμε ότι θα παρασκευάσουμε ξανά βιβλία και υλικό και δεν θα έχουμε το χρήστη αυτού του υλικού, δεν χρειάζεται να τα δημιουργήσουμε ξανά. Απλώς θα δημιουργήσουμε ένα καινούργιο μύθο, αργότερα μετά από 3-4 χρόνια για τα βιβλία εκείνα.

Επίσης θα πρέπει να μελετήσουμε το πρόγραμμα και να αξιολογήσουμε σήμερα, αν πήραμε πίσω αυτά που επενδύσαμε. Γιατί αν δεν έχουμε πάρει πίσω αυτά, γιατί να επενδύσουμε ξανά με το ίδιο διοικητικό σύστημα. Παράδειγμα: 18 δισεκατ. σε όλο το έργο δίνονται στη Γερμανία. Από αυτό, αφού είναι 1.300 εκπαιδευτικοί από τους 2.000, δηλαδή το 55-57% τουλάχιστον. Αναρωτήθηκε κανείς, εκείνο το 5%, κάπου 9δισ. Τι πήραμε πίσω; Αναλογικά στην Αμερική, με την επένδυση που κάνουμε έχουμε φέρει εμείς ένα μαθητή στο σχολείο; Ή μήπως τον έφερε ο πατέρας του από μόνος του; Δεν ξέρω αν εμείς πήγαμε μαθητές στο σχολείο. Άρα εκείνοι οι οποίοι από μόνοι τους θέλουν να πάνε στο σχολείο σε εκείνους μόνο κάνουμε παρέμβαση εμείς. Αυτό, όμως, θα συμβεί σ' αυτούς είτε είναι ποιοτικά η παιδείας καλή, έτσι όπως ο νόμος την ορίζει, είτε όχι. Αυτούς τους προβληματι-

σμούς έχω. Εκείνο που θα προσπαθήσω κυρίως να κάνω είναι αύριο, πώς αυτά που θα μας δώσει από το 1,7 δις, ο κ. Δαμανάκης, για το χώρο της Αμερικής, πώς θα μπορούμε να εντάσσουμε προγράμματα, πώς θα το αξιοποιήσουμε σε κάποια θέματα, τα οποία θα μας ανεβάσουν τους αριθμούς των μαθητών. Ή τουλάχιστον άτομα που να θέλουν να αποκτήσουν ελληνοπρέπεια. Ευχαριστώ.

Ε. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Θα είμαι πάρα πολύ σύντομος. Ο τίτλος της σημερινής μου ομιλίας είναι η δίγλωσση εκπαίδευση στην Πολιτεία της Ν. Υόρκης. Αγαπητοί μου συνάδελφοι ένα από τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα δημόσια σχολεία των Ηνωμένων Πολιτειών είναι η εκπαίδευση εκατομμυρίων μαθητών που δεν μιλάνε την αγγλική γλώσσα ή τη μιλάνε σε μικρό βαθμό. Τα παιδιά αυτά είναι συνήθως παιδιά μεταναστών, διαφόρων εθνικών μειονοτήτων ή πολλές φορές είναι παιδιά γεννημένα στις Η.Π.Α. σε σπίτια που δεν ομιλείται η ελληνική. Σαν εκπαιδευτικοί πρέπει να γνωρίζουμε ότι τα παιδιά που μιλάνε άλλη γλώσσα από την ελληνική, δυσκολεύονται να προσαρμοστούν με τα εκπαιδευτικά προγράμματα και τις ευκαιρίες που προσφέρει το σύστημα των Η.Π.Α. Επίσης πρέπει να είναι για εμάς σαν εκπαιδευτικών αναμφισβήτητο ότι το κάθε παιδί που πηγαίνει στο σχολείο κουβαλά μαζί του ειδικές εμπειρικές γνώσεις και ικανότητες. Το παιδί, όμως, που δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει τις γνώσεις και να πραγματοποιήσει τις ικανότητές του γιατί δεν καταλαβαίνει Αγγλικά, συνήθως απογοητεύεται και δεν θέλει να προχωρήσει στις σπουδές του. Αντιδρά με τρόπο που φέρνει κακές συνέπειες. Εξάλλου, αγαπητοί μου, μην ξεχνάμε ότι η εξοικείωση με το περιβάλλον είναι δύσκολη, ιδιαίτερα για ένα μαθητή που δεν γνωρίζει Αγγλικά και δεν καταλαβαίνει τις οδηγίες των δασκάλων. Για να βοηθήσει τα παιδιά που δεν γνωρίζουν Αγγλικά, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση των Η.Π.Α. ψήφισε νομοσχέδιο το 1968, το ονομαζόμενο bilingual education act και παραχώρησε στις διάφορες εκπαιδευτικές περιφέρειες χρηματικό ποσό για την εκτέλεση δίγλωσσων εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Παράλληλα η Πολιτεία της Ν. Υόρκης για να βοηθήσει τους 115.000 μαθητές που δεν μιλούν Αγγλικά - περίπου 1.500 είναι ελληνικής καταγωγής, οι δε υπόλοιποι μαθητές μιλούν 93 διαφορετικές γλώσσες - τροποποίησε τον εκπαιδευτικό νόμο 3204 στις Πολιτείες με το συγκεκριμένο σημείο 827 από τους νόμους του 1982. Οι νόμοι αυτοί επιβάλλουν στις σχολικές περιφέρειες να προσφέρουν μαθήματα δίγλωσσης εκπαίδευσης ή μαθήματα Αγγλικής σαν δεύτερη γλώσσα σε μαθητές που δεν γνωρίζουν την Αγγλική. Τα δίγλωσσα εκπαιδευτικά προγράμματα έχουν σκοπό να εξυπηρετήσουν τα παιδιά που δεν καταλαβαίνουν Αγγλικά και δυσκολεύονται να παρακολουθήσουν μαθήματα στο κανονικό σχολικό πρόγραμμα. Τα προγράμματα αυτά δίνουν στα παιδιά την ευκαιρία να παρακολουθήσουν μαθήματα στη μητρική τους γλώσσα, ώσπου να μάθουν αρκετά Αγγλικά για να μπορέσουν να προσαρμοστούν στο κανονικό πρόγραμμα. Η δίγλωσση παιδεία βασίζεται στην πεποίθηση των εκπαιδευτικών ότι η συστηματική χρήση της μητρικής γλώσσας υποβοηθάει τα παιδιά στα πρωτεύοντα μαθήματα ενώ συγχρόνως τα παιδιά μαθαίνουν την Αγγλική. Τα δίγλωσσα προγράμματα συμπεριλαμβάνουν τέσσερα βασικά στοιχεία:

1. Εντατική εκπαίδευση στη μητρική γλώσσα.
2. Χρήση της μητρικής γλώσσας του παιδιού για τη μάθηση πρωτευόντων μαθημάτων, όπως τα Μαθηματικά, η Φυσική, η Γεωγραφία και οι Κοινωνικές Επιστήμες.
3. Καλλιέργεια της μητρικής γλώσσας του παιδιού.
4. Δίνεται η ευκαιρία στα παιδιά να βρίσκονται όσο το δυνατόν πιο πολύ με παιδιά άλλων εθνικοτήτων για να μην αισθάνονται απομονωμένα.

Στα δίγλωσσα προγράμματα οι δάσκαλοι, εκτός από την αγγλική μιλάνε και τη μητρική γλώσσα του παιδιού. Χρησιμοποιούν ικανότητες που φέρνει το παιδί στο σχολείο. Με τον τρόπο αυτό δείχνουν στα παιδιά ότι, αν και δεν καταλαβαίνουν την αγγλική γλώσσα, εκτιμούνται σαν αξιόλογα πρόσωπα προικισμένα με ειδικές δυνάμεις και ικανότητες.

Ένα από τα νεότερα προγράμματα που εφαρμόζεται σε διάφορες Πολιτείες της Ν. Υόρκης είναι τα λεγόμενα two way bilingual education programs. Στα προγράμματα αυτά δίδεται η ευκαιρία σε μαθητές με γνώσεις της αγγλικής να μάθουν μια ξένη γλώσσα ακολουθώντας όχι σε συνηθισμένες τάξεις ξένων γλωσσών, αλλά παρευρισκόμενοι μέσα στα προγράμματα δίγλωσσης εκπαίδευσης. Η χρηματοδότηση των προγραμμάτων αυτών γίνεται μέσω της Πολιτείας της Ν. Υόρκης με σκοπό να αυξηθεί ο αριθμός των δίγλωσσων πολιτών της Ν. Υόρκης. Αυτό δείχνει ότι η Πολιτεία της Ν. Υόρκης έχει αναγνωρίσει την υπεροχή και το πλεονέκτημα που έχει ένα δίγλωσσο άτομο σε σύγκριση με αυτούς που γνωρίζουν μόνο μία γλώσσα. Εδώ βλέπουμε ότι ενώ τα δίγλωσσα προγράμματα κάποτε θεωρούνταν επιβάρυνση, ενόχληση στο όλο εκπαιδευτικό σύστημα τώρα εξετάζονται από άλλο πρίσμα και βλέπουν ότι η ικανότητα να μιλά κανείς δυο ξένες γλώσσες εμφανίζεται σε όλους τους πολίτες της Ν. Υόρκης και σε όλη την Αμερική. Ήθελα να αναφερθώ, τελειώνοντας, και σε καινούργια προγράμματα που έχει αρχίσει εδώ και μερικά χρόνια και είναι τα προγράμματα διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας στα Λύκεια μερικών σχολείων της Αμερικής. Τα τέσσερα από αυτά είναι στη Ν. Υόρκη, δύο στο Κονέκτικατ και ένα στο Ιλλινόις, αλλά και σε πολλές άλλες πολιτείες που υπάρχουν Έλληνες. Θέλω να αναφέρω σ' αυτό το σημείο, στο πως οι Έλληνες γονείς κατάφεραν να πείσουν τη Σχολική Επιτροπή της πόλης τους ναβάλουν την ελληνική στο Λύκειο σαν ξένη γλώσσα. Μετά από 5 περίπου συνεδριάσεις που είχαν με τη σχολική επιθεώρηση, τους έδειξαν ότι δεν πρόκειται να σταματήσουν να έρχονται σ' αυτές τις συνεδριάσεις μέχρι να δουν την εισαγωγή της ελληνικής γλώσσας στο Λύκειο των δυο σχολείων. Τους είπαν ότι εμείς πληρώνουμε την ελληνική μας κοινότητα για να μάθουν τα παιδιά μας Ελληνικά ως την έκτη τάξη Δημοτικού, μετά αυτό που βλέπουμε είναι ότι τα παιδιά ξεχνούν την ελληνική, διότι δεν συνεχίζουν με τη μάθηση της ελληνικής γλώσσας. Ασφαλώς δεν θα αναφερθώ στα προβλήματα που αντιμετωπίζω κι εγώ σαν καθηγητής της ελληνικής. Είναι σχεδόν τα ίδια που έχω ακούσει εδώ. Αργότερα θα κάνω μερικές προτάσεις για το πως θα μπορούσε το πρόγραμμα αυτό να βελτιώσει την κατάσταση στα Λύκεια των δημοσίων σχολείων στις Η.Π.Α. Ευχαριστώ.

Γ. ΣΠΥΡΙΔΑΚΗΣ: Ήθελα να πω στην αρχή ότι η γλώσσα μου είναι αγγλική, αλλά η καρδιά μου ελληνική. Έχω φέρει διάφορες μελέτες και βιβλία από τη Ν. Υόρκη του 1978. Τα βιβλία ήταν για μικρά παιδιά. Αν θέλετε να τα κοιτάξετε, γιατί εγώ νομίζω ότι χρειαζόμαστε τις κατάλληλες μεθόδους και τα κατάλληλα βιβλία. Κάποιος είπε ότι χρειαζόμαστε να ξέρουμε την κουλτούρα των παιδιών, όταν φτιάχνουμε βιβλία και επιλέγουμε μεθόδους. Νομίζω υπάρχουν στη Ν. Υόρκη και αλλού αρκετά βιβλία για παιδιά που είναι σημαντικά και κατάλληλα για τους δασκάλους. Στο Πανεπιστήμιο που είμαι συντονιστής έχουμε προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα. Έχουμε 300 δασκάλους και καθηγητές για δίγλωσσα σχολεία, και ένα μικρό κέντρο για δίγλωσσα προγράμματα. Στη Ν. Υόρκη, όπως ακούσατε, η ελληνική γλώσσα είναι μέρος της ελληνικής ταυτότητας. Στην Αμερική δυστυχώς υπάρχει ακόμα ξενοφοβία και η τάση να μεταχειρίζονται στα σχολεία μόνο τα αγγλικά.

Α. ΞΥΔΗΣ (Παιδαγωγός): Πρώτα από όλα θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Δαμανάκη και όλους όσους έχουν συντελέσει σ' αυτό το πρόγραμμα. Είναι πολύ ευχάριστο να ακούγεται ότι κάτι τέτοιο γίνεται. Εγώ θα ήθελα να σας πω ότι θα κάνω μια απλή αναφορά στο τι γίνεται στο Σικάγο. Έχουμε 12-15 σχολεία τα οποία είναι απογευματινά. Συγχρόνως έχουμε 4 σχολεία τα οποία είναι ημερήσια. Από τα 4 αυτά σχολεία τα 3 είναι κοινοτικά. Το ένα είναι δίγλωσσο κάτω από τον δημόσιο τομέα, κανονικό δημόσιο σχολείο. Τα τρία κοινοτικά προγράμματα είναι πάρα πολύ καλά. Προσπαθούν να διδάξουν την ελληνική γλώσσα σε συνάρτηση με την αγγλική γλώσσα. Δηλαδή, έχουν πραγματικά δίγλωσσα προγράμματα, αυτά που θα θέλαμε να υπάρχουν όχι μόνο στην Αμερική αλλά και σε όλο τον κόσμο. Ένα συγκεκριμένο λέγεται *Σωκράτης* και είναι κάτω από την αιγίδα της Αγ. Τριάδας. Στο *Σωκράτη* το 50% διδάσκεται στα Αγγλικά και το 50% στα Ελληνικά. Έχουν περίπου 250 παιδιά, όπως επίσης 250 παιδιά έχει και το άλλο σχολείο ο *Κοραής*. Το τρίτο σχολείο, ο *Πλάτωνας*, έχει 45-50 παιδιά και δεν μπορεί να αυξήσει την εγγραφή των μαθητών λόγω της περιοχής που βρίσκεται. Το πρόγραμμά τους, για να μιλήσω πιο συγκεκριμένα για το *Σωκράτη*, τις πρώτες 4 ώρες ξεκινάνε με αγγλικά και η δεύτερη, τρίτη και τετάρτη τάξη κάνουν Ελληνικά τις πρώτες 3 ώρες και τις 4 τελευταίες κάνουν Αγγλικά. Η πρώτη, πέμπτη, έκτη, έβδομη και όγδοη τάξη κάνουν αγγλικά τις πρώτες ώρες και ελληνικά τις 3 τελευταίες. Τα Μαθηματικά, η Βιολογία, η Ιστορία, οι Κοινωνικές Επιστήμες γίνονται στα Αγγλικά. Μετά έχουμε τα μαθήματα της γλώσσας, Ιστορίας, Θρησκευτικών και Γεωγραφίας στα Ελληνικά. Αυτό σημαίνει ότι προσπαθούν να δώσουν τη μόρφωση των παιδιών χρησιμοποιώντας και τις δυο γλώσσες κάτι που είναι πολύ θετικό. Από ό,τι είδα προσωπικά, είναι πολύ επιτυχημένο. Συγχρόνως έχει γίνει μια έρευνα, από εμένα, το 1993. Το τι προσπάθησα να κοιτάξω στο Σικάγο ήταν τι δεν είχε γίνει πριν. Προσπάθησα να κοιτάξω κατά πόσο οι δίγλωσσοι μαθητές είναι πιο πετυχημένοι από άποψη ακαδημαϊκή, αν η σχολική τους επίδοση είναι πολύ καλύτερη από ότι οι μονόγλωσσοι μαθητές. Έκανα μια συγκριτική έρευνα, η οποία έδειξε ότι οι δίγλωσσοι μαθητές, που ήταν στα δίγλωσσα προγράμματα, - και οι δυο ομάδες ήταν ελληνόπουλα - το ένα

γκρουπ ήταν ελληνόπουλα που παρακολουθούν δίγλωσσα προγράμματα και το άλλο ήταν ελληνόπουλα που παρακολουθούν μονόγλωσσα αγγλικά προγράμματα. Μετά που τελείωσε η έρευνα μας έδειξε ότι υπήρχε μια μεγάλη διαφορά στα άτομα που ήταν στο δίγλωσσο πρόγραμμα και στα άτομα που ήταν στο μονόγλωσσο πρόγραμμα. Τα ποσοστά ήταν 30% σχολικής και ακαδημαϊκής επιτυχίας στα άτομα τα μονόγλωσσα και 70-80% στα δίγλωσσα. Όταν ρωτούσαμε τους μαθητές, έλεγαν ότι έχουν τη δυνατότητα να καταλαβαίνουν καλύτερα. Κάπου οι δυο γλώσσες μεσολάβησαν και χρησιμοποιήθηκαν σαν ένα παραπάνω ζευγάρι μάτια. Ίσως μια προέκταση της πνευματικής κατανόησης. Αυτά ήταν τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής.

Το δημόσιο πρόγραμμα είναι δίγλωσσο πρόγραμμα, το οποίο έχει δημιουργηθεί από το 1972, και ο σκοπός του ήταν να βοηθήσει τα ελληνόπουλα που ήρθαν λόγω μετανάστευσης στην Αμερική, στο Σικάγο, να μεταφερθούν πιο εύκολα στην αγγλική πραγματικότητα. Δηλαδή να τους βοηθήσει να μάθουν την γλώσσα χρησιμοποιώντας μονάχα την ελληνική γλώσσα, την οποία ήξεραν. Τα τελευταία χρόνια αυτό έχει αλλάξει. Η μετανάστευση δεν υπάρχει πια και τα παιδιά μεγαλώνουν με την αγγλική γλώσσα. Αυτό το πρόγραμμα έχει αλλάξει τη μορφή του. Διατηρείται σαν ένα πρόγραμμα που μπορεί να κρατήσει τη γλώσσα και η γλώσσα να επεκταθεί και να καλλιεργηθεί προς όφελος των μαθητών.

Ο Πλάτωνας, το επόμενο σχολείο, το οποίο έχει 45 παιδιά, είναι λίγο διαφορετικό. Δεν χωρίζει το χρόνο έτσι όπως τον χωρίζει ο Σωκράτης και ο Κοραής, τα άλλα σχολεία. Έχουν λιγότερα Ελληνικά. Δίνουν μαθήματα Γλώσσας και Ιστορίας στα Ελληνικά και τα περισσότερα μαθήματα γίνονται στα Αγγλικά. Αλλά έχουν ένα πολύ μικρό ποσοστό Ελλήνων μαθητών και αυτό σημαίνει ότι η εκπαίδευση και διαπαιδαγώγηση των παιδιών αυτών είναι ακόμα καλύτερη γιατί είναι πολύ μικρά τα τμήματα.

Τελειώνοντας, ήθελα να πω ότι όλα τα υπόλοιπα σχολεία είναι απογευματινά και λειτουργούν Τετάρτη με Παρασκευή ή κάθε Σάββατο. Συγχρόνως υπάρχουν και δυο προγράμματα που ξεκίνησαν τελευταία. Το ένα πρόγραμμα είναι σε μια Εκκλησία και είναι σαββατιανό πρόγραμμα και λέγεται "Νεοελληνική σαν Δεύτερη Γλώσσα". Έχει ξεκινήσει από μία συνάδελφο η οποία έχει επιμορφωθεί στο θέμα δίγλωσσης παιδείας και κάνει το διδακτορικό της. Και ένα άλλο πρόγραμμα στον Αγ. Χαράλαμπο, από Νηπιαγωγείο μέχρι ογδόη Δημοτικού. Φυσικά έχει ξεκινήσει με παιδιά νηπιαγωγείου και πρώτης και στο μέλλον θα ανέβουν οι τάξεις. Έχει μεγάλη επιτυχία. Πολλοί από τους γονείς έχουν γράψει τα παιδιά τους.

Σε σύγκριση με τα σχολεία του Καναδά, που ακούσαμε, είμαστε λιγάκι περισσότερο οργανωμένοι. Υπάρχει η εποπτεία της Αρχιεπισκοπής, διαμέσου του κ. Λίτσα, ο οποίος είναι Σύμβουλος Εκπαίδευσης. Από άποψη δασκάλων θα ήθελα να πω ότι ναι μεν, υπάρχουν οι δάσκαλοι με δυσκολίες, οι δάσκαλοι της παλιάς εποχής, που έχουν τελειώσει την Ακαδημία εδώ και 40 χρόνια, αλλά βλέπουμε ότι οι περισσότεροι προσπαθούν με τον καλύτερο τρόπο να επιμορφωθούν, αν αλλάξουν κάπως τον τρόπο διδασκαλίας. Είναι γνωστά αυτά τα πράγματα στην Αμερική. Έτσι όλοι έχουν προσπαθήσει να δημιουργήσουν τις καλύτερες συνθήκες. Συγχρόνως, τώρα τελευταία,

πολλοί από τους δασκάλους, που έχουν αποφοιτήσει πριν 40 χρόνια, αρχίζουν και βγαίνουν στην σύνταξη, οπότε το νέο αίμα μπαίνει μέσα.

Υπάρχει ένα πρόγραμμα ακόμα. Είναι το Ινστιτούτο Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού, το οποίο έχει ξεκινήσει από το 1990 και σκοπός του είναι να επιμορφώσει τους Έλληνες ενήλικες που θέλουν να μάθουν την ελληνική γλώσσα. Πολλοί από αυτούς έχουν περάσει από τα ελληνικά σχολεία και κάπου δεν ήταν ευχαριστημένοι και έρχονται να μάθουν Ελληνικά για τον άλφα ή βήτα λόγο. Πολλοί λένε ότι θέλουν να μάθουν σαν δεύτερη γλώσσα ή επειδή παντρεύονται με κάποιο Έλληνα ή επειδή θα φύγουν για Ελλάδα. Ήθελα να πω ότι υπάρχει τεράστιο ενδιαφέρον για την Ελληνική Γλώσσα και για ο,τιδήποτε ελληνικό, από όσο βλέπω εγώ στο Σικάγο. Αυτή η προσπάθεια είναι τεράστιας σημασίας. Πρέπει να συνεχιστεί, να δημιουργηθούν τα κατάλληλα βιβλία, οι κατάλληλοι μέθοδοι, αλλά συγχρόνως υπάρχει η αγάπη και το ενδιαφέρον για την Ελλάδα και την Ελληνική Γλώσσα από Έλληνες και αλλοδαπούς.
Ευχαριστώ πολύ.

5.4. Αργεντινή

Β. ΚΑΡΝΑΒΑΣ (Εκπαιδευτικός): Κι εγώ θα ήθελα με τη σειρά μου να ευχαριστήσω τους διοργανωτές αυτής της συνάντησης για την ευκαιρία που μας δίνουν να δείξουμε το τελείως διαφορετικό πρόσωπο της ελληνικής εκπαίδευσης στη Λατινική Αμερική. Από το πρωί που ξεκινήσαμε ακούω όλους τους συναδέλφους και πραγματικά αυτό που γίνεται στην Λατινική Αμερική δεν έχει καμία σχέση με ό,τι έχω ακούσει μέχρι τώρα.

Για να καταλάβουμε καλύτερα τη λειτουργία του ελληνικού σχολείου στη Λατινική Αμερική και στην Αργεντινή ειδικότερα, θα έπρεπε να έχουμε υπόψη μας τη στάση της τοπικής κοινωνίας έναντι των ελληνικών αξιών ή του ο,τιδήποτε θα μπορούσε να εκπροσωπεί ένα ελληνικό σχολείο. Θα έπρεπε να έχουμε υπόψη μας τις ιδιαίτερες συνθήκες επιβίωσης των εκπαιδευτικών, αν μπορούμε να το πούμε αυτό. Το ιδιότυπο τοπικό εκπαιδευτικό σύστημα και την ιδιαίτερη κατηγορία των Ελλήνων μεταναστών στη Λατινική Αμερική. Παρ' όλα αυτά δεν θα αναφέρω τίποτα από αυτά γιατί ο χρόνος δεν μου το επιτρέπει. Θα αναφερθώ μόνο στην ίδρυση και ύπαρξη και λειτουργία των ελληνικών σχολείων.

Με δυο λόγια: υπάρχουν τα σχολεία του Σαββάτου, τα οποία έχουν ξεκινήσει από το 1930. Βέβαια στις δυο πρώτες γενιές επανδρώνονταν από απόφοιτους του Σχολαρχείου ή από ιερείς, οι οποίοι πράγματι ήθελαν να διατηρήσουν την ελληνική γλώσσα στους μετανάστες. Όλοι, βέβαια, έρχονταν με το όνειρο ότι θα μείνουν 4-5 χρόνια και θα γυρίσουν στη πατρίδα. Κανείς δεν γύρισε. Μετά την

τρίτη γενιά μεταναστών που αρχίζουν να εντάσσονται στο τοπικό εκπαιδευτικό σύστημα, αναγκάζουν το σχολείο να αλλάξει κατευθύνσεις. Έχουμε λοιπόν σήμερα στο κέντρο της Αργεντινής, στο Μπουένος Άιρες, καθώς και σε άλλες πόλεις, τα σχολεία του Σαββάτου, τα οποία διατηρούν τμήματα παιδιών και τμήματα ενηλίκων παράλληλα με τμήματα ελληνικών εθνικών χωρών, εθνικών γιορτών. Τα σχολεία αυτά διατηρούνται και συντηρούνται από τις Κοινότητες, από διάφορες δωρεές κλπ.

Το 1985 με προσπάθειες του νυν Αρχιεπισκόπου Ν. Αμερικής, Γεννάδιου, ξεκινάει η ίδρυση ενός σχολείου επτατάξιου, σύμφωνα με τον εκπαιδευτικό νόμο αυτής της εποχής. Αυτή τη στιγμή που μιλάμε γίνεται αναμόρφωση του εκπαιδευτικού συστήματος της Αργεντινής και είναι λίγο ρευστά τα πράγματα, δεν ξέρουμε πώς θα καταλήξει.

Ξεκίνησε λοιπόν, ο νυν Αρχιεπίσκοπος βοηθούμενος από τους τότε προϊστάμενους της Κοινότητας, να κτυπάει τις πόρτες στα ελληνικά σπίτια και να μαζεύει λίγα - λίγα τα παιδιά για να δημιουργήσει νηπιαγωγείο και πρώτη τάξη. Μετά από 7 χρόνια αυτό το σχολείο που ξεκίνησε είχε τους πρώτους απόφοιτους. Ξεκινώντας από 7 μαθητές, μέσα σε μια δεκαετία έχουμε τώρα γύρω στους 380. Ο Αρχιεπίσκοπος δεν σταμάτησε εκεί, αλλά ίδρυσε και Γυμνάσιο στηριζόμενος κατά βάση σε δωρεές Ελλήνων.

Το πρόγραμμα του σχολείου είναι το εξής: το πρωί διδάσκονται κανονικά τα μαθήματα στα Ισπανικά και το απόγευμα στα Ελληνικά. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει ελληνικούς χορούς, διδασκαλία ελληνικής μουσικής, ελληνικές παραστάσεις, εθνικές γιορτές και όλα όσα περιλαμβάνονται στα σχολεία. Το ιδίτυπο του σχολείου είναι ότι ενώ στα σχολεία των Κοινοτήτων (τα σχολεία του Σαββάτου) φοιτούν παιδιά Ελλήνων, το σχολείο αυτό, το επτατάξιο, έχει μόνο 30% παιδιά Ελλήνων, τα άλλα είναι παιδιά Αργεντινών με κάποιο κοινωνικό επίπεδο (γιατρών, δικηγόρων), τα οποία ενδιαφέρονται να μάθουν Ελληνικά.

Έχουμε ανέκδοτο, σε εθνικές γιορτές, μαθήτρια Λυκείου Γιαπωνέζα να απαγγέλλει "είμαι μια ελληνοπούλα μια σουλιωτοπούλα". Γιαπωνέζα που είναι η καλύτερη μαθήτρια στα Ελληνικά. Έχουμε παιδιά που μιλάνε ελληνικά, αλλά δεν είναι Έλληνες. Οι 5 καλύτεροι μαθητές δεν είναι παιδιά Ελλήνων. Βλέπουμε λοιπόν ότι το σχολείο στην Αργεντινή παίζει ένα ιδιαίτερο ρόλο.

Και όχι μόνο στην Αργεντινή, υπάρχει και στη Χιλή ένα αξιόλογο κέντρο ελληνικής γλώσσας και εκδόσεων. Αυτά βέβαια στηρίζονται κατά βάση σε δωρεές Ελλήνων. Να διευκρινίσω το θέμα του Γυμνασίου. Υπάρχει το σχολείο το επτατάξιο, στο οποίο δεν μπορούμε να εγγράψουμε άλλους μαθητές, δεν το επιτρέπει η κτιριακή δομή, γιατί δεν χωράνε άλλοι μαθητές. Εγώ, π.χ. κάνω μάθημα σε μια τάξη με 35 μαθητές και είναι στοιβαγμένοι ο ένας πάνω στον άλλο. Δεν υπάρχουν άλλες αίθουσες.

Ο Αρχιεπίσκοπος μετά το Γυμνάσιο σχεδιάζει να ξεκινήσει τριτοβάθμια εκπαίδευση ελληνική, και ήδη έχει ξεκινήσει κάποια σεμινάρια. Ο στόχος του είναι αυτός.

Όσον αφορά το υλικό των βιβλίων που χρησιμοποιούμε εκεί, έχουμε στη διάθεσή μας υλικό το οποίο έχουν διαμορφώσει συνάδελφοι από τη Γερμανία, διότι εκεί είμαστε μόνο 4 αποσπασμένοι από το ελληνικό κράτος. Δεν έχουμε την πολυτέλεια να έχουμε δημιουργήσει δικό μας υλικό και έχουμε πάει με γνώση της Αγγλικής, ενώ κανείς δεν μπορεί να συνεννοηθεί στην Αγγλική. Είναι γύρω στις 300.000 αλλά κανείς δεν μιλάει άλλη γλώσσα, δεν τους ενδιαφέρει να μάθουν άλλη γλώσσα. Πήγαμε με Αγγλική, χρειαστήκαμε 2 χρόνια να φτάσουμε στο επίπεδο της ισπανικής για να μπορούμε να γράψουμε κάτι. Έχουμε λοιπόν στη διάθεσή μας τα βιβλία της Γερμανίας, της Β. Αμερικής, της Αρχιεπισκοπής και τις μεθόδους που υπάρχουν για εκμάθηση Ελληνικών από ενηλίκους. Προσπαθήσαμε να φτιάξουμε υλικό. Τα τελευταία 2 χρόνια έχουμε φτιάξει ένα Αναλυτικό Πρόγραμμα μεταξύ μας, το οποίο είναι και για τις 7 τάξεις. Καταρχήν ξεκινήσαμε και φτιάξαμε ένα λεξικό, το οποίο δεν υπήρχε. Φτιάξαμε ένα λεξικό βασικό με 20.000 λέξεις. Ελπίζουμε, να τύχουμε κάποια βοήθειας οικονομικής, να κάνουμε μια δεύτερη έκδοση πιο βελτιωμένη. Έχουμε ξεκινήσει μια σειρά βιβλίων. Καταρχήν μια γραμματική με επεξηγήσεις στα Ισπανικά κι έπειτα δυο σειρές βιβλίων κειμένων: μία για τα σχολεία του Σαββάτου, η οποία περιέχει την ύλη κατανεμημένη σε 25 -30 ενότητες, σε τρία επίπεδα και το άλλο σε 7 επίπεδα. Αυτά είναι τα σχέδια για το μέλλον.

Ένα πρόβλημα βασικό που υπάρχει είναι ότι όταν κάποιος από εμάς κάνει 2-3 χρόνια και μάθει καλά τα Ισπανικά, ήδη κλείνει πενταετία, πρέπει να φύγει για την Ελλάδα, έρχεται καινούργιος και ξανά από την αρχή. Θα πρέπει, δηλαδή, αυτό να διευθετηθεί με κάποιο τρόπο.

Ένα τελευταίο σημείο ενδιαφέρον είναι ότι: το κράτος της Αργεντινής έδωσε σε όλες τις κοινότητες ίδιες ευκαιρίες να αναπτύξουν το εκπαιδευτικό τους πρόγραμμα, καταρχήν με τη δωρεά κάποιου οικοπέδου για να φτιάξουν τα σχολεία τους, σε ανοικτά μέρη, έξω από την πόλη, σε ωραίες συνοικίες. Όλες οι άλλες Κοινότητες έχουν φτιάξει ωραίες εγκαταστάσεις, μόνο η δική μας Κοινότητα, για λόγους οικονομικούς, δεν μπόρεσε να εκμεταλλευθεί το οικόπεδο και φυσικά το κράτος της το πήρε πίσω. Υπήρχε κάποιος χρόνος που έπρεπε να το κάνει αυτό. Έτσι μείναμε στριμωγμένοι σε ένα μικρό κτίριο. Έχουμε τη βοήθεια του ιδρύματος Ωνάση, όσον αφορά στα κτιριακά. Το τελευταίο που ήθελα να σας πω είναι ότι υπάρχει ελληνολατρία, όπως είπε ο τελευταίος συνάδελφος. Στην Αργεντινή, στο μικρότερο Πανεπιστήμιο, υπάρχει έδρα της Ελληνικής Φιλοσοφίας, της αρχαίας ελληνικής ιστορίας. Υπάρχει μεγάλος αριθμός ενηλίκων που μιλάνε Αρχαία Ελληνικά, που μπορεί να είναι θαυμάσια πρώτη ύλη για να μάθουν Νέα Ελληνικά. Ευχαριστώ.

*Δ' Συνεδρία***5.5. Αυστραλία**

Π. ΝΑΖΟΥ (Πανεπιστήμιο Σίδνεϋ): Αγαπητοί σύνεδροι, στη σύντομη εισήγησή μου θα αναφερθώ στην γλωσσική πολιτική της Αυστραλίας αρχικά, και στη συνέχεια στην κατάσταση που επικρατεί στη Νέα Νότια Ουαλία, όσον αφορά στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στα διάφορα επίπεδα της εκπαίδευσης. Θα αναφερθώ, επίσης, σε ορισμένους προβληματισμούς και σκέψεις που μου γεννήθηκαν κατά τη διάρκεια των προηγούμενων ομιλιών και των συζητήσεων που ακολούθησαν. Αρχικά για την γλωσσική πολιτική της Αυστραλίας. Πριν 210 χρόνια, όταν οι Άγγλοι αποικιοκράτες εισέβαλαν στην Αυστραλία συνάντησαν μια πολυγλωσσική κοινωνία. Στην Αυστραλία μιλούσαν εκείνη την εποχή 250 γλώσσες, από τις διάφορες ιθαγενείς φυλές. Οι ίδιοι οι Άγγλοι ποτέ δεν το παραδέχτηκαν αυτό, αλλά ισχυρίζονται ότι εκεί που έφτασαν συνάντησαν μια αδειανή ήπειρο. Η αλήθεια είναι ότι στα αμέσως επόμενα χρόνια έθεσαν ως κύριο σκοπό τους να την καταστήσουν αδειανή αυτή την ήπειρο και σε μεγάλο βαθμό το κατάφεραν. Και σήμερα, από τις 250 διαφορετικές γλώσσες των ιθαγενών, μόνο ελάχιστες επέζησαν. Όπως επίσης και ελάχιστες φυλές ιθαγενών.

Στα πρώτα χρόνια της αποίκησης, μέχρι και το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο η γλωσσική πολιτική της Αυστραλίας, αρχικά η ανεπίσημη, γιατί δεν είχαν επίσημη, κυμαινόταν από την πλήρη αδιαφορία μέχρι και την πλήρη απαγόρευση διδασκαλίας άλλων γλωσσών, εκτός της Αγγλικής. Αυτό συνέβη κατά τη διάρκεια του πρώτου παγκοσμίου πολέμου, όπου απαγόρευσαν αρχικά να διδάσκονται τα Γαλλικά στα διάφορα σχολεία και μετά και άλλες γλώσσες. Το κράτος υποστήριζε επίσημα μόνο τη διδασκαλία της Αγγλικής Γλώσσας. Από το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και μετά εφαρμόζεται η επίσημη πολιτική της αφομοίωσης των μεταναστών. Έτσι δίνεται μεγάλη έμφαση στην εκμάθηση της Αγγλικής από τους μετανάστες. Οι μόνες γλώσσες που διδάσκονται ως τα τέλη της δεκαετίας του '60 μέσα από το επίσημο αυστραλιανό σύστημα της εκπαίδευσης, εκτός από τα Αγγλικά, ήταν τα Γαλλικά και τα Γερμανικά. Καμία άλλη γλώσσα. Παρ' όλα αυτά, αν δούμε τα διάφορα στατιστικά στοιχεία, στα τέλη της δεκαετίας του '60 ένα 35% των μαθητών έπαιρναν σαν ένα από τα μαθήματά τους στις απολυτήριες εξετάσεις μια γλώσσα. Από τότε μέχρι σήμερα αυτό το ποσοστό έχει μειωθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό. Στα τέλη της δεκαετίας του '80 αυτό τον ποσοστό είχε μειωθεί στα 12,5% και τα τελευταία 7 χρόνια η πολιτειακή κυβέρνηση έθεσε ως απώτερο σκοπό να ανεβάσει αυτό το ποσοστό σε 25%. Αυτό έλεγαν ότι θα το πετύχουν μέχρι το 2000. Αυτή τη στιγμή πιστεύουν ότι μέχρι το 2006 ίσως πετύχουν το ποσοστό.

Στα μέσα της δεκαετίας του '70 επέρχεται μια μεγάλη αλλαγή στη γλωσσική πολιτική της Αυστραλίας. Εφαρμόζεται η πολιτική του πολυπολιτισμού στην Αυστραλία και εισάγεται η διδασκαλία ξένων γλωσσών μέσα στο επίσημο πρόγραμμα κρατικής εκπαίδευσης. Τα αποτελέσματα αυτής

της αλλαγής, θα έλεγα, ότι μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '80 ήταν πολύ θετικά. Από τα μέσα της δεκαετίας του '80 και ύστερα δεν είναι καθόλου θετικά. Ενώ η επίσημη πολιτική της Αυστραλίας προωθεί τη διδασκαλία των γλωσσών των μειονοτήτων και σε αυστραλιανό επίπεδο δίνει προτεραιότητα σε 12 γλώσσες, αφήνει μετά σε πολιτειακό επίπεδο την επιλογή 8-9 γλωσσών ως γλώσσες προτεραιότητας που θα προωθούνται. Εντούτοις υπάρχει ένας άλλος επιμέρους νόμος, ο οποίος υποστηρίζει ότι μέχρι το 2006 από τα 25% που θα ασχολούνται με την εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας, το 17,5% θα πρέπει να μαθαίνει μία από τις 4 ασιατικές γλώσσες, τα Ιαπωνικά, τα Κινέζικα, τα Κορεάτικα και τα Ινδονησιακά. Το υπόλοιπο 7,5% οποιαδήποτε άλλη γλώσσα μειονοτήτων ή άλλη ξένη γλώσσα. Καταλαβαίνετε τι σημαίνει αυτό για την ελληνική γλώσσα και τις γλώσσες μειονοτήτων στην Αυστραλία. Οπότε, ο πολυπολιτισμός και η έννοιά του ίσως δεν έχει το νόημα που θα πίστευε κανείς ότι έχει ή θα έχει στην Αυστραλία, έτσι όπως εφαρμόζεται.

Τι συμβαίνει με τα Νέα ελληνικά στη Νέα Νότια Ουαλία; Έμαθα για τη συμμετοχή μου σ' αυτό το συνέδριο, μια μέρα αφού αναχώρησα από την Αυστραλία, έτσι δεν έχω όλα τα στατιστικά στοιχεία για να σας τα δώσω. Από τις αρχές του αιώνα, μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '70, τα Ελληνικά προσφέρονταν μόνο μέσα από δυο φορείς: την Αρχιεπισκοπή και την Κοινότητα. Οι δυο αυτοί φορείς βρίσκονται σε μεγάλη ρήξη και ταλανίζουν την παροικία μας. Η παροικία όλη έχει κουραστεί και απαιτεί να δοθεί λύση. Τα σχολεία αυτά των δύο φορέων μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '80 ήταν απογευματινά και λειτουργούσαν περίπου κάτω από τις ίδιες άσκημες συνθήκες όπως στην Αμερική, με ανειδίκευτους δασκάλους και με υλικό που δεν υπήρχε αλλά έπρεπε να ετοιμάζουν μόνοι τους οι δάσκαλοι, ανάλογα με τις ανάγκες τους. Τα σχολεία αυτά είναι πολλά. Δεν γνωρίζω πόσα ακριβώς είναι σήμερα. Οι υπηρεσίες που προσέφεραν στο παρελθόν και προφέρουν ακόμα είναι ανεκτίμητες, δεν υπάρχει αμφιβολία, όσο κι αν έχουν ελλείψεις, όσον κι αν έχουν προβλήματα. Σήμερα λειτουργούν και 3 ημερήσια σχολεία κάτω από τη φροντίδα της Αρχιεπισκοπής. Προσφέρουν προγράμματα Δημοτικού και Γυμνασίου. Αυτά ακολουθούν το επίσημο - αν και θεωρούνται ιδιωτικά σχολεία - Αναλυτικό Πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας της Πολιτείας μας. Επιπλέον προσφέρουν ορισμένες ώρες Ελληνικών που αυτές είναι περισσότερες στο Δημοτικό και τις πρώτες τάξεις Γυμνασίου, αλλά στις δυο τελευταίες τάξεις του Λυκείου προσφέρουν μόνο 6 ώρες την εβδομάδα, όπως και κάθε άλλη ξένη γλώσσα που προσφέρεται σε οποιοδήποτε κρατικό ή ιδιωτικό σχολείο. Σ' αυτά τα δίγλωσσα κολέγια, που ονομάζονται δίγλωσσα, αλλά στην πραγματικότητα δεν είναι γιατί διδάσκουν ελάχιστα Ελληνικά, φοιτούν περισσότερο από 2.000 μαθητές - σ' ένα από αυτά φοιτούν 700 μαθητές, σε ένα άλλο 1000 και στο τρίτο δεν είμαι σίγουρη.

Στο επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα της Νέας Νότιας Ουαλίας τα Ελληνικά εισάγονται το 1975 μετά από το πολυπολιτισμικό πρόγραμμα του 1973. Το 1975 τα Ελληνικά διδάσκονταν μόνο σε ένα Γυμνάσιο και στα 1985 ο αριθμός των Γυμνασίων που προσφέρουν Ελληνικά ανεβαίνει στα 22. Αυτή την εποχή την ονομάζω "χρυσή εποχή για τα Ελληνικά". Αυτό το βλέπουμε από το αποτέλε-

σμα των υποψηφίων που είχαμε στις γενικές εξετάσεις, στις απολυτήριες του Λυκείου και τις εισαγωγικές του Πανεπιστημίου. Είχαμε ένα αριθμό 911 υποψηφίων και ήταν ο μεγαλύτερος αριθμός που είχαμε. Από τότε μέχρι σήμερα έχουμε μια μείωση 15%. Πέρυσι είχαμε 411 υποψήφιους. Δηλαδή ο αριθμός συνεχώς μειώνεται.

Επίσης, έχουμε τα σαββατιανά σχολεία, που είναι κι αυτά κρατικά σχολεία, σε περιφέρειες που δεν λειτουργούν ημερήσια σχολεία και επίσης τα Ελληνικά προσφέρονται σε 3 Πανεπιστήμια στη Νέα Νότια Ουαλία και μέχρι το επίπεδο των μεταπτυχιακών. Νομίζω ότι το θέμα του υλικού είναι κοινό και σε εμάς και θα ήθελα να πω, σχετικά με το θέμα της επιμόρφωσης των καθηγητών μας από τα δικά μας Πανεπιστήμια, ότι είναι απαραίτητη στην Ελλάδα. Επίσης υποστηρίζω την τακτική της σύνθεσης, που ανέφερε ο κ. Χαλκιώτης, αν και την ανέφερε σε μια γενική και αόριστη μορφή. Νομίζω ότι σκοπός μας εδώ είναι να δώσουμε μια πιο ειδική μορφή σ' αυτή τη συνεργασία των εξ Ελλάδος και των ντόπιων. Ευχαριστώ.

Ε. ΓΛΑΡΟΥ (Σύμβουλος στο Υπουργείο Παιδείας της Νότιας Αυστραλίας: Είμαι σύμβουλος στο κρατικό σύστημα της Νότιας Αυστραλίας, σας φέρνω τους χαιρετισμούς των συναδέλφων μου και τις ευχές για μια καρποφόρα δουλειά. Θα κάνω μια σύντομη σκιαγράφηση της κατάστασης στη Ν. Αυστραλία και πρώτα θα αρχίσω με ορισμένα στατιστικά στοιχεία. Στο κρατικό σύστημα λειτουργούν 36 Δημοτικά και 16 Γυμνάσια, στα οποία διδάσκεται η ελληνική γλώσσα. Επίσης διδάσκεται και ως μητρική γλώσσα σε 26 Δημοτικά σχολεία. Συνολικά, δηλ., σε ορισμένα σχολεία διδάσκεται και ως μητρική και ως ξένη γλώσσα - σε 54 σχολεία στο κρατικό σύστημα. Επίσης, έχουμε και τα απογευματινά ή σαββατιανά σχολεία. Αυτά χρηματοδοτούνται από το κράτος. Δεν είναι υπό την αιγίδα του Υπουργείου αλλά του λεγόμενου ethnic schools, της οποίας ο πρόεδρος τυγχάνει να είναι Έλληνας. Σ' αυτά τα σχολεία συμμετέχουν 20 φορείς. Ο κάθε φορέας έχει ένα σύνολο σχολείων. Συνολικά έχουμε 6.500 μαθητές στα Δημοτικά και περίπου 900 μαθητές στα Γυμνάσια. Στα πλαίσια του κρατικού συστήματος λειτουργεί ένα πρόγραμμα δίγλωσσο, σε κρατικό σχολείο. Μια τάξη διδάσκεται την ελληνική γλώσσα μέσω θεμάτων από μαθήματα όπως περιβάλλοντος, δράματος και επικοινωνίας. Κάνουμε ορισμένα θέματα από αυτά τα μαθήματα μέσω της ελληνικής γλώσσας, 5 ώρες την εβδομάδα. Το κράτος έχει υποστηρίξει την παραγωγή υλικού από παλιά σε συνεργασία με την Βικτώρια. Είχε γίνει επιχορήγηση ενός εκατ. δολαρίων για την παραγωγή υλικού, το οποίο εκδόθηκε το 1985. Αυτό δεν χρησιμοποιείται πια αν και έχει πολύ θετικά στοιχεία. Από τότε έχουν εκδοθεί πολλά άλλα προγράμματα για το Γυμνάσιο, πρόγραμμα για διδασκαλία εξ αποστάσεως κλπ. Αυτή τη στιγμή έχουμε τρία προγράμματα υπό έκδοση.

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα διδασκαλίας, για τα κρατικά αλλά και για τα απογευματινά σχολεία, επειδή αναγνωρίζονται, και χρησιμοποιείται το ίδιο σύστημα αξιολόγησης, πρέπει τα προγράμματα να είναι εναρμονισμένα με το σύστημα αξιολόγησης που ορίζει η πολιτεία. Αυτό σημαίνει ότι

δεν μας επιτρέπεται η χρήση οποιουδήποτε διδακτικού υλικού. Υπάρχουν κάποιες δεσμεύσεις. Ο περιορισμένος χρόνος διδασκαλίας της Ελληνικής στα σχολεία μας δημιουργεί πολλά προβλήματα και είναι ένας παράγοντας που οδήγησε στη μείωση του αριθμού των μαθητών. Αυτό επειδή διδάσκονται 1-2 ώρες την εβδομάδα τα παιδιά τη γλώσσα, ο χρόνος επαφής είναι πολύ λίγος. Τα παιδιά χάνουν το ενδιαφέρον τους και στη συνέχεια αποσύρονται. Ένας σημαντικός παράγοντας, λοιπόν, είναι ο χρόνος επαφής με την ελληνική γλώσσα. Η διδασκαλία της γλώσσας στη Ν. Αυστραλία είναι υποχρεωτική στα Δημοτικά αλλά όχι στα Γυμνάσια, έτσι δεν υπάρχει συνέχεια. Συνάμα πολλοί μαθητές παρακολουθούν συμπληρωματικά μαθήματα ή έχουν αρχίσει χρόνια πριν την εκμάθηση γλώσσας στα απογευματινά. Αυτό οδηγεί σε διαφορά επιπέδου στη γλωσσομάθεια. Ο δάσκαλος και ο καθηγητής αντιμετωπίζουν τρομερό πρόβλημα. Είναι το κυριότερο σ' αυτό το πλαίσιο. Επίσης, δεν υπάρχει εγγύηση ότι θα συνεχίσουν οι μαθητές την εκμάθηση. Με την καινούργια πολιτική, που περιμένουμε από στιγμή σε στιγμή να ανακοινώσει ο υπουργός, ελπίζουμε να γίνει η εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας υποχρεωτική ως τη δεκάτη τάξη Γυμνασίου. Αυτό θα μας βοηθήσει.

Ένα άλλο πρόβλημα είναι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Οι δικοί μας εκπαιδευτικοί, του κρατικού συστήματος επιμορφώνονται. Οργανώνουμε σεμινάρια πολύ συχνά για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Έχουμε πει στους αποσπασμένους εκπαιδευτικούς ότι έχουν πρόσβαση σ' αυτά τα σεμινάρια. Πριν αποσπαστούν οι εκπαιδευτικοί - μια και θίχτηκε το θέμα, θέλω να το αναφέρω κι εγώ - πρέπει να αρχίζει η επιμόρφωση στην Ελλάδα και να συνεχίζεται στην Αυστραλία. Και νομίζω ότι πρέπει να επιβάλλεται αυτό και όχι να το αφήνουμε στη διάθεση των εκπαιδευτικών.

Ήθελα να αναφερθώ στο πολιτιστικό πλαίσιο του χώρου. Νομίζω ότι είναι πολύ σημαντικό στοιχείο και ως διαφήμιση της γλώσσας μας. Η παροικία και η Ελλάδα πρέπει να οργανώσουν δραστηριότητες για την αναβάθμιση της πολιτιστικής ζωής της παροικίας, όπως πολιτιστικές ανταλλαγές με το κέντρο κ.α.

Θα τελειώσω με την ακόλουθη παρατήρηση: Το πιο ανησυχητικό στοιχείο που προκύπτει από τις ομιλίες των δυο τελευταίων ημερών είναι η μείωση του αριθμού των μαθητών. Είναι, βέβαια, παράγοντες που είναι πέρα από τον έλεγχο το δικό μας. Αναφέρθηκε προηγουμένως η κ. Νάζου, στη στροφή προς τις ασιατικές γλώσσες. Δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα εμείς γι' αυτό, αφού αυτή είναι πολιτική του κράτους. Αυτό πρέπει να μας απασχολήσει περισσότερο.

Το άλλο είναι ότι οι μαθητές μας είναι τρίτης και τέταρτης γενιάς. Είναι δύσκολη η διδασκαλία σε μια μικτή ομάδα, εντούτοις επιμένουμε και από μεθοδολογικής πλευράς να διδάσκουμε ως μητρική γλώσσα. Εάν συνειδητοποιήσουμε ότι πρέπει να διδάξουμε την Ελληνική Γλώσσα ως Δεύτερη Γλώσσα για να μάθουμε αυτό τον τρόπο και όχι να τους δίνουμε τα πολιτιστικά στοιχεία μέσω της Αγγλικής, γιατί ο κύριος φορέας ενός πολιτισμού είναι η γλώσσα, πρέπει να επικεντρώσουμε όλη μας την προσοχή στην εκμάθηση της γλώσσας. Ευχαριστώ.

Δ. ΚΟΥΤΣΟΥΒΕΛΗΣ (Εκπρόσωπος του Υπουργείου Παιδείας της Βικτώριας): Εκ μέρους του Υπουργείου Παιδείας της Βικτώριας θα ήθελα να ευχαριστήσω το Υπουργείο Παιδείας της Ελλάδος, αλλά και το Πανεπιστήμιο Κρήτης και ιδιαίτερα τον κ. Δαμανάκη γι' αυτή τη πρόσκληση. Έχουμε καλυφθεί όσον αφορά στην Αυστραλία στο γενικό της πλαίσιο, οπότε θα μπω στο χώρο της Βικτώριας κατευθείαν.

Θα ήθελα να πω μόνο ότι η Αυστραλία είναι ίσως η μόνη χώρα η οποία έχει μια εθνική πολιτική γλωσσών, η οποία κατατέθηκε το 1987. Ακολούθησαν οι πολιτειακές πολιτικές γλωσσών και αυτή τη στιγμή κάθε Πολιτεία έχει τη δική της πολιτική. Αυτή είναι η πολιτική της Βικτώριας αυτή τη στιγμή, η οποία καθορίζει το πλαίσιο μέσα στο οποίο εμείς εργαζόμαστε. Μέσα στις πολλές γλώσσες που διδάσκονται 8 γλώσσες παρουσιάζονται ως γλώσσες κλειδιά στη Βικτώρια και η ελληνική είναι μία από αυτές. Επίσης, η πολιτεία αυτή υποστηρίζει ότι μέχρι το 2000 από την προπαρασκευαστική τάξη του Δημοτικού που είναι η πρώτη μικρή, μέχρι και την πρώτη τάξη του Λυκείου, θα πρέπει να διδάσκεται μία ξένη γλώσσα. Αναφέρεται επίσης ότι στις δυο τελευταίες τάξεις, την ενδέκατη και τη δωδέκατη γύρω στο 25% των μαθητών θα πρέπει να παίρνει κι αυτό μια ξένη γλώσσα.

Τα Αναλυτικά Προγράμματα πάνω στα οποία εργάζεται το Υπουργείο Παιδείας είναι δύο: το curriculum and students framework. Αυτό καθορίζει το Αναλυτικό Πρόγραμμα από την προπαρασκευαστική τάξη μέχρι τη δεκάτη τάξη. Επίσης το Victoria Certificate Education, το οποίο καθορίζει το Αναλυτικό Πρόγραμμα στις δυο τελευταίες τάξεις. Θέλω να τονίσω εδώ ότι οι γλώσσες είναι μέρος του Α.Π. όλων των σχολείων. Είναι θεσμοθετημένο αυτό. Όλα τα σχολεία λειτουργούν πάνω σε ένα κορμό 8 μαθημάτων και η γλώσσα είναι ένα από αυτά τα μαθήματα. Δεν έχουμε πλέον να παλέψουμε για να εισαγάγουμε γλώσσες στα σχολεία. Αυτό το ξεκαθαρίζει η ίδια η πολιτική.

Το Α.Π. είναι ένα πλαίσιο προγράμματος και χρειάζεται να μεταφραστεί σε πράξη μέσα στην τάξη. Τα Ελληνικά συγκαταλέγονται μέσα στο πρόγραμμα αυτό. Τα Ελληνικά διδάσκονται σε κρατικά σχολεία, σε ιδιωτικά ανεξάρτητα, σε Ελληνικά ανεξάρτητα, καθολικά και απογευματινά σχολεία. Μπορούμε να πούμε ότι ένας συνολικός αριθμός 15.000 μαθητών μαθαίνει ελληνικά στη Βικτώρια. Από αυτούς οι 3.000 είναι μη ελληνικής καταγωγής. Εδώ θα πρέπει να τονιστεί, όμως, ότι ο αριθμός μαθητών ελληνικής καταγωγής στη Βικτώρια είναι 30.000. Από αυτές τις 30.000 μόνο οι 12.000 μαθαίνουν ελληνικά. Λιγότερο από τους μισούς.

Στα κρατικά σχολεία έχουμε 21 προγράμματα Δημοτικού και 21 Γυμνασίου. Πριν μερικά χρόνια, το '91, είχαμε 38 προγράμματα Δημοτικού και 49 Γυμνασίου. Ο αριθμός των μαθητών στο Δημοτικό αυτή τη στιγμή είναι γύρω στις 2.500 και στη β/βάθμια εκπαίδευση 2.154. Το 65-70% των μαθητών του Δημοτικού είναι μη ελληνικής καταγωγής.

Επίσης, υπάρχει η κρατική σχολή γλωσσών, η οποία λειτουργεί κυρίως Σάββατο ή απογεύματα, σε 13 από τα κέντρα αυτά διδάσκονται Ελληνικά με 1.000 περίπου μαθητές. Υπάρχει σχολή τηλεκαίδευσης όπου κι εκεί συγκαταλέγονται τα Ελληνικά στις γλώσσες της σχολής. Το μαθητικό δυναμικό είναι κυρίως δεύτερης, τρίτης και τέταρτης γενιάς και φυσικά το υλικό και η μεθοδολογία θα πρέπει

να προσαρμόζονται στις ανάγκες των μαθητών αυτών. Υπάρχει ένα δίγλωσσο πρόγραμμα, όπου γύρω στις 13-14 ώρες την εβδομάδα γίνονται Ελληνικά και οι υπόλοιπες στα Αγγλικά. Αυτό λειτουργεί για 20 περίπου χρόνια σε ένα κρατικό σχολείο.

Θα μιλήσω για ένα άλλο πρόγραμμα, το πρόγραμμα των PALS, το οποίο εισήχθη πριν ένα χρόνο και διδάσκει τα Ελληνικά μέσω της δορυφορικής και υλικού φυσικά που στέλνεται στα σχολεία και πιστεύω ότι είναι κάτι πρωτοποριακό σε παγκόσμια κλίμακα. Υπάρχει υλικό το οποίο καλύπτει γύρω στις 13 ενότητες, για κάθε διμηνία. Τα σχολεία μπορούν να παρακολουθήσουν τα προγράμματα απευθείας και να λειτουργήσουν μ' αυτό το οποίο παρέχεται από το Υπουργείο Παιδείας. Το '95 είχαμε γύρω στους 52 καθηγητές και 32 δασκάλους στο Δημοτικό. Οι αποσπασμένοι στη Βικτώρια είναι 16 δάσκαλοι και 9 φιλόλογοι. Μόνο 20 ώρες από αυτές που μπορούν να διδάξουν αφιερώνονται στα κρατικά σχολεία για το λόγο ότι είχε γίνει ένα άνοιγμα πέρυσι να αφιερωθούν περισσότερες ώρες, όμως αυτό δεν φάνηκε να είναι ευπρόσδεκτο από την ελληνική πολιτεία. Μεταξύ Ελλάδας και Βικτωρίας λειτουργεί από το 1987 μια μόνιμη διυπουργική επιτροπή για εκπαιδευτικά θέματα. Έχω φέρει μαζί μου ένα σχέδιο δράσης της διυπουργικής επιτροπής. Θα πρέπει να τονιστεί ότι υπάρχει μια υποβάθμιση της επιτροπής αυτής, ενώ θα μπορούσε από ελληνικής πλευράς να γίνονται αρκετά πράγματα για την αναβάθμισή της.

Θα κάνω μερικές προτάσεις. Ίσως χρειαζόμαστε υλικό. Χρειαζόμαστε, όμως, πολυδιάστατο υλικό, όχι υλικό που μπορεί να κλειστεί μόνο μέσα σε βιβλία. Δηλαδή να είναι CD-ROMS, βίντεο. Αυτά που αναφέρω δεν έχουν καμία σειρά προτεραιότητας αυτή τη στιγμή. Μιλώ για ανταλλαγές εκπαιδευτικών για μικρά χρονικά διαστήματα, όχι τόσο πολύ μεγάλο, όπως έχουμε τώρα ένα πρόγραμμα ανταλλαγών ενός χρόνου. Χρειαζόμαστε επιμόρφωση εκπαιδευτικών και στη γλώσσα και στη μεθοδολογία. Χρειαζόμαστε προωθητικό υλικό, αλλά για να γίνει αυτό χρειαζόμαστε μια κάποια γλωσσική πολιτική από πλευράς Ελλάδας αλλά και από πλευράς παροικίας, δηλ., Βικτωρίας. Το σχέδιο δράσης τίθεται ήδη από το νόμο πλαίσιο για τις γλώσσες, το πεδίο ανοίγει σε εμάς να έχουμε κάποια δράση. Όμως, πολλές φορές δεν βρίσκουμε και την ανταπόκριση που θα έπρεπε να έχουμε και από την ελληνική πλευρά. Γι' αυτό πραγματικά χρειάζεται μια γλωσσική πολιτική, ένα σχέδιο. Να ξέρουμε πως βαδίζει και η Ελλάδα.

Όσον αφορά στη διδασκαλία της Ελληνικής έξω. Σημαίνει αυτό διδασκαλία της Ελληνικής μόνο στους ελληνόφωνους ή και στους αλλόφωνους; Τα Ελληνικά είναι απαραίτητο να υπάρχουν στον κρατικό φορέα της χώρας υποδοχής, γιατί έτσι γίνονται μέρος του σχολικού προγράμματος της χώρας, αποτελούν μέρος της πολιτικής της χώρας αυτής, της θεσμοθετημένης πολιτικής, αποτελούν το main stream θέλουμε να το κρατήσουμε αυτό; Χρειαζόμαστε, λοιπόν, μια γλωσσική πολιτική που να αντιμετωπίζει την πραγματικότητα, και πρέπει αυτή να είναι ξεκάθαρη για τη διδασκαλία της Ελληνικής στο εξωτερικό. Υπάρχουν κι άλλα να πούμε, αλλά σταματάω εδώ, και αργότερα αν υπάρχουν ερωτήσεις θα απαντήσω. Ευχαριστώ.

Κ. ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ (Υπεύθυνος για τα ethnic schools στο Υπουργείο Παιδείας της Βικτώριας): Θα αναφερθώ στο θεσμό των απογευματινών και σαββατιάτικων σχολείων. Είναι τα σχολεία τα οποία υπάρχουν και σε όλες τις άλλες χώρες στα οποία αναφέρθηκαν και προηγουμένως οι άλλοι συνάδελφοι. Θα σας αναφέρω στατιστικά στοιχεία για τα σχολεία αυτά, ειδικά για την Πολιτεία της Βικτώριας. Στον κατάλογο που σας έχω δώσει και πιστεύω ότι όλοι τον έχετε πάρει, υπάρχει μια σειρά από 46 διαφορετικές γλώσσες και αυτές είναι οι 46 γλώσσες που εκπροσωπούνται στα απογευματινά και σαββατιάτικα σχολεία της πόλης μας. Δίπλα από κάθε γλώσσα στις ανάλογες στήλες είναι οι αριθμοί κατά τάξεις. Αρχίζει από την προσχολική τάξη μέχρι την Γ' Λυκείου. Έχω σημειώσει με τόξο τους μαθητές που φοιτούν στα ελληνικά. Στα απογευματινά σχολεία για την Ελληνική Γλώσσα φοιτούν γύρω στους 7.500 μαθητές.

Επίσης υπάρχει μια κατάσταση των εκπαιδευτικών που εργάζονται στα ελληνικά απογευματινά και σαββατιανά σχολεία. Από αυτούς 131 έχουν πτυχία παιδαγωγικής κατάρτισης από την Αυστραλία, 138 πτυχία Γυμνασίου, 48 έχουν πτυχία από το εξωτερικό, 25 ανάλογα πτυχία Γυμνασίου από το εξωτερικό και 94 από αυτούς δεν έχουν καθόλου παιδαγωγική κατάρτιση. Να σημειώσετε ότι αυτοί είναι οι αριθμοί του '97 που έχουν δώσει τα σχολεία στο Υπουργείο Παιδείας της Βικτώριας. Τα σχολεία είναι περίπου 200, όλων των εθνικοτήτων και καλύπτουν περίπου 200.000 μαθητές.

Για τα Ελληνικά έχουμε 60 διαφορετικούς φορείς που καλύπτουν την διδασκαλία, και ο καθένας από αυτούς τους φορείς μπορεί να έχει 3-4 διαφορετικά παραρτήματα. Έχουμε ένα ιδιωτικό σχολείο, το οποίο έχει 25 διαφορετικά παραρτήματα. Αυτοί οι 60 φορείς των Ελληνικών χωρίζονται όπως και στις άλλες χώρες, στα λεγόμενα κοινοτικά, τα ενοριακά και τα ιδιωτικά τα οποία είναι πολύ ανεπτυγμένα ως θεσμός. Τα ιδιωτικά σχολεία καλύπτουν γύρω στο 60% των μαθητών που φοιτούν στα απογευματινά. Οι ώρες διδασκαλίας είναι όπως και τις άλλες χώρες, 3-4 ώρες είτε κατά τη διάρκεια της εβδομάδας βράδυ, είτε Σάββατο πρωί.

Κάτι το οποίο ξεχωρίζει τα απογευματινά και σαββατιανά σχολεία της Βικτώριας από τις άλλες χώρες που ακούσαμε μέχρι τώρα, είναι το γεγονός ότι αυτά τα σχολεία αποτελούν ένα ολόκληρο σύστημα. Είναι οργανωμένα με τέτοιο τρόπο, ώστε αποτελούν από μόνα τους ένα πολύ καλό σύστημα. Και όχι μόνο αυτό, αλλά τα σχολεία αυτά τα τελευταία χρόνια βρίσκονται κάτω από την ομπρέλα του Υπουργείου Παιδείας της Βικτώριας και συγκεκριμένα του Τμήματος για τις ξένες γλώσσες. Δεν είναι, δηλ., σχολεία που δουλεύουν ανεξάρτητα από το εκπαιδευτικό σύστημα, ή ανεξάρτητα από τη δημόσια εκπαιδευτική πολιτική της Πολιτείας. Σαν αποτέλεσμα της στέγασης των σχολείων κάτω από την διεύθυνση της Βικτώριας δίδεται μια επιχορήγηση 80 δολάρια σε κάθε μαθητή. Η επιχορήγηση για τα ελληνικά σχολεία φέτος ανήλθε στο ύψος των 600.000 δολαρίων Αυστραλίας. Βέβαια τα σχολεία αυτά χρεώνουν τους μαθητές με δίδακτρα που κυμαίνονται μεταξύ 200-450 δολ. ανά μαθητή για όλο το χρόνο.

Τα θέματα τα οποία πηγάζουν από τη λειτουργία αυτών των σχολείων είναι κοινά. Είναι θέματα διδακτικού υλικού. Μπορώ να πω όμως ότι στη Βικτώρια δεν έχουμε πολύ μεγάλο πρόβλημα, γιατί έχουμε πληθώρα διδακτικού υλικού, το οποίο έχει παραχθεί κι από τα ίδια τα σχολεία. Και σ' αυτό βοήθησαν και μικρές επιχορηγήσεις από το κρατικό σύστημα, αλλά και από τις δικές τους προσπάθειες να βελτιωθούν έχει παραχθεί δικό τους υλικό. Χρησιμοποιείται το υλικό που έχει παραχθεί από το γνωστό πρόγραμμα των Ιωαννίνων, με ευθύνη του κ. Δαμανάκη, το πρόγραμμα της Αμερικής, το πρόγραμμα της Πάτρας, της Θεσσαλονίκης και το ντόπιο υλικό.

Ίσως, η πιο μεγάλη και σοβαρή ανάγκη που έχουμε στα σχολεία της Βικτώριας είναι η εκπαίδευση και μετεκπαίδευση διδακτικού προσωπικού. Παρ' όλο που οι περισσότεροι από τους εκπαιδευτικούς έχουν επίσημα προσόντα καθηγητού ή δασκάλου, εντούτοις δεν έχουν συγκεκριμένη ειδίκευση να διδάξουν την ελληνική γλώσσα, δεν έχουν την πολιτιστική γνώση που απαιτείται για να μεταδώσουν στα παιδιά κάτι περισσότερο από την στενή διδασκαλία της γλώσσας. Σ' αυτό τον τομέα νομίζω ότι έχουμε πολλές ανάγκες, αλλά τελευταία γίνονται προσπάθειες να γίνει επιμόρφωση του διδακτικού προσωπικού στο RMIT, και συγκεκριμένα στο Τμήμα που προϊστάται ο συνάδελφος Μίμης Σοφοκλέους. Έχει αρχίσει σειρά επιμόρφωσης με χρηματοδότηση από το Υπουργείο Παιδείας της Βικτώριας και το οποίο διαρκεί 39 ώρες για κάθε ομάδα εκπαιδευτικών που επιμορφώνεται. Μέχρι στιγμής έχουν καλυφθεί δυο ομάδες εκπαιδευτικών, 35-40 σε κάθε ομάδα. Αυτή η επιμόρφωση θα συνεχιστεί και ελπίζουμε μελλοντικά να ενταχθεί μέσα στο πρόγραμμα για το οποίο βρισκόμαστε όλοι σήμερα εδώ. Πιστεύω ότι και η παρουσία του Διονύση Κουτσουβέλη εδώ από το Υπουργείο Βικτώριας σημαίνει ότι το Υπουργείο Παιδείας θα καλωσορίσει ένα πάντρεμα τέτοιων δραστηριοτήτων, τόσο στη παραγωγή υλικού, όσο και στην επιμόρφωση εκπαιδευτικών. Πιστεύω ότι υπάρχει αρκετό περιθώριο, γιατί η πολιτική αυτή τη στιγμή της Βικτώριας είναι πολύ θετική για την εκμάθηση ξένων γλωσσών. Αν εκμεταλλευτούμε αυτή την πολιτική και τα ανάλογα προγράμματα, ίσως να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις για τη διατήρηση της Ελληνικής Γλώσσας για αρκετά ακόμα χρόνια στη Πολιτεία της Βικτώριας. Άλλες δραστηριότητες που θέλω να αναφέρω σχετικά με τα απογευματινά και σαββατιανά αυτά σχολεία: η μία αναφέρεται στο άρθρο αυτό που σας έχω δώσει.

Για πρώτη φορά θα έχουμε φέτος ανταλλαγή μαθητών μεταξύ Βικτώριας και Ελλάδας. Η πρωτοβουλία αυτή ανήκει σε μία από τις κοινότητες της Βικτώριας και μέσα στα πλαίσια αυτού του προγράμματος 5 μαθητές θα φιλοξενηθούν για 6 εβδομάδες από τα Γυμνάσια Λιτωχωρίου και Κονταριώτισσας και θα φοιτήσουν σαν κανονικοί μαθητές στο ημερήσιο κολέγιο της ελληνικής κοινότητας, το οποίο λειτουργεί ως ιδιωτικό κολέγιο. Επίσης, η ίδια κοινότητα έχει διοργανώσει από πέρυσι μια παιδική χωροδία, η οποία αριθμεί γύρω στα 40 παιδιά εκπαιδευείται μία φορά την εβδομάδα και παρουσιάζεται σε διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις. Είναι μια άλλη διάσταση του απογευματινού και σαββατιανού σχολείου, η οποία έχει δοθεί από την Κοινότητα Μελβούρνης και

πιστεύουμε ότι αυτή η διάσταση θα δώσει περισσότερο κύρος στο απογευματινό σχολείο και θα διευρύνει τις δραστηριότητες αυτών και πέρα από την απλή διδασκαλία μέσα στις τάξεις. Θα σταματήσω εδώ κι αν υπάρχουν περισσότερα μπορούμε να τα συζητήσουμε αργότερα.

Σ. ΠΑΠΑΔΗΜΑ (Εκπαιδευτικός): Τα τελευταία χρόνια στην Αυστραλία αναπτύχθηκαν διάφορες κατευθυντήριες γραμμές προγραμμάτων τόσο σε παν-αυστραλιανό, όσο και σε πολιτειακό επίπεδο, που στόχο είχαν να βοηθήσουν στην ανάπτυξη Αναλυτικών Προγραμμάτων και διδακτικού υλικού. Μέχρι στιγμής ένα μέρος του υλικού που έχει αναπτυχθεί για την διδασκαλία των Ελληνικών έχει εκδοθεί με βάση αυτές τις αρχές. Παρακάτω θα αναφερθώ σ' αυτό το υλικό.

Στην Αυστραλία η Ελληνική διδάσκεται στα παιδιά ελληνικής καταγωγής, ως επί το πλείστον, ως μητρική γλώσσα. Φυσικά, τα παιδιά στα οποία διδάσκεται ως ξένη γλώσσα πληθαίνουν όλο και περισσότερο. Τα παιδιά, λοιπόν, που διδάσκονται τα Ελληνικά ως μητρική δεύτερη γλώσσα φοιτούν στα διάφορα σχολεία που έχουν ειπωθεί από τον κ. Κουτσουβέλη και τον κ. Κυπριανού. Το Αναλυτικό Πρόγραμμα διαφέρει από σχολείο σε σχολείο. Στα διάφορα αυτά σχολεία χρησιμοποιούνται τα εξής είδη υλικού: βιβλία του Οργανισμού, διάφορα πακέτα υλικού που αναπτύχθηκαν σε άλλα μέρη του κόσμου, όπως αυτά για τη Γερμανία, την Αμερική, υλικό που αναπτύχθηκε στην Ελλάδα για τα Ελληνικά ως Δεύτερη Γλώσσα, όπως αυτό της Πάτρας, της Θεσσαλονίκης κλπ. Επίσης, ποικίλο αυθεντικό υλικό, όπως Παιδική Λογοτεχνία, περιοδικά, τραγούδια, εφημερίδες κλπ., υλικό που παράγουν τα ίδια τα σχολεία είτε οι ίδιοι οι καθηγητές για τις ανάγκες τους. Στην περίπτωση αυτή, υπάρχουν σειρές βιβλίων που στοχεύουν στη διδασκαλία τόσο της γλώσσας, όσο κι άλλων στοιχείων όπως Ιστορίας, Γεωγραφίας, Θρησκευτικών. Για παράδειγμα, η Ματούλα Δουβαρτζίδου, που είναι μαζί μας ανέπτυξε μια σειρά βιβλίων για τις ανάγκες των παιδιών που φοιτούν στο εκπαιδευτικό ίδρυμα *Όμηρος*, που είναι ιδιωτικό απογευματινό σχολείο. Το ίδιο, για παράδειγμα, ο Κύπρος Κυπριανού, ο οποίος μίλησε προηγουμένως, ανέπτυξε μια άλλη σειρά για τους μαθητές Μελβούρνης και Βικτώριας. Διάφορα είδη τέτοιων σχολείων έχουν αναπτύξει υλικά για τις δικές τους ανάγκες. Άλλο είδος υλικού για τα Ελληνικά ως μητρική γλώσσα αναπτύχθηκε, επίσης, ως μορφή ενότητων σε διάφορα θέματα. Όλο αυτό το υλικό, όπως είπαμε είναι ποικίλο, αλλά το ίδιο το υλικό και ο τρόπος χρήσης του δεν έτυχε ακόμα κανενός είδους αξιολόγησης.

Στην Αυστραλία, επίσης, διδάσκεται η Ελληνική και σε παιδιά μη ελληνικής καταγωγής ή παιδιά ελληνικής καταγωγής που δεν γνωρίζουν καλά ή καθόλου ελληνικά. Τα παιδιά αυτά φοιτούν στο κρατικό σύστημα μέχρι στιγμής, παρόλο που μπορούν να φοιτήσουν και σ' άλλα συστήματα. Για τη διδασκαλία αυτών των παιδιών αναπτύχθηκαν τα τελευταία περίπου 17 χρόνια και εκδόθηκαν διάφορα πακέτα υλικού. Αυτά αναπτύχθηκαν από κρατικούς φορείς (Υπουργείο Παιδείας), από εκπαιδευτικούς, πανεπιστημιακούς, από διάφορους ιδιώτες κλπ. Μέρος αυτού του υλικού, 12 πακέτα υλικού, κυρίως από το 1981 μέχρι το 1984, αξιολογήθηκε στα πλαίσια μιας πανεπιστημιακής

έρευνας, ως προς το είδος του κάθε υλικού και το περιεχόμενό του, σε σχέση με τα σύγχρονα θεωρητικά και κοινωνικά δεδομένα που θα έπρεπε να καθρεπτίζει.

Αυτά τα υλικά έχουν αναπτυχθεί ένα στη Δ. Αυστραλία, τρία στη Ν. Αυστραλία, επτά στη Μελβούρνη και ένα στη Ν. Αυστραλία μαζί με τη Βικτώρια, τα δυο Υπουργεία Παιδείας. Αυτά τα πακέτα είναι κυρίως για παιδιά του Δημοτικού, μερικά για Γυμνάσιο και λιγότερα για Λύκειο. Το ίδιο το περιεχόμενο αυτού του υλικού ποικίλει. Παράδειγμα: βιβλία με παιχνίδια, ντοσιέ πάνω σε ένα θέμα, μετάφραση από γαλλικά, πακέτο ολόκληρο με βιβλίο, τετράδιο, ταινίες, βιβλίο καθηγητή, κατευθυντήριες γραμμές πως θα αναπτύξουν Αναλυτικό Πρόγραμμα και αυτό μαζί με άλλο υλικό και ένα άλλο υλικό που έχει φτιαχτεί στη Ν. Αυστραλία από την κ. Γλαρού, που είναι βασισμένο στις αυστραλιανές γραμμές. Τα τελευταία που έχουν γίνει μέχρι στιγμής είναι τα εξής: ένα υλικό που έχει φτιαχτεί από το '92-94 με πρωτοβουλία του Συλλόγου Καθηγητών Βικτορίας με το πολιτειακό Υπουργείο Παιδείας και το παν-αυστραλιανό Υπουργείο Παιδείας. Γίνεται επιμέλεια αυτού του υλικού και σύντομα θα βγει.

Επίσης, ένα υλικό για αρχαίους δι' αλληλογραφίας που κι αυτό το χρηματοδότησε το Υπουργείο Παιδείας. Μία από τις υπεύθυνες γι' αυτό το υλικό είναι η Μαρία Γκιντιδου, που είναι μαζί μας και θα μιλήσει σε λίγο. Επίσης το πρόγραμμα εκμάθησης Ελληνικών μέσω δορυφόρου. Τέλος, σε ερευνητικό επίπεδο, έγιναν κυρίως διαπιστώσεις για τις ελλείψεις που υπάρχουν στο χώρο διδασκαλίας της Ελληνικής στην Αυστραλία. Για παράδειγμα, από το καθηγητή Αθανασίου από τα Γιάννενα, από το Μιχάλη Δαμανάκη από την Κρήτη, από το Τάμη από το Πανεπιστήμιο του Λατρόβ, ο οποίος είχε κάνει το προφίλ της ελληνικής γλώσσας γενικά. Επίσης, μια προσωπική μου δουλειά, η αξιολόγηση που ανέφερα προηγουμένως και μια ανάπτυξη υλικού βασισμένη στις ελλείψεις που είχαν επισημανθεί στο υλικό που αξιολογήθηκε. Καθώς και δοκιμαστική εφαρμογή και αξιολόγηση.

Όπως έχει ειπωθεί, η Αυστραλία έχει κάνει αρκετά και ιδίως η Βικτώρια γιατί έχει τον περισσότερο ελληνικό πληθυσμό. Χρειάζεται αυτή τη στιγμή μια προκαταρκτική έρευνα, μια καταγραφή των δεδομένων για τις ανάγκες όλων αυτών των σχολείων που έχουν αναφερθεί. Το είδος των σχολείων, το είδος των εκπαιδευτικών, το είδος των μαθητών και τις ανάγκες τους και το ζητούμενο πρόγραμμα γι' αυτές τις ανάγκες. Στη συνέχεια ανάπτυξη - συμπλήρωση του υπάρχοντος υλικού και ανάπτυξη περισσότερου. Η δοκιμαστική εφαρμογή και αξιολόγηση του υλικού που υπάρχει, καθώς και του υλικού που θα γίνει και βέβαια όλη αυτή η ανάπτυξη συνυφασμένη με την επιμόρφωση καθηγητών. Όπως καταλαβαίνετε, τα συμπεράσματα εναρμονίζονται τέλεια με το στόχο που έχει κι αυτό το πρόγραμμα. Για εμάς στην Αυστραλία και σε άλλα προγράμματα στο εξωτερικό.

Μ. ΓΚΙΝΤΙΔΟΥ (Πανεπιστήμιο Monash): Πρώτα από όλα θέλω να χαιρετίσω και να ευχαριστήσω τους οργανωτές αυτής της ιστορικής συνάντησης. Αν και ήρθα με πολλές επιφυλάξεις, πιστεύω ότι πραγματικά για πρώτη φορά θα γίνει μια προσπάθεια για Αναλυτικό Πρόγραμμα, διδακτικό υλικό και επιμόρφωση εκπαιδευτικών που δουλεύουν στο πεδίο δράσης, για τη διδασκαλία της

Ελληνικής Γλώσσας σε ομογενείς και αλλογενείς. Θα μου επιτρέψετε να διαβάσω, γιατί η Ελληνική είναι η δεύτερή μου γλώσσα, αν και μου έχουν δώσει θάρρος ο κ. Σπυριδάκης και η κ. Μαρίνα. Θα διαβάσω, κι αν το πετύχω, κάτι έχει κάνει τουλάχιστον η παιδεία στην Αυστραλία για την πρώτη και δεύτερη γενιά.

Έχουμε μια μεθοδολογική κατάρτιση, στη Μελβούρνη, έχουμε αναλάβει ο καθένας ένα μέρος που θα εξετάσουμε αύριο. Είμαι στη δράση ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ και το θέμα μου είναι εκπαίδευση και επιμόρφωση Ελλήνων καθηγητών και γενικά ξένων καθηγητών της β/βάθμιας εκπαίδευσης στη Βικτώρια. Από το 1988, μετά από 8 χρόνια διδάσκοντας Ελληνικά και κυρίως Αγγλικά σε κρατικό Γυμνάσιο και 12 χρόνια διδάσκοντας σε απογευματινό πάλι Ελληνικά, κοινοτικά και τα λεγόμενα ιδιωτικά και μετά από διατριβή master που ασχολήθηκα πάλι με τα ελληνικά δίγλωσσα σχολεία άρχισα, στο Πανεπιστήμιο του Monash στο Παιδαγωγικό Τμήμα. Σ' αυτό το τμήμα βρίσκεται αυτό τον καιρό το μεγαλύτερο τμήμα ξένων γλωσσών που ασχολείται κυρίως με εκπαίδευση καθηγητών Β/βάθμιας. Το δίπλωμα εκπαίδευσης που διευθύνω μαζί με μια συνάδελφο είναι μεταπτυχιακό τμήμα που χρειάζεται η επίσημη αναγνώριση διδακτικής προσέγγισης νέων γλωσσών. Είναι ο τέταρτος χρόνος Πανεπιστημιακού επιπέδου που χρειάζεται ένας καθηγητής. Χρειάζεται ένα πτυχίο ξένης γλώσσας για να εγκριθεί η αίτησή του. Αυτό το καιρό αντιπροσωπεύουμε 9 γλώσσες από 45 μαθητευόμενους καθηγητές. Ανάμεσα και σε άλλα μαθήματα Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας, Κοινωνιολογίας κλπ. παρακολουθούν αυτοί οι καθηγητές 6 ώρες την εβδομάδα μαθήματα επιλεγόμενα στην διδακτική προσέγγιση μιας δεύτερης γλώσσας. Αυτά τα μαθήματα έχουν εβδομαδιαίο θέμα με στόχο τη μελέτη της γλώσσας από παιδαγωγική κυρίως σκοπιά. Τη γλωσσική ανάπτυξη και εξέλιξη του παιδιού που μαθαίνει μια δεύτερη γλώσσα και σχετικές θεωρίες που έχουν διατυπωθεί.

Συγχρόνως η όλη έμφαση της μεθοδολογίας των καθηγητών δίδεται στη λεγόμενη επικοινωνιακή μέθοδο, που απλά δίνει έμφαση στη χρήση της γλώσσας ως πρώτο στόχο και γνώση της γλώσσας σαν δεύτερο. Τι εννοούμε; Απλά με χρήση της γλώσσας εννοούμε την ικανότητα του ατόμου, του παιδιού να αξιοποιεί αυτές τις γνώσεις για επικοινωνιακούς σκοπούς σε ποικίλες περιπτώσεις. Οι δύο όροι, όμως, γνώση και χρήση, κατά κανόνα, αλληλεπιδρούν. Έχουμε μαθητευόμενους καθηγητές, 13 Ινδονησιακά, 4 Γαλλικά, 5 Γερμανικά, 3 Ιταλικά, 12 Γιαπωνέζικα, 3 Ισπανικά, 2 Εβραϊκά, 3 Κινέζικα και 1 με ελληνικά. Από το 1988 ως το 1995 τελείωσαν και πήραν το πτυχίο τους 22 καθηγητές Ινδονησιακών, 98 Γαλλικών, 35 Γερμανικών, 39 Ιταλικών 22 Ισπανικών και 36 Έλληνες καθηγητές περάσανε από το τμήμα. Καταλήγουμε τώρα με ένα.

Τα τελευταία χρόνια η αύξηση των ασιατικών γλωσσών είναι ραγδαία. Τα τελευταία δυο χρόνια 26 τελειώνουν Ινδονησιακά, 27 Γιαπωνέζικα, έχουμε 5 μόνο στα Ελληνικά προσοντούχους καθηγητές, που μπορούν να διδάξουν στην εκπαίδευση.

Τις δυο τελευταίες ώρες του προγράμματος τις αξιοποιούμε με προσωπικό που παραδίδει πρακτικό εργαστήριο επικοινωνιακής μεθοδολογίας στην πρώτη γλώσσα των μαθητευόμενων. Αυτά τα άτομα

είναι επιλεγμένοι καθηγητές που δουλεύουν σε κρατικά και ιδιωτικά σχολεία. Η επιλογή γίνεται με βάση το κριτήριο της διδακτικής τους προσέγγισης. Το πρόγραμμα διεξάγεται ως εξής: ο ένας καθηγητής έχει άλλον ένα καθηγητή που του κάνει 2 ώρες στα ελληνικά για την εκμάθηση της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας. Επίσης, κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους οι καθηγητές θα σταλούν τρεις φορές σε διαφορετικά Γυμνάσια, δύο φορές για 4 εβδομάδες και μία φορά για 3 εβδομάδες. Εκεί θα ενταχθούν και θα διδάξουν όχι λιγότερα από 5 μαθήματα την εβδομάδα Ελληνικά.

Ένα από τα κριτήρια αξιολόγησης των σχολείων είναι ότι οι δάσκαλοι προσοντούχοι και μη σ' αυτά τα σχολεία, θα πρέπει να έχουν ένα χαρτί που να λέει ότι έχουν κάνει συνολικά 25 ώρες μεθοδολογικής κατάρτισης. Έτσι υποχρεώνονται τώρα τα σχολεία, τα απογευματινά, για λόγους οικονομικούς, για να πάρουν την επιχορήγηση από το κράτος, να στείλουν τους δασκάλους τους για επιμόρφωση και μετεκπαίδευση. Συνολικά αυτό το εξάμηνο το Υπουργείο μας πληρώνει κάπου 35.000 δολ. για αυτά τα επιμορφωτικά προγράμματα.

Θα ήθελα να τελειώσω με το εξής: αν και έχω πολλά ακόμα να πω, ειδικά για το θέμα της επιμόρφωσης. Μια κινεζική παροιμία λέει, αν δώσεις σε ένα φτωχό και πεινασμένο ένα ψάρι του λύνεις το πρόβλημα για μία μέρα, αν του δώσεις για δυο μέρες του λύνεις το πρόβλημα για δυο μέρες, αν όμως του μάθεις να ψαρεύει του λύνεις το πρόβλημα της πείνας. Αν αντιστοιχίσουμε το ψάρι με το διδακτικό υλικό και το ψάρεμα με τη μεθοδολογία, κάτι θα κάνουμε.

Ε. ΤΖΙΜΟΥ (Εκπαιδευτικός): Εγώ θα μιλήσω πολύ γενικά για τις εμπειρίες μου μέσα στο πλαίσιο του προγράμματος ανταλλαγής. Έχω έρθει από τη Βικτώρια με το πρόγραμμα ανταλλαγής για να μείνω ένα χρόνο, να δω τα σχολεία σας και να πάρω μερικές γνώμες για το πώς είναι η πραγματικότητα εδώ και τι υλικό υπάρχει. Έχω πάει σε διαφορετικά σχολεία: Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Καστοριά, Πάτρα και εδώ στο Ρέθυμνο. Σχεδόν όλοι οι εκπαιδευτικοί με δέχτηκαν με χαρά στις τάξεις τους.

Στο Νηπιαγωγείο που έχω πάει τα παιδιά μαθαίνουν με κίνηση, μουσική, παιχνίδια και παραμύθια τη γλώσσα. Δυστυχώς αυτή η κίνηση μειώνεται όσο μεγαλώνουν τα παιδιά και τελειώνουν το Λύκειο. Στα τρία πειραματικά δημοτικά σχολεία που έχω πάει μόνο το ένα ήταν πραγματικά πειραματικό σχολείο. Εκεί χρησιμοποιούν διάφορες μεθόδους για να διδάξουν καλύτερα τα παιδιά και να πάρουν μια πιο γενική μόρφωση. Χρησιμοποιούν οπτικό υλικό, τα παιδιά εργάζονται σε ομάδες και κάνουν ομαδικές εργασίες. Χρησιμοποιούν τη φαντασία της γραμματικής, γράφουν δικές τους ιστορίες και ποιήματα, παντρεύουν παραμύθια και στην πρώτη και δευτέρα τάξη έχουν και το πρόγραμμα "Μελίνα" που τους δίνεται μια διαφορετική εμπειρία για την ελληνική γλώσσα, τη μουσική, ζωγραφική κ.α. Ανάλογα με το δάσκαλο και το ενδιαφέρον του για το επάγγελμά του, χρησιμοποιούν διαφορετικές μεθόδους. Σε πολλά δημοτικά σχολεία - σχεδόν σε όλα - οι αίθουσες είναι πλούσιες. Έχουν εργασίες παιδιών, δασκάλων, χρώματα, ζωγραφική, εφημερίδα της τάξης, είναι χαρούμενες. Σπάνια, όμως, γράφουν τα παιδιά μέσα στην τάξη. Συνήθως γράφουν μόνο στο

μάθημα της γλώσσας. Τα περισσότερα μαθήματα γίνονται προφορικά. Σχεδόν όλα αρχίζουν με το να γράψουν την ορθογραφία. Ένας δάσκαλος στο δημοτικό σχολείο στο Ρίο, αρχίζει με συζήτηση, τι είδαν τα παιδιά στο σχολείο. Έτσι τους δίδεται η ευκαιρία να αξιολογήσουν τι βλέπουν, να πλουτίσουν το λεξιλόγιό και τις γνώσεις τους για το γύρω τους κόσμο. Στα Γυμνάσια και στα Λύκεια η μέθοδος που χρησιμοποιείται είναι κυρίως δασκαλοκεντρική. Χρησιμοποιούν το βιβλίο του Υπουργείου και σχεδόν το διαβάζουν. Δεν χρησιμοποιούν πολύ ή καθόλου οπτικό υλικό. Οι αίθουσες είναι νεκρές, αν και τα σχολεία τους είναι καινούργια. Δεν έχουν πολύ υλικό για να τους τραβήξει το ενδιαφέρον. Πάλι ελάχιστη εργασία γίνεται μέσα στην τάξη. Όταν τους είπα, γιατί δεν κάνουν γραπτή εργασία είπαν “μα, ναι, κάνουμε διάφορα τεστ”. Δεν εννοούσα γραπτά τεστ για να αξιολογήσουν τα παιδιά, αλλά κάτι να κάνουν τα παιδιά την ώρα του μαθήματος για να μάθουν να κάνουν εργασίες και σε ομάδες.

Έχω δει όμως και καλά πράγματα. Για παράδειγμα εδώ στο Ρέθυμνο, στο σχολείο Μουσικής, που είναι Γυμνάσιο και Λύκειο, οι καθηγητές δουλεύουν με πολύ ενδιαφέρον και παρουσίασαν μια πολύ καλή μουσική βραδιά. Την παρουσίασαν τα παιδιά, ήταν πολύ καλά οργανωμένη και το επίπεδο ήταν υψηλό.

Μ. ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ (Διευθυντής του Τμήματος Ελληνικών στο RMIT): Θα ήθελα να ξεκινήσω με κάποιες διαπιστώσεις για την Αυστραλία, οι οποίες είναι χρήσιμες νομίζω για εμάς που βρισκόμαστε σήμερα μαζί σας εδώ, και κυρίως για το όλο πλέγμα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και πώς βοηθάει την παροικία. Για την Αυστραλία, πρώτη διαπίστωση: υποχώρηση των ανθρωπιστικών σπουδών σε αποκλειστικό επίπεδο και κυρίως το κλείσιμο τμημάτων Κλασικής Φιλολογίας, Αρχαίας Ελληνικής κλπ. Οι ασιατικές γλώσσες εκτοπίζουν τις ευρωπαϊκές με το ψευτοδίλημμα για τις εμπορικές γλώσσες και τις γλώσσες της κληρονομιάς, όπως ονομάζονται. Χρειάζεται, όμως, περισσότερη εποπτεία του κράτους κυρίως όσο αφορά τα παροικιακά σχολεία. Υπάρχει μια αύξηση του βαθμού της επαγγελματικής συνείδησης των συναδέλφων σε όλους τους τομείς και κλάδους και, φυσικά, ένας μετασχηματισμός της παροικίας, η οποία είναι σήμερα κατά ένα 65% αυστραλογεννημένη παροικία.

Στην Ελλάδα υπάρχει η δημιουργία του ΣΑΕ και το πλαίσιο νόμου 2413 του '96. Η συνέχεια και συνέπεια που παρατηρούμε να υπάρχει στην κυβερνητική μηχανή αναφορικά με την εκπαίδευση των ομογενών, τα πανεπιστημιακά τμήματα Δημοτικής Εκπαίδευσης, τα οποία ασχολούνται πλέον σοβαρά με το θέμα της παροικιακής εκπαίδευσης στην Αυστραλία, στην Αμερική, οι εκδότες, οι οποίοι εκδίδουν πιο εύκολα τώρα κάποια πράγματα.

Όσον αφορά στη δική μας παροικία στη Μεμβούρνη, παρατηρείται άνοδος του εθνισμού χωρίς όμως οφέλη στην αύξηση των αριθμών. Υπάρχει έλλειψη δασκάλων όσο και να ακούγεται παράξενο δυσκολεύονται πολλά σχολεία να εργοδοτήσουν καλούς δασκάλους. Γενικά είμαστε σε μια

κατάσταση όπου τα πάντα μετασχηματίζονται, με ιδιαίτερα όμως προβλήματα και το μαρασμό, μέσα στην τάξη. Η έλλειψη μιας σχολής γονέων, όπου οι νέοι γονείς θα μπορούν να εκπαιδεύονται για τα ελληνικά προβλήματα, η οικονομική στήριξη για ανταλλαγή μαθητών - φοιτητών, η στήριξη μαθητών - φοιτητών. Ένας χαμηλός αριθμός αυτών που συνεχίζουν τα Ελληνικά στο Πανεπιστήμιο. Εάν δώσω ένα αριθμό αυτών που τελειώνουν το Γυμνάσιο, ούτε 100 απ' αυτά τα άτομα δεν εγγράφονται στο Πανεπιστήμιο για να συνεχίσουν στα Ελληνικά.

Για να μιλήσω πιο συγκεκριμένα για κάποια θέματα που νομίζω ότι θα μας απασχολήσουν. Ένα είναι οι ανταλλαγές φοιτητών, όχι μόνο δασκάλων αλλά και φοιτητών. Είπα και στην αρχή ότι εμάς μας απασχολεί πολύ όχι να προλάβουμε τους δασκάλους αργότερα αλλά τους φοιτητές, όσο βρίσκονται στα δικά μας τμήματα. Ιδιαίτερα στα τμήματα εκείνα που δεν ασχολούνται μόνο με τον Σεφέρη και τον Καβάφη, με την ποίηση και την λογοτεχνία, αλλά που οι Νεοελληνικές Σπουδές, έχουν σχέση και με τον τρόπο διδασκαλίας, την μεθοδολογία, την παραγωγή διδακτικού υλικού, τη μάχιμη εκπαίδευση που μας ενδιαφέρει πρωταρχικά. Γι' αυτό ακριβώς εμείς, από το '87, είχαμε ξεκινήσει ένα πρόγραμμα ανταλλαγών με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και υπογράφηκε και ένα σύμφωνο μεταξύ των πανεπιστημίων, όπου οι φοιτητές μας του Β' έτους, έρχονταν στο Πανεπιστήμιο σε επαφή με τον κ. Δαμανάκη και τους συνεργάτες του για το πρόγραμμα παραγωγής υλικού για τα παιδιά της Γερμανίας. Αυτό το πρόγραμμα το ενισχύουμε σιγά - σιγά. Πέρυσι το ενισχύσαμε με φοιτητές της Μ. Γκιντιδη από το Monash, φέτος θα το ενισχύσουμε με φοιτητές από άλλα Πανεπιστήμια. Ένα πρόγραμμα που ξεκίνησε το '87, τείνει να γίνει παν-αυστραλιανό πρόγραμμα. Δεν υπάρχει λόγος να το κάνουν όλοι, αφού με μια συνεργασία μπορούμε να βγάλουμε με ένα συμπάρο δυο τρυγόνια. Έχουμε αναπτύξει το ίδιο πρόγραμμα με το Πανεπιστήμιο Κρήτης και επίκειται να υπογραφεί η συμφωνία μεταξύ των Πανεπιστημίων αυτών.

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών είναι για εμάς πολύ σημαντική υπόθεση και ήδη με έξοδα του Υπουργείου Παιδείας της Βικτώριας, ξεκίνησε το πρώτο επίπεδο. Πέρυσι 35 δάσκαλοι - καθηγητές των απογευματινών μας σχολείων παρακολούθησαν ένα πρόγραμμα 13 εβδομάδων επί 3 ώρες την εβδομάδα που αντιστοιχεί με ένα εξάμηνο Πανεπιστημιακό. Τελειώνοντας παίρνουν ένα πιστοποιητικό σπουδών. Φέτος τον Αύγουστο ξεκινάει το δεύτερο επίπεδο και του χρόνου το τρίτο, όπου ευελπιστούμε ότι θα έχουμε μια μορφή συνεργασίας και κυρίως σε θέματα πολιτισμού, όπου οι δάσκαλοι μας στερούνται κυρίως βάσης πολιτισμικής.

Επίσης, η εκπαίδευση δίγλωσσων νηπιαγωγών και δασκάλων. Έχουμε ρίξει το βάρος μας πλέον στους νηπιαγωγούς, οι οποίοι αποτελούν τη σπονδυλική στήλη του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Εάν καταφέρουμε να επενδύσουμε το δυναμισμό μας για μικρές τάξεις, μπορούμε να ξεπεράσουμε το πρόβλημα που μας έχουν δημιουργήσει οι Γιαπωνέζοι και οι Ιάπωνες. Πιστεύω ότι αυτό έχει αρχίσει να γίνεται συνείδηση. Αυτό φυσικά θα έχει άμεσες επιπτώσεις για τα παιδιά από μικτούς γάμους.

Είναι σαφές ότι εμάς μας ενδιαφέρει το ζήτημα των ανταλλαγών, το ζήτημα της επιμόρφωσης, το ζήτημα εκπαίδευσης δίγλωσσων νηπιαγωγών και δασκάλων και κυρίως μας ενδιαφέρει να απλώσουμε την Ελληνική και πέρα των συνόρων της ελληνικής παροικίας και αυτό νομίζω το έχουν τονίσει κι άλλοι συνάδελφοι. Αυτό θα αποτελέσει τη βάση μας για να μπορέσουμε να ξεπεράσουμε το σύνδρομο κατωτερότητας που είχαμε όλα τα χρόνια ότι είμαστε μια παροικιακή κατάσταση. Νομίζω ότι μπορούμε να προχωρήσουμε και πέρα από αυτό. Έχουμε όμως μπροστά μας μια διαπίστωση, μια πραγματικότητα: την ΑΘΗΝΑ, τον ΠΡΟΜΗΘΕΑ και τον ΕΡΜΗ. Είναι τρεις θεοί που ενδεχομένως να μας βοηθήσουν όλους μας να μεταφερθούμε προς τα επάνω, εάν λάβουμε όλα τα μέτρα από τώρα.

Από την πλευρά της Αυστραλίας μη νομίζετε ότι έχουν λυθεί όλα τα προβλήματα. Σαφώς έχουμε προβλήματα. Έχουμε 25.000 παιδιά σε σχολεία στην Αυστραλία, τα παιδιά μεταξύ 4-18 είναι περίπου 65.000. Υπολείπονται άλλες 40.000. Εδώ είναι και το κρίσιμο σημείο, που βγαίνει σαν πόρισμα. Η τραγική υποχώρηση όλων μας. Είναι παγκόσμιο φαινόμενο. Δεύτερο, κανένας μας δεν έχει τους μηχανισμούς να επικοινωνήσει με τις ευρύτερες μάζες που είναι σε μικτούς γάμους, ή αδιάφοροι, ή έχουν κουραστεί. Αυτό είναι που πρέπει να μας απασχολήσει. Είμαι αισιόδοξος, μια και έγινε η πρώτη συνάντηση, αφού ήρθαν όλοι όσοι δούλευαν όλα αυτά τα χρόνια πικραμένοι, ενοχλημένοι, ταλαιπωρημένοι. Αυτό που χρειαζόμασταν όλοι ήταν ένα φιλικό κτύπημα στην πλάτη, το οποίο είναι βέβαιο ότι έχει ήδη γίνει.

Από δω και πέρα είναι ζήτημα πώς εμείς θα αξιοποιήσουμε το Τεχνικό Δελτίο Έργου ώστε η ΑΘΗΝΑ, ο ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ και ο ΕΡΜΗΣ να είναι δίπλα μας και όχι πάνω από το κεφάλι μας. Ευχαριστώ.

Μ. ΒΑΜΒΟΥΚΑΣ: Η πρώτη ερώτηση απευθύνεται στον κ. Ζαχαρίου και έχει σχέση με την μόρφωση των εκπαιδευτικών που διδάσκουν στα απογευματινά σχολεία της Αμερικής. Ξέρω ότι στην Αμερική παλιότερα λειτουργούσε η Παιδαγωγική Ακαδημία Αγ. Βασιλείου, η οποία στη συνέχεια μετονομάστηκε σε κολλέγιο. Αν κάνω λάθος διορθώστε με. Στη συνέχεια μετονομάστηκε σε Παιδαγωγικό Τμήμα και παράλληλα με αυτό υπάρχει και η Θεολογική Σχολή που παράγει δασκάλους. Υπάρχει, επίσης, και Τμήμα Φιλολογικών και Κοινωνικών Σπουδών. Ο νόμος μάλιστα αναγνωρίζει την ισοτιμία των πτυχίων που χορηγούν οι σχολές αυτές με τις αντίστοιχες ελληνικές.

Διερρωτώμαι, λοιπόν, αφού οι σχολές αυτές της Αρχιεπισκοπής παράγουν δασκάλους για τόσα χρόνια, γιατί στα απογευματινά σχολεία της Αμερικής, όπως ανέφερε ο κ. Νικολιδάκης, υπάρχει πρόβλημα στελέχωσης σχολείων και πηγαίνουν εξουθενωμένες δασκάλες και διδάσκουν. Αυτό είναι το ένα ερώτημα. Το δεύτερο είναι ότι: ελέγχθη ότι λειτουργούν 17 ημερήσια σχολεία στην Αμερική και στη συνέχεια άκουσα ότι μόνο στη Ν. Υόρκη λειτουργούν 11 και το Σικάγο 4, σύνολο 15. Το ερώτημά μου είναι, στις υπόλοιπες Πολιτείες της Αμερικής λειτουργούν μόνο δυο; Είναι κάτι που με παραξένεψε.

Όσον αφορά στην Αυστραλία, η κ. Γλαρού, νομίζω, είπε ότι υπάρχουν κριτήρια με βάση τα οποία εγκρίνονται από την Αυστραλία ή από τη συγκεκριμένη Πολιτεία τα διδακτικά εγχειρίδια με τα οποία διδάσκονται οι Έλληνες. Ήθελα να μάθω ποια είναι αυτά τα κριτήρια που αν δεν ικανοποιούνται δεν επιτρέπεται η εισαγωγή αυτών των εγχειριδίων.

A. ΖΑΧΑΡΙΟΥ: Θα προχωρήσω σύντομα στο ερώτημα. Υπήρχε η Ακαδημία του Αγίου Βασιλείου, όπως πολύ σωστά είπατε, και λειτουργούσε ως μία σχολή, η οποία έβγαζε δασκάλους για να διδάξουν στα απογευματινά σχολεία, κυρίως Ελληνικά αλλά και σε μερικά τμήματα των ημερησίων. Η φοίτηση στη σχολή αυτή ήταν τρία χρόνια. Ο πρώην Αρχιεπίσκοπος Αμερικής θεώρησε καλό, επειδή είχε ήδη αρχίσει το ελληνικό κολλέγιο, που ήταν τετραετές, να κλείσει αυτό που ήταν τρία χρόνια και να μεταφέρει την προσπάθεια στο ελληνικό κολλέγιο έτσι ώστε να έχουν βασικές σπουδές τέσσερα χρόνια. Αυτή η προσπάθεια δυστυχώς απέτυχε, διότι αυτοί που τελειώνουν στα τέσσερα χρόνια επειδή έχουν Β.Α. στα χέρια τους έχουν τα προσόντα να διδάξουν σε δημόσια σχολεία, όπου ο μισθός είναι ανώτερος από τους μισθούς που δίνουμε στα ημερήσια σχολεία και τα απογευματινά. Έτσι αντί να φέρουμε το αποτέλεσμα που θέλαμε, φέραμε αντίθετο αποτέλεσμα. Ο Αρχιεπίσκοπος λέει να πάμε στο παλαιότερο σύστημα και να προσπαθήσουμε να προσελκύσουμε ανθρώπους με τρία χρόνια για να πηγαίνουν ξανά στις Κοινότητες, και εάν θέλουν, να συνεχίσουν στο ελληνικό κολλέγιο. Αλλά να μην αφήσουμε μόνο το ελληνικό κολλέγιο.

E. ΓΛΑΡΟΥ: Θα κάνω την διευκρίνιση αυτή. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει όποιο εγχειρίδιο θέλει για να δώσει όμως το κράτος επιχορήγηση για όλες τις γλώσσες πρέπει να υποβληθεί αίτηση και να εγκριθεί αυτή η αίτηση, και τα κριτήρια είναι πολύ αυστηρά. Στηρίζονται στη φιλοσοφική βάση της διδασκαλίας των γλωσσών που έχει υιοθετήσει η Πολιτεία. Αυτή τη στιγμή, αυτή τη φιλοσοφική βάση μπορώ να την περιγράψω λέγοντας ότι στηρίζεται στην επικοινωνιακή προσέγγιση και αυτό συνεπάγεται εκμάθηση μέσω δραστηριοτήτων που δεν αποκλείει την διδασκαλία, όπως την γνωρίζουμε, γραμματικής, γλωσσικών φαινομένων, λεξιλογίου: κλπ. Τελικά, όμως, απώτερος σκοπός είναι οι μαθητές να λειτουργούν επικοινωνιακά. Γι' αυτό το λόγο αξιολόγηση γίνεται με βάση αυτή τη φιλοσοφία. Είναι αυστηρά τα κριτήρια της αξιολόγησης. Θα είναι δύσκολο το έργο του εκπαιδευτικού, αν το Αναλυτικό Πρόγραμμα που ακολουθεί δεν είναι συμβατό με την μορφή της αξιολόγησης. Για να πάρω μια ακραία περίπτωση: αν για παράδειγμα, θελήσει να διδάξει γραμματική, όπως διδασκόταν πριν από 30 χρόνια, θα έχουν πρόβλημα οι μαθητές να απαντήσουν στις ερωτήσεις στην αξιολόγησή τους στην τάξη και στη γραπτή αξιολόγηση, γιατί έχει ειδική μορφή αυτή η αξιολόγηση που είναι συμβατή με την επικοινωνιακή μέθοδο. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να κάνει αυτές τις τροποποιήσεις, αλλά είναι πιο εύκολο το έργο του αν έχει μπροστά του ένα Αναλυτικό Πρόγραμμα που είναι συμβατό με αυτά τα δεδομένα.

Π. ΤΣΙΜΠΟΣ: Η ερώτησή μου είναι προς τους ομιλητές της Αμερικής. Πώς εξηγείται η αντιφατική εκπαιδευτική πολιτική που ακολουθεί η Ελληνική Ορθόδοξη Αρχιεπισκοπή. Π.χ. από το ένα μέρος διατηρεί ελληνικά σχολεία και όπως ξέρουμε έχει παίξει σπουδαίο ρόλο για την διατήρηση της ελληνικής γλώσσας και κουλτούρας στο παρελθόν και από το άλλο μέρος έχει εφαρμόσει την αγγλική γλώσσα σε πολλές ενορίες. Εδώ και τρία χρόνια η Αρχιεπισκοπή προσπάθησε να ενώσει όλες τις ορθόδοξες εκκλησίες στην Αμερική και προσπάθησε να γίνει μια Επισκοπή Ορθοδοξίας. Αυτό δείχνει ότι υπάρχει μια έμφαση στη διατήρηση και μετάδοση Ορθοδοξίας και όχι τόσο του ελληνικού πολιτισμού, με αποτέλεσμα στο μέλλον τη διευκόλυνση της αφομοίωσης της ελληνικής μειονότητας. Η ερώτηση είναι πώς το εξηγούν αυτό οι ομιλητές αν το εξηγούν.

Α. ΖΑΧΑΡΙΟΥ: Αυτό είναι ένα σπουδαίο θέμα, αλλά δεν νομίζω ότι μας αφορά όλους πάρα πολύ. Το ότι υπάρχουν σχολεία και γίνεται προσπάθεια να διατηρηθεί η Ελληνική Γλώσσα, αυτό είναι δεδομένο. Εάν η Εκκλησία έχει επιτρέψει τη χρήση της Αγγλικής στη Θεία Λειτουργία, αυτό είναι ένα θέμα που έχει συζητηθεί κατά κόρον. Υπάρχουν αυτοί που υποστηρίζουν ότι είναι αναγκαίο για να μην εξαιρεθούν αυτοί που δεν γνωρίζουν ελληνικά και υπάρχουν κι αυτοί που λένε ότι ποτέ δεν έπρεπε να επιτραπεί η Αγγλική. Είναι ένα πολύ δύσκολο θέμα. Υπάρχει διαφορά απόψεων ακόμα και στην ίδια την Εκκλησία.

Α. ΚΡΟΜΜΥΔΑ: Βασικά ήθελα να απαντήσω στον κ. Βάμβουκα. Δεν θα ήθελα να υπάρχει αυτή η παρεξηγημένη αντίληψη. Τα απογευματινά σχολεία της Αμερικής -φυσικά μιλάω για τη δική μου Κοινότητα για την οποία μπορώ να εκφράσω γνώμη και είναι υποδειγματική Κοινότητα - είναι φοβερά δυναμικά σχολεία με 4 διδακτικές ώρες την εβδομάδα. Το σχολείο του Flushing αυτή τη στιγμή έχει 425 παιδιά. Εκτός από τα 2 δώρα την εβδομάδα για την διδασκαλία γλώσσας και πολιτισμού, έχουμε μία ώρα κάθε βδομάδα ελληνική χορωδία, μία ώρα για ελληνικό χορό και μία ώρα δράμα. Ανεβάσαμε φέτος - και μάλιστα επειδή η δασκάλα μας είχε άλλες ανειλημμένες υποχρεώσεις συνέχισα εγώ - την *Αντιγόνη*. Είναι βέβαια υποδειγματική κατάσταση. Η Κοινότητά μας είναι μια Κοινότητα που την ζηλεύουν πολλοί, όχι γιατί εμείς κάνουμε θαύματα και οι άλλοι όχι, αλλά επειδή εμάς είναι το δυναμικό μας τέτοιο που ο ελληνισμός σφύζει. Έχει άλλες κοινότητες, οι οποίες πελαγοδρομούν, τα ελληνικά τους είναι περιορισμένα, δεν έχουν προγράμματα, δεν έχουν ανθρώπους να τα διδάξουν και δεν έχουν και παιδιά. Γι' αυτό προηγουμένως τέθηκε το ερώτημα - και χαίρομαι γι' αυτό - πού χάνουμε τα παιδιά. Επιτέλους, να δώσουμε ένα προωθητικό υλικό έξω, να πληροφορήσουμε τον κόσμο, να κρατήσουμε τον ελληνισμό.

Τώρα για το θέμα αν είναι προσοντούχες οι δασκάλες μας ή όχι, σας πληροφορώ ότι στις μεγάλες ενορίες είναι όλες σχεδόν προσοντούχες. Το αν είναι εξουθενωμένες ή όχι συμφωνώ. Είναι θέμα πια χαρακτήρα, ιδιοσυγκρασίας και θέμα του αν θα πάρει ο δάσκαλος πολύ ψύχραιμα, σωστά

και λογικά το θέμα του απογευματινού ή αν θα το θεωρήσει πάρεργο. Αν το θεωρήσει πάρεργο και καθόλου να μην διδάσκει την ημέρα θα είναι πάρεργο για τον συνάδελφο αυτό. Ευτυχώς έχουμε την ευτυχία να έχουμε σωστούς συναδέλφους, όλους σχεδόν προσοντούχους και με επιπλέον κατάρτιση στην αμερικάνικη εκπαίδευση, είναι απόφοιτοι Ακαδημιών, ή Κολλεγίων ή Πανεπιστημίων Ελλάδας.

Στην ερώτηση του κ. Τσίμπου θα ήθελα να απαντήσω ότι δεν υπάρχει καμία αντίφαση. Το τι κάνει η Αρχιεπισκοπή δεν είμαστε εμείς εδώ να το λύσουμε. Ο ελληνισμός εκεί είναι ελληνισμός. Έχει πολύ ανεπτυγμένο το θρησκευτικό του στοιχείο, και πιστεύω ότι αυτό μαζί με την ιστορία και τη θρησκεία συνθέτουν τον πολιτισμό μας. Εμείς το σεβόμαστε. Οι γονείς μ' αυτό τον τρόπο νιώθουν ότι κρατούν τα παιδιά τους. Τα κατηχητικά σχολεία κάθε Κυριακή γεμίζουν. Οι εκκλησίες μας γεμίζουν κάθε γιορτή.

Αυτό, βέβαια, είναι και το δικό μας ερώτημα. Αφού γεμίζουν οι εκκλησίες, πού χάνουμε τα παιδιά μας και δεν έρχονται στα ελληνικά σχολεία; Μήπως πρέπει να αναρωτηθούμε τι φταίει γι' αυτό; Δεν φταίνε μόνο οι δάσκαλοι, ή μόνο η εκκλησία, ή μόνο ο παπάς. Οι δάσκαλοι είναι ήρωες ακόμα και στις πολύ μικρές κοινότητες που έστω κι αν δεν είναι προσοντούχοι κρατούν αυτή τη σπίθα. Αλήθεια, όταν έχει 5 παιδιά μια Κοινότητα, ποιος προσοντούχος δάσκαλος θα πάει; Ευχαριστώ.

Ε' Συνεδρία

6. Παρουσίαση Τεχνικού Δελτίου Έργου (Τ.Δ.Ε.)

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
Δ/ΝΣΗ Κ.Π.Σ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ Δ.Ε.
“ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ”
(Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.)

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ:
ΓΕΝΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΜΕΤΡΟ: 1.1.:
ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΕΝΕΡΓΕΙΑ 1.1ζ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ:
1.1ζ(δ)
ΠΑΙΔΕΙΑ ΟΜΟΓΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1Α Γενικά στοιχεία

1Β Γενική περιγραφή

2. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

2.1 Εισαγωγή

2.2 Αναγκαιότητα

2.2.1 Γενική τεκμηρίωση της αναγκαιότητας

2.2.2 Φορείς και μορφές ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης

2.2.3 Εκπαιδευτικό προσωπικό

2.2.4 Εκπαιδευτικό υλικό

2.2.5 Αναγκαιότητα δημιουργίας Βάσεων Δεδομένων

2.3 Αντικείμενο και στόχοι του έργου

2.3.1 Δράση I, ΑΘΗΝΑ (Α): Εκπαιδευτικό Υλικό - Εκπαιδευτικά Προγράμματα

2.3.2 Δράση II, ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ (Π): Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών - Ανταλλαγές Εκπαιδευτικών και Μαθητών

2.3.3 Δράση III, ΕΡΜΗΣ (Ε): Βάσεις Δεδομένων - Επικοινωνιακά Δίκτυα

3. ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

3.1 Μέθοδος υλοποίησης

3.2 Τεχνική ανάλυση υποέργων

ΔΡΑΣΕΙΣ / ΥΠΟΕΡΓΑ

ΔΡΑΣΗ I, ΑΘΗΝΑ (Α)

ΔΡΑΣΗ II, ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ (Π)

ΔΡΑΣΗ III, ΕΡΜΗΣ (Ε)

3.3 Χρονοδιάγραμμα του έργου

3.4 Τελικά παραδοτέα

3.4.1 Παραδοτέα για το έτος 1997

3.5 Ομάδα Έργου

1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

ΤΕΧΝΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΕΡΓΟΥ

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 1: ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΜΕΤΡΟ 1.1: ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
Ενέργεια 1.1.Ζ: ΑΤΟΜΑ ΕΙΔΙΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ: 1.1.Ζ(δ) ΠΑΙΔΕΙΑ ΟΜΟΓΕΝΩΝ

1.Α. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: 1.725.200.000

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ Δ.Ε.
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ (Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.)

ΦΟΡΕΑΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΚΑΛΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ: ΥΠΕΠΘ: Διεύθυνση Κ.Π.Σ. και Ειδική
Γραμματεία ΠΟΔΕΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ: Επιτροπή Ερευνών Πανεπιστημίου Κρήτης (ειδικός λογα-
ριασμός)

ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ: Ομάδες ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στο εξωτερικό

ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ: Μαθητές και εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας ελληνόγλωσσης
εκπαίδευσης στο εξωτερικό

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΡΓΟΥ:**Όνοματεπώνυμο:** ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ ΜΙΧΑΛΗΣ**Φορέας:** Πανεπιστήμιο Κρήτης, Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε., Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.**Διεύθυνση:** Καζαντζάκη 64 741 00 Ρέθυμνο**Τηλέφωνο:** 0831-56564**FAX:** 0831-56564**e-mail:** ediamme@fortezza.cc.ucr.gr**ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ: (όταν διαφέρει από τον Υπεύθυνο Έργου)****Όνοματεπώνυμο:** ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ ΜΙΧΑΛΗΣ**Φορέας:****Θέση στο φορέα:****Διεύθυνση:****Τηλέφωνο:****FAX:****ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ:** Περιοχές της αλλοδαπής, όπου λαμβάνει χώρα ελληνόγλωσση εκπαίδευση**ΕΤΟΣ ΕΝΑΡΞΗΣ: 1997 ΕΤΟΣ ΛΗΞΗΣ: 1999**

1. Β. : Γενική περιγραφή

Το συγκεκριμένο έργο στοχεύει στη διατήρηση, στην καλλιέργεια και στην προώθηση της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού τόσο σε μαθητές ελληνικής καταγωγής που ζουν στο εξωτερικό και φοιτούν σε σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης όσο και σε αλλόφωνους μαθητές που επιθυμούν να γίνουν κοινωνοί του ελληνικού πολιτισμού και να μάθουν την ελληνική γλώσσα.

Οι τελικοί αποδέκτες των προϊόντων του έργου θα είναι ομογενείς και αλλογενείς μαθητές και εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στο εξωτερικό.

Οι δράσεις του έργου είναι τρεις και στοχεύουν: α) στην κατάρτιση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και στην παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού β) στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και σε ανταλλαγές εκπαιδευτικών και μαθητών και γ) στη δημιουργία βάσεων δεδομένων και δικτύων επικοινωνίας (βλ. πίνακα 1).

Πίνακας 1: Συνοπτικός πίνακας δράσεων του έργου

(σε εκατομ. δραχμές)

α/α	Τίτλος δράσης	Προϋπολογισμός
I	ΑΘΗΝΑ (Α): Εκπαιδευτικό Υλικό και Εκπαιδευτικά Προγράμματα	841.5
II	ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ (Π): Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών και Ανταλλαγές Εκπαιδευτικών και Μαθητών	391.4
III	ΕΡΜΗΣ (Ε): Βάσεις Δεδομένων και Επικοινωνιακά Δίκτυα	169.9

2. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

2.1 Εισαγωγή

Βασικός στόχος του έργου είναι η διατήρηση, η καλλιέργεια και η προώθηση της Ελληνικής Γλώσσας και του πολιτισμού σε ομογενείς και αλλογενείς στο εξωτερικό.

Η επίτευξη του παραπάνω στόχου επιδιώκεται:

1. μέσω της παραγωγής διδακτικού υλικού για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού και μέσω της κατάρτισης δίγλωσσων προγραμμάτων εκπαίδευσης,
2. μέσω της επιμόρφωσης τόσο ελλαδικών εκπαιδευτικών που αποσπώνται στο εξωτερικό όσο και των ομογενών εκπαιδευτικών που διδάσκουν στο εξωτερικό, καθώς και μέσω προγραμμάτων ανταλλαγών μαθητών και εκπαιδευτικών και
3. μέσω της δημιουργίας βάσεων δεδομένων και επικοινωνιακών δικτύων που θα καταστήσουν δυνατή τη συνεχή -μέσω των νέων τεχνολογιών internet- επικοινωνία μεταξύ Ελλάδας και αποδήμων, καθώς και μεταξύ των ίδιων των αποδήμων.

2.2 Αναγκαιότητα

2.2.1 Γενική τεκμηρίωση της αναγκαιότητας

Η παρουσία περισσότερων από τεσσάρων εκατομμυρίων ατόμων ελληνικής καταγωγής σε περισσότερες από 100 χώρες ανά την υδρόγειο και η οργανωμένη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού σ' αυτά τα άτομα, σε τουλάχιστον 40 από τις 100 χώρες, σε συνδυασμό με την οικονομική, πολιτική και πολιτιστική παρουσία των αποδήμων στο εξωτερικό, αποτελούν αδιάσειστα τεκμήρια ότι ο ελληνισμός ζει και δρα σε μεγάλο βαθμό εκτός των ελλαδικών συνόρων.

Η διατήρηση και η καλλιέργεια της ελληνικής γλώσσας στους αποδήμους Έλληνες βρίσκονται σήμερα σε μια κρίσιμη καμπή, δεδομένου ότι τα άτομα σχολικής ηλικίας ανήκουν κυρίως στην τρίτη γενιά. Αυτό σημαίνει ότι τα άτομα αυτά είναι στην καλύτερη περίπτωση δίγλωσσα -με κυρίαρχη όμως γλώσσα εκείνη της χώρας υποδοχής (μονόπλευρη διγλωσσία)- και σε αρκετές περιπτώσεις είναι μονόγλωσσα, δηλαδή ομιλούν μόνο τη γλώσσα της χώρας υποδοχής. Το τελευταίο ισχύει ιδιαίτερα για τα παιδιά που προέρχονται από μικτούς γάμους.

Οι κοινωνικοπολιτισμικές και ιδιαίτερα οι γλωσσικές προϋποθέσεις, καθώς και τα κίνητρα μάθησης και οι προσδοκίες των μαθητών της τρίτης γενιάς διαφοροποιούνται σημαντικά από εκείνες των προηγούμενων γενεών. Το γεγονός αυτό συνεπάγεται την αναγκαιότητα μιας "ειδικής" αντιμετώπισης της εκπαίδευσης αυτών των μαθητών. Αυτή η ειδική αντιμετώπιση εστιάζεται στη παρούσα φάση σε δύο κυρίως άξονες:

- στην κατάλληλη κατάρτιση και επιμόρφωση του διδακτικού προσωπικού και
- στην παραγωγή κατάλληλου διδακτικού υλικού για τη διδασκαλία της Ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού σε άτομα ελληνικής καταγωγής στο εξωτερικό.

Η αναγκαιότητα ενεργοποίησης της Ελλάδας, ως μητροπολιτικού κέντρου, και στους δύο παραπάνω άξονες ισχύει για όλες ανεξαιρέτως τις χώρες όπου ζουν Έλληνες.

Υπάρχουν όμως και χώρες στις οποίες επιβάλλεται η ενεργοποίηση της Ελλάδας όχι μόνο επειδή ζουν άτομα ελληνικής καταγωγής σ' αυτές, τα οποία θέλουν να διδαχτούν την ελληνική γλώσσα και τον πολιτισμό, αλλά και επειδή στα εκπαιδευτικά συστήματα αυτών των χωρών παρέχεται η δυνατότητα σε άτομα μη ελληνικής καταγωγής να διδαχτούν την ελληνική γλώσσα. Μια τέτοια χώρα, για παράδειγμα, είναι η Αυστραλία. Από τα παραπάνω προκύπτει η σκοπιμότητα διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας τόσο ως **Δεύτερης γλώσσας** σε άτομα ελληνικής καταγωγής, όσο και ως **Ξένης γλώσσας** σε αλλόφωνους πληθυσμούς.

Τα επιμέρους στοιχεία της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στο εξωτερικό, τα οποία τεκμηριώνουν την αναγκαιότητα του έργου έχουν ως εξής:

2.2.2 Φορείς και μορφές ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης

Οι φορείς και οι μορφές της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στο εξωτερικό διαμορφώθηκαν στα πλαίσια της ιστορικής εξέλιξης των ελληνικών παροικιών στις διάφορες χώρες υποδοχής και ως εκ τούτου διαφοροποιούνται από χώρα σε χώρα, όπως, εξάλλου, διαφοροποιούνται γλωσσικά και πολιτισμικά οι Έλληνες της διασποράς μεταξύ τους, ανάλογα με τη χώρα που ζουν.

Οι συνηθέστεροι φορείς ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στο εξωτερικό -και οι οποίοι καταγράφονται και νομιμοποιούνται στο νόμο 2413/96- είναι:

- α) οι ελληνικές διπλωματικές ή προξενικές αρχές,
- β) οι ορθόδοξες εκκλησίες,
- γ) οι εκπαιδευτικές αρχές των χωρών υποδοχής,
- δ) οι ελληνικές κοινότητες,
- ε) ελληνικά ιδρύματα,
- στ) σύλλογοι γονέων και πολιτιστικοί ή μορφωτικοί σύλλογοι,
- ζ) σωματεία και άλλα νομικά ή φυσικά πρόσωπα.

Η ακριβής εικόνα των διαφόρων φορέων στις διάφορες χώρες είναι μόνο σ' ένα βαθμό γνωστή, γι' αυτό είναι αναγκαίες μελέτες που θα μας δώσουν μια πληρέστερη εικόνα των φορέων και των δραστηριοτήτων τους.

Οι συνηθέστερες μορφές ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, οι οποίες απευθύνονται σε μαθητές της Α/βάθμιας και Β/βάθμιας εκπαίδευσης και μνημονεύονται και στο νόμο 2413/96, είναι:

- α) Τμήματα ελληνικής γλώσσας, ενταγμένα στα σχολεία των χωρών υποδοχής, στα οποία διδάσκεται η Ελληνική ως Δεύτερη ή ως Ξένη γλώσσα.
 - β) Τμήματα Ελληνικής (μητρικής) Γλώσσας, των οποίων φορείς είναι παροικιακοί οργανισμοί, ή οι ελληνικές διπλωματικές αρχές.
 - γ) Τμήματα Ελληνικής στα Ευρωπαϊκά Σχολεία.
 - δ) Δίγλωσσες Τάξεις ενταγμένες στα σχολεία των χωρών υποδοχής.
 - ε) Δίγλωσσα Σχολεία, όπου φοιτούν μόνο ομογενείς ή και αλλογενείς μαθητές.
 - στ) Αμιγή ελληνικά Σχολεία.
 - ζ) Τέλος, πρέπει να μνημονευθούν τα Τμήματα Ελληνικής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση των χωρών υποδοχής, στα οποία καταρτίζονται εκπαιδευτικοί για τη διδασκαλία της Ελληνικής στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση (εκπαίδευση εκπαιδευτικών).
- Σε αρκετές περιπτώσεις υπάρχει μια αντιστοιχία μεταξύ φορέων και μορφών ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης. Οι παροικιακοί φορείς, για παράδειγμα, είναι συνήθως φορείς των Τμημάτων Ελληνικής (μητρικής) Γλώσσας. Ωστόσο, δεν είναι πλήρως αποσαφηνισμένο **ποιος κάνει τι, πού, πώς και γιατί**. Γι' αυτό είναι αναγκαία μια εμπειριστατωμένη μελέτη.

2.2.3 Εκπαιδευτικό προσωπικό

Οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν στις διάφορες μορφές ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στο εξωτερικό μπορούν να χωριστούν στις ακόλουθες τέσσερις κατηγορίες:

- α) Εκπαιδευτικοί Έλληνες δημόσιοι υπάλληλοι, αποσπασμένοι στο εξωτερικό,
- β) Εκπαιδευτικοί απόφοιτοι ελλαδικών Ανώτερων και Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, που εργάζονται με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου,
- γ) Μη "προσοντούχοι" εκπαιδευτικοί που διδάσκουν κυρίως στα Τμήματα Ελληνικής Γλώσσας, των οποίων φορείς είναι οι παροικιακοί οργανισμοί,
- δ) Προσοντούχοι εκπαιδευτικοί που έχουν αποφοιτήσει από τα ΑΕΙ των χωρών υποδοχής.

Η τελευταία κατηγορία αυξάνεται από χρόνο σε χρόνο και φαίνεται ότι θα εξελιχθεί στην κυρίαρχη κατηγορία. Αυτή η κατηγορία των εκπαιδευτικών θα αποτελέσει την καλύτερη μελλοντική λύση, υπό την προϋπόθεση ότι το ελληνικό κράτος θα δημιουργήσει τις κατάλληλες προϋποθέσεις για μια συνεχή, συστηματική επιμόρφωσή τους στην Ελλάδα.

2.2.4 Εκπαιδευτικό υλικό

Αποτελεί πλέον κοινό τόπο, ότι το διδακτικό υλικό που παράγεται στην Ελλάδα για τα ελλαδικά σχολεία και που "εξάγεται" στο εξωτερικό, δεν είναι κατάλληλο για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας σε μαθητές ελληνικής καταγωγής στο εξωτερικό. Για το λόγο αυτό καταβάλλονται προσπάθειες, τόσο από τις εκπαιδευτικές υπηρεσίες των χωρών υποδοχής, όσο και από τους ίδιους τους ομογενείς, για την παραγωγή κατάλληλου διδακτικού υλικού, είτε σε μορφή κειμένου, είτε, ωστόσο, και σε ηλεκτρονική μορφή.

Την τελευταία θετία έχουν ξεκινήσει κάποιες προσπάθειες και στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και σε ορισμένα ΑΕΙ. Οι μέχρι τώρα γνώσεις και η εμπειρία που διαθέτουμε μας οδηγούν, ωστόσο, στο συμπέρασμα ότι για την παραγωγή κατάλληλου υλικού είναι αναγκαία μια στενή συνεργασία μεταξύ προσώπων (ειδικών) και υπηρεσιών στην Ελλάδα και στις χώρες υποδοχής.

Πριν, όμως, προχωρήσουν οι ομάδες των ειδικών στην παραγωγή κατάλληλου υλικού για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης και ως Ξένης γλώσσας στο εξωτερικό είναι αναγκαία η συγκέντρωση του ήδη υπάρχοντος, αλλά όχι πάντα γνωστού σε όλους, διδακτικού υλικού, η αξιολόγησή του και η σύνταξη μιας μελέτης-έκθεσης για τις δυνατότητες αξιοποίησής του.

2.2.5 Αναγκαιότητα δημιουργίας Βάσεων Δεδομένων

Το παράδειγμα των ήδη υπαρχόντων διδακτικών υλικών, τα οποία ωστόσο δεν είναι πάντα γνωστά στους εκπαιδευτικούς, δείχνει ότι υπάρχει ένα έλλειμμα στην πληροφόρηση. Θα μπορούσαν να αναφερθούν κι άλλα παραδείγματα σχετικά με την κατάρτιση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, τους φορείς εκπαίδευσης και τις δραστηριότητές τους, την επικοινωνία μεταξύ Ελλάδας και αποδήμων κτλ. τα οποία τεκμηριώνουν την ελλειμματική πληροφόρηση, αλληλοενημέρωση και επικοινωνία, και που, επομένως, καθιστούν αναγκαία τη δημιουργία Βάσεων Δεδομένων, που θα λειτουργούν ως πηγές άντλησης πληροφοριών για όλες τις πλευρές και όλους τους ενδιαφερόμενους.

Η δημιουργία Βάσεων Δεδομένων και Επικοινωνιακών Δικτύων είναι αναγκαία, όσο ποτέ άλλοτε, επειδή αυτά, μεταξύ των άλλων, θα λειτουργήσουν υποστηρικτικά και για την επίτευξη των δράσεων του έργου, οι οποίες αφορούν στην παραγωγή και διάδοση του εκπαιδευτικού υλικού, και στην επιμόρφωση του εκπαιδευτικού προσωπικού.

2.3 Αντικείμενο και στόχοι του έργου

Από το προηγούμενο κεφάλαιο, καθώς και από το κεφάλαιο 2.1 και τον πίνακα 1, προκύπτει ότι η επίτευξη του βασικού στόχου του έργου επιδιώκεται μέσω τριών δράσεων (ΑΘΗΝΑ, ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ, ΕΡΜΗΣ), από τις οποίες καθεμιά περιλαμβάνει μια σειρά υποδράσεων (υπο-έργων) με συγκεκριμένους στόχους.

Επειδή η υλοποίηση των δράσεων προϋποθέτει μια στενή συνεργασία μεταξύ ειδικών επιστημόνων και εκπαιδευτικών στην Ελλάδα και στις χώρες υποδοχής, προτάσσεται μια **“επιτελική συνάντηση εργασίας”** αυτών των ειδικών προσώπων, (βλ. επόμενο κεφάλαιο 3.1) οι **στόχοι** της οποίας είναι:

- α) Ο συνολικός σχεδιασμός υλοποίησης του έργου, έτσι ώστε να αποσαφηνιστούν τα πλαίσια συνεργασίας και ο συντονισμός κατά χώρα των Επιστημονικών Επιτροπών και των Ομάδων Εργασίας.
- β) Η δημιουργία ενός πρώτου δικτύου επικοινωνίας, που θα αποτελέσει τον πυρήνα για τα προς δημιουργία δίκτυα επικοινωνίας, που προβλέπονται στο Τ.Δ.Ε.

2.3.1 ΔΡΑΣΗ Ι, ΑΘΗΝΑ (Α): Εκπαιδευτικό Υλικό -Εκπαιδευτικά Προγράμματα

Η παραγωγή διδακτικού υλικού και η εκπόνηση δίγλωσσων εκπαιδευτικών προγραμμάτων είναι διαδικασίες, οι οποίες εκτός από την άρτια οργάνωση προϋποθέτουν επιστημονικές μελέτες που θα αποτελέσουν σταθερή βάση για τις περαιτέρω διαδικασίες:

Γι’ αυτό, σε πρώτη φάση, θα συνταχθούν μελέτες σχετικά με:

- τις συνθήκες διεξαγωγής και τις μορφές της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στο εξωτερικό,
- τους κοινωνικούς χώρους χρήσης της ελληνικής,
- τους φορείς ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, τις κοινωνικοπολιτισμικές και γλωσσικές (επίπεδα γλωσσομάθειας) προϋποθέσεις των μαθητών, τις δυνατότητες και τις στρατηγικές προώθησης της Ελληνικής ως Ξένης Γλώσσας σε αλλόφωνους στο εξωτερικό,
- τις δυνατότητες και τους τρόπους εφαρμογής δίγλωσσων εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε σχολεία στις χώρες υποδοχής.

Οι μελέτες θα καταλήγουν σε συγκεκριμένα συμπεράσματα ως προς τα παραπάνω θέματα, καθώς και σε εξειδικευμένες προτάσεις ως προς την αξιοποίηση των συμπερασμάτων στην υλοποίηση των υποέργων (υποδράσεων).

Τα έργα με τη σειρά τους στοχεύουν στα εξής:

- Στην ανάπτυξη επιπέδων γλωσσομάθειας της Ελληνικής ως Δεύτερης και ως Ξένης γλώσσας, καθώς και στην καθιέρωση πλαισίου για την “πιστοποίηση της ελληνομάθειας”.

- Στην επεξεργασία συγκεκριμένων προτάσεων ως προς την καταλληλότητα και τους τρόπους αξιοποίησης του ήδη υπάρχοντος εκπαιδευτικού υλικού (σε παραδοσιακή ή ηλεκτρονική μορφή) για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού.
- Στην παραγωγή νέου συμπληρωματικού εκπαιδευτικού υλικού, σε μορφή κειμένων και σε ηλεκτρονική μορφή, για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού σε ομογενείς (Ελληνική ως Δεύτερη Γλώσσα) και αλλογενείς (Ελληνική ως Ξένη Γλώσσα) μαθητές της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
- Στην ανάπτυξη μεθόδου για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης και ως Ξένης Γλώσσας. Στην κατάρτιση καταλόγου βιβλίων κατάλληλων για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού σε μαθητές ελληνικής καταγωγής στο εξωτερικό.
- Στην πιλοτική εφαρμογή δίγλωσσων προγραμμάτων εκπαίδευσης και στην κατάρτιση σχετικών προγραμμάτων σπουδών.

2.3.2 ΔΡΑΣΗ ΙΙ, ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ(Π) : Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών - Ανταλλαγές Εκπαιδευτικών και Μαθητών

Στη συγκεκριμένη δράση επιδιώκεται η επίτευξη των ακόλουθων στόχων:

- Επιμόρφωση των 26 Συντονιστών Εκπαίδευσης, οι οποίοι θα αποσπασθούν το θέρος του 1997 στο εξωτερικό για να στελεχώσουν τα Γραφεία Εκπαίδευσης.
- Επιμόρφωση περίπου 450 ελλαδιτών εκπαιδευτικών που θα αποσπασθούν κατά την τριετία 1997-1999 στο εξωτερικό.
- Επιμόρφωση 250 ομογενών εκπαιδευτικών (κυρίως στην Ελλάδα), οι οποίοι θα λειτουργήσουν στη συνέχεια ως πολλαπλασιαστές στις περιοχές που εργάζονται.
- Σύνταξη μελέτης ως προς τις επιμορφωτικές ανάγκες, τη μορφή, τους στόχους και τα περιεχόμενα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών.
- Υλοποίηση προγράμματος ανταλλαγών για 255 μαθητές και 45 εκπαιδευτικούς, κατά τη χρονική διάρκεια υλοποίησης του έργου.

2.3.3 ΔΡΑΣΗ ΙΙΙ, ΕΡΜΗΣ (Ε): Βάσεις Δεδομένων-Επικοινωνιακά Δίκτυα

Στα πλαίσια της δράσης 3, τέλος, επιδιώκεται η επίτευξη των ακόλουθων στόχων:

- Δημιουργία Βάσεων Δεδομένων στις οποίες θα εμπεριέχονται: στατιστικά δεδομένα, κατάλογοι βιβλίων για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού, στοιχεία του διδακτι-

κού υλικού, κατάλογοι ιδρυμάτων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό που ασχολούνται με την παιδεία και την εκπαίδευση των ελλήνων της Διασποράς ή με τη διδασκαλία της ελληνικής κτλ.

- Καθιέρωση Δικτύων Επικοινωνίας στις περιοχές ευθύνης των 26 Συντονιστών Εκπαίδε
Καθιέρωση Δικτύου Επικοινωνίας μέσω του World Wide Web στο Internet.
- Αναδιοργάνωση και αναμόρφωση του περιοδικού ΑΕΡΟΣΤΑΤΟ, έτσι ώστε αυτό να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τις προσδοκίες των νέων γενεών και να μπορεί να προσεγγίζει επίσης αλλόφωνους μαθητές στο εξωτερικό.

Για να διασφαλιστεί η **μακροπρόθεσμη αξιοποίηση** των αποτελεσμάτων του έργου και να δημιουργηθούν **βιώσιμες δομές**, μετά το τέλος της χρηματοδότησης, θα επιδιωχθεί η ένταξη ή η συνάρτηση των αποτελεσμάτων και των δομών με θεσμούς στην Ελλάδα, στις ελληνικές παροικίες και με θεσμούς των χωρών υποδοχής.

Εξάλλου, γι' αυτό ακριβώς το λόγο, τα άτομα που θα κληθούν στην πρώτη **επιτελική συνάντηση εργασίας** θα προέρχονται από τέτοιους θεσμούς (Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, Ινστιτούτα, εκκλησία, συλλόγους εκπαιδευτικών κτλ.).

3. ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

3.1 Μέθοδος υλοποίησης

Η υλοποίηση των δράσεων του έργου, και ιδιαίτερα εκείνες οι δράσεις που αφορούν στην εκπόνηση Προγραμμάτων Σπουδών, στην ανάπτυξη επιπέδων γλωσσομάθειας και στην παραγωγή υλικού προαπαιτούν εμπειριστατωμένες μελέτες, πάνω στις οποίες μπορεί να στηριχθεί η υλοποίηση των παραπάνω δράσεων.

Το ίδιο σ' ένα βαθμό ισχύει και για τις δράσεις που στοχεύουν στη δημιουργία "Δικτύων Επικοινωνίας" και "Βάσεων Δεδομένων". Και σ' αυτή την περίπτωση είναι αναγκαίες μελέτες που θα καταγράψουν τους φορείς και τις μορφές εκπαίδευσης και θα συγκεντρώσουν στατιστικά δεδομένα.

Συγκεκριμένα, με την έναρξη του έργου θα προχωρήσουμε στην εκπόνηση μελετών σχετικά με:

- τις συνθήκες διεξαγωγής της ελληνόγλωσσης διδασκαλίας στο εξωτερικό,
- τους κοινωνικούς χώρους χρήσης της ελληνικής,
- τους φορείς ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης,
- τις κοινωνικοπολιτισμικές και γλωσσικές προϋποθέσεις (επίπεδα γλωσσομάθειας) των μαθητών,
- την αξιολόγηση και αξιοποίηση του υπάρχοντος εκπαιδευτικού υλικού,
- τις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών,
- τις δυνατότητες προώθησης της Ελληνικής ως Ξένης Γλώσσας σε αλλόφωνους,
- τις δυνατότητες εφαρμογής δίγλωσσων εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε σχολεία στις χώρες υποδοχής.

Επειδή οι μελέτες θα εκπονηθούν στις διάφορες χώρες όπου ζουν Έλληνες, θα επιδιωχθεί οι μελέτες να ακολουθήσουν την ίδια μεθοδολογία, για να είναι τα μεταξύ τους αποτελέσματα συγκρίσιμα.

Για την **επιμόρφωση των εκπαιδευτικών** θα συγκροτηθούν ομάδες ειδικών επιμορφωτών και θα συγκεντρωθεί κατάλληλο επιμορφωτικό υλικό, ώστε η επιμόρφωση να είναι όσο το δυνατό πιο αποδοτική.

Η επιμόρφωση των ομογενών εκπαιδευτικών θα γίνει κυρίως -αλλά όχι αποκλειστικά- στην Ελλάδα, με σκοπό αυτοί να ανανεώσουν τις εμπειρίες τους από την Ελλάδα να "φρεσκάρουν" τα Ελληνικά τους και να συλλέξουν εμπειρίες και υλικά χρήσιμα για το έργο τους στο εξωτερικό.

Για την **παραγωγή διδακτικού υλικού** εκτός από τις μελέτες που προαναφέρθηκαν είναι αναγκαία η συγκέντρωση του υπάρχοντος διδακτικού υλικού, η αξιολόγηση του και η διερεύνηση των δυνατοτήτων αξιοποίησής του.

Η παραγωγή διδακτικού υλικού θα αρχίσει ήδη το πρώτο έτος (1997) υλοποίησης του έργου, με την έννοια ότι διδακτικά υλικά τα οποία βρίσκονται ήδη σε εξέλιξη στις διάφορες χώρες και τα οποία θα κριθούν ως κατάλληλα, θα υποστηριχθούν οικονομικά ώστε να ολοκληρωθούν.

Η μαζική παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού θα γίνει, ωστόσο, κατά τα έτη 1998 και 1999.

Στη συνέχεια **Ομάδες Εργασίας** στο **εξωτερικό** και στην **Ελλάδα** υπό την καθοδήγηση ειδικών επιστημόνων θα αναλάβουν την παραγωγή και τη δοκιμαστική εφαρμογή του υλικού.

Επειδή τα προς συλλογή εμπειρικά στοιχεία πρέπει να αναζητηθούν στις χώρες όπου ζουν και εκπαιδεύονται τα παιδιά ελληνικής καταγωγής, και επειδή το προς παραγωγή διδακτικό υλικό θα πρέπει να κατασκευαστεί και να δοκιμαστεί στο εξωτερικό, σε συνεργασία με φορείς και ιδρύματα στην Ελλάδα, είναι απόλυτα αναγκαία η άμεση σύσταση **Επιστημονικών Επιτροπών** και **Ομάδων Εργασίας** στο εξωτερικό και στην Ελλάδα. Οι πρώτες θα έχουν την ευθύνη για την υλοποίηση των μελετών και θα καθοδηγούν επιστημονικά τις δεύτερες, οι οποίες θα αναλάβουν την παραγωγή και τη δοκιμαστική εφαρμογή του διδακτικού υλικού.

Για τον παραπάνω λόγο πρέπει να κληθούν άμεσα: α) Επιστήμονες ελληνικής καταγωγής από το εξωτερικό, οι οποίοι ασχολούνται με τα αντικείμενα του ΤΔΕ και β) εκπαιδευτικοί οι οποίοι ασχολούνται κυρίως με την παραγωγή διδακτικού υλικού, σε μια κοινή **Επιτελική Συνάντηση Εργασίας** στην Ελλάδα, στην οποία συνάντηση θα πάρουν επίσης μέρος Έλληνες επιστήμονες που διαθέτουν ήδη εμπειρίες και επιστημονική γνώση σχετικά με την Παιδεία Ομογενών. Στην συνάντηση θα συμμετάσχουν, επίσης, εκπρόσωποι της Ειδικής Γραμματείας Π.Ο.Δ.Ε., της ΔΙ.Π.Ο.Δ.Ε. και της Γ.Γ.Α.Ε.

Στόχος της Επιτελικής Συνάντησης Εργασίας είναι: α) ο συνολικός σχεδιασμός του έργου, ώστε να αποσαφηνιστούν τα πλαίσια συνεργασίας και ο συντονισμός, κατά αντικείμενο και χώρα, των Επιστημονικών Επιτροπών και των Ομάδων Εργασίας και β) η δημιουργία ενός πρώτου **δικτύου επικοινωνίας**, που θα αποτελέσει τον πυρήνα για τα προς δημιουργία δίκτυα επικοινωνίας, τα οποία προβλέπονται από το Τ.Δ.Ε.

Τα μέλη αυτού του πρώτου δικτύου (ας το ονομάσουμε δίκτυο-πυρήνα) θα πρέπει να πραγματοποιούν τουλάχιστον μια κοινή συνάντηση κάθε έτος, για να ελέγχουν την πορεία των εργασιών τους και να προβαίνουν σε πιθανές διορθωτικές ή βελτιωτικές ενέργειες. Για μεθοδολογικούς λόγους ονομάζουμε τις παραπάνω κοινές συναντήσεις "**Επιτελικές Συναντήσεις Εργασίας**".

Ως προς τη σχέση μεταξύ των Επιστημονικών Επιτροπών και των Ομάδων Εργασίας που θα λειτουργούν στην Ελλάδα και στο εξωτερικό ως υπογραμμιστεί ότι αυτή θα είναι μια **αμφίδρομη σχέση**, στα πλαίσια της οποίας οι πρώτες θα λειτουργούν κυρίως ως προμηθευτές και αναμορφωτές του γλωσσικού και του πολιτισμικού υλικού, και δευτερευόντως ως παραγωγοί, και οι δεύτερες ως παραγωγοί και ως εφαρμοστές του υλικού **στα πεδία εφαρμογής του έργου**, δηλαδή στις διάφορες μορφές ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στο εξωτερικό οι οποίες αναλύθηκαν στο κεφάλαιο 2.2.2.

Εκτός τούτου, ο **επιστημονικός υπεύθυνος-συντονιστής** του έργου, με το επιστημονικό επιτελείο του, θα συντονίζει το σύνολο των εργασιών του έργου και θα φέρει τη συνολική επιστημονική ευθύνη.

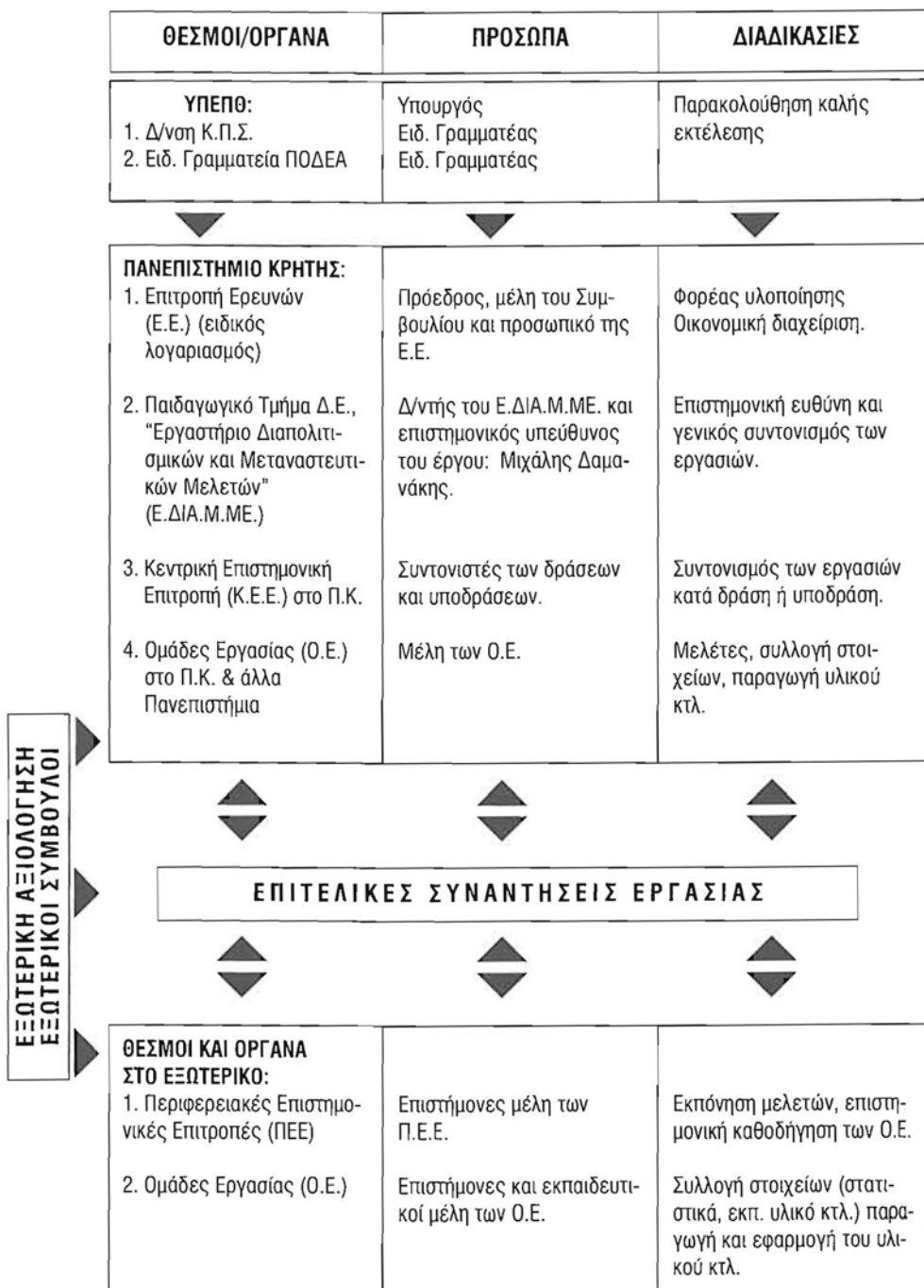
Απαραίτητη προϋπόθεση για την ομαλή εξέλιξη του έργου και την επιτυχία του είναι η άμεση, έμπρακτη υποστήριξη του από τη Δ/ση Β΄ ΚΠΣ, την Ειδική Γραμματεία Π.Ο.Δ.Ε και προπάντων τη Δι.Π.Ο.Δ.Ε και από τους 26 Συντονιστές Εκπαίδευσης στο εξωτερικό.

Φορέας παρακολούθησης της καλής εκτέλεσης του έργου είναι το ΥΠΕΠΘ και συγκεκριμένα η Δ/ση Κ.Π.Σ. και η Ειδική Γραμματεία ΠΟΔΕΑ.

Φορέας υλοποίησης του έργου είναι το Πανεπιστήμιο Κρήτης [Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε., "Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών" (Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.)] και **οικονομικός διαχειριστής** η Επιτροπή Ερευνών (Ειδικός Λογαριασμός) του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Για τη διασφάλιση της όσο το δυνατό καλύτερης υλοποίησης του έργου θα υπάρχει μια συνεχής διαμορφωτική, εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση. Σύμφωνα με τα παραπάνω το Οργανόγραμμα διαμορφώνεται ως ακολούθως (βλ. πίνακα 2).

Πίνακας 2 : Οργανόγραμμα του έργου

3.2 Τεχνική ανάλυση υποέργων

Παρατήρηση: Επειδή η λεπτομερής ανάλυση των υποέργων δεν είναι δυνατή, αλλά ούτε και κρίνεται σκόπιμη, πριν την υλοποίηση της **Επιτελικής Συνάντησης Εργασίας**, στο τέλος Ιουνίου 1997, θα ακολουθήσει μια αδρομερής παρουσίαση -σε μορφή πίνακα- της μεθοδολογίας των χρονοδιαγραμμάτων και των παραδοτέων των έργων για όλη την περίοδο διάρκειας του έργου (βλ. πίνακα 3) και στη συνέχεια μια τεχνική ανάλυση των υποέργων μόνο για το έτος 1997 και εφόσον η ανάλυση τους δεν εξαρτάται πλήρως από την Επιτελική Συνάντηση Εργασίας.

Εκπαιδευτικό (διδασκικό) υλικό:**A3 (1.13)**

Αξιολόγηση του υπάρχοντος διδακτικού υλικού για τη διδασκαλία του ελληνικού πολιτισμού και αναπαραγωγή του (μελέτη)

Μεθοδολογία:

Συγκεντρωση του υλικού, αξιολόγηση, σύνταξη μελέτης.

Παραδοτέα:

1997: Ενδιάμεση έκθεση ως προς την πορεία των εργασιών.

1998: Έκθεση - μελέτη σχετικά με την αξιολόγηση και τις δυνατότητες αξιοποίησης του υλικού.

1999: Τελικό προϊόν (υλικό και έκθεση).

A4(1.5)

Παραγωγή διδακτικού υλικού (σε είδος ντοσιέ) για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης γλώσσας (για μαθητές και εκπαιδευτικούς).

Μεθοδολογία:

- Σύνταξη μελέτης σχετικά με:
- τις συνθήκες διεξαγωγής της ελληνό-γλωσσας διδασκαλίας στο εξωτερικό,
- τις κοινωνικοπολιτισμικές και γλωσσικές προϋποθέσεις (επίπεδα γλωσσομάθειας) των μαθητών,
- τους κοινωνικούς χώρους χρήσης της ελληνικής
- την καταλληλότητα του υπάρχοντος υλικού κι τις δυνατότητες αξιοποίησής του.

Παραδοτέα:

1997: Ενδιάμεση έκθεση

1998: Ερευνητική -έκθεση - μελέτη, πιλοτικές διδακτικές ενότητες

1999: Διδακτικό (γλωσσικό και πολιτισμικό) υλικό

A5(1.6)

Παραγωγή διδακτικού υλικού για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως ξένης γλώσσας.

Μεθοδολογία:

Έρευνα - μελέτη σχετικά με τους πιθανούς χρήστες της ελληνικής, τους πιθανούς χώρους χρήσης της ελληνικής, τα κατάλληλα ιδρύματα για ίδρυση Τμημάτων διδασκαλίας της ελληνικής, τις στρατηγικές προώθησης της ελληνικής ως ξένης γλώσσας σε αλλόφωνους.

Συγκέντρωση και αξιολόγηση του υπάρχοντος διδακτικού υλικού.

<p>Παραδοτέα: 1997: Ενδιάμεση έκθεση 1998: Μελέτες, πιλοτικές διδακτικές ενότητες 1999: Διδακτικό, γλωσσικό υλικό</p> <p>A6 (1.4) Ανάπτυξη μεθόδου διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης και ως ξένης γλώσσας και υποστηρικτικού βιβλίου του εκπαιδευτικού για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης/ξένης γλώσσας.</p> <p>Παραδοτέα: 1998: Ενδιάμεση έκθεση ως προς την πορεία των εργασιών. 1999: Εγχειρίδιο για το δάσκαλο που θα αφορά στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας.</p> <p>A7 (1.7) Προσαρμογή των υποδράσεων A3, A4, A5, A6, A8, για τη διδασκαλία της ελληνικής διαμέσου πολυμέσων (π.χ. αλληλογραφίας, Internet, δορυφορικό κτλ.).</p> <p>Παραδοτέα: 1999: Παράδοση μέρους του διδακτικού υλικού σε ηλεκτρονική μορφή</p> <p>A8 (1.14) Κατάρτιση καταλόγου βιβλίων για την ελληνική γλώσσα και τον πολιτισμό ελληνικό για τους εκπαιδευτικούς και μαθητές.</p> <p>Παραδοτέα: 1997: Ενδιάμεση έκθεση για την πορεία των εργασιών. 1998: Τελικό προϊόν, έκδοση.</p> <p>Εκπαιδευτικά (δίγλωσσα) Προγράμματα</p> <p>A9 (1.2) Μελέτη (με προτάσεις/συστάσεις) για την πιθανότητα εφαρμογής δίγλωσσου εκπαιδευτικού προγράμματος (της ελληνικής και της γλώσσας της χώρας υποδοχής) σε σχολεία όπου λειτουργεί ελληνικό πρόγραμμα γλώσσας.</p> <p>Παραδοτέα: 1997: Ενδιάμεση έκθεση 1998: Ερευνητική έκθεση / μελέτη</p> <p>A10 (1.10) Πιλοτική Εφαρμογή Προγραμμάτων Σπουδών και διδακτικού υλικού σε 4-5 σχολεία όπου φοιτούν: α) Ελληνόφωνα παιδιά που ζουν στο εξωτερικό (ελληνική ως δεύτερη γλώσσα)</p>	
--	--

<p>β) Αλλόφωνα παιδιά που ζουν στο εξωτερικό (ελληνική ως ξένη γλώσσα)</p> <p>Παραδοτέα: 1998: Ενδιάμεση έκθεση για την πορεία των πιλοτικών προγραμμάτων 1999: Τελική έκθεση ως προς τα αποτελέσματα των πιλοτικών προγραμμάτων A11 (1.3) Κατάρτιση διγλωσσου προγράμματος σπουδών για α) ελληνόφωνα παιδιά που ζουν στο εξωτερικό (ελληνική ως δεύτερη γλώσσα) και β) αλλόφωνα παιδιά που ζουν στο εξωτερικό (ελληνική ως ξένη γλώσσα).</p> <p>Παραδοτέα: 1998: Ενδιάμεση έκθεση για την πορεία της πιλοτικής εφαρμογής. 1999: Τελική πρόταση για το Πρόγραμμα Σπουδών.</p>				
<p>ΔΡΑΣΗ II ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ (Π)</p>				
<p>Επιμόρφωση εκπαιδευτικών: Π1 (1.8) Επιμόρφωση Ελλήνων εκπαιδευτικών και συντονιστών εκπαίδευσης για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας που αποσπώνται σε χώρες, όπου ζουν ομογενείς. -Επιμόρφωση Συντονιστών -Επιμόρφωση των προς απόσπαση εκπαιδευτικών</p> <p>Π2 (1.9) Επιμόρφωση ομογενών εκπαιδευτικών για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. -Επιμόρφωση εν ενεργεία ομογενών εκπαιδευτικών. -Επιμόρφωση (συμπληρωματική κατάρτιση) προς διορισμό ομογενών εκπαιδευτικών. Διερεύνηση των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών πριν και κατά την επιμόρφωση</p> <p>Παραδοτέα: 1997, 1998: Έκθεση ως προς τις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών 1999: Τελική έκθεση ως προς την πορεία και την επιτυχία των επιμορφωτικών προγραμμάτων.</p>				

<p>Ανταλλαγές: Π3(1.12) Η χορήγηση βραβείων και επαίνων σε αριστεύοντες μαθητές στην ελληνική γλώσσα και σε εκπαιδευτικούς που κάνουν πρωτοποριακές ενέργειες στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού.</p> <p>Μεθοδολογία: Θα υλοποιηθεί σε συνεργασία με τη ΓΤΑΕ, ιδιαίτερο το σκέλος που αφορά στους μαθητές.</p> <p>Παραδοτέα: 1997, 1998, 1999: Έκθεση πεπραγμένων Π4(3.1) Η ίδρυση προγράμματος για την ελληνική παιδεία του εξωτερικού "ΝΟΣΤΟΣ" που έχει ως στόχο: Πρόγραμμα Ανταλλαγών • Μαθητών / μαθητικά συμπόσια • Πρόγραμμα ανταλλαγών εκπαιδευτικών</p> <p>Μεθοδολογία: Θα υλοποιηθεί σε συνεργασία με τη ΓΤΑΕ, ιδιαίτερα το σκέλος που αφορά στους μαθητές</p> <p>Παραδοτέα: 1997,1998, 1999: Έκθεση πεπραγμένων.</p>	
<p>ΔΡΑΣΗ Ι Ι Ι ΕΡΜΗΣ (Ε)</p>	
<p>Βάσεις δεδομένων: Ε1 (2.1.) Συστηματική καταγραφή και ανάλυση ποιοτική και ποσοτική και δημιουργία βάσης δεδομένων με στατιστικά στοιχεία.</p> <p>Μεθοδολογία: Συλλογή στοιχείων σε συνεργασία με τους Συντονιστές Εκπαίδευσης στο εξωτερικό, τη ΔΙ.ΠΟ.ΔΕ. και τη ΓΤΑΕ.</p> <p>Παραδοτέα: 1997: Έκθεση ως προς την πορεία των εργασιών, στατιστικά δεδομένα 1998: " " " " 1999: Τελική έκθεση και παράδοση στατιστικών δεδομένων</p> <p>Ε2(2.2) Εκτύπωση ενημερωτικού φυλλαδίου για εκπαιδευτικούς γονείς και φορείς με : • τη λίστα φορέων που παρέχουν ελληνική παιδεία στο εξωτερικό • τη λίστα φορέων και προγραμμάτων στην</p>	

<p>Ελλάδα που συμβάλουν στην υποστήριξη της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού στο εξωτερικό κτλ.</p> <p>Μεθοδολογία: Συλλογή στοιχείων σε συνεργασία με τους Συντονιστές εκπαίδευσης, τη ΔΙΠΟΔΕ και τη ΓΤΑΕ.</p> <p>Παραδοτέα: 1997: Έκθεση ως προς την πορεία των εργασιών 1998: Φυλλάδιο</p> <p>Δίκτυα επικοινωνίας: E3(3.2) Η καθιέρωση του Δικτύου Επικοινωνίας και Συμβουλής τοπικών φορέων ελληνικής εκπαίδευσης και εκπαιδευτικών συλλόγων του εξωτερικού όπου υπάρχει γραφείο Συντονιστών Εκπαίδευσης των ελληνικών διπλωματικών αρχών του εξωτερικού (26 Network Groups).</p> <p>Μεθοδολογία: Συλλογή των στοιχείων με ευθύνη των Συντονιστών Εκπαίδευσης στο εξωτερικό.</p> <p>Παραδοτέα: 1997: Σχέδιο συλλογής των στοιχείων με ευθύνη των Συντονιστών Εκπαίδευσης 1998: Έκθεση ως προς την πορεία των εργασιών 1999: Έκθεση ως προς την λειτουργία των 26 Network Groups</p> <p>E4(3.3.) Αναδιοργάνωση και εμπλουτισμός του περιοδικού ΑΕΡΟΣΤΑΤΟ και η προσέγγισή του στις γλωσσικές ικανότητες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών 2ης και 3ης γενιάς ομογενών, καθώς και η προσέγγισή του σε αλλόφωνους μαθητές στο εξωτερικό.</p> <p>Μεθοδολογία: Το υπόεργο θα υλοποιηθεί με ευθύνη της ΔΙ.ΠΟ.ΔΕ.</p> <p>E5(2.3) Η καθιέρωση του δικτύου εικοινωνίας μέσω του World Wide στο Internet για τη σύσφιξη σχέσεων φορέων ελληνικής παιδείας.</p> <p>Μεθοδολογία: Σχεδιασμός και σταδιακή καταχώρηση των στοιχείων σε φύλλο στο Internet.</p> <p>Παραδοτέα: 1997: Σχέδιο, καταχώρηση στοιχείων 1998: Καταχωρημένα στοιχεία 1999: Καταχωρημένα στοιχεία</p>	
---	--

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1997

Δ' ΔΡΑΣΕΙΣ / ΥΠΟΕΡΓΑ

ΔΡΑΣΗ Ι, ΑΘΗΝΑ (Α): ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

1. Γενική περιγραφή, στόχοι

Κύριος στόχος αυτής της δράσης είναι η διατήρηση και η καλλιέργεια της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού στους ομογενείς του εξωτερικού, καθώς και η προώθηση τους σε αλλογενείς στο εξωτερικό.

Δέκτες των προϊόντων αυτής της δράσης είναι κυρίως ομογενείς μαθητές και εκπαιδευτικοί της Α/βάθμιας και Β/βάθμιας εκπαίδευσης, αλλά και αλλογενείς μαθητές που επιθυμούν να γίνουν κοινωνοί της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού.

Τα σχολεία (πεδία εφαρμογής), στα οποία αφορά αυτή η δράση είναι τα σχολεία των χωρών υποδοχής όπου λειτουργεί ελληνόγλωσσο πρόγραμμα και τα διάφορα παρειακά σχολεία (Δίγλωσσο σχολεία, Τμήματα Μητρικής Γλώσσας, Σαββατιανά κτλ.).

Για την επίτευξη των στόχων της δράσης είναι αναγκαία, και προβλέπεται, η εκπόνηση μελετών σχετικά με:

- την αξιολόγηση και αξιοποίηση του υπάρχοντος εκπαιδευτικού υλικού,
- τις δυνατότητες προώθησης της Ελληνικής ως Ξένης Γλώσσας σε αλλόφωνους,
- τις δυνατότητες εφαρμογής δίγλωσσων εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε σχολεία στις χώρες υποδοχής,
- τις συνθήκες διεξαγωγής της ελληνόγλωσσης διδασκαλίας στο εξωτερικό,
- τις κοινωνικοπολιτισμικές και γλωσσικές προϋποθέσεις (επίπεδα γλωσσομάθειας) των μαθητών και
- τους κοινωνικούς χώρους χρήσης της Ελληνικής,

Επειδή οι μελέτες θα διεξαχθούν στις διάφορες χώρες όπου ζουν Έλληνες, θα επιδιωχθεί οι ερευνητές να ακολουθήσουν την ίδια μεθοδολογία και τα αποτελέσματα των διαφόρων ερευνών να είναι συγκρίσιμα μεταξύ τους.

Για την **παραγωγή διδακτικού υλικού** εκτός από τις μελέτες που προαναφέρθηκαν (διερεύνηση των προϋποθέσεων των δεκτών του υλικού, επίπεδο γλωσσομάθειας κτλ.) είναι αναγκαία η συγκέντρωση του υπάρχοντος διδακτικού υλικού, η αξιολόγησή του και η διερεύνηση των δυνατοτήτων αξιοποίησής του.

Στη συνέχεια Ομάδες Εργασίας στο εξωτερικό και στην Ελλάδα υπό την καθοδήγηση ειδικών επιστημόνων θα αναλάβουν την παραγωγή και τη δοκιμαστική εφαρμογή του υλικού.

2. Ανάλυση των υποέργων: μεθοδολογία, προϋπολογισμός, παραδοτέα

A1 (1.1) Ανάπτυξη επιπέδων γλωσσομάθειας σε συνδυασμό με την ελληνομάθεια των Ελλήνων στη Ρωσία, Ουκρανία και Γεωργία

Μεθοδολογία:

Μελέτη των συνθηκών διδασκαλίας και των χώρων χρήσης της Ελληνικής, του επιπέδου ελληνομάθειας των μαθητών ελληνικής καταγωγής που φοιτούν σε σχολεία της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, των φορέων καλλιέργειας της ελληνικής γλώσσας και των χρησιμοποιούμενων υλικών για την εκμάθησή της.

Προϋπολογισμός:

15.0

Παραδοτέα:

- Μελέτη που θα αφορά στα παραπάνω θέματα.
- Πρόταση ως προς τα επίπεδα γλωσσομάθειας σε συνδυασμό με την ελληνομάθεια των μαθητών στη Ρωσία, Ουκρανία και Γεωργία.

Παρατήρηση: Μετά την Επιτελική Συνάντηση Εργασίας θα κατατεθεί αναλυτικό Τ.Δ.

A3 (1.13) Αξιολόγηση του υπάρχοντος διδακτικού υλικού για τη διδασκαλία του ελληνικού πολιτισμού

Συντονιστής: Καραγιώργος Δημήτριος

(Σε συνεργασία με τον Χουρδάκη Αντώνιο, επίκουρο καθηγητή στο Π.Κ. ειδικό σε θέματα ελληνικής παιδείας στην Αρχαία Ελλάδα και στο Βυζάντιο)

Μεθοδολογία:

Πριν την αξιολόγηση θα συγκεντρωθεί (αγορασθεί) το διδακτικό υλικό που χρησιμοποιείται ήδη στο εξωτερικό για τη διδασκαλία του ελληνικού πολιτισμού. Επίσης θα συγκεντρωθεί (αγορασθεί) υλικό που έχει παραχθεί στην Ελλάδα (π.χ. εκπαιδευτική τηλεόραση) και χρησιμοποιείται ήδη στην Ελλάδα ή και στο εξωτερικό.

Θα ακολουθήσουν μια συστηματική ταξινόμηση του υλικού (π.χ. κατά θεματική, κατά ηλικίες στις οποίες απευθύνεται κτλ.) η αξιολόγηση του ως προς την καταλληλότητά του για ομογενείς και αλλογενείς στο εξωτερικό και η τελική επιλογή εκείνου του υλικού που θα αναπαραχθεί και θα διατεθεί στα σχολεία του εξωτερικού.

Προϋπολογισμός:

6.6

Παραδοτέα:

Με ευθύνη του συντονιστή θα παραδοθούν:

- α) Αναλυτική καταγραφή του συγκεντρωθέντος υλικού (κατάρτιση καταλόγου)
- β) Μελέτη που θα αφορά στη μέθοδο αξιολόγησης, στην ανάλυση και αξιολόγηση του υλικού και θα καταλήγει σε συγκεκριμένες προτάσεις ως προς την καταλληλότητα και αξιοποίησή του και ως προς την αναγκαιότητα, τους στόχους, τη μορφή, το περιεχόμενο και τη μέθοδο, παραγωγής συμπληρωματικού υλικού.

A4(1.5) Εκπόνηση διδακτικού υλικού για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας (Γ2)

Συντονιστές: Προσωρινά, Βάμβουκας Μ., Δαμανάκης Μ., Παπαδογιαννάκης Ν., Φλουρής Γ. (Μετά την επιτελική συνάντηση θα οριστικοποιηθούν οι συντονιστές κατά χώρα και αντικείμενο).

Μεθοδολογία:

Πριν την παραγωγή (εκπόνηση) νέου διδακτικού υλικού ή την αναμόρφωση ήδη υπάρχοντων υλικών για τη διδασκαλία της ελληνικής είναι αναγκαία επιστημονικά έγκυρη γνώση γύρω από:

- τις συνθήκες διεξαγωγής της ελληνόγλωσσης διδασκαλίας στο εξωτερικό,
- τις κοινωνικοπολιτισμικές και προπάντων τις γλωσσικές προϋποθέσεις (επίπεδα γλωσσομάθειας) των δεκτών,
- τους κοινωνικούς χώρους χρήσης της ελληνικής, καθώς και
- την καταλληλότητα και τις δυνατότητες αξιοποίησης του ήδη υπάρχοντος υλικού.

Για το σκοπό αυτό θα προηγηθούν **μελέτες**, σχετικά με τα παραπάνω θέματα, στις χώρες όπου συγκεντρώνουν μεγάλους αριθμούς ομογενών. Δηλαδή: στην Αυστραλία, (κυρίως Μελβούρνη, Σίνδνεϋ, Αδελαιίδα), στις ΗΠΑ (κυρίως Νέα Υόρκη, ευρύτερη περιοχή Σικάγου και Καλιφόρνιας), στον Καναδά (Τορόντο και Μόντρεαλ), στη Γερμανία (κυρίως στα κρατίδια: Βόρεια Ρηνανία, Βεσφαλία, Έσση, Βάδη Βυρτεμβέργη και Βαυαρία), στην Αγγλία (Λονδίνο και μικρότερα περιφερειακά κέντρα) στην Αργεντινή (κυρίως Μπουένος Άιρες), πρώην Σοβιετικές Δημοκρατίες Ρωσίας, Ουκρανίας, Γεωργίας.

Η εκπόνηση των μελετών θα γίνει επιτόπου από ειδικούς ερευνητές ελληνικής καταγωγής, που εργάζονται στις χώρες υποδοχής και σε συνεργασία με τον επιστημονικό υπεύθυνο και συντονιστή του συνολικού έργου. Ο γενικός προγραμματισμός και συντονισμός μεταξύ των διαφόρων ερευνητικών ομάδων (Επιστημονικών Επιτροπών) θα γίνει στην πρώτη επιτελική συνάντηση.

Σ' ό,τι αφορά την **συγκέντρωση και αξιολόγηση** των ήδη υπάρχοντων γλωσσικών διδακτικών υλικών, αυτά θα αξιολογηθούν κατά χώρα από ειδικούς επιστήμονες που ζουν και εργάζονται στις χώρες υποδοχής, ως προς την καταλληλότητα τους και τις δυνατότητες αξιοποίησης τους (π.χ. μέσω αναμόρφωσης, συμπλήρωσης ή απλής αναπαραγωγής).

Οι αξιολογητές του διδακτικού υλικού και συντάκτες της έκθεσης κατά χώρα θα λάβουν υπόψη τους, στην τελική τους έκθεση, και τα αποτελέσματα των μελετών, που θα διεξαχθούν στην χώρα τους.

Συγχρόνως, όμως, θα γίνει στην Ελλάδα από ειδικούς επιστήμονες μια συγκριτική μελέτη των γλωσσικών διδακτικών υλικών, που χρησιμοποιούνται στις διάφορες χώρες. Η ίδια ομάδα θα αναλάβει τη σύνταξη της τελικής πρότασης για την παραγωγή του υλικού.

Οι εκθέσεις από τις χώρες υποδοχής σε συνδυασμό με την ελλαδική έκθεση και τις εκθέσεις που θα προκύψουν από τις μελέτες στις διάφορες χώρες, θα αποτελέσουν τη βάση για τη λήψη των τελικών αποφάσεων ως προς την παραγωγή του γλωσσικού υλικού.

Την τελική πρόταση για την παραγωγή του υλικού θα την συντάξει η Ομάδα Ειδικών που θα εργαστεί στην Ελλάδα συνθέτοντας τις εκθέσεις που θα υποβληθούν από τις Ομάδες από τις διάφορες χώρες.

Κατά το πρώτο έτος (1997) θα δοθεί έμφαση στην συγκέντρωση, αξιολόγηση και αξιοποίηση του ήδη υπάρχοντος διδακτικού υλικού. Πέρα απ' αυτό, όμως, θα προχωρήσουμε και στην παραγωγή νέου εκπαιδευτικού υλικού με την έννοια ότι τα διδακτικά υλικά που βρίσκονται σε εξέλιξη στις διάφορες χώρες και τα οποία θα κριθούν ως κατάλληλα θα στηριχθούν οικονομικά, ώστε να ολοκληρωθούν.

Προϋπολογισμός (σε εκατομμύρια)

α) Εκπόνηση μελετών		β) Συγκέντρωση-αξιολόγηση		Σύνολο α+β=92.0		
ανάπτυξη διδακτικού υλικού						
a1	Αυστραλία	20.0	β1	Αυστραλία	5.0	25.0
a2	ΗΠΑ	20.0	β2	ΗΠΑ	5.0	25.0
a3	Καναδάς	18.0	β3	Καναδάς	2.0	20.0
a4	Γερμανία	10.0	β4	Γερμανία	2.0	12.0
a5	Αγγλία	4.0	β5	Αγγλία	1.0	5.0
a6	Αργεντινή	2.0	β6	Αργεντινή	1.0	3.0
a7	Αλβανία	1.0	β7	Αλβανία	1.0	2.0
a8	Πρώην Σοβιετική Ένωση (βλ. υποέργο Α1)		β8	Πρώην Σοβιετική Ένωση (βλ. υποέργο Α1)		

Παρατήρηση: Για κάθε χώρα θα συνταχθεί εξειδικευμένο Τ.Δ., μετά την Επιτελική Συνάντηση Εργασίας.

γ) Χρηματοδότηση της Ομάδας Αξιολόγησης στην Ελλάδα

7.8

Παραδοτέα (α, β, γ):

- Παράδοση του κωδικοποιημένου εμπειρικού υλικού σε δισκέτα
- Αναλυτική έκθεση-μελέτη σχετικά με τα αντικείμενα της έρευνας
- Αναλυτικός πίνακας των υπαρχόντων διδακτικών υλικών
- Αναλυτική έκθεση μελέτη που θα αφορά στη μέθοδο αξιολόγησης, στην ανάλυση και αξιολόγηση του υλικού και θα καταλήγει σε συγκεκριμένες προτάσεις ως προς την καταλληλότητα και αξιοποίηση του και ως προς την αναγκαιότητα, τους σκοπούς, τη μορφή, το περιεχόμενο και τη μέθοδο παραγωγής συμπληρωματικού υλικού.

δ) χρηματοδότηση για αναμόρφωση υπάρχοντος υλικού, έκδοση υπάρχοντος υλικού, ολοκλήρωση διδακτικών υλικών που βρίσκονται σε εξέλιξη, προμήθεια υλικού, μεταφορά υπάρχοντος υλικού σε ηλεκτρονική μορφή

19.4

Σύνολο α+β+γ+δ= 119.2

A5(1.6): Εκπόνηση διδακτικού υλικού για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως Ξένης Γλώσσας (Ε.Ξ.Γ.)

Συντονιστής: Κατσιμαλή Γεωργία, Λέκτορας Γλωσσολογίας στον Τομέα Γλωσσολογίας του Φιλολογικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Κρήτης, ειδική σε θέματα διδασκαλίας της ελληνικής ως Ξένης Γλώσσας

Μεθοδολογία:

Και σ' αυτή την περίπτωση πριν την παραγωγή υλικού είναι αναγκαίες μελέτες σχετικά με τους πιθανούς χρήστες της Ελληνικής, τους πιθανούς χώρους χρήσης της, τα κατάλληλα ιδρύματα για ίδρυση Τμημάτων Διδασκαλίας της Ελληνικής, τις στρατηγικές προώθησής της ως ξένης γλώσσας σε αλλόφωνους και, τέλος, τη συγκέντρωση και αξιολόγηση του υπάρχοντος διδακτικού υλικού.

Προς το σκοπό αυτό θα χρηματοδοτηθούν μελετητικές ομάδες, που θα συντάξουν μελέτες σχετικά με τα παραπάνω αντικείμενα παίρνοντας ως παράδειγμα τις χώρες ΗΠΑ, Αυστραλία, Αγγλία, Γερμανία και Ελλάδα.

Στη συνέχεια, με ευθύνη του συντονιστή του υποέργου θα καταρτισθεί μια συγκριτική, τελική μελέτη.

Προϋπολογισμός:

1 Η.Π.Α	10.0 εκατ. δρχ.
2 Αυστραλία	10.0 » »
3 Αγγλία	7.0 » »
4 Γερμανία	8.0 » »
5 Ελλάδα	6.0 » »
	Σύνολο 41.0 » »

Παρατήρηση: Για κάθε χώρα θα συνταχθεί εξειδικευμένο Τ.Δ. μετά την Επιτελική Συνάντηση Εργασίας.

Παραδοτέα:

- α) Το συγκεντρωθέν υλικό
- β) Αναλυτική μελέτη που θα αφορά στα αντικείμενα της έρευνας (χρήστες της Ελληνικής ως Ξ.Γ., χώροι χρήσης της, στρατηγικές προώθησης της ως Ξ.Γ.)
- γ) Έκθεση που θα αφορά στο υπάρχον διδακτικό υλικό, την καταλληλότητά του και τις δυνατότητες αξιοποίησής του και θα καταλήγει σε συγκεκριμένες προτάσεις ως προς την αναγκαιότητα, τους στόχους, το περιεχόμενο, τη μορφή, και τις μεθόδους παραγωγής νέου ή συμπληρωματικού υλικού για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως Ξ.Γ.

A7(1.7) Προσαρμογή των υποδράσεων A4, A5, A6, A8 σε ηλεκτρονική μορφή

Συντονιστής: Μακράκης Βασίλειος

Μεθοδολογία:

Το μοντέλο που θα υιοθετήσουμε στο σχεδιασμό και στην ανάπτυξη του προτεινόμενου εκπαιδευτικού λογισμικού στηρίζεται σε ένα συνδυασμό της αρχιτεκτονικής της διδασκαλίας και της μηχανικής λογισμικού. Στο πρώτο μέρος θα γίνει ο λειτουργικός σχεδιασμός, ο οποίος συμπεριλαμβάνει την ανάπτυξη του προφίλ των μαθητών, τους διδακτικούς στόχους, την ανάλυση των στόχων, τον προσδιορισμό του περιεχομένου και της ταξινόμησής του σε επίπεδο παρουσίασης. Το λειτουργικό σχεδιασμό ακολουθεί ο οργανικός σχεδιασμός με τις ακόλουθες δραστηριότητες: τον καθορισμό του διαγράμματος ροής, την περιγραφή των modules αναφορικά με την παρουσίαση και την ιεράρχηση των περιεχομένων, δραστηριοτήτων των μαθητών, τα modules βοήθειας και αξιολόγησης, τα βοηθητικά modules, το σχεδιασμό οθονών και το επικοινωνιακό περιβάλλον.

Το εργαλείο ανάπτυξης του εκπαιδευτικού λογισμικού σε μορφή πολυμέσων θα γίνει με το περιβάλλον ανάπτυξης DIRECTOR της MICROMEDIA. Το περιβάλλον αυτό έχει τη δυνατότητα διανο-

μής του προϊόντος σε δίκτυα, όπως το Internet αλλά και χρήση χωρίς μετατροπές σε συμβατούς υπολογιστές και σε MAC. Η προσέγγιση θα βασιστεί στη γρήγορη πρωτοτυποποίηση, έτσι ώστε να είναι δυνατός ο έλεγχος της εφαρμογής από τη φάση του σχεδιασμού. Η πρωτοτυποποίηση θα υλοποιηθεί με βάση κάποιο αρχικό υλικό για τη διδασκαλία της Ελληνικής.

Προϋπολογισμός: 5.0

Παραδοτέα:

Πολυμεσική εφαρμογή επίδειξης σε μορφή CD-ROM.

A8 (1.14): Κατάρτιση καταλόγου βιβλίων για την ελληνική γλώσσα και τον ελληνικό πολιτισμό

Συντονιστής: Καρπόζηλου Μάρθα, αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων ειδική σε θέματα Παιδικής Λογοτεχνίας. (Σε συνεργασία με τον Χουρδάκη Αντώνιο)

Μεθοδολογία:

Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου είναι αναγκαία η συγκέντρωση υπάρχοντος υλικού, η ταξινόμηση του (π.χ. κατά αντικείμενο και ηλικία που απευθύνεται) και η εισαγωγή του σε μια τράπεζα δεδομένων, η οποία θα μπορεί να ενημερώνεται και να ανανεώνεται συνεχώς.

Οι θεματικές περιοχές που θα καλύψει ο κατάλογος θα είναι: ελληνική λογοτεχνία για παιδιά και νέους, θέματα Ελληνικής Ιστορίας και Πολιτισμού, βιβλία γνώσεων.

Προϋπολογισμός: 2.7

Παραδοτέα:

Κατάλογος βιβλίων, ταξινομημένων κατά θεματική περιοχή και κατά ηλικία των δεκτών, σε ηλεκτρονική μορφή.

A9 (1.2): Μελέτη για εφαρμογή δίγλωσσου εκπαιδευτικού προγράμματος

Συντονιστές: Προσωρινά Δαμανάκης Μ. και Φλουρής Γ. (Μετά την Επιτελική Συνάντηση Εργασίας θα οριστικοποιηθούν οι συντονιστές κατά χώρα και αντικείμενο)

Μεθοδολογία:

Σε ορισμένα κράτη, όπως για παράδειγμα στην Αυστραλία, στις ΗΠΑ και στη Γερμανία γίνονται προσπάθειες εφαρμογής δίγλωσσων προγραμμάτων για μαθητές ελληνικής καταγωγής ή για ομογενείς και αλλογενείς μαθητές. **Στόχος** αυτής της υποδράσης (υποέργου) είναι να μελετήσει τέτοιες περιπτώσεις και να διερευνήσει τις δυνατότητες βελτίωσης ή αναμόρφωσης αυτών των προγραμμάτων, ώστε αυτά να εδραιωθούν και να αποτελέσουν μια μορφή εκπαίδευσης και συγ-

χρόνως προώθησής της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού σε ελληνόφωνους και αλλόφωνους. Το συγκεκριμένο υποέργο θα συνδυαστεί με το υποέργο Α5(1.6).

Στα συγκεκριμένα σχολεία, στα οποία στη συνέχεια θα γίνει και πιλοτική εφαρμογή των Προγραμμάτων Σπουδών (υποέργο Α10), θα μελετηθούν :

- τα ωρολόγια και αναλυτικά προγράμματα,
- το χρησιμοποιούμενο διδακτικό υλικό,
- οι μέθοδοι διδασκαλίας,
- η σύνθεση του μαθητικού δυναμικού και οι προϋποθέσεις του,
- το διδακτικό προσωπικό,
- οι οικογένειες και η σχέση τους με το σχολείο κτλ.

Προϋπολογισμός:

- Αυστραλία	6.0	εκατομ.	δρχ.
- ΗΠΑ	5.0	»	»
- Καναδάς	4.0	»	»
- Γερμανία	3.0	»	»
	<hr/>		
	Σύνολο	18.0	» »

Παρατήρηση: Για κάθε χώρα θα συνταχθεί εξειδικευμένο Τ.Δ. μετά την Επιτελική Συνάντηση Εργασίας.

Παραδοτέα:

Έκθεση-μελέτη που θα αφορά στα ωρολόγια και αναλυτικά προγράμματα, το χρησιμοποιούμενο υλικό τις μεθόδους διδασκαλίας, τη σύνθεση του μαθητικού δυναμικού, το διδακτικό προσωπικό, τις οικογένειες και τη σχέση τους με το σχολείο και θα καταλήγει σε συγκεκριμένες προτάσεις για την εφαρμογή δίγλωσσων εκπαιδευτικών προγραμμάτων στις χώρες υποδοχής, για ελληνόφωνους ή και αλλόφωνους μαθητές.

ΔΡΑΣΗ Ι Ι, ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ (Π) : ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ - ΑΝΤΑΛΛΑΓΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΩΝ

Συντονιστής: Καραγιώργος Δημήτριος

1. Γενική περιγραφή, στόχοι:

Στόχος αυτής της δράσης είναι η επιμόρφωση των ελλαδιτών εκπαιδευτικών και των συντονιστών που αποσπούνται στο εξωτερικό, καθώς και των ομογενών εκπαιδευτικών που διδάσκουν ήδη ή προετοιμάζονται να διδάξουν την Ελληνική Γλώσσα και τον Πολιτισμό σε ομογενείς ή αλλογενείς στο εξωτερικό.

Μεθοδολογία:

Για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών θα συγκροτηθούν ομάδες ειδικών επιμορφωτών και θα συγκεντρωθεί κατάλληλο επιμορφωτικό υλικό, ώστε η επιμόρφωση να είναι όσο το δυνατό πιο αποδοτική.

Η επιμόρφωση των ομογενών εκπαιδευτικών θα γίνει κυρίως -αλλά όχι αποκλειστικά- στην Ελλάδα, έτσι ώστε αυτοί να ανανεώσουν τις εμπειρίες τους από την Ελλάδα να "φρεσκάρουν" τα Ελληνικά τους και να συλλέξουν εμπειρίες και υλικά χρήσιμα για το έργο τους στο εξωτερικό.

2. Ανάλυση επιμέρους δράσεων: Μεθοδολογία, προϋπολογισμός, παραδοτέα

Π1(1.8): Επιμόρφωση ελλαδιτών εκπαιδευτικών

Συντονιστής: Καραγιώργος Δημήτριος

Προϋπολογισμός:

α) Επιμόρφωση 26 προς απόσπαση συντονιστών τον Ιούλιο 1997

- Αμοιβές εισηγητών,

5 ημέρες X 6 ώρες την ημέρα X 10.000	300.000
--------------------------------------	---------

- Διαμονή 5 ημέρες X 15.000 X 26	1.950.000
----------------------------------	-----------

- Μετακινήσεις εισηγητών	200.000
--------------------------	---------

- Εκπαιδευτικό, ενημερωτικό υλικό	50.000
-----------------------------------	--------

- Λειτουργικά έξοδα, αναλώσιμα	50.000
--------------------------------	--------

Σύνολο	2.550.000
--------	-----------

β) Επιμόρφωση 170 προς απόσπαση εκπαιδευτικών		
- Αμοιβές εισηγητών 5 ημέρες X 10 ώρες την ημέρα X 10.000		500.000
- Γραμματειακή-οργανωτική υποστήριξη		300.000
- Διαμονή 5 ημέρες X 15.000 X 170 εκπαιδευτικοί		12.750.000
- Μετακινήσεις εισηγητών		400.000
- Εκπαιδευτικό υλικό		300.000
- Λειτουργικά έξοδα, αναλώσιμα		200.000
		Σύνολο 14.450.000
		Σύνολο (α + β) 17.000.000

Παραδοτέα:

Έκθεση πεπραγμένων

Π2 (1.9): Επιμόρφωση ομογενών εκπαιδευτικών**Συντονιστής:** Καραγιώργος Δημήτριος**Στόχοι, μεθοδολογία, περιεχόμενο:**

Ο άμεσος στόχος του προγράμματος είναι να συμβάλει στη βελτίωση της διδακτικής ετοιμότητας των επιμορφουμένων μέσα από την παροχή γνώσεων και πληροφοριών σχετικών με την ελληνική ιστορία και τον πολιτισμό, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, τη “ζωντανή” ελληνική γλώσσα και, τέλος, τη διδασκαλία της Ελληνικής ως “Δεύτερης Γλώσσας”.

Ο δεύτερος στόχος είναι η σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των ίδιων των επιμορφουμένων, και από την άλλη, με τη βοήθεια της συγκεκριμένης ομάδας των επιμορφουμένων, η δημιουργία ενός δικτύου επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των ίδιων των ομογενών εκπαιδευτικών στη χώρα υποδοχής, αλλά και μεταξύ των εκπαιδευτικών υπηρεσιών των χωρών υποδοχής και των παροικιακών και ελλαδικών φορέων και υπηρεσιών, με στόχο τη διατήρηση και την καλλιέργεια της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού στο εξωτερικό.

Ως προς τη μεθοδολογία και τα κριτήρια επιλογής των προς επιμόρφωση ομογενών εκπαιδευτικών είναι σκόπιμο να ληφθούν υπόψη τα ακόλουθα:

- οι ιδιαιτερότητες κάθε χώρας,
- οι κατηγορίες των εκπαιδευτικών (πρωτοβάθμια-δευτεροβάθμια εκπαίδευση, διδάσκοντες σε κρατικά σχολεία ή σε Τμήματα Διδασκαλίας της Ελληνικής, καταρτιζόμενοι εκπαιδευτικοί, μη “προσοντούχοι” εκπαιδευτικοί),
- οι ανάγκες του Τ.Δ.Ε. 1.1Ζ(δ)

Στην παρούσα φάση είναι σκόπιμο οι ομογενείς εκπαιδευτικοί, που θα κληθούν για επιμόρφωση, να προέρχονται από τις περιοχές και από τους τύπους σχολείων όπου θα γίνουν μελέτες, θα παραχθεί και θα δοκιμαστεί διδακτικό υλικό και να είναι εκπαιδευτικοί που θα μπορούν να εμπλακούν στις διαδικασίες υλοποίησης του Τ.Δ.Ε. 1.1Ζ(δ).

Επειδή, από την άλλη πλευρά, σ' ορισμένες χώρες υποδοχής λειτουργούν ιδρύματα εκπαίδευσης εκπαιδευτικών για τη διδασκαλία της Ελληνικής (όπως για παράδειγμα στην Αυστραλία και στην Ουκρανία) είναι σκόπιμο να μην αποκλειστούν από τις διαδικασίες της επιμόρφωσης φοιτητές προχωρημένων εξαμήνων που επιθυμούν να κάνουν πρακτική άσκηση στην Ελλάδα.

Σ' ό,τι αφορά τα περιεχόμενα της επιμόρφωσης, η μέχρι τώρα γνώση και εμπειρία έχουν δείξει ότι αυτά πρέπει να κινούνται στους ακόλουθους άξονες:

- α) Ελληνική Ιστορία και Πολιτισμός
- β) Ελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία
- γ) Η διδασκαλία της Ελληνικής ως **Δεύτερης Γλώσσας**
- δ) Πολιτιστικό πρόγραμμα

Η διάρκεια των επιμορφωτικών σεμιναρίων πρέπει να είναι τρεις βδομάδες.

Τέλος, τα σεμινάρια θα αξιολογηθούν από εξωτερικούς αξιολογητές, οι οποίοι θα διερευνήσουν συγχρόνως τις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών.

Προϋπολογισμοί:

α) Επιμόρφωση 25 εκπαιδευτικών από Αυστραλία το Δεκέμβριο 1997

- Αμοιβές εισηγητών 75 ώρες X 10.000	750.000
- Αμοιβές αξιολογητών 2 άτομ. X 200.000 (για 3 βδομάδες)	400.000
- Μετακίνηση επιμορφούμενων 25 άτομα X 500.000	12.500.000
- Διαμονή (ξενοδοχείο, διατροφή) επιμορφούμενων 30 άτομα X 20.000 X 21 ημέρες	12.600.000
- Μετακινήσεις- διαμονή εισηγητών 3 άτομα X 60.000	180.000
- Διδακτικό υλικό 17.000 X 30 άτομα	510.000
- Λειτουργικά έξοδα, αναλώσιμα	400.000
- Γραμματειακή-οργανωτική υποστήριξη	300.000
-Ενημέρωση σε θέματα ιστορίας και πολιτισμού σχετικά με τα εκπαιδευτικά προγράμματα	600.000
	<hr/>
	Σύνολο 28.240.000

β) Επιμόρφωση 35 εκπαιδευτικών από Ευρώπη

- Αμοιβές εισηγητών 75 ώρες X 10.000	750.000
- Αμοιβές αξιολογητών 2 άτομ. X 200.000 (για 3 εβδομάδες)	400.000
- Μετακίνηση επιμορφούμενων 35 άτομα X 120.000	4.200.000
- Διαμονή (Ξενοδοχείο, διατροφή) επιμορφουμένων 35 άτομα X 20.000 X 21 ημέρες	14.700.000
- Μετακινήσεις- διαμονή εισηγητών 3 άτομα X 60.000	180.000
- Διδακτικό υλικό 17.000 X 35 άτομα	595.000
- Λειτουργικά έξοδα, αναλώσιμα	500.000
- Γραμματειακή-οργανωτική υποστήριξη	300.000
- Ενημέρωση σε θέματα ιστορίας και πολιτισμού σχετικά με τα εκπαιδευτικά προγράμματα	600.000
	<u>Σύνολο 22.225.000</u>

γ) Κατάρτιση-επιμόρφωση 20 καταρτιζομένων εκπαιδευτικών (φοιτητών) από Ρωσία, Ουκρανία, Γεωργία

1. Διαμονή - διατροφή 6.000 δρχ. X 20 άτομ. X 21 ημέρ.	2.520.000
2. Γραμματειακή υποστήριξη 1 άτομ. X 130.000 δρχ.	130.000
3. Διδασκαλία 15 ημέρ. X 3 ώρες X 4.000 δρχ.	180.000
4. Εισηγήσεις 15 ημέρ. X 2 ώρες X 20.000 δρχ.	600.000
5. Μετακινήσεις επιμορφωτών 4 άτομα X 70.000 δρχ.	280.000
6. Διαμονή - Διατροφή επιμορφωτών 4 άτομ. X 2 ημερ. X 15.000 δρχ./ημέρ.	120.000
7. Λειτουργικά έξοδα	300.000
8. Μετακινήσεις πτυχιούχων από εξωτερικό 20 άτομα X 100.000 δρχ.	2.000.000
9. Διδακτικό Υλικό - Βιβλιογραφία 40.000 δρχ. X 20 άτομ.	800.000
10. Ενημέρωση σε θέματα ιστορίας και πολιτισμού σχετικά με τα εκπαιδευτικά προγράμματα	320.000
	<u>Σύνολο 7.250.000</u>

δ) Οικονομική υποστήριξη της πρακτικής άσκησης 15
καταρτιζομένων εκπαιδευτικών (φοιτητών) από την Αυστραλία.
Ενίσχυση του προγράμματος πρακτικής άσκησης με 1.000.000

Σύνολο α+β+γ+δ=58.715.000

Παραδοτέα:

Έκθεση που θα αφορά στους στόχους, στο περιεχόμενο, στη μεθοδολογία και στην εξέλιξη των προγραμμάτων επιμόρφωσης, καθώς και στις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών.

Π3 (1.12): Ανταλλαγές μαθητών και εκπαιδευτικών

Συντονιστής: Καραγιώργος Δημήτριος

Στόχοι, μεθοδολογία:

Στόχος του υποέργου είναι να επιβραβεύσει εκπαιδευτικούς και μαθητές που επιδεικνύουν πρωτοποριακές εργασίες (οι πρώτοι) και υψηλές επενδύσεις στην εκμάθηση της Ελληνικής (οι δεύτεροι) μέσω της παροχής υποτροφιών για μια σύντομη ή ετήσια παραμονή στην Ελλάδα.

Το υποέργο θα υλοποιηθεί σε συνεργασία με φορείς που υλοποιούν προγράμματα ανταλλαγών, όπως για παράδειγμα η Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού.

Προϋπολογισμός:

α) Εκπαιδευτικό πρόγραμμα 21 ημερών (3 βδομάδων) για	
1) 30 μαθητές X 500.000 ο μαθητής	15.0
2) 40 μαθητές X 350.000 ο μαθητής	14.0
	Σύνολο 29.0
β) Ετήσιες υποτροφίες για	
5 εκπαιδευτικούς X 3.000.000	15.0
	Σύνολο α+β 44.0

Παραδοτέα:

Αξιολογική έκθεση σχετικά με το πρόγραμμα παραμονής των συγκεκριμένων ατόμων στην Ελλάδα.

Π4 (3.1): Ανταλλαγές μαθητών και μαθητικά συμπόσια

Συντονιστής: Καραγιώργος Δημήτριος

Στόχοι, μεθοδολογία:

Στόχος αυτού του υποέργου είναι να ενισχύσει τη διοργάνωση μαθητικών συμποσίων στα οποία θα λάβουν μέρος θεατρικές ομάδες, χορωδίες κτλ. ελλήνων μαθητών από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

Η υλοποίηση του έργου θα γίνει σε συνεργασία με φορείς που οργανώνουν τέτοιου είδους συμπόσια (π.χ. Γ.Γ. Νέας Γενιάς, Γ.Γ. Απόδημου Ελληνισμού, υπηρεσίες του ΥΠΕΠΘ κτλ.).

Προϋπολογισμός προγράμματος διάρκειας 1 μηνός για :

- 15 μαθητές X 0.4 εισιτήρια	6.0
- 15 μαθητές X 0.2 διαμονή	3.0
- 10 εκπαιδευτικοί X 0.4 εισιτήρια	4.0
- 10 εκπαιδευτικοί X 0.2 διαμονή	2.0
	Σύνολο 15.0

Παραδοτέα:

Αξιολογική έκθεση για το πρόγραμμα παραμονής και τις δραστηριότητες των εκπαιδευτικών και των μαθητών στην Ελλάδα.

ΔΡΑΣΗ Ι Ι Ι , ΕΡΜΗΣ (Ε): ΒΑΣΕΙΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ ΔΙΚΤΥΑ

Συντονιστής: Μακράκης Βασίλειος

1. Γενική περιγραφή, στόχοι

Στόχος της παρούσας δράσης είναι η συλλογή εμπειρικών δεδομένων που αφορούν στους φορείς και στις μορφές ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στο εξωτερικό, στους αριθμούς των μαθητών και των εκπαιδευτικών και η εισαγωγή τους σε Βάσεις Δεδομένων. Σ' αυτές τις βάσεις (τράπεζες) δεδομένων θα εισαχθούν επίσης το διδακτικό υλικό που θα είναι σε ηλεκτρονική μορφή (προϊόντα του υποέργου Α7), καθώς και τα προϊόντα των υποέργων Α3, Α8, Α10, Ε2. Στόχος, επίσης, είναι η δημιουργία επικοινωνιακών δικτύων που θα καθιστούν δυνατή την επικοινωνία των απόδημων μεταξύ τους και με την Ελλάδα (μέσω Internet).

2. Ανάλυση υποέργων

Ε1 (2.1) Βάσεις δεδομένων

Μεθοδολογία:

Η δημιουργία της Βάσης Δεδομένων θα βασιστεί σε δύο περιοχές. Στην πρώτη περιοχή θα περιλαμβάνεται το υλικό στο οποίο ο χρήστης θα έχει τη δυνατότητα πρόσβασης και χρήσης αλλά όχι και μετατροπής του υλικού της βάσης. Στη δεύτερη περιοχή αντίθετα ο χρήστης θα έχει τη δυνατότητα καταχώρησης νέου υλικού, το οποίο μπορεί να συστηματοποιηθεί στη συνέχεια και να εισαχθεί στην περιοχή της πρώτης βάσης. Η καταχώρηση και παρουσίαση του υλικού στην πρώτη περιοχή της βάσης δεδομένων θα γίνει με τη τεχνική HYPER TEXT και HYPER LINKS.

Προϋπολογισμός

5.0

Παραδοτέα

Σχέδιο πιλοτικής εφαρμογής σε ηλεκτρονική μορφή

Ε2: Εκτύπωση ενημερωτικού φυλλαδίου (κατάλογος φορέων)

Μεθοδολογία:

Σε πρώτη φάση θα συγκεντρωθούν οι διευθύνσεις των φορέων που υπάγονται στα 26 Γραφεία Εκπαίδευσης στο εξωτερικό. Επίσης θα αναζητήσουμε στα αρχεία της ΔΙΠΟΔΕ τα στοιχεία που υπάρχουν και αφορούν στους φορείς ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης.

Στη δεύτερη φάση θα ταξινομηθούν τα στοιχεία κατά χώρα, είδος φορέα και είδος ελληνόγλωσσας εκπαίδευσης για να εκδοθούν στη συνέχεια (έτος 1998) σε μορφή φυλλαδίων και σε ηλεκτρονική μορφή.

Προϋπολογισμός:

3.2

Παραδοτέα:

Κατάλογοι των φορέων.

E3: Περιφερειακά Δίκτυα Επικοινωνίας (26 Network Groups) στα 26 Γραφεία Εκπαίδευσης στο εξωτερικό

Μεθοδολογία:

Το ποσό των 13 εκατομμυρίων δραχμών θα διατεθεί στα 26 Γραφεία Εκπαίδευσης για να συστήσουν καθένα το δικό του δίκτυο επικοινωνίας.

$13.000.000 : 26 = 500.000$ κάθε Γραφείο.

Παραδοτέα:

Καταλόγους των φορέων που θα ενταχθούν στο δίκτυο επικοινωνίας σε καθένα από τα 26 Γραφεία Εκπαίδευσης.

E4: Αναδιοργάνωση - αναμόρφωση του περιοδικού ΑΕΡΟΣΤΑΤΟ

Μεθοδολογία:

Αυτό το υποέργο θα υλοποιηθεί με ευθύνη της ΔΙΠΟΔΕ, που εκδίδει το περιοδικό.

Για το σκοπό αυτό θα διατεθούν το 1997 1 εκατομμύριο δραχμές που θα χρησιμεύσουν για την αξιολόγηση του περιοδικού.

Προϋπολογισμός:

1.0

Παραδοτέα:

Αξιολογική έκθεση που θα αφορά:

- στους στόχους και στην επίτευξή τους,
- στο περιεχόμενο,
- στη μορφή,
- στο γλωσσικό επίπεδο,
- στους δέκτες,
- στους συντάκτες-συνεργάτες του περιοδικού,
- στην κυκλοφορία του στο εξωτερικό.

E5: World Wide Web στο Internet

Μεθοδολογία: 3.0

Τόσο το υλικό που θα ενσωματωθεί στη Βάση Δεδομένων όσο και η πολυμεσική εφαρμογή για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας θα διανέμονται επίσης μέσω του WWW. Τα εργαλεία που αναφέρθηκαν στις προηγούμενες ενέργειες παρέχουν αυτή τη δυνατότητα.

Προϋπολογισμός : 3.0

Παραδοτέα :

Πιλοτικό σχέδιο εφαρμογής.

3.3 Χρονοδιαγράμματα του έργου

Βλέπε πίνακα 4, σελίδα 18

3.4 Τελικά παραδοτέα**3.4.1 Παραδοτέα για το έτος 1997, κατά υποέργο**

ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Επειδή το συνολικό έργο αρχίζει να υλοποιείται με σημαντική χρονική καθυστέρηση και για την υλοποίησή του απαιτούνται πολλές προεργασίες (π.χ. η προπαρασκευαστική Επιτελική Συνάντηση Εργασίας), και τέλος επειδή μεσολαβούν οι θερινές σχολικές διακοπές, δεν είναι δυνατόν να παραδοθούν στην τελική τους μορφή τα παραδοτέα κάθε υποέργου στο τέλος του 1997. Γι' αυτό θα παραδοθεί στο τέλος του 1997 μια πρώτη αδρομερής έκδοση των προϊόντων, η οποία θα μας επιτρέπει να βασιστούμε στα αποτελέσματά της για την ομαλή υλοποίηση του έργου. Τα τελικά προϊόντα (παραδοτέα) για το 1997 θα παραδοθούν το πρώτο τρίμηνο του 1998.

A1 (1.1) Ανάπτυξη επιπέδων γλωσσομάθειας σε συνδυασμό με την ελληνομάθεια των Ελλήνων στη Ρωσία, Ουκρανία και Γεωργία

Παραδοτέα:

α) Μελέτη που θα αφορά στις συνθήκες διδασκαλίας και στους χώρους χρήσης της ελληνικής, στο επίπεδο ελληνομάθειας μαθητών ελληνικής καταγωγής, στους φορείς που καλλιεργούν την Ελληνική, στα χρησιμοποιούμενα διδακτικά υλικά για την εκμάθηση της Ελληνικής.

β) Πρόταση ως προς τα επίπεδα γλωσσομάθειας σε συνδυασμό με την ελληνομάθεια των Ελλήνων στη Ρωσία, Ουκρανία και Γεωργία.

A3(1.13) Αξιολόγηση του υπάρχοντος διδακτικού υλικού για τη διδασκαλία του ελληνικού πολιτισμού

Παραδοτέα:

Με ευθύνη του συντονιστή θα παραδοθούν:

- α) Αναλυτική καταγραφή του συγκεντρωθέντος υλικού (κατάρτιση καταλόγου).
- β) Μελέτη που θα αφορά στη μέθοδο αξιολόγησης, στην ανάλυση και αξιολόγηση του υλικού και θα καταλήγει σε συγκεκριμένες προτάσεις ως προς την καταλληλότητα και αξιοποίησή του και ως προς την αναγκαιότητα, τους στόχους, τη μορφή, το περιεχόμενο και τη μέθοδο παραγωγής συμπληρωματικού υλικού.

A4(1.5) Εκπόνηση διδακτικού υλικού για τη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2

Παραδοτέα:

- Παράδοση του κωδικοποιημένου εμπειρικού υλικού σε δισκέτα
- Αναλυτική έκθεση-μελέτη σχετικά με τα αντικείμενα της έρευνας
- Αναλυτικό πίνακα των υπάρχοντων διδακτικών υλικών
- Αναλυτική έκθεση μελέτη που θα αφορά στη μέθοδο αξιολόγησης, στην ανάλυση και αξιολόγηση του υλικού και θα καταλήγει σε συγκεκριμένες προτάσεις ως προς την καταλληλότητα και αξιοποίησή του και ως προς την αναγκαιότητα, τους σκοπούς, τη μορφή, το περιεχόμενο και τη μέθοδο παραγωγής συμπληρωματικού υλικού.

A5(1.6): Εκπόνηση διδακτικού υλικού για τη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας (Ε.Ξ.Γ.)

Παραδοτέα:

- α) Το συγκεντρωθέν υλικό
- β) Αναλυτική μελέτη που θα αφορά στα αντικείμενα της έρευνας (χρήστες της Ελληνικής ως Ξ.Γ., χώροι χρήσης της, στρατηγικές προώθησης της ως Ξ.Γ.)
- γ) Έκθεση που θα αφορά στο υπάρχον διδακτικό υλικό την καταλληλότητά του και τις δυνατότητες αξιοποίησης και θα καταλήγει σε συγκεκριμένες προτάσεις ως προς την αναγκαιότητα, τους στόχους, το περιεχόμενο, τη μορφή, και τις μεθόδους παραγωγής νέου ή συμπληρωματικού υλικού για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως Ξ.Γ.

A7(1.7) Προσαρμογή των υποδράσεων A4, A5, A6, A8 σε ηλεκτρονική μορφή

Παραδοτέα: Πολυμεσική εφαρμογή επίδειξης σε μορφή CD-ROM.

A8 (1.14): Κατάρτιση καταλόγου βιβλίων για την Ελληνική Γλώσσα και τον Ελληνικό Πολιτισμό

Παραδοτέα:

Κατάλογος βιβλίων, ταξινομημένων κατά θεματική περιοχή και κατά ηλικία των δεκτών, σε ηλεκτρονική μορφή.

A9 (1.2): Μελέτη για εφαρμογή δίγλωσσου εκπαιδευτικού προγράμματος**Παραδοτέα:**

Έκθεση-μελέτη που θα αφορά στα ωρολόγια και Αναλυτικά Προγράμματα, το χρησιμοποιούμενο υλικό, τις μεθόδους διδασκαλίας, τη σύνθεση του μαθητικού δυναμικού, το διδακτικό προσωπικό, τις οικογένειες και τη σχέση τους με το σχολείο και θα καταλήγει σε συγκεκριμένες προτάσεις για την εφαρμογή δίγλωσσων εκπαιδευτικών προγραμμάτων στις χώρες υποδοχής, για ομογενείς ή και αλλογενείς μαθητές.

ΔΡΑΣΗ Ι Ι, ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ (Π)**Π1(1.8): Επιμόρφωση ελλαδιτών εκπαιδευτικών****Παραδοτέα:**

Έκθεση πεπραγμένων.

Π2 (1.9): Επιμόρφωση ομογενών εκπαιδευτικών**Παραδοτέα:**

Έκθεση που θα αφορά στους στόχους, στο περιεχόμενο, στη μεθοδολογία και στην εξέλιξη των προγραμμάτων επιμόρφωσης καθώς και στις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών.

Π3 (1.12): Ανταλλαγές μαθητών και εκπαιδευτικών**Παραδοτέα:**

Αξιολογική έκθεση σχετικά με το πρόγραμμα παραμονής των συγκεκριμένων ατόμων στην Ελλάδα.

Π4 (3.1): Ανταλλαγές μαθητών και μαθητικά συμπόσια**Παραδοτέα:**

Αξιολογική έκθεση για το πρόγραμμα παραμονής και τις δραστηριότητες των εκπαιδευτικών και των μαθητών στην Ελλάδα.

ΔΡΑΣΗ Ι Ι Ι, ΕΡΜΗΣ (Ε)**E1 (2.1) Βάσεις Δεδομένων****Παραδοτέα:**

Σχέδιο πιλοτικής εφαρμογής σε ηλεκτρονική μορφή.

E2: Εκτύπωση ενημερωτικού φυλλαδίου (κατάλογος φορέων)

Παραδοτέα : Κατάλογοι φορέων

E3: Περιφερειακά Δίκτυα Επικοινωνίας (26 Network Groups) στα 26 Γραφεία Εκπαίδευσης στο εξωτερικό**Παραδοτέα:**

Κατάλογοι φορέων που θα ενταχθούν στο δίκτυο επικοινωνίας σε καθένα από τα 26 Γραφεία Εκπαίδευσης.

E4: Αναδιοργάνωση - αναμόρφωση του περιοδικού ΑΕΡΟΣΤΑΤΟ**Παραδοτέα:**

- Αξιολογική έκθεση που θα αφορά:
- στους στόχους και στην επίτευξή τους,
 - στο περιεχόμενο,
 - στη μορφή,
 - στο γλωσσικό επίπεδο,
 - στους δέκτες,
 - στους συντάκτες-συνεργάτες του περιοδικού και
 - στην κυκλοφορία του στο εξωτερικό.

E5: World Wide Web στο Internet**Παραδοτέα:**

Πιλοτικό σχέδιο εφαρμογής.

3.5 Ομάδα Έργου

1. Επιστημονικός υπεύθυνος

Έργου - Συντονιστής: Δαμανάκης Μιχάλης
Καθηγητής Διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής, ειδικός σε θέματα Διπολιτισμικής - Διγλωσσικής και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης και σε θέματα Διδασκαλίας της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας.

2. Συντονιστές Δράσης I:

α) Βάμβουκας Μιχάλης

Καθηγητής Παιδαγωγικής, ειδικός σε θέματα Παιδαγωγικής Ψυχολογίας και Πρώτης Γραφής και Ανάγνωσης.

β) Παπαδογιαννάκης Νικόλαος

Επίκουρος Καθηγητής Φιλολογίας-Γλωσσολογίας, ειδικός σε θέματα διδασκαλίας της Ελληνικής ως μητρικής γλώσσας και με 5ετή εμπειρία από την εκπαίδευση ελληνοπαίδων στη Γερμανία.

γ) Φλουρής Γεώργιος

Καθηγητής Παιδαγωγικής, ειδικός σε θέματα Αναλυτικών Προγραμμάτων, Διδακτικής Μεθοδολογίας και Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας.

Συνεργαζόμενοι στη Δράση I α) Χουρδάκης Αντώνιος

β) Κατσιμαλή Γεωργία

3. Συντονιστής Δράσης II:

α) Καραγιώργος Δημήτριος

Επίκουρος Καθηγητής Παιδαγωγικής, ειδικός σε θέματα Κοινωνικών Σπουδών και Πολυπολιτισμικής Εκπαίδευσης.

4. Συντονιστής Δράσης III:

Μακράκης Βασίλειος

Αναπληρωτής Καθηγητής στο γνωστικό αντικείμενο "Πληροφορική στην Εκπαίδευση", ειδικός σε θέματα πολυμέσων, υπολογιστών στην εκπαίδευση, Internet κτλ. (Συντονίζει όλες τις υποδράσεις της δράσης και την υποδράση (υποέργο) Α7 της δράσης I, σε συνεργασία με τον επιστημονικό υπεύθυνο του έργου).

5. Διαχειριστής του έργου:

Μανώλης Κουτούζης,

PhD Οργάνωση, Σχεδιασμός και Διοίκηση Εκπαίδευσης.

*ΣΤ΄ Συνεδρία***7.Ομάδες Εργασίας****Α΄ Ομάδα Εργασίας: Γενικές Μελέτες****Β΄ και Γ΄ Ομάδες Εργασίας: Κριτήρια για την αξιολόγηση διδακτικού υλικού για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης και ως Ξένης Γλώσσας και Στοιχείων Πολιτισμών****Δ΄ Ομάδα Εργασίας: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών – φιλοξενία μαθητών**

*Ζ' Συνεδρία***8. Συμπεράσματα Ομάδων Εργασίας****8.1. Α' Ομάδα Εργασίας: Γενικές μελέτες**

Μ. ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ: Χθες είχαμε χωριστεί σε ομάδες εργασίας, οι οποίες επεξεργάστηκαν συγκεκριμένα θέματα. Η πρώτη ομάδα εργασίας είχε ως θέμα τις γενικές μελέτες. Συζητήσαμε λοιπόν και καταλήξαμε σε ορισμένα συμπεράσματα και σ' ένα συγκεκριμένο περίγραμμα, βάσει του οποίου θα συνταχθούν οι μελέτες.

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΓΕΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ**Α' ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ****σχετικά με:**

- την αξιολόγηση και αξιοποίηση του υπάρχοντος εκπαιδευτικού υλικού,
- τις δυνατότητες προώθησης της Ελληνικής ως Ξένης Γλώσσας σε αλλόφωνους, (ανάπτυξη στρατηγικών)
- τις δυνατότητες εφαρμογής διγλωσσων εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε σχολεία στις χώρες υποδοχής,
- τις συνθήκες διεξαγωγής της ελληνόγλωσσης διδασκαλίας στο εξωτερικό, (θεσμικό και οργανωτικό πλαίσιο),
- φορείς ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης,
- τις κοινωνικοπολιτισμικές και γλωσσικές προϋποθέσεις (επίπεδα γλωσσομάθειας) των μαθητών,
- τους κοινωνικούς χώρους χρήσης της Ελληνικής,
- σύνθεση και λειτουργίες της οικογένειας
- τους λόγους αποχής των μαθητών από το Μ.Μ.Γ. και στρατηγικές αύξησης των μαθητών
- κατηγορίες εκπαιδευτικών
- επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών κατά κατηγορία.

ΤΥΠΟΛΟΓΙΕΣ

Κατάρτιση τυπολογιών, που θα τεκμηριώνονται εμπειρικά, σε σχέση με τους τύπους:

α) ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης (σχολείων)

β) οικογενειών

γ) μαθητών

δ) δασκάλων

ε) διδακτικών υλικών

Οι παραπάνω τυπολογίες θα εμπεριέχονται στα αντίστοιχα κεφάλαια (βλ. Β') της κάθε μελέτης.

Β' ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

1. Στόχοι της Μελέτης

(Οι στόχοι της μελέτης πρέπει να εξυπηρετούν τις τρεις δράσεις του Τ.Δ.Ε. "Παιδεία Ομογενών")

2. Μεθοδολογία της Μελέτης

(ποσοτικές και ποιοτικές προσεγγίσεις των δεδομένων κλπ.)

3. Η παρουσία των Ελλήνων στη χώρα / στο κράτος

-*Ιστορική εξέλιξη:*

(Πότε πήγαν, ποιοι, πώς, γιατί στο Βέλγιο/στη Γαλλία κτλ., εξέλιξη των αριθμών)

-*Κοινωνικοπολιτισμική σύνθεση του ελληνικού πληθυσμού σήμερα:*

(επάγγελμα, απασχόληση, μορφωτικό επίπεδο, μικτοί γάμοι δημογραφικές εξελίξεις κτλ.)

-*Τόπος/τόποι κατοικίας*

-*Οργάνωση της παροικίας/των παροικιών:*

(κοινότητες, διάφοροι σύλλογοι, ομοσπονδίες συλλόγων κτλ.)

-*Παρουσία στα ΜΜΕ, πολιτιστική ζωή*

-*Εκκλησία*

4. Κοινωνικοί χώροι (γλωσσικές επικράτειες) χρήσης της ελληνικής γλώσσας

(οικογένεια, σχολεία, χώροι εργασίας, παροικιακές οργανώσεις κτλ.)

5. Φορείς και Μορφές (τύποι) ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στη χώρα/στο κράτος

(Τμήματα Μητρικής Γλώσσας, ελληνικά σχολεία, δίγλωσσα σχολεία, απογευματινά, Σαββατιανά κτλ.)

5.1 Δίγλωσσα προγράμματα (μοντέλα) εκπαίδευσης

5.2 Οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης

6. Αναλυτικά προγράμματα και διδακτικά υλικά

(Τύποι διδακτικού υλικού, αξιολόγηση του υπάρχοντος διδακτικού υλικού και δυνατότητες αξιοποίησης του, αναγκαιότητα παραγωγής νέου διδακτικού υλικού, στόχοι, περιεχόμενα, μέθοδοι του νέου υλικού κτλ.)

7. Χαρακτηριστικά του μαθητικού πληθυσμού

(κοινωνικοπολιτισμικές, μαθησιακές και γλωσσικές προϋποθέσεις των μαθητών, λόγοι μη φοίτησης σε Τμήματα Ελληνόγλωσσης Εκπαίδευσης κτλ.)

8. Διδακτικό προσωπικό

(διάφοροι τύποι δασκάλων, προφίλ του δασκάλου επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών κτλ.)

9. Γονείς**9.1 Συλλογικά όργανα γονέων και ο ρόλος τους****9.2 Τύποι οικογενειών****9.3 Ο ρόλος της οικογένειας σε σχέση με την ελληνόγλωσση εκπαίδευση****10. Συμπεράσματα και προτάσεις****8.2. Β' και Γ' Ομάδες Εργασίας – Κριτήρια για την αξιολόγηση διδακτικών υλικών για τη διδασκαλία της ελληνικής ως Δεύτερης και ως Ξένης γλώσσας και στοιχείων πολιτισμών**

Γ. Φλουρής / Α. Χουρδάκης: Η Β' και η Γ' Ομάδα Εργασίας ασχολήθηκαν με την επεξεργασία κριτηρίων για την αξιολόγηση του υπάρχοντος διδακτικού υλικού για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού. Κάθε Ο.Ε. καταθέτει ένα χωριστό πίνακα κριτηρίων. Ωστόσο κρίνουμε ότι οι δυο πίνακες θα μπορούσαν να συγχωνευθούν σ' ένα πίνακα με διαφοροποιημένες ομάδες (κατηγορίες) κριτηρίων.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ

Το παρόν εργαλείο ανάλυσης - αξιολόγησης αποτελείται από δύο μέρη, το Α' και το Β'.

Στο Α' μέρος ο αξιολογητής καλείται να δώσει μια σειρά πληροφοριών που αφορούν στην ταυτότητα του υλικού (συγγραφέας, εκδότης, δέκτες, τόπος και χρόνος έκδοσης, τόπος και τρόπος διάθεσης κλπ.). Ο αναλυτής - αξιολογητής αναγράφει τις πληροφορίες που αφορούν στο συγκεκριμένο υλικό και βάζει παύλα, εφόσον δεν το αφορούν ή κάνει κάποια σημείωση - σχόλιο, εφόσον στο υλικό δεν δίδονται οι απαιτούμενες πληροφορίες (π.χ. δεν προκύπτει από το υλικό ποιος, πού, πώς το διαθέτει).

Στο Β' μέρος ακολουθεί η αξιολόγηση του υλικού ως προς:

1. την αξιοπιστία των συντελεστών παραγωγής του
2. την εμφάνιση και την παρουσίαση των περιεχομένων του
3. τα κοινωνικοπολιτισμικά χαρακτηριστικά του
4. τη στοχοθεσία, τα περιεχόμενα, τη μεθοδολογία **μόνο** του γλωσσικού υλικού
5. τη στοχοθεσία, τα περιεχόμενα, τη μεθοδολογία **μόνο** του υλικού για τη διδασκαλία της ελληνικής ιστορίας και του πολιτισμού
6. τις διαδικασίες αξιολόγησής του.

Ο αξιολογητής αξιολογεί το υλικό χρησιμοποιώντας για κάθε κριτήριο την κλίμακα 1-4 (4 = άριστα). **Το μηδέν δεν αποτελεί βαθμίδα στη κλίμακα, αλλά σημαίνει ότι το συγκεκριμένο κριτήριο δεν έχει σχέση με το αξιολογούμενο υλικό.**

Επειδή η αξιολόγηση με τη χρήση της κλίμακας είναι ποσοτική, ο αξιολογητής καλείται να αναλύσει κάθε μια από τις έξι (6) ομάδες κριτηρίων, παραθέτοντας και αναλύοντας αποσπάσματα από το ίδιο το διδακτικό υλικό, ώστε ο αναγνώστης να έχει μια σαφή, ποιοτική εικόνα από το υλικό, ως προς τις έξι (6) ομάδες κριτηρίων ανάλυσης.

ΕΡΓΟ 1.1ζ.1: ΠΑΙΔΕΙΑ ΟΜΟΓΕΝΩΝ

Κριτήρια ανάλυσης και αξιολόγησης εκπαιδευτικού (διδακτικού) υλικού (σε έντυπη μορφή) για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού σε Έλληνες και αλλοδαπούς μαθητές στο εξωτερικό

ΜΕΡΟΣ Α'. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Τίτλος/ ονομασία του υλικού

.....

Γνωστική περιοχή/αντικείμενο διδασκαλίας στο οποίο αναφέρεται:

(Διδασκαλία στοιχείων πολιτισμού ή διδασκαλία ελληνικής ως L2 ή διδασκαλία της Ελληνικής ως Ξένης Γλώσσας).....

.....

Ταυτότητα μαθητικού πληθυσμού στον οποίο απευθύνεται:

τάξη

ηλικία(ες).....

κοινωνικοπολιτισμική - εθνοτική προέλευση μαθητικού πληθυσμού

.....

χώρα διαμονής.....

Όνομα (-τα) και χώρα διαμονής:

συγγραφέα (-ων)/ συντάκτη (ών)

παραγωγού (-ών)

επιμελητή (-ών) (αν υπάρχει).....

.....

επιστημονικού υπεύθυνου(-ων) (αν υπάρχει)

.....

υπευθύνου (-ων) συλλογής φωτογραφικού υλικού.....

εικονογράφου (-ων)

.....

υπευθύνου (-ων) για το εξώφυλλο

.....

εκδότη (-ών) (να γραφτεί η δ/νση)

.....

χρηματοδότη (-ών) παραγωγής

.....

Ετος πρώτης έκδοσης του υλικού:..... **Τόπος έκδοσης:**.....

Έχει προηγηθεί δοκιμαστική εφαρμογή του υλικού:

Ετος ανατύπωσης /αναμόρφωσης του υλικού:

Τόπος ανατύπωσης /αναμόρφωσης:

Λόγος (-οι) ανατύπωσης /αναμόρφωσης του υλικού:

Χρονικό διάστημα που έχει χρησιμοποιηθεί ή

χρησιμοποιείται το υλικό:

Το διδακτικό υλικό καλύπτει (αριθμός τάξεων) τάξεις ή (αριθμός επιπέδων) επίπεδα.

Το διδακτικό υλικό καλύπτει (αριθμός) βδομάδες επί (αριθμός) ώρες τη βδομάδα.

Το διδακτικό υλικό συνολικά αποτελείται από (γράψτε τον αριθμό, π.χ.: 4 βιβλία)

- βιβλία

- τετράδια ασκήσεων

- βιβλία για το δάσκαλο

- κασέτες

- video

- CD- ROM

- συμπληρωματικά φυλλάδια.....

- αναγνωστικά κείμενα (ανθολόγια).....

Κέντρα /σημεία / φορέας διάθεσης/ πώλησης/ προμήθειας/ διανομής του υλικού:

.....

Τρόπος (-οι) διάθεσης/ πώλησης/ προμήθειας/ διανομής του υλικού

.....

ISBN

Τιμή:..... **Διανέμεται δωρεάν:**.....

Το υλικό έχει διατεθεί ή διατίθεται:

Κοινωνικοπολιτισμική - εθνοτική προέλευση:

συγγραφέα (-ων)/ συντάκτη (ών)

παραγωγού (-ών)/

επιμελητή (-ών) (αν υπάρχει)

υπεύθυνου (-ων) συλλογής φωτογραφικού υλικού

εικονογράφου (-ων)

υπεύθυνου (-ων) για το εξώφυλλο

εκδότη (-ών)

χρηματοδότη (-ών) παραγωγής

Ταυτότητα χρηματοδότη (ων) /χορηγού (ων)

ιδιώτης (-ες):

ελληνικό κράτος

χώρα υποδοχής

παροικιακός φορέας

άλλος (-οι) χορηγός (-οί):

ΜΕΡΟΣ Β': ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ**Οδηγίες για τη συμπλήρωση των κριτηρίων:**

Βάλτε σε κύκλο τον αριθμό που κατά την κρίση σας εκφράζει το βαθμό πληρότητας κάθε κριτηρίου. Βάλτε σε κύκλο το (0), όταν το κριτήριο δεν αφορά στο συγκεκριμένο υλικό.

1= το υλικό πληροί **λίγο** το κριτήριο.

2= πληροί **αρκετά** το κριτήριο.

3= πληροί **πολύ** το κριτήριο.

4= πληροί **πάρα πολύ** το κριτήριο.

0= το κριτήριο **δεν αφορά** στο συγκεκριμένο υλικό.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΠΛΗΡΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ				
1. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ ΚΑΙ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ (ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ) ΥΛΙΚΟΥ					
1.1. <i>Ο (οι) συγγραφέας (-εις) συντάκτης (ες) είναι ειδικός (-οί) στο αντικείμενο ως προς:</i>	0	1	2	3	4
1.1.1.- τις σπουδές	0	1	2	3	4
1.1.2.-την εμπειρία σε παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού	0	1	2	3	4
1.1.3.-τη διδακτική πείρα	0	1	2	3	4
1.1.4.-την ερευνητική εμπειρία	0	1	2	3	4
1.1.5.-την επιστημονική συγγραφική εμπειρία	0	1	2	3	4
1.2. <i>Ο (οι) παραγωγός (-οί)/ είναι ειδικός (-οί) στο αντικείμενο ως προς:</i>					
1.2.1.- τις σπουδές	0	1	2	3	4
1.2.2.-την εμπειρία σε παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού	0	1	2	3	4
1.2.3.-τη διδακτική πείρα.	0	1	2	3	4
1.3. <i>Ο (οι) επιμελητής (-ές) είναι ειδικός (-οί) στο αντικείμενο ως προς:</i>					
1.3.1.- τις σπουδές	0	1	2	3	4
1.3.2.-τη συναφή εμπειρία σε εκπαιδευτικό υλικό	0	1	2	3	4
1.3.3.-τη διδακτική πείρα	0	1	2	3	4
1.3.4.-την ερευνητική εμπειρία	0	1	2	3	4
1.4. <i>Ο (οι) επιστημονικός (-οί) υπεύθυνος(-οι) είναι ειδικοί ως προς:</i>					
1.4.1.- τις σπουδές	0	1	2	3	4
1.4.2.-την εμπειρία σε παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού	0	1	2	3	4
1.4.3.-τη διδακτική πείρα	0	1	2	3	4
1.4.4.-την ερευνητική εμπειρία	0	1	2	3	4
1.5. <i>Ο (οι) εκδότης (-ες) είναι ειδικός (-οί) στο αντικείμενο ως προς:</i>					
1.5.1.- την εμπειρία σε εκπαιδευτικό υλικό	0	1	2	3	4

2. ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ (ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ) ΥΛΙΚΟΥ	
2.1. Το έντυπο υλικό είναι ανθεκτικό και εύχρηστο	0 1 2 3 4
2.2. Το μέγεθος των γραμμάτων είναι προσαρμοσμένο στην ηλικία των μαθητών που θα το διαβάζουν	0 1 2 3 4
2.3. Τα γράμματα είναι επαρκώς αναγνώσιμα για να μη συγχέονται μεταξύ τους	0 1 2 3 4 0 1 2 3 4
2.4. Η εικονογράφηση είναι επαρκής χωρίς να πλεονάζει	0 1 2 3 4
2.5. Οι εικόνες λειτουργούν συμπληρωματικά προς το περιεχόμενο του κειμένου	0 1 2 3 4
2.6. Τα κείμενα δεν είναι μακροσκελή	0 1 2 3 4
2.7. Το υλικό ισοκατανέμει το περιεχόμενό του ως προς τη μορφή, τη δομή και το είδος του με εικόνες, φωτογραφίες, πίνακες, σχεδιαγράμματα, χάρτες, ασκήσεις, κ.ά. και ανταποκρίνεται στους μαθησιακούς στόχους (ή έργα μάθησης)	0 1 2 3 4
2.8. Κάνει χρήση λογοτεχνικών κειμένων, παροιμιών, λαϊκών φράσεων, μύθων, τραγουδιών, ποιημάτων, παραδόσεων, εύθιμων καταστάσεων, σλόγκαν κτλ.	0 1 2 3 4
2.9. Το υλικό συνοδεύεται από οπτικο-ακουστικά μέσα, έντυπα, κασέτες, βίντεο, ταινίες, CD-Rom κ.ά.	0 1 2 3 4
2.10. Τα περιεχόμενα του υλικού είναι οργανωμένα και διαρθρωμένα με συνοχή και συνέχεια	0 1 2 3 4
2.11. Περιέχει επιστημονικά τεκμηριωμένη και σύγχρονη γνώση	0 1 2 3 4
2.12. Εμπεριέχει κατάλληλες πηγές και βιβλιογραφία	0 1 2 3 4
2.13. Το υλικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας, της ιστορίας και του πολιτισμού παράλληλα και σε διάφορες χώρες	0 1 2 3 4 0 1 2 3 4

3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ- ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ (ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ) ΥΛΙΚΟΥ	
3.1. Το περιεχόμενο του υλικού είναι εναρμονισμένο προς τον κοινωνικοπολιτισμικό χώρο διαβίωσης των μαθητών	0 1 2 3 4
3.2. Παρουσιάζει και αναλύει τις αλληλεπιδράσεις της ελληνικής ιστορίας και του πολιτισμού σε σχέση με τους άλλους λαούς (πολυπολιτισμικές αλληλεπιδράσεις)	0 1 2 3 4
3.3. Καλλιεργεί την ανάπτυξη της ελληνικής εθνικής ταυτότητας χωρίς προκαταλήψεις, μεροληψίες, ή υπέρμετρες εθνοκεντρικές λογικές	0 1 2 3 4
3.4. Επιχειρεί να αμβλύνει κοινωνικά, πολιτικά, και πολιτισμικά στερεότυπα και την ξενοφοβία, αποφεύγοντας ρατσισμούς, σεξισμούς και τις υποβαθμίσεις των άλλων λαών.	0 1 2 3 4
3.5. Προβάλλει και προάγει την κατανόηση και εκτίμηση των πολιτισμικών στοιχείων της ελληνικής μειονότητας (ιστορία, τέχνη, σύστημα αξιών, έθιμα, παραδόσεις, κ.λπ.) μέσα στο πνεύμα της διαπολιτισμικής αγωγής	0 1 2 3 4
3.6. Προάγει την κατανόηση και εκτίμηση των πολιτισμικών στοιχείων της χώρας υποδοχής και άλλων πολιτισμών που συνυπάρχουν σ' αυτή μέσα στο πνεύμα της ισοτιμίας των πολιτισμών	0 1 2 3 4
3.7. Διαπνέεται από το πνεύμα της οικουμενικότητας και της διαπολιτισμικότητας	0 1 2 3 4
3.8. Σέβεται τα δικαιώματα του ανθρώπου και του παιδιού, καλλιεργώντας το πνεύμα της ισότητας μεταξύ των μαθητών	0 1 2 3 4
3.9. Αναπτύσσει το σεβασμό προς τη φύση και τη ζωή	0 1 2 3 4
3.10. Παρουσιάζει και προβάλλει δημιουργικές και ειρηνικές φάσεις ή περιόδους της ελληνικής ιστορίας κάτω από το πρίσμα της αγωγής για την ειρήνη	0 1 2 3 4
3.11. Το εκπαιδευτικό (διδασκτικό) υλικό στο σύνολο του αντλεί τα περιεχόμενα του από:	
3.11.1. -την Ελλάδα (χώρα προέλευσης)	0 1 2 3 4
3.11.2. - τη χώρα υποδοχής	0 1 2 3 4
3.11.3. -την παροικιακή ζωή	0 1 2 3 4

4. ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ- ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ - ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ (ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ) ΥΛΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ (αφορά μόνο στο γλωσσικό διδακτικό υλικό)					
4.1. Το υλικό εναρμονίζεται προς το γενικό πλαίσιο των αρχών του ισχύοντος Ελληνικού Αναλυτικού Προγράμματος για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας	0	1	2	3	4
4.2. Βρίσκεται μέσα στο πλαίσιο των αρχών και της γενικότερης φιλοσοφίας του ισχύοντος αναλυτικού προγράμματος της χώρας υποδοχής	0	1	2	3	4
4.3. Το υλικό συνδυάζει τα αναλυτικά προγράμματα της χώρας προέλευσης και της χώρας υποδοχής.	0	1	2	3	4
4.4. Το υλικό ανταποκρίνεται στις σύγχρονες παιδαγωγικές, διδακτικές και ψυχολογικές αντιλήψεις	0	1	2	3	4
4.5. Στοχεύει στην ανάπτυξη υψηλού βαθμού νοητικών δεξιοτήτων (εφαρμογή, ανάλυση, σύνθεση, αξιολόγηση)	0	1	2	3	4
4.6. Είναι προσαρμοσμένο στο γνωστικό και ηλικιακό επίπεδο των μαθητών και λαμβάνει υπόψη του γνωστικά προαπαιτούμενα και άλλα στοιχεία για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας	0	1	2	3	4
4.7. Προκαλεί την αυτενέργεια και προωθεί τη συνεργατική μάθηση με ομαδικές εργασίες	0	1	2	3	4
4.8. Οι εργασίες που υπάρχουν στο υλικό είναι					
4.8.1.-μηχανιστικές	0	1	2	3	4
4.8.2.-καθοδηγούμενες	0	1	2	3	4
4.8.3.-ανοιχτού τύπου	0	1	2	3	4
4.9. Αναπτύσσει την κριτική σκέψη με κατάλληλες εργασίες και δεν επιζητεί την απομνημόνευση. Παράλληλα συμβάλλει στην κωδικοποίηση και επεξεργασία πληροφοριακών στοιχείων και γνώσεων	0	1	2	3	4
4.10. Το υλικό προσφέρει κίνητρα στους μαθητές για τη χρήση του και ενεργοποιεί τα βιώματά τους, διευκολύνοντας με τον τρόπο αυτό την εμπλοκή τους στη μαθησιακή διαδικασία	0	1	2	3	4
4.11. Προωθεί εναλλακτικές διαδικασίες επίλυσης προβληματικών καταστάσεων, οι οποίες ανάγονται στις πραγματικές συνθήκες της ζωής των μαθητών	0	1	2	3	4
4.12. Το εκπαιδευτικό υλικό βασίζεται σε επιστημονικά έγκυρες μεθόδους διδασκαλίας	0	1	2	3	4
4.13. Χρησιμοποιεί διάφορες μεθόδους για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας	0	1	2	3	4
4.13.1.-την επικοινωνιακή	0	1	2	3	4
4.13.2.-τη δομολειτουργική	0	1	2	3	4
4.13.3.-την αντιπαραθετική	0	1	2	3	4
4.13.4.-την εκλεκτική	0	1	2	3	4

4.14. Αναπτύσσει βασικές δεξιότητες (ακρόαση, ανάγνωση, κατανόηση, παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου)	0	1	2	3	4
4.15. Παρουσιάζει διάφορα είδη και επίπεδα λόγου (καθημερινός προφορικός λόγος, επίσημος λόγος, επιστημονικός λόγος, κτλ.)	0	1	2	3	4
4.16. Δίνει έμφαση στη φωνολογία της Ελληνικής και στην προφορά της σε σχέση με τη γραφή	0	1	2	3	4
4.17. Αναλύει επαρκώς τους γραμματικούς όρους	0	1	2	3	4
4.18. Δίνει έμφαση όχι στη λέξη αλλά στα λειτουργικά σύνολα (προτάσεις, εκφράσεις)	0	1	2	3	4
4.19. Χρησιμοποιεί παραδειγματικούς πίνακες μορφολογίας ονόματος, ρήματος, κτλ. σε αναφορά με τα κείμενα και τις πηγές που εμπεριέχει	0	1	2	3	4
4.20. Συσχετίζει μεταξύ τους δομές και προτάσεις	0	1	2	3	4
4.21. Διευκρινίζει τις σχέσεις κύριας και εξαρτημένης πρότασης	0	1	2	3	4
4.22. Διδάσκει τη διαφοροποίηση στη σημασία που απορρέει από τη διαφορετική διάταξη των όρων (επιτονισμός, έμφαση)	0	1	2	3	4
4.23. Σε θέματα λεξιλογίου το υλικό:	0	1	2	3	4
4.23.1.-ομαδοποιεί σημασιολογικά συγγενείς λέξεις	0	1	2	3	4
4.23.2.-εμπλουτίζει με παραγωγικές καταλήξεις	0	1	2	3	4
4.23.3.-διακρίνει τις λόγιες από τις λαϊκές λέξεις	0	1	2	3	4
4.24. Χρησιμοποιεί αυθεντικά κείμενα για τη διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας	0	1	2	3	4
4.25. Τα κείμενα είναι σε δόκιμη γλώσσα	0	1	2	3	4
4.26. Στα κείμενα και στις πηγές συνάπτονται ασκήσεις ανάπτυξης και εμπέδωσης	0	1	2	3	4
4.27. Χρησιμοποιεί γλώσσα που είναι κατανοητή από τους μαθητές	0	1	2	3	4
4.28. Επιδιώκει εμπλουτισμό του λεξιλογίου, εισάγοντας βαθμιαία καινούργιες και άγνωστες λέξεις	0	1	2	3	4
4.29. Η έκταση του περιεχομένου του είναι ανάλογη με το διδακτικό χρόνο	0	1	2	3	4
4.30. Υπάρχουν σαφείς οδηγίες/κλειδές προς τους μαθητές για την ανάγνωση/κατανόηση του υλικού	0	1	2	3	4
4.31. Το υλικό προσφέρει εναλλακτικές μεθόδους παρουσίασης του περιεχομένου του (καθοδηγούμενη μέθοδος, μέθοδος αυτοδιδασκαλίας, κτλ.)	0	1	2	3	4
4.32. Το υλικό υποδεικνύει μέσα (π.χ. ασκήσεις, δραματοποίηση κτλ.) για την κατάκτηση των στόχων της κάθε ενότητας	0	1	2	3	4
4.33. Το υλικό εμπεριέχει μέσα (π.χ. διαγνωστικό τεστ) για την αξιολόγηση της κατάκτησης των στόχων από τους μαθητές	0	1	2	3	4
4.34. Το γλωσσικό υλικό πραγματεύεται προοδευτικά (από τάξη σε τάξη ή από επίπεδο σε επίπεδο) τα γλωσσικά (γραμματικά) φαινόμενα	0	1	2	3	4

5. ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ- ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ - ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ (ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ) ΥΛΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ (αφορά μόνο στα στοιχεία πολιτισμού)					
5.1. Το υλικό εναρμονίζεται προς το γενικό πλαίσιο των αρχών του ισχύοντος ελληνικού Αναλυτικού Προγράμματος για τη διδασκαλία της Ελληνικής Ιστορίας και του Πολιτισμού	0	1	2	3	4
5.2. Το υλικό είναι προσαρμοσμένο στο γνωστικό και ηλικιακό επίπεδο των μαθητών και λαμβάνει υπόψη του προαπαιτούμενες γνώσεις και άλλα στοιχεία για τη διδασκαλία της Ελληνικής Ιστορίας και του Πολιτισμού	0	1	2	3	4
5.3. Αντλεί στοιχεία και από την ιστορία και τον πολιτισμό της παροικίας	0	1	2	3	4
5.4. Εξετάζει την ελληνική ιστορία και τον πολιτισμό συγκριτικά με την ιστορία και τον πολιτισμό της χώρας υποδοχής	0	1	2	3	4
5.5. Αποφεύγει την απλή περιγραφή και αφήγηση των ιστορικών γεγονότων και αναζητεί τη βαθύτερη ανάλυση και ερμηνεία τους, συσχετίζοντάς τα με το ευρύτερο διεθνικό πλαίσιο	0	1	2	3	4
5.6. Δίνει έμφαση στο χρόνο της μακράς διάρκειας μέσα στην ιστορία	0	1	2	3	4
5.7. Το υλικό εξετάζει την έννοια της αλλαγής και της μεταβολής στην ιστορία και τον πολιτισμό	0	1	2	3	4
5.8. Στέκεται κριτικά απέναντι στο πρόβλημα των γενικεύσεων στην ελληνική ιστορία	0	1	2	3	4
5.9. Στην παρουσίαση της ιστορίας και του πολιτισμού δίνει έμφαση					
5.9.1.-στην Κοινωνική Ιστορία	0	1	2	3	4
5.9.2.-στην Πολιτιστική Ιστορία	0	1	2	3	4
5.9.3.-Στην Ιστορία των Ιδεών	0	1	2	3	4
5.9.4.-Στην Ιστορία των Θεσμών	0	1	2	3	4
5.9.5.-Στην Ιστορία της Ανθρώπινης Συνείδησης και Συμπεριφοράς	0	1	2	3	4
5.9.6.-στις διεθνείς τάσεις	0	1	2	3	4
5.10. Ακολουθεί διάφορες προσεγγίσεις (ιστορικο-συγκριτική ερμηνευτική, ιστορικο-κοινωνιολογική, κτλ.)	0	1	2	3	4
5.11. Η παρουσίαση των θεμάτων της ιστορίας και του πολιτισμού γίνεται διεπιστημονικά (μέσα από τα ευρήματα και άλλων επιστημών, π.χ. της ανθρωπολογίας, της εθνολογίας, της αρχαιολογίας, της βιολογίας, της οικονομίας, κ.λπ.)	0	1	2	3	4
5.12. Προσεγγίζει τα πολιτισμικά και ιστορικά θέματα βιωματικά και τα συσχετίζει με τις εμπειρίες των μαθητών	0	1	2	3	4
5.13. Χρησιμοποιεί εναλλακτικές διδακτικές μεθόδους (παιχνίδι ανάληψης ρόλων, δραματοποίηση, κτλ.) για την εμπέδωση των θεμάτων της ελληνικής ιστορίας και του πολιτισμού	0	1	2	3	4
5.14. Ακολουθεί ολιστική προσέγγιση στη διδασκαλία των θεμάτων της ιστορίας και του πολιτισμού	0	1	2	3	4
5.15. Καλλιεργεί, και αναπτύσσει τον πολυνοηματικό/ πολυεπίπεδο τρόπο σκέψης και πρόσληψης του κόσμου	0	1	2	3	4
5.16. Βοηθά τους μαθητές να συνδέουν το παρόν με το παρελθόν, τη διδασκαλία της γλώσσας, της ιστορίας και του πολιτισμού με τις προσδοκίες τους και να τα θεωρούν οργανικό μέρος των προσωπικών τους επιλογών στο κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον που ζουν	0	1	2	3	4

6. ΤΟ ΥΛΙΚΟ ΠΑΡΕΧΕΙ ΤΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥΣ					
6.1.-Συντονιστές Εκπαίδευσης	0	1	2	3	4
6.2.-Εκπαιδευτικούς	0	1	2	3	4
6.3.-Μαθητές	0	1	2	3	4
6.4.-Γονείς	0	1	2	3	4

8.3. Δ' Ομάδα Εργασίας: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών– φιλοξενία μαθητών

Κ. ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ: Στην ομάδα αυτή είχαμε ως αντικείμενο την επιμόρφωση εκπαιδευτικών και τις ανταλλαγές μαθητών. Αναφορικά τώρα με την επιμόρφωση εκπαιδευτικών η κατάληξη της ομάδας είναι η εξής: ότι οι εκπαιδευτικοί πρέπει να επιμορφώνονται και στις δυο χώρες, και στη χώρα υποδοχής αλλά και στην Ελλάδα. Να γίνεται παράλληλη επιμόρφωση. Να γίνεται επιμόρφωση στη χώρα υποδοχής, η οποία θα καθοριστεί από τις ανάγκες των εκπαιδευτικών εκεί. Επίσης και το περιεχόμενο θα καθορίζεται από τις ανάγκες των εκπαιδευτικών ενώ η επιμόρφωση στην Ελλάδα θα γίνεται κατά κάποιο τρόπο ως ενισχυτική της πολιτισμικής ενημέρωσης ή διάστασης του όλου προγράμματος. Επίσης τα άτομα τα οποία θα έρχονται στην Ελλάδα για επιμόρφωση θα είναι άτομα, τα οποία, κατά κάποιο τρόπο, θα επιλεγούν από την επιμόρφωση που θα γίνει επιτόπου. Όσον αφορά την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών οι οποίοι αποσπώνται κρίναμε απαραίτητο ότι αυτό δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες της ομάδας, αλλά ότι εμπίπτει στις αρμοδιότητες των Γραφείων Εκπαίδευσης που υπάρχουν στις διάφορες χώρες. Η επιμόρφωση αυτή πρέπει να γίνει σε συνεργασία με τους ντόπιους εκπαιδευτικούς ή με τους ντόπιους φορείς που υπάρχουν εκεί. Εκφράσαμε την ελπίδα ότι οι καινούργιοι σύμβουλοι εκπαίδευσης που θα πάνε στις διάφορες χώρες, θα ενημερωθούν για την ανάγκη αυτή, ώστε όταν πάνε στις χώρες υποδοχής να βάλουν σε εφαρμογή αυτή την επιμόρφωση αποσπασμένων εκπαιδευτικών, οι οποίοι θα φτάσουν στις χώρες υποδοχής. Όσο για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που θα γίνει εδώ πριν φτάσουν στις χώρες υποδοχής είναι κάτι πάλι που το Υπουργείο Παιδείας θα το αναλάβει, έτσι δεν σπαταλήσαμε χρόνο πάνω σ' αυτό.

Όσον αφορά το περιεχόμενο των επιμορφώσεων αναφέρθηκε ένας άξονας που είναι η ειδική διδακτική του γλωσσικού μαθήματος. Ο δεύτερος άξονας ήταν η πληροφόρηση και ο τρίτος ήταν η πολιτισμική, κατά κάποιο τρόπο, ενημέρωση, επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Ένα σημείο το οποίο τονίσαμε ότι τα άτομα τα οποία θα επιμορφωθούν και ιδιαίτερα τα άτομα τα οποία θα έρθουν στην Ελλάδα θα συνεχίσουν την επιμόρφωση θα είναι τα άτομα τα οποία έχουν την δυνατότητα, γυρίζοντας πίσω, να έχουν αυτό που λέμε μετασχηματιστικές και πολλαπλασιαστικές δυνατότητες. Και επίσης συζητήσαμε ένα ηθικό θέμα: δηλ. δεν είναι σωστό να επενδύσουμε σε χρόνο και σε χρήματα να επιμορφώσουμε εκπαιδευτικούς τον Δεκέμβριο ή Ιανουάριο για μία χώρα και γυρίζοντας αυτοί πίσω το Φεβρουάριο να μην ασχοληθούν καθόλου με την διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας. Γιατί θα είναι μια επένδυση η οποία θα πάει χαμένη. Και με τον α ή β τρόπο πρέπει αυτό να το υποδείξουμε στα άτομα που θα πάρουν μέρος στην επιμόρφωση, ότι θα πάρουν μια ηθική κατά κάποιο τρόπο δέσμευση ότι για ένα χρονικό διάστημα θα ασχοληθούν με τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας. Έχει παρατηρηθεί στο παρελθόν το φαινόμενο, άτομα τα οποία πήραν μέρος σε πολυδά-

πανα προγράμματα επιμόρφωσης μετά να εξαφανίζονται έτσι ώστε να χάνεται μία πολύτιμη πηγή, κατά κάποιο τρόπο, και επίσης να γίνεται σπατάλη χρημάτων και χρόνου.

Αναφορικά με την ανταλλαγή μαθητών υπήρξε πάρα πολύ μεγάλη συζήτηση γιατί πιστεύω ότι στα μέλη της ομάδας υπήρξε μια ασάφεια, όσον αφορά το σκοπό αυτού του προγράμματος. Καταλήξαμε στο ότι μιλούμε για ανταλλαγή μαθητών και όχι για φιλοξενία μαθητών στην Ελλάδα κατά το πρότυπο των προγραμμάτων που υπάρχουν από τη Γενική Γραμματεία και από άλλες υπηρεσίες στην Ελλάδα. Δεν είναι δηλαδή προγράμματα τουρισμού, ούτε προγράμματα γνωριμίας των παιδιών με τον ελληνικό χώρο. Αυτά τα προγράμματα πρέπει να έχουν ως κύριο στόχο την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και την ενδυνάμωση των δυνατοτήτων των παιδιών στα Ελληνικά. Κρίναμε ότι με το να έρχονται τα παιδιά και να μένουν τρεις εβδομάδες σαν ομάδα από την Αργεντινή ή την Αυστραλία και να κάνουν επισκέψεις σε διάφορους ιστορικούς και αρχαιολογικούς χώρους αυτό δεν τους δίνει την δυνατότητα να έρχονται σε επαφή και να κατακτήσουν την ελληνική γλώσσα. Λόγω του ότι και τα άτομα αυτά κατά την διάρκεια της παραμονής τους συζητούνε μεταξύ τους στα Αγγλικά και επίσης δεν έρχονται σε επαφή με παιδιά της ίδιας ηλικίας ή με άλλα άτομα από τον ελλαδικό χώρο και να καλλιεργήσουν την ελληνική γλώσσα. Γι' αυτό πριν είπαμε ότι έχουμε μια μοναδική ευκαιρία τώρα ώστε να καλλιεργήσουμε προγράμματα ανταλλαγής μαθητών σύμφωνα με τα πρότυπα που υπάρχουν στην Ελλάδα και με άλλες χώρες, όπως αναφέρθηκε και για παράδειγμα, οι Ροταριανοί Όμιλοι φέρνουν παιδιά στην Ελλάδα στα πλαίσια αυτών των εκπαιδευτικών ανταλλαγών. Το μοντέλο που εισηγούμαστε είναι το εξής: οι μαθητές που θα έρχονται πρέπει να μπαίνουν σε ελληνικές οικογένειες. Να φοιτούν κανονικά σε σχολεία εδώ για μια διάρκεια, η οποία θα καθορίζεται ανάλογα με τις ανάγκες που θα υπάρχουν στις διάφορες χώρες. Για παράδειγμα: έξι εβδομάδες μπορούν να έρθουν παιδιά από την Αυστραλία.

Για να γνωρίσουν την ελληνική γλώσσα και την ελληνική κουλτούρα δεν μπορεί να γίνει πουθενά αλλού παρά μόνο μέσα στην ελληνική οικογένεια, που είναι ζωντανή και η γλώσσα και η κουλτούρα. Θα δούμε τους πρακτικούς τρόπους με τους οποίους μπορεί να υλοποιηθεί αυτό το πράγμα. Οπωσδήποτε θα χρησιμοποιήσουμε την πείρα που έχουμε και από άλλες γλώσσες και την πείρα την οποία αποκτήσαμε κατά την διάρκεια των οκτώ μηνών που εμείς σαν Αυστραλία κάνουμε ανταλλαγές μαθητών με δύο Λύκεια της περιοχής Πιερίας, που ανέφερα επανειλημμένα τις τελευταίες μέρες. Νομίζω ότι πάνω σ' αυτό το πλαίσιο κινήθηκε αυτό το θέμα ανταλλαγής μαθητών.

Η ίδια ομάδα εργασίας πρότεινε υποτροφίες πέντε εκπαιδευτικών σε ετήσια βάση. Κρίναμε απαραίτητο να γίνει το εξής: να μην είναι ετήσια η υποτροφία των εκπαιδευτικών αλλά να είναι λιγότερης διάρκειας, τριών ή έξι μηνών και να επικεντρωθεί σε ειδικότητες όπως: μπορεί η Λατινική Αμερική να στείλει ένα εκπαιδευτικό, ο οποίος να φοιτήσει για τρεις μήνες σ' ένα σχολείο στο οποίο οι Η/Υ χρησιμοποιούνται για την διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και να έχει το σχολείο εκείνο μια ειδικότητα, μια προϊστορία. Ο εκπαιδευτικός αυτός θα φύγει μετά πολύ καλά ενημερω-

μένος πάνω στο συγκεκριμένο τομέα και θα βοηθήσει στη χώρα που θα πάει στον ανάλογο τομέα. Το ίδιο μπορεί να γίνει σε άλλους τομείς, όπως είναι η προσχολική αγωγή. Μπορεί να έρθουν τρεις εκπαιδευτικοί για τρεις μήνες, να εργαστούν σε τμήματα προσχολικής αγωγής στην Ελλάδα και την πείρα τους αυτή να έρθουν να την μεταδώσουν πολλαπλασιαστικά στις χώρες που θα πάνε. Είναι, για παράδειγμα τομείς, όπως η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας μέσω θεάτρου, κάτι το οποίο δεν έχουμε στο εξωτερικό. Με αυτό τον τρόπο θα δώσουμε την δυνατότητα σε περισσότερους εκπαιδευτικούς να έρθουν, αλλά κυρίως σ' αυτούς οι οποίοι θα έρθουν και θα ασχοληθούν με συγκεκριμένο αντικείμενο. Και με αυτό τον τρόπο δεν είναι υποτροφία, το ότι θα έρθει κάποιος να συνεχίσει μια διδακτορική έρευνα αλλά θα έχει πρακτικά οφέλη γυρίζοντας πίσω στην χώρα όπου πηγαίνει. Οπότε οι χώρες υποδοχής θα διαλέξουν εκπαιδευτικούς ανάλογα με τους τομείς της εκπαίδευσης εκεί, στους οποίους η Ελλάδα έχει μια πείρα, μια προϊστορία, έτσι ώστε να έρθει το άτομο και να γυρίσει πιο πλούσιο σε εκείνο τον τομέα και να μπορέσει να δώσει περισσότερες πληροφορίες και γνώσεις εκεί όπου λείπουν.

9. Το σύστημα παρακολούθησης και διαχείρισης του έργου

Αναστασία Πατούχα / Σαββατού Τσολακίδου

ΟΡΓΑΝΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ:

- Διεύθυνση Κοινωνικού Πλαισίου Στήριξης (ΔΚΠΣ)
- Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠΕΑΕΚ- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης.
- Ειδική Γραμματεία Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης

Η ΔΚΠΣ αποτελείται από 4 τμήματα:

Τμήμα Α: Είναι αρμόδιο για την παρακολούθηση της φυσικής και οικονομικής προόδου των έργων, τα οποία υλοποιούνται με στόχο την βελτίωση και αναβάθμιση της λειτουργίας της Πρωτοβάθμιας και κυρίως της Δευτεροβάθμιας Γενικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης. Άμεσα οφελούμενοι από τις δράσεις είναι μαθητές και εκπαιδευτικοί.

Τμήμα Β: Είναι αρμόδιο για την παρακολούθηση της φυσικής και οικονομικής προόδου των έργων, τα οποία υλοποιούνται με στόχο την βελτίωση των λειτουργιών της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Άμεσα οφελούμενοι από τις δράσεις είναι σπουδαστές- φοιτητές των Ανωτάτων και Ανωτέρων Ιδρυμάτων της χώρας καθώς και εκπαιδευτικοί.

Τμήμα Γ: Είναι αρμόδιο για την παρακολούθηση της φυσικής και οικονομικής προόδου των έργων, τα οποία υλοποιούνται με σκοπό το διοικητικό εκσυγχρονισμό του Υπουργείου Παιδείας και εκείνων που χρηματοδοτούνται από την Τεχνική Βοήθεια του προγράμματος.

Τμήμα Δ: Είναι αρμόδιο για την παρακολούθηση της οικονομικής προόδου των έργων που υλοποιούνται στα πλαίσια του ΕΠΕΑΕΚ και εκτελεί τις διαδικασίες χρηματοδότησης και αποπληρωμής τους.

Η παρακολούθηση των έργων του ΕΠΕΑΕΚ πραγματοποιείται σε 1ο επίπεδο από τη ΔΚΠΣ .

Το ανώτερο όργανο παρακολούθησης του προγράμματος, είναι η Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠΕΑΕΚ, στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι των ελληνικών και κοινοτικών αρχών και των φορέων υλοποίησης των έργων.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ συνεδριάζει τακτικά δύο φορές τον χρόνο και εκτάκτως όταν υπάρχει ανάγκη.

Ενημερώνεται για την πορεία υλοποίησης των έργων, εγκρίνει τους προϋπολογισμούς των έργων, τυχόν τροποποιήσεις τόσο στην χρηματοδότηση τους όσο και στην διαδικασία υλοποίησης και αποφασίζει για την απένταξη των έργων, τα οποία δεν σημειώνουν πρόοδο ή δεν απορροφούν τις εγκεκριμένες πιστώσεις.

Την Επιτροπή Παρακολούθησης ενημερώνει ο Ειδικός Γραμματέας του ΥΠΕΠΘ για τα θέματα του ΕΠΕΑΕΚ, ο οποίος προεδρεύει της Επιτροπής.

Οι εργασίες της Επιτροπής υποστηρίζονται από τα στελέχη της Δ/σης του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, τα οποία αποτελούν τη Γραμματεία της Επιτροπής.

Η Ειδική Γραμματεία Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης ως ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ,επιλέγει τους επιστημονικά υπευθύνους για την εκτέλεση του έργου, παρακολουθεί την πρόοδο του, υποστηρίζει τις διαδικασίες εφαρμογής των δράσεων που σχεδιάστηκαν στα σχολεία που φοιτούν οι Έλληνες ομογενείς μαθητές και διδάσκουν Έλληνες εκπαιδευτικοί. Επίσης αξιολογεί τα παραδοτέα προϊόντα και αποφασίζει για την ένταξή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία.

- Διαδικασίες παρακολούθησης- Μέσα παρακολούθησης:
- Φυσική πρόοδος του αντικειμένου του έργου.
- Οικονομική πρόοδος του έργου.

Η φυσική πρόοδος του έργου παρακολουθείται με τα **τριμηνιαία δελτία προόδου** τα οποία υποβάλλονται στην ΔΚΠΣ-Τμήμα Α .

- Τα τριμηνιαία δελτία, συμπληρώνονται από τον υπεύθυνο υλοποίησης του έργου (Πανεπιστήμιο Κρήτης-Κος Δαμανάκης).
- Υποβάλλονται στο Τμήμα Α στο 1ο δεκαήμερο του επόμενου μήνα, από την συμπλήρωση του κάθε ημερολογιακού τριμήνου.

Στα τριμηνιαία δελτία παρακολούθησης της φυσικής προόδου του έργου συμπληρώνονται από τον υπεύθυνο του έργου τα παρακάτω στοιχεία:

- Τα παραδοτέα προϊόντα του τριμήνου.
- Ποσοτικοί δείκτες που πιστοποιούν την πρόοδο του έργου, όπως αριθμός επιμορφωμένων εκπαιδευτικών, αριθμός μαθημάτων για τα οποία αναπτύσσεται εκπαιδευτικό υλικό, αριθμός χρηστών των δικτύων επικοινωνίας κλπ.
- Προβλήματα που συναντά ο υπεύθυνος του έργου κατά την πορεία υλοποίησης του και διορθωτικά μέτρα που θα λάβει για την αντιμετώπισή τους.
- Τήρηση του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης του έργου και αιτιολόγηση τυχόν αποκλίσεων. Στοιχεία απορρόφησης του προϋπολογισμού του τριμήνου (εάν οι δαπάνες για την υλοποίηση του έργου κατά το τρέχον τρίμηνο, συμφωνούν με τον αρχικό προϋπολογισμό)
- Προβλέψεις για την απορρόφηση των διαθέσιμων πόρων του έργου, για το επόμενο τρίμηνο και μέχρι το τέλος του έτους.
- Η οικονομική πρόοδος του έργου παρακολουθείται με τα **μηνιαία δελτία παρακολούθησης δαπανών**, τα οποία υποβάλλονται στην ΔΚΠΣ Τμήμα Δ.
- Τα μηνιαία δελτία συμπληρώνονται από τον υπεύθυνο του έργου.
- Υποβάλλονται το 1ο δεκαήμερο του επομένου μηνός στη ΔΚΠΣ Τμήμα Δ.

Στα μηνιαία δελτία δαπανών καταγράφονται:

1. Στην 1η στήλη η κατηγορία της κάθε δαπάνης. Το σύνολο των δαπανών κάθε έργου εντάσσεται σε τέσσερις κατηγορίες.

- Στην **1η κατηγορία** εντάσσονται δαπάνες που αφορούν το διδακτικό προσωπικό, οι αμοιβές των εκπαιδευτικών που θα διδάξουν σε επιμορφωτικά σεμινάρια, δαπάνες μετακίνησης και διαμονής τους κ.λ.π.
- Στην **2η κατηγορία** εντάσσονται δαπάνες που αφορούν τους μαθητές-εκπαιδευόμενους, π.χ. χορηγίες σε μαθητές, δαπάνες μετακίνησης και διαμονής των μαθητών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα ανταλλαγών .
- Στην **3η κατηγορία** εντάσσονται δαπάνες που αφορούν την παραγωγή και προμήθεια εκπαιδευτικού υλικού, π.χ. σχολικά εγχειρίδια, προγράμματα σπουδών, βιβλία, εποπτικό υλικό, σημειώσεις για το δάσκαλο ή το μαθητή κ.λ.π. Στην ίδια επίσης κατηγορία εντάσσονται οι δαπάνες που

αφορούν τις αμοιβές εξωτερικών συνεργατών, ερευνητών, εμπειρογνομόνων κ.λ.π. Δαπάνες δημοσιότητας και προβολής του έργου επίσης ανήκουν σ' αυτή την κατηγορία δαπανών. Δαπάνη που αφορά την προμήθεια τεχνολογικού υλικού (ρ.σ., video, TV, φωτοτυπικού κ.λ.π.) ή άλλου εξοπλισμού, εντάσσεται στην 3η κατηγορία.

- Τέλος στην **4η κατηγορία** εντάσσονται δαπάνες που αφορούν στις αμοιβές των μονίμων στελεχών του έργου όπως, αμοιβές επιστημονικού υπεύθυνου, συντονιστών των δράσεων, διαχειριστή του έργου, προσωπικού γραμματειακής υποστήριξης. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται δαπάνες μετακινήσεων των παραπάνω στελεχών για τις ανάγκες του έργου. Στην ίδια κατηγορία εντάσσονται οι λειτουργικές δαπάνες του έργου, τηλέφωνο, fax, ταχυδρομείο κ.λ.π.
2. Αιτιολόγηση της δαπάνης. Στη στήλη αυτή αναγράφεται για κάθε δαπάνη η αιτιολογία της π.χ. δαπάνες εισητηρίων : Μετακινήσεις συνεργατών για την συμμετοχή τους στην επιτελική συνάντηση εργασίας.
 3. Στην επόμενη στήλη αναγράφεται το πληρωτέο ποσό και τα στοιχεία του παραστατικού της δαπάνης. Δηλ. 100.000 χιλ.δρχ. τιμολόγιο ή δελτίο παροχής υπηρεσιών, αριθμ— — , ημερομηνία— —, εκδότης του παραστατικού.

Η δαπάνη θεωρείται ότι πραγματοποιήθηκε και δηλώνεται στο μηνιαίο δελτίο παρακολούθησης δαπανών αμέσως μετά την έκδοση του παραστατικού.

ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ

Στις επιλέξιμες δαπάνες περιλαμβάνονται μόνον οι πραγματικές δαπάνες που γίνονται από τους αντισυμβαλλόμενους μετά την 1/5/97, σύμφωνα με τη σύμβαση και είναι απολύτως αναγκαίες για την απρόσκοπτη διεξαγωγή των εργασιών αυτών. Στις επιλέξιμες δαπάνες είναι δυνατόν να περιλαμβάνονται όλες ή ορισμένες από τις ακόλουθες ενδεικτικές κατηγορίες δαπανών και σύμφωνα με το Τ.Δ.Εργου (Παράρτημα Ι):

- δαπάνες προμήθειας εξοπλισμού (η δαπάνη δηλώνεται στην ΔΚΠΣ είτε ως ετήσια απόσβεση είτε ως leasing)
- αμοιβές προσωπικού (επιστημονικός υπεύθυνος, διαχειριστής, γραμματέας, υπεύθυνος επιμόρφωσης)
- αποζημίωση εμπειρογνομόνων, μελών επιστημονικών επιτροπών, ομάδες εργασίας για την εκπόνηση μελετών κλπ.
- αμοιβές ερευνητών, αμοιβές τρίτων για παροχή υπηρεσιών (σύνταξης εκθέσεων, επεξεργασίας στοιχείων κλπ.)

- δαπάνη παραγωγής και προμήθειας εκπαιδευτικού και εποπτικού υλικού
- γενικά έξοδα
- ταξίδια και διαμονή-προβολή & επικοινωνία
- αναλώσιμα
- λογισμικό - συντήρηση λογισμικού (μέχρι 8% του προϋπολογισμού)
- δαπάνη επιμόρφωσης εκπαιδευτικού προσωπικού

ΜΗ ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ

Στις επιλέξιμες δαπάνες, που υπολογίζονται είτε άμεσα είτε έμμεσα, δεν περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων:

- οποιοδήποτε κέρδος,
- ανώφελες, υπερβολικές ή υπέρμετρες δαπάνες,
- δαπάνες διανομής και μάρκετινγκ και έξοδα διαφήμισης για την προώθηση προϊόντων και εμπορικών δραστηριοτήτων,
- οποιεσδήποτε προβλέψεις για πιθανές μελλοντικές ζημιές ή υποχρεώσεις,
- οι τόκοι ή η απόδοση του χρησιμοποιηθέντος κεφαλαίου,
- αβάσιμα χρέη,
- δαπάνες ψυχαγωγίας ή κοινωνικών δραστηριοτήτων
- οι δαπάνες που αφορούν άλλα έργα που έχουν χρηματοδοτηθεί από τρίτους,
- οι δαπάνες που αφορούν την προστασία των αποτελεσμάτων της εργασίας που εκτελείται βάσει της παρούσας σύμβασης.

Η διάρθρωση του προϋπολογισμού στις διάφορες κατηγορίες δαπανών μπορεί να τροποποιείται, μέχρι ποσοστού 20% ανά κατηγορία, συνολικά για όλη τη διάρκεια του έργου, υπό τον εξής περιορισμό:

Δεν επιτρέπεται η αύξηση των κονδυλίων των λειτουργικών δαπανών (αμοιβές προσωπικού, αναλώσιμα, μετακινήσεις, γενικά έξοδα)

Επιτρέπεται μεταφορά κονδυλίων μεταξύ των επιμέρους κατηγοριών των λειτουργικών δαπανών (αμοιβές προσωπικού, αναλώσιμα, μετακινήσεις, γενικά έξοδα).

Οι αντισυμβαλλόμενοι υπόσχονται ότι δεν θα δημιουργήσουν περιττές ή αδικαιολόγητα υψηλές δαπάνες και ότι δεν πρόκειται να αποκομίσουν κέρδος ή άλλο πλεονέκτημα μέσω της χρηματοδοτικής συμμετοχής του ΕΠΕΑΕΚ.

ΤΗΡΗΣΗ ΦΑΚΕΛΩΝ ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΩΝ

Τα παραστατικά των δαπανών του έργου τηρούνται σε ειδικό φάκελο, κατά χρονολογική σειρά πραγματοποίησης της δαπάνης. Στα παραστατικά, ο διαχειριστής του έργου σφραγίζει την ένδειξη ότι η δαπάνη αφορά στο ΕΠΕΑΕΚ: έργο " Παιδεία Ομογενών"

ΡΟΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

- Οι δαπάνες των αντισυμβαλλόμενων στις καταστάσεις δαπανών εκφράζονται σε δραχμές.
 - Η χρηματοδοτική συμμετοχή του ΕΠΕΑΕΚ καταβάλλεται στον ανάδοχο σε δόσεις, σύμφωνα με την πρόοδο του έργου, τα διαθέσιμα κονδύλια από το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων και τον ρυθμό εισροής στον Ειδικό Λογαριασμό του ΥΠΕΠΘ, της Κοινοτικής συνδρομής.
- α. Ένα εφ' άπαξ ποσό καταβάλλεται από το ΥΠΕΠΘ με τη μορφή προκαταβολικής πληρωμής, η οποία ανέρχεται στο 50% του προϋπολογισμού του πρώτου έτους, μέσα σε δύο μήνες από την υπογραφή της σύμβασης από όλα τα μέρη, και πάντως όχι ενωρίτερα από δύο μήνες πριν από τη συμφωνημένη ημερομηνία έναρξης των εργασιών του έργου με βάση τη σύμβαση. Η προκαταβολή αυτή χρησιμοποιείται αποκλειστικά για τους σκοπούς της σύμβασης αυτής. Εάν το ΥΠΕΠΘ κρίνει ότι δεν έχουν πράγματι αρχίσει οι εργασίες μέσα σε ένα μήνα από την συμφωνημένη ημερομηνία έναρξης μπορεί :
- να αποφασίσει την επιβολή τόκου επί της προκαταβολής μέχρι την πραγματική ημερομηνία έναρξης με βάση το μηνιαίο επιτόκιο που εφαρμόζεται από τις τράπεζες
 - να απαιτήσει την άμεση επιστροφή της προκαταβολής με τον ανάλογο τόκο.
 - να εξετάσει την περίπτωση λύσης της σύμβασης εάν υπάρχουν αποχρώντες λόγοι.
- β. Περιοδικές πληρωμές μέσα σε δύο μήνες από την έγκριση εκ μέρους του ΥΠΕΠΘ των εκθέσεων προόδου των εργασιών που απαιτούνται από τη σύμβαση, καθώς και των σχετικών καταστάσεων δαπανών .
- γ. Το σύνολο της προκαταβολής και των περιοδικών πληρωμών δεν υπερβαίνει το σύνολο της χρηματοδοτικής συμμετοχής του ΥΠΕΠΘ, αφαιρουμένου του ποσού της αποπληρωμής, το ύψος της οποίας καθορίζεται από τους Κοινοτικούς Κανονισμούς.
- Εάν κατά την ολοκλήρωση ή παύση των εργασιών βάσει της σύμβασης, η συνολική χρηματοδοτική συμμετοχή του ΥΠΕΠΘ που έχει υπολογισθεί ότι πρέπει να καταβληθεί σύμφωνα με το παράρτημα αυτό είναι μεγαλύτερη από τη χρηματοδοτική συμμετοχή που έχει ήδη καταβληθεί εκ μέρους του ΥΠΕΠΘ, ο αντισυμβαλλόμενος επιστρέφει εντόκως στο ΥΠΕΠΘ τη διαφορά.

- Οι περιοδικές πληρωμές που γίνονται βάσει των καταστάσεων δαπανών θεωρούνται ως προκαταβολές μέχρι την παραλαβή, σύμφωνα με τη διαδικασία που καθορίζεται στο παράρτημα Ι, των απαραίτητων παραδοτέων αποτελεσμάτων που καθορίζονται στο παράρτημα Ι, ή εάν δεν αναφέρονται συγκεκριμένα παραδοτέα αποτελέσματα, μέχρι την έγκριση της τελικής έκθεσης.

ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

- Ο ανάδοχος παρέχει στο ΥΠΕΠΘ κάθε πληροφορία, την οποία αυτό εύλογα απαιτεί, σε σχέση με την εφαρμογή του προγράμματος εργασιών σύμφωνα με τη σύμβαση. Ο ανάδοχος υποβάλλει στο ΥΠΕΠΘ τα σχετικά έγγραφα τεχνικού και οικονομικού περιεχομένου για να εξακριβώσει εάν το εν λόγω πρόγραμμα εργασιών εκτελείται ή έχει εκτελεσθεί, πάντοτε δε, τα έγγραφα αυτά μπορεί να εξετασθούν από το ΥΠΕΠΘ στον τόπο όπου τηρούνται κανονικά από τον ανάδοχο.
- Ο ανάδοχος και όλοι οι συμμετέχοντες φορείς οφείλουν να επιτρέπουν στους υπαλλήλους του ΥΠΕΠΘ και στα άτομα που έχουν εξουσιοδοτηθεί από το ΥΠΕΠΘ να εισέρχονται, όταν χρειάζεται, στους χώρους ή τις εγκαταστάσεις όπου εκτελείται το έργο, σύμφωνα με τη σύμβαση, καθώς και να μελετούν όλα τα έγγραφα και τα λοιπά στοιχεία που αφορούν το εν λόγω έργο.
- Ο ανάδοχος αναλαμβάνει την υποχρέωση, όπως κατά τη διάρκεια εκτέλεσης του έργου, σύμφωνα με τη σύμβαση και μετά την αποπεράτωσή του, να συμμετέχει και να παρίσταται, στο βαθμό που είναι αναγκαίο, και να εκπροσωπείται από το κατάλληλο τεχνικό και διοικητικό προσωπικό, στις συσκέψεις που οργανώνει το ΥΠΕΠΘ για την εξέταση του έργου. Κατά την κρίση του ΥΠΕΠΘ, στις εν λόγω συσκέψεις μπορούν να λάβουν μέρος και άλλοι εμπειρογνώμονες, προς διευκόλυνση της εργασίας του και άσκηση των δικαιωμάτων του.
- Συγκροτείται, με μέριμνα της Ειδικής Γραμματείας Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Ελληνοπαίδων του εξωτερικού του ΥΠΕΠΘ, Τριμελής Επιστημονική Επιτροπή, η οποία θα γνωμοδοτεί προς το ΥΠΕΠΘ σχετικά με την πορεία του Έργου σε ό,τι αφορά την φυσική πρόοδο των δράσεων, θα αξιολογεί την ποιότητα των παραδοτέων του έργου και θα παρακολουθεί την υλοποίηση, ώστε να μην υπάρχουν αποκλίσεις από την πολιτική του ΥΠΕΠΘ για τις μειονοτικές ομάδες.
- Οι καταστάσεις δαπανών μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο επαλήθευσης ακόμα και μετά την καταβολή των δαπανών εκ μέρους του ΥΠΕΠΘ στον δικαιούχο. Το ΥΠΕΠΘ, ή τα άτομα που είναι εξουσιοδοτημένα από αυτή, έχει το δικαίωμα, για την διεξαγωγή των ελέγχων, πρόσβασης σε οποιαδήποτε κατάλληλη χρονική στιγμή σε όλα τα βιβλία, έγγραφα, και αρχεία που τηρούνται από τους αντισυμβαλλόμενους και έχουν σχέση με τις δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν κατά την εκτέλεση της σύμβασης, ή, εφόσον είναι αναγκαίο, να ζητήσει την υποβολή τέτοιου είδους

αποδεικτικών εγγράφων. Το δικαίωμα αυτό υφίσταται κατά τη διάρκεια της περιόδου ισχύος της σύμβασης και μετά από αυτήν επί χρόνο ίσο προς τον χρόνο της παραγραφής της αξιώσεως του Δημοσίου προς επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων.

ΟΡΓΑΝΑ ΕΛΕΓΧΟΥ

Το Ελεγκτικό Συνέδριο της Ελλάδας και το Ελεγκτικό Συνέδριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έχουν τα ίδια δικαιώματα με το ΥΠΕΠΘ και έχουν υπό τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις πρόσβαση σε κάθε έγγραφο που έχει σχέση με τη σύμβαση για την πραγματοποίηση οποιουδήποτε λογιστικού ελέγχου.

Ελέγχους πραγματοποιούν επίσης οι Γενικές Δ/νσεις 5η-Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και 20η -Δημοσιονομικού Ελέγχου της Ε.Ε. , και η Δ/νση ελέγχου και αξιολόγησης του Υπ. Εργασίας.

Επιτόπιες Επισκέψεις

Η ΔΚΠΣ πραγματοποιεί επιτόπιες επισκέψεις στους φορείς υλοποίησης των έργων και στους χώρους των έργων για να διαπιστώσουν το βαθμό προόδου των έργων, τη συμφωνία της πραγματικής κατάστασης με τα δηλούμενα στο ΤΔΠ και να επισημανθούν ιδιαίτερα προβλήματα στην υλοποίηση.

Στις επιτόπιες επισκέψεις μπορούν να συμμετάσχουν:

- οι χειριστές των έργων της ΔΚΠΣ
- στελέχη του Τμήματος Δ/ΔΚΠΣ
- στελέχη του Συμβούλου Διαχείρισης

Ο φορέας υλοποίησης ενημερώνεται από το αρμόδιο Τμήμα Α ή Β της Δ/ΚΠΣ τουλάχιστον 1 εβδομάδα ενωρίτερα για την πραγματοποίηση της επίσκεψης. Από τον φορέα υλοποίησης πρέπει να οργανωθούν συναντήσεις των στελεχών της ΔΚΠΣ με:

- τον νομικά υπεύθυνο του φορέα υλοποίησης (που έχει υπογράψει τη σχετική σύμβαση),
- τους υπευθύνους των έργων που θα εξεταστούν,
- τους υπευθύνους του λογιστηρίου, των οικονομικών υπηρεσιών, του ειδικού λογαριασμού ή οποιονδήποτε έχει την ευθύνη για την οικονομική διαχείριση του έργου.

Ο αρμόδιος χειριστής του Τμήματος Α, Β/ΔΚΠΣ ενημερώνεται για τα ακόλουθα:

- τη γενική εικόνα της προόδου του έργου
- την οργάνωση και τη διαχείριση από το ΦΥ της υλοποίησης του έργου
- τη συμφωνία της εικόνας του έργου με τα αναφερόμενα από το ΦΥ στα Τριμηνιαία Δελτία Παρακολούθησης
- τον προγραμματισμό τόσο των απορροφήσεων όσο και της φυσικής εξέλιξης του έργου
- ενδεχόμενα προβλήματα τόσο διαχειριστικά όσο και υλοποίησης του έργου

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ

Τα στελέχη της ΔΚΠΣ και ο ΣΔ, μετά το πέρας της επίσκεψης, ετοιμάζουν τις ακόλουθες εκθέσεις:

- Εκθεση Επιτόπιας Επίσκεψης (τυποποιημένο Δελτίο, Τμήμα Α ή Β)
- Εκθεση για την διαχείριση του έργου (Τμήμα Δ)
- Εκθεση του ΣΔ για την επιτόπια Επίσκεψη

Τα κυριότερα σημεία των Εκθέσεων αυτών (όχι τα τυποποιημένα έντυπα) κοινοποιούνται στον φορέα υλοποίησης.

Οι Εκθέσεις τηρούνται στο αρχείο του έργου και αξιοποιούνται κατά την διαδικασία έγκρισης των πληρωμών και στις εκθέσεις προς το ΥΠΕΘΟ (μηνιαίες), το Υπουργείο Εργασίας και την Ε.Ε. (ετήσιες εκθέσεις προόδου).

10. Πληροφορίες για τη δράση ΕΡΜΗΣ

Β. ΜΑΚΡΑΚΗΣ: Προχθές μοιράσαμε ένα ερωτηματολόγιο για να χαρτογραφήσουμε τις εμπειρίες μας σε σχέση με πληροφορίες που έχουν άμεση χρήση με τα δίκτυα. Μία πρώτη ερώτηση ήταν κατά πόσο χρησιμοποιείται ο υπολογιστής και φάνηκε ότι από τους 33 που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο οι 29 χρησιμοποιούν και οι 4 δεν χρησιμοποιούν. Έχουμε πρόβλημα με 2 από την Ελλάδα που δεν χρησιμοποιούν υπολογιστή και οι 2 συναδέλφισσες από την Ουκρανία και την Ρωσία. Αναφορικά με το e-mail έχουμε 12 που δεν χρησιμοποιούν και 21 άτομα που χρησιμοποιούν αυτή την υπηρεσία. Τα WINDOWS και τα MAC με 19 και 8. Δείχνουν ότι το περιβάλλον WINDOWS είναι πιο δημοφιλές σε σχέση με την επεξεργασία κειμένου. Το rigasus, theothora, raind, είναι τα πιο δημοφιλή εργαλεία για τη χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Επίσης υπήρχε και άλλη μια ερώτηση που αφορούσε, στα εργαλεία που χρησιμοποιούνται στο INTERNET. Έχουμε το FTP για μεταφορά αρχείων, το NETSCAPE. Περίπου οι μισοί χρησιμοποιούν το INTERNET ως πηγή πληροφόρησης. Αν θυμάστε ο κ. Σοφοκλέους, μας είχε πληροφορήσει για ένα directory σχετικά με τα sites που αναφέρονται στην Ελλάδα κατά περιοχές, όπως είναι εκπαίδευση, τουρισμός, πολιτική, κοινωνία και επιστήμη και διάφορα άλλα θέματα. Νομίζω ότι μπορεί να δώσει τις πληροφορίες ο κ. Σοφοκλέους, αν αυτά τα sites περιλαμβάνονται εδώ, και αν όχι, να συμπεριληφθούν σ' αυτό το directory. Αυτές οι πληροφορίες είναι σημαντικές για να οργανώσουμε το δίκτυο επικοινωνίας μας.

Το δίκτυο επικοινωνίας κατά την άποψή μου έχει 4 διαστάσεις. Η πρώτη διάσταση είναι η ανταλλαγή μηνυμάτων, η δεύτερη είναι η αποστολή αρχείων ή υλικού, η τρίτη είναι η συνδιάσκεψη, κατά πόσο μπορούμε να επικοινωνούμε ταυτόχρονα 2-3 άτομα ή περισσότερα και η τέταρτη αναφέρεται στην πληροφόρηση μέσα από το WEB. Θα αναλύσω μία - μία χωριστά. Αυτό μπορεί να γίνει είτε μέσω FAX είτε με e-mail. Φυσικά το e-mail είναι πιο αξιόπιστο, δεν κοστίζει αλλά φυσικά υπάρχουν

ορισμένα προβλήματα συμβατότητας, κατά πόσο μπορούμε εμείς να επικοινωνούμε με υποστήριξη στα Ελληνικά. Θα μιλήσω παρακάτω, πώς μπορούμε να λύσουμε αυτό το πρόβλημα. Αποστολή - λήψη μηνυμάτων. Κι εδώ πάλι έχουμε το FAX, αλλά έχουμε και το FTP, το οποίο μπορεί να γίνει είτε μέσα από το e-mail είτε μέσα από το WEB. Από το WEB είναι πιο πρόσφορο πιο αποτελεσματικό και ίσως αυτό θα επιχειρήσουμε να χρησιμοποιήσουμε όταν εξοικειωθούμε καλύτερα και να μπορούμε να το χρησιμοποιήσουμε όλοι μας. Η συνδιάσκεψη μπορεί να γίνει μέσα από το πρόγραμμα RSC και εδώ φυσικά μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε ένα INTERNET PHONE, με πραγματική φωνή που στοιχίζει γύρω στα 200 δολ. αλλά αυτό σημαίνει ότι πρέπει να το έχει και ο ένας και ο άλλος. Έτσι μπορούμε να έχουμε και φωνή η οποία μπορεί να είναι σύμφωνα με κάποιες νέες εκδόσεις αρκετά ικανοποιητική.

Τώρα η πληροφόρηση μέσα από το WEB, στο άνοιγμα ενός sites μέσα στο οποίο μπορούμε να καταχωρούμε πληροφορίες όλης της ομάδας. Εδώ μπορούμε να καταχωρήσουμε γενικές πληροφορίες για τους στόχους, δηλ. αυτό που έχουμε ήδη στα χέρια μας και μπορεί να ανανεώνεται κάθε φορά με την εξέλιξη του έργου. Μπορούμε να καταχωρήσουμε πληροφορίες άλλες που έχουν σχέση με εμάς σαν φυσικά πρόσωπα που συμμετέχουμε και τους φορείς, τους οργανισμούς που συμμετέχουν. Από εμάς εξαρτάται αν θα βάλουμε μέσα σ' αυτό το sites, κείμενο, εικόνα, ακόμα βίντεο ή ήχο.

Όπως είπα και πριν, υπάρχει ένα πρόβλημα υποστήριξης επικοινωνίας μεταξύ μας. Σίγουρα υπάρχουν προβλήματα και αυτά έχουν σχέση με τα διαφορετικά περιβάλλοντα που εμείς χρησιμοποιούμε. Κατά μεγάλη πλειοψηφία, χρησιμοποιούμε WINDOWS και MAC. Βέβαια τα δυο αυτά περιβάλλοντα έχουν υποστήριξη και στα Ελληνικά. Ειδικά η υποστήριξη στα WINDOWS παρέχεται από τον εκδότη αρκεί εμείς να το ζητήσουμε. Υπάρχει, βέβαια, μια τυποποιημένη γραμματοσειρά η 928, η οποία υποστηρίζει τα Ελληνικά, αρκεί βέβαια αυτός που στέλνει και αυτός που λαμβάνει να έχει αυτή τη γραμματοσειρά. Αυτή η γραμματοσειρά, η 928, έχει τυποποιηθεί από τον ελληνικό οργανισμό τυποποίησης, έτσι ώστε να ικανοποιηθεί το αίτημα της επικοινωνίας με την ελληνική. Υπάρχει όμως πρόβλημα στην αρχή, κατά πόσο ο καθένας από εμάς θα μπορεί να εξοικειωθεί στο να παίρνει αυτή τη σειρά, αν δεν την έχει, ώστε να μπορεί να διαβάσει ένα κείμενο που του αποστέλλεται. Νομίζω ότι σε πρώτη φάση δεν μπορούμε να λύσουμε το κάθε πρόβλημα ξεχωριστά. Γι' αυτό είναι πρόταση να υποστηριχθεί η Γραμματεία, η οποία έχει την δραστηριότητα της πιστοποίησης για λήψη και αποστολή μηνυμάτων, ότι πράγματι πήρε ένα μήνυμα και το έστειλε στον αποδέκτη. Έτσι κι αλλιώς, πάντα πρέπει να περνούν μέσα από την Γραμματεία, εκτός αν εμείς επικοινωνούμε για προσωπικούς λόγους. Οτιδήποτε έχει σχέση με το δίκτυο, με την ομάδα πρέπει να περνά μέσα από την Γραμματεία. Η Γραμματεία θα έχει λειτουργία ως προς την πιστοποίηση. Γραμματεία εννοώ εδώ το κέντρο διαπολιτιστικής εκπαίδευσης που είναι και ο φορέας για το όλο έργο. Η διεκπεραίωση θα αναφέρεται στο ποιος στέλνει και ποιος παίρνει μηνύματα, αφού θα

είμαστε όλοι αποδέκτες. Όλη η πληροφόρηση θα περνάει στον καθένα από εμάς. Όμως αυτό δεν μπορεί να γίνεται ατομικά, αλλά μέσω του εργαστηρίου, μέσω της Γραμματείας. Κι εδώ μπορούμε να λύσουμε το πρόβλημα της συμβατότητας. Όσοι χρησιμοποιούν MAC και WINDOWS με οποιαδήποτε γραμματοσειρά δουλεύουν, μπορούν να αποστέλλουν τα μηνύματά τους ή το υλικό τους στην Γραμματεία και με δική μας υποστήριξη θα μπορούμε να μετατρέπουμε το μήνυμα και να αποστέλλεται σε όλους εσάς. Βέβαια, πρέπει να σκεφτούμε και μια αποκέντρωση, όχι ως προς τη μορφή της πληροφόρησης, αλλά όλοι μας ταυτόχρονα από παιδαγωγική άποψη να γίνουμε χρήστες. Να έχουμε μια αυτονομία στην επικοινωνία. Γι' αυτό θα υπάρχει και υποστήριξη σε κάθε φυσικό πρόσωπο που συμμετέχει μέσα από οδηγίες, έτσι ώστε να μην είναι η Γραμματεία η μόνη υπεύθυνη, το μόνο κέντρο που να γνωρίζει πώς να μεταφέρει ή πως να μετατρέψει ένα αρχείο σε Ελληνικά ή σε μια συμβατή γραμματοσειρά. Έτσι ταυτόχρονα όλοι μας θα εξοικειωθούμε να χρησιμοποιούμε αυτά τα εργαλεία για ευκολία και να έχουμε μια καλύτερη αποτελεσματικότητα στην επικοινωνία μας. Βέβαια απαιτούν μια περίοδο δοκιμασίας και προσαρμογής. Δεν μπορούν να γίνουν εδώ και τώρα ή αύριο. Αλλά νομίζω ότι αυτό το μοντέλο θα δουλέψει. Καλό θα ήταν όλοι μας να χρησιμοποιούμε το word είτε αυτό είναι για PC, για συμβατούς υπολογιστές, είτε είναι για περιβάλλον MAC. Βέβαια με το word δεν υπάρχει πρόβλημα έκδοσή του. Όμως υπάρχει ένα μικροπρόβλημα στο word perfect γιατί χρειάζεται ένα language module για την υποστήριξη στα Ελληνικά και αυτό παρέχεται επίσημα από τον προμηθευτή. Δηλ. αν κάποιος έχει word perfect πρέπει να ζητήσει από τον προμηθευτή του στη χώρα του, να του δώσει το module εκείνο το οποίο υποστηρίζει Ελληνικά. Αυτό είναι αυτονόητο. Η δυσκολία είναι πιο πολύ γι' αυτούς που δουλεύουν σε περιβάλλον MAC διότι η πολιτική της Apple διαφέρει από χώρα σε χώρα. Οπότε πρέπει να έρθει ο καθένας από εσάς, ο οποίος δουλεύει σε περιβάλλον MAC, σε επαφή με τον αντιπρόσωπο για να του δώσει το κατάλληλο εργαλείο που έχει σχέση με την υποστήριξη στα Ελληνικά. Αλλά νομίζω ότι αυτό θα λυθεί με την υποστήριξη που θα έχει το εργαστήριο εδώ, έτσι ώστε εσείς ανεξάρτητα από το σε ποια γραμματοσειρά ή σε ποιο περιβάλλον δουλεύετε windows ή mac, όταν αποστέλλετε ένα δικό σας μήνυμα ή αρχείο στο εργαστήριο, εμείς από εδώ το μετατρέπουμε και θα το λαμβάνουν οι υπόλοιποι σε κανονική μορφή. Σιγά - σιγά θα εξοικειωθούμε έτσι ώστε να γνωρίζουμε τα προβλήματα και να τα λύνουμε βαθμιαία. Δεν ξέρω αν έχετε κάποιες ερωτήσεις σχετικά με αυτό το πλαίσιο πάνω στο οποίο μπορεί να στηθεί ένα δίκτυο επικοινωνίας, πριν προχωρήσω στο επόμενο σκέλος που είναι οι βάσεις δεδομένων.

Αυτό που είπα πριν για την πρώτη φάση: οι συνεργάτες από το εξωτερικό μπορούν να αποστέλλουν οποιοδήποτε αρχείο σε word είτε σε word perfect, είτε σε MAC περιβάλλον είτε σε WINDOWS, σε μας κι εμείς εδώ θα το μετατρέπουμε και θα αποστέλλεται με e-mail. Εδώ θα έχει την υποστήριξη του εργαστηρίου. Εγώ προσωπικά θα δίνουμε την υποστήριξη στο εργαστήριο για ο,τιδήποτε συμβαίνει.

Το θέμα είναι αν γνωρίζει ο κάθε χρήστης σε ποιο font, είναι η γραμματοσειρά έτσι ώστε να το χρησιμοποιήσει για να τη μετατρέψει. Θα υπάρχει ένας κατάλογος που θα είμαστε όλοι αποδέκτες όλων των μηνυμάτων. Εδώ αναφέρονται 26 ιδρύματα, γιατί πολλοί από εσάς συμμετέχουν μέσα από ιδρύματα, μέσα από Πανεπιστήμια. Μπορείτε να συμβουλευτείτε κατάσταση ειδικό για να αγοράσετε ένα modem και να σας συνδέσει με την συνδρομή. Όσοι από εσάς εργάζονται σε Πανεπιστήμια και οργανισμούς έχουν δωρεάν πρόσβαση στο INTERNET, άρα δεν υπάρχει λειτουργικό έξοδο. Το 928 μπορείτε να το πάρετε από το INTERNET. Φυσικά, πολλοί από εσάς μπορεί να μην γνωρίζουν, γι' αυτό θα βγάλουμε κάποιες οδηγίες, έτσι ώστε όλοι σας να τις πάρετε για να μην δημιουργούνται προβλήματα που προκαλούν άγχος και έτσι δεν επικοινωνούμε σωστά. Νομίζω ότι πρέπει να κάνουμε ένα δοκιμαστικό, να δούμε πάλι τα προβλήματα, να φτιάξουμε ένα ενημερωτικό φυλλάδιο ώστε να δίνει λύση σ' αυτά. Είναι σημαντικό να δουλεύουμε όλοι μας στο ίδιο περιβάλλον. Νομίζω WINDOWS υπάρχουν παντού. Μερικοί που δουλεύουν σε MAC ούτε εκεί υπάρχει πρόβλημα, αρκεί όμως να υπάρχει υποστήριξη μέσα από τον προμηθευτή του λογισμικού στο περιβάλλον αυτό, έτσι ώστε να είμαστε σίγουροι για την ελληνική υποστήριξη. Αν όμως, στείλουμε ένα μήνυμα εδώ σε οποιαδήποτε έκδοση word perfect ή word σε MAC, πάλι εμείς θα το πάρουμε. Αλλά το θέμα είναι να έχουμε μια αμφίδρομη επικοινωνία, χωρίς να υπάρχει πρόβλημα.

Αναφορικά με τις βάσεις δεδομένων, είχαμε ανταλλάξει κάποιες απόψεις και όλοι μας γνωρίζουμε ότι θα δημιουργηθεί μια βάση μέσα στην οποία θα καταχωρούμε και υλικό αλλά και βιβλιογραφία. Το υλικό είναι ποικίλο αλλά και σε διάφορες μορφές. Μπορεί να είναι κείμενα, εικόνα, βίντεο ή οτιδήποτε άλλο. Η καταχώρηση είναι εσωτερική και εξωτερική. Είναι, δηλ., καταχώρηση από υλικό ή πληροφορίες, το οποίο συγκεντρώνεται από εμάς ως δίκτυο, ως ομάδα. Είναι όμως και πληροφόρηση η οποία μπορεί να έχει ήδη καταχωρηθεί σε άλλες βάσεις. Πολλοί από εσάς μπορεί να γνωρίζουν ότι η Ελληνική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού έχει μια βάση πληροφοριών όπου έχει καταχωρήσει πάρα πολλά στοιχεία για τον απόδημο ελληνισμό. Για τα σχολεία του, τους συλλόγους, και τα οποία είναι για μας πληροφορίες και πρωτογενές υλικό. Άρα δεν χρειάζεται εμείς να συγκεντρώνουμε πληροφορίες για το ίδιο πράγμα. Μπορούμε να αντλήσουμε πληροφορίες από άλλες βάσεις, από άλλους οργανισμούς, οι οποίοι έχουν αναπτύξει παρόμοια συστήματα έτσι να μειώσουμε το κόστος. Το δεύτερο σκέλος μετά την καταχώρηση είναι η διαχείριση του υλικού. Η διαχείριση αυτή απαιτεί εργαλεία, τα οποία προσδιορίζονται από το τι τύπου πληροφορία εμείς έχουμε. Δηλ. αν είναι κείμενα, εικόνα, βίντεο, ήχος. Άρα αυτά τα εργαλεία ποικίλλουν από τον τύπο της πληροφορίας που εμείς θέλουμε να καταχωρήσουμε, να αποθηκεύσουμε σ' αυτή τη βάση δεδομένων. Στο δεύτερο σκέλος της διαχείρισης είναι η διεπικοινωνία, αυτό που λέμε Interface, το πώς εμείς επικοινωνούμε με το μηχάνημα. Αυτό το interface μπορεί να φτιαχτεί από εμάς από την αρχή ή μπορούμε εμείς να τροποποιήσουμε κάποιο interface από αυτούς που μπορούμε να συνεργαστούμε. Περνάω στο θέμα της συνεργασίας, στην επόμενη διάσταση της διαχεί-

ρισης. Όταν λέω συνεργασία εννοώ ότι πολλές φορές υπάρχουν οργανισμοί ή υπηρεσίες που φτιάχνουν την δική τους βάση δεδομένων με τη δική τους ταυτότητα, η οποία ονομάζεται με ένα λεκτικό π.χ. Αθηνά. Η βάση αυτή συμπεριλαμβάνεται μέσα στη δική τους βάση πληροφοριών. Ήθελα να τονίσω ότι για μας είναι συμφέρον να μην ξεκινήσουμε να φτιάξουμε μια βάση για τους εαυτούς μας ή πιθανόν για τους χρήστες που εμείς θα ψάξουμε να βρούμε. Ο δικός μας στόχος είναι το πώς θα περάσουμε τη δική μας πληροφορία μέσα από τη δική μας ταυτότητα και μέσα από παγκόσμιες βάσεις, ώστε να έχει οποιοσδήποτε πληροφόρηση. Για παράδειγμα, η βάση του Κογκρέσου αφορά δεκάδες άλλες βάσεις πληροφοριών. Βέβαια το Κογκρέσο σαν ταυτότητα υπάρχει, όπως υπάρχουν και οι βάσεις που συμπεριλαμβάνονται μέσα από το Κογκρέσο. Υπάρχουν βάσεις πληροφοριών, κι εδώ στην Ελλάδα, όπως αυτή της Γενικής Γραμματείας Απόδοσης Ελληνισμού, οι βάσεις που έχουν οι βιβλιοθήκες, ή άλλοι οργανισμοί, που έχουν κάποια σχέση με εμάς, κι αυτές μπορούν να συμπεριλαμβάνονται σε εμάς όπως κι εμείς σ' αυτούς. Περνάει η πληροφορία, κάτι που μας συμφέρει και όχι απλά ότι είμαστε κάτι ξεχωριστό. Έτσι διατηρούμε τη δική μας οντότητα, είτε είμαστε μόνοι με περιορισμένο ακροατήριο, είτε είμαστε μαζί με άλλους. Αυτός είναι σήμερα ο στόχος, πώς θα περάσει η πληροφορία σε ένα παγκόσμιο, οικουμενικό στάδιο πληροφόρησης. Όλα αυτά έχουν άμεση σχέση με το πώς εμείς θα οικοδομήσουμε αυτή τη βάση, δηλ. τις αποφάσεις που θα πάρουμε για το πως θα ταξινομήσουμε το υλικό μέσα στη βάση αυτή. Αυτό είναι πολύ σημαντικό και δεν μπορεί να αρχίσει να γίνεται εδώ και τώρα. Πρώτα εμείς θα δουλέψουμε ένα διάστημα, να δούμε τι υλικό έχουμε, σε ποια μορφή το έχουμε και σιγά - σιγά θα οικοδομήσουμε αυτή τη βάση πληροφοριών. Νομίζω ότι αυτή η περίοδος μέχρι τέλος '97 είναι περίοδος σχεδιασμού και θα ληφθούν πολλές αποφάσεις για το πως θα οικοδομηθεί αυτή η βάση πληροφοριών. Είχα συζητήσει με δυο ομάδες αξιολόγησης, με αντικείμενο αξιολόγησης, το βιβλίο, είτε αυτό είναι σε CD-ROM, είτε είναι ένα πακέτο λογισμικό. Εδώ υπάρχει ένα πρόβλημα. Από δική μας εμπειρία χρησιμοποιούμε πληροφορίες που εμείς νομίζουμε ότι ανταποκρίνονται στην καταλογογράφηση αυτού του υλικού. Όμως, αν δεχθούμε αυτή τη πληροφορία εμείς είμαστε έξω, διότι τώρα όλες οι βάσεις πληροφοριών συνεργάζονται με ένα συγκεκριμένο τύπο πληροφόρησης κι αν εμείς κάνουμε ένα δικό μας τύπο δεν θα μπορέσουν άλλοι αλλογενείς ή ομογενείς να ανατρέξουν και να πάρουν πληροφορία από εμάς. Εδώ υπάρχει το machine redialbe count που είναι το στάνταρτ της τυποποίησης, της καταλογογράφησης του υλικού και αυτό χρησιμοποιείται από όλες τις βάσεις δεδομένων και, φυσικά, χρησιμοποιείται και από τη δική μας υπηρεσία στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου. Η ομάδα που δουλεύει στη βιβλιοθήκη έχει και τεχνογνωσία και υποδομή. Αν εμείς φτιάξουμε μια μονάδα δεδομένων μας ενδιαφέρει πώς αυτή θα περάσει γρήγορα, όμως πώς θα γίνει αυτό αν εμείς δεν έχουμε την κατάλληλη υποδομή με UPS. Εάν αυτό το UPS είναι χαμηλής ταχύτητας η πληροφορία θα φτάνει μετά από δυο χρόνια. Να σκεφθείτε ότι στο Πανεπιστήμιο δουλεύουν με 12 MB, αν πάμε στο Γάλλο θα έχουμε 32 MB. Αυτό δείχνει την εμβέλεια που μπορεί

να έχει η διάχυση της πληροφορίας. Γι' αυτό η συνεργασία είναι πολύ σημαντική, διότι αν εμείς συνεργαστούμε με τον Πτολεμαίο, μια άλλη βάση πληροφοριών που έχει υποδομή στο Πανεπιστήμιο μας, θα μπορέσουμε μέσα από εκεί να έχουμε την αναγκαία υλικοτεχνική υποδομή, ώστε να μην υπάρχει πρόβλημα στη διάχυση της πληροφορίας που εμείς θα έχουμε. Και, φυσικά, θα έχουμε και το κόστος, αλλά αυτό είναι ένα θέμα που θα το λύσουμε εμείς εδώ στην ομάδα εργασίας που θα κάνουμε για τα δίκτυα και τις επικοινωνίες. Άρα, είναι πολύ σημαντικό εμείς να ακολουθήσουμε τα διεθνή πρότυπα έτσι ώστε να μην αναπτύξουμε κάτι το οποίο να είναι περιθωριακό και μικρής εμβέλειας. Μπορούμε να στηριχθούμε σε άλλες βάσεις, αλλά και να δώσουμε το δικό μας χρώμα, στο δικό μας layout, μέσα από τη δική μας βάση. Αυτό δεν σημαίνει ότι εάν χρησιμοποιήσουμε εργαλεία άλλων ότι θα βγούμε προς τα έξω μια παρουσίαση που ανήκει σε κάποιον άλλο. Είναι πολύ σημαντικό, όμως, να ακολουθήσουμε διεθνή πρότυπα, ώστε να έχουμε καλύτερη αποτελεσματικότητα όσον αφορά τη διάσταση της πληροφορίας αλλά και αυτό που κάνουμε εμείς με τεχνογνωσία και με μείωση κόστους. Βέβαια, η Βάση Δεδομένων είναι κάτι το οποίο σχεδιάζεται δεν θα γίνει εδώ και τώρα. Είναι μια περίοδος πιλοτικής δοκιμασίας. Εμείς έχουμε ήδη ένα υλικό που εσείς έχετε φέρει, σε λίγο καιρό θα αρχίσει η ταξινόμησή του και μέσα από εκεί οι θεματικές ενότητες και σιγά - σιγά θα μπορούμε να αλλάζουμε ή να συμπληρώνουμε τα διάφορα θέματα που θα συμπεριλαμβάνονται σ' αυτή τη βάση.

11. Γενικά συμπεράσματα

Μ. ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ: Συναδέλφισσες και συνάδελφοι, στο πρόγραμμα γίνεται λόγος για συμπεράσματα, για χρονοδιαγράμματα και προγραμματισμό του 1998. Δεν νομίζω ότι είμαι σε θέση αυτή τη στιγμή, να κάνω μια εμπεριστατωμένη εισήγηση όσον αφορά στα συμπεράσματα, δεδομένου ότι δεν είχα το χρόνο να επεξεργαστώ όλα αυτά τα οποία ελέχθησαν στις πέντε μέρες που συνεργαζόμαστε εδώ. Μπορώ, όμως, συνοψίζοντας να κάνω κάποιες διαπιστώσεις.

Η πρώτη μέρα, όπου έγινε μια γενική συζήτηση, έδειξε ότι υπάρχουν διαφορετικές απόψεις και αντιλήψεις για ορισμένα πράγματα. Την δεύτερη μέρα παρουσιάστηκε η κατάσταση στις υπερπόντιες κυρίως χώρες και έδειξε, επίσης, ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές από χώρα σε χώρα, από ήπειρο σε ήπειρο, από πολιτεία σε πολιτεία.

Έχω την αίσθηση ότι οι διαφορές που φάνηκαν την πρώτη μέρα στις γενικές τοποθετήσεις και στους γενικούς προσανατολισμούς, την δεύτερη μέρα άρχισαν να αμβλύνονται και να υπάρχουν τάσεις προς σύνθεση, επειδή ξαφνικά συνειδητοποιήσαμε όλοι τη διαφορετικότητα που μας χαρακτηρίζει. Έτσι τουλάχιστον το ερμηνεύω εγώ. Έγινε συνειδηση του τι σημαίνει ετερότητα και

υπήρξε μια υποσυνείδητη τάση προς σύνθεση και αναζήτηση κοινών σημείων και στοιχείων και από εκεί και πέρα οι εργασίες έτρεξαν ομαλά με μια τάση προς σύνθεση, προς συναίνεση, προς τη διαμόρφωση ενός κοινού πλαισίου δράσης.

Οι διαφοροποιήσεις και οι διαφορετικές αντιλήψεις ήταν τεχνικού κυρίως χαρακτήρα, ποιος θα συντονίζει κάθε δράση κ.ο.κ., πράγμα που ωστόσο έχει λίγο - πολύ διευθετηθεί. Αυτή τη στιγμή έχω την αίσθηση ότι στις περισσότερες χώρες έχει ήδη ξεκαθαριστεί ποιος θα κάνει τι. Αν υπάρχουν εκκρεμότητες, σήμερα συζητώντας και αναζητώντας κάποιες λύσεις θα τις βρούμε και έτσι θα φύγουμε από εδώ με μια σαφή κατά ένα μεγάλο βαθμό εικόνα ως προς το τι θέλουμε να κάνουμε και ποιος θα κάνει τι.

Στις τοποθετήσεις, κυρίως, των προσκεκλημένων μας από διάφορες χώρες διατυπώθηκαν αιτήματα σε σχέση με το διδακτικό υλικό, με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, με τις ανταλλαγές, με ενημέρωση κ.ο.κ. Έχω την αίσθηση ότι όλα αυτά τα αιτήματα κινούνται στα πλαίσια του Τ.Δ.Ε. το οποίο συζητήσαμε ιδιαίτερα τις τελευταίες μέρες. Δεν έχουμε, δηλ., κραυγαλέα αιτήματα εδώ, που δεν μπορούμε, θεωρητικά τουλάχιστον, να ικανοποιήσουμε. Τώρα τι θα γίνει στην πράξη, είναι κάτι άλλο και εξαρτάται σε ένα βαθμό από τον καθένα από εμάς.

Δεν θα προχωρήσω περισσότερο σε αυτό το θέμα των συμπερασμάτων διότι, επαναλαμβάνω, δεν έχω επεξεργασθεί τις σημειώσεις μου και δεν είμαι έτοιμος. Ελπίζω, όμως, ότι στις επόμενες μέρες θα συμβεί κι αυτό και θα υπάρξει μια σύνοψη, η οποία θα σταλεί σε όλους τους συμμετέχοντες. Πιο αναλυτικά συμπεράσματα και πρακτικά θα ακολουθήσουν πολύ αργότερα, αφού απομαγνητοφωνήσουμε τις κασέτες και αφού επεξεργαστούμε όλες τις προτάσεις που έχουν γίνει. Αυτό που θα ήθελα εγώ να υπογραμμίσω και στο οποίο να επιμείνω είναι, τι κάνουμε από εδώ και πέρα. Έχω ετοιμάσει ένα χαρτί στο οποίο είναι καταχωρημένα κάποιο χρονοδιάγραμμα, κάποιες ημερομηνίες. Θα προσπαθήσω να το αναλύσω για να δούμε κατά πόσο έχουμε όλοι κατανοήσει τι πρέπει να γίνει από εδώ και πέρα και με ποια βήματα.

Είπαμε ότι θα συνταχθούν Τ.Δ.Ε., τα οποία θα αναφέρονται σε συγκεκριμένα υποέργα. Αν πάρετε το μεγάλο Τ.Δ.Ε., το οποίο έχω συντάξει εγώ, θα δείτε ότι έχει μέσα συγκεκριμένα υποέργα και για καθένα από αυτά τα υποέργα, για κάθε υποδράση, θα πρέπει να συνταχθεί ξεχωριστό Δελτίο Έργου από πλευράς σας. Τα δικά σας Τ.Δ.Ε θα πρέπει να έχουν τη γραμμή και τη λογική που έχει το μεγάλο Τ.Δ.Ε. Δηλ. μια σύντομη περιγραφή στην αρχή, μια τεκμηρίωση, στη συνέχεια τις αναγκαίες πληροφορίες, μια τεχνική ανάλυση των εργασιών που θα κάνουμε, χρονοδιαγράμματα, δηλ., πότε θα κάνουμε τι και αναλυτικό προϋπολογισμό, όπου αναφέρεται ότι ο τάδε θα κάνει την τάδε ανάλυση στο τάδε χρονικό διάστημα και θα πάρει αυτά τα χρήματα.

Ας πούμε, όμως, ότι βρισκόμαστε σε αδυναμία να κατονομάσουμε αυτή τη στιγμή ένα συνεργάτη. Τότε έχουμε τη δυνατότητα να τον περιγράψουμε. Δηλ. αναφέρουμε τις προδιαγραφές, π.χ. ένας γλωσσολόγος για εκπόνηση της μελέτης Χ. Αυτό βέβαια το κάνουμε σε εξαιρετικές περιπτώσεις

που πράγματι δεν μπορούμε να κατονομάσουμε τους συνεργάτες μας, το έργο που θα κάνουν, τη χρονική περίοδο που θα κάνουν αυτή τη δουλειά και τα χρήματα που θα πάρουν.

Γράφω εδώ στις παρατηρήσεις, ότι θα ήθελα οι προϋπολογισμοί να είναι σε δραχμές, γιατί αυτό μας διευκολύνει. Εσείς μετατρέπετε τα σε δραχμές και εμείς στη συνέχεια θα πούμε ότι αυτός ζητάει 12.000.000 δρχμ. θα τα κάνουμε συνάλλαγμα και θα τα στέλνουμε. Αυτό μας διευκολύνει σημαντικά. Θα πρέπει μέσα στον Ιούλιο, οι συνάδελφοι από το εξωτερικό να βρείτε τους συνεργάτες, να συντάξετε το Τ.Δ.Ε., για να έχετε περιθώριο να τα στείλετε με e-mail, να τα δώ και να σας πω την άποψή μου, ώστε να οριστικοποιηθούν, και να δρομολογηθεί μετά η διαδικασία της σύναψης μιας σύμβασης μεταξύ του Πανεπιστημίου Κρήτης και του συγκεκριμένου Πανεπιστημίου, Ινστιτούτου, Κέντρου, το οποίο θα εκπροσωπείται από ένα συγκεκριμένο πρόσωπο. Ένα συγκεκριμένο πρόσωπο θα υπογράψει, έτσι ώστε να είμαστε μέσα στο Καλοκαίρι έτοιμοι και οι μεν συνάδελφοι που έχουν τώρα διακοπές να επιστρέψουν, και να μπου αμέσως στα σχολεία, οι δε συνάδελφοι που έχουν ακόμα σχολικό έτος στο νότιο ημισφαίριο, να μπορέσουν όσο πιο σύντομα γίνεται να μπου στα σχολεία να δουλέψουν.

Αυτό, βέβαια, σημαίνει ότι μέχρι αυτή τη στιγμή εργαζόμαστε, συλλέγουμε υλικό. Δεν θα περιμένουμε να υπογραφεί η σύμβαση. Μπορείτε να θεωρείτε δεδομένο, αφού δρομολογούμε μια τέτοια συνεργασία, ότι θα υπογραφεί η σύμβαση και προχωρείτε στη δουλειά.

Όταν γράφω ότι π.χ. μέχρι 15 Αυγούστου 1997 θα υπογραφεί η σύμβαση με το Πανεπιστήμιο Κρήτης αλλά θα έχει αναδρομική ισχύ με κάλυψη δαπανών από 1η Ιουλίου 1997, δεν κάνω Υπουργείο Παιδείας και για εμάς. Το πρόγραμμα τρέχει τώρα δυο μήνες και το Υπουργείο Παιδείας λέει ότι η σύμβαση ισχύει από την μέρα που θα υπογραφεί, ωστόσο όμως η κάλυψη δαπανών ισχύει από 1η Μαΐου. Η δουλειά έχει ξεκινήσει για πολλούς από εμάς, άρα θα λέμε ότι από 1η Ιουλίου δικαιούμαστε χρήματα. Αν γίνει αυτό θα έχουμε κάνει ήδη κάποιες δουλειές τον Ιούλιο και τον Αυγούστου και στο τέλος Αυγούστου θα κάνουμε μια πρώτη αναφορά προς το Πανεπιστήμιο και στη συνέχεια εγώ προς το Υπουργείο Παιδείας. Από εκεί κι έπειτα θα έχουμε τα τρέχοντα, τα μηνιαία δελτία και τα τριμηνιαία. Η 31η Δεκεμβρίου 1997 είναι βέβαια η ημερομηνία λήξης του έτους 1997 και του Τεχνικού Δελτίου που έχουμε στα χέρια μας, που σημαίνει ότι με την λήξη του έτους θα πρέπει να στείλουμε τις εκθέσεις μας, τα παραδοτέα μας. Έχουμε διαπιστώσει όλοι ότι μέχρι το τέλος του Δεκεμβρίου δεν είναι δυνατόν να έχουν ολοκληρωθεί οι μελέτες. Θα έχουν φτάσει σε ένα ικανοποιητικό βαθμό, ωστόσο όμως δεν είναι δυνατόν να έχουν ολοκληρωθεί. Αυτό το ήξερα κι εγώ από την αρχή, το ήξερε και το Υπουργείο Παιδείας και γι' αυτό ακριβώς το λόγο στα παραδοτέα και το Τεχνικό Δελτίο που έχετε στα χέρια σας, στη σελίδα 38 έχω κάνει ήδη, μια γενική παρατήρηση, λέγοντας ότι επειδή καθυστέρησε το δελτίο, θα παραδοθούν τα παραδοτέα στο πρώτο τρίμηνο του 1998. Ήδη το είπε και η κ. Πατούχα ότι, εφόσον είναι τεκμηριωμένο ένα αίτημα, μπορεί να δοθεί παράταση. Ωστόσο, εμείς θα έχουμε ένα υλικό στο τέλος του χρόνου που θα μας δίνει τη

δυνατότητα να έχουμε αποσαφηνίσει μια σειρά από πράγματα και άρα να μπορούμε πάνω σ' αυτά να στηριχθούμε για την παραγωγή υλικού. Εφόσον αυτό το έχουμε, έχουμε λύσει πολλά πράγματα. Είναι σύνθηρες φαινόμενο, όταν σε μια έρευνα βγουν οι συχνότητες, τα πρώτα στοιχεία, η πρώτη αξιολόγηση να έχουν ήδη αποσαφηνιστεί αρκετά πράγματα, κι από εκεί κι έπειτα μπαίνουμε στις λεπτομέρειες. Η πρώτη έκδοση όμως των μελετών ήδη μπορεί να αποτελέσει βάση πάνω στην οποία θα στηριχθούν οι δράσεις και υποδράσεις του 1998. Με αυτή την έννοια, λοιπόν, πρέπει να δούμε τα χρονοδιαγράμματα και τα παραδοτέα. Τα παραδοτέα στην μορφή που θα είναι έτοιμα την 31η Δεκεμβρίου θα μας επιτρέψουν να πάμε στο επόμενο βήμα. Δηλ. το Τεχνικό Δελτίο. Κάπως έτσι αντιλαμβάνομαι εγώ την όλη διαδικασία. Αυτά ως προς το 1997, και θα σταματήσω εδώ για να τοποθετηθείτε εσείς, κι αν υπάρχουν απορίες να αποσαφηνιστούν.

Ν. ΓΙΩΤΙΤΣΑΣ: Εμείς στη Γερμανία έχουμε πολύ μεγάλο πρόβλημα, να ανταποκριθούμε στις συγκεκριμένες ημερομηνίες. Από τους συναδέλφους που είμαστε εδώ, ο κ. Μπενέκος ήδη βρίσκεται σε άδεια. Η κ. Παπακυριακού από τις 10 του μηνός θα βρίσκεται και αυτή σε άδεια. Πρέπει, όμως, να καθορίσουμε μια ημερομηνία, μέχρι 31 Ιουλίου για την επιλογή των συνεργατών γιατί θα έχουμε μεγάλο πρόβλημα. Δεν ξέρω αν σ' αυτή την πρώτη φάση θα επιτραπεί στο Τεχνικό Δελτίο να κάνουμε την περιγραφή των συνεργατών γιατί δεν θα έχουμε την ευκαιρία να τους βρούμε όταν γυρίσουμε. Ένα είναι αυτό το πρόβλημα. Για τον πρώτο μήνα τι θα μπορούσαμε να στείλουμε ως δελτίο πεπραγμένων; Για το τρίμηνο δεν θα έχουμε πρόβλημα, γιατί θα έχουμε κάποιες ενέργειες, τον πρώτο μήνα, θα είναι η σύνταξη του Δελτίου. Δεν ξέρω αν σ' αυτό το σημείο αν θα έχουμε ανταλλαγή απόψεων.

ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ: Εγώ σκέφτομαι ότι υπάρχουν ιδιαιτερότητες από χώρα σε χώρα. Καταρχήν το νότιο ημισφαίριο έχει σχολικό έτος τώρα, έχει μαθήματα, άρα δεν βρίσκεται σε διακοπές. Η Ευρώπη βρίσκεται σε διακοπές, και ίσως να προκύψουν καθυστερήσεις. Στην περίπτωση της Γερμανίας, θα πάμε ίσως ένα μήνα πίσω. Αυτές οι ημερομηνίες είναι ενδεικτικές και από ορισμένους σίγουρα μπορούν να κρατηθούν, ενώ από άλλους όχι. Ωστόσο, άλλο είναι να πας ένα μήνα πίσω κι άλλο τρεις. Ο χρόνος εδώ είναι αρκετά δύσκολος. Αν δεν αξιοποιήσει κανείς και το καλοκαίρι, έστω με κάποιες επαφές, έστω με κάποιες εργασίες, τότε θα υπάρξει σοβαρή δυσκολία. Στην αρχή του σχολικού έτους θα πρέπει να είναι κανείς έτοιμος και να ξέρει τι πρέπει να κάνει. Διαφορετικά δεν βγαίνει το πρόγραμμα.

ΣΥΝΕΔΡΟΣ: Για το 1997 ξέρουμε ότι δεν ξεκινάει καμιά χώρα παραγωγή διδακτικού υλικού. Μπορεί όμως συμπληρωματικά να ετοιμάσει κάποιο υλικό. Το ερώτημα είναι εφόσον έχουμε κάτι τέτοιο, η εκτύπωση του υλικού αυτού μπορεί να γίνει οπουδήποτε ή υποχρεωτικά στην Ελλάδα;

Μ. ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ: Αυτό το είπαμε ήδη από το πρωί. Όσον αφορά σ' αυτό το θέμα, είναι κάτι που θα πρέπει να το συζητήσουμε με το Υπουργείο.

ΣΥΝΕΔΡΟΣ: Ένα δεύτερο: η παράδοση του υλικού, εάν είναι ολοκληρωμένη τις 31 Δεκεμβρίου, όχι το βιβλίο το ίδιο, η εκτύπωσή του, είμαστε εντάξει, είμαστε μέσα στα πλαίσια των προβλεπομένων;

Μ. ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ: Εφόσον χρηματοδοτείται η παραγωγή του υλικού και παραδοθεί είναι εντάξει.

Κ. ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ: Ειδικά με την περίπτωση της Αυστραλίας και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που κανονικά θα πρέπει να πραγματοποιηθεί το πρώτο σκέλος μέχρι το Δεκέμβριο - Ιανουάριο, για να μπορέσουμε να πάρουμε εκδήλωση ενδιαφέροντος από τους εκπαιδευτικούς και να τελειοποιηθεί το όλο πρόγραμμα, χρειαζόμαστε τουλάχιστον ένα τρίμηνο. Δεδομένου ότι έχουμε δυο τρίμηνα μέχρι το τέλος του χρόνου, αν υποβάλλουμε το σχέδιο για το πρώτο στάδιο της επιμόρφωσης μέχρι το τέλος του τρίτου τριμήνου, θα μπορέσουμε να έχουμε μια σχετική απάντηση ώστε να μπορέσουμε να ενημερώσουμε τους εκπαιδευτικούς;

Μ. ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ: Ο κ. Κυπριανός μου δίνει την ευκαιρία να κάνω διαφοροποιήσεις στις διάφορες υποδράσεις. Το Τ.Δ. που θα υποβληθεί και η σύμβαση που θα υπογραφεί δεν πρέπει να γίνει σ' αυτές τις ημερομηνίες. Έχει περιθώριο να πάει πίσω. Εάν, δηλ., έρθει τα τέλη Σεπτεμβρίου και ξεκαθαριστεί και έχεις μπροστά σου Νοέμβρη, Δεκέμβρη για να ετοιμαστείς για την επιμόρφωση, δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα. Πρόβλημα υπάρχει στις μελέτες, οι οποίες θέλουν χρόνο για να βγουν. Οι ανταλλαγές και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών είναι διαδικασίες βραχυπρόθεσμες. Εδώ ο Γεωργιογιάννης έχει ήδη ετοιμάσει μια πρόταση. Δεν ισχύουν καθόλου αυτές τις ημερομηνίες. Αυτός μπορεί να υποβάλλει αύριο το Τεχνικό Δελτίο. Αυτή λοιπόν η δράση, ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ δεν έχει το πρόβλημα που έχει η δράση Ι ΑΘΗΝΑ, μελέτες, διδακτικό υλικό κ.λ.π.

Κ. ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ: Ως φορέα υλοποίησης εμείς στην Αυστραλία, τι θα αναφέρουμε πάνω στο δελτίο αυτό;

Μ. ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ: Αυτό είναι ένα σημείο που θα πρέπει να το ξεκαθαρίσουμε και επειδή ο κ. Τάμης καθυστέρησε να έρθει, θα πρέπει να κάνουμε κάποιες συζητήσεις για να δούμε ποιος θα πρέπει να είναι ο φορέας. Οι συνεργάτες θα πρέπει να είναι πολλοί και διάφοροι, όμως ποιος θα είναι αυτός που θα υπογράψει την σύμβαση συνολικά πρέπει να οριστικοποιηθεί. Στην περίπτωση επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών ενδέχεται να εμφανιστεί ως φορέας υλοποίησης και το δικό σας Τμήμα και

θα πρέπει να υπογραφεί μ' αυτόν η σύμβαση, γιατί είναι μια σύμβαση που είναι ξεχωριστή από τις μεγάλες δράσεις. Σ' αυτή την περίπτωση δεν θα πάνε χρήματα στο εξωτερικό. Εδώ θα πληρωθούν τα χρήματα, διότι η δική σας επιμόρφωση θα γίνει εδώ. Σε άλλες περιπτώσεις, όπως ο Καναδάς και η Ευρώπη, που σκεφτόμαστε να κάνουμε μια επιμόρφωση. Εκεί, πρέπει να συνταχθεί ΤΔΕ.

Κυρία Πατούχα, υπάρχει το εξής θέμα και το βασανίζουμε αρκετή ώρα. Πώς μπορούμε να κάνουμε μια αλλαγή. Είχαμε προγραμματίσει ένα σεμινάριο επιμόρφωσης εκπαιδευτικών από την Ευρώπη με ένα προϋπολογισμό γύρω στα 22 εκατ., ο οποίος για καθαρά τεχνικούς λόγους δεν βγαίνει. Σκεφτόμαστε τώρα να ζητήσουμε από το Υπουργείο να μας επιτρέψει αυτό το ποσό να το μετατρέψουμε σε σεμινάρια στο εξωτερικό - στην Ευρώπη, στον Καναδά, στις Η.Π.Α. Με τα ίδια χρήματα μπορούμε να κάνουμε πολύ περισσότερα σεμινάρια. Ο προϋπολογισμός μένει ο ίδιος, η υποδράση, η επιμόρφωση μένει ίδια, αλλά θα αλλάξει η μεθοδολογία, τα χρονοδιαγράμματα και ο τόπος εκτέλεσης.

A. ΠΑΤΟΥΧΑ: Ελπίζω ότι είναι κάτι που μπορεί να γίνει. Σ' αυτή τη περίπτωση, δεν έχουν οι συνάδελφοι παρά να κάνουν προτάσεις μόλις πάνε, να γίνει μια πρόταση και ένας προϋπολογισμός για να ξέρουμε πόσα χρήματα θα χρειαστούμε, π.χ., στο Καναδά, για αυτή την περίοδο, με αυτούς τους εκπαιδευτικούς.

M. ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ: Μέσα από αυτή τη διαδικασία, λοιπόν, θα διαμορφωθούν τα Τεχνικά Δελτία και θα γίνει η επιμόρφωση. Αυτό το προλαβαίνουμε, διότι είναι σύντομες διαδικασίες. Αλλά και σ' αυτό θα πρέπει να υπάρξει πρόταση και Τεχνικό Δελτίο ξεχωριστό από την δράση Ι ΑΘΗΝΑ.

M. ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ: Ένα μέρος του προγραμματισμού του 1998 είναι η επόμενη συνάντηση εργασίας. Έχει προβλεφθεί και έχει εγκριθεί στο Τεχνικό Δελτίο μία συνάντηση εργασίας κάθε χρόνο και το ερώτημα είναι, η επόμενη συνάντηση εργασίας πότε θα γίνει; Έχω την αίσθηση ότι αυτή η χρονική περίοδο, που έγινε τώρα, είναι η πιο βολική, η πιο κατάλληλη. Είναι σταθερές οι ημερομηνίες που είναι κλειστά τα Πανεπιστήμια; 27/6 έως 13/7.

Θα μπορούσαμε βέβαια, αν όλα πάνε καλά, του χρόνου τέτοιο καιρό να έχουμε να ανακοινώσουμε σημαντικά πράγματα. Κάτι που σημαίνει, η συνάντηση εργασίας να συνδυαστεί με ένα συνέδριο. Να ανακοινωθούν μια σειρά πραγμάτων που θα ενδιέφεραν κι άλλο κόσμο, εκτός από όλους όσους εμπλέκονται στο πρόγραμμα. Εγώ βλέπω μεταξύ 26-27 το συνέδριο. Δεν θα χρειαστούμε πέντε μέρες να δουλεύουμε. Θα χρειαστούμε 2-3 μέρες και οι άλλες μπορεί να είναι σε συνδυασμό με ένα συνέδριο και στη συνέχεια για τρεις μέρες της Συνάντησης Εργασίας. Θα μπορούσε βέβαια να είναι από την Πέμπτη 2 Ιουλίου έως την Τρίτη 7 Ιουλίου. Σημειώστε, λοιπόν, 26/6 έως 3/7 και εναλλακτικά 1/7 έως 6/7.

Προγραμματισμός του 1998: Το 1998 θα είναι έτος που θα πραγματοποιηθούν γι' άλλη μια φορά επιμορφωτικά σεμινάρια στο εξωτερικό και στην Ελλάδα, ανταλλαγές μαθητών και εκπαιδευτικών. Εκείνο το οποίο θα χαρακτηρίσει το '98 και το '99 ίσως και το 2000, θα είναι ότι μπαίνουμε: πρώτο σε παραγωγή διδακτικού υλικού και δεύτερο στο χτίσιμο των δικτύων επικοινωνίας και των Βάσεων Δεδομένων. Δηλ. οι Βάσεις θα σχεδιαστούν το 1997. Τα δίκτυα μέχρι το τέλος '97 θα πρέπει να τα έχουμε και να λειτουργούν. Ωστόσο, οι Βάσεις Δεδομένων θα στηθούν το '97 και το '98 θα αρχίζουν να γεμίζουν, γιατί θα έχουμε πια τους φορείς, θα έχουμε τα διδακτικά υλικά και ένα σωρό πράγματα τα οποία θα μπορούν να περνούν στις βάσεις των δεδομένων. Αυτά τα δυο πράγματα θα χαρακτηρίσουν τα δυο επόμενα έτη. Η παραγωγή, η δοκιμαστική εφαρμογή, η εκτύπωση και συγχρόνως η δημιουργία και μεταφορά παραδοσιακού υλικού σε ηλεκτρονική μορφή και το πέρασμα όλων αυτών των πραγμάτων στις Βάσεις Δεδομένων. Για να μπει κανείς σε παραγωγή υλικού το 1998, θα πρέπει να κάνει τώρα ήδη μια προεργασία. Αυτό σημαίνει για εσάς στην πράξη ότι παράλληλα με τις ομάδες που συγκροτούνται τώρα για τις μελέτες, συγκροτούνται και ομάδες που θα μπουν στην παραγωγή υλικού. Εξάλλου, μην ξεχνάμε ότι για το 1998, είναι δυνατή η αναμόρφωση υπάρχοντος διδακτικού υλικού, σύμφωνα με το Τεχνικό Δελτίο, και η ολοκλήρωση διδακτικού υλικού, εφόσον κρίνεται ότι είναι κατάλληλο και καλύπτει μια ανάγκη. Άρα, τώρα ήδη θα δημιουργηθούν οι πρώτες ομάδες που θα δουλεύουν στο υλικό. Σ' αυτό βέβαια θα μας βοηθήσει και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Μέσα από τα σεμινάρια θα εμφανιστούν κάποιοι άνθρωποι οι οποίοι θα μπουν και θα δουλέψουν σε ομάδες εργασίας, διότι τα σεμινάρια να τα φαντάζεστε πάντα σε άμεση σχέση με το πρόγραμμα, με το έργο Παιδεία Ομογενών. Τα προϊόντα του προγράμματος θα είναι ένα από τα πρώτα υλικά επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Επίσης οι εκπαιδευτικοί θα εμπλέκουν στο βαθμό που μπορούν να εμπλακούν στο έργο αυτό και μέσα από αυτή την εμπλοκή θα εμπλουτίσουν τις εμπειρίες τους και θα λειτουργήσουν στη συνέχεια ως πολλαπλασιαστές. Να δείτε την παραγωγή του υλικού και γενικά το Τεχνικό Δελτίο Έργου σε άμεση σχέση με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και να δείτε αυτές τις δυο δράσεις ως αλληλοτροφοδοτούμενες. Αυτό θα παρακαλέσω να το έχουμε υπόψη μας και να επιδιώξουμε να ετοιμάσουμε τις ομάδες και να δημιουργήσουμε την υποδομή το 1997, έτσι ώστε το 1998 να αρχίσουμε να είμαστε παραγωγικοί.

Βέβαια, υπάρχουν ήδη στημένες ομάδες σε ορισμένα κράτη. Αυτό ισχύει κυρίως για την Αυστραλία και την Γερμανία. Είναι ομάδες που δουλεύουν χρόνια και μαζί μου. Και αυτές οι ομάδες σ' αυτή τη περίπτωση θα ενταχθούν βέβαια στο πρόγραμμα και θα υπηρετήσουν ίσως και άλλες λογικές. Αυτό, όμως, να το έχουμε υπόψη μας. Και θα πρέπει σ' αυτή τη περίπτωση οι συντονιστές να βλέπουν το συνολικό έργο. Και οι επιστημονικές επιτροπές που θα γίνουν σε κάθε κράτος να τα βλέπουν αυτά και να χαράξουν στρατηγικές και τακτικές κινήσεις για τις χώρες τους. Αυτό το θεωρώ πολύ σημαντικό και αυτή θα είναι η λογική που θα χαρακτηρίζει το Τεχνικό Δελτίο Έργου του 1998.

Παρακαλώ πάνω σ' αυτό αν έχετε τοποθετήσεις, απορίες, ερωτήσεις, προτάσεις, ο,τιδήποτε να τις κάνετε. Το τι θέλουμε φαίνεται να είναι ξεκαθαρισμένο, το πώς θα το κάνουμε δεν είναι ακόμα εκατό τοις εκατό ξεκαθαρισμένο. Ελπίζω όμως ότι θα ξεκαθαριστεί σύντομα.

Π.ΤΣΙΜΠΟΣ: Πολλοί από εμάς έχουμε το χρόνο στο μυαλό σας. Είμαστε καθηγητές Πανεπιστημίου και άλλα πράγματα που μας πιέζουν να τα τελειώσουμε. Καλό είναι να πιεστούμε λίγο, αλλά να υπάρχει και μία πιθανότητα ελαστικότητας.

Μ. ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ: Η δουλειά που θα ξεκινήσει το 1998, δεν θα πιέζει τους πανεπιστημιακούς και αυτούς που θα εμπλακούν στις μελέτες, αλλά θα μεταφερθεί σε άλλους. Το βάρος θα μεταφερθεί από τις μελέτες στην παραγωγή κ.λ.π. Οι επιμορφώσεις δεν είναι ιδιαίτερο βάρος. Εκεί θα εμπλακούν περισσότερο εκπαιδευτικοί και άλλα πρόσωπα. Δεν σημαίνει ότι το '98 θα φορτωθούν οι Πανεπιστημιακοί κι άλλη δουλειά. Αλλού θα μεταφερθεί η δουλειά. Εκείνο, όμως, που παραμένει ως πρόβλημα είναι αυτό που αυτή τη στιγμή αναλαμβάνετε εσείς, τι γίνεται με τα χρονοδιαγράμματα, τα οποία συνεχίζουν να είναι σφικτά.

Α. ΤΑΜΗΣ: Να πω κι εγώ δυο λόγια. Ήρθα καθυστερημένος εξαιτίας άλλων υποχρεώσεων. Ήθελα να σας πω ότι τα πράγματα δεν είναι καθόλου εύκολα τουλάχιστον στην Ωκεανία, Αυστραλία, Νέα Ζηλανδία, Λατινική και Κεντρική Αμερική, όπου υπάρχουν εγγενή προβλήματα, δημογραφικά προβλήματα. Εάν αφήσουμε την ευκαιρία αυτή, που μας προσφέρει το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, για πρώτη φορά, να μεριμνήσουμε συστηματικά για την ελληνομάθεια των παιδιών, νομίζω ότι χάνουμε το τρένο του απόδημου ελληνισμού οριστικά. Τα επόμενα 10 χρόνια είναι πάρα πολύ χρήσιμα και αν πράγματι δεν δρομολογηθούν τα προγράμματα αυτά, δεν γίνουν οι μελέτες και δεν μπορέσουμε να υλοποιήσουμε προγράμματα για μια σωστή εμπέδωση και λειτουργία των Ελληνικών μέσα στα σχολεία με βιβλία και όχι μονάχα για τα παιδιά των Δημοτικών και των Γυμνασίων, αλλά και για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και για παιδιά με προβλήματα, πράγματι χάσαμε το τρένο. Η Αυστραλία είναι μια αχανής ήπειρος και από ότι διαπίστωσα το ίδιο συμβαίνει και στην Κεντρική και Λατινική Αμερική. Είναι πάρα πολύ δύσκολο να διδάξουμε την γλώσσα μας μόνο με βιβλία. Θα πρέπει να έχουμε σαν στόχο μας να μεριμνήσουμε και για προγράμματα που να έχουν άμεση σχέση με το INTERNET, με CD-ROM, με SOFTWARE κλπ. Δεν είναι, λοιπόν, μονάχα το βιβλίο. Θα πρέπει να μεριμνήσουμε και για τους άλλους τρόπους που υπάρχουν προκειμένου να μεταδώσουμε την παιδείας μας. Θα πρέπει τις όποιες δυσκολίες υπάρχουν ή γεννάει το πρόγραμμα, να τις ξεπερνάμε. Νομίζω ότι έχουμε μονάχα 10 χρόνια μπροστά μας. Δεν ξέρω τι γίνεται στη Γερμανία. Στην Ωκεανία, Νέα Ζηλανδία, Αυστραλία, Λατινική και Κεντρική Αμερική, η πρόνοια της μητροπολιτικής Ελλάδας υπήρχε πάντα, αλλά δεν

ήταν μεθοδευμένη. Τώρα είναι μεθοδευμένη, κατά συνέπεια οποιαδήποτε δικαιολογία δεν θα μπορέσει να σταθεί, θα είναι μετέωρη.

Μ. ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ: Θεωρώ σημαντικές τις παρατηρήσεις και εκκλήσεις του Τάσου. Τώρα, θα ήθελα να ρωτήσω αν κάποιοι συνάδελφοι, ή έστω ένας από κάθε χώρα, θα 'θελε να κάνει ένα δικό του κλείσιμο, πριν κλείσω εγώ ως υπεύθυνος του έργου.

12. Ευχαριστίες Συνέδρων – Λήξη των εργασιών

Μ. ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ: Ως συντονιστής της Αυστραλίας, θεωρώ ότι αυτή η συνάντηση ενδεχομένως όλους να μας φόβιζε και να μην ξέραμε που οδεύαμε, όταν είχαμε σκεφτεί ότι θα φτάναμε στην Κρήτη γι' αυτή τη συνάντηση εργασίας. Αλλά νομίζω ότι ήταν αρκετά χρήσιμη καταρχάς, γιατί εάν μας στέλνατε κάποια στιγμή όλα αυτά τα φύλλα που πήραμε, να μην μπορούσαμε ούτε καν να συλλάβουμε ποια είναι η σχέση του καθενός από αυτά ή η δική μας ως ατόμων, ερευνητών ή μελετητών. Τουλάχιστον για μένα ξεκαθάρισε και για όλους τους συναδέλφους από την Αυστραλία, αν απηχώ και τις δικές τους απόψεις, ότι δεν ήταν νωρίς αυτή η συνάντηση. Ήρθε την κατάλληλη στιγμή που ήμασταν όλοι πεπεισμένοι ότι δεν υπάρχουν άλλα περιθώρια, όπως ανέφερε και ο κ. Τάμης προηγουμένως. Είμαστε σε οριακό σημείο. Σαφώς έχουμε διαπιστώσει όλοι αυτό που άλλοι συνάδελφοι το έβλεπαν πιο σφαιρικά, ενδεχομένως ο Μιχάλης ο Δαμανάκης, που είχε μια προοπτική πιο παγκόσμια, να βλέπετε τις διάφορες χώρες και τις ιδιομορφίες τους. Εμείς δεν το βλέπαμε, αλλά τώρα είναι πια ξεκάθαρο για μας.

Η κάθε χώρα έχει τις ιδιομορφίες της αλλά αυτό είναι που αποτελεί και την δύναμη για κάθε χώρα, να διαμορφώσει ένα τέτοιο πλαίσιο εργασίας στο οποίο τα επόμενα 10-20 χρόνια, ανάλογα, να μπορέσει να φτάσει σε κάποια αποτελέσματα. Σαφώς έχουμε διαπιστώσει τις τάσεις που υπάρχουν σήμερα σ' όλο το κόσμο και ειδικά Καναδά, Αμερική και γενικά αγγλόφωνες χώρες, Αγγλία, το οποίο ίσως θεωρούσαμε και κάτι το δεδομένο ότι στις αγγλόφωνες χώρες είναι κοινά τα προβλήματα. Ενδεχομένως ίσως να μην είναι έτσι τα πράγματα. Αλλά αντιλαμβανόμαστε και το τι μας περιμένει. Είναι μια διαδικασία η οποία θέλει συλλογική συνείδηση και ευθύνη, κάτι που προηγουμένως, στη δική μας τουλάχιστον περίπτωση δεν το είχαμε αντιληφθεί τόσο έντονα. Νομίζω ότι εάν μένει σε μας τους Ελληνοαυστραλούς μια συγκεκριμένη άποψη είναι ότι είμαστε σε οριακό σημείο όπου η συνεργασία πρέπει να είναι όχι δεδομένη, αλλά ότι κανείς από εμάς δεν μεταφέρει πια την όλη αλήθεια και ότι έχουμε να κάνουμε με μια Αυστραλία, η οποία μετασχηματίζεται, με εγγενή προβλήματα. Άρα, λοιπόν, φεύγουμε - τουλάχιστον εγώ - από αυτή τη συνάντηση εργασίας πολύ πιο συγκεκριμένος με μια παγκόσμια γνώση, που ενδεχομένως κάποιοι άλλοι συνάδελφοι

την είχαν. Δεν την είχαν, όμως, όλοι και τώρα συναντιλαμβανόμαστε τις δυσκολίες μεν αλλά και το πόσο σημαντικό θα είναι αυτό το έργο αν το πετύχουμε. Νομίζω ότι είμαστε μπροστά σε μια ιστορική στιγμή, με ιστορικές ευθύνες για όλους μας και εφόσον έχουμε την ΑΘΗΝΑ, τον ΕΡΜΗ και τον ΠΡΟΜΗΘΕΑ στο πλευρό μας, εάν τα κατάφεραν αυτοί και άντεξαν τόσα χρόνια και τους βάζουμε τίτλους στις εργασίες μας, γιατί να μην αντέξουμε κι εμείς και να φτάσουμε πιο πέρα.

Είμαι σίγουρος ότι ένα τέτοιο πρόγραμμα αξίζει περισσότερης προσοχής από το Υπουργείο Παιδείας. Όχι μόνο μια τριετής ή τετραετής παράταση ενός έτους, αλλά για μένα ξεκαθάρισε κάτι εάν έχει να προσφέρει σήμερα κάτι η Ελλάδα όχι μόνο στους απόδημους Έλληνες αλλά και στον ίδιο της τον εαυτό, θα προκύψουν πράγματα τα οποία ίσως τα δούμε του χρόνου στο συνέδριο - συνάντηση, που θα αφορούν όλη ελληνική παιδεία στο σύνολό της. Δηλ. κάπου διαισθάνομαι ότι από αυτή την τριετή εμπειρία που θα έχουμε όλοι μας, θα προκύψουν πράγματα που θα καθορίσουν και το μέλλον της ελληνικής εκπαίδευσης. Το μυαλό μου πηγαίνει στο 1910 με τον Εκπαιδευτικό Όμιλο. Συναισθάνομαι αυτό το βάρος και νομίζω ότι όλοι μας κάπως έτσι αισθανόμαστε φεύγοντας από εδώ. Να ευχαριστήσω καταρχάς το Πανεπιστήμιο Κρήτης, τις κοπέλες από την Γραμματειακή στήριξη που είχε αυτό το πρόγραμμα, που νομίζω ότι ήταν μια συνάντηση άψογη.

Ν. ΓΙΩΤΙΤΣΑΣ: Εγώ χαίρομαι που βρέθηκα πρώτη φορά μεταξύ τόσων επιφανών επιστημών, που τους περισσότερους τους ήξερα μόνο από τη βιβλιογραφία. Χαίρομαι, επίσης, που μου δίνεται η ευκαιρία να δείξουμε κι εμείς ότι στη Γερμανία δουλέψαμε αρκετά χρόνια και πιστεύω ότι κάτι μπορούμε να παρουσιάσουμε. Σ' αυτό συνετέλεσε πάρα πολύ η συνεργασία που είχαμε παλιότερα με το Πανεπιστήμιο των Ιωαννίνων, και τώρα με το Πανεπιστήμιο Κρήτης πάλι με τον Δαμανάκη. Αυτά συνδυάζονται. Προσωπικά και εκ μέρους όλων των συνεργατών από την Γερμανία ήθελα να εκφράσω τις θερμές μας ευχαριστίες προς την ομάδα. Διαπιστώνω ότι πίσω ή παράλληλα με το Μιχάλη, στέκονται τόσο αξιόλογοι συνεργάτες, τους οποίους κατονόμασε προηγουμένως ο Μίμης. Κι εγώ θέλω να δώσω τις ιδιαίτερες ευχαριστίες τόσο στους συναδέλφους του Μιχάλη από το Πανεπιστήμιο, όσο και στους στενούς συνεργάτες από το Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ. Πιστεύω ότι δεν χρειάζεται να πούμε πολλά λόγια. Παρόλο που κουρασθήκαμε πραγματικά θα χρειαστούμε δυο βδομάδες για να χωνέψουμε όλο τον πλούτο της πληροφόρησης που πήρα. Ευχαριστώ όλους τους συναδέλφους.

Γ. ΣΠΥΡΙΔΑΚΗΣ: Εγώ θα ήθελα να ευχαριστήσω εκ μέρους όλων των συναδέλφων μας από τις Η.Π.Α., τον κ. Δαμανάκη και όλους τους συνεργάτες του, διότι οργάνωσαν τόσο αποτελεσματικά αυτή την συνάντηση εργασίας. Κι, επίσης, για την φιλοξενία τους η οποία θα μας μείνει αξέχαστη. Η εργασία την οποία κάναμε εδώ ήταν πολύ σοβαρή, πολύ καλά οργανωμένη και νομίζω ότι αυτό θα έχει θετικές επιπτώσεις για το τι θα κάνουμε στο μέλλον. Επίσης, με τη συνάντηση αυτή μας δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσουμε πολλούς καλούς ανθρώπους, εκλεκτούς συναδέλφους από όλα

τα μέρη του κόσμου κι αυτό ήταν πολύ σημαντικό. Υπεράνω όλων, η εργασία την οποία όλοι επιτελούμε, και αυτό είναι πολύ σπουδαίο, έχει ένα πολύ ευγενικό στόχο, να βοηθήσουμε την διατήρηση της ελληνικής γλώσσας και του ελληνικού πολιτισμού σε όλο τον κόσμο. Και έχοντας όλοι υπόψη το στόχο αυτό, νομίζω ότι θα έχουμε και τη δύναμη και το κουράγιο και με τις καλές εμπειρίες που είχαμε εδώ να συνεχίσουμε θετικά στο μέλλον. Και πάλι σας ευχαριστούμε.

Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ: Κι εγώ με τη σειρά μου εκ μέρους της канаδικής ομάδας, θα ήθελα να πω δυο λόγια. Νομίζω ότι όταν ξεκινούσαμε, και όχι μόνο εμείς από τον Καναδά αλλά και οι άλλοι συνάδελφοι, σίγουρα δεν είχαμε επίγνωση το πόσο αυτή η συνάντηση θα ήταν σημαντική. Σίγουρα, τουλάχιστον όσο με αφορά - και νομίζω - ισχύει και για τους συναδέλφους μου από τον Καναδά, είχαμε βεβαίως μια αντίληψη του τί θα γίνει εδώ, αλλά βέβαια θα πω ότι ξεπέρασε τις προσδοκίες μας. Βρεθήκαμε μπροστά σε μια συνάντηση αρκετά καλά οργανωμένη γι' αυτό αξίζουν βέβαια συγχαρητήρια στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, στον υπεύθυνο για την οργάνωση αυτή, τον κ. Δαμανάκη, τους συνεργάτες του, τις κοπέλες, το γραμματειακό προσωπικό. Πραγματικά νομίζω ότι η συνάντηση αυτή, εγώ δεν θα ήθελα να πω ιστορική, όπως είπαν όλοι, αλλά οπωσδήποτε είναι μια συνάντηση η οποία θα αφήσει τα αποτυπώματα της στο μέλλον για την πορεία μας στο εξωτερικό και ιδιαίτερα της παιδείας του απόδημου ελληνισμού, της διατήρησης της γλώσσας μας, της κουλτούρας μας για την οποία όλοι τόσο πολύ αγωνιζόμαστε και τόσο πολύ επιθυμούμε να διατηρηθεί. Επομένως, εκείνο που είναι σημαντικό είναι ότι οι εργασίες αυτής της συνάντησης έχουν στεφθεί με απόλυτη επιτυχία, παρά το βάρος και την πίεση που όλοι αισθανθήκαμε τις μέρες αυτές. Τώρα εκείνο που μένει είναι τι κάνουμε γυρίζοντας ο καθένας στη χώρα μας. Όλοι αναφερθήκαμε προηγουμένως στην πίεση που θα έχουμε, στις δυσκολίες κ.λ.π. Σίγουρα όλα αυτά θα υπάρξουν. Από την άλλη αυτό που θα έλεγα είναι ότι δεν έχουμε δικαίωμα να αποτύχουμε, προπάντων μάλιστα, ίσως για πρώτη φορά από πλευράς ελληνικού κράτους - από πλευράς των ελλαδικών ιδρυμάτων - υπάρχει αυτό το άνοιγμα προς τον απόδημο ελληνισμό.

Θυμούμαι για χρόνια εμείς του απόδημου, παραπονούμαστε για την αδιαφορία ή ότι τέλος πάντων το ελληνικό κράτος, τα ιδρύματα του ελλαδικού χώρου δεν έδειχναν το ενδιαφέρον που έπρεπε να δείξουν προς τον απόδημο ελληνισμό. Αυτή τη στιγμή, αυτό το ενδιαφέρον φαίνεται να εκδηλώνεται με ένα τρόπο πολύ σαφή και είναι πολύ ευχάριστο το γεγονός ότι θα συνεργαστούμε με ένα ίδρυμα το οποίο ανήκει στην περιφέρεια. Ξεφεύγουμε από αυτό τον Αθηνοκεντρισμό, τον Αττικισμό. Και για μένα είναι ένα πολύ θετικό στοιχείο για την πορεία του ελληνισμού στο εξωτερικό. Η συνεργασία με αυτό τον Ελληνισμό της περιφέρειας, με αυτές τις δυνάμεις τις πνευματικές της περιφέρειας που δημιουργούνται στην περιφέρεια και ότι σιγά - σιγά θα αποδειχθούν ότι προσφέρουν περισσότερα από ότι ίσως προσφέρει η Αθήνα. Από την άλλη, νομίζω ότι αυτό το πρόγραμμα θα μπορέσει να ανοίξει ορισμένους δρόμους όχι μόνο στη συνεργασία με τους απόδη-

μους, αλλά και θεσμών. Θα μας βοηθήσει κι εμάς στο εξωτερικό σε διάφορες χώρες είτε να δημιουργήσουμε νέους θεσμούς, είτε τους θεσμούς που έχουμε εκεί πέρα να τους στεριώσουμε με κάποιο τρόπο και να μπορέσουμε να συνεργαστούμε στο μέλλον. Μ' αυτές τις σκέψεις, λοιπόν, και μ' αυτή τη θετική αντιμετώπιση της όλης διαδικασίας που ακολουθήσαμε εδώ, θα ήθελα να ευχαριστήσω και το Πανεπιστήμιο Κρήτης και την ομάδα του κ. Δαμανάκη τον ίδιο, τις κοπέλες που τόσο σκληρά εργάστηκαν. Θα ήθελα να πω πόσο ευχάριστο ήταν που συναντηθήκαμε με συναδέλφους από όλο τον κόσμο, που ακούσαμε τα προβλήματα της κάθε χώρας, της κάθε περιοχής. Κι αυτό που θα έλεγα, αναβαπτισμένοι και με καινούργιες δυνάμεις. Σας ευχαριστώ.

Ν. ΤΣΑΠΝΗ: Θα πω κι εγώ με τη σειρά μου κι εγώ, το είπα και την πρώτη μέρα, ότι βρίσκομαι σε τέτοια συνάντηση πρώτη φορά. Ήταν η συνάντηση αυτή πολύ ωφέλιμη για μένα. Γνώρισα και πολύ αξιόλογους ανθρώπους και ως αντιπρόσωπος της Ουκρανίας, της ελληνικής διασποράς, ακόμα πιο ωφέλιμη ήταν αυτή η συνάντηση. Παρόλο που έχουμε και δικά μας προβλήματα. Γνωρίσαμε και τα δικά σας και γνωρίζουμε τι μας περιμένει. Πιστεύουμε ότι θα ξεπεράσουμε τα δικά μας και θα φτάσουμε στα δικά σας. Ακόμα μια φορά θέλω να ευχαριστήσω τον κ. Δαμανάκη κι όλη την οργανωτική ομάδα. Σε όλους να ευχηθώ κουράγιο και επιτυχία στο μεγάλο έργο που κάνουμε. Πιστεύω ότι, εάν το θέλουμε - που και βέβαια το θέλουμε - να διατηρηθεί ο ελληνισμός της διασποράς πρέπει να συμβάλλουμε κι εμείς και το ελληνικό κράτος. Αυτό ακριβώς που γίνεται τώρα. Ευχαριστώ.

Β. ΚΑΡΝΑΒΑΣ: Κι εγώ με τη σειρά μου θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. καθηγητή και όλους τους άλλους υπεύθυνους του Πανεπιστημίου για την πρόσκληση που είχαμε. Πρώτη φορά είχαμε την ευκαιρία να δώσουμε μια εικόνα του τι συμβαίνει όχι μόνο στην Αργεντινή αλλά στην ευρύτερη περιοχή της Λατινικής Αμερικής, όσον αφορά τις ελληνικές σπουδές. Ενδεικτικά να προσθέσω το εξής: το 1996 το Υπουργείο Παιδείας, για το Γυμνάσιο το ελληνικό που υπάρχει στο Μπουένος Άιρες, Γυμνάσιο κανονικό με 350 μαθητές έστειλε 3 φιλόλογους. Η πιο γενναία από τις τρεις άντεξε έξι μήνες. Και μέχρι τώρα δεν έχει δεχθεί κανένας να την αντικαταστήσει. Αυτό ίσως να είναι ενδεικτικό των συνθηκών ζωής και εργασίας που επικρατούν εκεί κάτω και που μπορεί να τα επιβεβαιώσει ο Τάμης, ο οποίος φέτος μας επισκέφθηκε. Παρόλα αυτά, αν και είμαστε οι λιγότερο καταρτισμένοι από όλους εσάς, έχοντας την συναίσθηση ότι αυτό που πρόκειται να γίνει είναι ένα έργο εθνικής σημασίας, υποσχόμαστε να κάνουμε το καλύτερο δυνατό, για να μπορέσει να έρθει σε πέρας αυτό το έργο. Σας ευχαριστώ.

Ε. ΚΑΡΑΟΛΗ: Ήθελα κι εγώ να πω ότι αυτή η εμπειρία στα χώματα της Κρήτης τις τελευταίες μέρες ήταν μια αναβάπτιση για μένα προσωπικά. Ευχαριστώ για την εμπειρία αυτή. Ευχαριστώ για

την συνεργασία την οποία θα έχουμε μελλοντικά. Ευχαριστώ τον κ. Δαμανάκη που μου δίνει ακόμα μια φορά να συνεργαστώ μαζί του γιατί ήδη υπάρχει μια συνεργασία σε ευρωπαϊκό πρόγραμμα. Και ελπίζω η Αγγλία να φανεί άξια να μπει σ' αυτή τη συνεργασία. Σας ευχαριστώ.

Μ. ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ: Εγώ θα αρχίσω τις ευχαριστίες μου πρώτα από τους αγαπητούς συναδέλφους και συνεργάτες. Τον Μιχάλη τον Βάμβουκα, τον Γιώργη τον Φλουρή, τον Ν. Παπαδογιαννάκη, τον Α. Χουρδάκη, τον Δ. Καραγιώργο, τον Β. Μακράκη, την Γ. Κατσιμαλή. Αυτοί είναι συνάδελφοι του Πανεπιστημίου οι οποίοι εργάστηκαν σκληρά για να φτάσει το επιστημονικό σκέλος του προγράμματος εκεί που έχει φτάσει.

Από την άλλη μεριά υπάρχουν ορισμένοι άνθρωποι εδώ μέσα, οι οποίοι πράγματι τράβηξαν το "κουπί". Οι δυο Μαρίες, η Νταϊάνα, οι μεταπτυχιακές φοιτήτριες, η Στέλλα η γραμματέας, που άλλοτε εμφανίζονται και άλλοτε εξαφανίζονται αυτές τις μέρες δούλευαν σε 16ωρη βάση. Γι' αυτό και πολλά πράγματα περπάτησαν έτσι όπως περπάτησαν.

Τώρα να έρθω σε σας συναδέλφισσες και συνάδελφοι από το εξωτερικό και την Ελλάδα. Ομολογώ ότι ήταν συγκινητική η ανταπόκριση, αν εξαιρέσουμε 1-2 περιπτώσεις συναδέλφων και συναδελφισσών, που για το άλφα ή βήτα πρόβλημα, δεν μπόρεσαν να έρθουν, όλοι οι άλλοι ανταποκρίθηκαν. Ήταν άνθρωποι οι οποίοι ήρθαν εδώ μετά από 36 ώρες ταξίδι και έκαναν αμέσως την εισήγησή τους. Ήταν άνθρωποι, οι οποίοι ήρθαν εδώ με αυτό το λεγόμενο jet luck που τη δεύτερη μέρα, παρόλο που ήταν εξουθενωμένοι, έβγαζαν το πρόγραμμα της ημέρας και στη συνέχεια έλεγαν, κ. Δαμανάκη δεν θα έρθω το βράδυ στο δείπνο. Ήταν συγκινητική η ανταπόκριση και ευχαριστώ πάρα πολύ. Ήταν επίσης αρκετά κουραστική αλλά και αρκετά επικοδομητική αυτή η συνάντηση. Ελπίζω ότι μπήκαν τα θεμέλια για μία παραγωγική δουλειά την επόμενη τριετία. Αυτό το ελπίζω και εύχομαι συγχρόνως η ΑΘΗΝΑ να μας δώσει σοφία και γνώση, ο ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ να μας φωτίσει και να μας δείξει το δρόμο και ο ΕΡΜΗΣ να διασφαλίσει την μεταξύ μας επικοινωνία και συνεργασία.

Σε κάποια φάση των εργασιών είπα ότι υπάρχει κι ένας ΔΙΑΣ κι ο ΔΙΑΣ είναι το Υπουργείο Παιδείας. Ξέρετε ότι ο Δίας κρατάει κεραυνούς αλλά είναι και ερωπιάρης. Μέχρι τώρα έχει δείξει σ' εμάς την καλή του πλευρά. Εύχομαι και ελπίζω ότι αυτό θα συνεχιστεί και τα επόμενα τρία χρόνια.

